¶ Incipit liber posterior analyticorum. Arestotilis.

Omnis doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua ex p̄existēti cognitione fit.

Iste est liber posterior analyticorum. Arestotil. In quo .p. determiat de posteriori resolutione syllogismi sc̄z in p̄ncipia p̄ntis. Et diuiditur p̄ma sui diuisione in duos ptiales libros. In quorū p° determiatur de ipa de mōstratōne absolute ⁊ respectiue. Absolute quidē incēpit oēditur ex quib⁹ ⁊ quilib⁹ p̄ncipijs ipsa p̄stituit. Respectie incēpit vna demōstratō alij p̄patur. In scōo determiatur de iuētōne medij syll'i demōstratiui ⁊ de q̄stionib⁹ vere scibilib⁹. ibi (Questiones vero st̄ eq̄les) Prim⁹ lib ptinz nouē tractat⁹. In p° agit de syll'o demōstratio quo ad eī ibīam. In scōo de quibusdā cōditōnib⁹ p̄missarū ⁊ et̄ p̄clusionū ipi⁹ demōstratōis. ibi (Qm̄ aut ipossibile) In ētio oēdit ex quib⁹ ⁊ q̄libus est demōstratio. ibi (Si igit demōstratia scia) In quarto p̄pat demōstratōnem ꝓpter quid ad demōstratōnē quia p̄ꝰ drām. ibi (Sz dif fert qr ꝓpt̄ quid) In quito oēdit in qua figura hz fieri potissima demōstratio. ibi (Figurarū āt maxie) In sexto agit de syll'o ignorātie q̄ opponit syll'o demōstratiuo. ibi (Ignorātia āt nō fm negationē) In septio oēdit q̄ in medijs ⁊ extremis nō est ꝓcessus in ifinitum. ibi (Est āt omis syll's) In octauo agit de p̄patione demonstratiōnū ad inuicem. ibi (Cum āt demonstratio) In nono agit de p̄patione sciarū ad inuicem. ibi (Certior āt scientia) Prim⁹ tractatus continet p̄ncipalit̄ tria capitula. In p̄mo agit de quibusdam cōditionibus generalib⁹ ad demōstratōnem requisitis. In scōo agit de quiditate ipsius demonstrationis. ibi (Scire autē arbitramur). In tertio removet q̄sdam errores. ibi (Quibus igitur ꝓpter quid) Primū capitulum diuiditur i tres ptes. In p̄ma ostendit necessitatem syll'i demonstratiui. In scōa agit de p̄cognitionibus eorū q̄ demonstrationem ingrediunt̄ ibi (Dupliciter autem necessarium) In tertia pte removet vnum errorē ostēdendo an conclusio demōstratōis aliquo modo p̄sciatur. ibi (Antecēpit enim sit inducere)

Circa p̄mū p̄mo inducit vnā ꝓpositionē p̄tinentē ad ꝓpositum. Scōo illam ꝓpōnem inductiue pbat. ibi (Manifestum est autem) Quo ad p̄mū dicit q̄ omnis doctrina ⁊ omis disciplina intellectiua fit ex p̄existenti cognitione aliquorū q̄ sunt p̄cognita apud intellectū. vel q̄ sūt p̄cognita apud sensum. Tūc ibi

Manifestū est aūt hoc speculantibus in omnes. Mathematice aūt sciarū p hunc modum fiunt ⁊ aliarū vnaquecēpit sciarū. Similit autem ⁊ circa orationes q̄ p syllogismos ⁊ q̄ p inductionem vtrecēpit enim p prius nota faciunt doctrinā. Ne syllogistice quidem facientes tancēpit a notis. Ille quidem demonstrantes vniuersale p id qd manifestū est singulare. Similiter autē ⁊ rhetorice p̄suadent. aut enim p exēpla quid est inductio. aut fm entbymema qd vere est syllogismus.

Hic .p. declarat p inductionē in omnib⁹ scientijs. Et p̄mo in scētijs q̄druialib⁹ q̄ sūt mathematice q̄ sunt maxime scie p certissimas quas habēt demonstrationes. Dicens q̄ manifestum est istud qd dcm̄ est speculātib⁹ in omnes intellectuas scientias. Mathematice enim scie sicut sūt geometria. astronomia. arithmetica ⁊ musica. p hūc modū intellectualiter ⁊ demōstratiue tradite sunt. ex p̄existentium apud nos cognitōe. Similit ⁊ vnaq̄cēpit aliarū artium. vt grāmatica rhetorica poetria ⁊ logica. ⁊ huiusmodi omnes potentie siue virtutes q̄ docentes sūt. q̄cēpit in vsu demōstratione nō vtunt̄. Scōo declarat eandem ꝓpositionem in oīb⁹ disputatis siue dialecticis q̄ fiunt p inductionem ⁊ syll'm. Quia omnes tales ex p̄existenti cognitione aliquorū ꝓcedūt. Quia vtrecēpit argumentatōnes tā syll's q̄cēpit inductio doctrinā faciunt cōclusionis ex q̄busdā p̄us notis. non enim p̄nt ignotū facere notum nisi ex p̄us noto. sicut etiam in icōplexis q̄ sciuntur p definitionē oportet definiēntia p̄us nota esse definito. In syll'o enim accipitur cognitio alicui⁹ vlis conclusi ab alijs vlibus notis. ⁊ in iductione ꝓcluditur vle ex singularibus q̄ sunt manifesta. Deinde declarat ētio ꝓpositam ꝓpositionem in rhetoricis. dicēs q̄ rhetorice scientie p̄suadent similiter. aut p exemplū. aut p enthymemata non autem p syllogismū. aut inductionē ꝓpletarū ꝓpter incertitudinem materie circa quā versantur. scilicet circa actus pticulares hominū in q̄bus vniuersales ꝓpositiones non possunt vere assumi. ⁊ iō loco iductōis vtunt̄ exemplo aliquo in quo ꝓceditur a singulari ad vle ⁊ non a singulari ad singulare. ⁊ loco syllogismi persuadēt p enthymemata qd supple p̄suadere p enthymemata ē vere syll's. qr duo enthymemata sine omi alio addito faciunt syllogismū. cuius alij textus hūt aut p enthymema qd est vere syllogismus sbstant ialiter incētuz infert ꝓsequens in virtute ꝓpositionis in mente tente vt sup̄ in fine scōi p̄ꝰ dictum est

Circa exordiū istiꝰ libri sūt dubia

Primū est. Utrū syll's demonstratiu⁹ sit huius scie sb iectum. Et videt̄ p̄mo q̄ non. Quia syll's demonstratiuus est istrumētum quo generat̄ scia ista. q̄ non est subiectum. ꝓnia, pbatur. Quia idem nō potest esse subiectum ⁊ instrumentū alicui⁹ artis. Hūs est manifestū. Quia omnis scia acq̄ritur p syll'm demōstratiū. Scōo sic. subiectum scie hz verificari de omnib⁹ in scia cōsideratis. sed in hoc libro multa ꝓsiderantur de quib⁹ non verificat̄ syll's demonstratiu⁹. ergo non est subiectum. Minor ꝓbat. qr in hoc libro agitur de q̄stionib⁹ vere scibilib⁹ vt in capite secundi patebit. sed de illis nō verificat̄ syll's demōstratiuus. Tertio sic. Nullꝰ syllogism⁹ demōstratiuus ē subiectum huius libri. q̄ nec syll's demonstratiuus. ꝓnia tenet p legem sbalternat. Solutio sic. qr est cōmunissimū in hac scia ꝓsideratum p̄mo notū noticia cōfusa nō transcendens metas huius scientie. ad qd oia hic min⁹ p̄ncipaliter ꝓsiderata ordinē hūt ⁊ attributionē tācēpit ad p̄ncipale intentum ⁊ q̄situm. Etiā passio ꝓpria ⁊ p̄ncipalis huius scie p vera p̄ncipia oēditur ipsi syllogismo demonstratiuo inesse. Quia passio q̄ est esse generatiuum scie demōstratur inesse syll'o demonstratio p definitōes

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

demonstrationis hoc modo. Omnis syll's pcedens ex p̄mis veris imediatis p̄oribus notioribus causisq; cōclusionis est scientie generatiuus. sed omnis syllogismus demonstratiuus ē hmōi ī². Ad obiecta in oppositum

Ad p̄m est dicendum q̄ demonstratio ī cōi ꝓsiderata est hic sbiectum ⁊ ipsa in esse pticulari accepta est istrumentum. Et sic cognito q̄ hec pticularis demonstratio est demonstratio/p ipam acq̄ritur scientia de demōstratione vl'i. sed qui intellect⁹ noster ignorat hāc pticularem demonstrationē esse demonstrationē ⁊ facere scire/inducitur ad eius cognitionē p demonstrationem vl'em. Ad scōm est dōm. Qz sbcm dz verificari de p̄ncipalr con sideratl'in scia. alia vero dūt ad ipm habere reductionem sic est de questionibus scibilibus Ad tertium dictum est in multis locis supra

Secūdum dubium est

Quē ordinē hz iste liber inē scias q̄ st'de syl'o So° Alberti hec scia est imediate ꝓiungenda scientie de syl'o. Quia syll's demōstratiu⁹ sup̄ necitatem ꝓsequētie addit necitatem p̄ntl'. q̄ addito specificat hāc sciam sb genere cōiq̄ est logica ⁊ non diminuit eā. ⁊ ergo finis vltimus intendent'de syl'o ē hec scia docēs modū ⁊ artē demōstrādi vl'r in q̄libz scia pticulari demonstratia. Et sic inē oēs scias logicas hec scia nobiliorīs sbiecti est. Quia tota logica de syl'o est ⁊ de ptib⁹ e⁹. nobilior aūt syll's est demōstratiuus. qz vtranq; hz necitatem ⁊ ꝓsequentie ⁊ ꝓsequētis. ⁊ ergo scientia q̄ de eo est ex duplici causa alijs p̄ferē subiecti scz ammirabilitate. ⁊ ostensionis certitudine. ⁊ ergo ista scientia est vltimum ⁊ optimū scientie logice. Syllogismus vero dialecticus potius diminuit necitatem consequentie q̄ ꝓmoueat. qz ꝓbabile non hz consequentie veram necessitatem. Sophysticus vero syll'us addit apparentem ⁊ non existentem sup ꝓsequentie necitatē. ⁊ ergo scientie q̄ st'de talibus syllogismis postponūtur istis. Hinc est q̄ dicit tholomeus in p̄ncipio almagesti q̄ nō ꝓbabilius ⁊ opinabilius dz hō replere aiam suā. qz nō faciūt stantē habitū. sb demonstratis ⁊ cert'l'. q̄ certificāt ⁊ stabilit āt intellectū qz certa st'ⁿ ꝓpetue stantia. Et ex isto pz q̄ hec sola est simpl'r ⁊ finalit' desiderabil' inter logicas. ⁊ sola nobilior alijs ⁊ excellentior. Est āt ipsa ps logice qz b ꝓsiderat p drās fmonū ⁊ nō p drās rez. logica ei nō res sed rez itētiones ꝓsiderat vt vl'e pticulare. argumētatōes orōes ⁊ syll'm q̄ oia ī fmone accipiunt drāz. ⁊ iō b scia nō ē real'. sed fmocional'. l'forte vt idē Albert⁹ nō est scia. ꝓpric. sb mod⁹ nobilissimus scientie

Tertium dubium est.

Que ē vtilitas isti⁹ scie So° Alberti vtil' ē vt rl'a rcā in architectonic'. q̄ regulat' ōe id qō edificio aptāduz ē. per hūc ei modū siue p hāc sciaz regulat' ōe qō demōstrāduz est ī pticularib⁹ scientijs demōstratis. ⁊ sic vtilitas sua est vl'is. ⁊ iō vtilior ē q̄ scie q̄ pticularit' vtiles st'l Sed diceres aū inētione pticularīū sciaz. b scia fuit vtil' vl'. qū fiebant scientie. sed nunc inuentis scientijs non videtur vtilis. sicut nec regula architectonica vtilis est oīm constructo edificio qō ꝓstruendum erat Ad qō rādz. Albertus q̄ non omnes scientie demonstratiue inuente st'l sed plures sunt adhuc inueniende. Et si omnes inuēte essent. adhuc tm̄ vtilis esset hec scientia tripliciter. p̄mo in vsu pticularium sciaz. qui non ē rect⁹ nisi mensuretur ad regulam. Scōo in demonstratione pticularīū sciarū q̄ bene inuente st'ⁿ tradite. qz hō ill' tanq̄ veris ⁊ certis inniti non p̄t nisi ad regulā referantur. Tertio ꝓpt' cauillationē cuius calūpnia repelli non p̄t. nisi p hoc quia oñditur regule non ꝓgruere. Ex quib⁹ omnibus patz q̄ alie ptes logice non st'l p fecte species siue modi sciendi. quia p hoc q̄ addunt sup necessitatem ꝓsequentie dimiuuunt necessitatem ꝓsequentie syllogistice. Omnis aūt drāa diminuens potestatem generis/addita sup genus facit speciem impfectam ⁊ fm pictagoram ponitur ī sistitia siue coordinatione malor. Hec āt qz complet id qō ī potestate generis est ⁊ sola ē pfectus scie syllogistice modus. ⁊ pfecta eiusdem species. modus āt istius scie ipi. p prius est definitiuus diuisiuus ⁊ collectiuus. ⁊ sumitur ex ipso scibili relato ad scientem qō est in vl'i vl'r in pticulari siue fm agere. Diuisio deseruit scie in vniuersali. definitio eidem deseruit in ꝓpria natura. ⁊ collatio deseruit scientie in collatione ꝓclusionis ad p̄ncipia. Mod⁹ āt qui est ex discente potius q̄ ex scientia est modus qui dicitur exemplor positiuus

Quartum dubium est.

An hec scia sit iuētia l'resolutoria So° Alberti est resolutoria. qz resoluere dz ꝓ ñs in p̄ncipia q̄ st'cause essentiales ⁊ ꝓprie siue ꝓuertibiles ⁊ imediate. Et hinc titul⁹ q̄ p̄signat nomē libri est. Incipit liber posteriorum analyticorum Arestotelis. id est de posteriori analysi siue resolutione. Sicut ēm demonstratio addit sup syll'm simpliciter ⁊ ideo est posterior eo ⁊ species eius. ita resolutio in causas ꝓsequentis addit sup resolutionem ī ēmōs ⁊ ꝓpōes pstituēs ī figura ⁊ mōr sic b analysis ē posterior illa q̄ in posteriorib⁹ traditur sic'illud est p̄us a quo nō ꝓuertitur sbsistendi ñia. Causa vero efficiens instrumētalis de q̄ ī libris cōiter fit q̄stio est arestotiles. zeno tm̄ vt inquit. Albert⁹ aū arestotilē hāc sciaz edidit. sb illi⁹ editōnis ad nos solum q̄dam excerpta venerunt.

Quintū dubiū est.

Quotuplex est ordo ꝓpōnum ex quibus potest componi syll's Solutio Alberti quinq; st'ordines talium ꝓpositionū. sicut aliquid p̄t in quituplici ratione se habere vt aurum. Primo p̄t esse depuratū. Scōo potest ex malliatione habere aliquid admixtum qō tm̄ non pticipat nisi purum. Tertio q̄ tm̄ habet de alieno admixtum qō non pticipatur in apparentia eius nisi in auri natura. Quarto q̄ flm̄ est vt si de ere sit. sed adeo simile auro p depurationem eris qō et iam fallere posset peritū vt aurical cum. Quinto gradu est cuius falsitas omnibus omni apparet. Sic eodem modo st'quinq; ordines ꝓpōnum. In p° ordine est ꝓpositio vere credibilis sine dubitatione ⁊ deceptione. sicut est ꝓpositio necessaria ⁊ argumentatio ex tali conposita vocatur demonstratio. In scōo gradu est ꝓpositio ꝓxima veritati. ita vt difficile accidat fallatia opinionis. sb tm̄ cū diligentissime ꝓsideratur potest mutari veritas eius ⁊ sic fallere. ⁊ ex talibus ꝓpositionibus ꝓposita argumentatio vocatur syllogismus vl ratio dialectica. In tertio aūt gradu siue ordine est ꝓpositio opiabilis opinione plurium non sapientum ⁊ argumētatō ex his conposita vocatur ratio rhetorica. In quarto autem gradu sunt ꝓpositiones verisil'es q̄ volor similatione occultā hūt similitudinē veraz ꝓpōnum q̄ fm veritatem

nec sunt opinabiles nec probabiles nec vere et ex talib⁹ est propositus syllogismus receptiuus et sophisticus. In quinto ordine est, pro q̃ apparz eē falsa tñ ex aliquo signo mouet animū audientis vel mouere potest ad aliquez modū opinādi q̃ videatur vera vel dubia. et argumēta⁹ ex talib⁹ proita grece q̃dē vocat syntaica latine vo tentatia

Sextum dubiū est

Utr logica cōiter accepta omni genere, propōnū vtitur. Solutio alphrabij sic. Sūt āt tales, propōnes diuise in tredecim ptes. Quia q̃dā sunt p̄me. quedā sensibiles. q̃dā expimentales. quedā famose. quedā mediate. quedā estimatine. quedā maxīe. quedā receptibiles. quedā cōcesse. quedā similatorie. quedā putabiles. quedā imitatorie mor in similitudine. quedā apte false. Prime q̃dem sunt sicl̄ re. Omne totum est maius sua pte. et si ab eq̃libus eq̃lia demas remanētia stl̄ equalia. De quibus dicit boeti⁹ q̃ stl̄ dignitates quas quisq̃ probat auditas etl̄ sine vocore qñ intelligit ēmnor significationē. Sensibiles stl̄. sicut sol est lucidus. dicit ei empedocles q̃ sol est res alba et calida. et nix est alba. et ideo ōt pbs q̃ dubitans niuem esse albam sensu indiget. Expimētales stl̄ quas accipim⁹ intellectu orto a sensu. sicut scim⁹ q̃ ignis congregat homogenia. et q̃ scamnea purgat choleraz. et q̃ vinum inebriat. sensus enī apphendit inebriationem post potationem vini sepius factam et intellectus pcipit q̃ hoc ex vini virtute venit. et si non esset tale non contingeret sepissime. et sic in intellectu generatur illius rei scientia firma de qua non est dubium. Famose sunt quas vulgo referente didicimus. scilicet q̃ rhoma est pulchra ciuitas. cuius rhomam nunq̃ vidimus de quo si nullatenus dubitaremus vocatur propositio famosa. nec tamen omnia famosa equaliter credūtur. Mediate āt sunt q̃ nō p se stati accipiunt. sed p medīū accipiuntur qō qñ in promptu est intelligere. putat illa, pro ō esse p̄ma cum tñ illa q̃ vere p̄ma est sciat sine medio ēmio. Ex⁹ est cuz auditur hec, pro, proposita. Binari⁹ est q̃ternarij medietas. sed stati scitur p medīū. sic medietas est vna ptium totius alteri eq̃lis. binari⁹ est vna ptiū quaternarij equalis alteri. ergo binari⁹ est medietas quaternarij. Et tale accipit frequēter intellectus sine medio cuz tñ sine medio non sit. Estimatie siue opiabiles stl̄, propositiones false q̃ cum ita fixe sunt in anima. vt nemo de eis dubitet. et d̄ ptingit. qr estimatio in talibus agit sine collatione sensus. et sensibilium. Cui⁹ ex⁹ est estimatio accipit q̃ nihil est cuius ps ostendi non potest. et ideo estimatur q̃ loc⁹ l̄ sit ī mundo vel extra mūduz. Et sicut q̃ mūdi totalitas terminatur ī vacuo vel pleno qō est extra mūdum sicut q̃ corpus nec augmētat nec crescit nec decrescit ex seipō. sed ex extrīsec⁹ addito. Et cā iuditij hui⁹ estiatōis est. qr nō stl̄ sensui p̄uenientia. nec ī sensu accipiūt. et taliū falsitas ñ scit. qr ñ omne qō estiatio accipit a sensu ē ftm. qr alias estimatio eēt falsa. et sil̄r eēt scia et p̄uia de oib⁹ alijs formis q̃ a sensu nō pcipiūt q̃ quis cū sensibilib⁹ pat lad invicem accipiūtur. Error enī estimatōis non pcipitur in argumentationibus p̄posit⁹ ex p̄mis, propōnibus quas estima⁹ accipit et p̄cedit d̄ postq̃ illata fuerit p̄clusio incōueniēs. abhorret eā et q̃ abhorret eā scit q̃ non ē ex alia cā nisi q̃ abhorret ea q̃ nō stl̄ sensibilia. l̄cū sensibilibus accepta. Maxīe autem opinantur esse q̃ non recipiuntur nisi in q̃tum sunt manifeste. et putat vulgus et alij simplices non piti q̃ sunt p̄me et sui veritate p̄uicentes oēm intellectū. sicut est ista mēdatium est turpe. et innocēs puniri ñ dz et iustitia necessaria ē. et iustitia turpl̄. et similiter q̃ miranda celanda sunt. et alia q̃ audiuntur a pueris et in q̃bus conueniunt homies in obseruātijs morum p̄uenient, propter communē vtilitatem et honestatem et q̃, propter p̄suetudinē facile recipiūtur sicut ea q̃ sunt legis et ciuilitatis. et q̃ non facile recipit aliquis non inbutus leges et p̄suetudine talis ciuilitatis et talium m̄lte sūt false. Receptibiles vero, propositiones sunt ille q̃ p auctoritatem hoīm recipiuntur. vel qz pbi sunt vel qz ātiqui vel expti. Concesse stl̄ ille q̃s ñs concedit siue aduersarius q̃ aliqū recipiuntur ab vno et nō ab alio. et nō differunt a maximis nisi quia maximas a, probat vulgus. istas autem respondens aduersarius. Similatorie q̃s studet homo assimilare p̄mis vel expt̄ vel a vulgo a, probatis et maxime reputatis. cū tñ non stl̄. vt ille esse videtur cū dicitur iuuandus esse frat̄ cū tñ sp iniustl̄ sit iuuand⁹.

Putabiles aūt stl̄ que faciunt putare aliquid q̃ quī nō sit ita. quia potest eē oppositum. Putatio enī est inēmia tus mot⁹ rationis sup vtramq̃ ptem cōtradictionis ad neutrā ptem p rationem probabilem adiutus. sicut cum dicitur qui nocte vagatur malefactor est. et iste faciunt p̄ sumptiones rhetoricas. et sicut q̃ qui se associat inimico inimicus est. q̃uis forte non sit ita. Imitatorie stl̄, propōnes quas dicimus esse falsas. d̄ p id cui assimilantur horrende imp̄muntur in anima recipientis. sicl̄ qñ dicitur mel est cholera crocea quā euomuit aliq̃s. et ideo abhorretur quasi esset verum. cum tamē sciatur esse falsum. et tales sunt, propositiones poetice. et ex omnibus talium generum, propositionibus constituuntur argumentatōnes diuersarum facultatum q̃ omnes sunt sub logica generaliter accepta. et quinq̃ p̄me scilicet p̄me sensibiles expimentales famose et mediate conueniunt demonstrationi in genere accepte. eo q̃ vtilitas demonstrationis et finis est manifestatio veritatis et acq̃sitio certitudinis. Putabiles autem et similatorie sunt apte sophisticis argumentatiomb⁹ nec, probant nisi vt sciantur ad cauendum eas. maxime autem in apparētia. Receptibiles vero sua, probabilitate a plurib⁹ apte sunt rhetoricis argumentationibus. Transportiue vero sunt tentatiue. et sic p̄z multiplicatio, propositionum.

Septimū dubiū est

Quare pbs in exordio huius libri posuit illaz, propōnem. Omnis doctrina et oīs disciplina intellectīa ex p̄existēti fit cognitione. Solutio, propter platonē qui dixit sciētias non acq̃ri in nobis de nouo p demonstrationem. d̄ omnes nobis concreatas eē a deo. et q̃ scire nostr̄ nihil esset nisi p̄teritor reminisci. quā opinionem recitat boetius dicens. Si platonis musa verū p̄sonat. qō quisq̃ discit immemor recordatur. Et iō. p. volens positionem platonis inualidare ostendit modum generatiōis sciētie de nouo in nobis.

Octauū dubiū est.

Utr, propositio illa p̄ma vera sit. Et videtur q̃ non. Quia ipsa est nugatoria. igitur non est vera. Nūs, probatur. quia doctrina et disciplina sunt vnum et idem. Secūdo sic. intellectus in p̄ncipio creationis est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum. ergo non est omnis ea⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cognitio ex aliqua noticia puia Tertio si omis doctrina
& omnis disciplina fieret ex preexistenti cognitione sequ
tur q esset processus in infinitu in pcognitionib' & sic nihil
p tingeret scire. Sequla probatur qr omis doctrina fit ex pex
istenti cognitione & illa iterum ex alia & illa ex alia & sic in
infinitum Quarto vna cognitio non potest esse cā al
terius cognitionis in intellectu nostro igitur non fit ex
preexistenti cognitione. Ans probat quia ad causandu scie
tiam in intellectu nostro sufficit obiectum pnus intelle
ctui Quinto nobilius non causatur ab ignobiliori. s
cognitio intellectiua est nobilior sensitiua. ergo non fit
intellectiua ex sensitiua. Solutio sic fm duplicē expo
nem q̃ pma est. Omnis doctrina & omis disciplina itel
lectiua fit ex preexistenti cognitione sensitiua. & huic con
cordat hoc q dicit phs tertio de anima. q nihil est in in
tellectu qui pus fuerit in sensu. Scda omnis doctrina &
omnis disciplina conclusionis fit ex preexistenti cognitione
pmissarum. & hec est verior expositio vt indt Albertus post
Linconiensem. & de intentione philosophi qui ostendit
hanc propositionem in conclusionibus quarum noticia hetur
ex puia cognitione Ad obiecta i oppo'm & p° ad p'm dz
Quis b sint eade sbcō/dnt tñ hz quid. vñ scia dicit con
clusionis put adepta hescit i aia. Doctria vero put ab
ore doctoris est transfusa. & disciplia vt est a discente sus
cepta. sicut communiter omnes exponūt. s b vt idt. Alb
tus nō ē intenō phi. s vocat sciaz bitū conclois doctrinam
hz q emanat ex pncipijs. Ans dt i p° metaphysice. Sig'm
scētē posse docere. Disciplia autem vocat q̃ non nisi per
medium & pncipia ē suscepta sine quib' non susciperetur.
& tunc disciplina non ē nisi scia mediata & pncipiata. &
hoc modo plane ver est q omnis doctrina & omnis disci
plina fit ex preexistenti cognitione. Et istud fundatur in
communi propositione qua dicimus q nihil ignotuz po
test fieri notum nisi p notū & q intellectus non accipit
sciam aliquorum nisi quorum pncipia & inchoationes st' apd
eū Ad scdm est dz. Q intellect' nr aliqū puā hz cogni
tionē sic q nulla cognitio intellectia pcesserit in eo. tū bn
pcessit cognitio sensitiua. nec ē sile de intellectu & sensu. qr sen
sibile proportionabile existit i re ipsi sensui. & iō stati app
bēdit nullo psupposito. s sic nō ē de itelligibili. qr b nō est
proportionatū nisi fuerit abstractū. & iō intellect' aliquid p
suppoit. & b ē ex eo qr sensus ē material' sic' obcm. itelle
ctus vo imaterial. & iō soli' rōnis ē discurrere de vno in
aliud & acquirere noticiā ignoti p noti noticiā Ad terti
um patet ex dictis q non est processus in infinitum. s est
status in cognitione sensitiua exteriori. Unde duplex est
cognitio q̃dam est sensitiua & q̃dam est intellectiua. Sensi
tiua appellatur quā habet sensus de suo obiecto. Et est
duplex fm q duplex est sensus scz exterior & interior. Co
gnitio sensitiua interior fit ex preexistenti cognitione sensi
tiua exteriori p quā pitant interioribus sensib' sua ob
iecta. vt p. hz scdo de aia. Sz sensitia exterior nō fit ex p
existēti cognitione. Intellectia vo ē duplex. quia q̃dā ē cō
clusionum. & illa fit ex cognitione pncipiorum. & g postea p
babit q pncipia magis sciūt conclone. Alia est cognitio in
tellectia pncipiorum. & illa hēt p cognitōez suorum ēmiorum q̃ p°
cognoscūtur p sensū exquo nihil est in intellectu qui pri'
fuit in sensu. & sic patet q non est processus in infinitum i
cognitionibus. sed est status in cognitione sensitiua ex
teriori. & ita fm viam resolutionis qua procedimus a po
steriori ad pus pmo apprehendum terminos. & reiū ba
bemus cognitionem rerum significatarum p ēminos p sensuz
exteriorem. Deinde p sensum interiorē. Deinde p itelle
ctum simplicē. Deinde p intellectum componentem. Ut'
est exemplum qū scim' quid est totū & quid est ps. tūc ex
pimētalit' cognoscim' q omne totum maius est sua p
te. Colligim' a sūt noticiā toci' & pt' in cōi acceptorum ex
noticia sensibili huius vel illius tocius & ptis. & sic col
ligimus vniuersale ex singularib' sensatis. Ad quar
tum est dōm. Q cognitio pncipiorum est causa cognitōis
conclusionū vt cognitio terminorum est causa secūdaria. & cā
quodāmodo materialis pncipiorum. Quia vna cognitio
disponit itellectū ad aliā cognitōez nec ē obcm debite pcā
tū itellectui. nisi mediāte alia cognitione pūtēt. Quia id
qd ē ad extra nō pt intellect' immediate recipe quia ma
teriale est. & sic recipit mediante sensu Ad quintuz est
dicendum q cognitio sensitiua non est causa cognitōis
intellectiue. sed potius sbseruit cognitioni intellectiue. &
sic ppositio illa ex potest dicere circunstantiam triplicis
cause. Uno modo materialis in qua. & sic dicim' aliqd
fieri ex subiecto. vt ex sbiecto fit accidens. Scdo potest
dicere circūstantiam cause materialis ex qua sicut cum
dicimus ex ferro fieri cultellum. Tertio pt dicere ordi
nē. sic' cū dicim' ex mane fit meridies

Nonum dubium est

Quare phs nō addit i calce, pōnis itellectia. sic' i me
dio Solo quia nō omis cognitio itellectiua fit ex pex
istenti cognitione intellectia. s qdā fit ex pexisti cognitō
ne puia sensitia. sic' cognitō itellectia pncipiorum fit ex cogni
tione sensitia ēmiorum. Tū cognitio conclonū de qua pncipa
liter est sermo ē ex cognitione puia itellectia. & ergo trāsl
latio arabica hz cogitatiua inctum cogitatio fm. Au
gustinū est quasi coagitatio quorūdā p itellectū sic' fit i
scia p argumētationē accepta ibi em conclois noticia de
ducitur ex noticia pncipiorum & coagitāt pncipia ad cclu
sionē. Et sic pz q nō est sermo de omni cognitione itelle
ctiua. s tm de illa q̃ naturalit' acquirit p discursum rōnis
qd dicitur, pter scias infusas. & pter noticiā angelorum
q̃ intelligunt non discurrendo. sed simpliciter intuēdo.
Et iuxta expositionē. Linconiensis quā sequt' albertus. p
positio ista intelligitur de cognitione conclonū q̃, prie dr
doctria vel disciplina. licet posset etiam extendi ad cogni
tionem pncipiorum. Et ratio huius est. qr talis cognitio
prie est discursiua. pncipiorum vero nō est, prie cogita
tiua siue discursiua sed cor cognitio depēdet ex sensu & ex
cognitione ēmiorum suorum. In his āt i qb' acquirit scia p au
ditum. doctrina q̃ est p voces tanctz p angelos intelligē
tie est loco experimenti & pcedit ibi cognitio visus l' audit'.

Sz forte diceres omis cognio hūana ē discursiua dnis
in b a cognitione āgelorum igit' inueient' dr q cognio pncipio
rū nō ē discursiua. Ad qd dōz ē q tal cognio ē bn discursia
s nō sic' conclonū discursu scz syllogistico. s discursu sēsus &
itellect' ad sensū reflexi. Et si, pt' q̃ncq; ipa discursu syl
logistico b tñ nō puenit eis inctum sunt pncipia. sed in
ctum cōclusiones efficiuntur sicut in pncipio commen
tariorum petri hispani dictum est

Decimum dubiū est.

Utr cognio rerum metaphysicalū fit et' ex pexisti cognitōne
Et vi' q ñ qr metaphysica ē d separat' hz rēt rōez. & nullo° d

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cõiunctis materie sensibili igitur nõ est cognitio eorꝫ ex aliqua cognitõne p̃uia So° metaphysicalia sunt i duplici q̃dã stl̃ plexa sicl̃ sunt p̃ma p̃ncipia · vt re quolibet affirmatio vel negatio re nullo vero simul ⁊ talia cognoscuntur cognitl̃ terminis p̃supponẽdo noticiã sensitiuã. Alia stl̃ incõplexa. Et hec stl̃ in duplici drã q̃dã stl̃ fm essẽ coniũcta materie sensibili ⁊ separata fm rationẽ · sicut natura humana · asinina ⁊ sic re alijs · ⁊ talia possunt p se cõsiderari a physico · Alia stl̃ fm esse ⁊ rationem separata vt intelligentie siue angeli ⁊ talia ñ ꝓsiderãt̃ dircẽ a physico · ꝗ p accidens in cõcretum accipiuntur vt motores · vel innotescunt ex effectibus Ad obiectum dicendum est q nõ est intelligendum q omnia metaphysicalia sunt sic separata fm esse · ꝗ multa ⁊ p̃ncipaliora · quia p̃ncipalis consideratio metaphysice est re deo ⁊ angelis q̃ non coniungũtur materie sensibili · ⁊ talium cognitio habetur ex ꝓgnitione sensitiua effectuum · q̃uis fm suas sbstantias sub sensu non cadant sicut · Albert° pulchre declarat de ania in p̃mo libro in p̃ncipio

Vndecimũ dubiũ est.

Quõ debz intelligi ꝗ q dicit in textu i ꝓbatõe, ꝓ p̃ois · Mathematice emẽ sciaꝫ p hunc modũ ⁊ aliarũ vnaq̃q artium Solutio potest dupliciter exponi · Uno modo intelligẽdo de scientijs speculatis · vt sit sensus mathematice scient ⁊ vnaq̃q aliaꝫ artiũ speculatiuaꝫ p hunc modum fiunt q̃ pcedũt de noticia noti ad noticiã incogniti · id ẽ fiunt ex p̃existenti cognitione · Alio modo potest exponi de artibus mechanicis · vt sit sensus mathematice scientie hoc est speculatiue · ⁊ vnaquecq̃ aliaꝫ artium practicarũ p hunc modũ fiunt scz q̃ pcedunt ex p̃existenti cognitõne qꝛ dicit theomixt° q̃ non solum artes speculatiue ꝗ etiã practice ⁊ mechanice ex p̃existenti fiunt cognitiõe · qꝛ nõ est possibile aliquẽ habere artem edificandi domũ nisi p̃ius cognoscat ligna ⁊ lapides · Pria nihilo min° expõ est magl̃ formis ire tõni pbi · qꝛ tales artes non dicunt̃ doctrine neq̃ disciplie · ⁊ q̃ etl̃ · p · ñ, pbat, ꝓ p̃oez suã i ill' artib°

Duodecimũ dubiũ est.

Quare · p · dr in textu · Sil'r aũt circa orõnes q̃ p syll'os ⁊ q̃ p inductõnẽ ⁊ nõ dicit scias So° argumẽrationes dialectice generãt opinionẽ ⁊ nõ sciaz · ⁊ sic paꝫ ampli° bũt q̃ orões · cũ ibi nõ sit necessitas rei sicl̃ in demõstratõe. que, pcedit ex, ꝓ rijs ⁊ eẽ nalib° · sicl̃ dialectice ex cõibus.

Tertiũ decimũ dubiũ est

Quare dialectice scie vtũt̃ syll'o ⁊ inductõne · rhetorice ꝗo enthymemate ⁊ ex° So° qꝛ dialectica ordinat̃ ad scias speculatias i q̃b°, ꝓ t̃ maifestã materie certitudinez pũt sumi, ꝓ p̃es vl'es igit̃ dialectice syll'o vtũt̃ ⁊ inductõe Rhetor ꝗo ꝗ sat̃ circa act° pticulares voim i q̃b°, ꝓ t̃ eorum trãsmutabilitatẽ nõ pũt sumi, ꝓ p̃es vl'es · mõ i syll'o sẽp vna, ꝓ p̃ ẽ vl'is l'ãter ⁊ in inductõe · cũ inductio demõstret vl'e p singulare · Ideo vtit̃ loco syll'i enthymemat̃ in q̃ ñ ẽ necesse, ꝓ p̃oez eẽ vl'ez · ⁊ loco inductõis i qua, pcedit̃ ad vl'e vtit̃ aliquo ex° in quo, pcedit̃ a singulari non ad vl'e · ꝗ ad singulare · ⁊ ideo sicut enthymema est truncatus syllogismus ita exemplum impfecta inductio

Quartũdecimũ dubiũ est

Quõ dz intelligi q dr in textu · Sil'r aũt ⁊ rhetorice p̃suadent · Aut emẽ p exẽpla q̃ dicit inductio · aut p enthymema q̃ vere est syll's · cũ inductio ex^m ex vna · ⁊ syll's ⁊ enthymema p̃tib° ex altera drit So° cũ dicit · p · q exemplũ est inductio non est intentio sua q exemplum sit induc° p essentialem p̃dicationem · ꝗ tm̃ valet exemplũ apd rhetorem sicl̃ inductio apud dialecticuz · ⁊ hoc ideo · qꝛ rhetor versatur circa actus humanos in q̃bus non p̃t, ꝓ t̃ materie incertitudinẽ sumi vniforme iuditium · ⁊ q̃ non, pcedit ad vl'e in vno exemplo · licet ex plurib° exemplis posset inferri vniuersale · ⁊ sic plura exempla inductio eẽ possunt · ⁊ ergo · p · in textu dicit pluralit̃ aut ei p exempla est inductio · nec est incõgruitas · qꝛ dz sic intelligi · Aut p suadẽt p exempla q̃ supple p̃suadere est inductio · quia multa exempla inductionẽ faciunt addita illa pticula ⁊ sic re alijs · ⁊ simili modo dicendum est de enthymemate q illud sit vere syll's apud rhetorem · Alij dicunt q litera pbi habet enthymemata pluraliter · qꝛ pl'a enthymemata in quoꝫ vno deficit maior ⁊ in alio minor faciunt vnum pfectum syllogismuz · Theomixtius tamẽ dicit q vera littera habet non vere ꝗ quidam · hoc modo enthymema est quidã syll's ꝗ est syll's diminutus ⁊ impfectus · Alij dicunt q vera littera habet fere id est quasi syllogismus scz p subintellectõnez vnius p̃missaꝫ maioris scilicet vel minoris · ⁊ qualiter cũq̃ dicat̃ parum refert dum modo non recedatur in expositione a veritate

Dupliciter aũt necessariũ est p̃cognoscere · Alia nãq̃ qꝛ sunt prius opinari necesse ẽ · Alia vero quid est q̃ dicitur intelligere oz · quedã aũt vtraq̃ · vt qm̃ omne q̃ ẽ affirmare aut negare · veꝫ est qꝛ est · triãgulũ ãt hoc q̃d significat · sz vnitatẽ ⁊ qm̃ vtraq̃ quid significat ⁊ qꝛ est. Hõ emẽ vnumq̃q̃ hoꝫ similiter manifestum est nobis

Ista ẽ scõa ꝑs bu° capl'i in q̃ · p · agit de p̃cognitionibus eorꝫ p̃ncipioꝫ q̃ ingrediũt̃ demõstrãtõez · Quia stat̃ dem̃ ẽ q̃ oĩs doctrina fit ex p̃existenti cognitione · Et diuidit̃ in duo · Quia p̃mo ostendit modum p̃cognitõnis q̃tũ ad illa q̃ oportet p̃cognoscere vt habeat̃ ꝓclusionis ꝓgni° cui° scia q̃rit̃ · Scõo determiat mo^m p̃cognitõis ipi° ꝓclusionis cui° scia p demõstratõez q̃rit̃ ibi · Aliq̃ sit inducere · Quo ad p^m dicit q dupl'r necẽ ẽ aliq̃d p̃cognoscere · Quia de quibusdã necãrio p̃cognoscat quia ẽ · sicut vt de dignitatib° · De quibusdã aũt quid est q̃ p nomen dicitur oz p̃cognoscere vt de passionib° · De quibusdam aũt oz vtroq̃ mõ p̃cognoscere vt de subiectis · ⁊ sic ptz q̃ sunt due p̃cognitõnes scz qꝛ est ⁊ quid est · ⁊ tria p̃cognita scz subiectũ passio ⁊ dignitas · Et ponit pbs in textu exempla · p° de dignitate q̃ oĩbus alijs p̃oz est vt dicit pbs quarto p̃me philosophie · dicens q de omni est affirmatio vel negatio vera oportet p̃supponere et p̃cognoscere quia est · hoc emẽ si negatur ostensiue, pbari non potest q̃ uis, pletur p deductionem ad impossibile q̃ tm̃ non reputatur impossibile ab eo qui dicit contradictoria eẽ sil' vera · De passione q̃ est triangulum esse oportet p̃cognoscere ꝗ q̃ significat hoc est quid nominis · De vnitate q̃ ẽ subiectum oportet p̃cognoscere vtz ꝗ hoc est qꝛ est ⁊ quid est q̃ dr p no° · Non emẽ sil'r ꝗ est vno° p̃cognitõis vnũ q̃q̃ hoꝫ aũ demonstrationem est nobis p̃manifestum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Circa textum expositum mouet questio. Vtrum trium precognitorum potissime demonstrationis conueniens ponat a philosopho tres precognitiones.

Et videt primo quod non sint due precognitiones scilicet quid est et quia est, probat quia precognitio est precogniti precognitio. Sed sint ea precognita quia sequitur quod et erunt tres precognitiones. Secundo sic precognitio est actus precognoscentis. Sed quia est non sint actus precognoscentis igitur non sunt precognitiones. Et confirmat quia quia est et quod est sunt precognita quia non puta dici precognitiones. Tertio quod est et quia est sint questiones quia non sunt precognitiones. Nunc est primi secundi posteriorum, patet. Quia id non potest esse certum et incertum. Sed questio est incerta, quia est dubitabile, propter quod est certa. Quarto origit de aliquo cognoscere quale est et quantum sicut quod est et quia est quia sint plures precognitiones quam due. Contra suppo. arguit primo sic non sint tria ea precognita, probat quia medium demonstrationis est elementum cuiusdam, quia sint plura precognita quam tria. Secundo plures sint premisse demonstrationis igitur plures dignitates, et per consequens plura precognita. Tertio concludo aliquo precognoscit aliquam demonstrationem igitur est precognitum. Nunc patebit inferius. Quarto passio non est premissa demonstrationis quia est precognitum, quia est manifesta. Nunc patebit quia est principiata a subiecto. Pro veritate suppositi et quesiti est sententia philosophi et ponitur iste discursus.

Maior. Precognitio est propria intellectualis noticia eorum quorum in quibus ingrediuntur potissimam demonstrationem. Maior. Demonstrationis tria sint elementa quorum sunt dignitas subiecti et eius passio propria quorum appellantur quia scibilia. De quorum primo necessum est quia precognoscere sicut dicit secundo quod est et quia est et de tertio quod est tum prescire. Concludo igitur trium precognitorum demonstrationis sunt uenienter ab aristotile assignata due precognitiones.

Maior, probat autoritate rationum aliorum philosophorum quod bene modo precognitionem definiunt. Ex quo enim demonstratio est syllogismus genans incuitabiliter scientiam necessum est habere de principijs eius aliquam noticiam intellectualem talis autem vocatur precognitio questio eius propter quid que eminiatur per demonstrationem est vltima ingressa ipsa presupponit alias questiones tanquam precognitas. Minor, probatur quia omne elementum demonstrationis vel est demonstrans vel demonstratum. Si primo sicut dignitas. Si est demonstratum hoc est duplex quia vel est illud de quo aliquid demonstratur et sic est subiectum. aut est id quod demonstratur de alio et sic est passio. appellantur autem predicamenta genera scibilia, put genus est principium generationis et tale genus ut dicum est triplex est quia primum medium et vltimum quod dicuntur dignitas subiectum et maior extremitas. Dignitas quidem quod est definitio est medium vel maxima explicans potestatem medij aut principia subiecti potestas aut medij in dignitate explicatur quia medium cum extremis ponitur ea in premissis vniens. Subiectum vero est minor extremitas et passio maior. Cuius ratio est quia scientia est habitus conclusionis demonstratiue et ideo resoluitur prime in principia elementaria conclusionem constituentia quia sunt passio subiectum et in medium tale inherentie ossiuum. Et quia medium non habet actum virtutis sue nisi positum in duabus propositionibus quarum vna est principium alia principiata per suppositionem educta ab illa propria. ideo virtus medij resoluitur ad patrem maioris propositionis tanquam ad principalem sedem sue demonstratiue virtutis. Quia autem de passione precognoscat quia est et de subiecto quia est et quod est et de dignitate quia patebit in dubijs subiungendis.

Conclusio sequitur ex premissis. Ad obiecta in oppositum. Ad primum est dominum. Quia precognitione accepta ex parte illorum de quibus habitur precognitiones sint plures precognitiones tum accipiendo eas ex parte eorum quorum de ipsis in quibus precognoscuntur non sint nisi due. Ad secundum est dominum. Quia precognitio accipitur dupliciter. Vno modo, per actum intellectus precognoscentis et hoc modo precognitio est intellectualis noticia necessario requisita ad noticiam conclusionis per demonstrationem acquirendam ipsam tum formaliter non ingrediens et hoc modo quid est et quia est non sint precognitiones. Alio modo potest capi, pro re precognita et hoc dupliciter. Vno modo capiendo rem cognitam materialiter siue quo ad suum materiale et sic subiectum passio et dignitas dicuntur precognitiones. Alio modo tum ad formale quod est rationes sub quibus res precognoscuntur et hoc modo quia est quid est sint precognitiones et sic accipitur hic precognitio et sic definita est in maiore quam saltem accipitur neutraliter non active vel passiue. Et per idem valet ratio ad confirmationem. Ad tertium est dicendum quod non est inconueniens eadem esse questiones et precognitiones. Sunt enim in se questiones tum quia questiones habent ordinem et in illo ordine questio, propter quod est vltima. ergo in ordine ad illam dicuntur precognitiones.

Ad quartum est dominum quod non sunt precognitiones. quia querunt de inherentia passionis in subiecto et illa non precognoscitur sed demonstratur. Ad primum quod est contra suppositum dictum est supra in declaratione minoris. sed quod medium non numeratur hic contra alia elementa eo quod ipsum fuit. Albertum est definitio passionis dicens quod subiecti et propter quid passionis vt in secundo huius dicetur et sic potest comprehendi sub dignitate. quia dignitas in proposito appellatur medium vnitum ex extremis. Ad secundum est dominum. Quia licet sint plures dignitates in demonstratione tum ille dicuntur vnum precognitum integratus vna precognitione quia est quia precognoscuntur. Ad tertium est dicendum quod hic est sermo de precognitione principiorum demonstrationis tam complexorum quam incomplexorum. De precognitione autem conclusionis aliud est que solum precognoscitur in potentia et virtute suorum principiorum. Ista vero in textu nominata his precognitionibus actu et formaliter precognoscuntur et ergo, propterea vocantur precognitones. quia sint preexistentes notiones iuxta illam, propinquo. Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiua est ex preexistenti cognitione.

Ad quartum est dicendum quod passio sit principiatum respectu subiecti est tum proprium elementale respectu eorum demonstrationis. eo quod proprium accipit hic citer vt extendit se tam ad complexum quam incomplexum aut demonstrationem requisitum. Sed forte diceres suppositiones et petitiones sunt etiam principia demonstrationis vt in principio euclidis patet igitur sunt plura precognita. Solutio. Alberti illa principia comprehenduntur sub dignitate communiter accepta.

Circa textum sunt dubia Primum est. An de dignitate solum precognoscat quia est. Et videt quod non. quia oportet necessario ad cognitionem dignitatis pre-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cognoscere quid p terminos significatur · quia pncipia cognoscuntur cognitis terminis ex quibus conponunt

Solutio sic · quia est id est vera est · qz dignitas est pncipium ꝓplexũ ꝛ ꝓnale · esse aũt ꝓpositionis in sua veritate ꝓsistit · illam autem oportet pcognoscere re pncipis quia pncipium est aliis in demonstratione · modo ꝓsequens non potest demonstrari p antecedẽs nisi tale antecedens pcognoscatur ꝛ psupponatur esse vez · eo q ex falsis nihil potest demonstrari · ¶ Non autem potest ꝓgnosci quid est re ea vt dicit · Albertus · Quia septimo metaphysice dicitur q ꝓplexoz non est definitio vt hominis albi non est definitio · ¶ dignitas est pncipium cõplexuz

Ad obiectum in oppositum rñdet · Albert° q re dignitate non pcognoscitur quid nominis inq̃tuz dignitas est · qz quid nõis est incõplexi · dignitas vero cõplexa est ꝛ sic refertur ad ꝓplexa quid nõis solũ ex ꝓñti · eo q oratõ est significatiua ratione suoz ꝛ minoz ex ꝓñti · vez est tñ q demõstratoz añ demõstratõem putitur bñ quid est · quia dignitatẽ scire nõ pot nisi sciat q̃d p ꝛmios ei° fmificetur tñ nõ pcognoscit formaliẽ quid est re dignitate ·

Secũdum dubium est

An re passione pcognoscat° tñ quid est Et videtur q nõ · Quia quid est psupponit si est · igitur necessario re ea ei° psupponitur si est · Solutio sic · qz passio est accñs sbiecti · ¶ accñs esse est inesse · Inesse autem oñdit p demõstratõez ergo non pcognoscitur Ad obiectum in oppositũ est dicendum · q q uid ẽ qõ re passione pcognoscitur non est quid rei qõ psupponit si est · ¶ quid nominis qõ differt a quid rei quitupliciter · Prio · qz quid nõis non psupponit quia est · ¶ quid rei psupponit quia est Scõ · Quia quid nominis est indifferenẽ entium ꝛ nõ entium · ¶ quid rei est tñ entium · ꝛ ideo quid nõis antecedit esse · ¶ cẽ accedit quid rei · Tertio quid nõis ẽ icõplexoz ꝛ ex ꝓñti et° ꝓplexoz · Quid rei est tantum inconplexoz · Quarto quid nõis equaliter ꝛ indifferenẽ ꝛ eq̃ pmo est substantiarum ꝛ accidentium · ¶ quid rei est pmo sbstantiarum ꝛ scõ accidẽtiũ · Quiro p quid nõis intellect° non refertur ad rem resoluendo ipaz i sua pncipia · Sz hoc fit p quid rei vtz septimo metaphysice ·

Tertium dubium est ·

Utz re subiecto dz psupponi quia est ꝛ quid est Et videtur pmo q non · Quia quia est pcognoscitur re dignitate · ergo non re subiecto · ꝓña, pbatur · quia dignitas et subiectum sunt duo diuersa pcognita · igitur debent habere diuersas pcognitiones · ꝓña, pbat° · qz vnũqq̃ cognoscitur sicut est Solutio sic · quia est id est qz esse habet in rez natura · ita q est ỏt ibi ẽ existie inq̃tũ sbiectũ bz existentiam ad min° aptitudinalez a pte rei · ita q sibi potest ꝓpria passio oñdi incẽ · nõ enti vero nihil potest demonstrari incẽ · Scõ et° pcognoscit° quid est tam quid nominis q̃ rei · Quid nõis vt manifestum est · Quid rei et° · qz definitio est mediũ demonstrãdi · Et ratio q plura pcognoscuntur re subiecto q̃ re alijs est ista · Quia subiectum habet ad passiones duas habitudines · vna est habitudo cause efficientis inq̃tum subiectum includit pncipia effectiua passionis · ꝛ sic pcognoscitur re eo quid ẽ Aliam habet habitudinem cause materialis ad passionem · ꝛ sic psupponitur quia est · qz passio non inest nisi enti siue in rerum natura existenti Ad obiectũ ptz ex supdictis q non est idem qz est dignitatis ꝛ subiecti · ¶ quia dignitatis est qz vera est · eo q esse dicit conformitatem extremorum · sed quia est subiecti dicitur quia eẽ habet in rerum natura

Quartum dubium est ·

Utz in omni scientia necessario oporteat illa pcognoscere re subiecto Et videtur q nõ · Quia philosophus in pmo elencho ꝛ, pbat syll'm sophisticum esse · ergo nõ psupponitur quia est Scõ sic · ista ẽ ꝓpositio demõstrabilis tonitru° est son° fact° in nubibus · ꝛ tñ non psupponitur quia est; pbatur scõa ps qz sepe pot fieri tonitruũ tonitruo non existente · Solutio sic, ꝓ ter causas i pcedenti dubio tactas Et ad obiecta in oppositum Ad p^m est dicendum · Qz non oportet in pncipio scientie ista re subiecto pcognoscere · sed ante actualem demonstrationem · hoc est anteq̃ passio demonstretur inesse sbiecto Sed diceres philosophus probat quarto physicorum vacuum non esse · sed re vacuo non preluppo nitur quia est Ad quod est dicendum · q talis demonstratio est negatiua · sed dictum philosophi debet intelligi re demonstratione ostensiua ꝛ affirmatiua · Ad scõm ẽ dõz q re talibus non est re monstratio inq̃tum q̃ñq̃ sunt ꝛ q̃ñq̃ non sunt · sed inq̃tũ relata ad suas causas semp sunt vt postea patebit in textu ·

Quintũ dubium est

Utz re subctõ semp oz pcognoscere quid rei · Solu° qũ terminantur q̃stiones si est ꝛ quid est q̃ non st', ꝓprie demonstrabiles tunc sufficit pcognoscere quid nõis · Et tale q̃d nõis non est demõstrabile · qz nõ bz cãm determinatã ꝛ inuariabilem · ¶ bz efficiẽtẽ cãm mutabilem q̃ est volũtas ipositoris · Sz in demonstratõne ad ꝛminãdũ q̃stionem quia est ꝛ, ꝓ ter quid q̃ sunt, ꝓprie demõstrabiles oz re subiecto pcognoscere quid rei ꝛ non solũ quid nõis Oportet eñ cognoscere medium demõstratõis qõ est re finito subiecti · ꝛ respectu talis demonstrationis intelligitur dcm̃ phi · q oportet pcognoscere quid est ꝛ qz est

Sextum dubium est

Quare · p · exẽplificat re dignitate p b cõe pnci^m re q̃libet affirmatio l'nega° cũ tñ b nõ ingrediat' dmrãtõez · So° · p · poit pn^m valde cõe qz determinat re pcognitõib° ingrediẽtium in cõi · Et istõ pn^m ingrediẽt et' oẽm demõstratõem virtualiter licet non sbñaliter vt postea videbitur ·

Septimũ dubiũ est ·

An · p · bñ exẽplificat re triãgulo ꝛ anq̃ re passione · cũ tñ triangul° est subiectũ huius passiõis q̃ ẽ h̃z tres ãgulos eq̃les duob° rect' So° sic · qz nõ est incõueniẽs iõ respectu diuersoz eẽ subctm̃ ꝛ passionẽ saltẽ in ill' sciẽtijs in q̃ b° subctm̃ ẽ accñs · ¶ ui° est ex^m sic' supficies ẽ subctm̃ q̃litatũ sensibilium · ꝛ tñ est accñs respectu substãtie · nec tñ est, pcessus in infinitum · qz est deuenire ad aliqõ p^m qõ accipitur vt subctm̃ ita q nulio° est passio · vtz in scientijs mathematicis q̃ st' re q̃titate ꝓtinua ꝛ discreta · supponuntur eẽ in illis sciẽtijs pncipia pma in genere q̃titatis q̃ vocant elemẽta sic' st' vnitas ꝛ punct° · In illis vero scientijs in q̃b° sbctm̃ est sbña illud qõ est subiectum nullo° potest esse passio sic' in pma philosophia ꝛ in scientia naturali · quia qõ vere est nulli accidit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Octauũ dubium est.

Utꝝ pbs exemplificat bũ de vnitate tanqꝫ de sbcõ Solutio Alberti sic vtz i arithmetica & i septio euclidis eo q̃ multa ꝺ ea, pbãt scz q̃ sit idisibil' q̃ nõ bz põnẽ i cõtinuo. q̃ sit sbña nũeri, & multa alia.

Et aũt cognoscere alia q̃dẽ prius cognoscentẽ quozũdã aũt sil' accipe noticiã. vt q̃cũq̃ contingũt eẽ sub vlibus. quoꝝ habẽt cognitionẽ. Q̃ eẽ omis triangul' q̃dẽ habet duob' rectis equales p̃sciũt. Q̃. vero hic q̃ est i semicirculo sit silis inducẽs cognouit. quozũdã hoc mõ disciplia ẽ. & nõ p mediũ vltimũ cognoscitur. vt q̃cũq̃ iam singlariũ contingũt eẽt non de subiecto aliquo

Hic p. post cognitionẽ p̃ncipioꝝ dẽmiat de p̃cognitõne conclonũ q̃ st duplices scz vles & pticulares. Dicens q̃ est id ẽ contingit aliquẽ cognoscẽtẽ cognoscere q̃dã id ẽ conclusiones vles p̃us i suis p̃ncipijs p q̃ concludũtur. sicut ptz i omib' thezematib' euclidis quoꝝ cognitio sp̃ p̃est in principijs p q̃ concludũtur. Et ista p̃cognitione est p̃cognoscere in potentia & i vniuersali i quo illa conclusio est in potentia formali & actiua. Quozũdam autem sicut conclusionum pticularium est simul cum vli in quo concludũtur accipe noticiaz, & de nũero talium conclusionum sunt illẽ q̃ pticulares st accepte sb vlib' quaꝝ vlium iam habent cognitionem p syllogismũ demõstratiuum. Huius est exemplum hec vniuersalis conclusio, omis triangulus bz tres ãgulos equales duob' rectis, cognoscitur demõstratiue p sua p̃ncipia. Hec aũt pticularis conclusio iste triangulus i hoc semicirculo descriptus habz tres angulos equales duobus rect' cognosciẽ. qz pticulare in vniuersale inducit id est pticulare sb vniuersali sb sumit hoc mõ. Omnis triangulus bz tres angulos eq̃les duob' rect' triãgul' in semicirculo descript' ẽ triãgul' ergo bz tres ãgulos eq̃les duobus rectis. pticulare eẽ, pbatur p vle. & ideo sic p̃cognosci habet inductuz inducit p vniuersale. Et hec inductio est in minori, propositione in qua medius pbatur de minori extremitate. & nihil aliud est inductio nisi medium applicatum ad minorem extremitatẽ sumptã sub medio q̃d p se est subiectum passionis. & hoc mõ quarundam conclusionum sicut pticularium hoc modo p inductionem in vniuersali est disciplina siue acceptio scientie. Et huius dat causam quare conclusio pticularis non cognoscitur p medium demõstratiuuz dicens. quozũdam id est quozũdam conclusionũ pticularium siue singularium est disciplina hoc modo. id est inducendo ipsas i sua vniuersalia. Quia vltima conclusia pticularis siue singularis non cognosciẽ p medium demõstratiuũ. supplet tales st conclones q̃cũq̃ iã contingunt eẽ singulariũ. i. de nũero singulariũ. id ẽ ac si diceret tales st cones conclones singulares. & nõ dicũt sbcã taliũ conclonũ de aliq̃. Et b ẽ expõ alberti q̃ fidelit initiẽ vb text' Alij facili' vt liconiensis & eũ sequẽtes se expediũt dicẽtes q̃ p. inuit b duplicẽ modũ poritat' fz quẽ vnũ ẽ altero prius. qz aliq̃ st q̃ p̃us cognosciẽ alijs fz tẽp'. & de his ꝺt q̃ alia continuit cognoscere aliquẽ cognoscentem p̃us tpe his quoꝝ st cognoscendi p̃ncipia. Quedam vero cognoscuntur simul tpe ẽ p̃us natura. & de his ꝺicit q̃ q̃rũdaz p̃cognitoꝝ simul tpe est accipe noticiã illoꝝ q̃bus p̃cognoscũtur. Primo modo oia cã efficiens q̃ suuz effectũ pducit p motum & transmutationẽ p̃cedit effectum. qz omnis mot' fit i tpe vt sol p̃cedit calefactõem terre. Secũdo modo generaliter omia cã p̃oz est suo effectu. nazlicz effect' possit q̃ñq̃ esse simul tpe cũ causa vt dies & lucio solis sup nostꝝ hemisperium. tñ causa sp naturalit p̃oz est suo effectu. Et iste duplex ordo repit et in p̃cognitione p̃missaꝝ. qz q̃ñq̃ p̃cognoscũtur natura & tpe sil. q̃ñq̃ vero natura tñ. Quia maior cognoscitur natura & tpe simul aũ conclozz. Minor vero simul tpe cũ cõclusione. Huius est ex^m vt si hec sit conclusio demonstranda hec figura in semicirculo descripta habz tres angulos equales duob' rectis. cognita maiore scz q̃ omnis triangulus bz tres angulos eq̃les duobus rectis. adhuc nõ cognoscitur conclusio. sed cognita minore scz q̃ hec figura in semicirculo descripta est triangulus simul tempore cognoscitur conclusio Subdit tñ philosophus fz istam expositionẽ q̃ in q̃busdã cognosciẽ minor extremitas stati esse sub medio. vt in his q̃ st de nũero singulariũ q̃ nõ cognosciẽ p aliq̃d medũ. ẽ solo sensu. vbigrã ad cognoscẽdũ q̃ b figura i puluere descripta sit triãgul' nõ i digem' medio syllogistico. qz sensus sic iudicat eẽ. nõ pbs volẽs oñdere q̃ vlti^m cognosciẽ sb medio vli. & nõ p medium syllogisticũ ꝺt q̃ q̃cũq̃ contingunt eẽ singulariuz & nõ dicũt de aliquo sbcõ, sic se hũt q̃ ad ipsa nõ indigem' medio syllogistico. quia sol' sensus sufficit ad iudicandum illa eẽ sub medio.

Circa tertum expositũ fit dubia.

Primũ est. Utꝝ cognit' maior et minor sil' tpe cognosciẽ conclusio sic ꝺt p. i textu iuxta scõaz expositõem Et videt q̃ nõ. Quia impossibile ẽ pl'a intelligere actu. ẽ p̃nisset cõclusiones sunt plura. igit intellectus non potest sil' cum maior et minor intelligere conclusionem Scõo sic habita maior et minor pt adhuc dubitari de vnitate consequentie ergo non simul habebitur noticia conclusionis. pña, pbatur. Quia noticia conclusionis p̃supponit vnitatem consequentie Tertio maior et minor pñt inferre plures conclusiones. vt patet in p̃ncipio scõi. ꝓoꝝ. igit cognitis maior et minor non est necñ cognoscere conclusionem Quarto si cognit' maior et minor cognoscereturconclusio. seqret q̃ conclusio cognosceret' añq̃ cert; pbat' qz cognitis maior et minor adhuc in illo instanti tẽpis conclusio nõ est. Quãto si, ꝓpõ illa esset vera. seqret si aliq̃s cognosceret aliquã conclusionez geometrie q̃ sciret totam geometriam; pbatur seqla. qz p̃ma conclusio cum suis p̃ncipijs scz maior et minor ẽ añs sufficiẽs pro scõa conclusione ergo simul tpe cognosceret scõa conclusio ex eadem ratione tertia & sic deinceps Sexto maior habet in se virtutem minoris quia est virtute totus syllogismus. igitur cognita maiore demonstrationis et iam simul tempore cognoscetur conclusio. Solutio sic sed maior sola nedũ cognoscitur natura prius conclusione sed etiam tempore. Ratio primi est. Quia maior et minor simul sunt causa sufficiens & actualis cõclusionis. sed causa in actu simul est cum suo effectu & non simul. sil' quidem fm tempus, non simul fm naturam. Quia oia cã natural' p̃cedit suũ effectũ. scõo id, p' qz arg imitat' naturam. ẽ in natura ꝑita causa vli & pticulari

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

causa/influxū vltis cause determinante ponit effectus·ergo sic erit in arte·Sed sic est q̃ maior est cā vltis ⁊ minor cā ꝓticularis influxū vltis cause determinās·g̃ posita maiore ⁊ minore/sil' ponit ipa ꝓclo·Scōa ꝓb·pbat·qr cognita maiore/pt ignorari q̃ minor extremitas cōtineat sub medio·sicut ista maior Ois triangul' hz tres angulos eq̃les duobus rectis·pt cognosci ⁊ tñ ista pt ignorari q̃ figura in semicirculo descripta sit triangul'·⁊ per ꝓiis ignorabit istā ꝓclonem q̃ ipa hz tres angulos eq̃les duob' rectis·Scōo etiā sub maiore pñt ſbsumi plures minores ꝓpōnes·igit maiore cognita/nō ncario simul cognoscit ꝓclo·Tertio Cā potentialis nedū precedit effectū suū natura ſ etiā tpe·ſ maior est cā potētiat g̃ pcedit effectus suus tpe·Maior est pbi 2° phys· Ad obiecta in oppos Ad p̃mū est dōz q̃ intellect' noster nō pt sil' pl'a intelligere p modū plurū·ſ bñ pt intelligere plura se bñtia p modū vni'·Sicut ꝓtingit qñ illa plura se bñt p modū dētminātis ⁊ dētminabil·Et ita etiaz in ꝓposito·ꝓclusio et p̃misse p idem lumen cognoscunt qr ꝓclo cognoscit in lumie suoz p̃ncipioz·et p idem lumen cognoscunt p̃misse·⁊ iō nō cogſcunt tanq̃ diversa·ſ tanq̃ vnū rōne vnitatis lūis in q̃ cognoscunt·Et est simile de colore ⁊ lūine·q̃ ambo eadē visione vident·⁊ color videt sub lumine sicut ꝓclo videt in lūine p̃missarū Et p idem soluit argumentū q̃ posset argui Cōclo pertinet ad habitū scie·⁊ p̃misse ad hītum intellect'·g̃ non simul cognoscunt·Quia p̃misse et ꝓclo dupl'r accipiunt Uno mō ſ' se·⁊ sic ꝓtinent ad diversos habitus·Alio mō vt vniunt in medio·⁊ isto mō bñt rōnem vni'·⁊ sil' cognoscunt Ad scōm est dōm q̃ bonitas ꝓñe p̃suppnitur ex his q̃ in p̃cedenti libro sunt dētminata· Ad tertiū est dōm q̃ maior ⁊ minor nō inferūt ꝓles conclusiones eque ĩmediate·ſ vnā ꝓclonem ĩmediatā ⁊ p̃ncipalem Ad q̃rtū est dōm hz cognita maiore ⁊ minore nō sit cōclusio q̃ ad vocalē ꝓlationē sil·tñ est sil' ſm rem ⁊ assensum intellectus·vñ ꝓlatio accidit ⁊ est q̃d extrinsecū ꝓclonī·⁊ ille defect' illationis solū est ex pte nostra

Ad q̃ntū est dōm q̃ nō valet ꝓñia·Et ad ꝓbationem eius dōm est·hz cognoscat p̃ma ꝓclo Euclidis·nō tamē cognoscunt sufficienter oēs disp̃ones,p scōa ꝓclone·q̃a cognita prima/adhuc ignoratur applicatio prime ad secundam in modo et figura· Ad vltimū est dicendum licz maior virtute contineat minorem·non tamen continet eam actu·et ergo cognita ea/non oportet simul tēpore cognoscere conclusionem

Scōm dubiū est Quomodo

debet intelligi hoc quod dictum est·ꝓpositiones nō indigere medio syllogistico ad aliquid cognoscendum Solo Potest dupliciter intelligi·Uno modo quia sūt ꝓpositiones immediate·Alio modo quia sensus sufficit ad cognoscendum talem ꝓpositionem·ideo si minor sit ꝓticularis cognoscibilis per sensum·vel si sit immediata/non indigemus aliquo medio·sed statim cognoscimus q̃ minor extremitas sub medio continetur·⁊ cū talis minor cōtinetur sub suo vniuersali/simul cognoscitur cum conclusione·sed maior vt dictum est cognoscitur ꝓius tempore

Antequam autem sit inducere/aut syllogismū quodam quidem modo/fortasse dicendum est scire·modo autem alio non·qd enim nesciunt si est simpliciter/hoc quodam modo sciunt·vt q̃ duos rectos habet/hoc nesciunt simpliciter·sed manifestuz est quidē q̃ sic scit·simpliciter autem non scit

Hic pbs oñdit quō scitur conclusio antecz̃ cognitio eius sumitur pr̃·syllogismum vel inductionem·Et circa hoc duo facit·Primo determinat veritatem·Scōo excludit quandam dubitationē·Ibi Si vo non·Quo ad primū dicit q̃ antecz̃ posset q̃s inducere·id est principia ordinare·vel per syllogismū cognitionem ipsius cōclusionis accipere/dicendum est scire·id est scientiam esse quodam modo·id est in vniuersali·modo autē alio non·id est in particulari·Id est conclusionem oportet ante demonstrationem aliquo modo esse precognitam·et aliquo modo non·quia id quod aliquis nesciuit·q̃uis non sciuit simpliciter·hoc est in ꝓpria natura·et ſm actualem scientiam si est vel non est·hoc tamen quodammodo sciuit·vel scire potuit in potentia et in principijs·Exemplum est vt si debeat probari ista conclusio q̃ triangulus habet tres angulos valentes per equalitatem duos rectos/tunc ante demonstrationez nesciuit illam conclusionem·et non habuit scientiaz de illo que simpliciter est scientia·que est cognitio conclusionis in ꝓpria natura ⁊ ſm agere per determinatā conclusionem ad premissas comparatam·Sed manifestuz est cōsideratis modis quibus aliquid scitur in scōo priorum predeterminatis q̃ sic quidem sciuit·id est ſm quid et in potentia·simpliciter autē non sciuit·id est in actu ⁊ in ꝓpria forma·Et huius ratio est extra textum·quia principia demonstrationis se habent ad conclusionē demōstratōnis sicut cause agentes in rebus naturalibus ad suos effectus·dicēte pbo scōo physicorū q̃ ꝓpositiones syllogismi ponuntur in genere cause efficientis·Effect' autez in rebus naturalibus antecz̃ producatur in actu preexistit in causa agente vtualiter ⁊ potentialiter·⁊ nō actu·quod est simpliciter esse·Et similiter antequam ex principijs demonstratiuis deducatur conclusio in ipis principijs p̃cognitis/p̃cognoscitur ipsa virtute·non tamen actu·Etiam si conclusio nō prescireturaliquo modo in principijs/tunc nihil cōtingeret addiscere ſm Heraclitum·et si simpliciter prescireturtunc staret opinio Platonis·cuius musa vt inquit Boecius si verum personat/quod quisq̃ discit immemor recordatur·Sz hec duo sunt falsa·igitur conclusio ante demonstrationem aliquo modo scitur·et aliquo modo ignoratur·

Si vero non Mennonis quidem ambiguitas continget·aut enim nihil addiscet aut que nouit·

Hic pbs ex predeterminatis excludit quandam dubitationem quam Plato posuit in libro Mennonis·(breuiando o/vt latini omnes pronunciant) id est in libro a Platone sic intitulato·eo q̃ eum ad illum tanq̃m discipulum scripserit·Et quattuor pbus facit·Primo ostendit q̃ illa dubitatio innixa argumentationi sue rōni non pt solui nisi dicat ad qōnem motā mō p̃dicto Scōo ponit falsam rñsionez·ibi Non eni·3° improbat illam solutōnem·ibi·Et etiam sciuit·Quarto ostendit veritatem·ibi·Sed nihil vt opinor·Quo ad primū dicit q̃ bene dictum est·supple q̃ ꝓclo antecz̃ sit ostēsa per

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

demonstratōem vel syllm̄ est aliquo mō scita ⁊ aliq̄ mō ignorata·qz si nō ponatur sic esse tūc cōtingit dubitatio siue ambiguitas mēnonis·id est illa quā plato ponebat in illo libro scz q̄ vl nihil ꝓtigit addiscere vt eraclit̄ posuit q̄ negauit scire·vl q̄ nostꝫ discere nō eēt nisi qōdam reminisci vt plato ponebat·⁊ qz incōueniens est nihil addiscere de nouo·iō volebat plato q̄ addiscim̄que nouimus·Et pbauit plato sic suā opionem in illo libro·si cōtingit aliq̄d scire tūc sic arguit si aliq̄s addiscit aliquid aut ḡ p̄us nouit illō vel nō·si p̄mū tūc solū oblit̄ ē eius·⁊ nūc reminisciť·⁊ sic addiscere nō erit aliud nisi p̄teritorū reminisci qō est ꝓpositū suū·Si scōm id est nō nouit illō p̄us·ergo si occurrit sue memorie non cognoscet vtꝫ illud scit vel nō·cui dāt Augustin̄ ⁊ linconiēs exēm̄ de seruo fugitiuo·quē si dūs nullo mō cognouit si eū iuenerit casu nō sciet se eū inuēcisse·⁊ ita videť esse de conclusione demonstrationis

Nō em̄ sicut quidā conanť soluere dicendum est·Nūquid sciuisti oēm dualitatē qm̄ est par aut nō dicēti sic attulerāt quēdā dualitatē quā nō opinat̄ est esse· Soluūt em̄ ñ dicētes cognoscere oēm dualitatē eē parem sed quā sciūt qm̄ dualitas sit

Hic ponit pbs solutōem quorūdā q̄ sic q̄rebant a iuuene quodā impito·Nūqd tu sciuisti oēm triangulum habere tres angulos eq̄les duob̄ rectis ⁊ dicēte illo q̄ sic afferebāt aliquē pticularē triangulū quē nō cognouit esse triangulū·tūc arguebāt sic·tu sciuisti oēm triangulū habere tres angulos eq̄les duob̄ rectis·ꝫ ille triangulus sensibil̄ quē nō sciuisti est triangul̄·ḡ istū sensibilē triangulū quē nō sciuisti esse·sciuisti habere tres āgulos eq̄les duob̄ rectis·ꝛclo ē flā·igiť nihil p̄sciť in vl ante q̄z in pticulari·Et codē m ō dōm ē de exēplo pbi tu sciuisti oēm dualitatē eē parez ꝫ hec dualitas puta tertia ps senarij quā nō sciuisti eē ē dualitas·ḡ hāc dualitatē quā nō sciuisti esse sciuisti esse parē·ꝛclusio est flā·Ex ill̄ apparet q̄ addiscim̄ ea q̄ p̄us nouim̄·qz scim̄ q̄ oīs triāgulus habet tres āgulos equales duob̄ rect̄·⁊ addisci q̄ iste sensibil̄ triangul̄ hz tres āgulos eq̄les duob̄ rectis Et sil̄r in exēplo text̄ nos scim̄ q̄ oīs dualitas est par et addiscim̄ q̄ tertia ps senarij sit par·p̄mā scim̄ per demōstratōem·vt istā Sme illō qō p̄t diuidi in duo eq̄lia est par·ꝫ oīs dualitas est hmōi ḡ est nūer̄ par· Soluūt aūt illā obiectōem dicētes q̄ nō sciuit ille interrogat̄ oēz triāgulū habere tres āgulos eq̄les duob̄ rcis·ꝫ tm̄ oēz triangulū quē sciuit eē triāgulū·Sil̄r nō sciuit oēm dualitatē eē parē·ꝫ tm̄ oēm dualitatē quā sciuit eē dualitatem·⁊ qz dualitas q̄ est tertia ps fuit sibi ignota nullo mō sciuit q̄ illa fuit nūer̄ par· Et ita apud ꝓgnoscentem p̄ncipia·ꝛclusio nullo mō est p̄cognita·neq̄z simpliciter neq̄z ꝫm quid Tūc ibi

Et etiā sciūt cui vere demōstratōem habēt ⁊ cui acceperūt Acceperūt aūt nō de oī cui vtiq̄z sciūt q̄ triāgul̄ vl nūer̄ sit· Sed simpl̄r de omni nūero vl triāgulo· Neq̄z enim vna ꝓpositō accipiť hmōi quā tu nosti nūeꝫ aut quā tu nosti rectā lineā sed de omni

Hic pbs tertio reꝓbat eorꝫ solutōem dicēs illō de sciunt aliq̄ cuius vere cām ⁊ demōstratōem accipiūt·ꝫ cuiuslibet triāguli gnāl̄r cām ⁊ demōstratōem accepērūt·q̄ hz tres āgulos eq̄les duob̄ rcis·nō āt de quodā ⁊ q̄dam nō·ḡ vere sciūt oēm triangulū habere tres āgulos eq̄les duob̄ rcis nō āt aliquē ⁊ aliquē nō·⁊ codē mō de dualitate dōm ē·Qz āt nō accipit oēm triangulū habere tres angulos ⁊c·quē scit eē triāgulū·⁊ de omni nūero quē scit esse nūeꝫ ꝓbat pbus ibi (Neq̄z em̄ vna ꝓpō) dicēs ꝛclo cū p̄missis p̄ueit in termis·qz ibem̄ ⁊ p̄dicatū ꝛclusionis sunt maior ⁊ minor extremitates in p̄missis·ꝫ in p̄missis nō sumiť aliq̄ ꝓpō de nūero vel rcā linea vel triāgulo·vel dualitate cū illa restrictōe quā tu nouisti·ꝫ simpl̄r ō oī ergo cōclusio erit simpl̄r de omni·⁊ nō cū illa restrictione quam sciuisti

Sed nihil opinor ꝓhibet qm̄ ē qō addiscit sic scire, est aūt sic ignorare Incōueniēs em̄ nō est si scit quodāmō qō addiscit·sed si hoc mō vt inq̄ztū addiscit ⁊ scitur

Hic pbs exp̄ determiatis obiectōib̄ ⁊ solutōib̄ infert vitatē p̄mere ñsionis de scia ꝛclusionis dicēs nihil vt opinor qō dicit ꝓpť reuerētiā p̄lonis ⁊ socratis ꝓhibet q̄ illō qō q̄s addiscit q̄dāmo scit ⁊ quodāmō ignorat·qz scit in vl ⁊ ꝛfuse·⁊ ignorat in pticulari ⁊ in ꝓpria forma Et istō pz·qz addiscere ꝓprie est sciam in aliquo gnāri·ꝫ illō qō gnātur nō fuit aū gnātōem oino nō ens ꝫ q̄dam mō ens ⁊ q̄dāmō nō ens·qz ens in potētia ⁊ nō ens i actū·qz gnāri est reduci de potētia in actū Ex q̄ ptz q̄ id qō quis addiscit nō est oino p̄us notū vt plato posuit·nec oino ignotū vt ipi supponebāt·ꝫ est notū potētia siue virtute in p̄ncipijs p̄cognitis virtualiter ⁊ vniuersaliť·Ig̃notū vero actu ⁊ fm ꝓpriā formā ⁊ sic addiscere est reduci de potētiali ꝓgnitione ⁊ virtuali aut vniuersali in ꝓgnitionē ꝓpriā ⁊ actualē·Et sic pbs tenet in pōne sua medium scz q̄ cōclusio aū demonstrationem est partim nota et partim ignota

Circa textum expositū mouet̄ questio·Vtrum omnes scientie humane anime angelis sunt concreate·vel de nouo acquiruntur studio et labore

Et videť p̄mo q̄ sic·Quia si nō essent scientie nobis cōcreate sequereť q̄ nihil contingeret scire, pbať sequela de seruo fugitiuo quez si paterfamilias q̄reret ⁊ casu inueniret si eū nō p̄cognouisset nō sciret se eū inuenisse·igiť si nō esset scia cōcreata intellectui tūc aliq̄s q̄rens sciam p demonstratōem nō sciet se inuenisse eam Et ꝫ cōfirmať de puero quē adduxit plato qui ad oīa interrogata ordiate rūdit Scōo ꝛfirmať autoritate boetij dicētis tertio de ꝛsolatōe·Si p̄lonis musaverꝫ p̄sonat q̄ q̄sq̄z discit imemor recordať Scōo sic·Oīs scia habetur p sensuz vl intellectm̄·ꝫ nullo mō istorꝫ mōꝫ p̄t haberi de nouo ḡ sequiť q̄ de reb̄ nō sit scia· Mior, pbať qz ñ per sensuz qz sensus sepe decipiť sicut gustus iudicat sepe dulcia amara·⁊ tact̄ vnā rē duas res·Nec p intellectm̄ Quia nihil est in itellectū q̄n p̄ fuerit in sensu·igiť si i sensu est receptio erit etiā in intellectū Tertio res naturales q̄ sunt min̄ p̄fecte, pducunť cū suis p̄fectōib̄ a natā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo intellect⁹ q̃ est magis pfectus debet cũ suis pfectio nibus ꝓduci. Sz scia est pfectio intellect⁹. igit erũt scie intellectui ꝛcreate Quarto Sicut angel⁹ est ſba in tellectualis. ita aia. ſ angelis sũt scie ꝛcreate. g̃ videt q̃ etiã erũt aie humane ꝛcreate. Pro veritate tũ quesiti est ſnia phi ꝛ oim catholicorũ. Et ponitur iste discu: sus

Maior Aia intellectiua recedens a pfectio ne angelica nõ est ante suũ corpus creata/ sz eidem diuina virtute infinita ab extrinseco impressa Minor. Nec in principio est ta bula rasa cui inest desiderium ex natura. qõ non põt frustrari in specie tota. Conclo. Igit nõ sũt nobis ꝛcreati habit⁹ scientiales quẽadmodũ angelis. sed de nouo generan tur in scientium animabus.

Maior. pbat quo ad primã ptem. qz angel⁹ est ſba intellectualis formaliter et finaliter libera/nulli corpa li materie obligata. et g̃ simul recepit a p̃mo pfectionẽ forme efficient ꝛ finis. Alia vo ẽ ſba intellectualis stãs ex ordine sue nature ad corpus inclinata. respectu cui⁹ vocat aia. Dicta etiã ꝓter hoc infima intelligentiarũ et ergo non potuit finaliter p habit⁹ pfici ex creationis bũficio. ſ sunt sibi date potentie tanq̃ admincula q̃dã quibus poterit pfici in esse finali habituũ. ꝛ sic recedit a pfectione angelica. Q̃ ãt ipa non est aũ corpus creata pz autoritate btõr Hieronymi et Augustini. dicentiuz q̃ ipsa in creando infundit. et in infũdendo creat. Et g̃ errauit Plato q̃ dix^t eas creatas in comparibus stell. et dispositis corpibus a datore formarũ ꝗz merita ma terierũ infundi. ita q̃ tũc obliuiscerent oẽs scias. Et il la opio impbat sic. qz vnio aie cũ corpe est nãlis. ſ nihil impedit a suis ꝓprijs operationib⁹ p id qõ est sibi nãle. g̃ p vnionẽ ei⁹ cũ corpe nihil obliuiscit. Q̃ ãt vtute diui na ab extrinseco imprimit pz p pbm xvi. de aialib⁹ dicen tẽ q̃ vegetatiuũ et sensitiuũ venũt re int⁹. ſ intellectiuũ de foris siue ab extrinseco inducit. ꝛ g̃ nõ est aia nra in tellectiua ex traduce. i. nõ est vna aia ex alia aia/sic cor pus ex corpe. sicut in 2° de aia in q̃dam qõne spẽaliter re hoc mouenda dicet Minor ꝓpõ bz tres ptes. Pria pz p pbm. iij. de aia. vbi illã ꝓponez ponit. Scda ps pz p̃mo metaphys vbi dicit Oẽs hoies natura scire desire rãt. Tertia ps pbat qz de⁹ et natura nihil faciunt fru stra. Sz frustra ãt dz qõ nõ attingit finẽ ꝓp q̃ quẽ est. Igit nõ pt tale nãle desideriũ in tota spẽ frustrari Conclo sequitur ex p̃missis. ꝛ diffusi⁹ pbata est in commentarijs editis sup p̃mũ tractatũ Petri hispani.

Ad obiecta m oppos. Ad primũ

est dõz q̃ argumentũ pcederet si scie nllo mõ essent in nob. iam s̃ in nob p inchoationẽ. seru⁹ vo fugitiuus ex hypothesi nllo mõ cognoscebat Ad pfirmationẽ p̃ maz est dõm. Puer ille de q̃ Plato. fuit pspicacis inge nij. et inerogabat in mathematic q̃ s̃bñ ꝓportionata intellectui nostro. et ergo sciẽtia ꝛclusionis in illo cito generabat. ꝓter hoc q̃ ordinate inferebatur ꝛclusio ex p̃missis Ad scõam ꝛfirmationẽ dictũ est ꝑ q̃ Boeci⁹ nõ loquitur asserendo sed recitando. et hoc plane sonãt vba sua Ad 2^m est dõz q̃ sensus nõ decipitur circa su um sensibile trib⁹ obseruatis ꝛditionib⁹. vt in 2° de aia dicetur. Nec tamẽ sequitur Sensus decipitur. igi^t intel lectus. qz supior potẽtia pt corrigere errorẽ inferiorl po tentie. et sic per sensũ adqrim⁹ sciam ministerialit. et per intellectũ p̃cipaliter. Et qõ est in intellectu/ prius fuit aliquo modo in sensu. ſ nõ est eodẽ mõ in intellectu et in sensu. Ad 3^m esi dõm q̃ nõ valz ꝓna. qz intellectus exq̃ est p̃n pfectior. bñs finẽ supiorem/nõ dz esse ꝓiun ctus suo fini ex bũficio creationis sicut res min⁹ perfe cte Ad q̃rtũ patuit ex declaratione maioris.

Circa predcã sũt dubia. Primũ

est. Utz ꝓtingat nos aliq̃d scire Solo. Circa ꝗ qua druplex fuit opio. Prima fuit Heracliti. q̃ dixit q̃ nihil ꝓtingeret scire. qz oia s̃ in ꝓtinuo motu. g̃ non pt de eis bñi sincera ꝛ pura vitas. ꝛ sic nec certa cognitio. Defe ct⁹ ãt Heracliti ꝛ suoz sequaciũ fuit q̃ nõ potuerũt trã scendere sensũ ꝛ imaginationẽ. eo q̃ credebãt res sciri ꝗz esse pticulare/qõ est trãsmutabiles ꝛ variabile. ꝛ nõ fm rõnes vses. Etiã opinio est heretica. eo q̃ so^m ponit res corpales ꝛ mãles. et nõ ponit aliq̃s res imateriales vel spũales. que tũ sũt res potiores Scda opio fuit Pla tonis. q̃ vt tactũ fuit/ꝓcedit sciam. ſ dicit q̃ nõ ꝓtingit de nouo scire. sed nm scire non est nisi ꝓceritoz oblito rũ remisci Tertia est opio Henrici de Gandauo qui dicit Si ꝓtingat hoiem aliq̃d certitudinalit cognosce re. hoc nõ ꝓuenit ei aspiciendo ad exemplar a re p sensus acceptũ q̃ntũcũq̃ sit depuratũ et vlefactuz. ſ reqrit q̃ respiciat ad exemplar increatũ. ita q̃ pfecta noticia vitatis est qũ due spẽs exemplares ꝛcurrũt in vna men te. quaz vna est inherens ꝛ causata ab obiecto in intel lectu. Alia vo illapsa. Sed hec opio est aliena a com muni põne doctorũ. Quarta est Aristotelis p̃cipis philosophoz qui dicit q̃ contingit aliquid de nouo sci re. Et illa probatur p̃mo auctoritate Augustini dicen tis. xv. de trinitate. capto xij. Absit a nobis vt ea que p sensus corporis didicimus /ve. a esse dubitemus. Per eos quippe didicimus celum .t terram/ ꝛ ea que in eis nota sunt nobis q̃ntuz ille .qui ꝛ nos ꝛ ipsa condidit in notescere nobis voluit. Ratione probatur. quia nihil destituitur perpetue a sua naturali operatione. sed scire ẽ propria operatio intellectus. Igitur. Et confirmatur hoc. quia sicut est in genere corporalium/ita proportio nabiliter est in genere spiritualium. sed in corporalib⁹ ẽ aliquid quod semper est in actu sicut corpus celeste. in quo actus ꝛ potentia stant in equilibrio. ita q̃ nec potẽ tia vincit actum/nec actus potentiã. Et est aliquid qõ semper est in potentia. sicut materia prima. Ergo etiaz in genere reperitur aliquis intellectus qui semper est in actu. sicut intelligentiarum. et aliquis qui est in poten tia ad intelligibilia. qualis est intellectus noster. Ergo intellectus noster potest de nouo scientias adquirere.

Sed forte diceres. Nihil ducitur de potentia ad a ctum. nisi per aliquid quod est in actu. ergo intellectus non ducitur de potentia ad actum nisi per scientiam a ctu in eo existentem/per quam actu considerat. So lutio Intellectus non ducitur ad actum primũ per sci entiã in eo existentem. sed per phantasmata illustrata lumine intellectus agentis/que causant species in in tellectu possibili per quas intellectus format concept⁹ de rebus/in prima operatione. et postea in secunda o peratione componit ꝛ diuidit vere vel falsę fm exigentiã

rerũ compositibilium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Secundum dubium est

de intellectu textus q̃ p̃ma fronte videt̃ habere nodos inextricabiles Solo Alberti pb̃s pclusiue dixit q̃ pclo demõstratõis añ demõstratõem quodãmõ scire. ⁊ q̃dã mõ ignorare. Quia si oppositũ det̃ tũc alter duor seqũtur incõuenientiũ sc̃z q̃ aut nihil discet aliq̃s. Aut disc̃z illud qõ p̃us simplr̃ ignouit. Et illa ẽ mẽnonis ambiguitas. Fuit ãt menno q̃dã discipul' platonis ⁊ socratis ad quẽ p modũ epl'e scripsit rũsionẽ factã ad questionez mẽnonis q̃ fuit vtr̃ vtutes intellcũales sicut ſt̃ sapia scientia intellect' prudẽtia ⁊ ars. ⁊ vtutes morales fortitudo tpantia ⁊ iusticia eẽnt bonũ assuescibile vel discibile vel a dijs datum p̃ p̃uersionẽ aĩe ad seip̃am. ⁊ ad ea q̃ habuit a secul'eternis in q̃b' fuit vt socrates ⁊ plato diperũt ⁊ intra seip̃am Et consentiũt Augustinus Boetius ⁊ Gregori' niceu' in hoc q̃ vtus nec sit assuescibile bonũ nec discibile. ꝗ a deo vel dijs datũ p̃ p̃uersionẽ aĩe ad seip̃am. ⁊ illo mõ discere nõ eẽt nisi immemoris recordari. Et arguebãt sic. Aut ei aliq̃s discit qõ p̃sciuit et nullo modo ignorat. Aut simplicit' ignorat ⁊ nullo modo p̃rescit. Aut simpliciter p̃rescit ⁊ ꝗ quid ignorat Aut e regione simplr̃ ignorat ⁊ p̃m q̃d p̃scit. Si p̃mũ tũc sequi' q̃ discere nostr̃ nõ sit nisi p̃teritorũ remisci. ⁊ hoc sonat musa platonis. Si scõm id est si simplr̃ ignorat ⁊ nullo mõ p̃scit. tũc postq̃ q̃sitũ inuentũ fuerit nõ sciet se inuenisse sicut in textu p̃batũ fuit de seruo fugitiuo. Si vero simplr̃ p̃scit ⁊ p̃m q̃d ignorat tũc illõ qõ discit̃ non discit̃. qz qõ ignorat̃ ad remiscentiã ducit̃ q̃ est redit' super ptẽ obliti. Et qz istu tres mõi ſt̃ falsi. g̃ q̃rt' mod' ẽ verus sc̃z q̃ ea q̃ syllo vl' inducẽõ docent̃ vl' addiscunt̃ simplr̃ p̃ignorant̃ ⁊ p̃m q̃d p̃sciũt̃. Quia si det̃ oppositũ tunc sequit̃ alter duor incõuenientiũ vt dcñ ẽ p̃us iuxta ambiguitatẽ mẽnonis. hãc aũt nõ p̃tingit soluere sicut qui dã conati sunt eã soluere dicẽtes. Cuz q̃rit̃ ab aliq̃ rũte discẽte demõstratõem. vtr̃ sciuisti p demõstratõem vlemque pbat q̃ dualitas ẽ nũer' par. qz diuidit̃ in duo eq̃lia. vl' oẽm dualitatẽ esse parẽ vl' nõ. dicẽte ãt rũte q̃ sic afferũt instãtiã in publicũ adducẽtes quãdã pticularez dualitatẽ forte lapidũ quã q̃s hz in manu vl' sinu suo ab scõditã. quã rũs in pticulari nõ ẽ opinat' eẽ dualitatem eo q̃ nullã de ea habuit opionẽ. igit̃ nõ sciuit oẽm dualitatẽ eẽ parẽ. Hoc aũt q̃dã soluũt dicẽtes q̃ cũ rũs discit per demõstratõem fcãm. tũc scit oẽm dualitatẽ eẽ parem quã scit eẽ dualitatẽ siue q̃ dualitas ẽ Hec aũt solo vt ĩquit albert' nulla ẽ. Quia p̃tinet in se opposita p̃ p̃tradictionẽ. qz oẽs discẽtes ⁊ doctrinã accipiẽtes sciũt simplr̃ id cui' veram habent p̃gnitõem vl' demõstratõem cũ ille sit verissim' mod' sciendi. Acceperũt aũt demõstratõem de omni nõ aũt de quo tm̃ sciũt q̃ dualitas sit vel triãgulus. Quia hoc nõ potest esse ſbiectũ demõstratõis cũ nec per se nec de omni cõueniat ei passio. Quia hec p̃ō omnis dualitas quã scio esse dualitatem est par nõ est simpliciter vl'is. nec p̃ se cõuenit ei p̃dicatũ. Añ demõstratio nõ cõcludit de dualitate quã scit esse dualitatẽ sed simpliciter de omni. Et sil'r demõstratio cõcludẽs q̃ triangul' habet tres angulos equales duob' rectis nõ cõcludit de oi quẽ sciuit esse triangulũ. ꝗ simplr̃ de omni. ⁊ de oi triangulo figura trilatera ⁊ rectilinea. Quia de alia figura que cõponit̃ ex lineis curuis non est verz. habz em̃ aliq̃ũ tres angulos maiores duob' rectis. Cui' ratio dicta fuit in textu. qz nec vna id est nulla p̃positio in demõstratiuis accipit̃ cum illa limitatõe eo q̃ demõstratiue p̃p̃ones sunt simplr̃ vniuersales ⁊ p̃ se vñ nulla sic accipitur quãtu sciuisti numez vl' quãtu nosti lineã rcãm vel triãgulum. Sed p̃p̃ō demõstratiua accipitur demõstratiue simplr̃ de omni p̃ter quod dans hanc solutõem dicit opposita. Et ergo vt tactũ est in textu vere soluitur ista obiectio si dicatur q̃ est id ẽ p̃tingit q̃ hoc q̃ aliq̃s discit per syllm ⁊ inductõem sic id est quodãmõ scire siue p̃scire ⁊ sic hoc est alio mõ ignorare simplr̃. sc̃z ⁊ in p̃pria forma siue sciẽtia in agere. ꝗ incõueniens eẽt si diceretur eodem mõ p̃scire ⁊ ignorare. ⁊ hec ẽ ꝗa solutio dubitatõis.

Scire autem arbitramur vnumquodq̃ simpliciter ⁊ non sophistico mõ quod est p̃m accidens. Cum causam arbitramur cognoscere p̃p̃ter quam res est. ⁊ qm̃ illius causa ẽ. et nõ ẽ cõtingere hoc aliter se habere

Istud est scõm capl'm istius tractatus in quo pb̃s incipit determiare de quiditate ipi' scire. Et diuiditur in q̃tuor ptes. In p̃ma parte definit ipm scire. In secũda ponit duas definitões demõstratõis ibi (Demõstrationẽ aũt dico) In tertia definit ⁊ diuidit p̃p̃onem immediatam ibi (Est aũt p̃ncipiũ) In q̃rta cõpat scire p̃missarũ ad scire cõclusionis p̃nes magis ⁊ minus. ibi. (Añ oportet credere) Circa p̃mũ igitur añq̃ determinet quid sit demonstratio definit scire quod est effect' demonstratõnis. Et circa hoc quinq̃ facit. primo ostẽdit cuiusmodi scire sit quod hic definire intendit. secundo ponit eius definitionem ibi (Cum causam arbitramur) tertio p̃bat definitionem ibi (Manifestum igr̃) Quarto infert correlariũ ibi (Quare cuius scientia) Quinto remouet dubium respondere tacite questioni ibi (Si quidem igitur) Quo ad primũ cõnectẽdo duas partes simul dicit pb̃s q̃ scire opinamur vniq̃q̃q̃ simplr̃ ⁊ nõ sophistico modo quod est scire p̃m accidẽs cum causam arbitramur cognoscere p̃p̃ter quas res est et quoniam illius est causa. ⁊ quoniam non est contingere hoc aliter se habẽre.

Manifestum igitur est q̃ hmõi quidem aliquid sit scire. sed nãq̃ non scientes ⁊ scientes. Hi quidem opinantur sic se habere ipsã Scientes aũt causam habent.

Hic pb̃s manifestat p̃dictam definitionem ipius scire p̃ signũ dicens q̃ tam scientes q̃ nõ sciẽtes estimãtes tamẽ se scire hoc modo accipiũt se scire sicut dictum est. non scientes em̃ qui existimãt se scire in veritate opinantur sic se habere vt dcñ est cum tamen non in veritate sic se habeant. Scientes aũt vere sic se habent ⁊ ergo p̃dicta definitio est bona

Quare quidem simplr̃ cuius est scientia ꝗ impossibile aliter se habere

Hic infert correlariũ dicẽs si scire est rẽ p̃ cãm p̃gnoscere tũc sequitur q̃ illõ cui' simplr̃ ẽ scia ẽ necẽriũ ⁊ impossibile aliter se habere. ⁊ tale ẽ pclusio demõstratõis.

Si quidẽ igitur est alius scien di modus posterius dicemus

Hic pb̃s rũdet tacite questioni exquo em̃ dictum ẽ q̃ scire est rem p̃ causam cognoscere posset aliq̃s dubi/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tare vtrũ etiaz sit aliqs ali⁹ modus sciendi a p̃dicto·d· Si sit aliqs ali⁹ modus sciendi q̃ p cãm re illo poster⁹ dicendũ erit cũ dicet de demr̃atione qz· per quã scimus aliqd p effectũ·vel cãm remotaz·vel fm exp̃onem Albti sic·Si est alius mod⁹ sciendi/de illo dicem⁹ poster⁹ circa finẽ libri vbi sermo erit de scia p̃ncipiorꝫ q̃ vere sciuntur q̃ntũ ad suã certitudinẽ· q̃uis nõ habeãt hũc modũ demr̃ationis·Et sic Alphorabius in cõmento arabico dicit q̃ iste alius modus sciendi est p intelligẽtiã p quã res vere ꝓhendunt·Si vo qs velit dicere q̃ ali⁹ ẽ sciendi modus quo sciunt tr que frequenter fiunt ab his que sunt semper·vt dicit pb̃us sex⁹ metaphys· Meo iudicio vt inquit idem Albertus non peccabit·Sed tunc quod posterius dicendum est/ad posteriorem scientiam referendũ est id est primaz pb̃iam·que posterior est q̃ ad nos·q̃uis prior sit fm naturã·

Circa textũ exposit̃ mouet⁹ qõ Vtꝫ scire ꝓprijssime dictuz qd ẽ per demonstrationem causatum: sit p̃dicto mõ ouement⁹ definituz·

Et videt⁹ p̃mo q̃ nõ·Quia si esset bene definitũ seqr̃etur q̃ p̃ncipia demr̃ationis nõ scirent· ꝗ hoc est falsuz· Seq̃la pb̃at·qz p̃ncipia demr̃ationis nõ hũt causas·eo q̃tũc nõ essent p̃ncipia· Scõ sic Cõtingit scire effectũ p cãm vt poster⁹ ptẽbit in tex·igit̃ non est sp scire p cãm cognoscere Tertio Scire est causas rei cognoscere·q̃ male dz causam rei cognoscere in singl'ari numero·Ñs pz p pb̃m p⁰ phys· Quarto Si bñ esset definitũ seqr̃et q̃ scia nõ eẽt habit⁹ ꝯclonis ·z cognitio causẽ·Seq̃la pz qz scire est cãz rei cognoscere·q̃ scia erit causẽ rei cognitio·z sic scia eẽt hitus p̃missaꝫ·z nõ ꝯclonis

Quito De deo z substãtijs separatis hẽm⁹ sciaz·z tũ nõ p cãm Sex⁹ Cognita causa ꝓtingit ignorare hitudinem ei⁹ ad effectũ·z p ꝗs ignorare effectũ·q̃ scire nõ est rem p cãm cognoscere Septio De reb⁹ nãlibus ẽ scia z tũ illas ꝓtingit alit̃ se hẽ·q̃ male dz·et nõ ꝓtingit b̃ aliter se hẽ· Octauo Solũ deũ est impoſſ aliter se hẽ ergo seq̃tur q̃ de solo deo est scientia· Pro veritate quesiti est sententia pb̃i·Et ponitur iste discursus

Maior Scire acceptũ ꝓprijssime est causa et effectus demr̃ationis potissime: sicut opinari ratiocinationis dialectice Minor· Sicut dialectica ratiocinatio procedit ex probabilibus siue contingentib⁹ ꝓpositõnibus: sic syllogism⁹ demr̃atiuus ex primis veris et ĩmediatis priorib⁹ notiorib⁹ causis q̃z ꝯclonis Concl̃o·Igit̃ scire ꝓprijssime acceptũ/est in textu p̃dicto mõ bene definitum

Maior ꝓpõ hz plures ptes·Prima dicit Scire acceptũ ꝓprijssime·z hoc ex eo·q̃a scire fm Linconiensem accipit̃ q̃druplr·s·Cõiter ꝓprie·magl̃ ꝓprie·z ꝓprijssime Primo scire accipit̃ p app̃hensione vitatis cuiuscunq̃ cognoscibil·et sic etiam sciunt ꝓtingentia ad vtrũlibet· Scõ accipit̃ p cognitõne vitat⁹ eorꝫ q̃ sp vel frequent̃ fiũt·et sic sciunt ncãria·z ꝓtingẽtia nata/siue vt in pluribꝫ·Tertio accipit̃ p cognitione siue app̃hensione vitatis illi⁹ qõ est ncãriũ/et qõ nõ p̃t aliter se hẽ·siue cognitio eius adq̃rat̃ p demr̃ationẽ siue nõ· Et isto mõ sciunt̃ tam p̃ncipia ncãria q̃ ꝯclones· Quarto mõ accipit̃ p app̃hensione alicui⁹ ncãrij·qõ solũ cognoscit̃ per demr̃ationẽ·Et isto mõ est b̃ definituz·Et sic nõ sciunt̃ p̃ncipia demr̃atõis·et q̃ dictũ fuit in tex Scire simplr z nõ sophistico mõ·ꝓpt̃ aliqs modos sciendi impfectos Et q̃libet istorꝫ modorꝫ ꝓtingit adhuc aliqd scire duplr Uno mõ in se·Alio mõ in alio·In alio ꝓtingit rem tripliciter scire·Uno mõ sicut ps i suo toto·vt sciendo domũ/scim⁹ ex ꝓñti parietẽ·z fũdamẽtũ·Scõ/sicl accis in subiecto·vt cognoscẽdo chorisciũ/scim⁹ accis ei⁹/qõ ẽ veniens· Tertio res scit̃ in alio sicut effectus in causa· vt scita maiore scit̃ ꝯclusio in habitu· Ñ qñ res scit̃ in alio/nõ scitur simplr· ꝗ q̃dãmõ sophistico mõ· Qz ãt scire b̃ definitũ est cã et effect⁹ demr̃ationis pz· qz cause sũt sibi inuicez cause vt dicit p·z⁰ phys·Et sic demr̃atio ẽ causa effectiua ipsi⁹ scie·quã generat in ꝯclone·in q̃ terminat̃ q̃stio ꝓpt̃ q̃d·Et sic scire hoc mõ est effectus in genere cause finalis·Scire se hz p modũ finis· qz est finis in quẽ ordinat̃ demr̃atio· Alia ps q̃ rõcinari ẽ ꝓpri⁹ effect⁹ syllmi demr̃atiui ptẽbit circa p̃m topicorꝫ in q̃dã qõne· Minor silr q̃ ad p̃mã ptem·Quo ad scõaz vo patebit ex his q̃ dicent̃ inferius in tex· ĩmediate sequẽti·

Concl̃o seq̃tur ex p̃missis Et p̃t pbari p⁰ sic·qz p̃uenient̃ p̃mo dz Scire est rẽ per cãm cognoscere·qz eadez sunt principia rei et veritat⁹ ei⁹ vt pz z⁰ metaphys·iõ oz q̃ res sciat̃ p causam p quam hz esse·Et qz eiusdem p̃ñt esse plures cause subordinate·scz vlis z pticlaris· siue remota et ꝓinqua·ideo ad cognoscendũ pfecte rẽ nõ sufficit oñdere cãm vlem·lz ipsa etiaz req̃rat̃·ꝗ opz ncãrio hẽ cãm ꝓpriã·et q̃ addit̃ ꝓter quã res est·Et qz effect⁹ etiã ꝓpri⁹ nõ est in sua causa actu ꝗ vtute tm̃·iõ ad pfecte cognoscendũ rem/nõ sufficit cãm ꝓpriã cognoscere ꝗ req̃rit̃ applicatio cause ad effectũ· Ideo bñ dz·et qm̃ illius est cã·Et qz illud qõ ꝓtingit aliter se hẽ/nõ pot̃ ab intellectu creato p certitudinẽ cognosci· iõ bene subdit Et nõ ꝓtingit b̃ alit̃ se hẽ· Si vo ꝓtingens p certitudinem cognoscit̃/nõ est ex pte cogniti ꝗ ipsi⁹ cognoscẽtis· non accipientis cognitionem a rebus·sicut dei scientia non est a rebus causata sed rerum causa·

Ad obiecta ꝫ oppositũ. Ad

primũ est dicendũ q̃ principia non sciuntur ꝓprijssime· hoc est·quarto modo·sed tm̃ tertio modo·id est intelliguntur Ad scõm est dicendũ q̃ hoc non est scire simplr et a priori/sed solũ a posteriori·Nic aliũ nõ definitur scire cuiuslibet demonstrationis/sed potissime Ad tertium dicunt quidaz q̃ causam·supponit hic simplr·quia scire in determinato genere sufficit per vnã causam·Albertus vo dicit q̃ causam stat pro causa finali·que est potissima causarũ·per quaz potissime scitur·quia vnũ/quodq̃z maxime fine suo optimo et essentiali determinatur et scitur·Etiã tres cause scz finis·efficiens·et forma in vnũ coincidunt·vt dicit z⁰ phys·Vel dicendũ est quãuis multe sint cause alicuius·tamen vna est semper completiua que est potissima·et illam respiciendo dicimus q̃ scire est causam rei cognoscere Ad quartũ est dõm q̃ definitio dz sic intelligi Scire est cãm rei cognoscere·id est rem per causam·et tunc bene infertur· ergo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

scientia est rei p cam cognitio. Vel dom q scia no or habit? conclusionis solu. b etia pmissarum. qz vitas q est in conclusione causaliter est in pmissis. Ad qntum est dom q talia bn sciunt scia qz. no aut scia pter qd Ad sextum est dom q no sufficit cognoscere cam rei. b oz etia cognoscere applicatoem cause ad effectu q fit p discursum rois et intellectu. t hoc in nobis. qz angeli pter pfectoem intelligetie pnt intelligere esse omibus mois sine aliq positione t discursu Ad septimu est dom q res naturales pnt considerari dupl'r. vno mo in aliquo terminato ticulari. t sic contingit eas aliter se habere t no est de eis scientia. Alio mo considerant fm esse coe. t in ordie ad suas cas. t sic sunt immutabiles t sic est de eis scia in ordine ad suas cas t sic sunt immutabiles Ad octauu e dicendu licet soli deo conueniat immutabilitas eendi p essetiam. tn bn conuenit alijs p ticipationem. qz hoc mo impossibile est aliter se habere multa ad cas suas relata

Circa textu expositum sut dubia.

Utrum ad cognitoem rei oz cognoscere oes cas Solo cognitio rei pt tripl'r dici pfca. vno mo simpl'r t sic ad perfecte cognoscendu re opz cognoscere oes cas eius taz per se q etia p accns. t oia accntia tam pria q coia taz in actu q in potetia. t gnaliter omis hitudines q vni rei conuenire pnt. t tal' cognitio pfecta soli deo conuenit Secudo or aliq cognitio pfecta in gne cognitois humane t ad tale cognitoem requrunt oim cam cognitio p se. t proprior accntium Tertio pt aliq cognitio dici pfca in gne alic' scie sc physice vel mathematice. t b mo ad pfecte scare rem solu requrit cognitio carum p se. a qbus res sb tali vel tali esse in scia considerat vt ad cognoscendu aliqd perfecte in mathematicis sufficit cognoscere oes cas fora les ei. In physica aut opz cognoscere omis cas intrinsecas t extrinsecas

Secudum dubium est.

Quare pbs definit scire in concreto. t no in abstracto Sc° albt. Quia b accipit scire fm q accipit in conclone et hoc est scire in agere. t io p modu act' definit. t no per modu entis Sed diceres g eade rone deberet definire demostrare t no demostratoem. Solo non est sile qz demostratio siue syll's demostratiuus e sbcm qd dz se habere p modu habit' t detis ex quo sbcm hz se respcu accidetiu p modu p se statis. no sic aut est de scire

Tertium dubium est.

Utrum pbatio pbi sit sufficies Solo Sic. qz sicut significatu termi no pt pbari nisi ex vsu loquedi ita nec definitio t definitum idem dicant. vel vt dicit Albertus vis probatois in hoc pendet. Quia ex ammirari inceptu e philosophari vt pmo metaphysice or. ammiratio aute est suspsio animi ad cam eius qd apparet Suspsio aut facit inqsitoem cause p copatoem ad effectu. vt sc sit causa illi'. t qm illi' est ca. t sic considerado cam considerat ose quenter effect' pando eos ad cam. sic q non pnt aliter se habere t hoc mo naturale desiderU quo oes homines natura desiderant, pcedit ad actum.

Dicimus aut scire t p demostratoem intelligere. demostratoem aut dico syll'm apodicticon id e facientem scire. Sed apodixico scientiale dico fm que in bndo ipm scimus

Ista est sda ps hu' capli in qua pbs, psequit intentum suu de demostratoe omis qd sit. Et diuidit in duas partes fm q duas ponit definitones. sda ibi (Si vero) Circa pmu pmo, ponit q scire est finis demostratois. exq scire mbil aliud est q intelligere vitate alic' conclois per demostratoem. Quia vnuqdq ordiatu est ad finem aliqd conuenient p illu definit. t io p ipm definit pbs demostratoem. dicens demostratoem dico q est syll's apodicticon grece qd latine dicim' syll'm facientem scire Apodicticon dicim' syll'm fm que in bndo ipm pfecte in principiis t consequentis t me scim' vere siue vera sciam habem'

Si ergo e scire vt posuim' necce est t demonstratiua sciam ex veris ee t primis t immediatis t notioribus t prioribus t causisq conclusionis

Posita definitoe demostratois data p fine conuenir. qz materia dz ee proportionata fini pot definitoem materialem demostratois. Et circa b tria facit. Prio pot definitonem scdo excusat se de additoe vm' pticule. tio remouz dubia dicens prio si scire e rem p cam cognoscere vt dcm e. t demostratio est syll's faciens scire. necce est demstratoem p cas cognoscere vt dcm est. t si demostratio est syll's faciens scire necesse e demstratoem procedere ex veris primis et immediatis t notioribus t prioribus causisq conclusionis.

Sic ei erut t principia propria ei q demstrat.

Hic pbs excusat se de omissione illi' pticule ex quibus videbat apponeda dicens q illa intelligit p ea q dca sunt. Quia em principia demostratois sut cae conclois. ne cesse est etia q sint propria principia ei. opz em cas proportionabiles esse suis effectibus.

Syllogismus qdez erit t sine his. demostratio em no erit. no em faciet scientiam.

Hic pbs remouet dubiu. qz in definitoe demostrationis ponit syll's. posset aliqs dubitare quare in definitoe syllogismi no ponutur ille pticule. Ad qd rndet pbus q syll'us quide erit sine talib' pncipijs qz pt esse syll's no ex veris t primis b demostratio q addit sup syll'm sine talibus conditoib' no facit sciam b mo quo scire definitu e. qz demostratio no facit scire nisi sit ex principijs appropriatis rei scire. hoc est conclusioni cui' est, proprium vt sciatur per demonstrationem

Uerum quidem ergo opz esse qm qd no est no est sciri. vt q diametros sit symetros

Hic p. ostendit declarat pdcam definitoes mle quo ad pticulas suas. Et tria facit. primo declarat q demostratio debet ee ex veris. scdo ex primis t immediatis. tertio ex causis prioribus t notioribus. scda ibi. (Ex primis) tertia ibi. (Causas quoq notiores) Quo ad primu or. q vrum oz esse qd demostrat siue q demostratio dz ee ex veris. quia qd no e no potest scire. b flm no e g no potest ipm scire. exemplu est. vt q diametros siue diagonial' linea sit symetros id e comensurabil' coste quadrati no potest scire. Qd falsum no e, pbat. qz verum euertit cu ente. g flm cu no ente. ergo conclusionem demostratois oportet esse vera. eo q verum no scit nisi ex veris.

Ex primis aut t indemonstrabilibus est eo q non sciet no habens demostrationem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

principiorũ ipsorũ. Scire enim quorũ demõstratio est nõ fm accidens hẜ demrationez

Hic pbs 2° rcminat q demõstratio dz esse ex pmis r imediatis·d·q nõ sciet nõ hãs demrationez·i·q nõ scit p pma r imediata·Scire ãt demrationis ẽ scire simplr Qñ ãt scit p nõ pma r p nõ imediata/ nõ scit simplr/ s sub ꝓditione si pma sint pbata p alia prioza/ q sit mediũ ad ꝓcludẽdũ pma siue pbandũ· Scire enim fm verissimũ modũ sciendi est eorũ quorũ demrratio nõ fm accñs· hoc est ex demrabilib⁹ p alia· qa illa faciũt scire p alia r sic p accidens

Causas quoq; et notiores esse oportet et primas·Causas qdem qm tũc scim⁹ cũ causas cognoscim⁹·priores cause vere sunt· et notiores/ nõ solũ altero mõ intelligẽdo sz et in sciendo qm sunt

Hic p· oñt 3° q oz demrationẽ esse ex prioribꝰ r notiorib⁹·Et circa s tria facit·qz p° adducit qndã rõnez cõmunẽ·2° exponit quõ accipienda sũt ꝓora r notiora·ibi· Priora ãt·3° excusat se de vna pticula·ibi· Ex pmis ãt In pma pte intẽdit talẽ rõnem· Quicqd est ex causis q nãliter cause sit/ ẽ p prioza r notiora· s demrratio ẽ hmõi Et qz cã duplr ẽ notior r prior suo effectu·s·in intelligẽdo qd est·r in intelligẽdo qz est·iõ sbdit q nõ altero mõ tñ pmisse sũt ꝓores cõclusione·s·intelligendo qd est qõ dicit p nomen·s ex vtroq;

Priora ãt et notiora duplr sit· Nõ enim idẽ est pri⁹ natura/ r quo ad nos pri⁹·neq; natura noti⁹/ r nobis noti⁹·Dico ãt ad nos priora et notiora/ prima sensui·Simplr ãt priora et longiora q longi⁹ sunt·Sũt ãt lõgiora vlia·et maxie prima sũt singlaria·r opponunt hec ad inuicem·

Hic pbs oñt quõ accipienda sũt prioza r notiora·d q ꝓora r notiora dñr duplr·s·q ad nãm·r q ad nos·Nõ enim idem est prius q ad nos r q ad naturã·s idem ẽ notius simplr r q ad naturaz·Priora q ad nos sit q sit sensui prima·Simplr ãt r fm naturã sit prioza r notiora q lõgiora sunt a sensu·Et h⁹ est ex⁹ longiora a sensu sit vlia/ r q magis sit vlia/ sit a sensu distantiora·r q maxime sit vlia/ sunt maxime a sensu distantia·Proxima ãt sensibili acceptioni sunt singularia·Et opponunt hec quo ad modu r nõ quo ad naturam·

Ex primis aũt est qõ ex prijs principijs est·Idem enim dico primũ r principiũ·

Hic pbs excusat se de vna pticula ponẽda in definitione·s·q sit ex prijs·d·Si demrratio est ex pmis/ tunc etiã est ex prijs·qz pmuz r principiũ idem sit r prius·qa pmuz nõ dr cõissimũ aliq qõ nihil est·s pmuz dr imediatũ qõ est cẽntiale principiũ·int qõ r principiatũ nihil mediat Hoc enim mõ acceptũ pmum est idem qõ principiuz·hoc est prie et simplr principiũ·

Questio est circa pdcã·Vtrũ vniuersalia simpliciter r nature sũt notiora sicut nobis singlaria

Et videt p° q nõ·qz idem ẽ pcessus nature r nri intellectus·qz natura pcedit de põn ad actũ·re pfuso ad distinctum·r sir intellect⁹ nr q in principio est sicut tabula rasa in q nihil est depictũ· Scõo arguit p suppositũ Natura nihil cognoscit·q nihil est nature notius Qñs p° qz vis cognitiua est vis aie vel intelligẽtie·exãtis supra naturã Tertio Intellect⁹ nr etiã ꝓnit sicut natura·igit nõ est drna int ea·Qñs p°·qz Empedocles· iij de aia adduxit s sile·qz sicut in natura sit capita sine ceruicib⁹·r postea adaptata/ sic etiã intellect⁹ simplicia intelligibilia postea ꝓnit Quarto Ex isto seqũ q p cessus nri intellect⁹ esset nobilior q nature·exq resolutio ad principiuz dignior est ꝓne·q est principij ad principiatũ r act⁹ ad põm Quinto Ars q est bit⁹ intellect⁹ practici imitat nam·q pcedit ad similitudinẽ nature r sic natura Sex° Pbs p° phys dic q vlia r pfusa magis sit nob nota· q male dr b q vlia sit natura notiora Proxitate qsiti est pbs in tex·exposito·et po⁹ iste discursus·

Maior Non eadẽ principia sunt nobis et nature notiora·ex quo natura pducit cõponendo q nos appbendim⁹ resoluendo·

Minor· Scõm nature agentis ordinẽ p priũ commune/ formale materiale/ causa effectum pcedit/ r substãtiale accñtale·qui tñ ordo ꝓuertit fm inuentionis nre modũ Cõclusio Igit sunt nature vlia/ sicut nobis singularia notiora

Maior pbat p pbm p° phys· Et causa subdit ex diuerso pcessu nature r nre rõnis·qz natura naturãs producit p formas practicas r causales q sũt ad rẽ/ ꝓnendo actũ cũ põn/ r ptes in toto·Nos aũt cognoscim⁹ p appbensionez a reb⁹/ passiue nos hãtes qdãmodo ad eas·et ita cognitio nra de reb⁹ nãlibus seu nature subiectis est solũ speculatiua·sz quã nos cognoscim⁹ resoluẽdo posteri⁹ in pri⁹/ et effectũ in cãz· r totuz in ptes/ seu principiatũ in principia·quare vtit solum formis postrem·r non ante rem sicut natura·que sunt forme separationis seu abstractionis a re per naturã facte·et ita sit signa·et non cause rei facte· Minor pp̃ explicat ordinem nature agentis·quid sz fm illũ ordinẽ est prius r quid posterius·et illo ordine bene considerato ordo nostre inuentionis quo scientiam disciplinaliter de nouo inuenimus/ procedendo a nobis notioribus/ est illi ordini opositus·Et ergo vltima fm viã generatõis sue constitutionis nature/ sunt prioza fm viam resolutionis nostre sensitiue·procedẽtis a posteriorib̃us signis abstractiue et resolutorie· Et sic dicit pp̃ primo q proprium pcedit cõmune·quia actiones sunt singularium primo metaphys·ita q natura occulte operat in his in productione vniuersalis fm Gilbert⁹ porritbanũ scilz ex consequenti·quia generatio est ad esse existentie qõ est ipsius singularis·vniuersale autẽ in singulari existit dicente pbo Non existentibus primis substantijs impossibile est aliquid aliorum remanere·Ubi dicit Alter tus q vniuersale non habet esse completum et determinatũ in natura/ nisi in indiuiduo·ꝑter indiuiduũ nõ hz nisi esse intelligibile et cẽntie·qõ ẽ esse fm qd ꝓpando illa duo esse ad se inuicem Scõa pticla·scz·q formale

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

precedat materiale debet intelligi fm viā pfectōnis sicut actus pcedit potentiā. In eodē vero & fm viā gnātōnis est ecōtra. Tertio Causa pcedit effectū vt p3 p phm in diuersis locis. & q̄rto sbīa pcedit accīs. sicut pt3 septio metaphysice. & sequit ex pcedēti qz sbstātia est cā accīt. Scōm modū vo ineē inuētōnis totū est ecōtra. qz sic cōmune pcedit ꝓpriū. qz vlia stl nobis notiora. vt dr pmo physicorū. scdo materiale formale. qz phus ex ꝓgnitone sbstātie material pcedit ad ꝓgnitōem sbstātie imaterialis siue separate. Tertio effectus est por causa demōstrās quia est. & vltimo accīs pus sbstātia qz accītia magnā prem ꝓferūt ad ꝓgnoscendū q̄ q̄d est. Ad obiecta in oppositū Ad pmum est dōm. q. ꝓpō loquit de natura naturāte intellectus aūt noster est ꝓformis nature naturate. Albert vero in cōmētario suo dicit. q fm intellectum phi natura qua aliqd est pus. est ipa natura eius quod pus est. hec enī natura est qua pncipiū principiat pncipiatum. & dat ei naturā qua sit. & q̄ dēmnat inesse. & hec est natura quā antiq vocabāt naturantē. qz naturā. vo sic ꝓstituit naturā sibi suppositā. & q̄ hūt hmōi naturā vt pncipiū sunt natura pora. qz tal natura est eis cā q sint pora. Et e regione nobis prioza sunt q̄ p suā formā nō dāt naturā. & ꝓstituta in natura p hoc q stl formē sensibiliū. prime sensui. & ista vocant sensibilia p accīs sicl hic homo hoc aīal stl vere sb vli p naturā pticipata. Et hec vocat via ꝓpōnis fm quā vle fm id qd est pncipium formale est pticulare. & pticulare se habet ad vle sicut sbiectū. & suppositū in ipo. & hoc mō pus fm naturā est vle et posteri fm naturā ē pticulare. & postremū est singulare sup qd cadit sensus immediate. In via vo resolutōis vt dcm est in ꝓpōne vltimū efficit pmum. & ecōuerso primū fit vltimū Ad scōm est dōm q vle nō dr iō notius nature qz aliqua natura ꝓgnoscit. & est noti natura fm exponem alberti id est fm suā naturā. sicut lumē solis natura sua dr visibili q̄ lumē lune. Quia ex natura lucis est visibili licet nobis sit min visibile Ad tertiū ē dr q illa ꝓpositio nō est silis ꝓpositioni nature Quia natura ꝓponit p formas reales. & ista ē p formas intētōnales illa cōponit formas in re. ista formas post rem. Et inde patet etiā dcīa nature. & aie nostre. Quia natura forās cōponit cū materia. Aia āt a materia abstrahit. & si post simpliciū abstractorū apprehensionē ꝓponit. & diuidit hoc nō est cōpōne reali. & naturali. & solū intētionali. licet cōpositio rōnis quo ad modū ꝓponēdi sua ꝓponibilia seq̄t modū ꝓpositōis nature Ad quartū est dōm q ista resolutio rōnis nō est nobilior ꝓpositione nature. qz nō est nisi redit ad formā posteriorē. qz si fieret resolu forme ad ei puritatē realem q̄ est aū rem tūc argumentū haberet apparentiā Ad q̄ntū est dōm q ars hz bū filitudinē nature quo ad pductōem artificialiū qñ est pfecta. & ipsa in nobis est habitus acq̄situs p formas abstractionis. & sic vt habit nostri intellect pcedit apprehensione resolutoria. & q̄ dcm fuit in ꝓpōne maiore apprehendim resoluēdo nō ꝓnim vel p intellectum operamur. Prima enī intellect actio ē simpliciū apprehensio quaz cōcomitat ꝓpositio. & diuisio. & practica opatio Ad secū & vltimū est dōm. q phus in pmo physicorū manet in vno gne ꝓgnitōis scz intellectiue. & ergo dicit q ꝓpando vnā ꝓgnitionē intellectiuā magis vlem. & ꝓfusā ad aliā magis distinctā q̄ est min vlis siue singularis in respectu dicit q ꝓfusa. & magis vlia sunt nob notiora Hic vero cōpat diuersas cognitōes ad se inuicē vt intellectiuā ad sensituā. & ergo dicit q vlia sunt natura notiora et singularia sunt nobis notiora vtēnb sensitiua ꝓgnitione. Albert vero dicit q vle duob mōis ꝓsideratur vno mō, put ꝓfusum. & mixtū est in singulari. & hoc mō in signis citi sentit vle q̄ p pticulare sensum. Quia citi sentiunt signa sbstātie q̄ aīalis. & aīalis signa citi q̄ hominis. & sic de alijs. & hoc mō exponit Auicēna hoc q primo physicorū dr. Alio mō accipit vle in sua puritate in q̄ separatū est a pticulari. & hoc mō nō est nisi in intellectu. & sic lōginqus ē a sensu. & hoc mō nobis fm sensitiuā cognitōem est singulare noti. & vle natura.

Circa textum expositū fit dubia.

Primū est. Utr pma definitio demōstratōis in qua dr ē sylls appodixicon sit bona. Et videt q nō. qz ois bona definitio dz dari p cām definiti. & p illō qd est pus definito. & ista dat p scire qd est effect demōstratōis. & posteri eo. ergo nō est bona Scdo sic Sylls dialectic facit scire ergo ista definitio cōuenit alteri a definito. Aliis, pbatur qz illud facit scire p quod tollit ignorātia. & p syllm dialecticū tollit ignorātia. & syllogism dialectic facit scire Tertio doctor facit scire igit nō est ꝓpriū demōstrationi Quarto nullū ens rōnis causat ens reale. & demōstratio est ens rōnis. & scire est ens reale q̄ demōstratio nō facit scire Quinto sbām vni scie non pdicat de sbiecto alteri scie. qz alias scie ille nō distiguerent. & syllogism est sbām in libro pōr. & demōstratio in libro posteriorū. q̄ ista erit falsa demōstratio est sylls Solutō Sic. qz ꝓtinet genus. & drīam. Ben enī est sylls. & appodixicon est drīa. qz valet tm sicut faciēs scire. & hoc proprissime p cām q̄ est scire simplr. & nō sophistico modo

Ad obiecta in oppositum Ad pmuz est dōm q scire cōsiderat duplr. vno mō vt est in intētōe efficiētis. & sic ē causa final demōstratōis. & sic ingredit definitōem. Alio mō ꝓsiderat vt est in executōe. & sic est effect. & sic nō ē ut cōueniēs vnū. & idem eē cām. & effectuz in diuersis gnib causar vt supra dcm fuit Ad scōm est dōm q sylls dialectic nō facit scire simplr. qz illō facit scire simplr p qd tollit ignorātia ita q nō manet formido de opposito. & habito syllo dialectico adhuc manet formido de opposito. & ergo dcm fuit supra q finis est gnare opinionem que est habit nutans nō stabil Ad tertū est dōm. q doctor facit scire effectiue pncipaliter. & demōstratio facit scire instrumētalr Ad q̄rtū est dōm q ens rōnis nū pōt esse pncipal. & total cā entis real. tm bū potest esse cā instrumētalis. & min pncipal. & sic demōstratio est causa scire. Nec opz etiā q cā instrumentalis sit maioris entitatis q̄ suus effectus. & hoc req̄rit cōiter in causa pncipali. & totali Ad vltimū est dōm q sylls accipit dupliciter. vno mō vt est indifferēs adesse cōtractū. & incontractū. & sic pdicat de demonstratōe p modū gnis. & specie. Alio mō accipit syllogism p syllogismo incōtracto distincto cōtra ꝓtractum. & sic ponit sbiectū libri pōrum et nō pdicatur de demonstratione

Secūdum dubiū est.

Utrū scda definitio demōstrationis in qua dicit demonstratio est ex pmis veris immediatis. &c sit bona Et videtur q nō. quia si pcederet ex pmis tunc sequeretur

esset ex ꝓpõnib⁹ re est scõo adiacente. ⁊ hoc est falsuꝫ ⁊ impossibile. Secũda ꝓbatur. qꝛ ille ꝓpõnes sunt pme cũ sint simplicissime. Minoꝛ ꝓbatur qꝛ in demonstratione de finitio ꝓbat de definito in pmissis. exquo mediũ demonstrationis est definitio passionis vt in scõo hui⁹ dicet. ⁊ definitio non potest ꝑdicari de definito in ꝓpõne de ê scõo adiacente Scõo sic. falsuꝫ ꝑ̃ sciri. igitur non oportet demõstratione esse ex veris. Nũs ꝓbat. qꝛ non ens nõ ꝑ̃ sciri. ⁊ falsuꝫ ꝓuertitur cuꝫ non ente. igit ꝓbat qꝛ de rosa haberi potest scia nulla rosa existẽte. Tertio vera ꝑ̃ sciri ex falsis. ergo nõ oꝫ demõstratõnem ꝓcedere ex veris. Nũs ꝓbatur qꝛ vera potest ꝓcludi ex falsis. vt ꝛ̃ scõo porũ Quarto ꝑmisse demõstratõis sepe ꝑ̃ demonstrari ergo non est demonstratio ex ꝑmis. Et ꝓfirmat. qꝛ si sic non esset nisi vna demonstratio ex q̃ nõ est nisi vna ꝑma ꝓpositio cũ ꝑmum dicat ꝑ supabũdãtiam Quito demonstratio ꝓcedit ex necessarijs sic. ex veris ⁊ ꝑmis. igit definitio omittẽs illã ꝓticulã videt invalida Sexto suplatiu⁹ ꝑsu ꝓponit ꝓpatũ necessario. ⁊ si demonstratio ê ex ꝑmis necãrio ê ex ꝑtib⁹ ⁊ ꝑ ꝑtis nugatorie additur illa ꝓticula ꝑtibus Solutio sic. quia ꝓticule ĩ ea ꝓsite sunt conditiones demõstrationis potissime ⁊ ꝑma rie. q̃ definitio sequtur ex ꝑmissa definitione demonstratõnis. Quia ꝑma definitio formalis data ꝑ finem demonstrat istam scõam q̃ est materialis de definito. Cũ sex ꝓnũtur ꝓticule in definitione ista q̃ꝫ tres se tenent ex parte substantie ꝑncipiorꝫ. tres vero alie vt inquit. Albertus tenent se ex ꝓte modi ꝑncipiandi. ita q̃ tres ꝑme st̃ ex q̃ b⁹ ꝑncipia habent virtutem ꝑncipiandi. ⁊ tres alie exꝑmunt modum ꝑncipiandi seu actualem influentiã ꝑncipij sup ꝑncipiatũ. ⁊ sequũt hec ad invicem vt quarta ex ꝑma. quita ex secũda. sexta ex tertia ⁊ hoc ponendo ꝓticulas tres ꝑmas ꝑm eũ ordinem quo cõmuniter ponũtur alias non. qꝛ philosophus in textu ꝑponit in definitõne sua illã ꝓticulam veris sicut ꝑm istam expositionem nos ꝑponimus ꝑmis. Et quia ꝑncipia sunt ꝑma. ergo sunt prioza. ⁊ quia vera ergo notioza. ⁊ quia ĩmediata q̃ cause conclusionis (Dicunt q̃ ꝑma) Quia ꝑ se st̃ ꝑncipia. ⁊ nõ ꝑ aliud. ⁊ qꝛ hũt virtutem ꝑncipiãdi in demõstratõne. ideo de ipsis cognoscit qꝛ vera st̃. qꝛ de ꝑncipijs ꝓꝑg noscitur quia est. Oportet et̃ q̃ ꝑncipium sit determinatuꝫ ⁊ appropatũ ad hoc ꝑncipiatũ ⁊ q̃ oꝫ q̃ sit ĩmediatuꝫ. sic q̃ int ipꝫ ⁊ id cui⁹ ê ꝑncipiũ nõ sit mediũ. Et qꝛ ꝑncipiuꝫ in mõ ꝓcipiãdi seu actuali influẽtia ê sup ꝑncipiatum iõ est pri⁹. ⁊ quia vera est veritas sua notioꝛ ê veritate ignota ꝓclusiõis q̃ê noti⁹. ⁊ qꝛ ĩmediatũ ê sic ê ya cã ꝓclusionis a qua ꝓclusio ĩmediate ꝓcedet ⁊ ad quã sequtur. Ex quo ꝑz ordo istarꝫ ꝓditõnũ. qꝛ tres ꝑme ꝓditões q̃ dicũt modũ ꝑncipij ꝓcedũt tres vltias q̃ dicũt modus ꝑncipiandi. ⁊ quilibet ẽnari⁹ et̃ hꝫ ordinẽ suũ. qꝛ ꝑmũ illi⁹ ẽnarij est i scõo. ⁊ scõm i ter⁰. vt manifestũ ê. Differt ãt ista definitio a ꝓcedẽte. qꝛ ꝓcedẽs ê formal exquo dat ꝑ. ꝓpriuꝫ finẽ q̃ est scire. mõ formal finis coicidũt. ista vero ê material. qꝛ respicit illa ex q̃b⁹ demõstra⁰ materialr ꝓstituitur exquo dat ꝑ ꝓditões ꝑmissarꝫ q̃ ꝑmisse se hũt respectu ꝓclusiõis sicl materia. Illa tũ ꝓpositio ex fꝫ. Albtum potest dicere duplicẽ circũstãtiã ĩ definitõe. Uno⁰ materialis cause. ⁊ sic ꝓcludit ista definitio de definito ꝑ definitionem formalem. exquo eũ demonstratio ê syllogism⁰ faciens scire ergo. ꝓcedit ex ꝑmis veris ⁊ immediatis

Alij dicunt q̃ demonstratiua scia ꝑt sciam i aia q̃ est habitus acq̃sit⁹ ꝑ demõstratõnez. ⁊ tũc non esset definitio demonstrata de definito. ⁊ tũc ꝓpositio ex notat causaꝫ vl circũstãtiã cause efficiẽt. ꝑmisse ei tales st̃ cã efficiẽs talis habitus Ad obiecta in oppositum Ad ꝑmũ est dõm. Oꝫ ꝓpõ aliqua dicitur triplicat ꝑma. Uno mõ simplicitate. ⁊ sic ꝓpõ de est scõo adiacente est ꝑma qꝛ est simplicioꝛ simplicitate vocali saltẽ. Cũ ꝓpõ de est tertõ adiacente sit simplicioꝛ simplicitate reali. eo q̃ ꝓpõ de est scõo adiacẽte resoluitur in eam q̃ est de est tertio adiacẽte. Scõa dicitur ꝓpositio ꝑma in veritate ⁊ sic ꝓpositiones ꝓstitute ex termis trãscendẽtib⁹ vt ex ente ⁊ vno dicunt ꝑme ⁊ istl modis non accipitur ꝑm in ꝓposito. Tertio dicitur aliq̃ ꝓpositio ꝑma q̃a ex ꝑncipijs ĩmediatis ꝓclusionis ꝓcedit. ⁊ tales ꝓpositiones dicũtur ꝑme non quidẽ simpliciter. ⁊ respectu ꝓclusionis Ad scõm est dicendũ. Cũ quis rosa non sit qñq̃ in actuali existentia. est tũ in existentia aptitudiali in sua radice. ⁊ q̃ nihil ꝓhibꝫ de ea aliq̃d hoc modo demonstrari Ad tertium est dicendum. Cũ quis vera potest occasionaliter ex falsis syllogizari siue inferri non tũ ꝑ̃ demonstrari ex falsis demonstratione saltem potissima ⁊ oñsiua Ad quartũ est dicendum. q̃ nõ oꝫ omnẽ demonstrationẽ eẽ ex ꝑmis simpliciter. ⁊ debent esse ꝑma respectu ꝓclusionis demõstrãde. Cũ quis alias priores ꝓpõnes habeant. Et ꝑ ideꝫ vadit ꝓfirmatio Ad quitũ dõm. q̃ illa ꝓticula satis innuit in illis ꝓticulis ꝑmis veris ⁊ immediatis. qꝛ pria vera ⁊ ĩmediata st̃ necessaria. qꝛ prima vera sunt causa veritatis in alijs. ⁊ ita nihil falsitatis debent habere admixtum. et talia sunt necessaria q̃ actu ⁊ potentia nihil falsitatis habent admixtum. Ad vltimũ est dicendum. Oꝫ ille ꝓticule non ponuntur nugatorie in definitione qꝛ ipẽ in hoc differunt. Quia pri⁰ dicitur ꝑ negationem anteriorꝫ. qꝛ ante ipsum nihil est. Sed dicitur ꝑus ꝑ respectum ad posterius. ⁊ sic etiam priusꝫ notius differunt ꝑm. Albtum. qꝛ dicitur prius ꝑ conpationem ad rem. notius ꝑ ꝓpationem ad noscentem ⁊ sic Cũ quis ꝑdicta re conueniant dꝛñt tũ rationeꝫ hoc sufficit.

Est autem principium demonstrationis ꝓpositio ĩmediata. Immediata autem ê qua non est altera ꝑor. neq̃ notioꝛ.

Ista est tertia ꝑs hui⁹ capituli. In qua. p. definit ꝓpositionẽ immediatã. eo q̃ imediatũ ponitur in definitõne demonstrationis. Et diuiditur in duo. Quia primo facit b. Scõo diuidit eam. Quo ad pri⁰ dicit. q̃ ꝓpositio immediata est principiũ demonstrationis. Quia demõstra⁰ vt tactum fuit est ex primis principijs inter q̃ꝫ conclusionem non est mediũ. ⁊ sic pri⁰ nõ dicitur ꝓmunissimũ aũ q̃ nihil est. ⁊ pri⁰ ꝑ ĩmediatũ q̃ est eẽnale principiũ inter q̃ꝫ ꝑcipiatũ nihil est mediũ. hoc eũ modo acceptũ pri⁰ ꝑcipiũ demõstratõis ꝑ ꝓpõ immediata. Immediata autem dicitur. qꝛ non est altera prioꝛ ea ꝑ quã posset demonstrari. neq̃ notioꝛ

Propositio ãt ê enũciatõis altera ꝑs vnũ de vno enũciãs. Dialectica aũt ê silr accipiens q̃libet. Demõstratiua aũt ê accipiẽs determinate alterum quoniã verum est.

Hic. p. exq̃ ĩ definitõe ꝓpõnis imediate poit ꝓpõ definit ꝓpõeꝫ ea vtualr diuidit. Dicẽs q̃ ꝓpõ ê enũciatõis alta ꝑs. in q̃ v⁰ de vno enũciat q̃ addit ad drãꝫ ꝓpõis ꝑtes.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et diuidit in dialectica & demonstratiam. quod dialectica est quæ accipit ambas partes contradictionis. Quia non accipit affirmationem sine negatione nec negationes sine affirmatione. quia dialectica procedit ex probabilibus, vt inferius in topicis dicetur. Quælibet pars syllogismi potest esse probabilis. Demonstratio vero in potissima & omnifiua demonstratione accipit determinate alteram partem affirmatiuam scilicet vel ex quia omnia oportet procedere ex veris & necessariis. Si non potest quilibet pars esse vera & necessaria

Enunciatio autem est syllogismi quælibet pars accipiens. Contradicunt autem et oppositum non est medium. Est se pars eius syllogismi quod aliquid de aliquo affirmatio est. Quæ vero est aliquid ab alio negatio est

Hic post occasione dicunt definitiones enunciationis, quæ adhuc cognoscere est, quod dicit enunciationem esse quæ accipit syllogismi quælibet partem siue affirmatiuam siue negatiuam siue vel siue particulare siue vniuersalem siue vnam siue plures. Et quia in definitione enunciationis potest syllogismi non fuit definire eam dicens quod syllogismi est oppositum contradicere se non est dare medium. quia de quilibet alterum eorum est vniuersalem et de nullo sil. pars autem syllogismi illa est enunciat aliquid vniuersalem de vno subiecto. et pars illa quæ predicat aliquid de aliquo vocatur affirmatiua, quod siue enunciatio affirmatio accipiendo affirmationem materialiter, prout affirmatio, quod nomen. Illa vero pars in qua aliquid ab aliquo per signum negatiuum separatur vocatur negatio

Immediati autem syllogistici principij primum dico quia non est necesse mirare nec necesse est herere docendum quelibet. Quia vero necesse est hoc quelibet docendum digitate dico tamen, quod non eis materie in huiuscemodi pseuuim nomine dicere

Hic primo p. diuidit primum immediatum. Et duo facit. primo ostendit quod dicit est secundo subdiuidit vnum membrum scilicet primum Quo ad primum dicit quod immediati principij syllogistici aliud est principium aliud est dignitas. Positio est, quod demonstrabile siue quia non pertingit demonstrare. sicut ipsa ponit vt demonstratur posita vtatur sicut principio euclidis per. non est tum necesse quelibet docendum ea habere an doctrina apud se. sed potest ea accipere a doctore. Dignitas vero est indemonstrabile et necesse est ea per naturale habitum cum quod est docendum habere. vnum non accipit ea per doctrinam. et vocatur alio nomine maxima siue communis animi perceptio quam pernitet omnis quisque probat auditam. Vocatur autem dignitas quia oibus dignior est eo quod oibus influit pernitetes et vitate. Maxia vero appellatur quia virtute influentie lucis et vitatis loia excedit immediata principia. quod ei immediata principia habent hmoi virtute. sicut de quolibet potest affirmari vel negari de nullo vero sil. et quod oe totum est maius sua parte. quia non potest habere porta. et ideo non sit petitiones. sed pseuuim predicam hmoi nomine scilicet per dignitatem maximam nominare

Positionis autem illa pars quidem est quælibet partem enunciationis accipiens. vt dico aliquid esse vel non esse supposito. Quæ vero siue hoc definitio est. Definitio ei positio quod est. Ponit ei arithmeticus hac vnitate esse indiuisibile fit quantitatem Supposito autem non esse. Id ei quod quid est est vnitas et esse vnitatem non est idem.

Hic prosequenter diuidit positionem in supponens et definitionem assignans cum hoc dicam inter ea. Dicens quod positio est duplex. Una est suppositio et alia est defi. Suppositio est illa quæ accipit quilibet partem contradictionis sigillatim. et tale significat esse in affirmatiua, ponere. vel non esse in negatiua. et dicunt de ea alexander et themistius quod demonstratur vtitur ea vt probata cuius sit immediata. Exemplum est ista, quod in geometria est suppositio omnes anguli recti sibi inuicem equales. Alia vero est positio quæ non dicit aliquid esse vel non esse et talis vocatur definitio. Sed definitio est positio quidam quia arithmeticus ponit, et non demonstrat vnitatem hoc siue tale indiuisibile esse fm quantitatem quod non habet positionem continuo per quod separatur a puncti indiuisibilitate. Et geometer ponit punctum esse cuius pars non est. Et lineam longitudinem sine latitudine et hmoi quoque nullum demonstrat. Definitio vero suppositio non est quod probat philosophus quia non est idem quid est vnitas per nomen et definitionem et vnitatem esse per affirmationem affirmantem. hoc vel illud. id est non est idem esse vnitatis quod est simplex et quantitatiuum et vnitatem esse quod est perfectum in propositione et diuisione intellectus consistens.

Circa textum expositum fuit dubia.

Primum est. Utrum positio immediata sit in textu bene definita Solutio, positio immediata potest dupliciter dici prior et notior. Uno modo simpliciter ita quod illud sit primum immediata quo simpliciter nihil est prius neque notius. et sic solum principia metaphysicalia sunt, positiones immediate Alio modo dicitur, positio immediata. quia non est ea aliqua prior neque notior in ea scientia in qua sumitur principio probandi predicatum conclusionis in esse subiecto et sic principia cuiuslibet scientie sunt primo immediata. Et similiter omnes, positiones in quibus predicatum est de ratione subiecti dicuntur immediate per se note. licet non semper quo ad nos. Unde ista, positio homo est animal rationale mortale est, positio immediata. quia ea non est aliqua prior neque notior. qua hoc predicatum posset demonstrari iesse sicut per aliquod prius sed animal rationale.

Secundum dubium est

Utrum, positio sit enunciationis altera pars cum tum sic esset vel tum nomen vel verbum Solutio sic loquendo de partibus subiectiuis quales sunt affirmatio et negatio non autem de partibus integralibus. quia tales partes sunt nomen et verbum. Cum vero dicit esse altera pars enunciationis. altera non dicit capi vt est relatum diuersitatis. quia sic est flam. sed dicit capi indefinite vt sensus sit esse altera id est aliquam pars contradictionis

Tertium dubium est.

Utrum, per dialectica sit bum in textu definita Et videtur quod non. quia definitio esset pueri, problemati dialectico quod ambit ambas partes syllogismi. Sed sic, per dialectica accipit alteram partem syllogismi quam non est dicta a demonstratia. primo quia, per demonstratia vtitur premissis et sillo vt premissa et sillo dialectica. sed sic est quod vtraque pars syllogismi non potest poni in sillo. siue ingredi vnum sillm Solutio sic vt visum est in declaratione textus Ad obiecta in oppo Ad primum est dicit quod dicitur summum ambe partes syllogismi in, pone dialectica et, problemate dialectico. quia, problema dialecticum fuit sil. ambas partes syllogismi. sed, per dialectica potest sumere in dicunt vna aliam. l. per dialectica fuit vtraque pars syllogismi in diuersis syllis et non in vno Ad secundum est dicit quod dicitur accipitur altera pars syllogismi. quia demonstratia accipit altera determinate. sed dicit dialectica indeterminate. quia potest accipere hanc vel illam. et pro tanto dicitur accipere vtranque.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quartum dubium est.

An definitio contradictoris sit bona Et videtur q nō. qz puenit cōtrarijs immediate; pbatur quia talia sic stāt appellata, pter puationē medij Scdo inē maxie distantia est medius. B contradictoria maxime distāt. g inē ea ē medium Solutio sicz fundat definitio illa in verita/te irrefragabili pmi pncipij cui veritas stat in fozib' intellect' ita q mēte nō contingit ei contradicere Ad obiecta in oppositum est dicendū. Ad pm. Oz nō puenit eis fm se. B ratione contradictōis. Uñ hec definitio conuenit contradictioni fm formalem z gñalem rōem. B quādo contrahitur ad oppōnem puatiuā vel contrariam in certo genere tūc inuenitur ibi medium p abnegationē. qz lapis non est san' vel eger cecus vel videns Ad scdm dictuz ē in pdicamento q inē maxie distantia dz ē mediū loquēdo de distantia, pprie dicta q est fm locū. non aūt oportet de distantia formali q appellat repugnātia extremorum.

Quintum dubium est

Utz pncipium immediatuz sit sufficiens diuisum in positionem z dignitatem Et videt q non. qz aliquid est pricipiū demōstratōis qd non est dignitas suppō vel definitio. g non sufficiens diuidit p dignitatez z positionez q solūmodo sub se continet suppōnez z definitionē. Ñūs probatur de, pōne ingrediente demōstrationē q est simpliciter idemōstrabilis. z nō est dignitas nez definitio. nec debet dici suppō. qz ipa in alia scia nō supponit Solutio sic. qz omne pncipiū demōstratōis accipit a docēte vel nō. B est pō. scdo dignitas q alio nōie appellat maxima

Ad obiectū est dōm. Oz est suppō. B aliqua, pō dicit dupli suppō. Uno in ordie ad conclusionez q p eā demonstratur. qz de pmissis oz supponere qz de st. siue sint simplicit indemōstrabiles. siue i illa demōstratōne z hoc mō accipitur B suppō. Alio aliqua, pō pōt dici suppō. quia in illa scia i q sumit, pbari nō pt. Cuius possz i alia pbari sicl geometr suppōit q a q libz pūcto i qdlibz pūctū cōtigit rectāz lineā ducere. quā tū demōstrat physic' in sexto suo libro oñs q duo idiuisibilia ñ pñt sibijnuicē eē ime/diata. z g necē ē linea media. z B accipitur hic suppō.

Sextum dubium est

Quō definit pt dici pō. cū tū nō sit, pō q diuidit i pōnem z dignitatē exq ñ fit vez vel flsū So. p. nō diuidit B immediatā, pōez B immediatū pncipium. B tale pt eē ñ, pō. Uel melius dōz ē licz defin nō sit, pō i actu. tūē, pō i potentia. qz claudit in se respectuz ad definitū. z cognita definitione alicui ipa potest de ipō definito enunciari.

Septimū dubiū est.

An dm sit q definit nec dt eē nec ñ eē. cū tū fz pbm p topicoz ē ozō idicās eē rei So sic loquēdo de eē, pōnaliqd ē in pōne pdicati cū subcto. l diuisiōe pdicati a sbiecto. nō āt de eē simplici siue quiditatio. qz tale eē p pncipia eēnalia vt dicē in sequēti libro explicat definitio z ergo nō est idem dicere vnitatem esse complexe z esse vnitatis qd est inconplexum z simplex.

Qm āt oz credere z scire rē i hmōi hñdo syllz. quā vocam demrātiū. Est āt B qd est ea scire ex qb' syll's nccē ē nō solum pcognoscere. pma aut oia aut q dā. fz oia magis.

Ista ē quarta ps isti capli i qua. p. pat scire pmissarū ad scire conclusionū pes magl z min. Et primo ostendit q pmisse magl sciunt conclusione. Scdo remouet vnā obiectionez ibi (Magis em nccē). Circa pm primo pōit intētum. Scdo pbat ipm duplici rōne. Quo ad primū dt si vez est q oportet credere z scire q habeam noticiā alicuius p demonstratōem. z p pricipia. tūc nccē est non solū pricipia scire aut omnia aut qdam. qz contingit vt inde Albertus in duabus demonstrationibus q qdā pmissarū p alia sciuntur sicut z conclusiones. qz talis est ordo theozematum q id q est conclusio in pcedenti ē pmissa in sequenti. z tunc quiddam pmissorum esse p se notum. z quiddam p aliud. Sicut qū aliquid pbatur p primuz z forte p tertū z quartū. B et oz ea magl scire ipa conclusiōe

Semp em, pter vnūqdqz talez illd magis. z, pter qd amamus illud est amicū magis. quare si quidez scimus p pma z credim' illa. scim' z credim' magl, pt illa z p' teriora

Nicphus, pbat duplici ratione q oportet principia magis scire conclusione q pma est ostēliua. scda est deducens ad impossibile. Prima ratio est ista cōclusio scitur p pricipia. g pricipia magis sciuntur. ñs, pbatur. Quia, pter qd vnūqdqz talez illud magis. ex m est vt si amam' siue diligimus aliquid, pter alterez. tunc magis illd alterez amam' siue diligimus. sicut qui diligit filium, pter patrem. magis diligit patrem. z si diuitias z potentat' pter felicitatē diligim'. g magis diligimus felicitatez

Non potest autem magis credere que nō contingunt. nez sciens nez melius dispositus q sciens si contingit.

Nicphus ponit scdam rationem circa quā dicit. Albtus q vera littera phi est. non potest autē credere magis q non contingūt. nez sciens nez meli' dispositus q si contingeret sciēs. ita q vna negatio moze grecoz est superflua ita q sic ordināda est littera sciēs z meli' dispositus q sciens sicut intelligēs q dz meli' dispositi' qz melioru habitu scz pncipioz dispositi' siue p ea q p se nota stl z in, pmo lumie videt. nō pt magl credere ea q scit sicl conclusiones q pticigit scire p alia. his q nō contingūt. B ē pncipijs q p se scīūt z ñ pticigūt. Cōtigūt ei sciri q p alia sciūt. Alij vero sic formāt rōez pricipia cognoscūt añ conclusionē vt superi' visuz ē igit qū sciūt pricipia nondū scit conclusio. g si pricipia ñ stl nocioza conclusiōe seqret q sciēs l meli' dispositi q sciēs cognosceret magl eql ea q ñ nouit. sicl ea q nouit. B hoc ē ipossibile. qz oz magl credere ea q aliqs nouit vt stl pricipia. q ea q non nouit sicut conclusiones. g pricipia magia sciuntur conclusione.

Accidit aūt hoc nisi pcognouerit, pt' demōstratōez aliqs credētiū. Magl em nccē ē credere pricipijs ā oib' aut qbusdā q conclusiōi. Magl āt debētē hze scia p dmrātōez

Nic. p. soluit vnā obiectōez qz pt aliqs dicere conclusio pt aliūde sciri q p pmissas puta p ñ. sicl vide q sol eclipsat. g ñ oz pricipia magl scire conclusiōe. quūmo pricipia pñt pcit ignozari. Ad qd rñdz. p. q pricipia aut oia si stl idemōstrabilia. ā qdā si sint secūdi gl oz magl scire conclusiōe. si cognm conclusiōis acqrat p demrātōez, pt' qd. ex ipē

principijs. Quia si per aliam viam quam demonstrationis puta per sensum fieret cognitio conclusionis. tunc non oporteret principia magis scire. Quia si quis videret solem eclipsari. non est necesse magis scire causas siue principia scz interpositionem lune inter solem et nos.

Non solum oportet principia magis cognoscere et magis credere ei quod demonstrat. Sed neque aliquid credibilius ipsis. neque notius esse opositis principijs exquibus eet syllogismus deceptionis. Si quidem oportet scientem simpliciter non incredibilem esse

Hic probat ex predictis corrolarium dicens quod non solum oportet se habere scientiam per demonstrationem principia magis siue maxime cognoscere. et magis ipsis credere quam conclusioni quam demonstratur. Et ostendit quod nihil aliud credibilius sit ipsis nec magis notum in falsitate opositum principiorum. Et hoc ratio est quia oportet scientem simpliciter. Et est demonstratio nullo modo in principijs incredibilem esse. Et si oia certius crederet principia et opposita principiorum quam conclusiones. quia aliquid ignotum fiet notum per ignotum quod est impossibile. quia conclusio annexa concluditur est ignota

Circa textum expositum est questio. Vtrum demonstrationis principia sint conclusionibus suis scibiliora

Et videtur primo quod non. Quia compatium presupponit suum positiuum. Et principia demonstrationis non sciuntur quia non magis sciuntur. Minor, probat quia intelliguntur. Etiam scire est rem per causam cognoscere. Et prima principia non habent causas igitur non

Secundo. Si principia non sciuntur eodem modo sicut conclusio. ergo est mala compatio scientie conclusionis ad sciam principiorum. sicut acutum in cultello et in voce non compatio. quia compatio dicitur esse in vniuocis Tertio credulitati conclusionis nullus gradus formidinis admiscetur quia est summa per quam premisse non magis sciuntur cum nihil sit supra summum Quarto posteriora sunt nobis notiora. sed conclusio est posterior premissis igitur non Pro veritate est sententia philosophi et ponitur iste discursus

Maior. Propter quod vnumquodque tale et illud magis propter quod talitate ipsum est tale Minor. Principia per demonstrationis sciencia cum conclusionibus in genere cause cognitionis quam appellat scia per rationes doctrine et disciplie distincta sunt notiora conclusionibus causa effectuum Conclusio. Igitur cum causa generans potior sit causato. principia sunt conclusionibus suis scibiliora

Maior patet per primum i textum intelligitur de eo propter quod aliquid est tale siue causaliter siue formaliter (formaliter) l cenaliter illud ei primum propter quod est magis tale. sicut virtualiter quidditatis seu originaliter propter quod talitatem seu virtualem l formalem habet esse tale. vt si habet calidum propter quod virtute calefactiuum sol. sol est magis virtualiter calidus. Et si est calidum propter ignem formaliter ignis est calidior et habet per se per accidens aut aliquid effectum plus acquirit quam cum vt ferrum ignitum calidius est igne. et lapis calefactus propter spissitudinem et substantiam prius vt igne p. quarto metheorum. Similiter si homo est ebrius propter vinum non se quia vinum est magis ebrium. quia vinum non per se. Et per accidens tamen inebriat in quantum est opilatiuum. sic et motus per accidens calefacit vt diffusius i mentariis tractatur libro posteriorum corrupti dicunt esse. Et sic expositores communiter dicunt quod maxime est ita in causis per scilicet vniuocis et maxime in efficientibus et finalibus vt inuit p. i textu per exempla i genere finis et ducit ad propositum de premissis quia sunt cause efficientes conclusionis. Dico autem per se. quia causa per accidens non influit effectum formam sue denominationis exquo non cadit per cenale influxum forme sue spiritus et ideo talis causa non oportet prius propter quod illius effectus. Vel sic est quod non sperandum vbique cadit sic vinum non inebriat omnem id cui infundit Dicitur notanter (in vniuocis) quia cum equoce non participant in effectu nisi nomine solum. l nec nomine nec rone. Dicit (in efficientibus et finalibus) quia ille cause influunt formam i similitudinem nature l bonitatem in similitudinem finis seu finalem perfectionis et ideo effectus sua denominationes resoluit i denominationes illarum. Secundum est materialibus et formalibus. eo quod materia et forma sunt cause elementares constituentes compositum ex eis per virtutem forme tocius ipsas coniungit compositum predentis et non virtute separatum vnusquisque ideo nec forma assistat composito sue subiecto nec materia ideo non sequitur homo est animal. propter animam l corporis animalitatem quam habet sunt magis animalia Quorum et cum alia causa quia predicamentum non suscipiunt magis et minus. compatiatur fieri forma magis et minus suscipiente. et ipsa a toto denominari non potest nisi indirecte. Et licet rla sic moderata sit vna et instantie facilis potest refelli tamen dici potest quod tenet i oibus causis propter quod tamen intrinsecum extrinsecum respectu attributorum quia ipsis pueniunt causaliter effectibus participatione. sic i proposito premisse sciuntur magis conclusione. sic bonum secundum est album propter albedinem igitur albedo est magis alba per virtutem forme. non tamen ille predicationes formaliter admittunt et ergo dicit sanctus Thomas quia i talibus aliquid excellentius retrahit cause quod effectui quod premisse non sciuntur formaliter participatione eo quod sunt demonstrabiles. Et virtualiter et causaliter quia scire faciunt. Fundamentum huius est. Quia omnis causa ponit similitudinem suam in causato effectu sicut et omnis ratio definitiua ponit naturam definitam in eo cui attribuitur et ita causa seu principium propter quod tam causale quam rationale magis est et dignius. quia quicquid dignitatis substantialitatis et actus effectus habet in se vocabitur etiam causa in gradu eminentiori. eo quod effectus in ordine ad suam causam habet modum potentie et subiecti potentia aut fm nature ordinem est subiectum. Et dans est dignius recipiente eo quod recipiens de se nihil est per quam tus ignobile et ita minus. Sed dans fm quod hmoi est i actu perfectione. Maior patet quo ad primam partem ex his quia dicta sunt circa definitionem scire. vbi dictum fuit quod fm Linconiensem scia dicitur quattuor modis in ratio modo est cognitio necessaria siue sit cause siue causati et distinguit tunc contra opinionem et sic principia sciuntur et conclusiones et ita i illo communiter pueniunt. Et distinguitur per rationes propias doctrine et discipline Quia doctrina est habitus principiorum quod oportet intellectum quod cum ipsum scire, propriissime dicitur. Disciplina vero est similitudo scie cum tis recepta i intellectu de conclusione demonstrata. Et sic oportet scientia formaliter maxime scia. Quia ore nomen propriissime imponitur a forma et habet est scia quod distinguit contra intellectum opinionem.

Secunda pars patet ex dictis circa definitiones demonstrationis. sicut cum sua conclusionum in demonstratione scientialiter et rationes i demonstratione sapientiali. non dicunt aut principia demonstrationis tamen principia. Et etiam cum quod principium demonstrationis ponit et verificat conclusionem demonstratam. ideo non potest ipsum esse principium. ita quod non ratio vel causa. eo quod principium dicitur per abnegationem potius seu originis sine respectu l ordine ad principiatum sicut dicit philosophus quarto metaphysice subiungens, propter id in principio quinti quod principium tot modis dicitur quot modis primum. sed ratio notionalis precisa a respectu causali ponit ordinem intrinsecum ad notificatum per eam. et ideo in oibus his principium est causa vel ratio originalis conclusionis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hinc tene infertur cōclusio ex p̄missis quā·p·duab⁹ rationib⁹ pbauit Ad obiecta in oppo⁷ Ad p⁷ est dōz Quis principia nō sciāt q̄rto modo vt scire est rē p cām cognoscere·sciunt tñ ētio modo id est in ꝓprio lumie videntur sue itelligunt sicl⁹ clusio in lumie eoz Ad scōz est dōm·q̄uis nō ꝓueniāt illa duo in spēali rōne sciendi tñ cōueniūt in gnali rōne sciēdi vt dctm est in mioze q̄ est a ꝓpriēsio alicui⁹ nccārij·qz tā principia demōstratōis q̄ ꝓclusio st nccāria Ad tertiū est dōm·q̄ credulitas cōclusionis nō est summa simplr·qz sicl mag⁹ videt qō i ꝓprio lumie videtur q̄ id q̄ in lumie alieno ita magcre ditur p̄ncipijs q̄ in seipis hūt sue credulitatis rōez q̄ cōclusioni que cred̄t siue scitur ꝓpt p̄missas·Et si dicatur in cōclusione null⁹ est grad⁹ formidis de opposito igit vi detur credulitas et⁹ sūma·Sed⁹ nō hz grā suipt⁹ ꝑ rōne suoz p̄ncipioz oēz formidinē tollentiū Sz replicādo diceres q̄ i plurib⁹ sciētijs sbordiat sicl in sbalternātibus et sbalternat volūtia cōclusio erit minime credulitat et opioni admixta qō tamen videtur esse falsum·ꝓna ꝓbat·qz semp ꝓceditur ad diminutōez credulitat eius Solu⁹ in talib⁹ sciētijs credulitas non est minor p admixtōem ptarij·ꝑ p recessum a principijs q̄ sunt maxim lumis et maxime euidentie·et habet se ista euidentia ad conclusionem sicut maius lumē et min lumen Ad vltimū ē dicendu·Qz posteriora st nobis notiora cognitione quia·sed non ꝓpter quid

Circa textū expositum sūt dubia·

Pri⁷ Quare·p·in textu dicit q̄ oz principia aut omnia aut q̄dam magis scire conclusione· Solutio ꝓpt tres cās quaz vna tacta est in textu·Prima ē·qz maior ꝓgnosci natura et tpe sil aīā ꝓclusionē·ꝑ minor natura tā tū·licz sil tpe cū ꝓclusiōe ꝓgnoscat·et qz oz maiorē p̄scire natura et tpe sil q̄ magis scit ꝓclusiōe·et q̄ōt·p·aut oia aut q̄dā·Secā cā ē·qz st q̄dā ꝓclusiōes dmrātōis q̄ de se sūt maifeste aīā dmrātōez et aīā talē dmrātōez nō ē nccē p̄ncipia magis scire ꝓclusiōe·Ex⁷ē·vt ista cōclu⁹ sol eclipsatur maifesta ē aīāq̄ dmrāt·Tertia rō ē·qz i sciētijs sbalternatis p̄ncipia i talib⁹ pbatōe idigēt·et q̄ ñ nccē est ibi p̄ncipia magis scire cōclusiōe·ꝑ clu⁹ pt qñz magis scirī·q̄re dt aut oia aut q̄dā·Aīā duplicia st p̄ncipia q̄dā q̄ pbatōe idigēt et ñ ē nccē q̄ talia p̄ncipia i scia magis sciāt sicl in mathēatica istō p̄n⁷ q̄ āgul⁹ exterior sit eq̄l duob⁹ itrisecl·nō est p se notū·Alia st p̄ncipia q̄ ñ idigēt pbatōe et talia nō oz magis ꝓgnosci ꝓclusiōe·et q̄ dz aut oia aut q̄dam·

¶ Secūdum dubium est

Quid·p·itelligit i scōa rōe text⁹ q̄ pbat p̄ncipia magis sciri ꝓclusiōe p melr⁹ dispositū ipō sciēte·Sed⁹ sicl expōne text⁹ visū ē·p·itellig p b ꝓgnoscētē p̄ncipia·qz hit⁹ p̄ncipio rū dignior ē et pfectior hitu ꝓclusiōis q̄ scim⁹ p p̄missas q̄ hit⁹ appellat scia·Di āt hit⁹ p̄ncipioz itellect⁹ accipiēdo nō hit⁹ a poña·c ē hit ꝓpt naturalēt imediatū ordiem ipi⁹ itellect⁹ ad p̄ncipia·q̄z cognitōez accipit sñ q̄cūq̄ discursu rōis sicl cōit prim⁹ act et p̄mari hit⁹ illi poñe nomiat nōie poñe illi vt p̄mari act⁹ volūtat dz volūtas

Quibusdā q̄dem igitur ꝓpter id q̄ oportz p̄ncipia scire nō videt sciam eē alicui⁹·Quibusdā āt esse quidez oīm tñ eē demrātionem quoz neutz nec vez nec nccm est·

Istud est tertiuz capitulū hui⁹ tractatus·In quo ꝓ excludit duos errores q̄ sumpserunt oriuz ex p̄dicti·Et dividit capl̄m in tres ptes·In ꝑma tāgit illos errores cū motiuis·In scōa excludit radicē siue motiua illoruz erroz ibi (Nos āt dicim⁹) In tertia destruit·p·principaliter tertiū errorē ibi (Circulo quoq̄) Quo ad primuz vult q̄ ex veritatibus p̄dcm̄iat in quib⁹ dctm est q̄ omnis doctrina itellectiua ex ꝓexīti est cognitione et q̄ oz p cognoscere aliquo mō et p cognoscēdo q̄ō scit·quibusdā videtur q̄ nō sit alicui⁹ rei scia demōstratiua·Quibusdā autem ex eisdem fundamēt videtur q̄dem esse scia·ꝑ tñ videtur q̄ oim sit demonstratio siue oia p demōstratōez sciātur·quoz neutz nec verum est nec necessariuz·et nō erroneum et sine causa dictum est·

Supponētes eim non esse omnino scire hi in infinitū volunt reduci tanq̄ nō sint vtiq̄ sciētes posteriora ꝓpter p̄ora·quoz nō esse prima recte dicētes·Impossibile eim est infinita ꝑtransire·et si stēt et sint principia hec ignota eē nccē est·cū demōstratio nō sit ipsoz q̄ō vere dicūt eē scire·Si ꝓo nō est scire prima·nec q̄ ex his st est scire simpliciter·nec ꝓprie sed ex conditione sint·

Hic·p·poit motiua istoz erroz·Et prio primi q̄ fuit q̄ nō sit alicui⁹ rei scia demōstratia·ꝑ est q̄ nihil ꝓtingit scire·et est istud·oia q̄cūq̄ nō scita nō sciūt nisi p̄cognitis q̄busdā·illa p̄cognita itez ñ sciunt nisi p̄cognitis q̄busdā alijs·et illa itez nō sciūtur nisi q̄busdā alijs p̄cognit et ꝑ in īfinitū vadit·ꝑ impossibile ē in īfinitū ꝑtransire sic p̄cognoscēdo q̄ principia nō ꝓgnoscūt·et si illa non cognoscūt tūc et ñ cognoscūtur ꝓclusiōes·qz ꝓclusiones nō cognoscūtur nisi p principia et sic nihil ꝓtigit scire·Si ꝓo ē stat⁹ i aliq̄b⁹ principijs tūc talia principia nō sciuntur Quia nō sciūtur p posteriora·qz sic non ꝓtigit vere scire nec et p priora·qz ñ hūt priora·et si ñ sciūtur illa prima principia tūc et nō scit aliq̄d posteri⁹·cū ñ sciat posterius nisi p prius·et ignotū nō efficit notū nisi p notū·sc igit idem q̄ prius q̄ nihil contingit scire

Quidā ei q̄ ipz scire sit ꝓfitēt·p dmrātōez āt nihil phibz·Cōtigit ei circularit fieri demōstratōez·et ꝑ ex his q̄ sunt ad inuicem

Hic·p·poit fūdam̄tū scōi errorl·dicēs q̄ q̄dā alij a p̄dictl errātib⁹ ñ ꝓfitēt q̄ ꝓtigit aliq̄d scire et ñ solū ꝑ ponūt sed et q̄ oiz pt eē dmrā⁹ q̄z rō ē·qz nihil sicl et dicūt alij scit nisi p dmrātōez et ꝓtigit circularit demōstrare ex his q̄ ex sciuicē et p sciuicē demōstrātur·ita q̄ ꝓclusio demōstret p principia·et principia itez p conclusionem

Nos āt dicim⁹ nec oēz sciaz dmrātiuā eē·sz i mediatoz eē idemrābilē·Et ꝑ q̄ō ꝓm sit manifestū ē·Si ei nccē q̄ō ē scire ꝑora ex q̄b⁹ est demrātio·Stāt āt imediata aliq̄ñ hec principia idemrābilia·nccē ē eē·ꝑ q̄ sic dicim⁹·et nō solū sciaz·sed et principiū scie esse quidā dicimus·inq̄tum terminos cognoscimus

Hic·p·excludit radicē p̄mi erroris dicēs q̄ nō oīs scia ē demōstratia ꝑ ē p demōstratōez accepta·id ē nō est nccm

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q omne qd scit scitur p aliqd r p demostrationem. B qdam scitur p seipsa sicut principia quarum scia est idemostrabilis. qr non sit p aliud sicut Albertus declarat i visu r eius obiecto. Ibi ei q/dam vident i luce, quia sicut se lucetia. alia vero videt luce aliena sicut corpa colorata. Quam istud necessario vm sit ptz qr omnium procedit ex prioribus vtus dcm. B aliq sit principia prima sunt aliq prora cum sit imediata. gt idemrabilia r p ens scia eorum. idemrabil. Et B principia q sic sit idemrabilia non sit solum prima r idemrabilia. nec solum e scia pria re ipsis. B et ipa sit ois scicet. qr influentia sue lucis telle ctual but sup oia sequentia. r io ipa magnota sit r scita oib alijs. r B scitur non ex alijs B ignit. mis i seipis pg noscit. Dis ei sciens qd sit affirma r qd negatio sciat q re qlibz e affirma nega vera. Et ois sciens qd et totum r qd est ps scit q ome totum est maius sua pte

Circulo quoque q ipossibile sit demostrare simplr manifestum. Si qd ex prioribus oz demostratoez eer notioribus. Impossibile etem eadem sibijpis sit prioza eer notioza nisi altero mo. vt hec qd ad nos. Illa vero simplr quo certo mo iductio facit notum. Si autem sic e. no vtique simplr erit bn determiatuz scire. sed dupliciter. aut no simpliciter altera demostratio fit ex nobis notioribus. Accidit autem dicentibus circulo demostrationem ee no solum qd nunc dcm est. sed nihil aliud dicere quam B e si B est. Sic autem facile est demonstrare omnia. Manifestum autem est q hoc accidit tribus positis terminis. p multos em aut p paucos reflectere dicere. nihil ei differt p paucos aut p duos. cum ei ex necitate a sit b. B at sit c. cum g sit a ex necitate erit c. Si ergo cum sit a necee est b ee. B at cum sit a e. B ei erat circulatio. Ponat ei a. i quo e c. b ergo cum sit a ee dicere e ipsum c dicere. B at e. qm cum sit a e c si c cum a id est qre accidit dicere circulo dicentes ee demratione nihil alterum dicere nisi cum sit a ea. Sic at oia mrare leue e. At vero nez B possibile e. nisi i his quinque alternati sequunt. sicut pria. Uno qd g posito onsum est q nequaquam onsuz est aliqd ee alterum. Dico at vno qd nez tmio vno. neque pone vna posita. ex duabus g. propoibus pmis minimis sic qd rigit syllogizare. Si qd gt a ipsi b. r cibereat. r hec ad iuicem ipi a. sic qd contigit syllogizare ex alterutris oia. q sita i prima. sic onsum ei i his q i syllo stz. Onsum e at q i alijs figurz aut no fit syll. aut no de acceptz. Ao at eqlr pdicatia nequaquam e mostrare circlo qre qm pauca hmoi i demostrationibus sunt. Manifestum e qm vanum qd r ipossibile sit dicere ex his q sunt ad iuice demratoez esse. r pter B oim contingit demonstrationem ee.

Ista est tertia ps huius capituli in qua p. in specialit destruit motiuum secudi erroris qui erat q oim eet scia p demostrationem. eo q circulariter demostrare esset possibile. Dicens q ipossibile e circulariter demostrare simpliciter. Et pbat B tribus rombus. Prima est. Impossibile e eadem sibijpis esse prora r notioza. B hoc rigeret si possibile esset circulariter demostrare. ergo sequitur q non pligit circularit demostrare. Mior pbat qr i syllo circulari idem e principium r pclo. principium at est notius pclone. r conclusio ignotior principijs. ergo idem est notius r ignotius.

Nec sufficit dicere q no est iconueniens idem ee notius r ignotius prius r posterius q ad nos r quo ad naturam fz diuersum genus pgnitionis. ita q adhuc illo mo eet possibil circularis demostratio. Quia si sic dicat tuc se q scire superius no est pueniens definitum l demiatum cum dicebat scire est rem p cam pgnoscere. ex quo habetur q demonstratio potissima deret. pcedere ex notioribus simpliciter. et non solum ex notioribus quo ad nos. r ergo simplicit circulo demonstrare est impossibile. Secda ratio tangitur ibi. Accidit at dicentibus. r est ista. Si demonstratio circularis est possibilis tunc non solum est iconueniens qd dictum est scz q non sit scia demostrativa. B et accidit hoc inconueniens q idem demonstrabit p seipsum r q demostrare non sit aliud qz dicere si hoc est. B est. r sic facile est omnia demostrare. Q at istud sit vez manifestum est positis tribus terminis q sit gratia exempli. a b c. qm mim ad istud ostendendum sufficiunt. quia dicere q ab eodem p multa r pauca media circularis demonstratio reflectatur in idem nihil differt quo ad propositam intentionem. nec differt per paucos aut per duos fieri reflectonem. nisi q in pauciorbus tribus non potest argui p mo ad vltimum. Cum em supponunt q ex a esse necesse sequitur b esse. r cum ex b esse necessario sequitur c ee. tuc sequitur a primo ad vltimum q cum est a de necessitate erit c. si igitur aliquis dicat q a sit idem cum c in qtum c sequitur ad b. quia demonstratio fit in terminis conuertibilibus tunc idem erit dicere si a est c est qd est dicere. si a est a est. Et fundat tot iste processus sup B q qcqd est pnm principij est et principium principiati. r qd est ca cause e ca cati. Et ideo si b pter p a r c p b. sequitur q c. pbat p a. si fiat circulus siue circularis puersio. r tuc sequitur q a pbatur p a. r sic idem est notius r prius seipso. Sic autem omnia pbare in qualibet figura est leue. r arte non indiget siue studio. Supposito aut cui innititur ista pbatio est q cb cum a idem sint eo q a non ponitur nisi dici de b r c Tertia ratio tangitur ibi. At vero nec hoc possibile est. r est ista. Si esset possibile fieri demonstrationez circularem illa soluz fieret in terminis conuertibilibus. r in illis que se alternatim sequuntur. ita q vtrumque sit antecedens r consequens ad alterum sicut sunt propria et species quorum sunt, propria. vt homo r risibile. r definitio r definitum. r ex hoc sequitur etiam aliud inconueniens q aliquid demonstratiue sequitur ex vno qd non potest esse. quia in prioristicis ostensum est q vno quodam posito. nunqz ex illo vno sequitur syllogistice alterum. Dico autem (vno posito) quia neqz ex vno termino. neqz ex vna propositione posita. sed ex duabus propositionibus primis siue premissis et minimis. r tribus terminis aliud sequi contingit r syllogizari. Patet ergo q si a inhereat vt principium ipsi b et c. et hec inhereant sibi inuicem ita q b c. et c b econuerso inhereant ipsi a. sicut

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

principiato ex ipsis·et demonstrato sic pringit ex alterutris monstrare·r in puertibilibus in pma figura · in cuius pmo mōr solo est ppie circulatio·sicut oñsuz est in scōo poz· Jn alijs āt figuris aut nō fit circular' syllā· aut non fit de acceptis·ḃ est·sūptis ad ppositū·Ea āt q nō sē cēliter pdicātia vl pdicata de se inuicē·ḃ ē·q nō sūt puertibilia/nō pringit circularit demfare·cū tū multa taliū demfatiua sē·g valde pauca sē·Quare in demfationib' manifestū ē q vanū sit p puertibilib'·r impossibile p oibus alijs esse demfationē ex his q sē ad inuicē determinata·ppē qd manifest' est error dicētiuz q oīm pringit eē demfationē·Et sic p indubitato habet qd aū dcm est·s·q alia·r meliozi scia sciunt pncipia·r alia cōclusiones·r pncipia esse indemfabilia·tanq̄ in ppio lumie cognita·et pclones demfabiles tanq̄ cognitas in lumine principioz

Circa text' expositi mouet' qd Vtz ouem'ent' i textu phs duas antiqz phoz replēdit opiones

Et videt pmo q nō·qz nihil pringit scire· Probat·qa scia ē imutabiliū·r coz q nō pūt aliter se hbe·ḃ oēs res sē mutabiles·r variabiles·g de eis nō pt esse scia Cōtra 2m arg' sic· Phs 2o poz tocet circularit syllogizare·g cōtingit circlariter demfare·Cōña p bari vide'·qz oīs demfatio est sylls Tertio·Sicut effect' demfat p cām ppē qd·ita cā demfatur p effectū qz·igit est possibile circularit demfare· Quarto Eadē sē pncipia eē rei cognoscendi·et demfatōis·ḃ generatio pcedēs ex pncipijs essendi est circularis·g demfatio erit circularī· Minoz p bat·qa ex vapre genera' nubes·ex nube pluuia·r ex pluuia itez vapoz Et pfirma'·qz cause fm phm 2o phys' sē sibi inuicē cause·g in diuersis generib' causarū pt esse circul'· Pro vitate tū quesiti ē snia phi in tex·et ponitur iste discursus

Maior Exquo oīs doctnat oīs disciplia ītellectiua ē ex pexistēti cognitōe·r pncipia magis sciunt cōclone phi antiq errauerunt duplici erroze· Minoz Vozū prim' fuit nihil absolute posse sciri·scōs vo e regione oīa et posse circulariter demōstrari Conclusio. Jgit cū habeam' aliq principia vera r ncāria que sunt indemonstrabilia/et idem respectu eiusdem non pt esse prius r posterius: pueniente phs in textu reprobat predictas duas opiniones erroneas

Maior r minor patent sil·qz antiq phi hābant duos errores· Quoz pm' fuit Heracliti·dicent Nihil posse sciri simplr·Et ille error surrexit ex hoc·qz si aliqd sciret p demfationem scire'·ḃ p illā nihil scitur·g absolute nihil pringit scire·Minorē p bat·qz si aliqd scire':ḃ sciretur p pncipia·r illa itez scirentur p alia·r sic esset in infinitū pcessus·ḃ impossibile est infinita pertrāsire Si vo dicat q est stat' in pncipijs: tūc pmū pncipiū eēt ignotū·exq nō sciret p prioza·ḃ ignorato poz ignorat et posten'· Bz isti vt in textu dcm est: recepti sē qz nō opz oīa scire p demfationē siue p aliq prioza·ḃ qdā p se ipsa sciunt sicut pma pncipia q in ppio lumine cognoscunt·r sic nō est pcessus in infinitū·ḃ est stat' in pmis pncipijs:q p se cognoscunt·Et totū fūdamentuz erroris est: qz putab āt oīa sciri p demfationē·r sic scōs error fuit Empedoclis dicentis q oīm eēt scia p remfationē·et pringeret circularit demfare·quez phs in textu trib' rōnib' inualidauit Concio sedē ex pmissis·r pz luculenter ex his q in textu dicta sunt

Ad obiecta m oppositi. Ad primū est dōm cuius res sunt mutabiles fm esse pticulare: nō tū fm esse eaz vle quo mō de eis est scia Ad 2m est dōm q nō valz pña·qz demfatio aliqd supaddit syllogismo simplr dicto· et sic pl' reqrit ad eā q̄ ad syllm simplr dictū·r p pñs admittit circularis syllm': nō circularis demfatio Ad 3m est dōm q circulo simplr remōstrare est impossibile·ḃ bū pringit fm qd in diuersis generib' cognitionū vl remfationū·ita q vna cognitio est a poz·r alia a posteriozi·r vna demfatio est ppē qd et alia qz Ad qrtū est dōm q ibi nō est circulatio·nisi extenso noie·qz nō est ibi pcessus ab eodē ad idē· qa cū nubes generat pluuiā·et pluuia itez nubē/nō est eadez nubes generās·r genita· Et p idem vadit pfirmatio qz nō est ibi pfecta circulatio·nec in eodez genere cause· Vñ in trib' casib' pringit circulariter demōstrare· Primus est qū vna demfatio est ppē qd·r alia qz· Scōs est qū demfatur p diuersa genera cāz·qz finis demfat efficientē·r efficiens finē·eo q cause sē sibi inuicē cause· sicl in 2o bur' oñdetur· Tertius qū duc ppōnes sē qi ignotetūc eni vna pt sumi ad pbandū reliquā·r ecōn·Sed ibi nō est ppie demfatio·ḃ qualiscunq ostensio

Circa text' expositi sunt dubia

Primū est Utz principia cognoscim' in qntū termini cognoscim' Et videt q nō·qz pncipia cognoscūtur in se ipsis vt in textu dcm est·g nō cognoscunt cognitis termis Solo Sic·qz sicut pringit circa esse rerū: ita pringit circa cognitōnē rez·ḃ sē aliq entia p aliud aliq vo p se·g sic est circa cognitionē rez: q aliq sē nota p se·sicut pclusiones·r aliq p se sicut pncipia·ppē qd dcm est q pncipijs nihil magl scit·r intelligit·illud accipiendo scire fm ētiū modū Linconient' supi' expressuz

Ad obiectū in oppositū dōm q nō vz pña illa·qz in oī scia pūpo' qd nois ncario·Sciunt āt pncipia p se ·i·p cām in eis exītem vt·ḃ expositū est·in qntū pponūtur ex ēminis generalissimis·qz significatōe nota: statim eis assentim'·et g vocant dignitates·qz dignū ē vt eis fides adhibeat

Secm dubiū est An ouem'et' dicat in tex·Quibusdā videri sciaz nō eē·eo q oz scire pma pncipia Et vi' q nō·qz scire pma pncipia ē ncārium·sciaz āt nō eē est impossī·ḃ ex ncario nō appet sequ impossī Sol Sic·ad hūc intellcū·q nlli appet sciaz nō esse·solū ppē ḃ q opz scire pma pncipia·ḃ cū ḃ addito q oz ea scire p remfratōnē·Vñ ḃ dicētes supponebāt: oīa scitū sciri p remfationē·r sic p ōoza·ppē qd arguebāt sic Pncipia pma nō hūt poza·g nō cogscunt p demfationē·r si nō cogscunt p remfratōnē: nō sciunt·r si pncipia nō sciunt: pclones nō sciunt·r sic nihil scit·nec ē scia vt in qōne pcedēte dcm ē Et p ḃ pz etiā solo ad arg'm

Tertiū dubiū est. Propter qd cum phus prius ostēdit q nullius est demonstratio cir

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cularis·postea ostēdit q nō oim est rem̄ostratio circularis Solo·qz intēdit illā opionē reprobare nō solū p cōrariū·ß etiā p tradictoriū·qz igit diuersus est mod' interimēdi vlem,q̄ pōem·iō pßs vtroqz mō eā interimit·

Uoniaz aūt ipossibile est aliter se hābere cui' est scia simplr·r qm̄ nccāriū vtiqz erit id scibile qd ē p demōstratiuā sciam· Demōstratia āt est quā habem'i hndo demr̄atione Accipiēdū igit ē ex qb'·r qlib' demr̄ationes stz Primū āt determiabim' qd sit de omi r qd p se·r qd vle. De omi āt dico ß qd vtiqz ē nō in quodā quidē sic in quodā āt nō neqz aliqū qdē. aliqn vero nō·vt de omi homine aial· Si em̄ verū est dicere hoiem·verū est dicere aial· Et si nūc alterū r alterz Et si in omi linea punctū similiter est

Iste est scōs tractat' p̄ncipal' isti' libri·in q pßs tract̄at de spē alib' pditōibus eorz que rem̄ostratōem ingrediuntur· Et diuidit iste tractat' in ca capl'a fm q tres stz pditiones p̄ncipiorz scz re omi p se r fm q ipm· Scōm ibi (Per se āt) tertiū ibi (Vle āt dico) Circa p̄mū p̄tinuat dcā dicēdis oīs p̄mo q rem̄ratio ē ex nccārijs dicēs superius dctm̄ ē q illud cui' est scia simplr impossibile ē aliē se hābere·ß qd ē impossibile aliter se hābere est nccāriū· g illud cui' ē scia simplr est nccāriū·ß āt ē pclo rem̄ostratōis·g illa ē nccāria·Et qz nccāriū nō pōt sciri nisi ex nccārijs· ergo oz q sic pclo est nccāria q sic etz p̄misse sint nccārie Qz āt nccāriū nō pt sciri nisi ex nccārijs pz ex his q sup̄ dctā sunt ·Quia ,pter qd vnūqdqz tale r illō magz·ß cōclusio scit ,pt' p̄missas g p̄misse magis sciunt r stz magis vere r nccārie·r qz rem̄ratio nō ,pcedit ex qbuscunqz p̄missis·iō videndum est ex quib' r qlib' nccārijs ipa rem̄onstratio est vel rem̄ratōes stz fm oēm diuersitatem cōditionū eorz q sunt vere nccārie·r ß est q sint re omni per se r vles· Et p̄mū determinādū est quid est re oi· Dicit g (De omi quidē ß dico qd vtiqz ē·nō in qdā quidaz sic·in quodā āt nō·neqz aliqn qdem aliquādo vero non Quia re omi dicit cōparōem p̄dicati ad sbiectū·r est in illa ,p̄one in qua p̄dicatū est in qualibz pte subiectia sui subiecti·r nō sic q ē in qdā supposito siue pte subiecti ·et in quodā nō· Et nedū hoc sufficit·ß opz q p̄dicatū insit subiecto p omi tpis dnia·r ita nō sufficit q insit aliqn r aliqn nō· Et hāc rfinitōem pßs reclarat p duo exēpla et p vnū signū Primū ex m̄ē vt aial ē p̄dicatū qd oz re omi hoie r nō re aliquo nō·nec etiā aliqn dicit re hoie et aliqn nō·qz siue hō actu sit in rerz natura siue nō semp hec est va hō ē aial· Cū em̄ aial sit p̄ncipiū intelligēdi hominē nccē est q actu r intellectu sit in hoie· r iō sp ē p̄dicatū re ipo· r iō si verz ē dicere ß ē hō·verz ē dicere ß ē aial et si verz est dicere nūc ē hō·verz ē dicere nūc ē aial · Quia nccāria sunt sp va·p̄tigētia vo tm̄ vt nūc Scōm exēplum ē re eo qd est p̄ncipiū r nō p̄dicat' re subiecto·ß est p̄ncipiū in omi r semp·vt p̄ctus in linea· In omni em̄ linea punctus ē formale p̄ncipiū vt terminans et cōtinuans qui sunt actus forme r semper

Signum aūt est r nam instantias sic p ferimus de omni interroganti· aut si in quodam non· Aut si aliquando non·

Nic pßs reclarat p̄dictam rfinitōem p signum·dicēs q due pditōes p̄dicte scz vlitas suppositorz r tpm requirunt' ad re omi·patet qz nos ferim' instantiā cōtra aliquā ,p̄oem in qua aliquis dicit esse re omi p ß qz predicatū nō inest subiecto ,p quolibet supposito vl' ,p qualibet tpis dnia· Exemplū hui' est vt hāc nō dicim' ē re oi omie currens ē risibile eo q p̄dicatū re est subiecto ,p aliquo eius supposito ·r hanc similiter non dicimus esse re omni·omnis hō dormit·qz p̄dicatum tale nō conuenit subiecto pro omni temporis differentia·

Circa textū expositum mouet' questio· Vtrz de omi posteriori sticum sit a philosopho in textu cōuenienter definitum·

Et videt' q nō· Quia nulla rfinitio debet esse negatiua·ß pñs rfinitio ē negatia·g nō est bona Scōo si rfinitio eēt bona seqretur q in negatis eēt re omi qd ē falsum·seqla ,pbatur·qz oz nō in quodā qdē·ß negatio p̄posita signo p̄ticulari facit eq̄pollere suo p̄tradcōrio r sic nō quidā vz null' Tertio rfinitio nō pueniet omi cōtento sub rfinito ergo nō est bona· Aliās ,pbatur·qz ista est re omi luna eclipsatur cū sit ,p̄rie scibil' r tū p̄dicatū nō inē subiecto ,p omi dnia tpis Quarto isti stz re oi homo est aial·hō ē risibil'·r tū definitio nō pueit eis·Secūda ps ,pbatur qz nō sunt nccārie ß p̄tigētes cū ad eas seqtur hec cōtingēs hō est Quito in vna regula restrictionū oz q termin' suppōnēs vbo pñtis tpis nō habēti vim ampliādi restringitur ad stādū ,p pñtib' g in his ,p positionib' hō est aial· hō est risibil' nō pt eē vlitas tēporz Eodēmō est dom̄ de his in qbus poitur vbū futuri vl p teriti tpis Sexto sicut ē vlitas tpm ita est vlitas locorz r illa ñ tāgit in definitōe igr ñ videt' definitio bona

Pro vitate q̄stiti est snia pßi i textu·r poit iste discurs'

Maior Sicut duplx ē syll's scz incōtractus r ad materiā nccāriā p̄tract'·ita est duplex de omi scz p̄ioristicū r posteriori sticuz

Mior·Nozz primū est tm̄ formale sicut scōz est materialr p̄tractū Cōclo Igitur ipm nō est in quodā quidē sic in quodā quidem non sic·nec aliquādo sic nec aliquando non sic·sed in omni r semper

Maior ,pbatur·qz regula dz cōformari suo regulato·ß dici de omi est regulatm̄ principiū syllogismi igr iuxta drām syll'i dz diuidi· Minor ,pbatur·qz syll's simplr dicit' cui' est p̄ricipiū ē incōtract' r tm̄ formal' g dicī de omi p̄rioristicū ē tm̄ formale· Et g differt a posteriori stico in ß qz ad ipz sufficit q p̄dicatū denotetur inē omi supposito subiecti siue vere siue flē ,pt' qd in oi ,p̄one vl affirmatia ē dici de omi p̄rioristicū·ß ad de oi posteriori sticuz reqritur vlitas suppositorz r tpm sic q p̄dicatuz fm rē r vitatē pueiat subiecto ,p q̄libet supposito r ,p omni dnia tpis·r g est pueient' definituz·qz in ci' definitōe denotatur illa duplx vlitas scz suppositorz r tpm·qz per primas p̄ticulas denotatur vlitas suppositorz r p alias

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vniuersalitas temporis. Definit aut poti negatiue q̃ affirmatiue. qz in q̃busdaz ꝓnonibus in q̃bus est de omni nõ est actualis multitudo indiuiduorũ siue suppositorũ ꝗ subiecto. sicut in ista Oĩs sol lucet. ⁊ g̃ in talibus nõ esset verũ dicere q̃ De oĩ est q̃ vtiq̃ est in oĩ. ꝗ tũ verũ ẽ dicere q̃ nõ est in q̃dã q̃dẽ sic. et in q̃dã q̃dẽ nõ sic.

Ad obiecta ꝫ oppos. Ad primũ

est dõm q̃ ꝛefinitio ista non est pure negatiua. qz in ea dr̃ De omni dico q̃ vtiq̃ est. nõ in q̃dam q̃dẽ sic. Quare ãt ponunt in definitione pticule negatiuer non affirmatiue dcẽ est. Ad 2m est dõm q̃ negatio in definiti/one nõ cadit sup illo signo pticulari q̃dam. qz tũc oporteret dicere De omni est q̃ est in non q̃dam q̃dem sic. ꝗ negatio negat inherẽtiã p̃dicati ad ꝗbiectũ q̃ ad aliq̃d supositũ. qz sensus est De omni est q̃ vtiq̃ est. nõ inherens cuidam et cuidaz non ꝗ omni. Ad 3m est dõm q̃uis ista Luna est eclipsabilis. fit de oĩ. ⁊ ꝗsabilis. ꝓprie. nõ tũ ista Luna eclipsat. ꝗ est ꝯtingens. Ad q̃rtũ est dõm q̃ illa ꝓnitia Nõ est aial. g̃ hõ est. nõ valet. qz in ꝗsalibus a. ꝓnõne de est 3o adiacente/ad eam q̃ est/de est scõo adiacente non valz ꝓnia. Nec valet argm quo sic posset argui Qd nõ est/nihil est. et Qd nihil est/nõ est aial nec risibile. qz illud qd nihil est oio nec fm esse obiectiuũ. nec fz esse q̃ditatiuũ/non est aial. Sz qd est nihil fm esse existentie bũ pt esse fm cẽ essentie. qz siue Socrates sit siue nõ sit. sp ẽ hõ aial. eo q̃ est ibi dicit cẽ ꝯformitatẽ extremorũ. Ad q̃ntũ est dõz q̃ ꝗ ꝗbũ est. absoluit ibi ⁊ in silib. ꝓnõnib. a tpe. qz fm pbm dicit talem ꝓnõnem q̃lem reqrũt extrema. qz g̃ extrema hũt hitudinẽ ꝓpetuã. g̃ hoc ꝗbuz est talẽ notat. ꝓpter rem enũciatã. lz q̃ ad modũ enũciandi regla locũ hẽat Ad vltimũ dõm q̃ in scibilibus fit abstractio ab hic ⁊ nũc. g̃ etiã a loco. ⁊ retinẽt vniuersale tempus quod est. sicut euum

Circa textũ expositũ sũt dubia.

Primũ est Quid notat ꝛe omni Solo Albti. Dicit ꝓpationẽ p̃dicati ad ꝗbiectũ. cui p̃dicatũ inest fz quãlibz sui ptem. Nõ ita q̃ sit in q̃dã q̃dem sic. ⁊ in q̃dã nõ sic. ⁊ etiã q̃ insit fm omẽ tẽs. ita q̃ nõ insit aliq̃ ⁊ aliq̃ nõ. Et ita ad de oĩ posterioristicũ reqrit duplex vltas. scilz suppositorũ ⁊ tpm. exq̃ est de omni simplr et nõ vt nũc. In his enim q̃ sup tẽs sũt ⁊ ena fm pbm oz p̃dicatũ cẽ in oĩ et sp. sicut in hac ꝓnõne Nõ est aial. vt in tex. declaratz est. Dicit ãt poti de omni q̃ diei de oĩ. qz dicit de oĩ. ꝓprie importat modũ vltatis siue distributõnis. Sic q̃ ad dicit de oĩ reqrit q̃ p̃dicatũ denotet cũ signo/oĩ suppositorũ ꝗbiecti inesse. eo q̃ opz sylm tali ꝓncipio regulatũ cẽ in mõ ⁊ in figura. Sz ꝗ nõ reqrit ad de oĩ posterioristicuz. qz sufficit q̃ p̃dicatũ fz rẽ ꝯueniat omni supposito ꝗbiecti

Secõm dubũ est Propter q̃d

pbs pti determinat de De omni q̃ de p se Solo. quia de omni est vniuersali q̃ p se. eo q̃ vbicũq̃ est p se/est ꝛe omni. ꝗ non ecõn. eo q̃ p se addit ad de omni. Sz forte diceres Omẽ p se ẽ ncãriũ. ⁊ de omni est ncãriũ. qz alias esset contingens ⁊ posset se aliter hẽre. g̃ videt q̃ sic semp simul sũt. Solo Albti. Necesse inesse duplr dicit Uno mõ q̃ illud qd̃ inesse dr̃ nõ pt nõ inesse. qz essentiale est ei cui inest vel co essentiale. et sic illud qd̃ inest egreditur ab essentia eius qd̃ inesse dr̃. et hoc mõ q̃ q̃d ex ncitate inest/per se inest. Alio mõ dr̃ ex ncitate inesse q̃a sp inest ei cui inest. ꝗ nõ dat ei aliq̃d esse eẽnale vel coessentiale. sed illud cui inest nõ obstãte natura eius cui inest/pt esse sine ipso sicut est p se. sicut multis ꝗbiectis multa insunt accidẽtia inseparabilia. Et sic oẽ de oĩ est ncãriũ. ⁊ tũ nõ omne sic ncãrium/est p se. et sic patet q̃d supaddit p se de omni.

Tertũ dubũ ẽ Quare pbs ꝗ

nõ ꝛefinit de nllo sic de omni. Solo qz de nllo solũ reperit in ꝓnõnib. negatiuis q̃ nõ pnt ꝯstituere demõstationẽ potissimã. mõ pbs loqtur ꝗ de ꝯditionib. ꝓnõnũ q̃ ingrediunt demõstationẽ. Alia rõ est qz de nllo facilit cognosci pt ex definitiõe ipius dici ꝛe omni. cũ ꝓuatio cognosci habeat p suũ habitũ

Quartũ dub. est Quare non

ponit de oĩ dialecticũ vel sophisticũ sicut prioristicũ et posterioristicũ Solo. qz sylm dialectic vel sophistic vltra sylm simplr nõ addit aliquã ncitatẽ ꝗ solũ p/babilitatẽ/vel sophisticatiõem. Mõ dici de omni reqrit ad ꝯfirmandũ aliquã ncitatem pnitie vel pnitis. Etiam cũ illi tractãt de sylmo pbabili vel sophistico/nõ reqrit/tur q̃ p̃dicatũ insit ꝗbiecto p q̃libet supposito. quod tamen innuit definitio de omni

Quintũ dub. est Vtz ꝫ omni

ꝓnõne ncãria sit de omni Solo Aliq̃ ꝓnõ dupliciter dicit ncãria. Uno mõ rõne enũciandi. qm̃ scz in ea ponuntur duo cõndictoria diuiictiue. Sicut ꝗ Sortes est alb. vel nõ est albus. ⁊ tal ncitas puenit rõne forme enũciationis. qz in q̃cũq̃ materia formet tal enũciatio sp ẽ ncãria. et talis nõ est de omni. Alia est. ꝓnõ ncãria ex pte materie. ꝗ hitudinis p̃dicati ad ꝗbiectũ. ⁊ ois talis. ꝓnõ necessaria dr̃ de omni. Et sic ista Sortes est hõ est de omni quia est necessaria et in materia naturali. q̃uis ꝗbiectuz non habeat plura supposita

Per se ãt sũt quecũq̃ sunt in eo q̃ q̃d est. vt triangl'o inest linea. ⁊ linee punct. Substantia cni ipoz est ex his Et que oĩno insũt in rõne dicente quid

Istõ est 2m cap. in q̃ p. determiat de modis pscitat Et diuidit i duas ptes. In pma determinat de modis p se. In scõa quõ demõstatoz vtit illi. ibi. Que g̃ dñr. Pria ps diuidit in q̃tuor fz q̃ q̃tuor modis dr̃ p se. Prim modus ẽ q̃ p se sẽ q̃cũq̃ sit in eo q̃ q̃d ẽ. Id est q̃cũq̃ ptinet ad definitõem alicui. ita q̃ definitio ⁊ ꝓs definitõis p̃dicant ꝛe definito p se. Et hoc ex 2m est. vt triangulo p se inest linea. et pũctũ inest linee p se. qz ꝗba coz. i. ꝗbalis definitio tã trianguli q̃ linee ex his est. s. lineis ⁊ ex pũctis. qz Triangul est figura plana tribus lineis ꝯtenta. ⁊ Linea ẽ longitudo sine latitudine ⁊ pfũditate. Et vniuersalit q̃cũq̃ insũt in rõne dicẽte q̃d. i. in rõne definitiua p se dicunt de definito

Et in q̃buscunq̃ eorũ que insũt ipsis ⁊ ipa in rõne insunt q̃d est demõstranti. vt rectuz linee inest ⁊ circulare. et par aut impar numero. et primũ ⁊ ꝯpositu; et triangulare qd̃ est equilaterũ. et scalenon qd̃ est altera pte longius. et que oĩbus his insunt in rõne q̃d est dicenti. hinc q̃dem linea. inde ꝯo numerus. Sil'r et in alijs hmõi ⁊ vnicuiq̃ p se eẽ dico

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hic phs ponit secm modũ dicendi p se. Et duo facit. qz pmo ostẽdit q̃ dicunt fm accns ibi (Quecunq; vero) Quo ad pmũ dicit. q̃ pdicari p se cõuenit quibuscunq; ipoꝝ accitium q̃ insunt subiectis. ⁊ ipa subiecta insunt in rõne demõstrãte qd est ipm accns. id est scds mod⁹ pscitatis est qũ subiectũ ponit in definitõe pdicati. qd̃ est ꝓprium accns ei⁹. Exemplũ est vt rectũ ⁊ circulare insunt linee per se Quia linea ponit in definitõe eoꝝ qd̃ patet in definitõe euclidis. ⁊ in definitõe pũcti. Dicit em euclides rectũ est breuissima linea inter duos pũctos. vel plato dicit q̃ linea rcã est cui⁹ pma ps vel pmũ pũctũ oplto tã lineã. vel cui⁹ mediũ nõ exit ab extremis. ⁊ g̃ primum punctũ oplit totã lineaz. Et eodẽ mõ circulare siue curuum inest linee. qz curuũ est cui⁹ mediũ exit ab extremis qz principiũ linee nõ oplit totũ mediũ linee. Et eodem mõ par ⁊ ipar insunt nũero. Quia par est nũer⁹ in duo equalia diuisibil' Impar aũt est qui in duo eqlia diuidi nõ potest vnitate indiuisibili incidẽte. hoc et mõ se hũt ad numeꝝ primũ ⁊ cõpositũ Est ãt primũ in numer' qd̃ ex sola vnitate cõponit. ⁊ hz solã vnitatẽ ipm numerantem. sicut binari⁹. Cõposit⁹ aũt nũerus est qui ex vnitate et nũero vel numeris ꝓnit siue q̃ habet numeꝝ ipsuz numerantẽ. Et eodẽ mõ insunt numero eqlateꝝ ⁊ altera pte lõgius In hozũ em definitõib⁹ cadit subiectum siue in nũeris sumant siue in ꝓtinuis. Eqlaterũ reperitur taz in cõtinuis q̃z in nũeris In numeris eqlateꝝ dicit cui⁹ multiplicatꝰ ⁊ multiplicatũ sunt equalia. vt ter tria. quater q̃tuor Altera pte longi⁹ est cui⁹ multiplicans ⁊ multiplicatũ nõ sunt eqlia vt bis tria. bis q̃tuor. qz ibi ductus longior est radice ⁊ sic ista p se insunt numero ⁊ triãgulo. quia triangulus etiam in istoꝝ definitõe ponitur. ⁊ ergo dicit phs q̃ omnia subiecta aut insunt omnib⁹ p̃missis accidẽtalib⁹ in rõne dicẽre quid est. id est in definitione sicut alicui pdictoꝝ inest linea. Et siluter in alijs incãtũ vnicuiq; ipoꝝ subiectoꝝ p se ineẽ dicim⁹ accns

Quecũq; vero neutraliter insunt accidẽtia sunt. vt musicũ aiali. ⁊ albũ aiali

Hic phs ponit modos p accns istis duob⁹ oppositos dicẽs quecũq; pdicata neutraliter insunt hoc est ita q̃ nõ ponãtur in definitõibus subiectoꝝ. neq; subiecta in definitõibus eoꝝ illa sunt accidẽtia hoc est p accidẽs pdicantur. sicut musicũ ⁊ albũ pdicant p accns de aiali

Amplius quod nõ de subiecto dicuntur alio quodã vt ambulans cũ alterũ quoddã sit ambulãs ⁊ albũ. substantia aũt ⁊ quecũq; hoc aliqd significãt nõ alteruz aliqd̃ sunt q̃z qd̃ vere sunt. que quidẽ igit nõ de subiecto sunt p se dico. Que ꝓo de subiecto accntia.

Hic ponit tertiũ modũ pscitatis qui appellat mod⁹ essendi quo illud dicit p se qd̃ nõ dicit de subiecto quodã alio. id est qd̃ nõ est in subiecto inhesionis sicut pma substãtia. q̃ em sunt in subiecto dicũt de subiecto sunt accidẽtia q̃ nõ dicunt isto mõ p se. Exemplũ est vt albũ ⁊ ambulãs nõ dũr p se. qz qui dicit albũ duo dicit. scz subiectũ cui inest albedo. ⁊ ipaz albedinẽ que inest subiecto q̃ est alterius nature a subiecto. Similiter q̃ dicit ambulans duo dicit scz subiectũ ⁊ ambulatõem ⁊ alteri⁹ nature fz modũ existẽdi est ambulatio q̃ inest ⁊ illõ qd̃ ambulat cui inest ambulatio. ⁊ a quo vt subiecto egredit actus ambulationis Substantia vero ⁊ p̃cipue substantia p̃ma ⁊ quecũq; vt pma substãtia hoc aliqd significãt nõ em cũ dicit sortes vel plato intelligit q̃ sit aliqd alterũ q̃z id q̃ noia ipa sunt qd̃ scz sit subiectũ ipoꝝ. Sic igitur quecũq; nõ pdicant de subiecto sunt p se isto modo Que vero dicunt de subiecto sicut existẽtia in subiecto sunt accidẽtia. Quia que de subiecto dicun⁹ sicut vniuersalia de inferiorib⁹ nõ semp accidẽtia sunt

Item alio mõ quod qdem ꝓpter ipm ineẽ vnicuiq; p se. quod vero non ꝓpter ipm accidens est. vt si ambulãte chorizcat accns est. Hõ em ꝓpter id chorizcat sed q̃ accns ẽ dicimus hoc. si vero ꝓpter ipm p se. vt si aliqd interfectũ interijt fm interfectionẽ qm̃ ꝓpter id quod interfectũ est. sed nõ q̃ accidit interfectum interire.

Hic phs ponit q̃rtũ modũ pscitatis dicens q̃ q̃rtus mod⁹ pscitatis est fm quẽ dicit esse p se qcquid inest vnicuiq; ꝓpter hoc ipm id est ꝓpter cãm immediatã assignatam in ipo cui inest. qd̃ vero nõ ꝓpter ipm inest est accidens quasi diceret phs qũ in subiecto includit causa q̃ re pdicatũ sibi inest tũc est ꝓpõ per se quarto mõ. ⁊ quãto nõ expm̃it talis causa dicit esse p accidẽs. vt cum dicitur sorte ambulãte chorizcat. est ꝓpõ p accns. qz pdicatũ nõ inest subiecto ꝓpter ipm. nõ em ꝓpter hoc q̃ sortes ambulat chorizcat ꝗ est omino p accns. ⁊ sile exemplum est vt si dicat musicũ edificat. Si vero pdicatũ insit subiecto p seipm tũc p se inest isto q̃rto modo vt si dicam⁹ interfectũ interijt. manifestũ est q̃ in tali subiecto includitur causa pdicati. cũ interfectũ sit causa interitus ⁊ nõ accidit q̃ interfectus interijt. cũ aũt addit cõiter fm infectionẽ nõ ẽ de substãtialib⁹ hmõi. sed de expositõe vt explicite significet quod implicite erat in subiecto de causa pdicati ꝓpter quã tale pdicatũ inest

Que ergo dicũtur in simpliciter scibilib⁹ per se sic sunt sicut ea que sunt ineẽ pdicãtib⁹ aut inesse ꝓpter ipa. que sunt ex necessitate. Hõ em ꝓtingunt nõ inesse. aut simplr aut opposita vt linee. aut rectũ aut obliquũ. ⁊ numero par aut impar. Est em cõtrariũ aut priuatio aut contradictio in eodẽ gne. vt par aut impar in numeris. fm q̃ sequunt q̃re sine cesse est affirmare vel negare. necesse est ⁊ q̃ sunt p se inesse. De omi igitur ⁊ per se determinatum sit hoc modo.

Hic phs ostẽdit quõ isti modi reperiunt in p se scibilibus. dicẽs q̃ que vero sunt dicũtur in simpliciter scibilibus p se. sic sunt sicut inesse predicãtib⁹. aut inesse ꝓpter ipsa. que sunt ex necessitate. q̃ ꝗba fm Albertũ sic intelligunt q̃ in simplr scibilib⁹ hoc est in scientia ꝓclusionũ demõstratiuaꝝ ⁊ vere scitarũ. reperiunt duo p̃mi modi pscitatis. ⁊ tunc necessariũ est hoc referre ad duas demonstrationes. quarum vna est in qua definitio materialis demõstrat de definito p formalẽ. ⁊ scõa in qua ꝓpria passio de suo ꝓprio subiecto. Alij vero exponũt textum aliter dicẽtes. q̃ in ꝓclusione demonstratõis potissime sunt duo modi p se scz secund⁹ ⁊ quartus. ⁊ hoc dicunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pbm significare qñ dicit q illa que predicant̃ de simplr sabilibus·hoc est in pclombus demrationū·sic sunt per se/sicut inesse pdicantib⁹·i·sicut qñ subiecta insunt in re finitione accidentiū·q̃ de eis pdicantur·Aut inesse ꝓ ipsa·i·qñ pdicata insunt subiecto ꝓter ipsum subiectū· quod est causa pdicati·Conr oñt p·q hmōi scibilia sūt ncāria·qz non pcingit ān proprīū accīs pdicet̃ de sbiecto·Sed hoc pcingit duob⁹ modis·Qñqz qdem simpliciter sicut cū vnū accīs puertitur cum subiecto·sicut habere tres angulos cū triangulo·et risibile cum homie· Qñqz aūt duo opposita sb distinctione accepta/ex ncāte sbiecto insunt·vt linee aut rectū aut obliquū·et numero aut par aut impar·Et rationē dat p·qz hmōi accidētia pdicant̃ de suis subiectis ncārio·qz de quolibet dicitur affirmatio vel negatio·ꝗ hmōi accidētia sunt contraria immediata vel priuatiua que equipollent affirmationi et negationi in genere·ergo de quolibz in genere dicitur alterz istoz accidentiū· Et p intellectu textus cōsiderandū est q Conria st̃ ille passiones quaz vtraqz nominat̃ noīe habitus·vt curuū et rectū· Priuatiua sunt illa quoz alterz nominat̃ noīne p̄rationis·vt par ꝛ impar·Cōdictio vo in genere est qñ alterz extremozū nominat̃ p negationē·vt par et non par·Differt aūt priuatio a negatione in genere p hoc q priuatio est negatio habitus cū aptitudine recipiendi euz· Negatio vo in genere/negando habitū/nullā ponit aptitudinez·ponit tū siue admittit ipm genus sbiectuz·et in hoc differt a negatione extra genus que simplr nihil ponit

Circa text̃ exposit̃ sunt dubia

Primū est Quot modis accipit̃ per se So° Quatuoz modis·Uno mō idem est q penitus esse causā sui ipsius·ꝛ isto mō nō reperit̃ in rebus cecatis·cum nihil est sui ipius causa·Alio mō accipit̃ per se vt idem est q nō esse p aliā cām·et ab ista acceptione eius qd̄ est p se nō sumit̃ b̄ aliqs modus·eo q solū hoc mō puenit causē pme·quia illa non est p aliā cām· Tertio accipitur p se ꝓut idem est qd̄ solitarie·fm quā acceptionez dicimus qñqz/aliquē p se ire·vel p se comedere/qñ sine alio it vl̄ comedit·ꝛ ab illo sumit̃ terti⁹ mod⁹ q̄ b̄ po² Quarto acci² p se vt demrat sbiectuz alicui⁹ ꝓōis eē cāz pdicati sibi attributi· Et ab ista ꝓcatiōe sumūt̃ hi tres modi Qui sic dīnt·qz p se i p° mō demrat sbiectū p suā formā eē cāz pdicati·In scdo mō b̄ qd̄ est p se demrat subiectū esse cām mālem sue ꝓpriū pdicati sibi attributi· Ita q illud qd̄ est p se tale/est tale p suā mām· In q̄rto h° qd̄ est p se demrat sbiectū esse cām efficientē ipius pdicati· vel q̄ncūqz aliā· Qz āt sūt q̄ttuoz modi pseitat̃ b̄ enumerati·pz p sufficientiā·q̄ sic sumit̃·Tria sūt q̄ reqrunt̃ in ꝓpōib⁹ p se·s·illud qd̄ inest·ꝛ illud cui inest·ꝛ cā ꝓpē quaz inest·Si attendit̃ illud qd̄ inest·b̄ est duplr·qz vel inest alteri vt causans esse ipsi⁹·vel sicut egrediens ab essentia a⁹·Si p̄m sic est p̄m⁹ mod⁹·Si 2m sic est scdus modus·Si sumat̃ pseitas ex pte illi⁹ qd̄ est·sic est terti⁹ modus·Si ꝓter cām ꝓter quā inest·sic est q̄rtus mod⁹· Vel pōt fm scm̄ Thomā sumi sufficientia penes habitudinem quā denotat illa p̄positio·per·qz vl̄ denōt habitudinē cause·vel denōt situ·Si 2m sic est ter⁹ mod⁹·sicut aliqs dī esse p se qñ est solitari⁹·Si cause·hoc est triplr·q̄a vel habitudinē cause formal·ꝛ sic est p̄m⁹ modus·vel māl· et sic est scdus mod⁹·vl̄ efficient·ꝛ sic est q̄rtus mod⁹·Et b̄ est qd̄ dicit·v·metaphy·Quotiēs dī cā totiēs dī p se·

Scdm dubiū est·Quō distīnguuntur isti modi p se So° Primi duo modi/sunt modi dicendi p se·ꝛtius ē modus ēndi·et q̄rtus causandi·Et sic isti quattuoz modi cōtinent̃ sub eo qd̄ est p se analogice·et g̃ etiā nō definit̃ ipm per se

Tertiū dubiū ē·Que ꝓpōnes

ponunt̃ in p° mō dicēdi p se So° Oēs ille in q̄b⁹ pdicatū est definitio vel ps definitionis sbiecti· Et pñt colligi ānqz modi spēales illi⁹ pmi modi·Prim⁹ est qñ pdicatū est ps definitionis sbiecti·Scds est qñ pdicatū est tō defintio·Terti⁹ est qñ pdicatū est aliquid essentialit̃ inclusuz in eo qd̄ quiditatiue et essentialiter includit̃ in sbiecto·vt Sortes est aīal·Nō est ens·Quart⁹ qñ idez pdicat̃ de se ipo·vt hō est hō· Quint⁹ qñ infert⁹ indirecte pdicat̃ de supiori· Sz duo pmi modi sunt maxime ꝓprij·ꝓtenti sb p° b̄ posito·q̄ st̃ qñ pdicam̄ ē ps definitōis sbiecti·vel tō definitio·ꝗ ñ dz intelligi de q̄cūqz definitione·ꝗ tm̄ de definitōne q̄ditatiua pstitutaex gñe et dīa

Quart̃ dubiū est Quottuplicit̃ pt aliqd ingredi alterī definitionē Solo Albti Duplr· Uno mō in recto·sicut homi inest aīal·quia aīal in recto de hoīne pdicat̃·dicendo hō est aīal·Alio mō in obliq̄·sicut linea inest triangulo fm obliquū pdicata de ipso·Est enī triangul⁹ figura trib⁹ rectis lineis in angulis contingentibus cōtenta/habens tres angulos equales duob⁹ rectis·Et sic lince finiter recte inest punctū/oblique cadens in eius definitione·exq̄ Linea fm Euclidem est longitudo sine latitudine·cui⁹ extrema vel termini sūt duo pūcta· Hoc āt modo nō est pūctū in linea infinita·nec circlari·In linea infinita nō est·quia non est nisi in potentia·et non in actu·qz omne terminatū pūctis est actu finitū·et ideo ꝓprie loquēdo infinitū non habet definitionem essentialem·Circulari non puenit·quia non habet sue existentie terminū in se ipso·ita q in ipso sit circūferentia·sed extra se in centro quod patet per definitionem circuli que est ista Circulus est figura plana vna linea contenta·in cui⁹ medio est punctū·a quo omnes linee ducte ad circūferentiam sunt equales·propter quod punctū illud a circūferentia equaliter distat·Ex quo patet q punctum nō cadit nec contingit vt terminās essentialiter lineam circularē·Est tū pūct⁹ in linea recta ꝛ finita·nō sic̄ māliter eaz pstituēs·ꝗ ē sba lince ex pūct̃ in actu fōrlit̃ acceptī·ꝛ nō fm mām·Et b̄ mō cadit linea in definitōe figure vt tmināsꝛ finiens eē ipsi⁹·Qz āt pūctū māliter sb alit̃ lineam pstituēs cadat in definitione linee·ꝛ linea in definitōe figure est cōn pbm·ꝛ est dictū Platonis

Quintū dubiuz ē·An oīs ꝓpōin q̄ pdicaz ps definitōis de definito ē in p̄mo mō Et vi⁹ q nō·qz iste st̃ in p° mō Vacuū ē loc⁹ nō replet⁹ corpore·Chimera est ens composituz ex incompossibilib⁹·ꝛ tū pdicaz ibi definitio de definito So° Sic·vt i textdcm̄ ē·Sz definitō ē q̄druplex·Quedā ē q̄ditatia q̄ pstituit̃ ex gñe ꝛ dīa·Alia ē descptiua·q̄ pstituz ex gñe ꝓprio· Tertia ē causal·q̄ da² p cāz efficiētē ꝛ finalē·Quarta est q̄d noīs·q̄ pt indīnt̃ puenire entib⁹ ꝛ nō entib⁹·De p̄ma definitōe intelligt̃ dcm̄ pbi·Definitōnes vo assūpte in rōne ante oppositū sunt quid noīs·Et sic patet solutio ad obiectū·Alij tamē dicūt q ille reducuntur ad prīmū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

modū·qz si vacuū est tūc rēfinitōes tales explicarēt eē

Sextum dubiū est

In quo mō pseitatis sunt iste ꝓpōes hō est hō·aīal ratō nale mortale est hō·z fortes est hō·z homo nō est asin⁹· homo nō est aīal·sbīa est ens·accūs est ens·pater habet filiū·hō q̄ currit mouet·nud⁹ caret vestib⁹·sol lucet·luna eclipsat·virtus est bona·aīal est vnū·aīal est bonū·homo ē grāmatic⁹·nasus ē sym⁹·omne aīal est rōnale vel irrōnale

So° Tres p̄me posite sunt supi⁹ in tertio dubio· In primo mō licet nō sint ibi ita p̄ncipalr sicut ille in q̄bus p̄dicat ꝑs rēfinitōis vel tota rēfinitio ō rēfinito· Alij tū dicūt q̄ due p̄me nō sunt in p̄mo mō·nec in aliq̄·qz non sunt in eis p̄dicatōes ordiate q̄s p̄supponit p̄dicatio per se·nec seq̄tur nō sunt p accūs q̄ stl̄ p se·qz nō accipit p se hic ita gīalr q̄ oēs ꝓpōnes q̄ nō sunt p accūs essent per se·De tertia dicūt q̄ nō est p se·qz p̄dicatū nō est de rēfini tione sbiecti·eo q̄ singularū nō est rēfinitio·ꝫ meli⁹ di cendū est q̄ est in p̄mo mō·De q̄rta est dōm q̄ nō est in aliquo·nec sequit ipa est immediata z necāria·q̄ p se qz ꝓpositio imediata z necessaria bz se in plus q̄ p se·De q̄nta dōm est ꝓm aliq̄s·q̄ est in p̄mo mō reductiue·qz p̄ dicatū est de rēfinitōe sbiecti· Alij dicūt q̄ nō est in aliq̄· qz aīal acceptū cū negatōe nō est de rēfinitōe homis· De sexta z septima est dōm·q̄ sunt in p̄mo mō·qz nō oportz p̄dicatū esse de rēfinitōe logica ꝫ sufficit q̄ sit de q̄ditate eius vl intellectū·z sic ens ambit sbīam z accūs·vt cōe analogū De octaua dōm q̄ est in p̄mo mō·qz vnū relati uorū est de rēfinitōe alteri⁹ vt drīa terminās extrisece ei⁹ rependētiā·De nona dōm q̄ nō est in aliquo·ꝫ si dicatur currēs mouet tūc debet distigui·qz si currēs capiat pure materialiter tūc est idē iudiciū sicut de p̄ma·Sed si foīa liter tūc est in p̄mo mō·qz p̄dicatū est supius z de essen tia sbiecti De decima est dōm q̄ si illa carētia neget pos sessionē sic nō est p se·ꝫ si neget applicatōez vestiū ad corp us sic est in p̄mo mō·qz sic carētia vestiū est de rēfinitōe nudi formaliter De vndecima dōm si lucere capiat neu traliter p emissione lucis sup nostr hemisperiū sic nō est per se·ꝫ si capiat absolute p emissione lumis sic sol sp lu cet z est in scōo mō·sicut ista ignis calet·De duodecia di cendū q̄ illa nō est p se·qz nō est de omni·ꝫ poti⁹ ista luna ē eclipsabilis est in scōo mō nō p se p̄mo·ꝫ scōario· quia eclipsabilitas nō ꝓuenit lune ꝓuertibiliter q̄ sol etiā ē eclipsabil sicut manifestū est Decima tertia est in primo mō·qz bonitas est de essentia virtutis z sic etiā iste p̄dig⁹ nimis dat z auar⁹ nimis retinet sunt in eodē modo·De decima q̄rta z decima q̄nta est iudiciū sicut de istis aīal ē ens si vnū z bonū trāscēdenter accipiant·De decima sex ta z decima septima q̄ nō sunt in aliquo mō perfeitatis· Quia p̄dicatōes ille sunt omnino p accūs in q̄tū grāma ticū dicit actū·ꝫ si dicat aptitudinē tūc prima est in scōo mō pfeitatis·ista vero nō est ꝓprie in scōo mō sym⁹ est na sus·qz nō sufficit q̄ sbcm̄ sit de rōne p̄dicati·ꝫ cum ꝫ req̄ ritur q̄ in se habeat cām p̄dicati De vltima dōm est si ca piat illa ꝫ disiūctione sic est in primo mō·ꝫ si diuisim sic est omnino per accidens

Septimū dubium est

Que ꝓnōes ponunt in scōo mō pfeitatis Solo oēs ille in q̄bus p̄dicat ꝓpria passio de suo sbiecto·qz in tali bus sbiectū est de rēfinitōe p̄dicati·z ponit in rēfinitōne loco differētie cōtrahentis vt inq̄t albert⁹·z illud q̄ ē ge nus passionis est eius vt potētia·sicut pz in rēfinitōe sy mi z aquili circa nasum·in q̄bus curuitas z gibbositas sunt loco gēris·nasus aūt determiat ad spēm passionis si cut vltima drīa·z iō sbctm̄ est cā ꝓprie passionis z rēfi nitio sbiecti dicit q̄re z qz passio est in sbiecto·Ingredit aūt sbiectū rēfinitionē accidētiū·eo q̄ nō habent esse p se sed in alio·nec absq̄ sbiecto habent ꝓpletas rēfinitōes· sed aliqū ingredit vt gen⁹ z aliqū vt drīa·vt qū acciden tia sumunt in abstracto·tūc supius illi⁹ rēfiniti eiusdē ge neris p gīe ponit z sbiectū p differētia·vt symitas est na si curuitas·Aliqū aūt sumunt in ꝓcreto z tūc sbctm̄ poni tur loco gēris z hoc loq̄ndo ō accūtib⁹ q̄ causant a pricipi is spēi·z nō a pricipijs indiuidui qz talia accūtia non in cludūt determiatū sbiectum sed indetermiatum

Octauū dubiū est·

An iste sint in scōo mō p se numer⁹ est par·linea est recta Solo nō·Quia triplices sunt passiones q̄dam sunt simplr intrinsece sbiecto sicut vrtz z bonū respectu entis Alie sunt simpliciter extrinsece sicut tempus z loc⁹ respe ctu corpis mobilis Alie sunt ptim intrinsece z ptim ex trinsece sicut risibile respectu homis·qz risibile est intrin secum homi ꝓm esse z extrinsecū ꝓm essentiam Et hmōi passiones sunt duplices·Quia q̄dam distinguntur sim plici noie vt risibile·Alie duplici sub quadā disiūctōne sicut par z impar sunt passiones numeri·verū z falsum enūciatōis·rectū z curuum linee·z sic nō sunt passiones predicte per se p̄dicabiles de subiecto nisi accipiant sub disiūctione·z generaliter hoc verū est in omnibus q̄ eo dem mō q̄ sunt passiones eodē mō p̄dicant·z sic p̄dicte passiones debent p̄dicari de subiecto sub quadā disiun ctione Sed forte diceres temp⁹ z locus stl passiones simplices z tamē nō p̄dicant p se de suis subiectis·quia iste sunt false·corpus mobile est temp⁹ z corp⁹ mobile ē locus Ad quod dōm q̄uis tales passiones nō p̄dicit de suis sbiectis in abstracto tū bū in cōcreto

Nonum dubiū ē Quō tertius

modus pfeitatis seruit demōstratoi Solo albertis i cut in demonstratōe est passio p seq̄ imediate exit a sbi iecto·ita q̄ inter eam z sbiectū nō est mediuz aliud quo insit sbiecto·sicut habere tres angulos equos duobus rectis inest triangulo·nō mediāte superiori q̄d est figura nec mediāte inferiori quod est isocheles vel isopleurus ita exigit q̄ i demōstratōe sit p se sbstans·z stās sbctm̄ sicut nasus p se hoc est p suā rōem·qua rēfinit vt sbie ctuz·immediate ita q̄ nō p aliquā passionē sbstat passi oni que est eē symū·z triangul⁹ sbstat trib⁹ angul equis duob⁹ rectis·z ad hoc determinādū in va z potissima de mōstratione necessarius est terti⁹ modus·Quia ꝓprius modus sbiecti est sbstare p ꝓpriam rōem·z nō in esse ali cui Sed diceres ꝓm hoc tertius mod⁹ nō differt a se cūdo·qz secund⁹ mod⁹ est·quādo sbiectū est in rōne p̄di cati·z ex subiecti rōne trahit rō ꝓpter quā p̄dicatuz sibi inest·z sic sbiectum ostēdit p se sbstare passioni Solutio secūd⁹ modus z terti⁹ in hoc cōueniūt q̄ vterq̄z di cit cām p se inherētie p̄dicati in sbiecto·ꝫ cōuerso modo Quia secūd⁹ modus dt q̄liter p̄dicatū inest p se sbiecto per id q̄d sbiectū ē p̄ncipiū p̄dicati· Terti⁹ āt dicit cām ꝓpter quā sbiectū nō alteri sbstat q̄ p̄dicato·nō ex rōne

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſbiecti·ꝫ ex rōne p̄dicati in cui⁹ diffinitōne cadit·qd nō est aliud ſubcti̅ſiue iferi⁹ſiue ſupius acceptū·⁊ iſtud intelligendū est fz q̄ terti⁹ mod⁹ qui ē mod⁹ eēndi reducit ad modū inherēdi·⁊ sic cōuenūt in cā iherētie que p se est inherētia·Uterq; ei ōt modus iherēdi p se·quia p̄dicatū est in ſubiecto·⁊ iō mod⁹ ſcōs nō excludit a tertio·q̄tuz ad hoc·tū ēti⁹ mod⁹ nō ōr mod⁹ dōndi p se i cōi vſu·ꝫ magis mod⁹ eēndi·Uū ſcōs ōr p se fm q̄ per se opponitur ad id qd est p accīs·⁊ sic i ſcōo⁹ est īmediata iherētia p̄dicati in ſubiecto qd ſubctī̅ est i rōne diffinitiua p̄dicati·vt qū ꝓpria passio ōr de suo ſubiecto·quia non ē aliud ſubiectū medium inter ſubiectuz ⁊ ſuā passionē, ꝓpriā p qd passio insit·vt ꝓpe id qd p aliud insit dicatur inesse p accīs·Jn tertio āt nō est ſubctī̅ p se fm q̄ p se est prio esse ⁊ non est hoc oppo⁹ ei qd est p accīs·ꝫ ei qd est non prio·sicl nō prio ſubſtat quod ſbſtat grā alteri⁹·⁊ totū hoc i eo consistit·q̄ in ſcōo⁹ īmē passio nō p accīs ꝫ p se·Jn ētio āt modo ſbiectū est p se·ita q̄ nō p aliud ſubiectū·Cuis illud ſubiectū non sit p accīs· Sz ꝗ dicta instatur sic·ꝓpria passio ōr de ſubiecto prior īmediato p̄dicari·⁊ ita hoc q̄ ōr primo⁹ ꝓuenit ſubiecto tī̅ nec solum ētio mō·ꝫ etl ſcōo mō·Jtem videtur q̄ passio nō sit demonstrabil de ſubiecto·Ad qd dōm est·q̄ p⁹ ⁊ īmediatuz fm·Aliter tuz ſtl idez ſubiecto ꝫ dzīt rōne·Quia p⁹ dicitur p p̄uationē prioris īmediatuz vero a p̄uatione medij·Hoc autē contigit duplr·qz l ōr a p̄uatione medij qd est cā·aut a p̄uatione medij qd est ſubiectuz·Dico āt a p̄uatione cause que sit cā essendi ſbiectuz· A p̄uatione ſubiecti qd sit ꝓriū ſbctī̅ ⁊ īmediatum ⁊ p se·⁊ mod⁹ quid ſcōs est p se īmediat⁹ īmediatione passionis ⁊ ſubiecti·ita q̄ passio īmediata ex ſbñalib⁹ ſubiecti egressa ⁊ cāta p̄dicatur de p̄mo suo⁹ īmediato ſubiecto·ita q̄ int̄ eā ⁊ ſubiectuz non est aliud ſubiectū·Terti⁹ vero mod⁹ p se ōr īmediatus a p̄uatōne medij qd ē cā eēndi ipi⁹ ſubiecti qz ibi ſbſtat ſbctī̅ qd p se ſubctī̅ est·⁊ sue ſbiectōis cā·⁊ ñ hz aliā sue ſbiectionis causam·⁊ ideo a p̄uatione cause p se ⁊ non per aliud·ſbiectum est·⁊ sic ſcōs mod⁹ p se est·eo q̄ ſubctī̅ nō p accīs·ꝫ p sua ſbſtātialia a qb⁹ fluit passio tali ſbijcit passioni·Terti⁹ āt mod⁹ est p se eo q̄ ſbiectū non aliud aīī se hz·⁊ p̄ se quo ſbſtat oīb⁹ que ſt in demōſtratione·⁊ circa demrātōez·⁊ sic ꝓueit iste ētī⁹ mod⁹ ipsi ſbiecto demrātōis respectu passionis q̄ demōſtratur de eo Ex quo pz q̄ licet iste ētī⁹ mod⁹ nō ōt p̄dicationē aliquā sicl duo p̄mi modi qui dicēdi dicūtur·tū ipē i demrātōne reputur ⁊ vtl est ei·Tres āt mōs ei qd est p se poit alpharabi⁹ sequēs porphiriū ⁊ alexādruz p⁹ m est potissimū per se tā ex natura p̄dicati·q̄ ex natura ſbiecti·Sicl in natura aīal est q̄ sit i hoie·⁊ i natura hois q̄ aīal sit in ipō·qz natura aīal ad actuz determīatur i hoie·⁊ natura hois inchoatur in aīali·⁊ pficitur i rōnali·Scōs mod⁹ est qū in natura ⁊ diffinitione p̄dicati est·vt dicat de ſbiecto·⁊ nō est in natura ſubiecti·vt p̄dicatū dicatur de eo sicl se hūt ad iuicē corp⁹ ⁊ colorat uz·i natura ei colorati est vt dicatur de corpore īmiato ꝫ nō est in natura ⁊ rōne corpis vt ſbſtet colorato qz p̄t esse fm diffinitionē ⁊ nō ſbſtare colorato ⁊ hoc mō se hūt risibile ⁊ hō ñ gñaliē loquēdo ſbiectuz ⁊ passio· Terti⁹ mod⁹ est vt sit i natura ſbiecti·vt p̄dicatuz dicatur de eo·⁊ ñ in natura p̄dicati·⁊ ratione vt ipm sit i tali ſbiecto sicl moris ⁊ delectatio se hūt ad inuicem·Jn natura eñ recollationis est vt sit in ea moris·ꝫ in natura moris l non est vt sit in recollatione·potest eñ moris ē sine recollatione·⁊ hec sunt ꝟba alpharabij·De tertio vero mō quē poit·p·ōt idem ꝗ mas ſbñas esse p se·non quia ꝓtinētur ſb aliquo triuz p̄dictoꝝ mōꝝ·sed iō dixit eas esse p se qz non sunt p accidens q̄ cuis non sunt ſbiecta demonstrationis

Decimum dubiū est.

Quō accipitur dici de ſbiecto in ētio modo dicendi p se

So⁹·Alberti aliter q̄ in p̄dicamentl·Quia ibi dici de ſbiecto est dici de inferiori quod essentialiter fm forma p̄dicationis ſb ſupiori ꝓtinetur·Dic āt nō ōr absolute de ſubiecto·ꝫ de ſbiecto quodā alio·qd conuenit soli accīti qd p̄dicatur de ſbſtātia q̄ est ſbctī̅ aliud seu alteri⁹ gl ab accīte·⁊ g̅ q̄ sunt sic accidētia non ſt p se fz ētiuz modus pſeitatl·q̄uis p̄ñt esse p se fm p⁹ m⁹ modū pſeitatl·vtz dicēdo albū est colorat uz·vel pēs ſcōm modū vt cum dicitur linea est recta l curua·Uū oēs p̄dicationes in q̄bus effectus p̄dicat de cā reducūtur ad ſcōm modū·omnes autem in qb⁹ cā de effectu ad p⁹ m⁹·oñes āt in qbus aliquid gratia ſuijpsi ſbſtat ad ētiuz modus ⁊ sic tertius modus est etiam demonstratori vtilis·

Vndecimū dubiū est.

Utr oñes isti quattuor modi pſeitatl repiunt in demōſtratione So⁹·Alberti demrā⁹ q̄ simplr demōſtra⁹ est aut demonstrat passionē de ſubctō·⁊ tūc ſcōs mod⁹ est in conclusione vt maiſestū est·Aut demōſtrat diffinitōem materiale de diffinito p formale eiusdem ſubiecti·⁊ tunc p̄m⁹ mod⁹ dicēdi p se est in ꝓclusione·hui⁹ ē ex⁹ m⁹·Quicqd hz appetitū ꝓtrarij voluntatis·hz circa cor accensionē sanguinis ex coopatione fellis·irat⁹ hz appetitū ꝓtrarij voluntatis·g̅ irat⁹ circa cor hz accensionē sanguis ex coopatione fellis·Jn maiori āt pōt poni quart⁹ mod⁹·qui ꝓpat cām ad cātuz·qz appetit⁹ ꝓtrarij voluntatis est cā accēsiōis sanguis circa cor ex coopatione fellis hoc mō quo accidentia aie ſtl cē accīti cōrpis vt dicit medic⁹·Jn minori vero est terti⁹ mod⁹·qz p̄dicat diffinitio formal de subiecto qd ſbſtat p⁹ bis que in demonstratione l circa dmōſtrationē sunt·Jn p̄missis āt illi⁹ demonstrationis que ꝓcludit passionē de ſubiecto si diffinitio passionis sit medius·cū illa diffinitio passionis explicat cām passionis ē in maiori ꝓpōne Quart⁹ modus·qz ꝓpat cām ad causatum·vel ꝓuersus mod⁹ p⁹ m⁹·Jn minori ꝓpōne p̄t duplicit ꝓtigere·Quia vel cā passiōis per modū cē expssa est quid ſubiecti·⁊ tūc in mīore est p⁹ m⁹ modus·l ē aliqd consequēs ad ſubiectuz·⁊ sic est ſcōs mod⁹·Ex⁹ m⁹ est vt ōe ꝓtinue sonās, ꝓpe extictionē ignis in nube est tonitruus nubes humida in qua est accensus vapor est continue sonans, ꝓpter extictionem ignis in nube·igit nubes tal tonat vel ē tonitruus·Si āt in demonstratione que cōcludit passionē de ſbiecto sit diffinitio formalis ſbiecti medium·tūc l i maiori ꝓpōne est ſcōs mod⁹·qz ibi p̄dicatur passio de diffinitione ſubiecti·ꝫ eaē est ꝓpa⁹ passionis ad ſbiectuz ⁊ ad ſuā diffinitionē·Jn minori āt, ꝓpōne erit p⁹ mod⁹·qz p̄dicat diffinitio de diffinito·Ex⁹ m⁹ est vt ōe qd est ſupficies plana cb⁹ lineis ꝓtenta hz tres ā gulos eq̄les duob⁹ rectis·ē angnl⁹ est ſupficies plana trib⁹ lineis cōtenta·g̅ hz tres angulos eq̄les duob⁹ rectl·ita patz quō modi isti in demonstratione repiuntur

Duodecimū dubiū est.

Utr p se sit ſupi⁹ ad p se verꝝ ⁊ p se falsuz ita vt aliqe ēnt, ꝓpōnes p se false sicl aliq̄ sunt p se vere· So⁹ p se

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt in ꝓposito accipit non est supr̃ vniuocũ ad p se vel r ad p se ſtm / ſ̃ est analogũ · Quia i ist̃ eadem est ſbſtãtia cum rationis diuersitate · qr ꝓ ꝯ p se falsa est falsa · quia ꝑadictoria sua est p se vera sicut ista homo non ē aial est falsa · qr ista oīs hō est aial est p se vera

Tertiumdecimũ dubium est.

Quō distiguũtur scōs mod⁹ r quart⁹ Solo cōueniunt i ſ̃ qr i vtroq; cā inherentie p̃dicati ponit̃ in ſbcō · ſ̃ dr̃ſt modo ſbiectir mō p̃dicatir mō causalitat̃ vt inq̃t Albert⁹ vñ vbicūq; ē scōs mod⁹ ibi pt cē quart⁹ mod⁹ ſ̃ nō ecōtra · ꝑ m̃ p3 · Quia scōs mod⁹ ē qñ ſbcm̃ ē re rōne p̃dicati · ſ̃ ſ̃ nō ꝑtigit nisi qñ passio p̃dicat̃ re suo ſbcō · sed qñ passio p̃dicat̃ re ſbcō tūc ſbcm̃ est cā efficiēs ipi⁹ p̃dicati Scōm p3 · Quia ista iterfectũ interijt est in q̃rto mōr tũ nō est i scōo capiēdo iterfectũ, p illo qō est · qr interfectio non est re rōne interitus siue mortis · qō p3 p signum · qr pt esse interit⁹ siue mors sine interfectione · qr plres mori untur sine inter̃fectione / puta ex aliq̃ infirmitate Hoc tũ manifestũ est cum ōr interfectũ interijt cā inherentie p̃dicati est in ſbcō r aliqñ tal̃ cā explicat̃ in ſbcō p signũ reduplicatuũ · vt cũ dicitur interfectum interijt ꝓm interfectionem · Cũ em̃ dicitur interfectum circa ſbcm̃ ꝑcretie significat̃ cā p̃dicati tal̃ · r cuz addit̃ reduplicatio ꝓ interfectione nō est ſ̃ re necitate sed bene esse ad declarationē maiorem est sine hoc tota causa p̃dicati significatur cum dicitur interfectum interijt · Quis aūt reduplicatio ꝑtinatur ad p̃dicatum tũ non est p̃dicati sed ſbiecti · r ideo refertur ad subiectum sic interfectum ꝓm interfectionez Patet igitur ꝙ illa est p se cum dicitur interfectum interijt · quia interijt, ꝓter id ꝙ interfectuz est · r nō, ꝓt̃ cāz accidentalem qua accidat interfectum interire

Uniuersale aūt dico ꝙ cum de omni sit · r p se est · r ꝓm ꝙ ipsum est.

Istud est ̃tium capl̃m in quo pbs det̃minat de ̃tia ꝑ ditione eorq̃ demonstrationem ingrediunt̃ scz de vl̃i · Et ꝓmo definit ipm · scōo det̃miat errores circa assignationem vlis ibi (Oportet aūt non latere) Circa ꝓmũ ꝓ⁰ oñt quid sit vl̃e · Scōo oñt quō demonstrator vtitur vl̃i · ibi (Demōstratio aūt p se) Circa ꝓmũ ꝓmo facit ſ̃ · Scōo infert q̃dã correlaria ibi (Manifestũ est aūt) · Quo ad ꝓm̃ dicit ꝙ vl̃e est qō est de omni p se ꝓm ꝙ ipm · id ē vl̃e vt hic accipitur dicit adequationem p̃dicati ad subiectum

Manifestum igitur est q̃cunq; stz vlia ex necessitate insunt rebus

Hic pbs infert correlariũ r est si hoc est vniuersale qō dcm̃ est · scz qē de oī p se ꝓm ꝙ ipz tūc se' ꝙ'i, ꝓ ōnibus vlib⁹ p̃dicata ex necitate inst̃ suis ſbiect̃ · Q aūt hoc seq̃t̃ p3 · qr vlia p̃dicata dr̃ſt ineē p se de omni · si ergo p̃dicata talia st̃ de oīr p se tūc et̃ seq̃t̃ ꝙ st̃ necāria r necario inst̃ · qr de oī redrit vlitatē suppositorr tempor.

Per se aūt r ꝓ ꝙ ipm id ē · vt p se linee ī est pūctũ · r rectitudo r nāq; vtraq; ꝓ ꝙ linea ē triāgulo ꝓ ꝙ ē triāgul⁹ duo recti Et em̃ triāgul⁹ p se duob⁹ rect̃ eq̃l̃ ē · vl̃e aūt ē tūc cum in quolibz · r prio demōstrat̃ vt duos rcōs hīe neq; cuilibz figure inē vl̃r · r tũ ē demōstrare de figura · qm̃ duos hz · sed nō cuiuslibet est · nec vtitur i qualibz figura demōstrās · quadrāgulus ei q̃dã figura est · Non hz aūt duobus rectis eq̃les · sed isocheles hz q̃dem fortasse duob⁹ rectis eq̃les / sed nō primuz · sed triāgulus prius · Qō ergo q̃libet primum monstratur duos rectos hīe · aut qōcūq; aliud subiecto huic / primo inest vniuersale

Hic p · ꝑñr oñt quō se hñt p se r vl̃e dicens ꝙ p se r ꝓm ꝙ ipm stl̃ idez supple ſbcō · r sic' vl̃er pticulare · licz drãnt ꝓm rōez · si ergo p̃dicatũ inest ſbcō ꝓm ꝙ ipm · tūc et̃ inest sibi p se · Ex m̃ vt linee p se inest punctuz ꝓm p̃mũ modus dicendi p se · sic' p̃ncipiũ essentiale · r et̃ ꝓm ꝙ ipm · qr inē linee ꝓm ꝙ linea est · quia linea trahit̃ p extensionē inter duo puncta · r rectitudo r curuitas insunt etiã linee i secundo modo dicēdi p se · qñ sic p disiunctōez accipiūtur · ita vt dicat̃ linea extensa int̃ duo pūcta est recta l' curua r et̃ est ꝓm ꝙ ipm · Et ſ̃ mō i scōo mō dicendi p se triangulus ꝓm ꝙ ipm ſ̃ est ꝓm ꝙ triangul⁹ pfectus hñs spez r rationē trianguli · est duo recti p angulorr tũ eq̃litatem ad duos rectos · Cuius rō est · quia triangulus ꝓ ꝙ triangulus in angulis tribus quibus termiatur duob⁹ rectis angulis equalis est · r hoc intelligitur de angulo rectilineo · quia si spericitas vel pars circuli habeat lineas curuas · potest habere tres angulos tribus r duobus rectis maiores · Uniuersale autem tunc dicitur esse in re monstratuis · qñ aliqō p̃dicatum demonstratur esse in quolibet hoc est in qualibet pte subiecti · quia aliter non esset de omni · r demōstrat̃ ꝓmo ſ̃ est imediate ineē cuilibet p ſbcm̃ p m̃ · Et sic p m̃ ē · qr int̃ ipz passionē non int̃cidit aliud ſbcm̃ · sic' ꝙ pueit triāgulo oī iāqtũ est triāgul⁹ r puertit̃ cũ ipō inqtũ triāgul⁹ ita ꝙ ſ̃ ſbcm̃ ita ē cā passionis ꝙ nō idigz maiori ſ̃ est supiori qō ē figura i triāgło ad ſ̃ ꝙ fluat ex ipō nec sufficit min⁹ r iferi⁹ qō i triāgło ē isocheles ad cāndũ totũ ꝓz ābitũ r ꝑmuitatē p̃dicatiōis ipi⁹ passionis · Est ei ym̃ ōmrāre illã passionē hīe duob⁹ rect̃ eq̃les de figura · ſ̃ nō pueit ei adeq̃te · qr nō pueit oī figure · si vo demrāret de figura sic' de ſbcō tūc, p certo oī figure pueiret · r oī ieēt r tũ hāc passionē ē demrāre nō de q̃libz figura · ſ̃ de illa q̃ duos hz ꝓz eq̃litatē ad tres · et illa ē triāgul⁹ q̃ hz tres āgłos eq̃les duob⁹ rect̃ · Q aūt tal̃ passio nō cuilibz figure pueit p3 qr q̃drati l' q̃drāguli nō ōnecq; ōmrāns eā de ꝓrio ſbcō i ōmrātione vtitur, p ſbcō q̃libz figura · ſ̃ illa q̃ i spez r forma triāgul⁹ ē · q̃drāgul⁹ l' ei figura ē · ſ̃ nō hz tres āgłos eq̃les duob⁹ rect̃ · ſ̃ isocheles hz q̃dã fortasse duob⁹ rect̃ eq̃les tres āgłos · ſ̃ non hz eos p m̃ siue p⁰ · ſ̃ est sic' imediatuz ſbcm̃ ex q̃ q̃ tota illa passio fluit · Dicit̃ (fortasse) qr fortuite fortit̃ aliq̃d qō p aliud fortit̃ · (p⁰ dr) qr isocheles nō ē p m̃ siue imediatuz ſbcm̃ passionis · ſ̃ ipē triāgul⁹ hz p⁰ tres āgłos equos duob⁹ rectis · quia conuenit sibi inqtum triangulus · Cui igitur ꝓmo demonstratur inesse habere duos rectos · aut qōcūq; aliud huiusmodi huic primo inest p̃dicatum vniuersaliter sicut triangulo

Demōstratio hꝰ p se vl̃is ē · Alioꝝ aūt quodammodo r non p se · vt de isocheli non ē vniuersaliter sed frequentius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Nic·p·oñt quō demrātor vtiť vlis dicēs q demrā° ēp se hui° vlis·ß alior. quodāmō·r nō p se·Demrātor ei re/mōstrat passionē re. ꝓprio subcrō·r si ōmōstret re aliq̄ a/lio ß nō est nisi iq̄m ptinz ad illud sbctm·sicl passionē tā/guli. pbat re figura·r isochele iq̄m qdā figura ē tangul° ē·r isocheles qdā tangul° est·qō ārō non iest isocheli habe re tres āgulos ß nō est·qr nō vlr id est re ōi isocheli pdica tur·ß quia est frequēt° id est iplib° q̄ isocheles est·cum ß cōe sit oñi triāgulo·pueniens schalerō·r isopleuro·

Oz āt nō latere qm̄ multociēs ꝓtigit pecca re·r nō eē qō demrāť pmū vle ez q videť mō strari vle pmū·Oberram° āt deceptōez hāc cum nihil sit accipe a supiori extra singulare q̄ singularia·

Nic·p·oñt quot mōis ꝓtigit errare i assigtione vlis·Et circa ß ea facit·pōit illos errores·scōo poit exepla·ēt io dat wcumtū ad sciēdū an vle sit bñ assig^m ibi (Ut. āt) Circa p^m ōt q oz nō latere ß est oz maifestū eē·qr ꝓtigit errare i assigtōe vlis siue i demrando·ex ß q non assigť passio pmo suo subiecto ß cuidā alij cui tū p° putať pue nire·Et poit tres errores·Prim° est si sit aliqō supi° ba tens solū vnuz iferi°·si tūc passio illi° supiorīs assignеť ineſſe illi iferiori tanq̄ adequato subiecto error est in as signatione vlis sicl·Arestotiles ōt intricatis verbis

Aut si quidem sit·sed innōiatum sit sicut i differentibus specie rebus/

Nic·p·poit scōz errorē q tal est·si ē aliqō supi° siue cōein/nomiatū bñs sß se pla iferiora·si tūc passio illi° supiorīs assignеť inōiatop° ieē iferiorib° ꝓiūcti l diuisim·error ē i assigtōe vlis·qr passio tal ꝓueit p° illi supiori i nōiato

Aut ꝓtigit eē sicz i pte totū i quo ōmrāť·Eis ei q̄ stz i pte ieē qō p se ōmrātōr·r ē de ōi·sz nō erit tū hmōi pmi vlr ōmrātio·Dico autē hmōi pmi ez q ē ōmrātio cū sit primi vlis·

Nic poit ēctiū errorē q est tal si sit aliqō supi° bñs sß se a/liqō inferius tāq̄ ptez sbiectiuā·si tūc passio illi° inferi/oris demōstretur ineē supiori pmo error est·

Si g aliqs demrābit q linee rctē ñ ircidunt videbit vtiq̄ eē hmōi ōmrātō/ꝓpť id qō inē rectis·Non āt ē nisi qō qm̄ sic eqles sint fiat hoc·sed autem in quolibet equales·

Nic·p·poit exēpla re istl'ēb° r p° re ēctio error·scōo re p° r ēctio re scōo·Ex^m ēctij erroris ē·vt si qs recept° illo errore demōstret re lineis rectl q nō incidāt·v nō ꝓcurrāt·vide bit hmōi eē demrā° sez vlis pmi·ꝓpť ß q ñ ꝓcurrere ineſt aliqb° lineis rectl·ß ñ ē sic nisi linee recte sint eqles·v· eq̄ distātes·tūc ei ñ ꝓcurrere ꝓueit eis i q̄libz·qr vlr ym ē q linee recte eq̄ distātes et si i ifinitū ptrahāť i neutrā ptē ꝓcurrēt·r tales linee sicñ ꝓcurrētes vocāť palelle·ē g ñ ꝓcurrere passio lineaꝝ rctāꝝ ñ i cōi ß rctāꝝ eq̄ distātiuz q̄ stl linee i ꝓtinuū ptracte ineť q̄s ab vna sp alia liea p/pēdicl'ariť ptracta facit sup vtrāq̄ lineaꝝ ex vna·r alia p te supi°·r inferius duos angulos rectos·tales eñ si in infinitum ptraherenter nunq̄ ꝓcurrerent

Et si triāgul° nō eēt aliud q̄ isochelis ez q ē isochelis videť esse vtiq̄

Nic poit ex^m re p° error·r ē si triāgul° q̄ ē spēs figure·si eēt aliud q̄ isocheť·id ē nō bēret aliā spēz q̄ illā q̄ oz isoche lis·tunc videreť q illud q demōstraretur re isocheli sit re monstratum re triangulo·r tū non esset sic

Et ꝓportionale qō ꝓmutabil'r ē ez q nūeri stz·r ez q linee·r ez q firma·r ez q tpa sūt. quēadmodū mrātū ē aliqñ seorsū·ꝓtigēs eē de oīb° vna ōmrātōe mrāri·sz ꝓpť id qō ñ est ōnōiatū·i quo hec oīa vnū stz·nūeri lōgitu/dies tpa firma·r spē drñtia seorsū abiuicem accepta stz·Nō ei vle mrāť·Nō ei ez q linee stz·ā ez q nūeri ierat·r ez q ß est qō vle po/nunt esse·

Nic poit ex^m scōi erroris dicēs q eē ꝓportionale iuciť in nūerl·ez q nūeri stl q̄ titates mēsurātes·r certitudiez quā ti reddētes·r i lieis·i firmis siue ꝓtinuis seu corpib° fm q ꝓtinua stl mēsurātia·r reddētia q̄ titatē alicui°·vt bicu bita tricubita·r iuciť i tpib° ez q tēp° est duplū vl sbdu/plū·sicl re egul' deēmiatuz ē aliqñ seorsuz·re nūerl qdez in arithmetica·re lineis·r firmis i geometria·re tpib° i na/turali pbia·Cū āt cōmutati ꝓportionari demrēť re egu lis bor. diuisim tūc nō demrāť vle·Quia ꝓmutati ꝓpor tionari nō iest lineis·r nūerl ez q bmōi ß ez qddam cōe Demrāntes āt re lineis seorsuz l re nūerl ponūt ß q est ꝓmutabiliť ꝓportionari eē q̄i quddā vle pdicatū linee ez q linea ē·r nūeri ez q nūer° est·ß ß est icōueniēs qr ñ ꝓueit istl tāq̄ vlis·r sbctō p°·ß ꝓueit eis p cōe ēnominatuz

Propť ß neq̄z si aliqs mōstraret vnūquē q̄ triāgulū demrātōe vna aut altera q duos rectos hz·demrāt·vnūqō q̄z isochelem et scalerō·r isopleurō id ē ēgdati nōdū ꝓgnouit triāgulū q hēat duos rectos nisi sophistico mō·Neq̄z vle triāguli Neq̄z si null° ē ꝓpť hos triāgul° alter·Nō ei ez q triāgul° ē ꝓgnouit Neq̄z triāgulū oēz sz aut ez nūer. ez spez āt nō oēm·r si nullus est quē non cognouit

Nic·p·iducit qddā correlarium·Dicēs q eadē rōne qua nō demrāť vle cū aliqd vle pdicatū alicui° cōis innōiati demrāť re egul' spēb°·eaō rōne nec demrāť vle pdicto° si sit no° ipositus ipi cōi·Ex^m ē·vt si aliqs eadez rōne osten dat aut demōstret re vnaquaq̄z spē triāguli·q hz tres an gulos eq̄les duob° rectl·ā altera sine diuersa rōne ōmō stret seorsuz re isochele q hz tres āgulos eq̄les duob° re ctis·r seorsuz re gradato siue scalerō q̄ est triū latep. incē liuz triāgul°·aut et re isopleuro q̄uis re ōi tangulo co gnouit·tamen nondum cognouit demōstratiue q triān gulus p se ez fm q ipsum habet tres angulos equales du obus rectis sed tm̄ sophistico modo·r p accūs·quia co gnouit p illa q̄ ita se bñt ad triangulum q triāgulo ac cidit illa esse·accidit eñ triangulo isochelem vel isopleuꝝ esse·potest eñ triangul° esse sine illis·eo q ratio triāgu li separata est a pticularibus triangulis sicut ratio aīal a pticularibus animalibus·quia nullo in specie vel in nu/mero existenti animali·potest intelligi substantia aīata sensibilis q̄ est ratio animalis·Neq̄z etiam demonstrās cognouit vniuersale id est habet cognitionē re triāgulo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in vniuersali fm q̃ est p̃cise cã sue passionis·etiã si nullus alius esset triangulus q̃ ille de quo fit demonstratõ deficit eñ in hoc q̃ est p se fm q̃ ipm puenire qd̃ est i d̃ finitione vlis·Et rõ est qr nõ pgnouit de triãgulo fm q̃ est triãgul' ꝗ sb̃ rõne spẽ eius·vñ nec pgnouit omnez triangulz p se loquẽdo·qrz si fz numerz pgnouit omnem·z si nullus est quẽ non nouit·tñ fm spẽm nõ pgnouit õnem tunc eñ pgnoscit aliq̃d vlr fm spẽm qñ pgnoscitur fm rationẽ spẽi·fm nũerz ãt vlr·qñ pgnoscit fm multitudinem pentorz sb̃ spẽ·nec est drña·q̃tum ad hoc si cõpamus speciem z indiuidua vel gñaz spẽs naz triangul' est genus eqlaterz isocheles·

Qñ ergo non nouit vniuersaliterz qñ nouit simpliciter Manifestum est qm̃ si idem ĩerat triangulo esse isopleuron l'isocheli·aut vnicuiq̃·aut omnibus· Si vero non idem sed alterum est fm q̃ triangulus ẽ nõ nouit·

Hic philosophus assignat documentum quo docemur qñ vniuersale est bene assignatuz l' non dicens q̃ qñ nõ nouit aliq̃s vlr·z qñ nouit simpliciter manifestuz est si sit eadem ratio trianguli in cõi·z vniuscuiusq̃ spẽi eius secundum accepte·aut vniuersaliter simul acceptaz·tunc vniuersaliter scireturz de triangulo·z simpliciter·qñ scireturz de aliqua specie eius vel omnibus simul·Si vero nõ sit eadem ratio trianguli·z speciez eius·non erit idem cognoscere triangulum in cõi·z singulas species eius·sed est alterz·z cognoscendo de spẽbus nõ cognoscitur de triangulo fm q̃ est triangulus

Utz aũt fm q̃ triangulus est·Aut fm q̃ isocheles sit·z qñ fm hoc qd̃ est primũ vniuersale cuius est demonstratio·manifestuz ẽ qm̃ remoto insit primũ vt isocheli·z eneo triangulo insunt duo recti·Sed eneum eẽ remotoz isocheli·sz nõ figura aut termio·sed nõ primis cui? ergo primi·si itaq̃ triãguli p̃mo est·z fz h̃ inẽz alijs z huiusmodi vniuersalis est demonstratio·

Hic pb̃s dat scõm documẽtuz quo ꝓprie possit accipi vle·dicẽs q̃ tunc passio puenit vniuersaliterz cõuertibiliter alicui sb̃cõ·qñ posito tali sb̃cõz oibus alijs remot' p intellectuz ponit passio·z qñ sb̃cõ remotoz oib' alijs positis remouet passio·Hui' est ex' vt remoto isochele quo isocheles est remanet triãgul'·cũ ergo passio dicitur de isocheleze eo remoto adhuc remanet·stat q̃ isocheles ñ est sb̃cñ vniuersalez p se ullius passionis· Similiter si ꝓbetur passio de eneo triangulo·q̃ est p materiã· remoto eo quo eneum est adhuc inest passio triangulo·z ergo isocheles z eneum nõ st' vniuersale sb̃cñ ullius passionis·Remota ãt figura non remanet habere tres angulos equales duobus rectis·nec etiam remoto termino qui est supius ad figurã·quia figura est q̃ termino l' terminis claudit·ꝗ tñ nõ p̃o puenit figure vel termino·quia non puenit eis vniuersaliter·erit igitur p̃mo conueniẽs triangulo quia fm triangulum inest alijs tam supiorib' q̃ inferioribus·igitur triãgul' est vle cui p se z fm q̃ ipz inest passio z fm ipm inest alijs q̃ sunt sub triangulo·vt isocheliz eneoz de illo subiecto scilicet triangulo passio illa vniuersaliter demonstratur

Questio circa p̃dicta ẽ. Vtz circa vniuersale posterioz isticum ei qd̃ est p se identicum triplicem contingit fieri errorem.

Et videt p̃o ꝫ suppo' q̃ vlez p se nõ idẽtificãt·qz vle supaddit ei qd̃ est p se q̃ non est ei identicũ·Ñiõs ꝓbatur quia omne vle est p se·ꝗ nõ omne p se est vniuersale·
Scõo arguitur contra q̃situm sic·Nulla potentia errat circa suum ꝓprium obiectum·ꝗ vniuersale est obiectum intellect' igitur non pingit errare circa vle Pro veritate est sma pb̃i in textu· Et ponitur iste discursus·

Maior·Uniuersale posterioristicuz qd̃ ẽ de omni p se z fm q̃ ipm est necẽ ꝓpter subiectz p̃dicari adeq̃tionẽ Minor. Nec tocies ipedit quotiẽs passio nõ de subcõ p se p̃mo puenit demõstrat Cõclusio· Igit circa vle posterioristicũ supaddẽs ipi p se puertibilitatẽ triplicẽ pigit fieri errorem

Maior ꝓpõ pz p pb̃z in textu sic definientem vle (z dicitur vniuersale posterioristicũ) notant·Quia vle multipliciter accipitur·Uno modo p natura cõi apta nata p̃dicari de plib' z sic accipit a porphirio·Alio' accipit p ꝓpõnec' sb̃cñ distributũ est p signũ vle·sic·cũ d̃ omis homo ẽ aial·Tertio accipit vt d̃ adeq̃tionẽ p̃dicatiz subiecti·ita q̃ nec sb̃cñ excedit p̃dicatuz·nec p̃dicatũ excedit sb̃cñ·z sic accipitur in ꝓposito·z hoc modo est necessarium tale vniuersale·z p̃supponit p se de omni·qz nõ posset alias esse adequatio Minor est manifesta·qz si vlis est illa ꝓpositio in qua passio demonstratur de suo adequato subiecto·ergo tociẽs ipeditur illa adequatio quociens passio nõ demõstrat de suo sb̃cõ cui pueit prio

Cõclo sequit ex p̃missis·Quia tociens pigit passionẽ nõ attribuere sb̃cõ adeq̃to·Qd̃ pz ex his q̃ in textu diffuse dcã st' Ad obiecta i oppo' Ad p̃' rñdz Albert' q̃ vlez p se st' id̃ sic' supi' z iferi' ꝗ nõ st' id̃ puertibilr·qz alicubi repit p se vbi ñ repit vle·qz vle qd̃ ẽ fz q̃ ipz d̃ ad eq̃tõez·qz fz q̃ ipz reduplicat cãz ibẽtie·z sic redit ad ipz puertibilitas it' sb̃cñ z p̃tũ iq̃' sb̃cñ sb̃icit p̃to non rõne supior' l' iferior'·ꝗ tñ rõne ꝓprie sue forme z adeq̃te

Sz diceres q̃ista nõ eẽt vlis hõ ẽ risibil·p²·qz h̃ p̃tũ pucit p̃o aiali rõnali qd̃ ẽ cã c'· Sol' ꝓpõne vli p̃dicatũ dz pueire sb̃cõ p se z p̃o·qz nõ p aliud sb̃cñ licet ibi sit mediũ demõstrãdi·Et illa p̃ncipia eẽnalia non st' aliud realiter a sb̃cõ sed puertibilr eaõ sibi Sz forte diceres vniuersale p̃supponit de omni·vt dcñ est·ꝗ in illa ꝓpõne nõ est de omni·qz nullũ ponit ibi signũ vle iq̃' Ad qd̃ est dicendũ q̃uis nõ sit ibi dici de omni p̃oristicũ·ẽ tñ ibi de omni posterioristicum·qi ibi ẽ vlitas suppositorz tẽporuz

Ad scõm ẽ dd̃z q̃ vle icõplexũ qd̃ ẽ natura cõis de pluribus p̃dicabilis·est obiectum intellectus·sed d̃ tali nõ est hic sermo vt tactum fuit

Circa textũ expositum sũt dubia.

Primũ ẽ·Utz oĩs ꝓpõ de fm q̃ ipm sit ĩmediata Et videt q̃ nõ·Quia nulla ꝓpõ ĩmediata est demõstrabilis·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sed aliq̃ ꝓpõ de fm q̃ p̃z est demonstrabilis·q̃ nõ est oĩs talis imediata· Maior ꝓbat·qz ꝓpõ imediata carz medio p qõ demõstrat· Mior pz qz de ista oĩs triãgul' habet tres ãgulos eq̃les duob' rect' ⁊ hõ ē risibil' Sc° sic vtz p pb̃m dicentē ī textu q̃ ī ꝓpriissimis demõstratõnibus p'm inē medio ꝓpē se·⁊ mediũ vltio vbi itelligit p p̃mũ maiorē extreitatē ⁊ p vlt'm miorē·in q̃ inuit imediatio·ꝗ ꝓpriissime demrãtões st' ex vlib' seu ex ꝓpõnibus q̃ sunt fm q̃ p̃m ergo Ad obiectũ ī oppo'm est dõm·Qz ī mediatuz accipit dupl'r·Uno° vt idē est q̃ adeq̃tũ· Alio mõ vt idem ē q̃ carẽs medio demrãtio·p̃mo° ꝓpõ de fz q̃ p̃m est imediata·qz p̃dicatũ sp est adequatum sb̃ctõ in tali ꝓpõne·Scõ° non est immediata qz talis ꝓpositio habet bene causam p quã demrãt passio sb̃ctõ inesse

Secũdum dubium est

Circa ex'm scõi erroris vtq̃ ꝑmutati eē ꝓportionabile cõueit lineis nũer' corpib' ⁊ tpib' p aliqd̃ inomiatũ Et videt q̃ nõ·Quia ꝑueit eis p q̃titatē· ꝗ q̃titas ē quid nomiatũ·qz ē ge' p̃dicamẽtale Scõ sic si tale sb̃ctm̃ cõe esset noiatuz adhuc ñ oñderet tal' passio de tali subiecto ab arithmetico nec a geometrico·nec ab aliq̃ spẽali demõstratore vt vi'·eo q̃ tal' passio sit cõis oib' ill' q̃tuor q̃titatib' ·q̃ nõ pũt cadere sb̃ ꝑsideratõne alicui' specialis demõstratoris Solutio sic·ꝗ pro intellectu ei' ꝑsiderãdum est p̃mo·q̃ ꝓportio ē habitudo q̃titat' vni' ad alterã·sic' sex habent se ad tria in ꝓportione dupli·ꝓportionalitas vero est collectio duaꝝ ꝓportionum q̃ si sint disiuncte habent quattuor t'minos·vt hic sicut se habent quattuor ad duo·ita sex ad tria·Si vero sint ꝑiũcte habent tres terminos·eo q̃ vno vtuntur vt duobus·exemplum est sicut se habent octo ad quattuor·ita q̃ttuor ad duo·⁊ sic duo termini se habent vt antecedentia duo vero vt ꝑsequentia·vt hic sicut se habẽt quattuor ad duo ita se habent sex ad tria·ibi q̃ttuor·⁊ sex sunt ãcedentia duo vero tria sunt ꝑsequentia·ꝑmutata ergo ꝓportio ē quãdo antecedẽtia inuicem ꝑferũtur ⁊ cõsequẽtia similiter·vt sicut est ꝓportio p̃mi ad scõm·ita tertij ad quartũ ⁊ cõmutatio fit quãdo dicim' sicut se habet p̃mũ ad tertium·ita scõm ad quartũ·Ista ergo passio ꝑuenit quattuor p̃noiatis p cõmune innoiatũ·si ergo demonstret de vnoq̃ istoꝝ seorsuz vel oñibus simul tanq̃ de adeq̃to subiecto error est ī assignatione vniuersalis Ad obiecta in oppositum· Ad p̃mũ est dicenduz·q̃ q̃titas nõ potest esse subiectuz istud p qõ conuenit passio illus q̃ttuor·qz et si q̃titas cõis sit illis quattuor·tamẽ cõp̃hendit sub se alia ꝑter hec sicut orationem·⁊ q̃titates ꝓr accidens·Uel melius dicenduz·q̃ ꝑmutati ꝓportionari nõ ꝑuenit q̃titati nisi fm ꝓportionabilitatẽ quandam·⁊ iõ dicit in p̃ncipio textuz ꝓportionale esse qd̃ ꝑmutabiliter est·ꝗ omnibus istis inq̃tuz sunt ꝓportionalia non ē nomen vere posituz Ad scõm est dicenduz·q̃ ille qui considerat magnitudinẽ vniuersal'r ꝑsiderat quodãmõ numeꝝ·quia ꝑsiderat magnitudiez nũeratam·⁊ qz ad diuisibilitatẽ magnitudis seqũtur diuisibilitas ⁊ extẽsio tpis pz q̃ qui ꝑsiderat magnitudinez vl'r ꝑsiderat quodãmõ totũ illud cui conuenit hec passio ꝑmutabiliter ꝓportionabile·⁊ ꝓpter hoc potest geometer quodammõ in communi hanc passionẽ demõstrare·magis tñ demonstrat ab eo fm q̃ contrahitur ad illud subiectum de quo ipse considerat·Arithmeticus vero non considerat hãc passionem in sua ꝑmunitate·qz non descendit magnitudo in numerum nec considerãs numeꝝ ꝑsiderat magnitudinem sicut econtra·Sed q̃reres quõ illa passio oñdet de illis quattuor·an scilicet de illis quattuor lineis ꝓportionabilib'·aut quattuor numeris·⁊ sic de alijs cuz nullius taliũ sit hec passio ꝓria·ꝗ omnib' cõmunis· Solutio cũ demonstratur hec passio de subiecto cõmum accipitur in sua cõmunitate cũ autem demõstratur de subiecto speciali accipitur fm q̃ ꝑtrahitur ad subiectũ illud de quo demonstratur·

> Igitur est demonstratiua sciẽtia ex necessarijs p̃ncipijs·qd̃ em̃ scitur nõ potest aliter se habere

Iste est tertius tractat' huius libri· In q̃ qbꝰ de'minatis ꝑditionib' p̃ncipioꝝ demõstrationis·vult ostẽdere ex quibus ⁊ quilibus demõstratio ꝓcedit· Et diuidit in tria capitula·In ꝑmo agit de ꝑditionib' p̃ncipioꝝ demonstrationis·In scõo agit de p̃ncipijs tam cõmunibus q̃ ꝓprijs ibi (Difficile autem est) In tertio ostendit qualiter se habeat scientia demonstratiua ad huiusmõi principia ibi (Contingere ãt oportet) Pri'm capitulũ diuiditur in tres ꝑtes·p̃mo ostẽdit q̃ demonstratio debet ꝓcedere ex necessarijs·scõo q̃ ꝓclusio necessaria nõ scit nisi ex necessarijs·ꝗ est non scitur p non necessariuz medium ibi (Qz autem ex necessarijs) Circa p̃m ñ poit intẽtum suum dicens si est demõstratiua sciẽtia·id est si scientia p demõstrationẽ acq̃rat·oz q̃ sit ex principijs necessarijs·Necessitas ãt illationis ptz·qz qd̃ scitur demonstratione qd̃ est cõclusio·non potest aliter se habere sicut p diffinitionem scire est ostensum

> Que ãt p se sunt necessario insunt rebus·hec quidẽ insunt in eo q̃ quid ē quibusdam·Alia insunt ī eo q̃ quid ē p̃dicãtib' de ipsis quoꝝ altera oppositoꝝ necẽ ē ineẽ· Manifestũ ergo ē q̃ ex hmõi q̃busdã vtiq̃ fit demõstratiu' sylls·Oĩe em̃ aut sic est aut fm accidens· Accidẽtia ãt ñ sunt necessaria

Nic·p·oñt q̃ demõstra'sit ex neccãrijs duplici rõe·vno signo·Prima rõ ē·Que p se st' reb' subiect' neccãrio insũt·⁊ ꝗ sive p̃dicatũ sit de rõe subiecti q̃ ad p̃'m modũ·sive sb̃iectũ sit de rõe p̃dicati·⁊ ꝗ q̃ ad scõz modũ sive passio assignet' incẽ fz se sive sb̃ diuisũctõe ad suũ oppo'm·q̃ oppositoꝝ neccẽ est sp alteꝝ ineẽ sb̃ctõ·sic' par l'ipar nũero rectũ l'curuũ linee· Manifestũ q̃ ē q̃ ex neccãrijs q̃ sunt p se erit vtiq̃ dmrãtiu' sylls q̃uis sint q̃dã, ꝓpões neccãrie et nõ p se·sic' visibile ē coloratũ·⁊ grãmaticũ neccẽ ē eē bonez ⁊ ꝗ ñ obstat qz ñ itẽdit·p·pbare q̃ õe neccm̃ ē p se ꝗ q̃ õe p se ē neccm̃·Qz ãt ex neccãrijs ē sylls demrãtiu' pz· Quia oĩe p̃dicatũ aut p̃dicat p se·aut p accñs·Et ea q̃ p̃dicãtur p accñs ñ st' neccãria·⁊ ex illis non fit demõstratio·ꝗ sylls sophistic'·ex quo sunt talia ꝑtingentia·

> Aut q̃ sic dõm·aut p̃ncipiũ ponẽtib' q̃m̃ demrãtio neccãria sit·Et si sic demrãtũ est·non possibile aliter se hãe·Ex neccãrijs q̃ oz esse sylls·Ex ꝑis q̃d ē·⁊ syllogizare nõ demonstrantẽ ex neccãrijs aut nõ ē·fz ãt demõstrationem·Hoc ãt ꝓprium demõstratõnis est·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Nic poit scdam rōez q̄ ē ista. ꝓclo demōstratōnis ē necessaria. ⁊ demrātio facit scire ꝓcloez nccāriā. g̃ oz ꝙ sit ex p̄ncipijs nccārijs. Et in ⁊ differt ab alijs syllis. quia i alijs ꝓtingit bñ syllogizare ex veris. ⁊ ex nccārijs syllogizare, ꝓprium est demonstrativo syllo

Signū āt ⁊ ꝙ demōstratio ex nccārijs ē qm̄ istātias eē ferim⁹ ad opinātes demrāre. ita qm̄ nō sit nccē si opiamur. aut oino ꝓtingere alr. aut rōnis cā. Manifestum āt ex his qm̄ stulti bñ opiati st ꝫ accipe p̄ncipia si. pbabil. ꝙ ē ⁊ va. vt sophiste. qm̄ scire sciaz hēe. Nō ei qd pbabile ē. aut ñ ē. sz p̄mū i gne circa qd demrāt. Et vez non oīe. sed ꝓprium.

Nic p. pbat dcm̄ suū p sig⁹. ⁊ sig⁹ ꝙ demrā⁹ ē ex nccārijs ē. qz nos ferim⁹ instātiā ꝗ illos q̄ opiant se demrāre qñ accipiūt ꝓpōnes ꝓtingētes ⁊ nō nccārias. dicētes ꝙ illa ex qb⁹ pcedūt nō st nccāria q̄ulilli opient ea eē nccāria ⁊ sic demrāre. aut nos ferim⁹ istātias dicētes oino cōtigere alr. eē q̄ illi dicūt. aut ferim⁹ istātias ad ꝓcloez. et qñ tales ꝓpōnes ꝗz vritatē st ꝓtingētes ⁊ nō nccārie tūc recte istam⁹ ⁊ ve. si vo sit nccārie ⁊ nos tū istam⁹ disputatōnis cā vt. pbatōez audiam⁹ tūc nō ē istātia rcā. Ex qb⁹ p. ifert corelariū dicēs si suple oz demrātōez ex nccārijs eē. tūc stulti st qd opiati st bñ se accipe p̄ncipia demrātionis si solū sit acceē ꝓpō. pbabil. vl va. sic sophiste faciūt id ē q̄ apparēt scārtez ⁊ nō st. Et istō ꝓfirmat qz ve scire est certā sciaz rei bēre q̄ bēē ex p̄mis ⁊ imediatis. ex ⁊ āt ꝙ aliqd ē. pbabile l i. pbabile nō batetur ꝙ sit p⁹ vl nō p⁹ sed oz ꝙ illud circa qd fit demonstratio sit p⁹ in gne aliquo ⁊ vm. nō tū ōe p⁹ accipit demonstrato ⁊ sed p̄mū illi generi circa qd demōstrat. sic arithmetic⁹ non accipit p. mū qd ē circa magnitudiez. ⁊ circa nūez. Nō accipit etiā ōe vm. ⁊ vz ꝓprū ⁊ puertibile. ⁊ bñ p̄t eē nisi sit nccm̄

Q āt ex nccārijs eē oz syllm et ꝫ manifestuz ex his ē. si ei nō ē bñs rōez ꝓter qd exñte demrātione nō ē sciēs. Scit āt vtiq ꝙ a de c ex nccitate. b āt mediū p qd demrātū ē nō ex nccitate nō sciuit ꝓter qd. nō ē ⁊ em̄ ꝓt mediū. ⁊ ei ꝓtigit oino nō eē. ꝓcloez āt nccāriā

Nic p. ostit id qd supi⁹ suppoſuerat scz ꝙ ꝓclo nccāria nō p̄t sciri nisi ex p̄ncipijs nccārijs. Et duo facit circa ⁊ p⁹ ostit ꝙ ꝓclo nccāria nō p̄t sciri ex p̄ncipijs nō nccārijs scdo ꝙ scz nō p̄t sciri nccm̄ ex nō nccārijs. tū p̄t syllogizari ibi (Cū igr ꝓclo) Pri⁹ p. pbat duab⁹ rōnib⁹. Pria ē si qs nō bz rōez oñdētē. ꝓt qd nō efficiē sciēs. et ālia bita demōstratione. ⁊ rō iferēs ꝓcloez nccāriā ex nō nccārijs p̄ncipijs ñ ostit ꝓt qd. i² ñ gnat sciaz. Et istō p. ostit. d. sit ⁊ ꝓclo nccāria. de a ē c. ⁊ dmrēt p mediū b qd ē ꝓtigēs. ⁊ nō nccm̄ ita ꝙ ⁊ sit ꝓtigēs. de b ē a. l ꝙ de b ē c. aut vtraq; tūc ostat ꝙ ⁊ mediū ꝓtigēs qd ē b ñ p̄t sciri ꝓclo nccāria q̄ ē de b ē a ꝓt qd. qd pz. qz mediū qd ē ꝓtigēs p̄t ñ eē ꝓcloez āt ē ipossibile ñ eē. gñ p̄t sciri ꝓclo nccāria p mediū ꝓtigēs. qz alias non ens posset esse causa entis

Ampli⁹ si qs nesciuit rē bñs rōez ⁊ saluat⁹ ⁊ salua re. nec oblit⁹ ē si nūc nescit. nec prius sciuit. Corrūpet ei mediuz nisi sit nccm̄. q̄ rē habebit rationem quidem salua re. nescit āt nunc. nec prius ergo sciult.

Nic p. poit scdaz rōez q̄ ē ista. si aliqs nūc nescit ꝓcloez aliquā. cū tū bz eād rōez quā p⁹ habuit. ⁊ saluat⁹ ē ipē sciens i ōi poña ꝓgnitia q̄ ātū ad ꝓgnitōez. ⁊ res scita siue cognita ē saluā. nec oblit⁹ ē. tūc maifestū ē ꝙ ꝑus nō sciuit illā ꝓcloez. ⁊ ille q̄ bz ꝓcloez nccāriā p mediū ꝓtigēs corrupto medio ꝓtigēti. nescit medio nō exñte. ⁊ tū eād rōez bz ⁊ salua ē res ⁊ nō ē oblit⁹. g̃ nō ꝑus sciuit qñ mediū nō fuit corruptū. Et b⁹ ponat ex⁹ sit ꝓclo a. ⁊ mediū ꝓtigēs b. tūc aī sic ꝗ aduersariū vitat. tu scis eē a ꝓcloez p b mediū ꝓtigens. ⁊ b ꝓtigens p̄t non esse. ⁊ qz possibili posito ineē nullū seq̄t ipossibile. ponat ꝙ b actu non sit aut ꝙ non sit b mediū vm. tūc q̄rit ab aduersario vtr adhuc scz b corrupto sciat a p b vl non. si sic tūc arguit. b modo nō est g̃ p b nō scit mō a. qz p nō ens nihil ꝓtingit sciri. Si vo dicat aduersari⁹ ꝙ b corrupto a manēte saluo ⁊ vo ⁊ eo manēte ⁊ nulli⁹ oblito nō scit mō a p b. g̃ nūq̄ ꝑus sciuit a p b. qñ b erat adhuc vm ⁊ ī rez natura. ⁊ b ē ꝓpositū qd fuit. pbādū. maifestū igr ꝙ nulla ꝓclo scit demrātie p mediū ꝓtigēs. i. p p̄missas non necessarias

Si vo non corruptum est contingit autē corrumpi. qd accidit vtiq erit possibile ⁊ cōtingēs. Sz ē ipossibile sic se habētem scire.

Nic p. remouet vnā cauillationē q̄ posset aliqs dicere ꝙ ꝓclusio nccāria vt ista oīe a est c posset sciri p mediū ꝓtingens dūmodo ipm nō sit actu corruptū. Ad qd rñdet p⁹ ꝙ non quia q̄uis mediū ꝓtingens nō sit corruptū tū quia non ē nccm̄ potest corrūpi aliqñ. quia possibili posito inesse nullū seq̄t ipossibile. ⁊ ita si ponatur mediū corruptū tūc non seq̄tur cōclusio nccāria. ⁊ sic idē iuditium est de corrupto ⁊ corruptibili quo ad hoc

Cū ergo ꝓclusio ex nccitate q̄dē ē. Nihil phibet medium nō nccāriū esse p qd demonstratuz est. Est ei nccm̄ ex nō necessarijs syllogizare sicut ⁊ verum ex non veris.

Nic p. remouet ꝓñr dubiū qd sic icidit. In rōnib⁹ du ab⁹ p̄cedētib⁹ dcm̄ est ꝙ ꝓclo nccāria nō p̄t sciri p mediū nō nccm̄ siue p mediū ꝓtigens. possz ergo aliqs dubitare an ne ex nō nccārio possz seq̄ ꝓclo nccāria. Ad qd rñdz p. ꝙ nihil phibz ꝓclone exñte nccāria mediū eē nō nccm̄ p qd demōstratū est accipiēdo demōstratōez large vt est syll's ꝓcludēs de nccitate q̄ulñ ꝓcludat nccm̄ qd ꝗz ieē ē nccm̄. ⁊ ē ꝙ ē nccm̄ i p⁹ ⁊ ⁊ ꝓseitat. Cōtigit ei ⁊ ꝓcludere nccm̄ ex ñ nccārio. sic ꝓtigit syllogizare vm ex falsis siue nō vis. sic pz i ⁊ syllo. Sē currēs ē risibile. ois ⁊ ē est currēs. g̃ ois ⁊ ē risibil. ibi ꝓclo ē nccāria ⁊ p̄misse ꝓtigētes. Et rō ⁊ extra textū ē. qz i syllo cōi siue simplr dcō p. misse st cē ꝓclonis i ꝓsequendo tm̄. i syllo vo demrātio st cause ꝓclusionis in cōsequendo ⁊ in essendo

Cū āt mediū ex nccitate ē. ⁊ ꝓclo ex nccitate erit. sic ꝫ ex vis vm sp. Sit ei a ⁊ b ex nccitate ⁊ ⁊ ⁊ c. nccē ē g̃ ⁊ a c ieē ꝗz cū ñ nccāria sit ꝓclo. necq; mediū nccm̄ possibile ē eē. Sit ei a i c ñ ex nccitate eē. b āt ⁊ ⁊ ⁊ i c ex nccitate. ⁊ a i c ex nccitate erit. sz ⁊ non ꝓcessum est

Nic confirmat hoc qd sup dixit dicens. q̄uis conclusio nccāria posset sequi ex medio contingenti siue nō necessario. tū eꝗ qñ mediū est necessarium. ꝗm esse. ita ꝙ est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ncāriū in p̄mo vel scōo mō dicēdi p se: tūc ꝛclo etiā erit ex ncitate sicut ex veris nō seq̄tur nisi verū sicut in li° p̄ orū analyticorꝫ dcm̄ est. Vnd⁹ est ex⁷ in ēminis transcendentibus. Si a de b dr̄ ex ncitate in maiore. et b de c ex ncitate in minore. tūc necesse ē a dici de c in ꝛclone. id ē Si iste due Omne b est a. omne c est b sē ncāric: tūc hanc ꝛclonem oz ēē ncāriam/ omne c est a. Cū vo ꝛclo nō est ncāria: impossē est p̄missas ēē ncārias. sicl si ꝛclo nō est vera: impossē est p̄missas ēē veras. Ex⁷ b⁹ est vt ponat q̄ hec ꝛclo Omne c est a sit nō ncāria: p̄misse āt due sint ncārie. tūc fm id qd p̄mo positū est: seq̄tur q̄ ꝛclo sit necessaria.

Qm̄ igit si scit demr̄atiue: necesse est demōstratōnē eē. aut nō sciet neqꝫ ꝓpter q̄d. neqꝫ qz est. necesse est enī sic illud eē. Si āt opinabit nesciens si accipiat tanq̄ ncāriū non ncāriū/ nō opinabit. Neqꝫ sciet silr siue qz sciet. ⁊ p mediata. siue ꝓpt q̄d ⁊ immediata.

Hic p. infert ex p̄dictis ꝛclonem p̄ncip aliē intentaz d. Ex oibus q dcā sē: manifestū est si aliq̄s scit demr̄atiue: oz eū demr̄ationē hāe. aut nō sciet vere. qz non sciet ꝓpt q̄d. ⁊ est demr̄atione/ q̄ hz mediū dicēs ꝓpt q̄d. Neqꝫ sciet demr̄atione qz in q̄ demr̄at cā p effectū. cū nō sciatur ncāriū p nō ncārium. vt oūsum est. Sed si hēat rōnem p mediū nō ncāriū: tūc dupl̄r p̄t esse dispositⁿ. qz vl cū ipē sit non sciens: opinabit scire si accipiat in opione sua mediū nō ncāriū tanq̄ ncāriuz. Aut etiā nō opinabit se scire. si scz credat nō se hāe mediū ncārium. Et hoc intelligenduz est vl̄r tam de scia q̄ scit qz/ p mediata. q̄ de scia. ꝓpt q̄d. qua scit aliq̄d p imediata. Et sic ois demr̄atio siue fuerit. ꝓpt q̄d siue qz: est ex ncāriis. ⁊ si esset ex ꝛtingentib⁹: bñ faceret aliquē se opinari scire aliquā ꝛclonē. q̄uis eā nō sciret. ꝓpt q̄d nec quia.

Accidētiū āt nō se quō determiatū ē p se q̄dē esse nō est scia demōstratiua. Nō enī est ex ncitate demōstrare conclusionez. Accns enī ꝛtingit nō inesse. De tali enī dico accnte

Hic p. oñt rōnem p̄dictoꝝ. Et duo facit. p° hoc qd̄ dictū est. 2° p° dubiū cū ea⁹ solone. Quo ad p̄mū dicit q̄ accntiū q̄ nō sē accna p se. b mō quo p se determinatū ē. ⁊ cōiter: nō est nec p̄t esse scia demr̄atiua. qz in talib⁹ nō ē nec ꝛtingit de ncitate: b est. p ncāriā ꝛñam demr̄are cōclusionē. eo q talia accna ꝛtingit inesse ⁊ nō inesse

Et tū oponat fortassis aliq̄s cui⁹ cā opz hec interrogare de his si nō ē necesse ꝛclonē eē. Nihil enī differt si aliq̄s interrogat⁹ ꝛtingentia postea dicat ꝛclusionē.

Hic mouet dubitationē scōo. Et duo facit. qz p° mouet eā. 2° soluit. ibi (Oz āt) Quo ad p̄mū mouet qōnē d. Si ꝛclo erit ncāria/ et ex p se accntib⁹: ⁊ nō ex illis q̄ p accns insūt. q̄re tūc q̄nq̄ re p̄missis. pbabilib⁹ siue nō ncārijs interrogam⁹ ⁊ petim⁹ ꝛsensū rūdentia. videt enīz q̄ b interrogare nihil pdest. qz nō magis sciet cōcl̄o si ille p̄misse. pbabiles nō ncārie ꝛcedant q̄ si nō ꝛcedant.

Opz āt interrogare/ nō tāq̄ ncāriū eē ꝓpt interrogata. sz qz dicere illa necesse illa dicētur vera dicere si vera sint fm q̄ sunt.

Hic soluit objectionē p̄dictā. d. licz ꝛclo ncāria non sciat p p̄missas. nec ē ncāria. ꝓpt p̄missas ꝛtingētes. tū ex p̄missis ꝛtingentib⁹ bñ seq̄tur de ncitate ꝛclo. ⁊ opz si p̄misse sint vere q̄ ꝛclo sit vera. Et iō si rūdens ꝛcedat p̄missas/ q̄uis sint ꝛtingētes. opz q̄ ꝛcedat cōcl̄onem. Quāuis igit ꝛclo nō posset ꝛcludi ncāria ex p̄missis veris: pbabilib⁹: ⁊ ꝛtingentib⁹: tū p̄t ꝛcludi vera. eo q̄ cōcesse sunt premisse

Qm̄ āt ex ncitate sūt circa vnūq̄q̄ genⁿ q̄cūq̄ p se sūt. ⁊ fm vnūq̄q̄ ē manifestuz. qm̄ de his q̄ p se sūt/ demr̄atiue scie/ ex talib⁹ fiūt. Accna q̄dem enī nō ncāria sūt. q̄re non ncāriū ē ꝛclonē scire. ꝓpter q̄d sit. neqꝫ si sp fuit. Nō p se āt vt sūt p signa syllmi. Nec enī p se nō p se sciet. nec ꝓpter q̄d. Propter q̄d enī scire est cām scire. ꝓpter ip̄m. ḡ oz scire ⁊ medium tertio. ⁊ primū medio inesse

Hic p. ñr. pbat q̄ demr̄atio nō solū est eoꝝ q̄ sē p se. b est. ꝛclonis p se. b etiā est ex his p̄missis q̄ sē p se. di. q̄ demr̄atio est ex ncārijs: ⁊ de ncārijs. ⁊ b ro: qz est facēs scire. Ea vo q̄ nō sē p se: nō sē ncāria sūt enīz p accns. et talia nō sē ncāria vt tactū est. Sz illa sē ex ncitate circa vnūq̄q̄ genⁿ: q̄cūq̄ sē p se. ⁊ puemūt vnicuiq̄ fm q̄ vnūq̄q̄ est. Relinq̄tur igitur q̄ demr̄atio nō p̄t esse nisi ex his que sē p se. et de talib⁹. Ñ si p̄misse essent sp. et ncārie. ⁊ vere et nō p se: non tū sciret de ꝛclone. ꝓpt quid. Ex⁷ est vt si aliq̄s pbaret q̄ omne elemētatū ē corrupti/ bile. ꝓpt b q̄ videt ip̄m antiq̄ri: eēt q̄dē pbatio p signū. nō āt p se. neqꝫ ꝓpt q̄d. qz ꝓpt q̄d scire ē p cām cognoscere. opz igit mediū ēē cām ei⁹ qd in demr̄atione ꝛcludit. Ex b igit mānifestū est q̄ oz mediū inesse ⁊ tio. ꝓpt ip̄m. i. p se. i. sp. ⁊ p̄mū medio. Primū āt ⁊ tertiū vocat maiorez ⁊ minorē extremitates. oz igit mediū esse cām extremorū ei⁹ qd in demr̄atione ꝛcludit.

Circa text̄ expōit̄ sunt dubia

Primū ē. An scia corrūpat q̄tuor modis in tex. posit̄ Et videt q̄ nō Prio. qz scia nō corrūpit. ḡ nō corrūpit q̄tuor modis. Cona ē mānifesta. Ñs. pbat qz accidēs corrūpit ad corruptionē sui sb̄iecti. b sb̄iectū scie ē aia rōnalis q̄ est incorruptibil. igit scia incorruptibil est

Scōo Nō corrūpit ad corruptionē rei scite. ḡ. Probat qz nll̄a pluuia exīte: p̄t hāe scia de pluuia. Et eodez mō nll̄a rosa in hyeme exīte: p̄t aliq̄d re ea ēmr̄ari. igit

Tertio. Quart⁹ mod⁹ nō dit a p°. p². qz hāe rōnē: ē nō eē oblitū Quarto sic. Sufficūt duo modi. igit. Ñs p² qz sufficit existētia scient̄. ⁊ habit⁹ spēs rei scabil. Prio ba² qz imaginatio ē i actu ex p̄ñtia spēi imaginabil apō imaginationē. re tū nō exīte ex. ḡ silr erit actu intellect⁹ ex p̄ñtia spēi intelligibil apō intellectū re non exīte. ⁊ sic scia erit apō intellectū: re scibili nō exīte ex So° Sic vt i tex. dic p. Prim⁹ mod⁹ qñ rō p quā pri⁹ aliq̄d sciebat excidit a mēte. sicl siq̄s nūc sciat boiez eē risibilē. ꝓpt b q̄ est rōnal. si b mediū excidat a mente bois: amittit sciaz illi⁹ ꝛclonis. Scōs mod⁹ est. ꝓpt corruptionē scientis. qz corrupt̄ nob: corrūpūt oia q̄ in nob sē. Tertⁿ mod⁹ ē p corruptōnē rei scite. sicl siq̄s hz sciaz re boie dū sedet: perit illa scia si res illa scita mutet. Q̄rto amittit scia p obliuionē. ⁊ b° d² p. ñ p̄nto q̄litat̄ q̄ hit⁹ ē diut̄ nior ⁊ p manētior disponē. ⁊ ñ amittit ñ p mgnā alēatōez sb̄iecti

sui que est p egritudinem aliquã Ad obiecta in oppositũ·⁊ pmo ad pmũ est dõm q̃ accis nõ tñ corrũpit ad corruptõem sui sbiecti·ꝫ etiã alijs re causis·Et pñr dõz est q̃uis scia sbiectẽ in aia tñ non acq̃rit nisi misterio sensuũ interiorꝫ ⁊ exteriorꝫ·⁊ g̃ scia reꝑdet nõ solũ q̃ ad fieri ꝫ etiã quo ad fcm̃ esse ab illꝰ in cui signũ corrũpitur quãdoq̃ ex toto leso organo phãtasie ⁊ memorie·sicut hoc diffuse dictũ ẽ in ꝯmẽtarijs sup pdicamẽto q̃litatis· Utꝫ aũt scia quo ad esse hituale suũ maneat in aima separata vel nõ alterꝰ est speculatõis·⁊ re hoc albert⁊ sanctus thomas diuersimõe sentiũt Ad scõm est dõm q̃uis tales res nõ sint fm esse in effectu·sunt tamẽ in suis causis·⁊ sic hñt esse radicale ⁊ hoc mõ scitur Ad tertiũ est dõm·q̃ nõ coincidũt illi duo mõi Quia pmꝰ modus referendꝰ est ad mediũ ꝫ quartus referri dz ad ꝯclusionẽ·pt eñ cõtingere q̃ aliq̃s sciat cãm·⁊ tñ ignorat effectũ siue ꝯclusionẽ·Quia nõ sufficit cãm ꝯgnoscere·sed oportet etiã ꝯgnoscere qñ illꝰ est cã Ad q̃rtũ ẽ dõm q̃ nõ est simile re imaginatione ⁊ intellectu Quia imaginatio nõ solũ veroꝫ est·ꝫ etiã impossibiliũ·g̃ nihil phi bet imaginatõem esse in actu ex pñtia speculatia imagiatõis apud vtutẽ imaginatiaz·re tñ imaginata nõ existẽte extra·Scientia aũt est tñ veroꝫ·ozõ aũt vera est eo q̃ res est·qz veritas ẽ adeq̃tio rei ⁊ intellectuũ·⁊ debet intelligi nõ re re sbiecti vel pdicati·ꝫ re re ꝯpõnis·si eñ loquamur re intellectũ simplici·tũc ille pt esse in actu re nõ existẽte·ꝫ nõ loquẽdo re intellectu cõponẽte·

Secũdum dubium est·

Utꝫ pmisse demõstratõis dñt eẽ nccãrie ⁊ fm q̃ ipm Et videt q̃ ·nõ qz hic est demõstratio·Qñe aial est sensitñ Qis hõ est aial·g̃ omis hõ est sensitiuꝰ·qz ille syllus nõ est sophistic⁊ nec dialectic⁊ g̃ demõstratiuꝰ ꝫ ibi pmisse nõ stꝫ fm q̃ ipm qz ibi nõ ẽ ꝯuertibilitas· Scõo sic· Potest stare q̃ ꝯclusio nõ sit fm q̃ ipm g̃ sic pt esse re pmissis· Aliis patet·qz ista põt demõstrari hõ est aial Solo Sic·ꝫ duplꝫ est nccitas vt sup dictũ est vna ẽ ex simplici inherẽtia pdicati ad sbiectũ vt corp⁊ ẽ coloratũ lignũ est q̃ntũ·Alia ẽ nccitas ex causa necessitatis q̃ est in sbiecto vel in pdicato hoc ẽ ex relatõe sbiecti ad tale pdicatũ cui ipm p se ẽ causa ⁊ talis nccitas causata ẽ ab eo q̃ est p se ⁊ illa est nccitas vt inq̃t albert⁊ q̃ pncipia demõstratõis dñt eẽ nccãria ⁊ silꝫ ꝯclones Ad obiecta in oppositũ est dõm q̃ dictũ phi itelligit de potissimꝫ demõstratõibꝰ·ꝫ ille nõ sunt potissime demõstratões·

Tertium dubium est·

Quare potꝰ ex ñ nccãrijs pt seq̃ nccãriũ q̃ ex nccãrijs ñ nccãriũ Soꝰ qz supꝰ seq̃t ad iferꝰ pt ãt supꝰ eẽ in aliq̃ ex nccitate in quo ñ ẽ suũ inferꝰ ex necessitate·sicut aial ex nccitate ẽ in aliq̃ in q̃ nõ ẽ hõ ex nccitate·iõ pt ꝯñs esse nccãriũ ante ñ exñte nccãrio·ꝫ qñ poito ante ñ nccitate poꝰ ꝯñs·igr nccãꝰ aliq̃ poito ñ pt poni siue seq̃ nõ nccãriũ

Quartum dubium est·

Quõ pbs ꝯ pbat nccitatẽ ꝯclusionis p nccitatẽ pmissaꝫ et nccitatem pmissaꝫ p nccitatẽ ꝯclonis cũ tñ ibi ꝯmittat circulꝰ Solo nõ est ibi circulꝰ·qz nõ est in eodẽ genere ꝯgnitõis·Quia nccitas ꝯclonis pbat p pmissas vt p cãm efficientẽ ⁊ demõstrãte ꝯpt q̃d·⁊ ecõrra p cãm finalẽ ⁊ demõstratõe quia·qz causa finalꝫ q̃ est in executione est effecꝰ cãe efficiẽtꝫ Et ꝫ mõ pbs etiã excusat in hoc q̃ videt ꝯmittere circulũ in hoc q̃ pbauit ꝯus demõstrationẽ esse ex nccãrijs ꝯter ꝫ q̃ ipa ꝯcedit ex his q̃ per se stꝫ ·⁊ iterꝫ pbat eã eẽ ex his q̃ stꝫ p se qz est ex nccãris·Quia vnꝰ ꝯcessus ẽ ꝯpt q̃d·⁊ aliꝰ quia Et ꝫ pz·qz cuꝫ pbat demõstratõem esse ex his q̃ stꝫ p se qz est ex nccãrijs illa demõstratio est ex pozibꝰ simplr·qz q̃ demõstratio est necessariozꝫ scit ĩmediate ex definitõe ipius scire q̃ tãq̃ pncipiũ in ista scia supponit·postq̃ ãt oñsum ẽ eaz eẽ ex his que stꝫ p se tũc fit reditꝰ ad oñdendũ eã eẽ ex nccãrijs·et illa ẽ demõstratio qz exq̃ est ex pozibꝰ ⁊ notiozibꝰ q̃ ad nos·

Quintum dubium est

An nihil posset scirꝫ p mediũ ꝯtingẽs cũ tñ luna eclipsari sciat p hoc mediũ ꝯtingẽs qõ est interpositio terre inter solẽ ⁊ lunã Solo nõ vt pbatũ ẽ in textu·⁊ q̃uis ꝫ mediũ in se sit ꝯtigens tñ est nccãriũ ad illã ꝯclusionem inferẽdaz·mõ pbs loq̃t hic de illo ꝯtigẽte qõ est ꝯtigẽs in ordine ad effectũ suũ·sicꝫ q̃ me ãbulãte fiat deambulatõ·

Nõ ergo ẽ ex alio gñe descẽdentẽ demõstrare vt geometram in arithmeticã

Ista ẽ etia ꝯs bꝰ capꝫ in q̃ oñt pbs q̃ demõstratio dz eẽ ex ꝯprijs·Et pꝰ facit qõ dctñ ẽ·scõo oñt q̃ nõ ẽ corruptibiliũ demõstratio ibi (Maifestũ ẽ ãt) Circa pm pmo ponit intẽtũ·scõo declarat ipm ibi (Tria ãt stꝫ) Quo ad pmũ ot exq̃ ita ẽ q̃ demõstratio ẽ ex his q̃ stꝫ nccãria ⁊ per se·g̃ ñ ꝯtigit demõstratorẽ dñdere de gñe in genꝰ·id ẽ nõ pt vna scia demõstrare passionẽ de suo sbiecto p pncipia alterꝰ scie·Exm ẽ vt geometra non pt p sua pncipia aliq̃d demõstrare de sbiecto arithmetice Quia ille scie stꝫ distincte ⁊ hñt diuersa sbiecta·qz geometrie sbctñ ẽ mgnitudo ⁊ arithmetice nũerꝰ·⁊ illa duo distinguũt spẽ vt manifestum est ex pdicamento q̃titatis

Tria ãt sunt in demõstratõibꝰ vnũ q̃dẽ qõ demõstrat ꝯclo· Hoc ãt est qõ inẽ alicui generi p se. vnũ ãt dignitas· dignitates ãt sũt ex quibꝰ est demõstratio. tertiũ ãt genꝰ subiectum est cuius passiones ⁊ per se accidentia ostendit demonstratio

Nic pbs cõsequẽter, pbat hoc q̃ dictũ ẽ dicẽs·q̃ tria sunt in omni demõstratõe vnũ quidem qõ demonstrat quod est cõclusio que in se cõtinet id qõ p se inest alicui generi per demonstrationẽ hoc est continet passionem q̃ per se pdicat·Scõm aũt est dignitas Quia dignitates sunt ex quibꝰ fit demonstratio tanq̃ ex materia·Tertiũ aũt genus est sbiectum·cuius passiones ⁊ per se accidentia ostendit demonstratio

Ex quibus ergo demõstratio fit cõtigit eadẽ esse·Quare aũt genus alterum est sicut arithmetice ⁊ geometrice· Nõ est eñ arithmeticam demonstratõem cõuertire in magnitudinibus·accidentia eñ magnitudines numeri sunt·hoc aũt contingit quemadmodũ in quibusdã posteriꝰ dicet·Sed arithmetica demõstratio semp habet genus circa qõ fit demõstratio ⁊ alie similiter

Nic ostẽdit que ⁊ quot ex illis tribus pñt esse eadem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diuersis scientijs·et q̃ non·d·q dignitates ex q̃bus est demõstratio ꝓtingit qñq̃ easdẽ esse in diuersis scientijs· ꝑ nõ est sic de ſbiecto et passione q̃ sũt vniuscuiusq̃ gñis ꝓpria·Nã in his q̃ꝫ alterꝫ·ꝛ alterꝫ est genꝰ:alterꝫ·ꝛ alterꝫ est ſbiectũ·alieꝛ alie ſt passiones·sicut in arithmetica·ꝛ geometria·Alia enĩ ſbiecta·ꝛ alie passiones sũt arithmetice·ꝛ alia geometric·ꝛ iõ nõ est ꝑ·i·nõ ꝓtingit arithmeticã demr̃ationẽ (q̃ p cãz numeri passionẽ ꝓcludit inesse nũero) ꝓuenire ĩ accñtia siue passiones magnitudinis ꝓtinue q̃ ꝓsiderat p se geometer·et ꝓprie·nisi magnitudines sint numeri· Et ꝑ dĩ ne aliq̃s posset calumniari qd̃ dictũ est·si enĩ magnitudines sint numeri/cũ ſbiectum (qd̃ est magnitudo) efficiẽt sub ſbiecto (qd̃ est nũerus)·ꝛ circa illa efficiunt vnius generis/sicꝯ supꝰ·ꝛ inferꝰ· tũc ex causis·ꝛ ſbiectis·ꝛ passionib̃ taliũ sciaꝫ/p principia supioꝫ ꝓbant ea q̃ ſt inferioꝫ sciaꝫ·sicut magnitudines p nũeꝫ put in xcimo Euclidis linea rõnalis numeratur·ꝛ mensuratur numero·ꝛ vna linea nõ dĩ dupla ad aliã nisi qz bis ꝓtinet eã·Cũ igitur linea est nũerus numeratus:ꝑ mõ arithmetica demr̃atio descendit in geometriã et subiectũ geometrie quo'ad hoc efficiatur ſb ſbiecto arithmetico·q̃liter ãt ꝑ sepꝰ ꝓtingit in q̃busdaz scientijs posterꝰ dicetur·Sz arithmetica demr̃atio p se sũpta sp bz genꝰ ꝓpriũ·q̃re oz q̃ demr̃atio sua sit ex ꝓprijs·Et silr ꝑ de alijs·qz alie scie silr hũt sua ꝓpria genera;ex q̃bus in ipis scientijs ꝓprie fiũt demr̃ationes·

Quare ãt simplr necesse est idem genꝰ eẽ· aut sic si debeat demonstratio descendere· aliter ãt impossibile est esse manifestũ

Hic pbs infert ꝓclonem principaliẽ intentã· d·q ex dictis sequtur q̃ necesse est idem esse genꝰ simplr qd̃ ẽ ꝓprium principiũ gñationis coꝫ q̃ ſt in scia/circa qd̃ sumũtur principia·ꝛ ꝓclones·ꝛ sic nõ est trãsitꝰ siue rescensus de genere in genꝰ·Aut si demr̃atoz bz descendere de genere in genꝰ:necesse ẽ esse vnũ genꝰ sic·i·q̃dãmõ sicut dictũ est de magnitudine·ꝛ nũero·aliꝯ aũt est impossibile·s·q̃ demõstretur aliq̃ ꝓclo ex aliq̃b̃ principijs·cum nõ sit idem genus vel simplr vel ꝑm q̃d

Et eodẽ enĩ genere necesse est media·ꝛ vltima esse·Si nãqz nõ sũt p se/accidẽtia erũt ꝓter hoc geometrice nõ erit demr̃are q̃ ꝑ ozũ eadem est scia· sed neqz duo cubi vnꝰ cubus sint·neqz alterꝰ scie qd̃ alterꝰ est·Sed aut q̃cũqz sic hũt se ad inuicẽ/ꝛ q̃ alterꝫ sub altero sit·vt q̃ ꝑspectiua ad geometriã:ꝛ ꝓsonãtia ad arithmeticã. Neqz si aliq̃d inest lineis/nõ ꝑm q̃ linee sũt· et nõ in q̃ntũ ex ꝓprijs principijs sũt·vt si pulcerrima linearũ recta est.aut si e contrario se hẑet circulari Nõ enĩ ꝑm ꝓpriũ genus ipsoꝫ/ſz in q̃ntuz quiddam cõmune est

Hic p·oñt ꝓposituz sufficiẽs·d· In demr̃atione potissima oz mediũ·ꝛ extrema esse ex eodẽ gñe·qz aliꝯ primũ·i·maior extremitas nõ inesset medio·ꝛ mediũ postremo p se et si nõ insũt p se tũc ſt accñia q̃ ad ꝑ q̃ accñtaliꝯ insunt· Et ꝓpter ꝑ geometrie/q̃ est ſpẽalis scia:nõ est demr̃are q̃ cõnrioꝫ est eadẽ disciplina·qd̃ est scie coia·ꝛ vniuersalioris·q̃ est p̃ma pbia vel dialectica·Silr nõ est geometrie ostendere qd̃ est alterꝰ ꝑticularis scie·s·q̃ duo cubi sint vnus cubus·ꝑ est q̃ cubicꝰ numerꝰ ducꝰ in cubicũ numerũ/sit duo cubi·qz ꝑ demr̃are spectat ad arithmeticaz Neqz vlr loquẽdo ꝓuenit alteri scie demr̃are qd̃ est alterꝰ scie nisi forte sicꝯ dcm̃ est vna scia sit sub alia·sicut se bz ꝑspectiua (q̃ est de linea visuali/q̃ est radiꝰ) ad geometriã·q̃ est de linea simplr·Et sicut se bz ꝓsonãtia (q̃ ẽ de cãtu ꝓsonãte/q̃ dĩ harmonica siue musica) ad arithmeticã/q̃ determinat ꝓportiones numeroꝫ simplr:sicut musica determinat ꝓportiones in cãtu·In talibꝰ enĩ scientijs q̃ sic se hũt p principia supioris scie a ꝓpriata demr̃antur multe passiones de ſbiecto scie inferioris siue ſbaltẽnate Nuꝰ ãt ꝓbatio est·qz scia nõ ꝓbat de ꝓprio suo ſbiecto q̃libet accñs:ꝑ accñs sui gñis·Sicut si aliq̃d inest lineis/nõ ꝑm q̃ linee:ex principijs ꝓprijs lineaꝫ ꝑ nõ demõstrat geometria/q̃ ꝓsiderat de lineis·tale enĩ accidit lineis ex alio q̃dam genere ſbiectiꝛ scie·Exm̃ est vt sitre beat ꝓbari q̃ pulcerrima lineaꝫ sit recta:nõ accidit hoc linee vt linea:ꝑ ex ꝑ q̃ linea recta est mãlis·ꝛ physica·aut si ꝓtingat demr̃ari q̃ linea recta cõnrio mõse habeat ĩ põne ptũ ad lineã circulare·ꝑ enĩ non ex physicꝯ causis cognoscit·qz nõ ꝓuenit linee ꝗz ꝓpriũ genꝰ linee;sed ꝑm aliquid communius·

Manifestũ est ãt et si sint ꝓpõnes vlles ex q̃bus est syllm̃ q̃ necesse est cõclonem ꝓpetuã esse hmõi demr̃ationis·et simplr·vt ẽ dicere/demr̃ationis·Nõ est q̃ demr̃atio corruptibiliũ neqz scia simplr·ſz sic est sicut ꝑm accidẽs·qd̃ aũt nõ ipsiꝰ est ſz aliq̃ũ·ꝛ sic·Cũ ãt sit necesse est alterã nõ esse vlem ꝓpõnez·ꝛ corruptibilẽ·q̃re·ꝛ ꝓclonem cũ sit/nõ vlem aũt q̃ñq̃dez hoc erit·hoc ãt nõ erit ex q̃bus est· q̃re nõ est syllogizare vliter·sed q̃m̃ nunc·

Hic pbs ꝓñr vult oñdere q̃ demr̃atio nõ est corruptibiliũ· Et circa ꝑ duo facit·Prio oñt q̃ sempiẽnoꝫ et nõ corruptibiliũ est demr̃atio·2° oñt q̃liter sit corũ q̃ ſt frequent·ibi (Eoꝫ ãt·) Circa ꝑm duo facit·Primo oñt q̃ demr̃atio nõ sit corruptibiliũ ꝑ sempiẽnoꝫ·2° oñt idẽ de definitõne·ibi (Silr ãt se bz) Quo'ad ꝑmũ dicit Si ꝓpõnes ex q̃b̃ fit demr̃atio sint vlles·ꝛ p se/ex q̃b̃ est syllis:tũc necesse est ꝓclonẽ eẽ ꝓpetuã·ꝛ ꝑ vle qd̃ est de omni·qd̃ est in demr̃atiuis·et nõ de q̃dam·ꝛ de q̃dã nõ·ꝑ de omni simplr·et nõ ẽ q̃ñq̃:ꝛ q̃ñq̃ non·ꝑ sp·ex tali tniz vli:sequtur ꝓclonem ꝓpetuã·ꝛ incorruptibilẽ eẽ q̃ñ principia siue p̃missꝰ ſt vlles·Et hꝰ demr̃atõis q̃ tales sumũt ꝓpõnes:est demr̃atio q̃ simplr·ꝛ absolute dĩ demr̃atio Ex q̃ vlterꝰ ꝓcludit q̃ corruptibiliũ (q̃ ſt singlaria) nõ ẽ demr̃atio·neqz scia simplr·ꝑ solũ ꝑm accñs·Et ꝑ ꝓbat p·sic·qz qd̃ est corruptibile:nõ cõtinet in se vle·ꝑ aliq̃ũ sic·De oi vo vt dcm̃ est duo ꝓtinet·s·q̃ nõ in q̃dã sic·ꝛ in q̃dã nõ·ꝛ scõ q̃ nõ aliq̃ũ sicꝛ aliq̃ũ nõ·In oibꝰ ei corruptibilibꝰ inuenit aliq̃ũ sicꝛ aliq̃ũ nõ sic·q̃ in eis nõ inuenit de omni siue vniuersale· quod presupponit de omni·Sed vbi conclusio non est vlis:debet aliqua p̃missarũ esse non vlis·oportet q̃ q̃ ꝓclo corruptibilis sequatur ex p̃missis/quarũ altera non est vlis·cũ q̃ illi conuenerimꝰ q̃ demr̃atio semp debz esse ex vlibus simplr: sequtur q̃ demr̃atio nõ ꝑt hẑe conclusionẽ corruptibilez ꝑ sempiternam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Silr se hz definitio · qm̃ ē qd̄ definitō · aut
pncipiū demonstratōis · aut demonstratio
positione drñs · aut ꝛclusio q̄dā d̄mrātōnis

Hic · p · ostit idē de defnitōne scz q ipa sit corruptibilis z
singlariū p accns incētū scz pticipāt sua vlia · z p se in
corruptibilū z vlū · qd̄ sic ostit · Quia defnitio ēplr se hz
ad demōstratōez · qr l ē pncipiū demrātōis · qñ scz ē medi
um · aut ē demrā° nō pōne drñs · z b fz alpbrabiez ē qr pti
poit i maiori, ppōne · z pti i miori, ppōne · z pti i ꝛclusiōe
z sic pōne drñs est tota demrā° · Aut ē ꝛclusio demrātio
nis · qñ scz ꝛcludit defini° dicēs qd q ē material p defnitō
nē dicētē, pp̄ quid q ē formal de defnito · si igit demrā° est
incorruptibilū sequtur defnitōez et incorruptibilū esse

Eor āt q̄ sepe fiūt demrātōes st z scie · vt
lune defect° Manifestū ē qd̄ qm̃ fz q hmōi
st sp st · Incētū āt fz pte st nō st · sicut autē
defect° est · Similiter autem in alijs est

Hic · p · ōt q eor q̄ sepe fiūt et st demrātōes z scie · sicl defe
ct lune l sol · b tū demrātōes z scie st de his fz q sp st · id ē
incētū relata ad suas cās, primas z neccārias sp st · incē
tū āt nō sp st tūc fm pte st b ē fz singulare · z nō ē de eis
demrā° · pt ei eclips siue defect° ꝛpari ad lunā vt ad sbie
ctū trñ z sic nō sp ē · Allio° pt ꝛpari ad subctiñ cū cā z sic sp
est eclips fz ordinē mot° sol z lune z sicut de defectu lune
dictū est · ita de similib° passiomb° est dōm

Qm̃ āt manifestū ē q vnūqdq demrāre ñ
est · sz aut ex vnoquoq principioꝝ · si id qd̄ de
mōstrat sit fz q illud ē · ñ ē ōnino scire b qd̄
si ex ꝓis ē idemrābilib° d̄mrētur z imediatis

Hic · p · ostit q demrā° nō dz ē ex cōib° · Et duo facit pmo
ostit, positū · scdo iducit quādā ꝛclusionē ex dict ibi (Si
āt b ē) Circa pm duo facit p° poit itētū dicēs qr manifestū
est q nō ē · id ē nō ꝓtingit vnūqdq p vnūqdq demrāre · b
oz q demrā° fiat ex vnoquoq pncipioꝝ b° q id qd̄ demō
strat sit fz q ipm id est oz q pncipia demrātōis instr per
se ei qd̄ demrat · si ita ē nō sufficit q aliquid demrētur ex
veris z imediatis · b oz q demōstret ex pncipijs, pprijs ·

Si em̃ sit demōstrare sicut brisso tetrago
nismū id ē q̄dratū z quadrāgulū fz · cōe ei dif
ferāt hmōi rōnes z qd̄ alteri inē · Ñ z i alijs
cōueniūt he rōnes z nō primis · Nō ita q̄ fz
q illud ē scit · sz fm accns · Nō em̃ cōuenit de
mōstratio in aliud genus · vnūqdq autē fz
accns est cum fm illud non cognoscim° fm
q ex pprijs est illi° · Incētū illud est · vt duo
bus rectis eqles cui inē p se fm q dctm̃ ē ex
principijs ipsi° · Quare si p se z illud iē cui inē
nccē est mediū in eadē primitate esse ·

Hic, pbat, pp̄ositū scz q nō sufficiat ex verl z imediatis
aliquid demrāre · Quia sic ꝓtigeret aliqd demōstrare si
cut brisso demōstrauit tetragonismū · b ē q̄drāgulū eqlez
circulo · rōes ei brissonis st fz cōe qd̄ alteri inē vñ sic ar
guit · In quocūq gñe ē iuenire aliqd magl z min° aliq̄ in
eodē est iuenire aliqd eqle illi · In gñe āt q̄dratoꝝ ē inue
nire q̄dratū min° circulo · qd̄ describit intra ꝓtinentiam
circuli z est iuenire aliqd̄ mai° circulo int qd̄ circul° descri
bitur · g ē iuenire aliqd̄ quadratū circulo eqle p aliq̄ pn
cipia cōia · Nec, pba° est fz cōe qr eqle magl z min° exce
dūt gen° quadrāguli z circuli · g rōnes tales demrānt fz
aliquid cōe · quia mediū alteri inē q̄ illi de q̄ fit demrātō
z iō hmōi rōes ꝓueniūt alijs z nō ꝓueniūt istl de qb° dāt
tāq̄, prinis · Ñ maifestū est q ille q scit p tales rōnes
nō scit sicl fm illud qd̄ ē · id ē p se b p accns trñ · si ei eēt fm
se nō ꝓueiret demōstra° in aliud gen° · Ñūqdq ei scim°
fm accns cū nō cognoscim° illud qd̄ est ex pncipijs illi° ·
id est fz q ē ex pncipijs p se · sicut habere tres āgulos eq̄
les duob° rectl inest triangulo p se · fm q est ex pncipijs
illi° · Quare si p se esset mediū accceptū nccē eēt ipm i ead̄
primitate esse cum extremis ·

Si vero nō sed sicut harmonica p arith
meticā hmōi āt demōstrat quidē silr sz drñt ·
Ipsuz ei quia alteri° scie est · subiectū em̃ ge°
est alter · Sz, pter quid supiorīs ē cui° p se
passiones sūt · Quare ex his manifestū q non
sit demōstrare vnūqdq simplr sz fz q ex vni
uscuiusq principijs pprijs ē demonstrare ·
sed hoꝝ principia habent commune

Hic · p · excludit quādā dubitationē dicēs ꝓtigit qñz me
diū demōstratōis nō esse i eodē gñe cum passione · sicl qñ
demonstrat aliquid i harmonica siue musica p arithme
ticā · igitur nō vident ea q dicta st va · Ad qd̄ rñdz · p · q
hmōi et silr demōstrāt · qr fit demrā° in iferiori scia p pn
cipia supiorīs scie · b i b ē drā · qr alteri° scie scz iferiorīs ē
trñ scire quia · ge° ei subiectū iferiorīs scie ē alter a gene
re subctō supiorīs scie ex quo sumūt pncipia · b scire, pp̄
quid ē supiorīs scie cui° p se st ille passiōes · Cū ei passio
insit subctō, pp̄ mediū illa scia ꝓsiderabit, pter quid ad
quā ptinet mediū cui° est p se passio q demrāt · Si vo sb
iectū sit ad aliā sciaz ptinēs illi° scie nō erit pp̄ quid sed
quia · Remota igit dubitatōe infert ꝓclusionē pncipalē
dicēs q ex pdict pz q nō ē demōstrare vnūqdq simplr ·
id est quocūq mō · b fz q demōstrat ex pprijs principijs
vniuscuiusq · b pncipia, pria fgl az scīaz bnt aliqd com
mune prius eis ·

Si āt b manifestū ē q ñ ā vniuscuiusq pria
principia demrāre · Erūt ei illa oiz principia z
scia illorum pria omnibus ·

Hic · p · inducit itez quandā ꝓclusionē q̄ sequt ex dict · Di
cens si hoc verz est scilicet q demonstrationes i singulis
scientijs non fiunt ex cōmunibus pncipijs · z itez q pn
cipia cōia habent aliquid pius se qd̄ est cōmune manife
stum est q non est vniuscuiusq scientie demōstrare prin
cipia sua, pria · illa em̃ pncipia pria p q possunt, pbari
singularum scientiaꝝ pncipia, pria sunt cōia pncipia
omnium scientiaꝝ · z illa scientia q considerauit huius
modi principia communia est, pria omnibus id est ita
se habet ad ea q sunt omnibus communia sicut se ha
bent alie scientie pticulares ad ea q sunt, pria · sic em̃ sb
iectum arithmetice est numerus z ideo arithmetica cō
siderat ea q sunt numeri, pria · Similiter pma philoso
phia q considerat omnia principia · habet em̃ pro subie
cto ens qd̄ est ad omnia cōez nō ꝓsiderat ea q st, pria
entis q sunt omnibus cōmunia tanq̄ sibi, pria ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑma ꝑbia q̃ ꝓsiderat oia ꝑncipiata·hz eni ꝑ ſbiecto ens
qd̃ est ad oia cõe·et nõ ꝓsiderat ea q̃ sũt ꝓpria entis: que
sũt oibus coia/tanq̃ sibi ꝓpria

Et nãq̃ sciuit magis intelligẽs ex ſupio
ribus causis·ex priorib⁹ eni nouit/cũ nõ sci/
uit causas ex causatis·quare si magis sciuit
et marie et scia illa erit·et magis·ꝛ maxime:

Hic pbs ostẽdit ꝑeminentiaz hmõi scie q̃ ꝓsiderat cõia
ꝑncipia·s·ꝑme pbie ad alias·qz ſp oz illud ꝑ qd̃ aliq̃d ꝑ
bat esse magis scitũ vel notũ·Qui eni scit aliq̃d ex supi
orib⁹ causis: oz q̃ sit magis intelligẽs illas cãs·q̃a sauit
ex ꝓrib⁹ simplr·ꝛ cũ nõ sciat ex causatis cãs·Qñ enim
aliq̃s scit ex causat⁹ cãs: tũc nõ intelligit ex priorib⁹ ꝛ ex
magis notis simplr: ꝑ ex magis notis ꝛ ꝓrib⁹ q̃ ad nos
Cũ ãt ꝑncipia inferiorꝫ scie: pbantur ex ꝑncipijs supi
oris, nõ pcedit ex causat⁹ in causas: ꝑ ecõuerso·vñ oz q̃
rat⁹ pcessus sit ex ꝓrib⁹ ꝛ magis notis simplr· Oportz igit
magis eẽ scitũ qd̃ est supiorꝫ scie: ex q̃ pbat id qd̃ ẽ inferi
orꝫ scie·ꝛ maxie dz eẽ scitũ·ex q̃ oia alia pbat: ꝛ ipm nõ
pbatur ex aliquo priori·ꝛ ꝑ ꝓs supior scia: magis erit
scia q̃ inferior·ꝛ supma/suma/vel pbia ꝑma erit maxi/
me scientia

Sz demõstratio nõ ꝓuenit in aliud gen⁹
ſz aut sicⁿ dcm̃ est geometrice ĩ mechanicas
ꝛ machinatiuas aut specl⁹atiuas·ꝛ arithme/
tica in harmonicas·

Hic pbs redit ad ꝑncipale ꝓclonẽ·d·q̃ demõstratio nõ
pcedit in aliud gen⁹ nisi (sicut dcm̃ est) a subalẽnantib⁹
in subalẽnatas·sicut geometrice descendũt in mechani
cas q̃ sũt manuales·vt cosmetria·altimetria· palmime/
tria·vel sicut geometrice descendũt in machinatiuas·q̃
dicunt̃ scientie de ingenijs faciendi machinas bellicas
turres et silia·Vel sicut descendũt in speculatiuas q̃ di
cunt̃ pspectiue·ꝛ sicut arithmetice descendũt in harmo
nicas in q̃bus est ꝓportio numeri

Circa text⁹ expõit⁹ mouet⁹ qõ
Vtz demõstrans potissima demõstrati
one pt̃ de gne m̃ gen⁹ descendere

Et videt̃ p⁹ q̃ sic·qz ꝓclo scie pspectiue pt̃ pbari ꝑ ꝑn
cipia geometrie·igit̃ ꝓtingit de genere in gen⁹ descẽdere
Ñs pbat̃ qz pspectiua hz sua ꝑncipia a geometria·
Scdo sic Mathematica ꝛ physica sũt scie simplr diuer
se·ꝛ tũ in eis demõstratur vna ꝓclo·scz q̃ era est rotunda·
Tertio Illud qd̃ est ſbiectũ in vna scia: pt̃ cẽ passio ĩ
alia·q̃ ꝓtingit de genere in gen⁹ descẽdere·Ñs pz qz ma
gnitudo in geometria ẽ subiectuz·ꝛ in physica ẽ passio·q̃
ꝓtingit de genere in gen⁹ descendere Quarto Topi
cus descendit de genere in gen⁹·q̃ etiã demõstratꝫ·Coña
pbat̃ a sili In o ꝓpos est pbs in text·dicẽs·Nõ q̃ est ex
alio genere descendentẽ demõstrare· Et pꝫ iste discursus·

Maior·Demõstratio potissima dz eẽ ex ꝑn
cipijs ꝓprijs in qua mediũ est cũ extremis e/
iusdem generis Minor·Hoc nõ ꝓtingit
qñ in scientijs simplr diuersis: passio subiecti
scie vni⁹ demõstat̃ de subiecto suo ꝑ principia
alteri⁹ Conclo Igit̃ demõstratorẽ nõ ꝓtin
git in gen⁹ simplr altẽ descendere·cuius in
scientijs subalternatis hoc potest accidere·
Maior, pꝫ pbz in tex·ꝛ manifesta ẽ q̃ ad primã ptẽ ex
definitõe demõstatõis·Scda vo ꝑs declarat̃ ex ꝑma·q̃a
si nõ eẽt mediũ eiusdẽ generis cũ extremis tũc nõ eẽt cõ
uertibile cũ eis·et nõ coicaret eẽnaliẽ·ꝛ hz q̃ ipz cũ vtro/
q̃ extremorꝫ·qd̃ est incõueniẽs et cõn nãm demõstõnis
Sz forte diceres Mediũ ꝛ extrema dzñt sicut ſba et
accñs·igit̃ nõ sũt eiusdẽ generis·Ñs est manifestũ·qz me
diuz est ſba·et passio in genere q̃litatis·Solo Albti Nõ
oz mediũ ꝛ extrema eẽ eiusdẽ gñis ꝑdicamẽtal: ꝑ eiusdez
gñis scabilis·Ñ ſz passio in rõne spẽi vel generis sui ꝑdi
camẽti reducit̃ formalit̃ ad gen⁹ sue, ꝓprie coordinatõis
qd̃ est aliud a genere ſbiecti·ꝛ medij·tũ in esse rõne pas/
sionis: reducit̃ ad idem gen⁹ cũ ſbiecto· ita q̃ eadẽ sũt ꝑn
cipia eẽnalia ei⁹·ꝛ ſbiecti·ſz respectu ſbiecti sunt formalia
rñ·et respcũ passionis formalit̃ effectiua Minor, pꝫ
qz tũc nõ sũt eiusdẽ generis scibil⁹ ex q̃ passio vni⁹ ſbiecti nõ
inest ſbiecto ꝑ principia alteri⁹ ſbiecti: ꝑ sua principia·et
q̃ ſbiectũ appellat̃ ꝓprie genus scibile in q̃ntũ ex ipo gi/
gnitur ꝑ se passio Conclo sequtur ex ꝑmissis·Et addi
tur nõnter in gen⁹ altẽ·qz in scientijs ſbalternatis que
nõ sũt simplr diuerse: pt̃ fieri hmõi descensus·eo q̃ ꝑ ꝑn
cipia scie ſbalẽnantis: pt̃ demõstrari aliq̃d de ſbiecto scie ſb
alternate Sz forte diceres In maiore dictũ est q̃ de
mõstratio dz esse ex ꝓprijs· ꝑ si in scientijs ſbalternatis
descenderet̃ de genere in gen⁹: tũc nõ esset demõstratio ex
ꝓprijs·qz principia scie ſbalternãtis nõ sũt ꝓpria scie ſb
alternate·qz sũt magis ꝓtracta·Ad qd̃ dõm est q̃ scia ſb/
alẽnata nõ accipit principia scie ſbalẽnãtis nisi sint con
tracta·sicⁿ nõ capit ſbiectũ scie ſbalẽnãtis absolute: ꝑ cũ
ꝓtractione·sicut magnitudo ꝑmt̃ ſbiectũ in geometria
ꝛ magnitudo mobil⁹ subiectum in astronomia·

Ad obiecta m̃ oppos· Ad ꝑ

mũ pz ex pclone q̃ nõ est incõueniẽs in scientijs ſbalẽna
tis·eo q̃ ꝓtingit descendere de ſbalẽnãte in ſbalẽnatã·
ꝑ nõ ecõn·q̃a passio ſbiecti inferiorꝫ nõ pt̃ demõstrari vl⁹
de ſbiecto superiori ꝑ principia inferiorꝫ scie·qz superiora
bũ pbãt inferiora·ꝑ nõ ecõn Ad 2ᵐ est dõz q̃ illa pclo
est solũ eadem mãliter rõne ẽminorꝫ ex q̃b⁹ ꝓponit̃·ꝑ nõ
formalit̃·qz nõ pbat̃ ꝑ idẽ mediũ·qz physice demõstat̃ ꝑ ꝑ
qz oẽs ptes eq̃lit̃ mouent̃ ad cẽtꝫ ꝓpter q̃uitatẽ·Mathe
matice·qz oẽs ptes tẽdẽtes ad centꝫ: faciũt angulos re
ctos·Sz tũ istud nõ est ꝑ dcã·qz ista Terra ẽ rotũda: nõ
est fm q̃ ipm·q̃ non est demõstabil⁹ demõstõe potissima·ad
quã requirit̃ vnitas mediij·mõ illa ꝓ q̃ est vl⁹ siue ſz q̃
ipm: solũ pt̃ demõstari in vna scia·ꝑ q̃ nõ est tal⁹: bũ pt̃ de
mõstari in diuersis scientijs·qz vni⁹ rei bũ pnt̃ cẽ plẽs cause
mediate Ad 3ᵐ ẽ dõm q̃ ꝑ nõ est incõueniẽs·q̃a nõ ẽ
ꝑ descẽdere de gne in gen⁹·nec fierẽt cedẽ demõstões ĩ al
lis diuersis scientijs: in q̃ vna pꝫ ſbiectũ·ꝛ ĩ alia passio

Ad q̃rtũ ẽ dõm q̃ nõ ſz ꝑña·qz topic⁹ ꝓcedit ex coib⁹
et demonstratorꝫ ex ꝓprijs

Circa text⁹ expos sit̃ dubia·Pri

mũ est Quomodo debet intelligi hoc quod dicit in tex
tu pbus Quare simpliciter necesse est idem esse genus·
aut sic si debeat demonstratorꝫ descendere· Solutio·
Quia ꝓtractio subiectorũ in scientijs potest fieri triplr
Primo ꝑ diam eẽnalem ꝛ nõ extraneã a natura ꝓtracti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt si ds p ꝑncipia verificata de triangulo ꝓcedat ad de/
monstrandū aliqd de isocele vel alia sbiecta spē triāgu
li ⁊ tūc gen⁹ est simplr vnū ⁊ nō ē scia illa inferior diuer/
sa a scia superiori ꝑ ps eius·quō scia de homie est ps scie de
aiali·Scdo fit ꝓtractio p drām accntalē ⁊ extraneā cō/
tracto sicut qn aliqd formale mathematicū ꝓtrahit per
physicā drnam sicut cū linea q̄ est qd mathematicū ꝓtra
hit p visuale·⁊ nūer⁹ q̄ est qd ꝓsideratū in arithmetica
cōtrahit p illā drām sonor·⁊ tūc gen⁹ est fm qd vnū ⁊
est vera sbalternatio·Tertio cōtrahit sbiectū p aliquod
esse qd̄ hz in materia trn sicut linea fm q̄ repit in tali vl
tali physica materia puto auro vel argēto vr pulcherri/
ma·Descēdere vero de genere in gen⁹ scdo mō est ꝓbare
passionē inesse inferiori p ꝑncipia superiōris·vt si passio
numeri ex ꝑncipijs numeri ꝓbat inesse nūero sonoro·et
passio linee·linee visuali·Qn vero scientie stl penit⁹ diuer
se ⁊ sbiecta penitus alia·tūc nō fit hmōi descēsus·sicut de
geometria nō fit descēsus in arithmeticā

Secūdum dubium est.

Quot req̄runt ad sbalternatōnem Solo duo·Pri/
mum est q̄ scia sbalternata ꝓtrahat sbiectū sbalternan
tis p drām extrisecā sicut numer⁹ q̄ ꝓsiderat in arithme
tica cōtrahit p drnam extrinsecā q̄ est sonor⁹. Scdo
req̄rit q̄ ꝑncipia scie subalternātis dicāt ꝓpter qd scie/
tie sbalternate·⁊ ita si in pspectiua q̄ est sbalternata geo
metrie dz habere ꝓpter qd oz ipm sumere a scia sbalter/
nāte ergo solet dici q̄ scia sbalternata non pt reducere
ad ꝑncipia p se nota ꝑ accipit ꝑncipia p que ꝓbat suas
cōclusiones a scia sbalternāte ꝓpter pmā ꝓditōez physi
ca nō ꝓprie sbalternat metaphysice·qz nō cōtrahit sbie
ctuz metaphysice p ali qd̄ extrinsecū·qz sbiectū metaphy
sice est ens qd̄ est cōe analogū ad sbstātiam ⁊ accidēs·⁊
sic nihil est extraneū enti·Etiā scdā ꝓditio deficit·qz nō
opz q̄ physica in assignādo ꝓpter qd recurrat ad meta/
physicā·qz physica hz ꝓpria ꝑncipia ⁊ satis pt assignare
ꝓpter qd fm exigentiā firmitatis sciētie·Scia de spē non
est etiā subalterna scie de gne ꝓprie dcā sbalternatione
quia spēs nō cōtrahit gen⁹ p differētiā accntalem·

Tertium dubium est.

Quō intelligit exemplū pbi q̄ duo cubi sunt vn⁹ cubus
Solo Sic·q̄ ex ductu vni⁹ numeri cubici in aliū nu
merū cubicū·surgit etn⁹ nūer⁹ cubic⁹ Est aūt cub⁹ numer⁹
qui surgit ex ductu vnius numeri in seipz bis sicut octo
narius est nūerus cubicus·qz surgit ex ductu binarij in
seipm bis·qz bis duo bis sunt octo·Silr vigintiseptem
est numer⁹ cubic⁹ resultās ex ductu ternarij in seipz bis
nā ter tria ter faciūt vigintiseptē ⁊ sic radix illi⁹ numeri
est tria·⁊ radix ei⁹ qz ter tria ter sunt vigintiseptē ⁊ si v/
nus istor numeroz ducat in aliū resultat terti⁹ numer⁹
cubicus·vt si ducant octo in viginti septē·ꝓsurgit nume
rus cubicus id ē ducēta ⁊ sedecim cui⁹ radix est sex·quia
sexies sex sexies sunt ducēta ⁊ sedecim·⁊ sic pz q̄ duo cu
bi sunt vn⁹ cubus·⁊ hoc iuxta expōem text⁹ ꝓbare habet
arithmetic⁹ ⁊ ñ geomet ne descēsus fiat de gne in genus

Quartum dubium est.

Utrum cōclusio demōstrationis est ꝓpetua Solutio
Sic·qz ꝓcedit ex vlibus demōstratio·ꝑ vlia sunt ꝓpetua
ergo cōclusio demōstrationis erit ꝓpetua·Ex quo sequi
tur q̄ scientia ē incorruptibilis·qz sciētia generat in con
clusione demōstratōis·Et ergo singularis nō est sciētia
simplr ꝑ solū fm accnā·qz singularia corrumpūtur et
nō sp eodē mō se hūt·ꝑ scia est eorz que semp eodez mo/
do se habent id est vlium quō aūt physicalū rerū q̄ sunt
cōtingentes variabiles ⁊ corruptibiles est scia patebit
diffuse circa libzū physicorz aristotelis

Quintum dubium est

Quō definitio est ꝑncipiū demōstratōis·aut demōstratō
positione differēs·aut cōclusio demōstratōis So° tri
pliciter pt hoc exponi·pmo sicut circa textū est expositum
fm alphorabiū ⁊ pmetatorē·Scdo hz alios sic est duplx
definitio·vna est formalr ⁊ alia material·⁊ definitio pfectā
colligit ex vtraqz vt dicit isaac in libro definitionū ⁊ in
demōstratōe in qua cōcludit definitio material de subie
cto p definitōem formalē·formalis est ꝑncipiū·⁊ mate
rialis ꝓclusio·et tertia que cōposita est·est tota demōstra
tio positione differēs·qz cōtinet in vtute q̄cqd hz demō/
stratio q̄uis fm sicū nō ita ponat in definitōe sicut in de
mōstratōe·Cui⁹ exemplū est vt ire definitio ē appetitus
vindicte ꝓtrarij dolōris·materialis aūt ascēsus sangui
nis circa cor ex coopatōe fellis·Et si fiat demonstratio
sic·Quicqz habet appetitū cōtrarij dolōris·ei inest ac/
cēsio sanguis circa cor ex cooperatōe fellis·Irat⁹ habet
appetitū cōtrarij dolōris·igr irat⁹ habet accensionē san/
guis circa cor ex coopatōe fell·Alij vero dicūt q̄ quic
quid est aut est sicut hoc cōstans scz sbiectū·aut sicut bu/
ius sicut passio ⁊ p̄dicatū·vtriusqz aūt hoz definitio ē in
demōstratione·Definitio igit sbiecti est ꝑncipiū demon
stratōis·qz o pz q̄ demōstratio ipam habeat sicut sbctm
Definitio aūt passionis duplx est·Aut em solū indicat
essentiam passionis·aut stl cū cēna indicat cām inheren
tie sbiecti·Si primo tūc cōcludit de subiecto sicut passio
et tūc est sicut cōclusio·Si scdo mō tunc dicit positōne
differēs a demonstratōe·qz quicqd in ipa est de sbstātia
demōstratōis est·ꝑ primo mō ponit passionē·scdo mō sb
iectū·⁊ vltimo cām·sicut pater dicendo·Eclipsis est pri
uatio lumis in luna ꝓpter obiectū terre pueniens·De/
mōstratio primo locat sbiectū·scdo mediū·tertio passio
nem Alij dicūt q̄ definitio vr sola positōe differre a
demōstratōe·qz omnia tria q̄ dicta sunt sbiectū passio et
mediū siue causa sb vni⁹ ꝓpleti cōprehendit intentione·in
demōstratione aūt vt plura ⁊ vt in maiorē ⁊ minorem ⁊
cōclusionē posita·⁊ hoc fere idem est cū eo q̄ primo circa
textū dctm est ex cōmēto arabico alphorabij

Sextum dubium est

Quō eorz que non semp sunt potest esse demōstratio·cū
tamē supra dictū est·q̄ demōstratio est eorz q̄ sunt perpe/
tua ⁊ incorruptibilia Solo ea que sunt frequēter sci
untur fm q̄ semp sunt sicut eclipsis lune semp est in or/
dine ad causam suā q̄ est interpositio terre inter solem ⁊
lunā illa em causa posita semp ponit tal effect⁹·⁊ illa re/
mota remouet effectus Sed diceres ergo de cōtingē
tibus haberem⁹ sciam·qz cōtingētia p cōpatōem ad cās
suas habent necessitatē·Ad qd̄ dōm est q̄ effectus q̄ nō
semp fiunt fm tempus sunt duplices·Quidā sunt q̄ li
cet nō sint semp fm tempus sunt tamē semp p cōpatio
nem ad suas causas·ita q̄ quādocūqz ponuntur tales
cause ponunt tales effectus ineuitabiliter ⁊ necārior de.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

talib⁹ effectibus habem⁹ sciam⁹ & demõstrationẽ p ꝓpationem ad cãs sicⁿ de eclipsi lune ostensũ ẽ. Alij sunt effect⁹ qui non sp stⁿ fz temp⁹ nec etiã p ꝓpationẽ ad cãs. cũ eorum cẽ sint ꝓtigentes & possint ipediri ita q̃ nõ nccario sequatur effect⁹ ex talib⁹ causis. & tales effect⁹ nõ pñt ondemõstrari p suas cãs. si tũ in illis fieret demrã⁹ oporteret i illis arguere p ꝓpationẽ ad cãs p remotionẽ ipedimẽtorũ cause. quia ipedita tali cã ipeditur effect⁹. Ex⁹ẽ vt hominẽ nasci cum quinq̃ digit⁹ in vna manu est effect⁹ qui si cõpetur ad suã cãm sc̃z ad semẽ humanũ p remotionem impedimẽtoꝝ bñ sequtur demõstratio. alias nõ haberẽ scia de talib⁹ effectib⁹. Quia ex semine hois nõ sp gñatur hõ cũ duab⁹ manibus & quinq̃ digit⁹ in vnaq̃q̃ ꝗ q̃nq̃ contingit defectus vel ex pte agent⁹ vel ex pte recipientis vel ex pte indispositionis materie.

Difficile ãt ẽ nosse si sciunt aut nõ. difficile ãt ẽ nosse si ex vniuscuiusq̃ principijs scim⁹ aut nõ. qd̃ vere ẽ scire. Opinamur aũt si habeam⁹ ex veris aliquibus syllm. & ex primis scire. Sz hoc nõ est. Sz ꝓria primis oz eẽ. Istud est scõm caplm. In quo oñt. p. ad euidẽtiam p dictoꝝ q̃ stⁿ p̃ncipia cõia & q̃ ꝓria. Et circa hoc p⁹ oñt necessitatẽ illi⁹ demiatõis. Scdo. psequtur ite ntum ibi (Dico ãt) Quo ad p̃m ondt q̃ difficile est nosse id est cognoscere vt sciam⁹ ex ꝓprijs p̃ncipijs qd̃ solũ ẽ vere scire. aut nõ ex ꝓprijs. Opinant ẽ m̃ multi se scire si habẽãt syllm ex aliq̃bus p̃mis & veris. ꝗ b̃ nõ est vr̃. q̃ oz ad b̃ q̃ nos sciam⁹ q̃ principia sint ꝓria illⁿ q̃ dñt demõstrari. q̃ hic dicunt p̃ma. sicⁿ supr̃ fuerũt dicta extrema

Dico ãt principia in vnoquoq̃ gñe illa q̃ cum sint non contingit demonstrare.

Hic demiat de p̃ncipijs ꝓprijs & cõib⁹ siue incõplexis siue ꝓplexis. Et duo facit p⁹ demiat de p̃ncipijs ꝓprijs & cõib⁹. Scdo oñt q̃lit̃ ad hmõi principia se habeant hmõi demõstratie scie. ibi (Cõtigere ãt) Quo ad p̃m ondt q̃ principia i vnoquoq̃ gñe sub subctõ dico q̃ cum sint i ipa scientia. nõ ꝓtigit ea demõstrare p aliqua. q̃ stⁿ illi⁹ glⁿ scientie cui⁹ stⁿ p̃ncipia. Et cã illi⁹ est qr ad illa demõstrãda haberet aliq̃ ꝓpria ex quib⁹ illa demonstraret & tunc ipsa nõ essent prima principia

Quare quid g̃ significẽt. & ꝓria & q̃ sunt ex his accipiẽdũ ẽ. q̃ ãt sint principia q̃d̃ nccẽ est accipe. Alia ꝓ demõstrare. vt quid vnitas & quid rctũ. aut quid triãgul⁹. Est autẽ vnitatẽ accipe & magnitudinem. Altera autem demonstrare.

Hic p. oñt ꝓueientiã & drãz inẽ p̃ncipia & nõ p̃ncipia. ꝓueniũt ei p̃ncipia cũ nõ p̃ncipijs i b̃ q̃ de vtriq̃q̃ oz accipere q̃i supponẽdo quid fnificẽt. & ꝓria id ẽ p̃ncipia. & q̃ stⁿ ex his id est q̃ ex principijs sumũt. qr q̃ quid ẽ, ꝓrie pertinet ad scias q̃ ẽ de sbñia. sc̃z ad p̃mã phiam a q̃ oes alie b̃ accipiũt. ꝗ i b̃ dñt principia. & q̃ stⁿ ex principijs. qr de principijs oz supponere q̃ stⁿ. De alijs ãt q̃ stⁿ ex principijs oz demõstrare quid stⁿ. sicⁿ in mathematic⁹ accipit supponẽdo quid est vnitas. q̃ est principiũ. & quid est rectũ & quid ẽ triangul⁹. & q̃ nõ stⁿ principia ꝗ passiones. ꝗ q̃ vnitas sit. aut q̃ magnitudo sit accipit mathematic⁹ q̃ si principia. alia vero demõstrat. sc̃z q̃ stⁿ ex principijs. demõstrat ei triãgulũ habere tres ãgulos eqles duobus rectis

Sũt ãt quib⁹ vtimur in demõstratis scie tijs. Alia quidẽ ꝓria vniuscuiusq̃ scie. Alia vero cõia. Cõia vero stⁿ fz analogiam. Qm̃ vtile est quãtũcũq̃ in eo q̃ ẽ sub scia ẽ in gñe ꝓria principia quidẽ sũt. vt lineã eẽ hmõi et rectũ. Cõia ãt. vt equalia ab eqlib⁹ si auferas. equalia q̃ reliqua sunt

Hic p. distinguit principia ab invicẽ & p⁹ principia, ꝓria a cõib⁹. scdo cõia a se invicẽ ibi (Non est ãt periculo) Pria diuidit i duas ptes. Prio diuidit principia, ꝓria & cõmunia. Scdo manifestat dubũ ibi (Quasdã tũ scias) Circa primum poit diuisionẽ dicẽs q̃ p̃ncipioꝝ quib⁹ vtim̃ in sciẽtijs demõstratis. alia stⁿ, ꝓria vniuscuiusq̃ sciẽtie alia vero cõia. & qr b̃ videtur ꝗriũ ei qd̃ sup̃ dctm̃ ẽ q̃ scientie demõstratie nõ ꝓcedũt ex cõib⁹. iõ dt q̃ principia cõmunia accipiũt in vnaquaq̃ scia fz analogiã. id ẽ fm q̃ stⁿ ꝓportionata illi scie. b̃ est ꝓtracta ad illã sciam. & b̃ est q̃ sbdit q̃ vtile ẽ accipe illa principia in sciẽtijs inq̃tũ p tinẽt ad gen⁹ sbiecti qd̃ ꝓtinet sub illa scia. De p̃ncipijs ꝓprijs ẽ ex⁹. vt lineã eẽ hmõi id est extẽsionẽ breuissimã inter duo pũcta idiuisibilẽ. & rectũ eẽ hmõi id est extẽsionem breuissimã inẽ duo pũcta. & sicⁿ animi conceptiones. Hec m̃ ꝓpriata insunt huic subiecto qd̃ ꝓriũ est geometrie. Cõia ãt fm analogiã sunt vt si ab equalibus eqlia demas remanẽtia sunt eqlia. eqlitas ei p⁹ ẽ in nũeris p analogiã. aut in quãtis ꝓtinuis nũeratis.

Sufficiẽs ãt est vnũqd̃q̃ eoꝝ q̃tũcunq̃ in genere ẽ. Idem m̃ faciet et si nõ de omnibus accipiat. sed in magnitudinibus solum. Arithmetica autem in numeris.

Hic oñt quõ p̃missis principijs vtũt scie demõstratie & primo de cõib⁹ dt q̃ sufficiẽs ẽ accipe vnũqd̃q̃ istoꝝ cõmuniũ q̃tũ ꝓtinet ad gen⁹ sbiectũ de q̃ est sciẽtia. qd̃ ei faciet q̃tũ ad demõstrationẽ acceptũ in cõi q̃tũ ad ꝓclusionis, ꝓbationes b̃ faciet in geometria si nõ accipiat p̃mis suꝝ principiũ cõe in sua cõitate. ꝗ solũ in magnitudinib⁹ & arithmetica solũ in nũeris. q̃tuis nõ de omnib⁹ accipiat sicut acceptũ fuit in sua cõmunitate sicut si hoc principiũ si ad eqlib⁹ magnitudinib⁹ eqles magnitudines demas remanẽtes sunt equales. & si ab equalib⁹ nũeris demas remanẽtes nũeri sunt equales accipiat ꝓtractũ. idez faciet ad demõstrationem ꝓclusionis sue quasi accipere ẽ contracte. & iõ geometria a, ꝓriat illud ad magnitudinem. & arithmetica ad nũer. Qꝝ ãt eandem hz virtutez est, ꝓt b̃. qr sp ꝓza actu & intellectu stⁿ posterioribus & secũdis q̃ p additionẽ coartãtem exeunt a primis.

Sũt aũt ꝓria quidẽ. & q̃ accipiũt cẽ circa q̃ sciẽtia speculat. q̃ sunt p se. vt vnitates arithmetica. Geometria autem signa. & lineas. hec m̃ recipiũt eẽ & b̃ esse hoꝝ autez passiones p se quid quidem significet vnaq̃q̃ accipiũt. vt arithmetica quidẽ. quid par aut impar. aut q̃drangulus aut cub⁹. Geometria ꝓ quid ẽ rationale. aut reflecti aut curuare

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Q aūt sint demōstrāt p q̄dā cōia ⁊ ex his q̄ mōstrantur ⁊ astrologia similr. Q is em̄ demōstratiua scia circa tria est q̄cunq̄ esse ponūtur. hec āt stl gen⁹ cuius p se passionē speculata ē. ⁊ cōes q̄ dicūtur dignitates. ex quibus primis demōstratur ⁊ tertiuz passiones quaq̄ quid significet vnaquecq̄ accipit

Hic p. oñt quō remrātie scie vtuntur pncipijs. ꝓprijs dicens q pncipia. ꝓpria stl q̄ supponūt ee in sciētijs. s. sb. iecta circa q̄ scia speculat ea q̄ instleis. sicl arithmetica cōsiderat vnitates. re qb⁹ multas speculat passiones. Silr geometria speculat signa siue pūcta ⁊ lineas. re qb⁹ multas ꝛcludit passiones. b ei sbcā recipūt ee q̄ stli seipis. ⁊ esse b qō bnt inq̄rū passiones instleis. b est re sbcō pcognoscitur q: est ⁊ qd ē. De passionib⁹ vo q̄ p se instl ꝛgnoscitur qd vnaq̄q̄ pcet. sicl arithmetica poit qd ē par ⁊ qd est imp. aut qd ē nūer⁹ q̄drāgul⁹ aut qd nūer⁹ cubic⁹. cū tū oia b passiones nūeri stl siue absoluti nūeri. c⁹ passiones stl p ⁊ imp. vtz i p⁹ arithmetice. siue nūeri figural ⁊ corpalis. sicl q̄drāgul⁹ ⁊ cub⁹ sicl pz scōo arithmetice pij tagore. geometria vo i remōstrationib⁹ suis geometricl accipit ⁊ suppoit qd ē p refinitionē dicēte z qd ⁊ qd pcee p no⁹ cū dr rōnale i lineis. Dicit āt linea rōnal. vt dt euclides recto geometrie. re q̄ possum⁹ rōcinari fz rebitā mēsurā. id est q̄ ē. ꝓportionabil aliq̄ certa mēsura. ꝓportiōis linee date. q̄ vo ē icōmēsurabil ei vocat irrōnal vl surda Silr geometria suppoit qd ē reflexū id est qd ē qō fz oēz sui ptē est curuū. aut curuū id ē qō fz aliquā ptē ē curuuz Q āt pdcē passiones instl suis sbiectl cū ee eaq̄ sit inesse remrānt spēales scie p pncipia cōia id est ex ill pncipijs q̄ remrānt ex cōib⁹ pncipijs. ⁊ qō dcm ē re istl duab⁹ etiā ꝗm est re astrologia silr ⁊ circa sbcm ⁊ circa passiones et circa dignitates. Q is ei scia remrātia i remōstrādo ē circa tria q̄ p supponūt q̄q̄ p⁹ est ge sbcm. c⁹ p se passiones speculatia ē ipa scia q̄ instl illi sbcō. Tertiū stl dignitates q̄ verissime ⁊ notissime stl ex qb⁹ p mis ⁊ imediatl ⁊ idemōstrabilib⁹ remrāt i potissima remrātione q̄ est remrātio oñsiua dōns qd ⁊ ꝓpe qd i medio suo p qō remonstrat. Tertio stl passiones q̄q̄ vnaq̄q̄ scia accipit qd significet

Quasdā tū scias nihil phibet q̄dam eoq̄ despicere vt gen⁹ non supponere esse. Et si sit maifestū qm̄ est. Nō em̄ sile maifestuz est. q̄ si nūerus sit. ⁊ si calidū vl frigidū sint ⁊ passiones nō recipe qd significēt si sint maifeste sicut neq̄ cōia recipit qd significēt. vt q̄ ē eq̄lia ab eq̄lib⁹ demere qm̄ notū ē qd significet sed nihilominus in natura hec sunt tria circa qō demonstratū est. ⁊ q̄ passiones demrānt ⁊ ex quibus dignitatibus

Hic p. soluit qōdā dubiū. posset em̄ aliq̄s dubitare an sp oporteret supponere re pncipijs q: stl re passionibus qd stl re sbiectl vtrūq̄. Ad qō rūdz p. q̄ nihil phibz q̄sdā scias q̄dā istoq̄ respicere ita q̄ ꝓpe b q̄ sensui stl manifesta. nō oz re mīare qd stl aut qd significēt fz nomen. eo q̄ nō oz studiū apponere ad maifestādu z ea q̄ sensui stl manifesta. ⁊ re qb⁹ nemo dubitet nisi sensu indigens. sicl nec oz q̄ ptat a rūte ge⁹ sbcm̄ supponere ee. si fz sensuz ē manifestum qm̄ est. siue essentiā bz pstātem ⁊ b maxie est i q̄ busdā physicl. vt q̄ calidū sit aut frigidū. q: b sensui manifestū est. In alijs āt in qb⁹ fz sensuz nō est maifestū. oz cum rūte ptractare q̄ tale sbcm̄ suppona. esse sicli arithmetica q̄ nūer⁹ sit. nō ei silr siue eq̄lr maifestū est i sensu. q̄ nuer⁹ sit ⁊ pstās sit fm esse. ⁊ q̄ caliduz sit ⁊ frigiduz. numerus ei nut⁹ dr q̄i memeris id est diuisionis. q: ꝓgnoscim⁹ eū diuisione cōtinui vt dt p. tertio physicoq̄. Calidum āt ⁊ frigiduz maifesta stl in p⁹ ⁊ cōi aia. sensu sez tactu. ita q̄ illa et apud bruta aialia maifesta stl. Similr autez non est necē passiones i ptractatione cuz rūte recipe quid p nomē significēt. si sint apud sensuz cuiuslibet manifeste. Sicl neq̄ cōia b est cōes. ꝓpōnes q̄ dignitates dicūtur qm̄ maifeste stl recipūt cuz ptractatione significationis ē mioq̄. sicl est illa dignitas re q̄ nemo dubitat si ab eq̄lib⁹ eq̄lia remāt q̄ remanēt stl eq̄lia. Et hoc est ideo quia tales omnib⁹ sunt note. nihilomin⁹ tū hec tria naturaliter stl in scia qualibz supponenda

Nō est āt suppō neq̄ peticio qō necesse ē p seipsum ⁊ videri est necē. Nō est ei ad exterius rōez. sed ad eā q̄ est ī aia. qm̄ nec syllis sp est. Est ei instare sp ad exterius rationē. Sz ad interius rationem non semp.

Hic p. distinguit pncipia cōia a seiuicem. Et diuidit i tres ptes. In pria poit distictionem pncipioq̄ cōiuz ad inuicē. In scōo oñt drāz refinitionis a ōdā gne pricipioruz cōiuz ibi (Termini igit nō) Tertio excludit quēdam errorem. ibi (Species quidem igitur) Circa p⁹ duo facit. p⁹mo distinguit cōmunes animi cōceptiones a petitionibus siue suppōnib⁹. Scōo distinguit peticiones ⁊ suppositiones ad inuicem. Quo ad primū dr q̄ illud pn⁹ qō necē est non solum p seip⁹m esse si etiam vlterius ei p⁹z videri p seip⁹z qō dicitur cōmunis animi concep⁹. neq̄ est peticio neq̄ suppō. Et b sic pbat. Quia peticio ⁊ suppositio exterior rōne cōfirmari pūt. id est aliq̄ argumentatione. b cōis animi conceptio nō potest pbari p exteriorem rationem. sed solum vera est ad rationem q̄ est in anima. hoc est ad habitum naturalem intellectus qui ē in anima. Quia sicut ad extra sunt q̄dam visibilia q̄ nō videntur p lucem alienā sup se cadentem. sed sua ꝓpria luce manifesta sunt. sicut patet re sole cuius luce omnia videntur sic est in intellectualibus q̄ q̄dam ꝓpria luce videntur ab intellectu. quoq̄ luce omnia alia manifestātur. ⁊ hec habet apud se intellectus. ⁊ sunt in ipso sicut p̄ma instrumenta p q̄ accipit omnium alioq̄ noticiam. ⁊ in omnib⁹ scibilib⁹ nihil accipit qō est contra illa ⁊ p simplicem itellectuz accipit illa nullo alio indigens nisi q̄ conuertat visum ad ea. Q āt ad pdcā non sit rō exterior pbat pbs. quia nec syllis q̄ est potissima species. int ōnes rationes exteriores est ad illa principia siue dignitates. Quia prioza non habent ex quibus remonstrari vel concludi possent. Alia autem ratio ad iō ē. Quia illa q̄ habent extrinsecus rationem sunt talia q̄ semper contingit vel vere vel apparenter instare ad ea hoc modo quo dicimus instantiam habere omne illud qō vel aliquo accipitur l nō in aliq̄ accipit nisi ei i aliq̄ recipet ⁊ in aliq̄ ñ a rūte nō hēret extrinsecus rōem. b vniuersaliter

Nō est ita de aliis autē ita q̄ sicut solet allegari

et simplicit in oid⁹ ꝓcederet. Ad rōnem vero iteriorē nō
ptigit rūtem istare eo q̄ q̄dā stladeo vera q̄ sp⁷ vl'r acci
piūtur sine q̄cūq̄ istātia ⁊ b̄, ꝓ ē in trisecā eor⁷ veritatez
voce tū possunt exteri⁹ negari quō q̄dam negabāt b̄ p̄mū
principium nō ꝓtigit idez simul ⁊ semel esse ⁊ nō esse.

Quecūq̄ aūt demōstrabilia eē accipit ip
se nō demōstrās hec si q̄dem ꝓbabilia acci
pit discēti suponūt ⁊ nō est simpl'r suppō - sz
ad illū tm. Si vero ñ'ē vni⁹ opiniōis aut cō
trarie esse accipiat idē petit. Et in b̄ differūt
suppō⁷ questio. Est em̄ questio in ꝓtrarium
discentis opinioni aut q̄ si aliquid demon
strabile cū sit accipiat vt vtat nō demōstrās

Hic p. p̄ñr distinguit suppōnes ⁊ pticiones a se iuicez
⁊ añq̄ hoc faciat ondit eor⁷ conuenētiā dicēs q̄ cōe eis
est q̄ cū sint demonstrabilia demōstrator accipit ea non
demōstrans ⁊ b̄ potissimū. Quia non st'demonstrabilia
p hanc sciam b̄ p aliā vñ ⁊ iter mediata pricipia cōputā
tur quia demōstrator vtitur eis absq̄ medio eo q̄ medi
um nō habēt in illa scia Dñt āt a se iuicē qz si ꝓpositi
o tal sit ꝓbabilis addiscenti cui fit demonstratio tunc
vocat suppō non simpl'r b̄ in ordie ad illuz q̄ vtit ea tan
q̄ supposito quodā. Si vero vtitur eis tanq̄ veris sim
pliciter tūc suppōnes simpl'r dicunt sic'sepe faciūt eucli
des ⁊ arestotiles q̄ ꝓbabilissimo in alijs pro suppōni
bus vtūtur. Si vero demōstrabilia quidez st'b̄ talia que
dicens vel audiens ea nec opinatur de ipsis ⁊ tū non de
mōstrat ea. tūc oz talia petere o ponētem a discente. et
tales ꝓnes appellātur petitiones. Quia petitio vt in
quit. Albert⁹ est ꝓpō non ex se vel demōstratione suppoſi
ta. nec ex opinione discent'. b̄ ab audiente petita. Si ve
ro ꝓpō appareat falsa addiscenti sic q̄ addiscens ꝓtra
rie opinatur de ea. tunc ōz q̄stio q̄ est i ꝓtrariā discent' o
pinionem ⁊ de qua audiēs dubitat. Si vero se habeat i
different. sic q̄ nec q̄ apparet sibi vera. nec q̄ falsa. ꝓbabi
lis vel i ꝓbabil'. tūc ōz petitio. qz tūc petit sibi eligi vnaz
vel aliā ptē. Et oia ista p̄ncipia i b̄ ꝓueniūt. q̄ demōstra
tor vtitur eis nō demrāns ea. cū sint demōstrabilia

Termi ergo nō sūt suppōes. nihil em̄ eē l'
nō dicūt. Sz i ꝓnōibus sūt suppōes. termi
ni aūt nō. sed soluz intelligere oz. hoc aūt nō
est suppō nisi ⁊ audire suppōez aliq̄s eē dicat.
Sz quorūcūq̄ exñtiū i eo q̄ illa st'fit ꝓclusio

Hic p. distinguit diffinitōes ⁊ suppōes ⁊ p̄it duas drñas.
Scda incipit ibi (Ampli⁹) Pria drā ē. Sis suppō ōt eē
vel nō eē. ēmi āt. i. diffinitōes ñ dicūt eē l' nō eē p affirma
tōez l' negationē in ꝓnē. ḡ nō st'ēmi suppōes p se sūp
ti. b̄ i ꝓnōib⁹ assumpti st' suppōnes. vt cū ōz bō ē aial rō
nale mortale. b̄ ēmios p se sumptos oz solū itelligere
simplici itelligētia ⁊ nō ꝓposito. itelligere āt nō est suppo
nere. sic'nec audire. b̄ illa suponūtur quorūcūq̄ exñtiū
id est ex q̄buscūq̄ exñtib⁹ fit ꝓclusio i eo q̄ illa st'id ē, ꝓ ē
p̄missas sicut sunt ꝓnōes sylli

Nec q̄ em̄ geometer falsa suponit sic'quid
est affirmant dicentes. q̄ non oportet falso
vti geometrā. aut mētiri dicentem lineā vni
us pedis nō vnius pedis. aut rectā scriptaz
non rectam esse. Sz geometra nihil ꝓcludit
p̄m hanc lineam quā ipse posuit. Sed que p
hec ostenduntur.

Hic p̄b̄s excludit dubitationem dicebant em̄ quidā
q̄ geometer falsa suppositione vteretur cum diceret li
neam monopedalem esse siue vni⁹ pedis q̄ non est mono
pedalis. aut lineā in puluere descriptam esse rectam. q̄ tū
non est recta. qz geometer non supponit falsum ꝓpter
hoc quia non demonstrat geometer de illa pticulari li
nea quā scripsit in sensibili ꝓtinuo. b̄ demonstrat omnia
de linea q̄ p hanc intelligitur q̄ est in intellectu

Ampli⁹ petitio⁷ suppō ois ā sicz totū ē. ā
sicut in pte. Termini autē neutz hoz

Hic ponit scōaz drām q̄ est ista. Omnis petitio l' sup
positio est in toto vel i pte qz ē ꝓpō vniuersal' vel ptic
laris. qz vel est ponenda pro maioze ⁊ tūc est vniuersalis
vel ponenda est pro minoze ⁊ sic est sicut ps i syllogismo
id est pticularis vel minus vniuersalis Termini vero si
ue diffinitiones neutz hoz sunt. qz in eis nihil p̄dicatur
vniuersaliter vel pticulariter.

Species q̄dem igitur esse. aut vnū aliq̄d
extra multa non necesse. si demonstratio erit
Esse tū vnum de multis vez dicere necesse
est. Non em̄ erit vl'e nisi b̄ sit. Si vero vni
uersale non sit. medium non erit. Quare nez
demōstratio. Oportet itaq̄ aliq̄d vnum de
pluribus esse non eq̄uocū in demōstratōne.

Hic p. ostē q̄ non ē necē ponere ideas sicut plato po
suit. Ostenduz em̄ sup̄ est q̄ demōstratōes de vlib⁹ st'l ⁊ b̄
mō de sempiternis. non igit' necē est ad hoc q̄ demōstra⁰
sit. species eē. id est ideas. aut q̄cūq̄ vnū extra multa. si
cut ponebant mathematicz platonici separa cuz ideis.
vt sic demōstrationes p̄ñt eē de sempiternis. b̄ necē ē esse
vnū in multis ⁊ de multis si deberet esse demōstratio. Quia
non erit vl'e nisi sit vnū de multi'. ⁊ si nō sit vl'e non erit
mediū demrātōis ḡ nec demrā⁰. Qz āt oporteat mediuz
demōstratōis eē vl'e p̄z p b̄ q̄ oz mediū demrātōis esse
vnū ⁊ idē de plib⁹ p̄dicatū ñ equoce. b̄ hz eāō rōez q̄ ē ratō
vl'is. si āt esset equoce posset accidere vitiū in arguēdo

Circa textū expositum sūt dubia.

Pri⁰ est. An quiq̄ st' p̄ncipia cōia ꝓplexa demōstratōis

Et videt' p⁰ q̄ nō. qz demrātor nō iterrogat vt ōz p̄mo
hoz. ḡ pticio ⁊ q̄stio nō st' p̄ncipia demrātōis Scō
sic. demrātor ꝓcedit ex neccārijs ⁊ nō ex ꝓbabilib⁹ ḡ non
est suppositio p̄ncipiū demōstratōis. ñia patet ex diffini
tione suppositionis Tertio suppō est ꝓpō idemōstra
bilis igitur inconuenienter hic enumeratur in textu tā
q̄ demonstrabilis. Antecedēs ꝓbatur quia p̄ncipiū im
mediatum superius fuit diuisum in dignitatem ⁊ positi
onem ⁊ positio consequenter in suppositionem diffinitio
nem. nō ergo positio est principium in demonstrabile.
Quarto philosoph⁹ dixit sup̄ in textu q̄ sunt tantū tria
p̄ncipia demrātōis igit' ponūt' b̄ i cōueient' quiq̄. So⁰
sic. qz ōe p̄n⁰ demōstratōis. aut ē demrābile. aut idemō
strabile. Si est idemonstrabile aut ergo est p se notum.
aut non p se notū. Si p⁰ sic ē dignitas. Si scōz sic ē pō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sed positio duplex est. aut ei dt esse l nō esse. et sic est suppō simplr. aut nec dt esse nec nō esse. et sic est ꝛeffinitio. Si āt sit ꝑn̄ demōstrabile ꝑ est triplr. aut ei videt discenti. et illud opiatur. et tūc est suppō ei nō tū simplr. aut ei non videt. ꝑ ꝯrarie opiat ei. et tūc est peticio. prie dicta. aut neutro mō opinat. et tūc est qstio. prie dcā. vt dt Albert⁹. et sic loquēdo distiguūtur. et sepe. pt diuersuz vsuz istorū nōim alie. et alie ꝛeffiniūtur sicl patuit et in expōne textus. quia ibi qstioni asscriptum est qd hic dr de suppositione.

Ad obiecta in oppositum Ad pmū est dōm q demōstrator non interrogat sicl dialectic⁹ de vtraq pte contradictionis. ꝑ bū interrogat de vna pte ꝯtradictionis vt discipulū i maiorem noticiā ducat. Unde statim poste rius dicetur q i qlibz scia stl. prie interrogationes qstiones Ad scōm est dōm q demōstrator nō procedit ex. pp̄ nib⁹ simplr. pbabilib⁹. sed procedit ex. pp̄onib⁹ simplr nccā rijs q tū stl. pbabiles ipi addiscenti Ad tertū est dōz q suppositio est idemōstrabil in illa scia in q est suppō. ꝑ est tene demonstrabilis in altiori scia. Uel melius dōz est q suppō simplr est idemōstrabilis. suppositio dō alicui tm̄ est demōstrabilis. et hoc signat p. p illa verba textus. Quecūq ergo demōstrabilia discenti supponūtur. et non simplr suppositio est. ꝑ ad illum vnuz. Qz ergo supra dictum est suppositionem speciem esse. pp̄onis immediate intelligendum est de suppōne simplr Ad q̄rtū est dōm q vnum p̄ncipium diuiditur i tria. quia suppositio peticio et qstio sunt vnum p̄ncipium fm ſbstantiā. licz varientur illa fm rationem in ordine ad addiscentez. et sic quidlibet istorū p̄ncipiorū nō facit distictā p̄missaz. ꝑ pla eorū bū concurrunt in vna p̄missa.

Secūdum dubium est

Quare philosophus hic enumerat peticionem et questionem inter p̄ncipia demonstrationis. pter qd. cuz tū supius diuidendo p̄ncipium imediatū nō fecit mētionē de peticione et qstione Solutio nōie suppositionis superi⁹ intellexit suppōnē. prie dcām et peticionē qstionem qz nō dzñ nisi p diuersum respectum ad rēm. Ut melius dōm est q diuisio principiorū supius posita est diuisio principij immediati sed suppositio alicui. qstio et peti⁰ sunt principia mediata. et pter hoc ſ illa diuisione non cadunt. hic tū enumerantur vt conpleatur sermo de diuersitate principiorū demonstrationis

Tertium dubium est.

Quare p. dt ꝛeffinitōez nec eē vt totū nec eē vt ptez. ꝑ est nec illse vlez nec pticularem. cum tū postea dicz q ō nis ꝛeffinitio est vlis So⁰ ꝛeffinitio dr eē vlis fm q definitio ē pdicās ꝛeffinitōez d ꝛeffinito. non āt fm q est sola oratio ex generez dzña integrata. Uel potest dici q vle accipit dupliciter. Uno modo. p eo q est vlr enuciatum de alio et sic nō est ꝛeffinitio vlis loquēdo de oratione ꝛeffinita. et sic itelligit p. ꝑ dcm̄ suū. Alio⁰ dr vle qz altqd cōuenit alicui vlr. et sic ꝛeffinitio est vniuersalis.

Quartum dubium est.

Utz dignitatē necesse est videri. pter seipsam vt i ꝛeptus istū exordio dicit Et videt q nō. quia dignitas potest cognosci et potest non cognosci. ergo non est necessarium ipsam cognosci. Solutio sic quia vt dicit boetius. dignitas est. pp̄ositio quā quisq pbat auditam et hoc idem dicit themistius. dicit em̄ q dignitas est quā discens nō hz a doctore. sed scit eam p naturam quā hz apud se. nec oz q habeat aliquid ad noticiā eius nisi noticiam terminorū. pter qd et cōis animi conceptio vocat qz ab omni ratione ñūte conceditur. et ei. pter ipsam et non. pter aliquid aliud demonstrans assentit. de hac āt dicit q nec est suppositio nec peticio. sed necē est eā videri p scip̄am cū sit p̄ma. et non habeat ante se aliud Ad obiectū i oppo⁰ pz ex dictl q nō est necē eā videri veram simplr. nisi p̄supposita noticia terminorū

Contingere aūt simul affirmare et negare neq vna recipit demōstratio. Sed aut si indigeat monstrare ꝯclusionem sic. Ostendit aūt ꝑ accipientibus primū de medio qd verum sit affirmare. negare āt non ym. medius āt nihil differt esse. aut nō eē accipe Simil aūt tertiū. Si ei assignet de quo hōie ym est dicere aīal. cuius nō eē hōiez aīal est ym Sz si solum hominē animal esse. omne non aīal aūt non. Erit em̄ ym dicere calliam et nō calliam eē animal. non aīal aūt non. Causa aūt est q primū de medio non solū dicitur. sed et de alio. pter id qd de pluribus. Quare neq si medium idem est et non idem conclusioni nihil differt

Hic est tertium capl̄m in quo philosophus ostendit psequenter quō demōstratiue scie se habeant ad principia cōia et pria. Et diuidit i duas ptes. In pria pte ost qlit se hūt demōstratie scie circa cōia. In scda qlit se habēt circa pria ibi (Si āt idem ē interrogatio) Circa pmū p ost quō demōstratie scie se habēt circa ꝑ pn̄ q ꝯtigit d affirmare et negare si velim⁹ demōstrare maiorē extremitatē d minori i ꝯclone. et e⁰ oppo⁰ d eād negari. Quia si ꝑ velim⁹ facere. tūc necē est i maiori. pp̄one maiorē extremitatē affirmare d medio. et e⁰ oppo⁰ negare. sic arguendo. Omis hō ē aīal et nō ē nō aīal. callias ē hō. g̃ callias ē aīal et nō est nō aīal. Nec oz sumere affirmatōez et negationē ad mediū aut ad maiorē extremitatē qz nihil faceret ad vitatē ptl affirmatie sicl ad vitatē istū⁰ ois hō est aīal nihil refert vtz nō hō et sit aīal. sicl ad vitatē istius callias ē aīal. nihil refert vtz nō callias sit aīal. et rō est. qz maior extremitas ē i plq̃ me⁰ aut maior extremitas. et ib̄ stabit et cū medio negato et maiore extremitate negā. Sz ad ꝑ q ista sit va ois hō ē aīal oz q oppo⁰ aīal vere negetur d hōie. Et ib̄ iferēdū ꝯclozz cū affirmatōne et negatōne ñ oz negatōez ferri ad maiorē extremitatē. ꝑ solam maiorē. et hec est vna expositio textus

Dē āt affirmare aut negare q ē ad ipossibile d mrā accipit. Et ꝑ neq sp vlr. sz quātū ē sufficiēs. Sufficiēs āt i gñe ē. Dico aūt in gñe vt circa qd d mrātōez fert sicl dcm̄ ē pus

Hic p. ost quō scie d mrātie cōicāt i p̄ncipijs cōib⁹ dicēs q ꝑ pn̄ qd nūc dcm̄ ē accipit d mrā ad ipossibile. qz in hac d mratione p ꝑ aliqd ē ym p ꝑ q e⁰ oppo⁰ ē fm. qd neq̃ ꝯtigerz si possibile esset q vtrunq oppositorū

esset falsuz·nō tū vtitur p̄dicta demōstratio ꝗ p̄ncipio·qz
quicq illud opposituz qd ostēditur esse falsum non est ne
gatio ꝗ contrariū immediatum sicut si ostendat aliquē nūe/
rum esse parē p ꝗ q ei⁹ oppo⁹ falsum est scz esse imparez
ducendo ad impossibile·necq etiaz vtitur hoc p̄ncipio vlr·
id est i sua vlitate sub his terminis ens·r non ens·ꝗ incq/
tum est sufficiens in genere aliq̄ vel incq̄tuz pertrahit ad
gen⁹ subiectum·r est sermo de p̄mo genere circa qd sunt
demōstrationes·sicl̄ si in geometria accipiatur·tūc debz
accipe rectuz·r nō rectuz·vt cum oñditur aliqua linea ee
recta, pt hoc q est falsum eam esse non rectā ducendo
ad impossibile·r si i arithmetica debet accipi oportet sume
re par·r impar q̄ st̄ passiones illius generis subiecti·

Loicāt āt oēs scie circa cōia·Cōia āt di/
co qb⁹ vtūt tāq̄ ex his demōstrātes·Sz nō
de qb⁹ nō demōstrāt·sz qd demonstrant

Hic pbs ostendit quō demōstratie scientie se habēt cō
muniter ad alia principia cōmunia·r circa hoc duo fa/
cit·p̄mo dicit q omnes sciētie in p̄ncipijs cōmunib⁹ cōmu
nicant hoc mō·q omnes eis vtūtur·sicut ex qb⁹ demon/
strant·hoc est suas demōstrationes confirmāt·ꝗ non cōue/
niunt in, proprijs q̄ st̄ subiectuz, proprium·r passiones, pprie
subiecta eū sunt de quibus passiones demōstrātur·pas/
siones autē sunt q̄ demonstrantur

Dialectica quidē de omnib⁹·Et si aliqua
vniuersalr tentet mōstrare cōmunia·vt qd ē
affirmare omne aut negare aut q ē equalia
ab equalibus demere aut taliū q̄libet·Sed
dialectica non est sic definitoz quozūdā nez
generis alicui⁹ vnius nō eū interrogarz·De
mōstrātem eū nō est interrogare, pter id qd
oppositoz esse demōstrat nō ee idē·Ñsum
aūt ꝗ est in his q̄ sunt de syllogismo

Hic oñt q q̄dam sciētie vtuntur p̄ncipijs cōib⁹ alio⁹
ꝗ dictuz ē·Dialectica ei ē de cōibus·r aliq̄ alia scia est de
cōmunib⁹ sicut p̄ma philosophia cui⁹ subiectū est ens·r
cōsiderat ā psequntur ens vt, pprias passiones entis·et
ergo dicit pbs notāter·r si aliq̄ scientia tentet·qz philo
sophia p̄ma nō demōstrat p̄ncipia cōia·sunt eū idemō
strabilia simplr·ꝗ aliqui errātes tentauerūt ea demon/
strare vtz quarto metaphysice·vel et l qz·r si nō pūt demō
strari simplr·tū p̄m⁹ pbs tentat mōstrare eo mō quo ē
possibile scz pertradicēdo negātib⁹ ea·p ea q̄ oz ab eis con
cedi nō p ea q̄ st̄ magl nota·Sūt āt cōia p̄ncipia i qb⁹ scie
cōicāt sicl ē illud oñe qd est l nō est pertigit affirmare l ne
gare·r nihil vtrūq·Aut qd est si ab eqlib⁹ equalia dēas
remanētia st̄ eqlia·r taliū vnaq̄q dignitatū qb⁹ vtitur
vnaq̄q scia ad sibi sufficiēs·Cū autē circa hec p̄ma pri
cipia disputēt p̄m⁹ pbs·r dialectic⁹ nō tū eodem modo
hoc fit·Quia dialectica q̄ est scia cōis nō est sicl alie defi/
nitoz ꝗ est demōstratoz quozūdā q̄tū ad subiectū·r passi
ones neq ē g subiecti alic⁹ demōstrati sicl alie scie spēales·r
hoc loquēdo de dialectica vtēto·Quia si eēt alic⁹ demōstra
ti g tūc nō interrogaret sz q interrogare ē int duo oppoita cō
sensuz i altez rogare·Demōstratiue eū r demōstrate scien/
tie nō est sic rogare·qz illa demōstrate est vni⁹ oppositozum
qd intēdit demōstrare·r ad oppo⁹ viam demonstrandi nō
habet non ergo sic interrogat sicut dialectica q̄ bz viaz
ad oppositā p p̄ncipia cōia qbus vtitur·r hec dcna posi
ta est in his q de syllo sunt·id est in libro prioz in princi/
pio·pbia g p̄ma, pcedit circa cōia p modū demōnstratō
nis·r non p modum dialectice disputationis

Si aūt idē est interrogatio syllogistica et
pertradictionis, propositio·, pōes āt sunt sz vnā
quāq̄ scientiā ex quib⁹ est syll's·sm vnāquā/
q̄ vtiq̄ erit aliq̄ interrogatio scibilis·ex qui
bus q̄ est sm vnāquāq̄, prius ē syll's·Ma/
nifestū itaq̄ q non omnis interrogatio geo/
metrica vtiq̄ erit·nec medicinalis·Similit
autem r in alijs

Hic·p·oñt qualit se hūt scie circa p̄ncipia, pria·Et
dividitur i duas ptes·In p̄ma oñt q i qualibz scia sunt
, pprie interrogationes rñsiones·r disputatōnes·In scda
oñdit qualit in qualibet scia sunt, pprie receptiones ibi
(Qm āt sunt geometrice) Circa p̄m oñt q i qualibz sci/
entia st̄, pprie interrogationes·In scda q i qualibz scien
tia st̄, pprie rñsiones·r disputatōnes ibi (Neq̄ omnem ē
itaq̄) Prio duo facit·qz p̄mo oñdit q i qualibet sciētia
st̄ interrogatōnes, pprie·Secdo ostēdit q̄ st̄ iste ibi (Ex
quibus autem demōstratio) Primū ostendit sic·queli/
bet scia habet, pprias, pōnes·g etiā habet, pprias inter/
rogationes·p̄ña pz·qz idem sm substantiam sunt interro/
gatio syllogistica·r pertradictionis, propositio·Ñs patet·
qz, pōnes, pprie st sm vnāquāq̄ scientiam ex quibus vt
, prius est syllogism⁹ illi⁹ scientie·r ad, priā passionē de/
mōstrādam·ergo sequtur q vtiq̄ erit aliq̄ demōstrati gene
ris interrogatio scibilis·r ex illis interrogationibus fit
syll's qui sm vnāquāq̄ sciam est, prius·Quia si interro
gatio·r, pō st̄ sbūa idem si pcedit q, pō est, pria·sequē
q interrogatio, pria erit siue questio·Ex quib⁹·p·ifert
correlarie q nō oīs interroga⁹ est geometrica·r medicial·
r eodem mō est in alijs pticularibus scientijs quaz q̄li
bet habet suas, prias interrogationes·r, pōnes

Sed ex qb⁹ aut demrāt aliqd de qb⁹ geo
metrice sicl speclatia·Sil'r āt r i alijs sciētijs

Hic oñt q dicūt interrogatōes geometrice dicens q i
terrogatōes geometrice st ex qb⁹ demrāt aliqd qd vere
geometricū ē·r de qb⁹ ē geometria·aut si nō ē de his de q̄
b⁹ vere ē geometria·ē tū de his de qb⁹ demrānt geometri
ce·sicl speculatia·ꝗ ē i pspectia q̄ geometrice sbalernat·In
ill ē·qz geometria dr, pt quid interrogatōes·r, pōes st̄·si
milr āt ē i alijs sciētijs sbalernat·r sbalernātib⁹·qz·s·itero
ga⁹ dr, pprie alicui⁹ scientie ex qua demōstratur in ipa sci
entia vel in scientia subalternata

Et de his qd rōez ponēdū ex geometricis
p̄cipijs·r pclusionib⁹·Sz p̄cipioz rōem
nō ponēdā esse geometricā·sz q geometria
Similiter autem·r in alijs scientijs.

Hic·p·notificat geometricā interrogatōez vt ē pclusio·di/
cēs q de his geometric sbalernat ponēda ē rō dicēs, pt
quid i p̄ncipijs geometricis·qz sic se hūt scia sbalernās·r
sbalernā q sbalernās dr cāz eoz q̄ st i sbalernat·Sz geo/
metrice l alic⁹ pticlar siue spēal scie demōstratie ñ ē rō po
nēda de suis p̄ncipijs sz q ē geometrica·qz nulla pticla
r scia rōez reddit de suis p̄ncipijs ꝗ suppoit de eis qz st·r

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

supiorum cōis scia de eis reddit rōem sue veritatis. Similiter aūt in alijs scientijs determinatis ēstū ad hoc q̄ de suis p̄ncipijs non reddunt rationem

Nec omnē est vtiq; vnūquēq; scientē interrogationē interrogare. nec p̄m ōe interrogatū respōdere. sed q̄ sunt p̄m determinata sciam. Si aūt disputet cū geometro p̄m q̄ est geometra sic manifestum est q̄ bene. si ex his aliquid demōstret. Si vero nō/non bene Manifestū aūt q̄ nō arguit geometrā Sz aut p̄m accidēs Quare nō erit vtiq; i nō geometric' de geometria disputādū. Latebit ei p̄ue disputātē Sil'r āt & i alijs se hēbit scientijs

Hic p. ostit q̄ i vnaq̄q; scia st' ꝓprie rūsiones & ꝓprie disputationes. & p° facit p'm. scdo scōm. Quo ad p'm ōt q̄ nō ē incōueniens vnūquēq; scientē de q̄libz q̄stione interrogationē facere. qz de p̄ncipijs nō est interrogandū p illum qui p̄ncipijs vtit' in scia determinata. nec cuiuslibz scient' i determinata scia est rūdere de vnoquoq; gnal'r interrogato. si de his interrogat' ꝓueniens ē vnūquēq; scientē rūdere q̄ st' fz sciaz i q̄ sciēs ē. & st' ab p̄ncipijs sue ꝓprie scie. qz ex interrogatione & rūsione fit disputatio Tūc ibi (Si autez disputat aliq̄s cū geometrico) ostit q̄ i q̄libz scia ē ꝓpria disputatio dicēs si disputet geometer cū geometro fz q̄ geometra id ē ex ꝓpriis p̄ncipijs geometrie. sic nō disputat & interrogat. si ex his q̄ geometrice ꝓpria st' aliq̄d interrogato demōstrat. Si vero sic disputat & nō demonstrat aliq̄d interrogato ex talib' sz p̄ncipijs. nō nō demonstrat siue disputat. Si vero aliq̄s disputet cum geometra nō de geometric' manifestū est q̄ nō arguit id ē nō ꝓuincit nisi p accēs. puta si fit disputatio i musica & ꝓtigat geometrū p accēs ē musicū. vū manifestū est q̄ nō est in non geometric' de geometria disputāduz. qz i talibus latebit cū vtq; nō l'r male disputet & obuiare nesciret ei q̄ p̄ue disputat. Praue āt disputat q̄ nō ex ꝓpriis disputat. Sil'r āt & i alijs se hz scientijs ꝓticularibus demonstratiuis.

Qm āt st' geometrice interrogationes. nōne st' & nō geometrice & p̄m vnāquāq; scientiā Et q̄ p̄m vnāquāq; sciaz q̄ fz ignorātiā quālibz mō geometrice st' Et vtq; fz ignorātiā syll's sit q̄ ē ex oppoit' syll's aut paralogismus.

Hic p. ostit q̄ in qualibet scientia sunt etiam ꝓprie deceptiones & ignorātie. Et diuidit' i duas ptes. In prima mouet q̄sdā q̄stiones. In scda soluit ibi (Scōm geometrā vero) Quo ad p'm poit tres q̄stiones. q̄z p̄ma ē. cū quedam st' interrogationes geometrice vtrū immediate ostēsum ē. an ne sint q̄dā et' nō geometrice. & eo ō modo est q̄stio circa vnāquāq; ꝓticularē sciam. Scdaz q̄stionē ponit ibi (Et p̄m vnāquāq;) Scda q̄stio ē. vtq; interrogationes q̄ st' p̄m ignorātiā q̄ est in vnaquaq; scia. ostit dici nō geometrice. & ostat q̄ interrogatio q̄ facit ignorantiā negationis nullo modo est geometrica. sicut est interrogatio q̄ fit p terminos alterius scie a geometria Tertiam q̄stionem ponit ibi (Et vtq; qui) & est ista. In vnaq̄q; scientia contingit recipi p aliquē syllogismum q̄ vocatur ignorantiez et est ista. vtq; syllogismus p̄m ignorantiam id est q̄ facit ignorātiam in geometria l' alia ꝓticlari scia sit ille q̄ est ex oppositis p̄ncipiorum illi' scie i qua iducit falsum. aut ꝓcludit falsuz. aut fit paralogism' fz aliquā fallatiā sic' ille q̄ est p̄m geometriā. b ē ex oppoit' p̄ncipiorum geometrie aut ex alia arte vel scia ꝓticulari.

Scōm geometriā aūt. aut ex alia arte. vt musica est interrogatio non geometrica.

Hic p. soluit p̄dcās q̄stiones & p° p̄mā. scdo scdaz ibi (De geometria āt) tertio tertiā ibi (In doctrinis autē) Ad p̄mā dicit p. q̄ st' q̄dam interrogationes nec geometrice p̄m formā nec p̄m materiā. sic' interrogationes siue ꝓpōnes musice nullo mō st' geometrice. nec fz sbalternationē adiuncē relate. vt si q̄rat' in geometria vtq; tonus potest diuidi in duo semitonia equalia. talis interrogatio est omnino non geometrica

De geometria aūt q̄ abiuicez palellas subire opinari geometrica quodāmō est. & non geometrica alio mō. Dupliciter āt hoc est sicut arithmon id ē qd̄ est sine rithmo. Altera quidem nō geometrica ē in nō bnūdo sicut arithmon. Altera vero i p̄ue bnūdo. Et ignorātia hec q̄ ex hmōi ē p̄ncipijs ōria est. In doctrinis āt sil'r nō est paralogismus. eo q̄ mediū sit semp dupliciter. Et eim de hoc omni. & b̄ itez de alio omni dicitur. Qd̄ āt p̄dicat' nō dz ōe. Hec aūt sunt vt videre est intellectui. Sed in rationibus latet. vt vtrum omnis circulus sit figura. Si autem scribatur manifestum est. Q āt sunt carmia circulus. manifestum qm non est.

Hic soluit scdam q̄stionē dicens q̄ ē ignorātia pure negationis geometrie fz materiā & formā. & illa ē in p̄mib' q̄ st' nō geometrice. eo q̄ st' alter' scie vt musice. & alia ē ignorātia p ꝑdictōez oppoita. qz ē circa eādē materiā licz nō hz eādē formā. sic' est nō geometrica si q̄s facit q̄stionē de b̄ q̄ ē palellas sbire. i. lineas eq̄ distātes ꝓcurrere. tal' ei ē q̄dāmō geometrica. & quodāmō nō. qz nō ē geometrica fz formā eo q̄ formā demōstrationis geometrice nō hz. cū p̄dicatū nec p se inē sbcō nec sbcm p̄dicato. b oppo'm p̄dicati dz ineē sbcō. & b ē ignorātia p̄ue disp̄onis qz ē geometrica fz oppo'm p̄n'm demōstrationis. Dupliciter ei ē nō geometricū sic' arithmō dz l' qd̄ oino ē sū rithmo id ē sū sono. qz nec materiā nec formā hz sic' lana. Alio° dz p̄ue bnūs sonū. & his duob' mōis dz ic'roga° nō geometrica. Uno° qz ē oino ñ geometrica. q̄ nihil hūs ō geometria sic' q̄stio ō musica. ꝓpoita. Alio° qz p̄ue hz id qd̄ ē geometre. qz vicz hz ōriū vitati geometre. & sic ic'rogatō q̄ ē ō ꝓcursu lineaz palellaz ē ñ geometrica. & sic al'a ista rū ē ñ geometrica i ñ bnūdo. al'a vero i p̄ue bnūdo. ō p̄ma ic'rogatione ñ geometrica h'ē ignorātia pure negatōis ō his q̄ ptinēt ad geometriā. De scda āt p̄ue disp̄onis. Deinde cuz dz (In doctris āt ñ ē sil'r) Hic soluit c'tiā q̄stionē & duo facit p° ostit q̄ i sciētijs ōmrātis ñ ē paralogism' in dcōne. scdo q̄ ñ sit extra dcōnē. Scda ibi (Nō āt idē oz) Quo ad p'm ōt q̄ i ōmrātis nō pt ē paralogism' i. syll's peccās i forma sic' i dialectic' & maxie paralogism' equocatōis ō q̄ mag' vi' Quia i ōmrātis oz mediū sp ē dupl'r. i. ad duo

No Vera Autoritas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

extrema ꝓpari·qz maior extrēitas ꝑdicat vlr de medio ⁊ mediū vlr de minore extrēitate·ꝫ qd ꝑdicat nō dr omne ·i·signū vle nō dz pon ad ꝑdicatū·qz ꝓ talis falsa est· vt bō est omne aial·In falla vo equocatōis: est qdē idez mediū fm vocē·nō āt fm rem·⁊ iō qn in voce ꝓponitur: latet·ꝫ si ad sensū demrētur: nō ꝑt esse aliq̄ receptio·Sicut hoc nomē circul⁹ equoce dr de figura et poemate· sl̄r g̃ ⁊ in rōnib⁹·i·argumentatōib⁹ latet·Deceptio aūt ꝑt accidere si sic dicat Oīs circul⁹ ē figura·poema ll Homeri est circul⁹·g̃ poema ll Homeri est figura·Si vo scribat ad sensū circul⁹: nlla ꝑt esse deceptio·manifestū enī erit q carmina nō sūt circul⁹·sicāt hec deceptio excludi tur p hoc q mediū demrātur ad intellectū·Cū enī aliqd definit: ita se hz ad intellectū: sicut id qd sensibiliter describit/se hz ad visū·⁊ dicit q hec scz definitiua/in demrātiuis scientijs sl̄q videnē intellectui·In demrationib⁹ āt pcedit sp ex definitōnib⁹·vñ nō ꝑt ibi esse decep° equocatōis·et mlto min⁹ fz alias fallas in dcōne

Nō oz āt instantiaz in ip̄m ferre si sit ꝓpō inductiua·Sicut enīz neqz ꝓpō est q̄ nō ē in plib⁹·nō enī erit in oibus·ex vlib⁹ āt ē syll's manifestū āt est q neqz instantia est·Eedem enī sūt ꝓpōnes ⁊ instantie. Quā enī fert instātiam/ hec fiet vtiqz ꝓpō aut demonstratiua aut dialectica·

Nic oñt q non ꝑt esse paralogism⁹ in demrātiuis fm fallam extra dictionē·Et qz hmōi paralogismis frequenter obuiat ferendo instantiā: p quā oñditur defect⁹ in forma syll'mi: iō ꝓmo oñt q̄lit ferenda est instātia in demrātiuis·2° oñt q in eis nō ꝑt esse paralogism⁹ fm fallaz extra dcōnez·ibi (Cōtingit āt q̄dam·Prio dicit q ꝗ ꝓpositionē demrātiuā nō fit instātia in ip̄m·i·in aliquē paralogismū·sumendo aliquā ꝓpōnem inductiuā·i·pticularē·nā inductio ex pticlarib⁹ pcedit: sicut syll's ex vlib⁹ Et rō est·qz in demrātiuis nō sumit ꝓpō nisi q̄ est in plibus·nisi enī sit in plib⁹: nō est in oibus·oz āt syll'm demrātiuū ex vlib⁹ pcedere·Manifestū g̃ est q in demrātiuis nō ꝑt esse nisi instātia vlis·In oib⁹ enī vez est ⁊ ī oñi scia q eadem in sba sl̄ ꝓpōnes ⁊ instātie·q̄uis rōne dr̄iant·Cui⁹ rō est·qz q̄cūqz fert aliquā instantiā: illā eādem facit ꝓpōnez: syllogizādo oppositū·siue sit in scia demrātiua instātia·siue in dialectica·In dialectic' āt per ꝓpōnem pticularem ⁊ singularem ꝓtingit instare in p/positione vli inductiua·ꝫ est·q̄ p inductionē pbat·

Contingit aūt quosdā nō syllogistice dicere ꝓter id qd accipiūt vtriusqz inherētia· vt et Schenes facit q ignis in multiplicata analogia sit·Et nanqz ignis cito generatur sicut dicit. et hec est analogia

Nic pbs oñt q in demrātiuis nō accidit receptio ꝓnes paralogismos extra dcōez·oñs hoc de vno singularie q̄ fit ꝓnes fallaz ꝓnt'·qz fm alias fallas extra dcōez nō ꝑt fieri paralogism⁹ in demrātiuis·Neqz enī fz accūs·cū demrātōes pcedūt ex his q̄ sl̄ p se·Neqz fz q̄d et simpl'r cū ea q̄ in demrātōib⁹ sumunt: sl̄ sp ⁊ nō fm q̄d·Et duo facit·p° oñt quō fit paralogism⁹ fz fallam ꝓnt'·2° q ꝫ mō nō accidit deceptio in demrātiuis·Quo ad ꝑmuz dicit q in demrātiuis siue doctrinalib⁹ ꝓtingit q̄sdā demrationes nō syllogistice dicere·ꝫ est·nō fm formā gñalem syll'mi in ꝓnib⁹ determinatā·eo q ꝓtingit in demrātiuis ꝓt' ꝓuertibilitatē ēminoz syllogizare ex pur' affirmatiuis in scōa figura·qd est ꝗ formā syll'mi·qz facit fallaz ꝓnūtis Et ꝓtingit in demrātiuis syllogizare qñ accipiūt vtriusqz inherētia·i·qñ accipiūt mediū affirmatiue ꝑdicatū de vtraqz extremitate·Istud āt in dialectic' nō cōtingit·Et hūc modū syllogizādi habuit qdā pbs Schenes noie·volēs ꝓbare q ignis vt formale elemētū: ē facilis gñationis. ⁊ iō ꝑmū elemētuz imediate motu orbis gñatū·et syllogizauit sic·Quicqd in multiplicata analogia se hz ad alterz: citi⁹ gñat·qz formali⁹ est multo· et qd est formali⁹: citius generat· Ignis in multiplicata analogia se hz ad aliud qlibet elemētū·g̃ facilioris est generatōis ⁊ citi⁹ generat·Et est sic formād⁹ syll's Ele loci⁹ gñat qd in mltiplicā analogia se hz ad alterū·Ignis in multiplicata analogia se habz ad alterz·ergo ignis cito generat siue velocioris gñatōnis est·Et sic pz q gra materie in scōa figura aliqñ syllogizat ex talibus qñ mediū est cā maioris extremitat' ⁊ minor extremitas ꝓtinet' sb maiore·et iō p mediū ꝓcludit de ipsa·sicut in inducto syll'mo patuit·

Aliqñ qdem igit nō syllogisare non ꝓtingit ex acceptis· aliqñ ꝓtingit/sed nō videt· Si āt impossibile eēt ex falso verz mōstrare facile vtiqz esset resoluere· ꝓuerterent enī ex ncitate·Sit enī ꝓcl'o a eē·hoc āt cū sit·ea vtiqz sūt/q̄ noui qm̄ sūt vt b·ex his demrābo qm̄ illud est·

Nic oñt q p hūc modū syllogizādi nō sit receptio in scietijs demrātiuis·Et circa ꝫ duo facit·Primo manifestat q ex hoc mō syllogizādi nō sp accidit deceptio·d· q aliqñ fm s dcñ modū nō ꝓtingit syllogizare ex acceptis·qñ scz termini nō sl' ꝓuertibiles·Nō enī seqt·si oīs bō est aial·q q̄cqd sit aial/sit bō·Aliqñ vo ꝓtingit syllogizare sicut in ēmis ꝓuertibilib⁹·vt bñ seqtur Si est bō aial rōnale mōrle·g̃ si est aial rōnale mōrle: est bō·ꝫ tñ nō videt q seqtur syllogistice qñ non fuatur debita forma syll'mi Scdo ibi cū dicit (Si āt esset impossibile) Nic oñt pbs q ī demrātiuis scietijs ꝓtingit ꝑdicto mō syllogizare sine deceptione·⁊ b oñt trib⁹ rōnib⁹ Pria ē In falla ꝓnt' fit deceptio ex ꝫ q alicq̄s credit ꝓcl'onem ꝓuerti q̄ tñ nō ꝓuertit·Sic āt nō fit deceptio in demrātiuis·qz in demrātiuis ꝓcl'o ꝑt ꝓuerti cū ꝑmissis fm vitatē ⁊ falsitatē·vt si sic arguat Oē aial rōnale aptū natū ad ridendū ē risibile·oīs bō ē aial rōnale aptū natum ad ridendū·g̃ oīs bō est risibil'·Tūc enī ꝑt sic ꝓuerti·oīs bō est risibil·oē aial rōle est risibile·g̃ oē aial rōle est bō

Conuertunt āt q̄ sūt in mathematic' magis qm̄ nullū accūs recipiūt Sz in hoc differūt ab his q̄ sūt in dialogis sz definitiones·

Nic po° scōaz rōez q̄ tal' ē In ēmis ꝓuertibilib⁹ nō ꝓtingit fieri receptōez ꝓnes fallaz ꝓnt'·ꝫ ēmi q sl' i mathematic'·ꝫ ē·in scietijs demrātiuis sl' ꝓuertibiles·g̃ in talib⁹ nō fit decep° fm fallaz ꝓnt'·Maior pz·qz illi ēmini ꝓuertūt' Mior ꝓ qz oz demrātōez eē ex vlib⁹·i·ꝓuertibilib⁹·qz nō accipiūt ꝓ medio aliqd ꝑdicatū p accūs·ꝫ solū definitōes·q̄ sl' demrātōis ꝑncipia·⁊ ī ꝫ dr̄int ab his q̄ sl' in dialogl·i·ī dialectic'·ī q̄b⁹ frequent' recipiūt accūs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Augent aut no p media sed in post assum do vt a de b. h aut de c. ite h de d. et h in in finitu. Et in lat. vt a de c. et de e. vt e nuerus quat. sit b. aut ifinit. h aut in quo sit a. In prima nuer. in quo sit b nuer. impar. i quo sit c. est itaq a de c. Et est par nuer. quatus in quo sit d. par nuer. in quo e e. Est g a de e

Hic potest tertia rem q est ista in illi sciētijs in qb. sunt determiata pncipia ex qbus pcedet ad conclusiones. non accidit falla pnitis. qz pt reditus ee a conclusione ad pncipia. sicut ex determiato in determiatu. s sic est in demonstratiuis. g ibi no est falla pnitis. maior e manifesta. qz per hoc arguit conuertibilitas pmissarum et conclusionis. Minor pbat. qz demostrationes no augent p diuersa media. id e in demostrationibus no assumunt plura media ad ondendum vna conclusione. et hoc loquedo de demostrationib. potissimis. Qd pz. qz oz medium in demostratione potissima esse propria et adequam cam ipi conclonis. cu g vni. rei e tm vna ca adequata et propria. g no pnt demostrationes augeri p diuersa media. Augent tm duob. modis. vno mo in post sumedo. id e in sumedo s subiecto minoris sumedo aliam minorem extremitate de q maior pt ondi. Exemplu e in termis no significatis. si s a sumat b. et s b c. et s c d. et sic in infinitu sicut hic tres angulos. pbat de triangulo p hoc q est figura bus angulu extrinsecu equlem duob. intrinsecis sibi oppositis. et de isocele p hoc q est triangulus. Alio mo multiplicat in lat. sicut a pdicat de c. et de e. vbigra ois numer. equatus. aut est finit. aut ifinit. et b ponat in quo sit a. sez finitu vel infinitu. s impar est nuerus quatus. et hic sez numer. equatus ponat in q est b. et numer. ponat in quo c. sequtur g q a pdicet de c. i. q nuerus impar sit numer. finit. vl infinit. et sil pot ite conclude de nuero pari et p ide mediu. istis tm duob. vltis modis no multiplicant demostrationes p diuersa media sed vtute eiusde medij demostratur plres conclones quam tm sola prima est. pter qd et potissima. et alie sunt particlares. Albertus vero ab illo textu (no oportet at) vult q pbs ponit quatuor dnias inter dialecticu et demostratore. Prima in dialecticis bn dat instatia. no at in demostratiuis. Secunda in demostratiuis pcingit qnq syllogizare non obseruata forma syllogistica. qd accidit arguedo ex puris affirmatiuis in seda figura. s hoc no pcingit in dialecticis. Tertia dnia est. in dialecticis est difficil resolutio. in demostratis facil. Quarta syllogismi dialectici augent p media no at demostratiui. Seda tagit ibi (Cotingit at quoslda (tertia ibi (Si aut impossibile) Quarta ibi (Augentur autem demonstrationes)

Circa textu expositum mouetur questio. Vtrum pncipia comuia pnt ee potissime demratois elementa

Et videtur q sic. Quia demostratio debz pcedere ex maxime veris. s pma pncipia sunt maxime va igitur dz ex ipis pcedere. Minor pbatur qz pncipia propria hnt veritatem sua a pncipijs coibus. Sedo sic. Alique sunt scietie cones in qbus sunt nihilo min. potissime demostrationes. s tales pcedunt ex coib. pncipijs igitur de. Pro veritate e snia pbi in textu. et ponitur iste discursus.

Maior. principiorum coplexorum multiplex est dnia. sunt em quedam coia. et hec in multiplici dnia. et quedam propria. Minor. Demostratio potissima que facit scire pter quid p de omni per se et fm q ipm necario erit circumstantionata. Conclusio. Igit no pt pcedere ex principijs comunibus. sed tm ex propijs vel saltem coibus appropriatis.

Maior patz qz qdruplicia pnt assignari pncipia coplexa. qdam st oino transcendetia sicut hec pncipia de qlibet affirmatio vel negatio de nullo vo simul. et omne totu est maius sua pte. et sic de alijs. Alia st pncipia multu generalia alicui tri scie. propria. vt omne compositu ex materia et forma est mobile qd est gnale. et tri est. propriu physice. Similiter istud ois congruitas causatur ex proprio modo significadi ad inuice et tri est. propriu grammatice. Tertio st pncipia approbata vt illa q contrahitur p sciam s alternata vt ois tot. nuer. est maior q p trial ibi illo pncipium cotrahitur ad nuer. Quarto sunt pucipia propria et specialia et talia sunt ex quib. pcedit demostratio. Maior p positio pz ex his q supi dicta sunt. Conclusio sequtur ex premissis. Et additur no tater (l ex coib. appropriatis) Quia coia sunt duplicia. qda sunt q non pnt approbari alicui scie sicut h pncipiu coe q no contingit ide sil et sel ee et no esse. et ro illi. est. qz ipm fundatur in condcto. s condictio e oppositio extra gen. ad certu gen. no cohibil. et etia tale pncipiu no e pure affirmatm nec pure negatm. sed implicat affirmatoem et negatoem. Alia vo st approbabilia. vt si ab eqlib. eqlia demas. remanetia st eqlia. qo sic contrahitur ad geometria si ab eqlib. magnitudib. eqles mgnitudines demas remanetes mgnitudines st eqles. et ad arithmetica sic si ab eqlib. numer. eqles nueros demas remanetes nueri sunt eqles. Ad obiecta in oppositu. Ad pmu e dom quis demostratio debeat. pcedere ex maxime veris no tm qbuscq. s veris primis et immediatis et talia vera no sunt pncipia comunia respectu conclusionis. Ad scom est dicendum quis scientie comunes vt dialectica et metaphysica. pcedant ex pncipijs coibus. illa tame pncipia coia sunt eis appropriata. et ergo. pcedut ex sibi. propijs.

Circa textum expositu fit dubia.

Primu est. An dialectica no est alicuius vnius s biecti sicut cetere scientie cu tame habeat. propium s biectum per quod distinguitur ab alijs. Solutio Alberti e duplex dialectica. vna est docens. et illa est determiati gnis s biecti. quia syllogism. dialectic. est determiatu s biectu eius de quo demostrat determiatas passiones. Alia est vtes que no docet syllm dialecticu s vtitur ipo in alijs scietijs. et talis no est determiati gnis s biecti. qz si talis haberet determiatu s biectu et determinatas passiones non esset interrogatia neq interrogaret. fm q interrogare est inter duo opposita consensum in alteru eoz rogare et hoc no est in demostratis qz demratia scia est solu vni. oppositoz qd intedit demrare. et ad oppm via demostrandi no habet. et ita demostratiua no interrogat sicut dialecticus. s vtitur propijs pncipijs vl coib. appropriatis

Secudum dubium est.

de exemplo Scxnis pbi Quid est generari in multi/plicata analogia·cū pbs ille dicat ignē generari in multiplicata analogia Solo Albti Multiplicata analogia dī ꝓportio determinata ipsi⁹ geniti ad mām ex q̄ generat in aliq̄ multitudine seu ꝓportione mltiplici· quo mō dicim⁹ q̄ ex vno pugillo ere: generant decē ipsius aque·ꝛ ex vno aque/decē aeris·ꝛ ex vno aeris: decem ignis·Tūc enī illud qd excedit alterꝫ·ꝛ est formali⁹ eo: facilit generat ex eo p rarefactōnē·ꝛ ānto rari⁹ tāto citi⁹·ꝛ sic ignis est facillime ḡnatōis· Alij dicūt q̄ multiplicata analogia est symbolū vel ꝓuenientia elemētorꝫ ad invicē·vt ignis hz ꝓuenientiā cū aere in caliditate·ꝛ facilius generatur ignis ex aere q̄ ex aqua

Tertiuz dub·est·An demōstratio

facta ex purl affirmatiuis in scōa figura sit bō· Solo Sic·māliterꝛ i efficacia demōstrandi·ꝑ nō in forma syllogistica aut ꝓnā inferēdi·ille tū defectus forme in talib⁹ suppletur ꝓpt euidētiam ncitatis materie

Quartū dub·est Quō mtelligitur hoc q̄ in demōstratiuis est facilior resolutio q̄ in dialectic Solo Albti·qz facili ē resoluere vno mō cōposita q̄ plib⁹ modis sl ꝓposita·ꝑ demōstratio sp ꝓcedit ex veris·ꝛ ex vero sp infertur verū· Dialectic⁹ aūt qnq̄ ꝓcedit ex falsis·ꝛ ex falso infert verū:ꝛ iō resolutio in demōstratiuis est facilior·Tū si impossl eēt syllogizare ex falso vez:facile eēt resoluere syllm dialecticū·qz tūc vbiq̄ i omni materia ꝓuerteretur ꝓclo sup p̄missas·Cōuerterel enī ex ncitate ita sez q̄ si p̄misse eēnt vere:ꝓclo eēt vera

Quintū dub·est Quare pbs

in tex·vocat dialecticā:dialogū·cū dicit in text·Ea q̄ in matēmatic sl:dīnt ab his q̄ in dialogis·i·dialecticis·

Solo Albti·qz dialectica p modū dialogi ꝓcedit/qz est duoꝝ sermo·s·opponēt ꝛ rūdēt·in ānū opponēs petit ꝓsensū rūdēt·Sic āt nō est in demōstratiuis·q̄a opz ibi addiscentē credere·ꝛ nō incrogatur ibi eius ꝓsensus·

Sextū dub·est Quare m dialectic magl augentur rōnes p media q̄ in demōstratiuis

Solo·qz dialectica ꝓcedit ex cōib⁹ ꝛ signis ꝓbabilib⁹ ꝛ accētib⁹·q̄ pūt eē pla respectu eiusdē· Sez sic nō est in demōstratiuis·ꝑ mediū demōstrōis est cā ꝓxima ꝛ sufficiens respectu ꝓclonis·ꝛ q̄ nō pt multiplicari respectu ꝓclonis·eo q̄ vni⁹ rei est tm vna cā ꝑcisa et sufficiens·

Septimū dub·est·Vtꝛ demōstrationes pūt augeri p diuersa media

Solo Nō·ni si in postꝛ in lat⁹ sumēdo·i·sumēdo sl minore extremitate·vel sumēdo spēs coequeuas sl vno gne q̄ sl laterales· Rō isti⁹ est·qz demōstratio ꝓcedit ex ꝓpriis·si q̄ ad vnā cōclonem adducerent diuersa media:illa nō eēnt ꝓpria·ꝑ extranea· Scōo etiā Illud qd augef: hz manere idem·ꝑ qd mediū variat:syllꝰ nō manet idem·Qz āt pt augeri in p⁹ sumēdo:pz·qz si aliq̄ passio demōstrat de aliq̄ cōi:poterit etiā demonstrari de inferiori: contento sub illo cōi qd sumit p⁹ illud· Hy⁹ est ex⁹ si sic fiat demōstratio·Omne ꝓpositū ex mā ꝛ forma est mobile·o ē corp⁹ est ꝓpositū ex mā ꝛ fōr·igit o ē corp⁹ aiatū ē mobile·ꝛ ꝓnter sic O ē corpus aiatū ē mobile·omne aial ē corp⁹ aiatū·q̄ omne aial ē mobile·Et ꝓnr Omne aial est mobile·ois bō ē aial·igit ois bō est mobil·Et vltra·Ois bō est mobil·scēs ē bō·q̄ sortes est mobil Ibi sl minore extremitate slsumit alia ꝛ sl illa adhuc alia q̄uscꝫ deveniat ad spēm spālissimā·

Etiā pūt augeri demōstrationes in lat⁹ sumēdo·qz i latus sumere est qū sl eodē sumūt lateralit coequeua opposita·ꝛ sic si aliq̄ passio demōstrat de aliq̄ cōi; poterit etiā demōstrari de inferiori:ꝓtento sl illo cōi/siue qd sumit p⁹ illud·vt si ista passio:q̄ est sensibile/de bovez eq̄ p idē medium:qd est aial·demōstretur· et si passio trianguli demōstrat de isocheli·ꝛ isopleuro· Est āt dīna inf demōstratōes q̄ augent in sumēdo in lat⁹·ꝛ in post·qz qū demōstratōes augentur sumēdo ad lat⁹:tūc sp manet eadē maior·ꝑ b nō ꝓtigit sumendo in p⁹ Juxꝫ ista tū ꝓsiderandū est q̄ in demōstratione nō potissima q̄ ꝓcedit p mediū qd nō est cā cōpletaꝛ sufficiēs:ꝑt fieri augmē demōstratōis p media·sicl postea in ꝛ° b⁹ ondet·qz vni⁹ rei pūt eē plres demōstratōes in diuerꝰ gnib⁹ cāꝝ·sicut ē augēdo in p⁹ ꝛ i lat⁹· Sez vna sola est potissima demōstratio·q̄ ē vlis·de oi·p se·ꝛ hz q̄ ipz Alie vo oēs in q̄b⁹ ꝓpria passio demōstrat de ꝓtent sl sl subiecto ꝓclonis/q̄ est in p⁹ sumere· vel vbi sumunt multe spēs q̄ sl coequeue sl tali sbiecto (qd est in lat⁹ sumere) nō sl potissime·qz nō est ibi fm q̄ ipm· nec passio ꝓuertibilis de suo sbiecto demōstrat· Ex⁹ est vt si demōstrata fuerit passio figure de figura:tūc sumat sl sbiecto ꝓclonis seu sl figura triangul⁹·ꝛ pūr sl triangulo isocheles· passio enī q̄ ꝓuertibilit ꝓuenit figure:nō ꝓuenit ꝓuertibilit isocheli vel triangulo vt manifestū est· Ex⁹ scōi est vt si sit demōstratio q̄ oīs triangul⁹ hz tres angulos: slsumatur Isocheles est triangul⁹·q̄ hz tres angulos eqles duob⁹ rectis

Octauū dubū ē·An ne demōstratōnes pūt diminui:sicl pūt augeri· Et vi q̄ sic·qz opposita biit fieri circa idem

Solo Nō·qz si diminuerent vel eēt slalit: vel vtualit·Nō pmū·qz hoc fieret remouēdo aliquā ꝓpōnem: vel aliquē ēminū·ꝛ tūc nō remaneret syll's·Nec ꝛ⁹·qz si nō remaneret vt⁹ ei⁹:tūc nō esset demōstratio·Hoc tū vez ē q̄ postq̄ demōstrātōes sl auctē:tūc pūt itez diminui·vt si fiat ista demōstratio O ē corpus aiatū est augmētabile·omne sensibile ē corp⁹ aiatū·q̄ omne sensibile ē augmētabile·Illa demōstratio pt augeri sumēdo sl minore extremitate·vt dicendo sic·Omne corpus aiatū est augmētabile·omne aial ē corp⁹ aiatū·q̄ oē aial est augmētabile·Et ꝓnr sic·Omne corp⁹ aiatū ē augmētabil·oīs bō est corp⁹ aiatū·q̄ oīs bō ē augmētabil Ibi nō pt amodo slsumi sl scōa·nisi p ēminū discretū· Si q̄ velim⁹ itez accedere p modū ascens ad ꝓclones ꝓnez·vbi sez minor extremitas īmediate stetit sl medio tūc vbi iā dicim⁹ in minori·oīs bō est augmētabil: dicem⁹ in scōa demōstratōne·omne aial·ꝛ postea omne sensibile·ꝛ sic sp ascēdēdo p viā resolutōis pl⁹·ꝛ pl⁹ fiet diminutio demōstrationū pri⁹ factaꝝ·Sez in descēsu ānto magl fit augmētatio:tāto magl fit dīnutio fiendaꝝ· Ex q̄b⁹ pez q̄ diminutio aliqualiter potest esse circa demōstrationē sed nō oportet q̄ sit circa demonstrationē qualitercūq̄ acceptā Et per hoc patet solutio ad obiectū·quia si vnū oppositorū ꝓuenit alicui: tunc alterū pt alicui ꝓuenire si accipiat illud subiectū sl sua latitudine·ꝑ si accipiat sub certo modo non oz·sicut pz in rebus nālib⁹·q̄a rez nāliuz est cert⁹ ēmin⁹ augmēti et decrementi· ita q̄ in q̄libz sp̄ē sit cert⁹ ēmin⁹ vltra quē nō pt esse transit⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sicut in specie humana est terminus vltra quē nō pōt homo augmētari·mō si sit aliqs pticularis hō illa ꝗtitate cōstitutus tūc nō pt augeri ꝑ hō diminui·etiā pōt diminui ꝑ nō augeri·ꝑ tamē ex hoc nō sequit falsitas illius q̄ opposita hūt fieri circa idē ꝑ hoc·q̄ etsi augmētatio nō pōt fieri circa hoīem tali mō acceptū·pt tū fieri circa euz si capiat ꝑ latitudie sui eē·⁊ ita est dōm de augmētatōe et diminutione demonstrationum·

Ed quia differūt scire quia ⁊ ꝓpt q̄d scire primū quidē in eadē scientia Et in hac dupliciter·vno quidē mō si p nō medium fiat syllꝰ Hō ēm accipit prima cā·sed q̄ ē ꝓpter quid scia fm primaz cām·Alio ꝯo mō si nō p media quidē·sed nō p cām·sed p ꝯuertentiā ⁊ p notiꝰ·phibet ēm nihil eque pdicātiū notiꝰ eē aliquādo nō causam·Quare per hanc erit demonstratio

Iste est quartꝰ tractatꝰ huiꝰ libri in quo postq̄ determinauit de demōstratōe, ꝓpter q̄d fm se ⁊ absolute·vult determinare de ea ꝯpatiue cū cōparando ad demōstrationem q̄ penes drām·Et hz tractatꝰ iste duo capla·In p̄mo ostēdit quō drūt iste demrātōes in eadē scia·In scdo quō in diuersis sciētijs ibi (Alio vero mō) Circa p̄mum duo facit·q̄ p̄mo oūdit dupliceē drām istaꝝ demrātionū Scdo declarat illas p exēpla ibi· (Ut q̄ ꝓpe) Quo ad primū dicit q̄ drūt scire quia·⁊ scire, ꝓpter q̄d·oz q̄ etiaz drānt iste due scie siue isti duo mōi sciēdi·⁊ sic alia est scientia, ꝓpter q̄d ⁊ quia·⁊ si drānt scie oz q̄ etiā drānt demōstratōes q̄ scz ⁊ ꝓpter q̄d·q̄ sunt cause taliū sciarū·⁊ primo in eadē scia accepte tales demōstratōes drūt duplicē·vno mō ꝛ scia quia·siue syllꝰ demōstratiuꝰ quia id q̄d ē nō mediū, hoc est si fiat p̄ mediatū p̄ncipium siue mediū·tale ēm mediū est nō mediū·q̄ nō est imediatum mediū ātē demōstratōis oz eē imediatū·⁊ hoc cōtingit q̄ī est trāscendēs ⁊ nō ꝯuertibile cū extremo·hoc ēm nō erit sufficiēs ⁊ prima cā·tūc ēm in tali medio nō accipit prima ⁊ prima cā ⁊ ꝯuertibil·p tale igit medium gnat solus scia quia·Sed sciētia ꝓpter q̄d est gnata ex medio q̄d est prima hoc ē, prima ⁊ eēntialis cā ꝯclusionis Scdo drūt in eadē scia sic·q̄ q̄ī in demōstratōe accipi pro medio q̄d est immediatū·ꝑ tū est nō mediū in hoc q̄ est non causa·sicut q̄ī fit demōstratio p immediatū effectū ⁊ cum cā ꝯuertibile·tūc ēm p ꝯuertentiā siue p conuertibilia ⁊ proxima fit demrātio·⁊ fit p notiꝰ quo ad nos·⁊ nihil p̄hibet in his q̄ ꝯuertibiliter de se inuicē pdicant·⁊ hūt tū se sicut causa ⁊ effectus q̄ effectꝰ sit notior quo ad nos·et tūc quo ad instructōem vtilꝰ est demōstrare p effectū q̄ p cām·Et summarie in his verbis vult phs q̄ demōstratio, ꝓpter quid ⁊ quia differunt in eadē scia duabus differētijs·Prima est q̄ demōstratio, ꝓpter quid, pcedit a causa ꝯuertibili ⁊ adequata ad effectū· Demōstratio vero quia a causa remota ad effectū·Scdo differunt q̄ demōstratio, ꝓpter q̄d semp, pcedit a causa·ꝑ demonstratio quia, pcedit quādoq̄ ab effectu ad cām·eo q̄ effectꝰ quādoq̄ nobis est notior sua causa·

Ut quia ꝓpe sunt planete, ꝓpter id q̄ non scintillant Sint ēm in quo c planete·in quo b nō scintillare·in quo a ꝓpe esse·verū ē igit b de c dicere·planete ēm nō scintillāt. Sed et a de b nō scintillās ēm ꝓpe est·h̄ ēm accipitur p inductionē aut p sensuz·necesse ē ergo a ipi c esse·Quare demōstratū est q̄ erratice sunt ꝓpe·h̄ ergo ē syllꝰ nō ꝓpter q̄d sz q̄a nō ēm ex h̄ q̄ nō scintillāt ꝓpe sunt·sed ꝓpter id q̄ ꝓpe sunt nō scintillant

Hic manifestat pdcās drās p exēpla dicēs volētes demōstrare q̄ planete, ꝓpe stī, ꝓpt hoc q̄ nō scintillāt demōstrāt cām p effectū·Quia scintillare nō est cā cā q̄d est ꝓpe stare·ꝑ ecōtra, ꝓpe stare est cā eius q̄d est nō scintillare·stelle ēm fixe scintillāt·q̄ visus, ꝓpter eaꝝ distātiā in ꝯtemplatōe caligat·Et pt sic formari demonstratio· Omne scintillās est, ꝓpe planete nō scintillāt·q̄ sunt, ꝓpe Et istō declarat phs in termis trāscendētib⁹ sic sit in q̄ c planete·id est accipiat planete q̄si maior extremitas·in q̄ aūt b sit nō scintillare·id ē nō scintillare accipiat tanq̄ mediū·in quo āt a sit, ꝓpe esse id ē, ꝓpe eē accipiat vt maior extremitas·tūc vera est hoc, ꝓpō·omne c est b·q̄ planete nō scintillāt·⁊ iterꝝ vꝝ est q̄ b sit a·q̄ oīs stella scintillās, ꝓpe est·hmōi aūt, ꝓpōnis vitas opz q̄ accipiat p inductionem aut p sensum·q̄ effectꝰ hic notior est cā·et sic sequit ꝯclusio q̄ omne c sit a·⁊ sic demōstratū est q̄ planete nō scintillātes siue stelle erratice, ꝓpe sunt·Hic igit syllus nō est, ꝓpter quid·ꝑ quia·nō ēm ꝓpter hoc q̄ non scintillāt planete stī, ꝓpe·ꝑ, ꝓpt id q̄d, ꝓpe stī nō scintillāt

Cōtingit aūt p alterꝝ alterꝝ monstrare·et erit ꝓpter quid demōstratio·vt sit c erratice in quo b ꝓpe esse·a non scintillare·Est igit b in c·quare ⁊ in c a·⁊ ꝓpter quid erit syllogismus accepta est ēm prima causa

Hic oūdit phs quō demōstratio quia in qua, pcedit ab effectu ꝯuertibili ad suā cām cōuertit in demōstratōnem, ꝓpter q̄d in qua, pcedit a causa ad effectū·dicēs q̄ cōtingit alterꝝ iterꝝ demōstrare p alterꝝ·vt p hoc q̄ est, ꝓpe stare ꝯtingit demōstrare nō scintillare ⁊ sic erit demōstratio, ꝓpter q̄d·vt sit c erratice·id ē accipiat stella erratica tāq̄ maior extremitas in quo b sit, ꝓpe esse·id ē accipiat vt terminꝰ medi⁹·⁊ maior extremitas a sit ñ scintillare·q̄d sup̄ fuit mediū·est igit b in c·q̄ omnis planeta ꝓpe est ⁊ a est in b·q̄ omis planeta q̄ ꝓpe est nō scintillat·q̄re sequtur a sit in c·scz q̄ omis planeta q̄ ꝓpe est non scintillat ⁊ sic est syllogismus, ꝓpter quid eo q̄ accepta ē causa p̄ma ⁊ immediata

Iterꝝ sic luna demrant q̄ p icremta circularis sit. Sic q̄d ē ipi⁹ q̄ factꝰ ē syllꝰ·Econuerso aūt posito medio ipi⁹, ꝓpter q̄d sit Nō ēm ꝓpter augmēta ipi⁹ circularis ē Sz q̄ circularis ē accipit augmēta hmōi Sit luna in quo c·in quo b augmētū·ī quo a circulare

Hic phs poit aliō exm dicēs q̄ sic·id ē demōstratōe facīēte scire q̄ demōstrāt q̄ luna est circularis figure·p icremēta scz q̄b⁹ omī mēse augef ⁊ minuit sic arguentes· Omne q̄d ad solē relatū p recessum a sole icremēta cornī culata recipit ē sphericū luna sic ad solē relata icremēta luis accipit·q̄ sphērica ē vl circularis·sic ēm demōstratio facta ē p effectū·Si vero ecōtra ponat mediū q̄d de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

causa est: tūc fiet demrātio, ppē ꝗd. Nō enī luna, ppē augmēta siue cremēta corniculata: circularī est. ꝗ ecōn. ꝗa circularī est: augmēta corniculata accipit. Sit ḡ luna in quo c. i. mior extremitas. In q̄ āt a maior extremitas: sit esse circulare. Sic. omne b est a. omne c est b. ḡ omne c est a. vel sic. omne circulare recipiēs lumē a sole: puersū ad solē: augmenta lūis corniculariē recipit. Luna ē sphærica: lumē a sole recipiens. ḡ augmēta lumis a sole circulariē accipit

In ꝗb⁹ āt media nō cōuertūē. et est notiꝰ qd nō est cā qr demrāē. ſz nō ppter ꝗd

Hic p. oñt quō fit demrātio qr. qñ. pcediē ab effectu nō puertibili ad cām. d. ꝗ in ꝗbusdā demrationib⁹ media nō puertūtur cū extremis: ꝗ excedūt media ⁊ excedūtur. tū qr effect⁹ est notior causa: ille demrationes vocātur qr. et nō, ppē ꝗd. vt si demrētur de venere ꝗ non, ppestat. sic. Ome nō scintillans, ppe stat. ven⁹ nō scintillat. ḡ venus, ppe stat

Ampliꝰ in ꝗb⁹ mediū extra poniē. Et in his enī ipi⁹ ꝗa nō, ppter ꝗd demrātio est. nō enī dicīē causa

Postq̄ pbs in pcedēti demrauit q̄liter demrāē ꝗa p effectū. ꝗ oñt q̄liter demrāē qr: p nō īmediata. siue per cām remotā. Et circa ꝗ duo facit. pº mānifestat, ppositū 2º oñt q̄liē in hmōi demrātōnib⁹ media se habeāt ad cōclusiōes. ibi (Companē āt hmōi.) Circa pmū tria facit pº pⁿ intētuz. 2º mānifestat p exēpla. ibi. (Ut qr nō respirat). 3º ordinat ī forma syllogistica. ibi (Syllꝰ āt) Quo ad pmū dicit ꝗ nō soluz in his p effectuz demrāē qr. et nō, ppē ꝗd: ꝗ etiā in ꝗb⁹ mediuz extra pomē. Dz āt extra poni/qñ est diuersuz a maiori ēmino. sicī accidit in syllogismis negatiuis. Vel dz ex poni qñ extra gen⁹ est q̄ cōmuni⁹. Qz āt p tale mediuz nō pt demrari, ppē ꝗd: pbat qr demrātio, ppter ꝗd: est p causam. tale āt mediū nō est, ppie causa

Ut qr nō respirat paries: ꝗa non est aīal. Si enī hoc nō respirādi causa. ſz aīal eē cāz respirādi. vt si negatio ē cā nō esse: affirmatō est causa esse. Sicut sine mēsura esse calida et frigida/nō sanandi cā est. Silꝰ āt et si affirmatio est cā esse: negatio ē cā nō esse. In his āt sic demrātis nō ꝓtingit qd dictū est. Nō enī omne respirat aīal

Hic p. manifestat hoc qd dixit/p exⁿ. di. Sicq̄ vellet, pbare ꝗ nō respirat paries: qr nō est aīal: nō demrāt, ppter ꝗd. nec accipit cāz. qr si nō esse aīal: esset causa non respirādi: oporteret ꝗ ome aīal esset cā respirandi. quod falsum est. quia multa sunt aīalia q̄ nō respirāt sicut pisces. Oportet enī si negatio est causa negationis ꝗ affirmatio sit causa affirmatōis. sicut nō esse caliduz ⁊ frigiduz in mensura: est causa ꝗ alicq̄s non sanē. Siliē āt e cōuerso est si affirmatio est cā affirmatiōis: ⁊ negatio est causa negationis. In premissis autē hoc nō ꝓtingit ꝗ affirmatio est causa affirmationis. ꝗa non omne qd est aīal respirat

Syllogismꝰ aūt hmōi fit cause in media figura. vt sit a aīal. in quo b respirare. in quo c paries. in b ꝗdem igitē omī est a. Ome enīz respirans aīal est. in a aūt nullo modo esse a Quare nec b i c nllo ē. Nō igitē respirat pies

Hic ordiat pdcm exⁿ in forma syllogistica. ⁊ dicit ꝗ syllm pdictū oz fieri in media figura. ⁊ ꝗ iō est. qr in pma figura nō pt eē pclo negatiua. tra ꝗ maior sit affirmatiua: qd ncārīū est eē in pdicto exēplo. Nā respirare qd est maior extremitas: oz ꝗ piūgatē cū aīali. qd est medi⁹ ēmin⁹ fm affirmationē. Sz paries. qd est mior extremitas: oz ꝗ piūgatē cū aīali. qd est mediū fm negationem. ⁊ sic opz ꝗ maior sit affirmatiua. ⁊ minor negatiua. qd nūq̄z fit in pma figura: ꝗ sⁿ in scda. Accipiatē ḡ aīal a. i medi⁹ ēmin⁹. b. i. maior extrēitas. ⁊ paries c. i. mior extremitas. Sit ḡ a in oi b. qr ome respirans est aīal. In nllo āt c est a. qr nllꝰ paries est aīal. seqtur etiaz ꝗ b in nllo sit c. i. ꝗ nllꝰ paries respiret. Si āt accipeē mediuz, ppinquū: eēt demrātio, ppter ꝗd. vt si oñderetē ꝗ paries nō respiret. qr nō hz pulmonē. Ome enī hūs pulmonē: respirat. ⁊ ecōn

Companē āt hmōi causaꝝ ſz excellentiā dictis. hoc āt est plurimū distāter mediū dicere. Sicut est illud qd Anacharsidis In scythis nō sūt sibilatores. neqz enī vites.

Hic p. oñt quō media se hñt ad pclonem. d. ꝗ hmōi cause remote ppanē dictī ſz excellentiā. i. excedūt cōitatem pclonis, pbande. et hmōi mediū ꝓtingit dicere qd est multū distans. vtz in, pbatione Anacharsidis pbi. pbātis ꝗ apd Scythas nō sē sibilatores. ppē ꝗ ꝗ nō sē ibi vites. Hoc est enīz mediū valde remotum. ppinquū enī esset nō hīe vinuz. ⁊ adhuc, ppinquⁿ bibere vinū. ex quo seqtur leticia cordis q̄ mouet ad cāntanduz. si sibilatio, p cantu accipiatur. Vel sibilⁿ accipitur ꝗ nō, p q̄libz cantu: ꝗ vindemiantium q̄ appellatur celeuma

Scdm igitē ꝗdem eandē sciam ⁊ ſz dispōnē eorūdem be dīntie sunt ipsius. quia ad ipm ppter quid syllogismū

Hic epilogat pbs quod dixerat. dicēs ꝗ be sunt differentie syllogismi qr. ad syllogismū q̄ est, ppter quid fm eandem scientiā ⁊ dispōnem eorundē. que ostendunt scientiam quia. et, ppter quid

Alio āt mō differt, ppter quid ab ipo ꝗa qd est p aliā sciam vtraqz speculari.

Hic pbs oñt quō differt demōstratio, ppter ꝗd a demōstratione qr. in diuersis scientijs. Et duo facit. pmo, ponit intentum. dicens ꝗ alio modo a predictis differt, ppter quid ab ipso quia. propter hoc ꝗ in diuersis scientijs considerantur. id est ex eo quia ad vnā scientiā ꝓtinet, ppter quid: et ad aliam quia

Hmōi aūt sūt q̄cunqz sic se hñt ad inuicē ꝗ alteꝝ sub altero est. vt speculatiua ad geometriam ad steriometriam. ⁊ harmonica ad arithmeticā. et apparētia ad astrologiam

Hic ostendit que sunt ille scientie. Et duo facit. Primo manifestat propositum in scientijs quarum vna est sub altera. Secundo in scientijs quarum vna non est sub altera. ibi (Multe aūt non) Circa primū duo facit. Primo ostendit qualiter se habeant ad inuicem fm ordinem. Scdo oñt q̄liter se habeant ad inuicē fm ouenientiam. ibi (Fere autez vniuoce) Quo ad pmum dicit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̃ hmōi sciētie sunt ad quas vna pertinet qz & ad aliam
ꝓter ꝗd quecūq; sic se habent ad inuicē q̃ altera ē sb̄al
tera·hoc aūt ꝓtingit dupl'r·Uno mō qn̄ sb̄iectū vni' scie
est spēs subiecti supioris scie·sicut aīal est spēs corporis
natural·& iō scia de aīalib' est sb̄ scia naturali· Alio āt
mō qn̄ sb̄ctm̄ inferioris scie nō ē spēs sb̄iecti supioris sci
entie·s sb̄iectū inferioris sciētie ꝓpat ad sb̄ctm̄ supioris
sicut materiale ad formale·& hoc mō accidit hic vna sciē
tiam esse sb̄ altera sicut speculatiua id ē pspectiua se ha
bet ad geometriā·Geometria em̄ est de linea & pspectiua
de linea visuali·linea āt visualis nō est spēs linee simpl'r
sicut nec triāgul' ligne' spēs triāguli·nō em̄ ligneū est dif
ferētia trianguli·& sic machinatiua hoc est sciētia q̃ ē de
eleuatōe turriū & homoz q̃, ꝓprio noīe vocat scia de inge
nijs se hz ad sceremetriaz hoc est ad illaz ptē geometrie
que est de his q̃ est de mēsura solidoz siue corpm q̃ tradi
tur in decimo euclidis·machinatiua em̄ siue de ingenijs
scia sequit mēsurā solidoz in ponderib' & q̃ntitate & ere
ctione ingenioz & ꝓportōe & sicut se hz harmonica id ē
musica q̃ in instrumētis musicalib' monochardo vigel
la & lira·& hmōi ad arithmēticā·q̃ ꝓportiones numero
rum ꝓsiderat arithmeticus quā ꝓportionē in cantu & di
uisione chordaz ponit harmonica sicut passiones linee
cōsiderat geometria q̃s in linea visuali q̃ radi' ē ponit p
spectiua Et sicut scia naualis q̃ apparētia appellat se ha
bet ad astrologiā q̃ntū ad illā ptē q̃ est de angul' & diuersi
tate aspctūs·Ad hāc em̄ naualis fm apparentiā in stell'
viā nauim dirigit·vel forte meli' ad lune q̃rtas·qz exelo
giū aqueū mouet ad effluxū & refluxū maris·& qz ill'oz
unt vēti scōi vel nō scōi de fundo maris·& hoc apparet in
chrispatione vndaz·Ad quā cūq; em̄ plagā mouentur
chrispātes vndule ꝓmo in aque supficie ad illaz flabit
ventus in pūcto ꝓprie q̃rte maxime si ibi erit luna·q̃r
te vero anguli vocant pūcta oriētis occidētis medij celi
et anguli medie terre

Fere aūt sunt vniuoce hazc sciētiaz q̃daz
vt astrologia mathematica & que naualis ē·
Et harmonica mathematica & q̃ fz auditu

Hic oñt pbs q̃liter se hnt pdcē scie ad se inuicē fz cō
uenientiam·& dicit q̃ fere hmōi scie sunt vniuoce ad sei
uicem·(dr aūt fere) qz cōicant in noie gn̄is & nō in noie
spēi·Dicūtur em̄ oēs scie mathematice·Quedam quidē
quia sunt de sb̄iecto abstracto a materia vt geometria &
arithmetica q̃ simpl'r sunt mathematice·Quedā aūt p
aplicatōez p̄ncipioz mathematicoz ad res naturales
sicut astrologia dr mathematica q̃ ꝓsiderat diuersitates
motuū p̄uentionū & ꝓiūctionū & aspectuū in stell'·& naua
lis astrologia q̃ fere idē ꝓsiderat sicut etiā fere vniuoce
sunt harmonica mathematica siue musica·& illa q̃ est fz
auditū in chordis & instrumētis musicis

Hoc aūt ipm quia sensibiliū est scire Sz
ipm ꝓter ꝗd mathematicaz·hi em̄ hnt cāz
demonstratōes·& multotiēs nesciūt ipm ꝗa-
Sicut vniuersale ꝓsiderātes multotiens q̃
dam singulariū nesciūt ꝓter id qd nō inten
dūt·Sūt aūt hec quecūq; alteraz ꝗddam st
fm substantiam·Et vnt spēbus·mathe
matice em̄ circa spēs sunt· Nō em̄ de subie
cto aliquo. Si em̄ de subiecto aliquo geo
metrica st·sed nō fm q̃ de subiecto sunt·

Hic manifestat quō in pdcis sciētijs ad vna sciam
pertinet quia & ad aliā ꝓter ꝗd·Et circa hoc duo facit·
Primo ostēdit q̃ scie q̃ sb̄ se cōtinēt alias hnt dicere ꝓt
quid·Scdo quō scie que sub eis cōtinent hnt dicere ꝓt
quid respectu aliaz sciaz ibi (Hnt aūt se) Cōsiderandū
ergo est q̃ in omnib' sciētijs p̄noiatis ille scie q̃ cōtinen
tur sb̄ alijs aplicāt p̄ncipia mathematice ad sensibilia
que aūt sb̄ se cōtinēt alias st̄ magl̄ mathematice· Et di
cit pbs p̄mo scire qd̄ est sensibilium id est inferioz scien
tiaz que aplicāt ad sensibilia·s scire ꝓter ꝗd est mathe
maticaz id ē sciarum quaz p̄ncipia applicant ad hmōi
sensibilia·Hmōi āt hnt demōstrare ea q̃ sumunt cāe in
inferioribus sciētijs·Et qz posset aliq̃s dicere q̃ qui sci
ret ꝓter ꝗd sciret & de necitate quia·remouet hoc conse
quenter dicēs q̃ multotiēs illi q̃ sciūt ꝓter ꝗd nesciūt
quia·& hoc manifestat p exemplū·cū scz considerātes vl'e
multotiēs nesciūt quedā singularia·ꝓter hoc q̃ hoc nō
intendūt p cōsideratōem sicut q̃ scit oēm mulā esse steri
lem nescit de ista quā nō ꝓsiderat·& sil'r mathematic' qui
demonstrat ꝓter quid nescit qn̄q; quia eo q̃ nō appli
cat p̄ncipia supioris scie ad ea q̃ demōstrant in inferiori
scia & qz dixerat q̃ scire ꝓter ꝗd est mathematicoz ideo
oñdit cuiusmōi ge' cāe a mathematicis sumat·Un̄ dicit
q̃ iste sciētie q̃ accipiūt ꝓter ꝗd a mathematicis sunt al
terū ꝗddā id est drīt ab eis fm sb̄iectū scz inq̃ntū appli
cant ad materiam·Un̄ hmōi sciētie vtunt spēbus id est
formalibus p̄ncipijs q̃ accipiūt a mathematicis·mathe
matice em̄ cōsideratio hoz est vt de sb̄iecto id ē vt de ma
teria qz & si ea de ꝗbus geometria ꝓsiderat sint in mate
ria sicut linea supficies & hmōi·nō tm̄ cōsiderat de eis ge
ometria fm q̃ sunt in materia sed fm q̃ sunt abstracta·
Nam geometria ea q̃ st̄ in materia fm esse·abstrahit a
materia fm ꝓsiderationē Sciētie em̄ sb̄alternate econ
uerso accipiūt ea q̃ sunt cōsiderāda in abstractione & ap
plicant ad materiā·vn̄ patet q̃ geometria dicat ꝓt ꝗd
in scientijs fm causam formalem

Habet aūt se ad pspectiuam sicut hec ad
geometriā·alia ad istā·vt est id qd̄ est de iri
de ipm quidem quia physici est scire· Sed
ꝓter quid perspectiui·Aut simpliciter·aut
fm doctrinam

Hic ostendit pbs q̃ scia sb̄alternata dicit ꝓter quid
nō respectu scientie sb̄alternātis·s respectu cuiusdā alte
rius vt pspectiua sb̄alternat geometrie·& si illi ꝓpetur
dicit tm̄ quia & sicut pspectiua sb̄alternat geometrie·ita
sciētia de iride sb̄alternat scie pspectiue·applicat em̄ p̄nci
pia q̃ pspectiua tradit simpl'r ad determinataz materiaz
Un̄ ipi' physici q̃ tractat de iride est scire qz id est q̃ ꝓue
niunt iridi q̃ntū ad materiā fm q̃ est in nube aquosa·sed
ꝓter quid est iris q̃ntum ad reflexionem radioz sol' cōsi
derare est pspectiui·dicit em̄ ex p̄ncipijs suc scientie pro
pter quid est iris

Multe aūt & nō sub se inuicez sciarum se
habēt sic vt medicina ad geometriā·Qui
dem ergo circularia vulnera tardi' sanātur
medici ē scire quia·ꝓter ꝗd aūt geometrie·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hic oñt·p·quõ quia·ꝛ ꝓter quid in diuersis scientijs non subalternis dñt dicens ꝙ multe scia ꝛ q̃ nõ st̃ l̃ se inuicem sic se hñt ad iuicẽ ꝙ ad vnã ꝓtinet quia ꝛ ad alterã ꝓter quid sicꝯ ꝛe medicina ꝛ geometria q̃ in aliq̃ sic se hñt·nõ eñ subctñ medicie sumit a subctõ geometrie sicꝯ subctñ ꝑspectiue·ß tñ ad aliquã ꝓclusionẽ ꝓsideratã in medicia applicabilia st̃ ꝑncipia geometrie·sicut ꝙ vulnera circularia tardi⁹ sanẽt medici cyrurgici est scire qꝛ·qui ß expit·ß ꝓt quid scire est geometrie ad quem ꝓtinet scire ꝙ circul⁹ est capacissima figura ꝛ·ꝛ qꝛ ꝓtes circlar vulner ñ aꝓ iquãt sibi vt possint ꝛe facile ꝓiungi ꝛ ꝓuertibilem Ad scõm est dõm·Qꝛ licet cã ꝑma pl⁹ influit quo ad substantiã rei q̃ cã scõa·tñ scõa cã pl⁹ influit quo ad ꝛeterminationẽ·qꝛ ꝑma cã ẽ cã plurũ·ß causa scõa ꝛeꝛmiata ꝛ ꝑia est vni⁹ effect⁹ cum q̃ ꝓuertitur

Ad tertium est dicendum·ꝙ supꝛ⁹ ꝛefinita ẽ ꝛemõstratõ potissima·ꝛ non ꝛemrã⁹ in cõi·ꝛ g̃ non oꝛ ꝙ ꝛefini⁹ ꝛemõstrationis ꝓueniat ꝛemõstrationi ꝓter quid·ꝛ sic est diuisio analogi in sua analogata·ꝛ non oꝛ in analogꝯ aliquã vnam materiam conpletam saluari·ß solum diminutã·ꝛ ita est in istis ꝛemonstrationib⁹·qꝛ vtraq̃ ꝛemõstrat ꝑ causam licet differenẽ vt dctñ est

Circa textum expositu; mouetur questio·Vtꝛ ꝛemõstratio ꝓt quid q̃ est potissima differt a ꝛemonstratione quia ḿ diuersis scientijs et ḿ vna·

Et videt ꝗ suꝓo⁹ sic·nulla ẽ ꝛemrã⁹ ꝓt quid ·ꝓbat qꝛ nulla ꝓcludit ꝓt quid ß tñ quia·id ẽ qꝛ ꝑdicatũ ẽi l̃ iecto Scõ ꝙ nõ sit potissima ꝓbat·qꝛ cã ꝑma plus influit i cãtũ q̃ cã scõa·ß ꝛemrã⁹ quia ꝓcedit ꝑ cãꝫ remotã ꝛ ꝑmã·g̃ videt ꝙ illa sit potioꝛ Tertio ꝛemrã⁹ quia nõ est ꝛemrã⁹·qꝛ sibi nõ ꝓueit ꝛefini⁹ ꝛemrãtõis·g̃ suꝓo⁹ falsuꝫ·Añs ẽ maifestũ qꝛ nõ ꝓcedit ex ꝑmis veris ꝛ imediatꝫ sicꝫ quia a cã remota ad effectũ·l ab effectu ad iꝑaꝫ cãꝫ Dio·Effect⁹ ꝛ cã ꝓꝛia ꝛ si sit ad iuicẽ ꝓuertibiles·tñ ex his neq̃t fieri demrãtio ꝗe circularꝫ·ꝓter medioꝛ ꝓt quid ꝛ quia diuersas ꝓꝛietates

Cõclo·Igit dñt ꝓter quid ꝛ qꝛ demonstratões nedũ i vna·ꝫ et ꝯ i diuersis scientijs

Maioꝛ pꝫ ꝑ pbꝫ i ꝛextu·qꝛ ꝛer⁹ circul⁹ ẽ vniformis ꝑncipij ꝛ finis ad se ꝓuersio·vt sicut ꝑmisse ꝛmrãnt ꝓclusionẽ ꝓt quid ita cõ·ß ß ẽ ipossibile·qꝛ vna erit ꝛemrã⁹ ꝓt quid q̃ ẽ a cã ad effectũ·ꝛ scõa qꝛ ab effectu ad cãꝫ· ꝑoꝛitas ãt medij ꝛemrãtõis quia est quo ad nos·ꝛ ꝑoꝛitas medij ꝓt quid est quo ad naturã·quare dixit·p·supius circulo q̃ simplr ꝛmrãre ẽ ipossibile scꝫ ꝓt quid·qꝛ si fieret sic ꝛemrã⁹ ꝓt quid circularie·id eẽt ꝑus ꝛ posterius ꝗ naturã respectu eiusd q̃ iplicat·ꝛ idẽ ꝛemrãꝫ seipsuꝫ qꝛ ꝑncipiũ ꝓclusionẽ ꝛ ꝓclusio ꝑncipiũ·g̃ ꝛe ꝑ⁹ ad vltimũ ꝑncipiũ ꝛemrãꝫ ꝑncipiũ·sic ãt oia ꝓbare leue eẽt ꝛ arte nõ idigeret·Extẽdẽdo ãt ꝛemõstratoꝫ sic nõ ẽ ipossibile circularie ꝛemõstrare scꝫ i diuersis gñib⁹ ꝛemõstrationũ·vt si vna sit ꝓt quid ꝛ alia quia·l i diuersis gñib⁹ cãꝫ

Cõclusio seq̃tur ex ꝑmissis Ad obiecta i oꝓo⁹ Ad ꝑmũ est dicendum·Qꝛ ꝛemonstratio non dicitur ꝓter quid ex ꝑte conclusionis·qꝛ scꝫ ꝓcluditur ꝓt quid res ẽ sed dicitur ꝓter quid ex ꝑte ꝑmissaꝫ·qꝛ in ꝛemõstratione ꝓter quid ꝓceditur a causis ꝓter quas res ẽ· Sed ꝛemonstratio quia dicitur·quia in ea ꝓceditur ab effectu qui effectus non est id ꝓter q̃ res est·sed ꝛene habet viꝫ ꝓbandi a posterioꝛi quia res est·ꝛ ita ꝛemõstratio quia tñ oñt ita esse·ß ꝛmrã⁹ ꝓt quid oñt ita cẽ ꝑ cãꝫ adeq̃tã

Circa textũ expositũ fit dubia

Primꝰ est·Ad quid est vtilis ꝛemonstra⁹ quia Solutio quia ꝓcedit ab his que nota sunt quo ad nos·ꝛ g̃ vbi causa latet sensum·ꝛ effectus est sensui maifest⁹ ꝓt necessitatẽ nostri intellectus ad sensum ꝓuersi oꝛ vti ꝛemonstratione quia·sicut ꝑ non scintillare arguitur planeras ꝓt stare·ꝛ ꝑ incrementa circularia lune ꝓhendit cam esse circularis figure ꝛ sic sepe ꝓter nos vtilius est ꝛemonstrare ꝛemonstratione quia q̃ ꝓter quid· Et sic ꝛemonstratio quia ꝑus dicit ꝛe ea que ꝓcedit ab effectu ad cãm q̃ ꝛe ea que ꝓcedit a cã remota ad effectũ Quia ꝛemõstratio quia nominat recessum a ꝛemõstratione ꝓter quid·ꝛ quia illa ꝓcedit ab effectu ad causaꝫ magis recedit a ꝛemonstratione ꝓter quid·ideo hoc cõplexum (ꝛemonstratio quia) ꝑus dicitur ꝛe ea

Secũdum dubium est

An ꝓ e esse sit cũ eis q̃ ꝑ est non scintillare ꝛ longe distare sit causa scintillandi Solutio sic·qꝛ visus semp nititur ad discernendũ subtiliter res visas ꝛ drñas visibilium·modo q̃ res visa videtur l̃ angulo magno·ꝛ ꝛe ꝓe·tunc visus discernit drñas rei vise·ꝛ quiescit visus ꝛ iclinatio virtutis visiue·eo ꝙ habet intentũ·Cum ãt videtur res sub puo angulo ꝛ a longe visus hoc non ꝑ e sed nititur virtus visiua in hoc nec sunit spiritum visibile quiescere·sed generat in eo tremorem ꝓter quẽ tremorem species rei vise suscipitur minutim ꝛ cum tremore q̃dam q̃ videtur scintillatio ꝛ est splendoꝛ radiosus q̃ apparet egredi a coꝛpib⁹ luminosis cuiusmodi st̃ stelle·quõ etiam apparet in ignꝛ cãdelis q̃ a remotꝯ videntur·

Tertium dubium est·

Quõ non eẽ vites apud schytas est causa remota sibilationis Solutio vt in ꝛextu vitis ẽ causa vini q̃ dilatat coꝛ·ꝛ spiritus·quibus dilatatis fit leticia ꝛ iocũditas·vinum autem letificat coꝛ hominis·leticia autem facit sibilare· Est autꝫ schytia regio septentrionalis q̃ diuiditur a fluuio taucus ꝛ ꝑs quidem vna remanet in europa altera in asiaꝫ ꝓtenditur·Et q̃ est in europa ad thratiam terminatur paucaq̃ gignit animalia ꝛ teste plinio octauo naturalis historie a fulmie ẽ imuis Que vero in asia ad oꝛientem vergens diuersas ꝓtinet gẽtes ꝛe quarum moꝛibus dixit elegantissime iustin⁹ in ꝑncipio suoꝛ epitomatum vniuersaliter autem omnes schytice gentes teste herodoto in arcubus sunt eq̃tantes nõ ex aratro sed ex feris quas venantur vitam ducentes

Quartum dubium est·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quare dicit philosophus demonstrationem fieri p causam remotam q̃ in plus est q̃ suus effectus in scḋa figura · cum tñ eodem manẽte medio siue fiat demonstratio in ꝑmo scḋe · siue in scḋo scḋe semp potest reduci i secũdũ ꝑme Solutio cum reducitur scḋs scḋe in scḋs ꝑme non accidit vtrobiq; ꝛclusio · Syllogismus ei fact⁹ i scḋo scḋe reducitur ad scḋm ꝑme p ꝓuersionẽ minoris ꝛ ꝛclusionis ꝛ transpositionem ꝑmissarꝫ · ex⁹ est si fiat syllogismus in scḋo scḋe sic · Omne respirãs est animal · nullus paries est animal · ergo nullus paries respirat · fiat syllogismus in scḋo ꝑme sic ꝓ Nullum animal est paries omne respirans est animal · ergo nullũ respirans est paries · ibi ꝑz q̃uis vtrobiq; sit idem medũ non tñ ordiat hoc ad idem ostendendum

Quintũ dubiũ est ·

An scia supiorꝛ ꝛ subalternãs ꝓsiderat ꝓpter quid · et inferior quia Et videt q̃ non · qꝛ tunc scie inferiores non essent vere cum in eis non essent verissime ꝛ firmissime demõstrationes ꝓpter quid ſ̃z q̃ causant scire simpliciter Solutio scia inferior ꝓsiderat subiectum scientie supioris ꝓtractum · vt pspectiua ꝓsiderat lineã visualem geometria lineã simpliciter · musica nũerꝫ sonorꝫ · aritbmetica nũerꝫ simpliciter · mõ talis subiecti passiones vt inquit Albertus possunt dupliciter ꝓsiderari · Vno modo ꝑm q̃ sunt subiecti simpliciter · Alio modo ꝑm q̃ sũt determinati subiecti ad hanc materiam · De ꝑmis passionibus scia supior solum ꝓsiderat ꝓpter quid ꝛ inferior quia · vt geometria considerat ꝓpter quid passiones cõuenunt linee visuali inq̃tum linea · ꝛ arithmetica considerat ꝓpter quid passiones numeri insunt numero sonoro · sed passiones q̃ insunt linee visuali vt visualis est ꝓsiderat pspectia ꝓpter q̃d · ꝛ silr musica de nũero sonoro puta q̃ nũerus sonorus demulcet auditum ·

Sextum dubiũ est

An scia sbalternãs ꝛ sbalternata drñt inter se Solo sic quia habent sbiecta distincta ꝛ ꝓprias passiones fluentes a tali sbcõ · ꝛ ergo non est ꝑs scie sbalternãtis Et iuxta hoc ꝓsiderandum q̃ tria vt cõiter dicitur requiruntur ad hoc q̃ vna scientia sit vere ꝛ simpliciter alteri sbalternata ꝑm Albertum · Primũ est q̃ scia sbalternata contineat in se sbcñ scientie subalternantis cum additione differentie contrahentis ipsum ad determinatã materiam · sicut linea visualis se habet ad lineam ꝛ piramis visualis se habet ad piramidẽ ꝛ circulus visibilis qui est basis piramidis se habet ad circulum · ꝛ diameter piramidis ad diametrꝫ · ꝛ generatio piramidis ex radijs exeuntib⁹ ad illuminatũ se hꝫ triãgulũ · c⁹ motu imaginario generat piramis · ꝛ sic nũerus modulorꝫ se habet ad numerum ꝛ sic de alijs Scḋm est q̃ id q̃ addit inferior ꝛ subalternata scientia ꝓtrahat ipsum ad materiam determinatam · hoc est ad rem alterius naturꝫ ꝛ generis · quia aliter scientia de speciebus ꝛ differentijs diuisiuis subalternata esset scientie de genere q̃d falsum esse dicunt ·

Tertium autem est q̃ illud q̃ addit sup subiectum superioris non sit causatum vel pcedens a sbstantia vel natura subiecti supioris · quia aliter scientia paris ꝛ imparis sbalternaretur scientie de numeris q̃d falsum est · cuꝫ sit vna ꝛ eadem scientia · etiam si hoc esset verum · ꝑma philosophia sbalternarꝫ sibi omnes alias scias · eo q̃ ex suo sbiecto stabilit sbiecta oim aliarꝫ sciarꝫ · ꝛ q̃ꝫ ista sarbñ dcã sint tñ q̃tũ potest ex dictis pbi ꝓpendi vt inqt Albertus ad sbalternationẽ scie non exigitur nisi q̃ subalternans ꝛ sbalternata sunt circa sbcñ idem in substantia ꝛ diuisum ꝑm esse · Quia aliud habet esse in suis ꝑncipijs ꝓsideratum ꝛ alias passiones fluentes ab eo ꝑm esse q̃d habet in suis ꝑncipijs sbñalib⁹ acceptũ · Et aliud habet ꝑm hoc q̃ relatũ est ad hoc vel illud ꝑm q̃ in inferiori scia ꝓsiderat · ꝛ quia accidit ei eẽ in hoc ideo causas illarum passionũ q̃ instr ꝑm se non potest scire scientia inferior · sed acceptat eas a supiori sicꝫ · quia sic medicina ꝓsiderat corpus humanũ non ꝑm q̃ est magnũ · sed ꝑm q̃ est complexionis equalitate conmixtum · iueniens tñ impedimentũ in ipso ex corruptione ꝓpositionis ꝛ figure causam vero illius medij non ꝓsiderat ipsa · sed scientia supior · sicut geometria vel alia ꝛ maxime scientia de ponderibus · ꝛ differentia graduũ exigitur in medicina vt in libro de gradib⁹ dicit Albrindus ꝛ hoc modo est in iride quã ꝑm causam considerat physicus · ꝑm causarꝫ dico sue generationis in nube aquosa · ꝓsiderat pspectiuus ꝑm cãm reflexionis causate ab opposito sole ·

Septimũ dubium est

Quare ôt p · in textu q̃ scia subalternãs ꝛ sbalternata fere st coniuoce Solutio Alberti · qꝛ iferior recipit nomẽ ꝛ rões supioris · vt nũer⁹ sonorus recipit nomen ꝛ rões nũeri · ꝛ linea visual linee · ꝑ q̃d ã st scie i q̃b⁹ sbcñ superioris scie nõ nõie ꝛ rõne ꝓbat de sbcõiferior · sicꝫ magnitudo ꝓtinua nõ ꝑdicat de corpe humano · qꝛ nõ ꝓsiderat a mathematico · ꝛ id q̃ addit nõ est quãtitat · nec ôꝑncipijs quãtitat · Soino ꝓtet ipam · q̃uis ꝑz esse aliq̃ ꝓueniũt quõ ôt cyrurgic⁹ qꝛ vulnera circularia st difficiliora cure · ꝛ geomet ꝓpt q̃d · qꝛ latera vndiq; distãt eqlit ·

Iguraꝫ aũt maxie faciẽs scire mari me pria est · Mathematice ei sciaruꝫ p hanc primã figurã ferũt demõstrationes · vt arithmetica ꝛ pspectia · Et fere dicere ẽ q̃ cũq; ꝓpter q̃d faciũt speculatõnes · Aut enim oia · aut sicꝫ frequẽti⁹ ꝛ i plib⁹ p hãc figurã q̃ ẽ ꝓpt q̃d fit syllꝫ. Quare ꝛ p hãc erit maxime faciẽs scire ꝓpt q̃d specl'ari · Postea ipi⁹ q̃ q̃d ẽ scias p hãc solã ꝑmã figurã venari possibile ẽ · In media ei figura ñ fit categoric⁹ syllꝫ · ſz certior notitia affirmare q̃ꝫ negatione colligit · ſz scia ipi⁹ q̃ q̃d ẽ affirmatõis ẽ · In vltia ãt fit q̃d ſz nõ vlr ẽ · Sz q̃ q̃d ẽ vliũ ẽ · Hon em quodammodo est animal bipes homo.

Iste ẽ quit⁹ tractat⁹ i q̃ p · icipit ôt miare ô foza ipi⁹ de mrãtõis oñs i q̃ figura ẽ potissia ômrã° · Et didit i duo capla · In p° oñt q̃ syllꝫ ômrãtiu⁹ maxie fit i ꝑma figura Et qꝛ i ꝑma figura et pcedit ex negatis ꝛ et ꝛ ômratõ nẽ ex imediat pcedere oñt in scḋo capitulo quõ ꝓtingit ꝓpõnem negatiuam esse immediatam ibi (Sicut autem esse a in b) Primũ scilicet q̃ potissima demonstratio fit i pria figura oñt q̃ttuor rõmb⁹ Pria ẽ illa figura q̃ mari me facit scire ẽ ꝑma · C⁹ rõ ẽ · qꝛ mathematice scie st maxie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

scientie·⁊ ille faciũt demõstrationes in ꝑma figura·siue fuerint scie subalternates sicut arithmetica ⁊ geometria siue fuerint subalternate vt ꝓspectiua·⁊ eo dẽ mõ est fere dicere de omnib⁹ scientijs mathematicis q̃ ꝓter quid ⁊ non qꝛ faciũt demõstrationẽ siue speculationes·Aut em̃ õnino loquest vlr·aut sicut frequẽti⁹ ⁊ ĩ plurib⁹ ꝑ hãc ꝑmã figuram eius qõ est ꝓter quid fit syllꝰ ꝓter quid Scõa ratio tãgitur ibi (Quare ⁊ ꝓ hãc) ⁊ est ista·ꝑma figura est ꝑ quã frequẽti⁹ fit demõstratio ꝓter quid·q̃ ratio maxie vera ẽ de ꝑmo⁹ ꝑme figure·⁊ nõ de scõo·nec de modis ꝓticularib⁹·Secũdus em̃ mod⁹ prime figure qui ẽ negatiu⁹ nõ facit scire ꝓter quid·nec fit ĩ ipso demõstratio ꝓ quid q̃ hꝫ ꝓmã ⁊ ꝑuertibile cãm ꝑ medio·Medium ãt ĩ ꝑma figura subijcit in maiori ꝓ onẽ ⁊ ꝑdicatur in minori·⁊ iõ maior in ꝑma figura in tali syllo non ꝑt esse negatiua nisi sit falsa quia subijcit in ea cã essentialẽ ⁊ prima suo effectui·In negatio ãt syllo ꝑme figure oꝫ q̃ maior sit negatiua·qꝛ minor negatia eẽ nõ ꝑt·Et ex ꝑ hꝫ q̃ ĩ ꝑmo⁹ negatio vl̃ ꝑme figure nullo⁹ fit demõstra⁹ ꝓ quid·ꝑ ĩ vlib⁹ scõe figure ĩ q̃b⁹ syllogizat ꝑ cãm remotaꝫ fieri ꝑt·sic ei stãmĩ fm dispõeꝫ scõe figure non hãs pulmonẽ non respirãs paries·Et syllogizat sic ĩ ꝑmo mõ scõe figure·Nullũ nõ respirãs hꝫ pulmonẽ·paries ẽ nõ hãs pulmonẽ l̃ pulmone carẽs·q̃ null⁹ paries est respirãs·Vel ĩ scõa sic·Omne nõ respirãs est pulmonẽ non hãs·nullus paries ẽ pulmonẽ hãs·igit null⁹ paries est respirãs·⁊ iõ dctm̃ ẽ q̃ demõstratões dicentes ꝓ quid fere fiunt ĩ ꝑma figura·ꝑ tũ demrã⁹ inducta nõ est ꝓter quid·ꝑ quia tm̃ Tertia rõ tãgit ibi (Postea ipsius q̃ quid est) ⁊ ẽ ista quid ẽ potissimũ locũ tenet ĩ demrãtionib⁹ siue demõstratis sciẽtijs·quia sic dctm̃ est definitio vel ẽ ꝓncipiũ demõstrationis l̃ tota definitio ponẽ dẽs·ꝑ ipm q̃ quid ẽ solũ possibile est venari ꝑ ꝑmã figuram·ꝑ batur quia in media figura id est in scõa non fit syllꝰ categoric⁹·ꝑ scientia q̃ est ipsius q̃ quid est siue ꝓter quid est scia affirmationis·siue affirmatiue ꝓclusionis·In vltia ãt siue in tertia figura fit quidẽ syllogism⁹ affirmatiuus·ꝑ non fit syllꝰ vlr ꝓcludens·ꝑ scia q̃ quid ẽ de nũero vniuersaliũ·Definitio em̃ subiecta maiori extremitati vniuersaliter ⁊ affirmatiue recipit ꝑdicationẽ ipsi⁹·⁊ ĩ minori ꝑdicat definitio de ꝑ qõ ꝓtinet sub medio sbñaliter ⁊ ꝑ se·etiã de illo ꝑdicabitur vniuersaliter ⁊ affirmatiue Duab⁹ igitur ꝑmissis vlib⁹ ⁊ affirmatiuis fm dispositionem ꝑme figure necesse est concludi ꝓclusionẽ vniuersalem ⁊ affirmatiuã q̃ est scientia quid ꝓ quid·⁊ sic manifestũ est q̃ nõ ẽ nisi ĩ ꝑma figura ⁊ ĩ prio⁹ ⁊ nõ in alijs·nec ex falsis ꝓcludit scia ꝓ quid·Et istud manifestatur sic ꝑ ex⁹ sit boꝫ definitio aial bipes ꝑ q̃ nõ ĩ quodã ꝓticulari mõ quodãmõ de subiecto ꝑ accns dicto qui negari possꝫ ẽ bõ aial bipes·ꝑ simpliciter ⁊ vniuersaliter

Amplius hec quidẽ illis nihil idiget · ille aũt ꝑ hãc desant ⁊ augmẽtãt quousq̃ vtiq̃ ad imediata veniãt · Manifestũ g̃ ẽ q̃ maxie ꝓprium scire in prima figura est·

Hic ponit quarta rõ·Prima figura nõ idiget alijs duab⁹ ad sue oñsionis euidẽtiã·ille ãt due alie figure ꝑ hãc primã figurã desant ⁊ augmẽtãt donec ad imediata veniãt qõ tripl̃ fit vt dicũt diuersi diuersimode·Uno⁹ sicut dictum est quo ad euidentiam sue inferentie ⁊ illatõnis alie figure reducuntur ad primã mõ ꝑ reductiones quę fit ꝑ ꝓnersionẽ·modo q̃ fit ꝑ trãspõnem·mõ ꝑ ĩpossibile tensatur figura ad figure reductionẽ·ꝑ augentur ꝑ reductionẽ modoꝫ ꝓticularium in modos ꝑmos ⁊ vles ⁊ maxime in modũ primũ Alij dicũt q̃ demõstratões augẽtur ĩ post sumẽdo ⁊ ꝑdensantur ꝓtinue in post sumẽdo donec veniãt ad imediatũ qõ est tensum·quia tensum est cuius ꝑtes stãt ꝓinque ⁊ non habent medium inter sub iectum ⁊ ꝑdicatũ in his q̃ sunt ꝑ se Alij dicunt q̃ scõa figura ⁊ tertia augentur ⁊ ꝑdensantur ⁊ nõ prima·Quia in scõa figura fit demonstratio ꝑ causam remotã sicut paries non respirat quia non est aial·q̃ demonstratio si debeat fieri ꝑuertibilis oportet q̃ ꝑdensetur ꝑ additionem eoꝫ que ꝓtrahunt medium·hic animal est medium ad animal habens calorem circa cor ⁊ supiora mẽbra ⁊ huic addã habens pulmonẽ·⁊ hinc trahẽs refrigerantes aerem ad mitigationẽ caloris·⁊ sic tensado medium donec fiat ꝑuertibile·In tertia autem figura ꝑcipue dmõstrationes augentur·mediũ em̃ in illa exceditur ab extremis·quia subijcitur ⁊ ideo quia cũ passio ꝑdicatum·excedit subiectũ·ideo in illo oportet restringi passionem ꝑ additionẽ ꝓtrahẽtium ad equalitatẽ ⁊ ꝑuertibilitates subiecti·vel subiectũ ꝑ abstractionẽ ꝓtinue augeri donec ad equalitatem deueniat passionis ĩ ꝓmunitate qꝛ tunc ꝑuertuntur subiectum ⁊ passio·⁊ omnib⁹ his trib⁹ modis bene intelligitur quarta ratio·ꝑ ꝑm⁹ modus vt inquit·Albertus videtur magis esse de intensione·Arestotilis

Circa textũ expositum fũt dubia·

Primus est·An mathematice scientie maxie sunt alijs certiores Et videtur q̃ non·Quia metaphysice stãt certiores·quia ꝑ certiores ⁊ vniuersaliores causas ꝓcedũt

Solutio demonstratio aliqua siue scientia dicitur duplicter certior·Uno modo quo ad nos ita scꝫ q̃ maxime est nostro intellectui ꝓportionata·⁊ sic mathematice demonstrationes sunt certissime·qꝛ non stãt de nimis conuunctis materie sensibili sicut stãt demonstrationes physice·nec de nimis separat̃ a materia sensibili·Alio modo dicitur demonstratio certior alia simpl̃r licet incertior sit quo ad nos·⁊ ꝑ contingit quãdo ꝓcedit ꝑ causas certiores simpliciter ⁊ illo modo demõstratõnes metaphysice sunt certiores matematicis ⁊ alijs·qꝛ ꝑ certiores et vliores cãs ꝓcedũt·ꝑ tũ nõ stãt nobis certiores

Secundum dubium est

An ꝛep sit q̃ dicitur in tertia ratione q̃ in negatiuo syllogismo non posset concludi definitio q̃ facit scientiam ꝓter quid Et videtur q̃ non·Quia definitio ꝑt esse mediũ ĩ demrãtione negatia ⁊ negari ab vna extreitate ⁊ affirmari de alia·q̃ videtur q̃ ĩ negatia demõstratiõe potest eẽ scia ꝓ quid·qꝛ si nõ ꝓcludat ĩ tali demõstratione definitio tũ demonstratio illa potest ex tali syllo fieri

Sed·Alberti reuera definitio maioris extreitat̃ nũq̃ ꝑt elici ex syllo negatio ĩ ꝑia figura·qꝛ si fit syllꝰ negatiuus in ꝑia figura maior erit negatiua·⁊ erit tũc maior ꝓ ꝑ falsa·ꝑ definitio maioris extreitat̃ poterit eẽ mediũ ĩ syllo negatio·eo q̃ maior ĩ ꝑia figura ẽ affirmatiua et ꝑdicari potest definitio minoris extremitatis de ipsa minore extremitate Et ad obiectum dicendum est q̃ generaliter ꝛep q̃ non potest concludi in negatio syllogismo·⁊ ꝛep est ꝓ generibus singuloꝫ·qꝛ non ꝓcludit definitio q̃ ẽ ꝓclusio demrãtõis·nec definitio q̃ est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

demonstratio positione diffa. Si solum illa q̃ est vt principium demonstrationis. potest ex negatiua demõstratione ꝛgnoscere. ꝛ affirmatis nõ ꝛueit omnes definitiones demõstrare. Si in scda figura est aliqn̄ eligere definitionez maioris extremitatis qn̄ maior ē affirmatiua vt dcm̄ est

Sicut aũt ee a in b cõtingit idiuidualiter sic ꝛ nõ ee ꝛceditur. Dico aũt idiuidualr esse aut nõ esse cum nõ sit eorũ mediũ. Cũ ergo a quidem aut b in toto quodã sit. aut etiam bo. nõ ꝛtingit a in b prio nõ esse. Sit ei a i toto c. ergo si b non est in toto c. Potest em̄ a quiõ in toto quodã. sed b non ee in hoc. Syllogismus erit q̃ nõ sit a in b. Si em̄ in a q̃dẽ omni ē c. in b aũt nullo. in nullo b ē a. Silr aũt ꝛ si b in toto quodã est vt in d. d ei in omni b est. a aũt in nullo b erit p̃ syll'm. Eodem aũt modo demonstrabitur ꝛ si vtraq̃ in toto quodam sunt.

Istud ē scõm capl'm i quo p. ostẽdit quõ ꝓpõ negatia pot ee immediata. Et circa ꝗ duo facit. p. ponit iteritũ. Scdo manifestat ꝗ ibi (Cũ igit) Quo ad p̃m dr sic ꝛtingit ee a ee in b idiuidualr id ē immediate sic ꝛceditur nõ esse. id ē ita ꝛceditur pt q̃ ꝓpõ significãs a nõ esse in b sit imediã. vñ expoit quid ē indiuidualr ee l' nõ ee sez qn̄ affirmatia vel negatia nõ hz mediũ. ꝓpter quõ. pter. Scda ibi (Luz ergo aut b) Manifestat ꝗ p̃m ꝛ circa ꝗ duo facit. p̃mo ostendit quõ ꝓpõ negatia sit mediata. scdo quõ imediata ibi (Si vo neutꝛ) Circa p̃mũ dicit. q̃ cũ a id est maior extremitas siue p̃dicatũ. aut b id est minor extremitas id est sbcm̄. sunt i quodã toto sicl'ꝓ in gẽe. aut ãbo stl' sub aliquo genere diuerso. nõ ꝛtingit a nõ ineē b p̃mo. id est nõ ꝛtigit q̃ hec ꝓpõ nullũ b est a sit imediata. In quibus verbis p. vult inuere q̃ tripliciter aliq̃ ꝓpõ pt dici non imediata. Primo qn̄ p̃dicatũ est i aliquo toto. ꝛ sbiectuz nõ est i aliq̃ toto. p. ee in toto itelligit ee in aliq̃ superiori sicl'i gẽe. Exm̄ē vt b ꝓpõ nulla q̃titas ē aial. ē mediã negatia. p̃oo. qꝛ aial ē i p̃dicamẽto sbñe. Si q̃titas nõ ē in p̃dicamẽto. Si ē ipz met ge' gnalissm̄. Scds' ē qn̄ sbcm̄ est i aliq̃ toto ꝛ nõ p̃dicatũ. vt nulla linea ē sbña. Q̃ aũt illa sit mediã pz sic arguẽdo i pria figura. nulla q̃titas ē sbstantia. ois linea ē q̃titas. g̃ nulla linea ē sbña Tertius mod' ē qn̄ tã sbcm̄ q̃ p̃dicatũ ꝛtinēt sb aliq̃ toto i q̃ nõ ē alteꝛ. Exm̄ē vt null' bõ ē altedo. ibi bõ ē in aliq̃ gẽe i q̃ n̄ est altedo. ꝛ altedo i aliq̃ gẽe i quo nõ ē bõ. ꝛ sic pt ibi fieri ōmrã' tã i pria figura q̃ i scda. In pria sic. Nulla substãtia ē altedo. ois bõ ē sbña. g̃ null' bõ ē altedo. In scda figura sic. Nulla altedo ē sbña. ois bõ ē sbña. g̃ null' bõ est altedo. ꝛ sic pz q̃ ꝓpõ dr mediã negatia altero extẽte i aliq̃ toto l' vtraq̃ nõ q̃dõ i eorũ toto ꝗ in diuersis. si em̄ sitl' eorũ toto erit ꝓpõ imediata sicl'bic nullũ rõnale est irrõnale. vel nullũ bipes est quadrupes.

Q̃ aũt ꝛtigit b nõ ee i quo toto ē a. aut iterũ a i quo ē b. manifestũ et coordiatõib' est. q̃ cũq̃ nõ ꝛmutãt ad inicẽ. Si ei nihil horũ q̃ stl' i a cd coordiatione de nullo p̃t q̃ stl' i b ef. A aũt i toto p sit coordiatõne extẽti. manifestum ē q̃ b nõ erit i p. Cõmutarentur em̄ coordinationes. Similiter autem est ꝛ si in toto quodam est

Hic p. manifestat qd̃ supposuerat sez q̃ altero extrẽorũ extẽte i aliq̃ toto alterũ nõ est i eorũ toto. d. q̃ b manifestũ ē ex ꝛmutationib' p̃dicamẽtorũ diuersorũ. q̃ nõ ꝛmutant' adiuicẽ. qꝛ sez id qd̃ ē i vno p̃dicamẽto nõ est i altero. manifestũ ē q̃ ꝛtigat b ee nõ i toto i q̃ est a. aut e ꝛuerso. q̃a ꝛtigit vnũ t'mĩorũ accipi i vno p̃dicamẽto i quo nõ ē ali' Sit ei coordia' vna p̃dicamẽti. a cd. ꝛ alia b ef. puta p̃dicamẽtũ q̃titatis. si g̃ nihil eorũ q̃ stl' i coordiatione a cd te nullo p̃dicat' eorũ q̃ stl' i coordiatione b e f. a ãt sit in p q̃si i quodã gnalissimo qd̃ sit p̃n̄m̄ tocl' p̃me coordiationis. manifestũ ē q̃ b nõ est in p. qꝛ sic coordiationes id ē p̃dicamenta ꝛmutarent. Silr ãt ē si b sit i aliq̃ toto vt puta i e. tunc manifestũ est q̃ a non est in e

Si vo neutꝛ sit i toto vllo. nõ est ãt a i b nec ee est idiuidualr nõ ee. Si ei erit mediũ necesse ē alterũ ipoꝛ i toto quodã ee. Aut ei in pria figura. aut i media erit syll's. Si qd̃ igit in pria figura b erit i toto quodã. Affirmatia ei ad hãc oz fieri ꝓpõez Si vo i media qd̃ cũq̃ ꝛtigit ad vtraq̃ ei posito puatio fit syllogism'. Cũ ãt negatia sit vtraq̃ non erit. Manifestũ qd̃ ē q̃ ꝛtigit aliud i alio nõ ee in diuidualr ꝛ qn̄ ꝛtingit ꝛ quõ diximus

Hic p. ostẽdit quõ ꝓpõ negatia sit imediata. d. q̃ illa est imediata i qua nec sbcm̄ nec p̃dicatũ ē in aliq̃ gẽe siue in toto. vt nulla sbña ē q̃titas. ꝛ vlr vbicũq̃ p̃dicat' gnalissimũ re gnalissimo. ꝓpõ est imediata ꝛ flã. Q̃ ãt tales stl' immediate. pbat. qꝛ si hẽret mediũ tũc aut sbcm̄ aut p̃dicatũ eẽt i aliquo toto. ꝛ tũc oporteret fieri syll'm i pria figura aut i scda. In ꝛtia figura ꝛcludi nõ pt vlis negatiua q̃lẽ oz ee. ꝓpõnẽ vlez imediatã. si qd̃ syll's fit i pria figura. tũc oz q̃ minor extremitas sit in quodã toto. ꝛ oz minorẽ ee affirmatiuã. nõ ei fit syll's i pria figura minorẽ negatiua. Si syll's erit in media figura b est in secda tunc ꝛtingit qd̃cũq̃. qꝛ potest maior esse negatia l' minor. nũq̃ tn̄ pt vtraq̃ ee negatia i aliq̃ figura. ꝛ iõ altera extẽte affirmatia. oz q̃ alterũ extremorũ sit i quodam toto. Et vt planũ fiat qd̃ dcm̄ ē dez ē q̃ illa ꝓpõ est imediata qn̄ nec sbcm̄ nec p̃dicatũ est i aliquo toto. vt nulla q̃titas ē sbstãtia. tal' ꝓpõ est negatia imediata. qꝛ carz medio. pbãdiꝛ demrãndi eã. ꝛ nõ pt ee ꝛcl'o alic' demrãtionis. Qd̃ sic ostẽdit p. Quia si eẽt mediũ ad pbãdũ aliquã talũ. oporteret ipz sumi l' i pria l' i scda l' i ꝛtia. Si nullũ istorũ pt fieri. Mior p̃ iductie p̃ nõ i ꝛtia. qꝛ i ea sp ꝛcludit' priclarit'. Si nulla sbña ē q̃titas l' silis ē vlis negatia. Nec in pria. qꝛ si fiat syll's i pria figura e' ꝛcl'o ē negatia. nec ē est minorẽ ee affirmatiuã. ꝛ g̃ oz minorẽ ibi ee in aliquo toto sez i medio. hoc ãt nõ est in ꝓpositione dcã. g̃ est imediã. Nec potest dicta conclusio concludi in secda figura. qꝛ in secda figura oportet aliquam p̃missarum esse affirmatiuaz. ꝛ cum medium ibidem semper predicetur oportet alterum extremorum esse sub aliquo toto. Sed hoc medium non potest dari in tali propositione quando neutrum extremorum est sub aliquo toto. ergo talis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

propositio dicitur immediata ⁊ indemostrabilis. Ex quibus ꝯcludit. p. q manifestũ est aliquã esse propõez negatiuã immediatã ⁊ quãdo tocꝯtingit ⁊ quõ.

Circa textum sũt dubia Primũ

est: pter quid determiat hic de propõib' immediat' exquo supi' de eis demiauit oñs oẽm demostrationẽ fieri ex p/positionib' immediatis So° supi' solũ oñt q syll's de/mõstratiu' fit ex propõib' immediatis. nõ tñ tocuit artẽ cognoscendi propones immediatas in se. ⁊ quia ꝗ intendit de/minare de syll'o ignorãtie qui qñq; fit ex immediat' falsis ⁊ qñq; ex mediatis necesse habuit tocere hic artẽ distinguendi propones mediatas ab immediatis

Secũdum dubiũ est.

Propt' quid magis facit mẽtionẽ de imediat' negatis q̃ affirmatiuis Solutio qꝛ immediatio affirmatia ẽ manifesta. cuilibꝫ enim manifestũ est q si primũ supi' pdicet de suo, primo inferiori. erit talis affirmatio imediata. cũ inter tale subiectũ ⁊ tale pdicatũ non intercidat mediuꝫ quo mediãte oñdat' vnũ coꝯ de altero. ꝗ immediatio negatiua non est maifesta. qꝛ duo dispata sic se hũt q aliquid vni inest qõ alteri non inest. si illud g̃ poterit esse medium p quod negat' vnũ illoꝯ de altero sic videret' alicui q quelibet negatiua esset immediata. ⁊ iõ illud dubiuꝫ remouens oñt aliquã negatiuã esse imediatã Sz forte dicetis nulla negatia ẽ immediata. qꝛ ꝯtigit accipe aliqõ medium ꝯuertibile cum subiecto vel pdicato, propositionis negatiue. ⁊ tunc p ipsum poterit talis negatia, pbari ⁊ erit mediata. Ad qõ dicendũ est. q non dicitur in, posito p positio mediata q̃ quocũq; modo potest ostendi. ꝗ habet medium essentiale cõtinens subiectũ vel pdicatũ.

Tertium dubium est.

Utꝯ, põ de immediata negatia cũ tã subiectũ q̃ pdicatũ est ĩ aliquo toto Et videt q nõ. qꝛ hec ẽ imediata nullum rõnale ẽ irrõnale. ⁊ tũ rõnale ⁊ irrõnale st ĩ aliq̃ toto quia ĩ aĩali So°. Arestotiles itelligit negatiuã esse immediatã cũ tã subctũ q̃ pdicatũ ẽ in aliquo toto. nõ tñ eodẽ ꝗ ĩ diuersis. Ũñ negatia ꝑa pt esse imediã, pt' duas cãs. pma qꝛ neut' termiꝯ ẽ in aliq̃ toto. vt ꝗ nulla qualitas ẽ q̃titas. aut qꝛ vtercꝫ tẽmin' est in eodẽ toto ĩ mediate vt ꝗ nullũ rõnale ẽ irrõnale. Negatia ꝑo flã ẽ immediata, pt' vnicã cãz tñ qñ scz subiectũ ꝯtiet' imediate sb pdicato vt ꝗ nullum rõnale est irrationale.

Quartum dubium est.

Quot mõis fit, p õ imediata negatia. So°. Alterti trib' mõis. pmo si neutꝯ extremoꝯ sit ĩ aliq̃ vt ĩ toto vl vt qñ v^m gñalissi^m negat de alio vt sbña non est quãtitas Scõo qñ vtrũq; illoꝯ ẽ ĩ toto p° eoꝯ. vt qñ v^m mẽbꝯ diuidẽtiũ negat ꝯ reliq̃ sibi oppoito vt nullũ rõnale ẽ irrõnale. ⁊ his duob' mõis st vere. Ter° qñ pdicatuꝫ ẽ illud sb quo pmo ꝯtinetur subiectũ vt qñ gen' negat de spẽ si ue supi' imediate de suo iferiori. ⁊ ꝗ ĩ recta linea pdicamẽtali. vt ꝗ nõ est aĩal. ⁊ isto modo sunt false

Ignorantia autem non fm negationẽ sz fm dispositionem dctã ẽ q̃dẽ. Que p syll'z facta est deceptio.

Postq̃ p. determiauit de syll'o demõstratio p quẽ acq̃ritur scia. Hic in toc sexto tractatu determinat de syll'o per quẽ inducitur ignorantia siue deceptio. Et circa toc duo facit. pmo oñt q̃lis ignorãtia p syll'm iduci possit. Scõo oñt modũ quo talis syll's, pcedit ibi (Simplic' ãt opionis) Et pmo o itez duo facit pmo distiguit ignorantiam dispõnis ab ignorãtia negatõnis. Scõo distiguit diuersos mõs ignorãtie fm dispõem ibi (Nec aũt) Quo ad pmũ dicit q ignorãtia illa q̃ est nõ fm negationẽ. ꝗ fm puã dispõem dicta. est deceptio facta p syll'm id est possibilis fieri p syll'm. Et in effectu vult. p. q ignorãtia praue dispõnis differt ab ignorantia pure negationis. Quia praue dispositionis est deceptio facta p syll'z. ꝗ ignorãtia pure negationis non fit p syllogismũ. quia fit per defectum sensus a natuitate

Nec aũt in his q̃ sunt primo. aut nõ sunt primo ꝯtingit dupl'r. Aut enim cũ simpl'r accipiat esse. aut non esse. aut cum p syllogismuꝫ accipiat opinionem

Pbus distiguit ꝗ duos mõs ignorãtie q̃ est fm dispõnem. Dicẽs q hec deceptio pt ꝯtigere circa duo. Uno° circa ea q̃ st pma pncipia ⁊ imediata dũ scz opiat' opposita pncipijs q̃ ⁊ si non potest opinari interi' in mẽte. eo q non cadunt sub apphensione. potest tñ eis contradicere fm vocem ⁊ fm quandã falsam imaginationem. vt dicitur de quibusdam negantibus pma pncipia. Alio° potest contingere circa conclusiones q̃ non sunt pma et immediata. Et pma ignorantia siue deceptio opponit cognitioni intellectus. scõa autem cognitioni scientie. Utraq; aũt ignorãtia dispositionis siue sit de his q̃ sunt pma siue de his q̃ non sunt pma. pt bomi puenire dupliciter. Uno° qñ simpl'r ⁊ absolute absq; aliquo ductu rõnis accipit falsuꝫ vt esse qõ nõ ẽ aut nõ esse qõ ẽ ĩ ꝯrijs principioꝯ. vt si quis accipiat q oĩs sbña est q̃titas. Alio° qñ iducit ad existimãdũ falsuꝫ p aliquã rõem syllogistãs. sicdt. p. quarto metaphysice q q̃dã pncipijs ꝯdicũt. vt rõnib' psuasi. alij vero nõ psuasi rõnib'. ꝗ pt' ierudi/tionẽ l' ꝯtinatiã. volẽtes ĩ oib' q̃rere demõstrationez. vel et' pt' electionẽ. qꝛ sũt assueti audire l' dicere ftũ. aut pt' inordiatũ amorẽ alic' doctoris. ⁊ hec ignorãtia vocatur simplex opinio. quia nõ inducitur syllogismo

Simplicꝫ q̃dõ igit' opionis simplex deceptio. Sz ei° q̃ ẽ p syll'z plĩes st. Sit ei a ĩ nullo b ĩdiuidual'r. g̃ si syllogizet esse ĩ b medium accipiens c. deceptus erit p syll'm.

In hac pre. p. oñt quõ pdicte ignorãtie causant. ⁊ p° quo causat ignorãtia q̃ est p syll'm. scõo quõ accidit tomini ignorantia siue syll'o ibi (Manifestũ est ãt) Circa pmũ duo facit p° oñt quõ causet' ignorantia p syll'm ĩ pris ⁊ imediat' propõib'. Scõo quõ causatur in his q̃ nõ sunt pria ⁊ immediata ibi (Non indiuidue aũt exñib') Quo ad pr^m dicit q simplicis opionis id ẽ ignorantie q̃ fit simpliciter est simplex deceptio. id est fit vno mõ qñ scz aliquis nulla rõne psuasus negat aliquã veritatẽ l' opiat' aliquã falsitatẽ ⁊ sic ad talẽ vno solo mõ puenit. Quia nõ cãt ex rõne q̃ diuersificari pt. ꝗ magis ex defectu rõnis q̃ nõ diuersificat' p diuersos mõs. sic' nec alie negationes fm, priam rationẽ. ꝗ qꝛ ratio falsa multipliciter variari potest inde est q bmõi ignorãtia q̃ fit p

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

syllogismũ multiplr potest accidere·fm q multiplr fal/
sus pt eẽ syllis· Ponit igit p·cõem modũ in termis tran
scendentib9 dicẽs· Sit em̃ a in nullo b indiuidualr id ẽ
sit b, ꝓ ꝰ va imediate·nullũ b est a·sicl si dicerem9 nulla
sbna ẽ ẽtitas fm vocrinã sup̃ positã re negatis imedia
tis·si q̃s ergo ꝛcludit oppo9b9 p aliquẽ syllm puta omne
b est a accipiẽs, p medio c·erit receptio p syllm· Decept9
quidẽ qr accipit eẽ qd̃ nõ est·ꝛ quia accipit mediatũ qd̃
est imediatũ Et pt sic formari syllis· Omne c est a·oe
b est c·g̃ omne b est a·q̃ est ꝛclo oppo9ita p̃on· Vel sic in
termis significntis· Si ponat, ꝓ ista negatia imedia/
ta·nulla sbna est ẽtitas·ꝛ alr velit oppo9 q ois sbstan
tia ẽ ẽtitas·tũc arguit sic p b̃ mediũ q̃litas· Omnis qua
litas ẽ ẽtitas·ois sbna est q̃litas·ergo ois sbna est ẽ/
titas·iã est syllis ignorãtie·qr ꝛcludit affirmatia flã op
posita negatiue vere immediate· Et iste syllis ignoran/
tie nõ est negationis sed p̃ue dispositionis

Cõtingit igitur vtrasq ꝓnones eẽ falsas·
ꝛtingit ãtꝛ alterã tm̃· Si em̃ neq a in nullo
c erit·nec c in nullo b·accepta ei st vtraq eõ
rio·vtreq erũt false·pt etiã sic se hãe c ad a et
ad b·ꝛ q nec c sub a sit·neq vlr i b·b quidez
impossibile ẽ esse i toto aliquo· Primũ em̃ di
ctum est in ipso a non esse b· A autem non ne
cesse est omnibus q̃ sunt c ineẽ vniuersaliter
Quare vtreq false sunt

Hic p·oñt quot mõis pt istud variari id est quot mo
dis ꝛtingit syllogizare ꝛclonẽ affirmatiuã falsam oppo
sitã negatie ve·dicens q q̃nq ꝛtingit vtrasq ꝓnones
esse falsas·ꝛ ꝛtingit q̃nq alterã tm̃ eẽ falsam· Primum
ꝛtingit dupl·qr l ãte p̃misse false opponũt ꝛrie p̃missis
verl ꝛdictorie· Et sic stres mõi illi9 syllis ꝛcludẽt ꝛclo/
nẽ affirmatiuã flãz oppositã negatie ve imediate· Pri
mus est si accipiam9 vtrasq p̃missas flãs totalr id est q̃
stlvis ꝛrie· Ex9 i ẽmis trãscẽdentib9· vt sibec sit va nul
lum c est a·ꝛ ista nullũ c est b·ꝛ vtraq istaꝝ accipiatur
eõrio·ita q ꝛrie istaꝝ accipiãtur p oppositas q̃litates·
Omne c est a·omne b est c·vtreq ꝓnones erũt false· Qãt
tal disp̃ termioꝝ possibilis est pz·qr possibile est q c me
diũ se habeat sic ad a mai9 extremũ·ꝛ ad b min9 extremũ
q ip̃m mediũ neq sit sb a sicl vli p̃dicato·neq sb b sicut
p̃dicatũ vlr re b· Dcm̃ est em̃ in hypotesi·q b impossibile est
esse i aliquo toto·ꝛ dcm̃ est q nõ est in ipso a sicl in toto·
Dcm̃ est etiã q necãrio a oibus inest q̃ sb b necãrio stl
ꝓ q̃ qd̃ vtreq stl flẽ· Ex9 ãt hoꝝ ẽ i ẽmis spẽalibus q̃ stl ta
les·q ꝛclo receptionis sit·q p̃mo dicat nulla sbna ẽ ẽ
titas·hec est ei imediate va·syllogizet igit p mediuz illõ
sic· Omnis q̃litas est ẽtitas·ois sbna ẽ q̃litas·igit om/
nis sbna ẽ ẽtitas·hoc em̃ mediũ nõ est i toto p̃mo si sim
pliciter remouet ab ipso·nec mediũ est vlr sup̃ miorem
extremitatẽ·ꝛ sic pz q possibile ẽ vtrasq esse flãs Se
cũd9 mod9 pt eẽ q̃n sumũt ãte p̃misse i pte false id ẽ q̃ op/
ponũtur p̃missis verꝛdictorie tunc em̃ ꝛcluditur ꝛclu/
sio affirmatiua falsa oppositа negatiue vere immedia
te·vt patet in hoc exemplo· Omne pfectum est ẽtitas·
omnis substantia est pfecta·ergo omnis sbstantia ẽ quã
titas·ibi ꝓceditur ex ꝓpositionibus falsis oppositꝛ con/
tradictorie duabus veris nam maior opponitur cõtra/
dictorie huiẽ quoddam pfectum non est quãtitas q̃ est
simplr vera·ꝛ minor opponit ꝛdictorie huic q̃dã sbstãtia
non ẽ pfecta·cũ ergo cõtradictoria maioris ẽ vera scilicz
quoddã pfectũ non ẽ ẽtitas ipsa affirmatiue·ꝛ vlr sum
pta erit flã· cũ ꝓnones ꝛdictorie non possunt sil esse vere

Sed alterã ꝛtigit verã accipe·non tamẽ
quãlibet contigentẽ·sed q̃ est a c· Nam b c p
positio semp falsa erit ꝓter id q c in nullo ẽ
b· Sed q̃ est a c pt·vt si aꝛ in bꝛ in c indiuidu
aliter· Cũ em̃ idem primũ p̃dicet de plibus
neutꝝ in neutro erit· Differt autem nihil ne
q si non indiuidualiter insit·

Hic p·ostendit tertiũ modũ syllis concludentl ꝛclonẽ
affirmatiuã falsam q̃ ẽ ex altera va·ꝛ alterra flã· Et di/
cit q in p̃dcõ syllo ꝛtingit accipe alterã veram non quã
libet indifferentẽ sed maiorem·q est a c·altera flã existen/
te·scz miore q̃ est b c· Qãt minor sit falsa, pbat sic·qr b i
nullo est c sicl in toto ·ẽ q b̃, ꝓ a c possz eẽ va altera exi
stente flã; pbat i ẽmis trãscẽdentib9 sic·sit ei ita q a sit b
medio ꝛ c miori extremitati idiuidualiter id est imedia/
te· Sit ãt in c affirmatie fm vlez affirmatiuã·i b negati
ue fz vlez negatiuã· Cũ ei p̃m id ẽ mai9 extremũ p̃dicet id
id ẽ vniuoce ꝰ plib9 ꝰ maiori·ꝛ i miori remouebit a ma
iori extremitate sed q neutꝝ extremoꝝ i neutro erit sed
a semuicẽ remouẽt· Termi ãt i qb9 b̃ oñr stl duo gnalissi
ma ita q tertiũ sit aliq spẽs vni9 illoꝝ siue mediata siue i
mediata sic· Omne corp9 est sbna·ois ẽtitas est corp9 igi
tur ois ẽtitas est sbna·in b̃ syllo maior est va ꝛ minor
falsa·ꝛ ꝛclo ẽ affirmatia flã oppositа negatie ve imme
diate sczisti nulla ẽtitas ẽ sbna·ibi ei neutꝝ extremoꝝ
est i aliquo toto·vl arguat sic· Ois intelligentia est sub/
stantia·omnis quãtitas est intelligentia·ergo omnis ẽ
titas est sbna ꝛ i ꝰ redit cũ p̃ori· Nihil tũ differt ad tales
bũdã ꝛclonẽ et si nõ idiualr·i imediate ꝑ mediate isit

Ipi9 qd̃ igit eẽ deceptio p istãꝛ sic fit solũ
·Ad ei erat i alia figura ipius eẽ syllogismus

Hic rñdet tacite q̃stioni possz ei aliqs vtere q oñde
diuersitatẽ bmõi syllis i alijs figur· Ad qd̃ rñdz q ꝓcep9 q̃
est ibi eẽ i p quã aliqs existiat, ꝓẽz affirmatiuã flãz fi
eri solũ pt p p̃mã figurã·qr i alia figura scz scda nõ pte
fieri syllis affirmatiu9· Tertia ãt figura nõ ꝓtinet ad, p/
positum·qr in ea non pt concludi vlis q̃ p̃ncipalr intem
ditur i ꝛemonstratione ꝛ in hoc syllo·

Que vo eipi9ñ eẽ i priaꝛ i media est· Pri
mũ igr dicam9 quot mõis fit i pria figura·et
quõ se hñtib9 ꝓnib9· Cõtigit qd̃ igr vtrisq
falꝑ·vt si aꝛ i cꝛ i b sit iduiualr· Si ei ac
cipiam a quidẽ in nullo eẽ c·c autẽ in omni b
false sunt, ꝓpositiones

Postq̃ p·oñt quõ ꝛcludat p syllz ꝛclo affirmatia flã op
posita negatie ve imediate·ꝰ p̃ñr oñt quõ p syllz ꝛcludi
tur negatia flã oppoita affirmatie ve imediate·ꝛ ꝰ p̃ i
pria figura·2ꝰ i scda ibi (Sz i media) ꝛ qꝛ i ẽtia figura nõ
ꝛcludit vlr iõ ꝰ ea ñ ꝛẽmiat· Quo ad p̃m ꝰt q recep9 q̃ ẽ
ipi9 non eẽ·id est vniuersal negatiue false oppositе affir/
matiue ve immediate·cõtigit in p̃ma figura·ꝛ in media·
Et sbdit primo dicemus quot modis in prima figura

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cõtingit talis receptio. Et vult q̃ duob⁹ mõis ꝓtingit i p̃ma figura talis syll's scz ex vtriscz falsis. ⁊ scõo ex altera vera ⁊ altera falsa. Ex vtriscz falsis. vt si ꝛ̃ q̃ a qõ est maiꝰ extremũ sit ⁊ in c qõ est mediũ. ⁊ in b qõ est postremꝰ indiuidualiter id est immediate. tũc tali hypotesi stante si a maiꝰ extremũ accipiat in nullo eẽ. ⁊ c mediũ accipiatur omni inesse b. ãtꝰ ꝓnões erunt false. Cuiꝰ est exempluz sit a gñalissimũ aliqõ ⁊ b ⁊ c sint species sue coeque sic ad ꝓcludendũ q̃ nullum b ẽ a qõ ẽ immediate falsũ ãtꝰ ꝓnões in p̃dicto modo accepte i scõo mõ p̃me figure erũt false sic arguendo. Nullũ c ẽ a. omẽ b ẽ c. g̃ nullũ b ẽ a. qõ est immediate falsuz. Termi ñ trãscendẽtes st'ſbña cozpeũ ⁊ i cozpeũ ⁊ arguit sic. Nullũ cozporeũ ẽ ſbña. oẽ icozporeuz est cozporeũ. g̃ nullũ incozporeũ est ſbña. Et sile exꝰ est si termi sint color albedo nigredo. tũc eñ nulla albedo est color. omis nigredo est albedo. g̃ nulla nigredo est color false sunt p̃misse ⁊ etiam conclusio

Contigit ãtꝰ altera falsa. ⁊ hac quacũcz ꝓtingẽte. Potest eñ q̃ est a c ꝓ a eẽ. Que ꝓ b c falsa eẽ. Sz q̃ est a c quidẽ verã. qm̃ vero omnibus q̃ st ẽ a. sz q̃ est b c falsam. qm̃ ipossibile ẽ eẽi b c i quo c nullo ẽ a. Non eñ vera erit q̃ est a c ꝓnõ. Silꝰ aũtꝰ si sint vtreqz ꝓ et conclusio vera erit

Hic. p. oñt quõ istud idem p̃t ꝓtigere i p̃dicto syll'o altera exñte veraꝰ altera falsa. ⁊ oñt quõ possit eẽ maiꝰ veraꝰ minꝰ falsa. scõo quõ ecõtra. ibi (Szꝰ q̃ est) Quo ad p̃mꝰ ȯt q̃ ꝓtigit syll'm ignorãtie negatũ fieri i p̃ma figura altera exñte falsa indrñter maiore scz minore. Et primo oñt quõ hoc ꝓtigit maiore falsa ⁊ minore vera. Dicẽs q̃ p̃t maiꝰ q̃ est a c eẽ vera. ⁊ minꝰ q̃ est b c eẽ falsa. Qz aũt illã q̃ est a c ꝓtigit eẽ verã tãqz maiorẽ. pbat p hoc q̃ iste ẽmin'a quicũcz sit ille nõ est nccẽ q̃ sit oñib⁹ sic'color nõ p̃dicat ꝛe oñib⁹ entibus. Qz ãt minꝰ sit falsa probat p b quia nõ p̃ot accipi aliqs ẽmin'a quo vl'r negeẽt a qui qõ ẽmin'p̃diceẽt ꝛe b supponi'eñ q̃ sit veraꝰ immediata. ista omẽ b est a. Si g̃ aliquid vl'r p̃diceẽt ꝛe b ita q̃ hmõi sit vera. Omẽ b est c non p̃t eẽ q̃ ꝛe illo vl'r negeẽt. ⁊ ita hec ꝓnõ nullũ c ẽ a nõ erit vera q̃ erat maiꝰ. Si ei omẽ b ẽ a vt supponit. ⁊ omẽ b ẽ c vt assumit. scẽdẽ in ẽtia figura qõdã c ẽ a q̃ est ꝓtradictoria. falsa g̃ erit ista nullũ c ẽ a. Si g̃ b̃ sit vera q̃ est maiꝰ. nccẽ ẽ q̃ hec sit falsa q̃ sit minꝰ. Omẽ b est c Scõo, pbat q̃ ex duabꝰ verꝰ nõ p̃ot ꝓclusio falsa ꝓcludi. b̃ ãt ꝛe eẽ vera nullũ c ẽ a. Si g̃ etiã hec sit vera. omẽ b ẽ c. scẽdẽ q̃ ꝓclusio sit vera nullũ b ẽ a. qõ tũ ẽ icõuciens in syll'o ignorãtie. q̃ dz ꝓcludere flãm que tũ supponitur esse falsa. vt puta ꝓtraria huic immediate, ꝓnõi q̃ est omne b est a.

Szꝰ eã q̃ ẽ b c ꝓtigit verã eẽ. cũ alta sit flã vt si b ꝛ̃ i c ꝛ̃ i a erit. Nccẽ ẽ ei altez sub altero eẽ. Quare si accipiat a i nullo c esse. falsa erit ꝓpositio. Manifestum igitur ẽꝰ cum altera falsa sit. ⁊ i vtriscz falsis falsus erit syll's.

Hic oñt quõ minꝰ sit vera maiore exñte falsa ⁊ ȯt q̃ ꝓpositio c b scz minꝰ p̃t eẽ vera cũ maiꝰ sit falsa. qz b̃ ꝓpositio omẽ b ẽ a cui⁹ ꝓtraria dz ꝓcludi ẽ immediata nccẽ ẽ igitur q̃ b sit i a sic'ps i toto sic'albedo i colore. p̃t ãt accipi aliqõ aliud i quo et sit b sic'in toto nõ tũ immediate. ⁊ illud sit q̃litas q̃ sit c. nccẽ est g̃ fm p̃dicta q̃ hoꝝ duoꝝ scz a ⁊ b altez sit sub altero id est color ſb q̃litate. Si g̃ aliquis accipiat a i nullo ceẽ. puta si dicat nulla q̃litas est color. falsa erit, ꝓnõ. minꝰ ãt erit vera. scz ois albedo est q̃litas. ꝓclusio ãt erit falsa. ⁊ immediate ꝓtraria scz nulla albedo ẽ color. pz igit q̃ p̃t fieri syll's ignorãtie negatiu⁹ in p̃ma figura. ⁊ altera, ꝓnõe falsa ⁊ vtriscz

Sed i media quidẽ figura totas quidem esse, ꝓpositiones vtrascz falsas nõ contingit. Cũ eñ a in omi b sit. nihil erit accipe qõ i altero quidẽ omni. in altero ꝓ nullo erit. Oz aũt sic accipere, ꝓnões eo q̃ in b̃ quiõ sit. et in b̃ aut nõ sit. si vere erit syll's. Si igitur sic accipiãtur false. manifestũ est q̃ ꝓtrarie ecõtra se habebũt. hoc ãt impossibile ẽ. In quo dã aũt nihil, phibet vtrãcz falsam esse. vt si c in aꝰ in b quodã est. Si eñ a quiõ in omni c accipiatur eẽ. in b aũt nullo. false qõ vtreqz ꝓnões. Non tũ tote. sz in quodaz. econtra autem positiuo priuatiuo similiter

Hic oñt. p. quõ fit syll's ignorãtie negatiu⁹ in scõa figura ⁊ pꝰ qũ vtracz ẽ falsa. scõo qũ altera tũ ibi (Similiter ãtꝰ alterã esse falsaz Quo ad p̃mꝰ ȯt q̃ nõ ꝓtingit in media figura vtrascz, ꝓnões esse falsas i toto. Quia cũ concludẽda ẽ vniuersalis negatiua falsa ꝓtraria vniuersali affirmatiue immediate nccẽ est accipere q̃ sua contraria sit vera. ⁊ tunc nihil poterit vl'r ꝛe negari ꝛe vna extreitate. q̃ vl'r affirmatiue vere affirmaret ꝛe alia. qõ tũ oporteret si ad ꝓcludẽdũ vl'em negatiuã immediatam ⁊ falsam sumerẽtur ãtꝰ p̃misse in toto false in scõa figura. hoc etiam patet quia si sumerentur ambe p̃misse i toto false i scõa figura i aliquo modo puta in cesare cõtrarie eorum erunt in toto vere sumerentur, p p̃misis in camestres ⁊ ex illis contrarijs ꝛemonstrabitur q̃ idem medium remoueatur vniuersaliter ⁊ vere ab vna extremitate ⁊ ꝛe alia vniuersaliter ⁊ vere affirmabitur qõ est impossibile sicut philosophus declarat istud in terminis non significatiuis. Ex duabus vero p̃missis in pte falsis fit syllogismus vt sic arguendo. Omne animal est masculum nullus homo est masculus ergo nullus homo est animal ibi tam maiꝰ q̃z minꝰ sunt in pte false ⁊ non in toto ⁊ concluditur ꝓclusio negatia flã opposita affirmatiue vere ⁊ immediate ⁊ sic ibi causatur syllogismus ignorantie p̃ue dispositionis

Alteram aũt eẽ falsam ⁊ quãlibet ꝓtinget Qõ eñ est in a omi ⁊ in b est. Si ergo accipiatur in a qõ ẽ in toto esse c. in b ãt toto nõ eẽ. Que quiõ ẽ c a vera erit. Sz q̃ est c b falsa. Itez qõ in b nullo est. nec in a omni erit Si eñ in a est ⁊ in b. Sed non erat. si igitur accipiatur c in toto quidem esse a. in b autez nullo q̃ est b c, ꝓnõ ꝓ a ẽ. altera vero falsa.

Hic ostendit philosophus quõ contingit alterã esse falsam ⁊ p̃mo in scõo modo scẽde figure. scõo in p̃mo ibi (Similiter autem fit transposito) Quo ad p̃mꝰ dicit q̃ contingit in hac figura scõa alteram, ꝓpositionem esse

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

falsam indifferenter q̃cunq; sit illa. ⁊ b̃ reclarat i t̃minis transcendentib⁹ dicēs supponat a p se ⁊ imediate p̃dicari de b. q̃d est i omni a est in omni b. sicl̃ om̃e qd̃ p̃dicat vl̃r de aiali. p̃dicat vl̃r de hoīe. Si ergo accipiatur aliqd̃ mediū c. qd̃ vl̃r p̃dicet de a. vt si dicam⁹ oē aial est viuū. ⁊ vl̃r remoueat a b. vt dicam⁹ null⁹ hō est viu⁹. ptz q̃ a c scz q̃ est maior. ꝓ̃ erit va. ⁊ b c q̃ est mior. ꝓ̃ erit flã. Et si militer. ꝓbat q̃ ecōuerso ꝓtingit maiorē esse falsam. non em̃ pt esse q̃ aliqd vl̃r remoueat a b. ⁊ vl̃r p̃dicet de a ter minis sic se hñtib⁹. dcm̃ est em̃ q̃ si aliqd est i a vl̃r. seqũt q̃ sit in b. Si ergo aliqd remoueat a b vl̃r nō pt esse q̃ vl̃r p̃dicet de a. sicl̃ q̃ vl̃r remouet ab hoīe nō pt vl̃r p̃dicari de aiali. Si ergo accipiat aliqd q̃ vl̃r remoueatur ab hoīe scz irrōnale ⁊ dicat sic. om̃e aial est irrōnale. nullus hō est irrōnalis. seqũtur q̃ minor. ꝓ̃ est vera ⁊ maior falsa. sed in his terminis maior. ꝓpositio non est in toto falsa. pt ãt accipi termin⁹ in quo sit totaliter vera. puta si accipiam⁹ animatum. p medio

Similr ãt fit transposito priuatiuo. Qd̃ em̃ in nullo a est. nec i b erit nullo. Si quidē accipiatur c in toto quidē a non esse. i b aūt toto eē. Que quidem est a c. ꝓ̃ vera. altera aūt falsa. Et iterq; qd̃ in omni b ē in nullo accipere a eē falsum est. Necesse em̃ est si i omni b ⁊ in quodã a eē. Si igit accipiat in ōi q̃dē eē c. i a ãt nullo. q̃ quid̃ ē b c ꝑ a erit. q̃ quidē c a falsa. Manifestũ ē igr q̃ i vtrisq; falsis et altera erit syll's deceptionis i indiuiduis.

Hic p. oñt idē in p̃ scōe figure i quo ē maior negatia manifestũ ē ei q̃ p̃dicr t̃mis scz a ⁊ b sic se hñtib⁹ vt dcm̃ est q̃ id q̃ vl̃r remouet ab a q̃ nō poterit eē i nullo b. si ergo accipiat c mediū qd̃ vl̃r remouet ab a. ⁊ vl̃r p̃dicet de b erit maior va ⁊ mior flã puta si isti sint t̃mi iaiatum aial hō. ⁊ sil̃r oñt q̃ pt mior eē va ⁊ maior flã. manifestuz em̃ ē ꝗz p̃dcã q̃ id q̃ vl̃r p̃dicat de b nō remouet vl̃r ab omni a. qz qd̃ vl̃r p̃dicat de b ad min⁹ oz i quodã a eē. Si ergo accipiatur c mediū qd̃ vniuersaliter p̃dicetur de b puta rōnale vel viuū. ⁊ vniuersalit negetur de a. minor. p positio erit va scz oīs hō est rōnale vel viuū maior autez nullū aial ē rōnale est falsa i pte. nullum animal est viuum est falsa in toto. Concludit igitur p. epilogando q̃ syllogism⁹ deceptiu⁹ pt fieri in immediatis vtrisq; ꝓpositionib⁹ exñtib⁹ falsis vel altera tantum.

In his ãt q̃ nō st̃ indiuidua. Cū q̃dez p. p priū mediū inē. fiat falsitat̃ syll's. nō possibile ē vtrasq; falsas eē ꝓ̃nes. ꝗz solū q̃ aī maius vltimũ. Dico ãt ꝓriū mediū p qd̃ fit ꝗ dictōnis syll's. Sit ei a i b p mediū c. qm̃ igit nccē q̃ est c b affirmatiuã accipi facto syll'o. Manifestum est q̃ semp hec est vera. Non em̃ ꝓuertetur q̃ est a c falsa. hac em̃ conuersa ꝓtrario fiet syllogismus.

Postq̃ p. oñt quō fit syll's ignorātie i ꝓ̃nib⁹ imediatis. b̃ ꝓñr oñt quō fit in mediatis. Et duo potissimum facit. p⁹ oñt quō ꝓcluditur ꝓ̃ negatia flã q̃ opponitur negatiue vere ibi (Si vero sit affirmatiu⁹) Circa p̃m duo facit. Quia p̃mo oñt b̃ in prima figura ꝓcōo in scōa. ibi (Per mediã aūt figurã) Quo ad p̃m dicit q̃ syllogism⁹ ignorantie i p̃ma figura qñ ꝓcluditur vl̃is negatia falsa opposita vl̃i affirmatiue vere. in his ꝓ̃nib⁹ q̃ non st̃ indiuidue id est imediate. ⁊ mediate fit trib⁹ modis. p⁹ qñ p ꝓriū mediū syll'i scie fit syll's ꝓcludēs falsuz. ⁊ tūc impossibile est vtrasq; ꝓ̃nes esse falsas. ⁊ solū illã. ꝓ̃ez possibile est eē falsa q̃ est maior. Et exponit qd intelligit p medium ꝓriū. dicens q̃ mediū ꝓrium est p qd̃ ꝓ̃ mediata vera demōstraret c⁹ ꝓtraria falsa syllogizatur syllogismo ignorātie. si em̃ syllogism⁹ ignorantie dz ꝓtradicere syllogismo scie. oz q̃ vterq; in eisdem fiat t̃mis. Termini aūt in p̃ma figura st̃ sic dispositi. q̃ mior sit in toto medio in affirmatiuis. ⁊ cuz minor in p̃ma figura sit affirmatiua non pt esse negatiua. ⁊ sic sp erit va ⁊ mutari nō poterit. Syllogism⁹ vo ignorantie ꝓcludit falsuz. ⁊ b̃ nō seqũt nisi ex falso. igitur oz maiorē esse falsam. Hi ex⁹ in termis transcendentib⁹ ē ponat q̃ ꝓclo demōstrativa p syllogismũ scie ē vl̃is affirmatiua. Om̃e b est a. ita q̃ a sit in b sicl̃ in toto. ⁊ ꝓclusa p mediū qd̃ est c. sic em̃ a erit i b p mediū. ꝓrium qd̃ est c. qz igitur nccē est in p̃ma figura minorem esse affirmatiuã. eo q̃ alias non vz p̃ña syllogismi. oz q̃ i syllogismo ignorantie maneat minor affirmatiua. q̃ eadem minor fuit in syllogismo scie. sp em̃ va est. ꝓ̃ i qua totũ vniuersale de pte sua ꝑiectiua p̃dicatur. Hec em̃ mior. ꝓ̃ non ꝓuertitur in syllogismo ignorātie. ⁊ accipitur sp affirmatiue sicut fuit in syll'o scie. Sz illa maior. ꝓ̃ q̃ est a c pt esse falsa in syllogismo ignorātie. eo q̃ illa ꝓuersa in ꝓtrariã ꝓtrarie b̃ est ad cōtrarium ꝓclusionis fiet syllogism⁹. Sic em̃ syllogizat̃ syllogismo scie. Omne c est a. omne b est c. ergo omne b est a. Termi ãt i materia sp̃ali i q̃b⁹ b̃ apparet st̃ ordiati ad inuicem i aliquo gñe sic in syllogismo scie. Om̃e corpus est ꝑña. omnis hō est corp⁹. ergo oīs hō est ꝑña. In syllogismo ignorātie sic. Nullũ corp⁹ est ꝑña. oē aiatuz est corp⁹. igit̃ nullũ aiatũ est ꝑña. ⁊ ita pz quō p̃mo fit syllogism⁹ ignorātie p ꝓriū mediū qd̃ quidem ꝓriū mediuz est demōstratiuũ qz alit̃ nō eēt nō ꝓriū nisi eēt eiusdem coordiationis cũ extremis q̃ demōstrātur sibi inesse.

Similiter aūt est ⁊ si ex aliqua ordinatione accipiat mediũ vt d. q̃ sit i toto a fit ⁊ de b p̃ om̃i. Nccē ē ei q̃ ē d b. ꝓ̃ez manere. alteraz aūt ꝓuerti. Quare hec qd̃ sp ꝑa. Illa aūt sp falsa. Et fere huius deceptio eadem est ei q̃ fit p ꝓrium medium.

Hic p. oñt quō scdo modo fit syllogism⁹ ignorantie. dicēs q̃ similit̃ ãt in hoc scz q̃ maior est falsa ⁊ minor vera. fit syllogism⁹ ignorātie si ex alia coordiatōne q̃ nō sit in linea vltimi cũ extremis accipiat mediũ p qd̃ maiua extremũ ꝓtetur ineē mior. ⁊ tale mediũ erit syllogisticũ ⁊ nō demōstratiuũ. Ex⁹ est vt alteri⁹ coordiationis sit d ita q̃ illud d mediũ in toto sit a. ⁊ b min⁹ extre⁹ i toto sit c. ita q̃ de omni b p̃dicetur. qz alit̃ nō possz ꝓcludere vniuersalē affirmatiuã ꝗ quã fit ignorātie syllogism⁹. in tali ei disp̃ue medij nccē ē iterq; ꝓ̃ez mior ē manere ⁊ non ꝓuerti in contrariam. ꝓter p̃mę figure dispositionē. maiorem vero q̃ est d a necesse est conuerti i ꝓtrariũ in syllogismo ignorantie. ꝓter qd̃ hec que est minor secundum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dispōnem p̄me figure sp̄ erit vera· illa vo q̄ maior est in
syll'mo ignorātie: sp̄ erit falsa·eo q̄ p̄ria ei⁹ in syll'mo sci
entie fuit vera·cōnrie vo nō p̄ñt sil'esse vere·Et hec dece
ptio ignorātie fere est eadē ei q̄ dicta est fieri p̄ mediuz
p̄riū·qz nō differt nisi p̄ hoc q̄ in priori fuit mediū p̄ri
um et demōstrātiū·ß vo nō est p̄riū ß dialecticū vel syllo/
gisticū·Termi in mā spēali in syll'mo scie se ḋcūcz ordina
ti sē eiusdē coordinatōis q̄ntū ad extrema/cū alio alte/
rius demōstratōis qñ vl'iter inest minori·vt si omne colora
tū est sba/tūc erit syll's ignorātie·sumēdo oppositū ma/
ioris sic·Nullū coloratū est sba·ois bō est coloratus·g̃
nullus homo est sba·

Si vo nō p̄ p̄riū mediū fiat syll's·cū ḋ
dem d sub a sit mediū·in b aūt nll'o est·neces
se est vtrasqz falsas esse. Recipiende eni vti/
qz sūt ꝯtio q̄ se habeāt p̄mōnes si syll'mus de
beat fieri·Sic āt acceptis vtreqz fiūt false·
vt si a ḋdez in toto d est·d aūt in nll'o b·Cō
uersis eni his syll's erit·et vtreqz p̄mōnes fal
se·Cū vo nō fit sub a mediū vt d·que ḋdez
est a d vera erit·Que vo d b falsa·qz si eēt
vera/ꝯcl'o esset vera·sed erat falsa·

Nic oñt quoꝯ⁹ mō fit syll's ignorātie·s·p̄ mediū extra
neū siue nō p̄riū·Dicē āt mediū p̄riū demōstrātis sci
entie illud per qō scz in eisdē ēminis p̄t demōstrari ꝯcl'o ve
ra ex veris p̄mōb⁹·E regione dē mediū nō p̄riuz p̄ qō
in eisdē ēminis ex veris p̄mōib⁹:ꝯcl'o vera demōstrari nō
p̄t·Hoc mō p̄t mediū accipi vt ꝯtineat vl'r sub a·z de
nll'o b p̄dicetur·z sic oportebit vtrasqz p̄mōnes esse falsas
syll'mi scie·ita q̄ p̄uertant̄ in ꝯtias si debeat fieri syll'm⁹
ignorātie·sic āt accepte p̄mōnes:sē ambe false·Cui⁹ q̄ⁿ
in ēmis generalib⁹ est·vt si a p̄m veritatē est in toto d me
dio·ita q̄ omne d est a·D āt mediū in nll'o est minore ex
tremitate·tūc ꝯuersis p̄mōib⁹ in suas ꝯtias: erit syll's
ignorātie·z vtreqz p̄mōnes erunt false·vt sic arguendo
Nll'm d est a·omne b est d·igit̄ nll'm b est a·Termi āt
spēales in ḋbus istud apparet sē duo eiusdē coordina/
tōis sibi iuicē coordinati·et his adiūgit̄ ēnius q̄ ß supi/
ori ꝯtineat·z nō ꝯtineat inferi⁹·vt nll's lapis ē sba·ois
bō est lapis·g̃ nll's bō est sba·Et hec hitudo ēminoz nō
p̄t inueniri in ꝯuertibilib⁹·puta ß biecto sua p̄ria passi
one·q̄ p̄ aliq̄ō mediū de ß biecto ꝯcludē·Mānifestū eni
est q̄ nō p̄t accipi aliq̄d de q̄ passio vl'r p̄dicē qō a ß bie
cto vl'r remoueat·Sz hec hitudo p̄t inueniri qñ p̄ē me
diata·ex ß q̄ supius gen⁹ vl' passio superioris gñis p̄dica⁹
de vltima spē·puta si in aliq̄ exēplo dicam⁹·ois bō est vi
uus·viuū eni p̄t ꝯcludi p̄ mediū qō est aial·Si ergo ac
cipiamus aliquid de quo viuū vl'r p̄dicē·sicut est oliua
q̄ vere vl'r remouetur ab hoīe: erit habitudo terminorū
quā querimus·Nec eni erit falsa·nulla oliua est viua·et
minor erit sil'r falsa·ois bō est oliua·z sil'r cōclusio erit
falsa·nullus homo est viuus·qō est cōnrium p̄mōni vere
mediate·Contingit etiā maiorem esse veram·z minorē
esse falsam·puta si accipiam⁹ p̄ medio aliq̄d qō nō con
tineatur ß a·puta lapidem· tunc enim maior que est a
b erit vera·s·nullus lapis est viuens·quia lapis non cō
tinet sub viuo·sed minor erit falsa· scz ois homo est la
pis·Si eni hec esset vera:p̄ma exīte falsa:sequeretur q̄
conclusio esset vera·cū tū dcm̄ sit eam esse falsam·nō āt
p̄t esse e cōuerso q̄ minor sit vera si sit mediū extraneuz·
qz mediū extraneū p̄t vl'r p̄dicari de b·Oportet āt mi/
norem sp̄ affirmatiuā accipe in p̄ma figura

Sz p̄ mediā figurā fcā deceptiōe: vtrasqz
ḋdē nō ꝯtingit p̄mōnes eē falsas totas· Cū
eni sit b ḋdem sub a/nihil ꝯtingit in hoc ḋdē
omni·in illo autem nullo esse. sicut quod di/
ctum est z p̄rius·

Nic pbs oñdit quō fit syll'mus ignorātie negatiuus
in scōa figura·Et tria facit·qz p̄mo oñt qūo batet fieri p̄
ambas falsas·2° quō p̄ alterā·3° epilogat·Quo ad pri
mū dicit q̄ non ꝯtingit syll'm ignorātie ꝯcludentē nega
tiuā falsā: oppositā negatiue vere et mediate in scōa fi/
gura p̄cedere ex ambabus p̄missis in toto falsis·Cau/
sa aūt q̄re non p̄t: est·qz tūc oporteret dare mediuz ad
concludendū illā ꝯclusionem·qō mediū vl'r z affirmatie
falsificaret de vno extremoz·et de alio falsificaret vl'r
negatiue·ß tale medium in scōa figura non est dabile·
Maior patet quia oportet in scōa figura q̄ vna premis
sarū sit affirmatiua·z alia negatiua·quia ex puris affir
matiuis nihil sequit·Minor probatur quia in scōa fi/
gura minor extremitas est sub maiore·ß impossibile est
dare aliquod mediuz qō vl'r remoueatur·z vl'r p̄dicetur
de alio:quando illa duo sic se habent q̄ vnū continetur
sub alio·Ex ambabus nihilo minus in parte falsis ter/
ne valet·vt sic arguendo Omnis ß'na est aial·nullum
corpus aiatum est aial·ergo nullum corpus aiatum est
substantia

Altera vo p̄t esse falsa et q̄cunqz ꝯtingit
Si eni c et in a et i b est· Et si accipiat̄ c in
a ḋdē eē·in b vo nō esse·Que ḋdem a c ve/
ra erit·altera āt falsa· Iterz aūt si in b ḋdem
accipiat̄ c esse·in a āt nll'o· Que ḋdem est c
b vera·altera aūt falsa

Nic pbs ostendit quomodo fit syllogismus ignorā
tie altera falsa·dicens q̄ altera p̄positione falsa potest es
se syllogismus ignorantie in scōo scōe figure·et hoc si/
ue maior fuerit falsa siue minor·quia sic c mediū ē i a ma
iore extremitate·et illud idem c est in b minore extremi
tate p̄m veritatem·ita q̄ de vtrāqz extremitate predicat̄
vniuersaliter et affirmatiue· Sic enīz procedit syll'mus
scientie concludens omne b esse a·Si vo accipiat̄ c me/
dium in a quidem esse vniuersaliter z affirmatiue·z i b
minori extremitate non esse vniuersaliter z negatiue·
sic·Omne a est c·nulluz b est c:tūc maior p̄positio que
est a c erit vera·quia predicatur de eo quod subest ei·al
tera aūt que est minor p̄positio vniuersalis negatiua e/
rit falsa·quia in ea negatur de inferiori superius·Ter/
mini autem dicte coniugationis sunt·Omne aial est
substantia·nullus homo est substantia·Igitur nullus
homo est animal·Et in hoc eodem modo secunde figu
re potest fieri syllogismus ignorantie e conuerso·scilicz
ex maiore falsa·z minore vera·In primo modo secun/
de figure·scilicet cesare·ex maiore falsa·et minore vera:
fit iterum ignorantie syllogismus·si medium accipiat̄
inesse b omni·in a aūt nullo idem c accipiat̄ inesse·tūc
eniz seruata superiori hypothesi minor p̄mō:que est b c

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vera erit altera ãt maior q̃ est a c erit falsa·⁊ hoc pz p terminos ꝓprime positos·sic nullũ aial est sbãa·omis hõ est sbstãtia igit̃ null⁹ hõ est aial·⁊ eodẽ mõ fit b syllus econuerso ex maiori falsa ⁊ minore vera

Si quidẽ igit̃ priuatiu⁹ deceptõis fit syllogism⁹ dictũ ⁊ quãdo ⁊ p que erit deceptõ

Nic epilogat pbs dicẽs q̃ nũc dctm̃ ẽ quõ fit syllus priuatiu⁹·⁊ qm̃ ⁊ q̃ erit receptio in ꝓnõib⁹ mediatis

Si vero sit affirmatiu⁹ tũc quidẽ cũ p ꝓpriũ mediũ·Impossibile ẽ vtraq̃ ee falsas·Necesse est em̃ que est b c manere·si quidẽ ẽ syllogism⁹ sicut pri⁹ dictũ est Quare a c semper erit falsa·hec em̃ est cõuersa·

Nic ꝯsequẽter pbs ostẽdit quõ fit syllus ignorantie affirmatiu⁹ in ꝓnõib⁹ mediatis·⁊ p̃mo si accipiat̃ medium ꝓprium·scõdo quãdo fit p medium simile ꝓprio·ibi (Similiter ãt si ex alio) tertio qm̃ fit p medium extraneum ibi (Cũ vo sit p ꝓpriũ) Quo ad p̃mũ dicit si fiat syllogism⁹ receptõis affirmatiu⁹ in ꝓnõib⁹ mediatis·si accipiat̃ mediũ ꝓpriũ vt sup̃ expositũ est·impossibile est q̃ vtraq̃ sit flã·qr cũ tal syllus nõ possit fieri nisi in p̃ma figura vtraq̃ existente affirmatia·necesse ẽ q̃ maior ꝓpositio maneat hoc mõ sicut erat in vero syllo·vm̃ oportz maiorẽ ꝓnõem esse mutatã scz re negatia in affirmatiuaz vm̃ oportet q̃ sit falsa·Exemplũ est vt syllm⁹ scientie remõstratiu⁹ sit nullum sensibile est incorporeũ·omne rõnale mortale ẽ sensibile·ergo nullũ rõnale mortale ẽ incorporeũ·

Silr ãt ⁊ si ex alia coordinatõe accipiatur mediũ sicut d ctm̃ ẽ·⁊ in priuatia deceptione·Necẽ est em̃ que q̃dem est d b manere q̃ vero est a d conuerti·⁊ hec deceptio est fere eadem priori

Nic oñdit quõ fit syllus ignorãtie quãdo accipit̃ medium non ꝓprium qõ nõ sit eiusdẽ ordis·ꝫ ex alia coordinatione Cuius exemplum est·Omis color est albus omis altedo est color·ergo omis altedo est alba·Oportet em̃ minorẽ manere·maiorem ãt mutari re negatia in affirmatiuã·vnde hec receptio similis est p̃ori receptioni sicut dicebat̃ in syllogismo priuatiuo

Cũ vero sit nõ p ꝓpriũ si q̃dem sit d sub a hec quidẽ erit vera altera ãt falsa·Põt em̃ a in plurib⁹ ee que nõ st̃ sibi inuicẽ·Si vo nõ sit d sub a hec q̃dem sp manifestũ qm̃ erit falsa·affirmatiua em̃ accipit̃ Que vo est d b cõtingit ⁊ verã ee ⁊ falsam·Nihil em̃ phibz a quidẽ in d nullo ee·d a ãt omni b·vt aial scia musica nõ ãt vtraq̃ neq̃ a in nullo d·neq̃ d in nullo b·Manifestũ igit̃ est qm̃ cũ nõ sit mediũ sub a ⁊ vtreq̃ pũt false ee·⁊ q̃cũq̃ cõtingit Quot q̃dẽ igit̃ modis ⁊ p q̃ possint fieri ꝓm syllm deceptões Et in his q̃ sunt sine medio·⁊ in his q̃ st̃ cũ medio per demonstrationẽ manifestum est

Nic oñdit quõ fit syllus receptõis affirmatiu⁹ p̃ medium extraneũ·dicẽs q̃ si accipiat̃ tale mediũ extraneum qõ ꝓtineat̃ sb maiori extremitate·tũc maior erit vera·⁊ minor flã·qr tũc d mediũ non erit sup̃ b·eo q̃ a maior extremitas p̃t ee in plurib⁹ q̃ nõ st̃ sb se inuicẽ·Termi ãt in q̃b⁹ hoc pz st̃·Omne corp⁹ ẽ sbãa·omis q̃titas ẽ sbãa sumptis ãt maiore ⁊ pclone ꝓria·erit pclo va in eisdem termis sic arguẽdo·Oẽ corp⁹ ẽ sbãa·nulla q̃titas ẽ corpus·q̃ nulla q̃titas est sbãa· Si vo d nõ ꝓpriũ mediuz nõ sit sb a sumptũ·ꝫ sit in b·tũc maior erit flã·qr accipit̃ affirmatia·ꝫ minorẽ cõtigit ee cũ hoc qm̃q̃ q̃dẽ flãm·⁊ tũc ambe erũt flẽ·sicut si dicam⁹·ois altedo ẽ vtus·ois grãmatica ẽ altedo·q̃ ois grãmatica ẽ vt⁹·Qm̃q̃ ãt pot minor ee va·nihil ei phibet sic se hãtib⁹ termis·q̃ a remoueat̃ ab oi d·⁊ d sit in omi b·sicut in istis termis· aimal scia musica·aial em̃ q̃ ẽ maior extreitas·remouet̃ vlit̃ ab omi scia·⁊ sumit̃ vt maior i syllo ignorãtie·Ois scia est aial·ois musica ẽ scia·igr̃ ois musica est aial·Si ãt conuertant̃ maior ⁊ pclo in ꝓrias·sed̃ pclo syllogistice sic·Nulla scia ẽ aial·ois musica est scia·igr̃ nulla musica ẽ aial·Et sic ex⁷ pt̃ ee impropũ q̃ fit p mediũ ꝓpriũ cũ p improp̃um fieri ẽret·Sz re exẽplis nõ est curãduz pũt tũ termi sat̃ ꝯgrue accipi sic maiore exũte in parte flã·Ois sbã ẽ lap̃·oẽ al ẽ sbãa·igr̃ oẽ aial ẽ lap̃·nõ autẽ itez nihil phibet ot̃ pbs c ⁊ alia nega⁹ more grecoz supfluit·⁊ cũ a c sic diuidat nihil phibet nec a ee in nullo·altera tũ negatio supfluit·ꝫ est a in nullo d eẽ·vt d ee i nullo b·⁊ tũc ãte p̃misse affirmatie ⁊ vles accepte erũt ex q̃bus vlem affirmatiuã ꝯcludẽs erit ignorãtie syllus sic·Omis linea est sbãa·ois altedo ẽ linea·igr̃ ois altedo est sbãa·maifestũ igr̃ est qm̃ cũ nõ sit mediũ sb a·⁊ vtreq̃ ꝓnões pũt false eẽ·⁊ altera q̃cunq̃ sit illa in ignorantie syllo Ultimo epilogãdo ꝯcludit dicens ꝫt q̃dem igit̃ modis ⁊ p quas ꝓnões veras vl falsas pũt fieri receptiones p syllogismũ tam in ꝓnõibus mediatis q̃ immediatis iam satis dictum est

Manifestũ ẽ ãt ⁊ si aliq̃s sensus defecerit necesse est aliquã sciam deficere quam impossibile est accipere

Postq̃ pbs in p̃cedẽtib⁹ determiauit re ignorantia dispõnis q̃ fit p syllm·ꝫ tr̃miat re ignorãtia simplici negatõis q̃ fit absq̃ syllo·⁊ p̃mo oñdit in q̃b⁹ habet̃ tal ignorãtia ex necitate·scõdo ꝓbat ꝓpositũ ibi (Si q̃dẽ addiscim⁹) Quo ad p̃muz ot̃·si alicui reficiat aliq̃s sensus puta visus vl auditus·nccẽ est q̃ reficiat ei scia ꝓpriozum sensibiliũ illi⁹ sensus·puta si cui reficit visus nccẽ est q̃ reficit ei scia re colorib⁹·⁊ sic habebit ignorãtiã negationis re colorib⁹ oino ignorãs colorẽ ꝫ hoc intelligẽdum est·qm̃ nunq̃ habuit sensum visus·sicut pz in ceco nato·Si em̃ q̃s amittat visum p̃us habitum·nõ oportet q̃ ꝓpter hoc careat sciẽtia colorꝫ·qr ex his q̃ p̃us sensit remanet in colorum memoria·cõtingit autẽ re aliq̃b⁹ reb⁹ haberi ignorantiã negationis q̃ tũ cognosci pũt p sensum quẽ habem⁹·sicut si aliq̃s hãs visum semper fuisset in tenebris careret quidẽ scia colorũ·ꝫ nõ ex necessitate quia posset accipere sentiendo colores·quod nõ cõtigit in eo qui caret sensu visus·⁊ ideo addit q̃ impossibile ẽ accipere ·qr etiam ille qui caret potẽtia visiua nõ potest percipere cognitionem colorum·

Si quidem addiscimus aut p inductionẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aut p demstrationē. Est āt demstratio ādez ex vlibus. Inductio aūt ex his q̄ sūt fm ptem Impossibile aūt est vniuersalia speculari nisi p inductionē. Qm̄ et q̄ ex abstractione dicim⁹ ē p inductiones nota facere. eo q̄ insūt in vnoquoq̄ genere quodā. Et si nō separabilia sūt fm q̄ vnūqd̄q̄ hmōi ē. Inducere āt nō hūtes sensū impossibile est. Singulariū eni sensus est ipōr sciam accipe. neq̄ ex vniuersalibus est sine inductione. neq̄ p inductionem sine sensu

Hic p. pbat, ꝓpositū p hoc q̄ duplex ē mod⁹ adq̄rendi sciam. Un⁹ ādem p demstrationem. alī⁹ āt p inductionē sicl̄ est dcm̄ in ꝓncipio isti libri. Dīnt āt hi duo modi. qz demstratio ꝓcedit ex vlib⁹. Inductio aūt ꝓcedit ex ꝑticularib⁹. Si q̄ vlia ex ādb⁹ ꝓcedit demstratio: cognosci possent absq̄ inductione: seq̄retur q̄ hō posset accipe sciam eorr: ādr nō hz sensū. Sz impossl̄ est vlia speculari absq̄ inductione. z hō in reb⁹ sensibilib⁹ ē magl̄ mānifestū qz ī eis p expientiā quā hēm⁹ circa sibilia singlaria accipim⁹ noticiā sicl̄ manifestat in ꝓ° metaphys. Sz maxime videt hō dubiū in his q̄ vident fm abstractionē. sicut in mathematicl̄. Cū eni experientia a sensu ortū hēat vt dī ꝓ° metaphys: videt q̄ hec locū nō habeat in his q̄ sūt abstracta a mā sensibili. z ō ad hō excludēdū dicit q̄ etiam ea q̄ dicūt fm abstractōnē: ꝓtingit nota facere p inductionē. qz in vnoquoq̄ gēe abstractorr: sūt ādā ꝑticlaria q̄ nō sūt sensibilia a mā sensibili fm q̄ vnūqd̄q̄ eorr ē hoc. Quis eni linea fm abstractionē dicat linea in cōi tū hec linea q̄ est in mā sensibili: in q̄ntū est indiuidua: abstrahi nō pt. qz mathematicali a ꝓiūcta sūt materie sensibili fm rem: ꝗ separata fm rōnē solū. Nō eni manifestant nob ꝓncipia abstractorr ex ādb⁹ demstratōes i eis ꝓcedūt. nisi ex ꝑticularib⁹ aliqb⁹: q̄ sensu ꝓcipim⁹. puta ex hō q̄ videm⁹ aliqd̄ tom̄ singlare sensibile: inducim⁹ ad cōgscendū ād est tom̄ z ps. z cognoscam⁹ q̄ totū ē maius sua ꝑte. ꝓsiderādo hō in plib⁹. Vlia igit ex ādb⁹ demstratio fit: nō sūt nob nota nisi p inductionē. Hoies āt carentes sensu aliq̄: nō pnt inductionē facere, de singlarib⁹ ꝑtinētibus ad sensū illū. qz singlariū (ex ādbus ꝓcedit inductio) est solū sensus cognitio. vñ oz q̄ oio sint hmōi singlaria ignota. qz nō ꝓtingit q̄ aliq̄s carēs sensu: accipiat talū singlariū sciaz. qz nō de vlib⁹ pt demstrare sine inductione. p quā vlia cognoscunt vt dcm̄ est. nec p inductionē pt aliqd cognosci sine sensu. q̄ est singlariū ex ādbus ꝓcedit inductio

Circa textum expositum mouetur questio Vtrum sensu aliquo deficiente: necessarium sit scientiam illius sensibilis deficere.

Et videt ꝓ° q̄ nō. qz scia est in intellectu sicl̄ ī sbiecto. q̄ poti⁹ debz deficere scia ad defectū intellect⁹ q̄z sensus.

Scdo. Secus a ntitate pt scire definitionē coloris. igit sequtur q̄ nō deficiat scia ad defectū sens⁹. Tertio Scire est rem p cām cognoscere. ꝗ deficiente sensu: adhuc manet causa rei sensibilis. q̄ deficiente sensu: z habita causa rei sensibil: adhuc possum⁹ hīe sciam. Quarto Sicq̄ est surdus a ntitate: adhuc pt scire q̄ color nō est sonus. qz si nō sciret hō: nō cognosceret colorē. ꝗ si hoc scit tūc cognoscit dīam int sonū z colorē. ꝗ dīntia nō pōt cognosci nisi cognit⁹ dīntib⁹ Quito Prius nō depēdet a posteriori. ꝗ intellect⁹ est vtus prior z nobilior sensu. igit. Maior, pbat. qz prius non hz esse a posteriori.

Sexto. Mathematicalia q̄ sūt abstracta a sensibilibus: cognoscunt. q̄ nō ois cognitio est a sensu. Pro veritate quesiti est sentētia pbi. Et ponit iste discursus

Maior. Sicut experientia ex multis memorijs singlariuz in vna silitudine sensatorū nascit: sic vniuersale, qd̄ est principiū artis z scie, ex plurib⁹ experimētis generat Minor. Sine sensu nō ē ī actu memoria. q̄ recipit suū sensatū resolutorie a ꝓri potētia

Cōclo. Igit sensu aliquo nobis deficiente necessariū est illius sensibil scientiā deficere.

Maior, pbat. qz experientia ē cognitio vlis: pmixti singlarib⁹. cū sit ꝓfusus habit⁹ singlariū in memoria collectorr. z q̄ nascit formalit ex memorijs multis singlariū. q̄ memoria est thesaurus formarr sensibiliū p̄ cognitarr z sensatarr in vna silitudine memorie aduna tarū. Et sic silis est gnatio vlis separati z abstracti q̄lis ē gnatio vlis ꝓfusi cū singlarib⁹. Et sic vle nascit ex pluribus expimentis. q̄ expimenta sūt ꝓceptiones vles fm rē. z singulares fm modum. q̄a sicut vle fm rem: resultat ex collectione pluriū singlariū fm rem: ita vle fz modū colligit ex multis modis singlarib⁹. Et in hō pz dīa artis z experimēti Minor, pbat. qz fm ordinē cognitionis humane: pōn posterior mouet a priore. igit sine sensu exteriori nō fit in actu memoria. Prius eni sensibile offert se sensui exteriori. postea aūt spiritualizatū: recipit in alijs interioribus potentijs. Conclo sequit ex premissis. Et amplius ostenditur sic. quia omnis scientia aut habetur per inductionem. aut per demonstrationem. sed deficiente nobis aliquo sensu: deficit z inductio. quia inductio est singlariū que non sciuntur nisi per sensum. Deficiente autem inductione: deficit nobis vniuersale. quod generatur vt tactus fuit via sensus. memorie. et experimenti. Deficiente autem vniuersali: deficit demonstratio. que est ex vniuersalibus. z deficiente demonstratione: deficit et scientia. que adquiritur per demonstrationem Ergo a primo ad vltimum: deficiente nobis aliquo sensu: deficit et scientia illius sensibilis. Et eliditur hic error Platonis q̄ ponebat q̄ nos haberemus scientiam de rebus per species participatas ab ideis. quod si esset verum: vniuersalia fierent nobis nota absq̄ inductione. z ita possem⁹ adquirere scientiam eorum quorum sensum non habemus

Ad obiecta ꝗ oppositū. Ad

primū est dicendum q̄ licet scientia sit in intellectu: tamen non generatur in eo nisi per viam sensus. memorie. et experimenti. Et sic omnis intellectus humanus est ꝓiunctus ꝓtinuo et tpi. ex ꝓiunctiōe cū ꝓtinuo z cum tpe siue temporali non potest accipe nisi a sensu siue ad sensū reflexus. z sic intellectus lūine suo depurat ipsum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sensibile a cōditionibus materie·⁊ sic in intellectū possi
bile agit·⁊ in eo sicut in loco reponit Ad scōm est di/
cendū ꝙ cec⁹ a natitate ꝑt habere sciam q̄d nōis re colo
re que ꝛefinitio ꝑt etiā ee nō entiū·ꝗ nō ꝑt habere sciam
quo ad q̄d rei Ad tertiū dōm ꝙ nō solū req̄rit cause
cognitio ꝗ etiā req̄rit applicatio cause ad effectū ⁊ illam
nō possum⁹ habere sine sensu Ad q̄rtū est dōm ꝙ surd⁹
a natitate ꝑt scire q̄d est color·⁊ etiā ꝙ color nō est son⁹
et qñ ſbdit g̃ ꝓgnoscit drām nō seq̄t qz sic ad ꝓgnoscen
dū vnā rē oporteret ꝓgnoscere oēs res· Vel ꝛ tū ē ꝙ du/
pliciter ꝑt aliq̄d cognosci·vno mō ꝓfuse Alio mō ꝛeter/
miate·mō ꝓgnita aliq̄ dñia inter aliq̄ duo·quoꝝ vnū co
gnoscit ꝛetermiate·alteꝝ ad mi⁹ dz cognosci ꝓfuse·⁊ pua
tiue Ad q̄ntū est dōm licet vtus intellciua sit ꝓz po/
tentia sensitiua·ipa tū est eidē ſbordiata·nō in essendo ꝗ
in opando ⁊ tal ſbordiatio est in nobis ꝓpter impfectō
nē Quia ipa aia ē infima itelligētiaꝝ·Sz diceres intel
lect⁹ ē immaterial g̃ nullo mō ꝛepēdet a sensitiuis poten/
tijs Dōm est ꝙ intellect⁹ ē immaterial qz nō ꝛepēdz a ma
teria in eēndo·qz itellectiuū vt inq̄t pbs ꝛeforl introdu
citur·ꝗ nō dz immaterial quasi nullo mō a materia re/
pendēs in opando·neccario em ꝓreq̄rit sensitiua ꝓgnitō
nē Ad sextū est dōm licet mathematicalia sint abstra
cta a materia fm suas eēntias·sunt tū ꝓiūcta fm esse·et
iō ꝑma acceptio mathematicoꝝ ē ꝑ sensū ⁊ sens⁹ iductōez

Circa tertum expositū fit dubia·

Primū est·vtꝝ ignorātia bñ ꝛefinit i textu cū dz est ꝛece
ptio facta ꝑ syll'm supple ꝛemrātū Et videt ꝙ non·qz
oīs syll's g̃at fidē ꝛe ꝓclone sua·cū igit ignorātia fiat ꝑ
syll'm seq̄tur ꝙ nō erit ꝛeceptio· Ñīs ꝓbat qz omis syllo
gismus est argumentū·ꝗ argumentū est rō rei dnbie fa
ciens fidē Scōo effctūs ꝑuatiui nō est cā positiua·ꝗ
ignorātia est q̄d ꝑuatm ergo ꝛeceptio q̄ dicit ignorātia
nō causabitur ꝑ syllogismū Tertio Syllogism⁹ gene
rat sciam ergo nō ignorantiā Solutio Sic·sed du/
plex est ignorātia vt vult pbs in textu·vna est pure ne/
gationis ⁊ alia praue dispositionis·Ignorātia pure ne
gationis est qñ aliq̄s ꝛe re nullā penitus habet cognitio
nem·nec in generali nec in speciali·Et est dupl'r scz in ge
nere ⁊ extra genus·In genere quādo aliq̄s nullam peni
tus habet ꝛe re cognitionē apt⁹ natus est tamē habere eā
Et fit dupl'r scz ex ꝛefectu studij·vel ex ꝛefectu sensus Ex
emplū ꝑmi vt puer vel rustic⁹ hz ignorantiā geometrie·
Exemplū scōi sicut cec⁹ a natiuitate hz ignorantiam ꝛe
coloribus Sed ignorātia extra genus est quādo aliq̄s
nullam cognitionem habet ꝛe re·nec aptus natus est ha
bere sicut lapis dicit ignorās hoc modo· Sed ignoran
tia praue dispositionis ē quando aliq̄d accipit tāq̄ ꝛeꝝ
quod tamē est falsum vel ecōuerso·⁊ tal ignorātia voca
tur error vel ꝛeceptio·Et est dupl'r scz simplex ⁊ ꝓposita
Simplex est que accipit simplici opinione absq̄ aliq̄
ductu rationis·vt si aliquis accipiat falsum ꝑ simplici
vero vel econtra absq̄ ductu rationis·vt si q̄s non co/
actus argumentatione cōcedit solem monoꝛedal g̃ri/
tatis·Sed cōposita est q̄ accipit ex aliqua rōne falsa·ex
emplum est vt omnis quātitas est substātia·omis qua
litas est quantitas·ergo omnis qualitas est substantia
Et ista est duplex quedam est que fit per syllogismū pec/
cantem in materia scz qui accipit falsas propositiones
Alia per syllogismum peccantem in forma scz in quo nō
seruat ꝛebita forma syllogistica·Exemplum est·vt om/
nis canis est latrabilis·sydus celeste est canis·ergo syd⁹
celeste est latrabile·⁊ ista ignorātia ꝓposita est q̄ per syl/
logismū causatur·⁊ eam ꝛefinit pbs in textu·quō autez
diuersimode gñatur per syllogismū satis diffuse patuit
in textu Ad obiecta in oppositum Ad ꝑmum est dicē/
dum·ꝙ generat fidem nō veram·ꝗ erroneaz Ad secū/
dum est dicendum ꝙ sicut effectus est ꝑuatiuus·ita etiā
causa·qz ad mn⁹ vna ꝑmissa est falsa·

Secūdum dubium est·

Quare non est distinctus liber ꝛe syllogismo falsigꝓho
qui opponitur ꝛemonstratiuo·sicut est distinct⁹ liber de
syllogismo sophistico qui opponitur syllogismo diale/
ctico Solutio·qz syllogism⁹ falsigraph⁹ habet eadem
principia licet male intellecta cum syllogismo ꝛemōstra
tiuo·ꝗ syllogism⁹ sophistic⁹ non·quia supaddit cām appa
rentie ꝛefectui quē nomiat·Etiam circa syllogismum i/
gnorātie nō occurrūt tot varietates sicut circa sophisti
cum·g̃ nō oportuit tradi distinctā ꝛe eo scientiam

Tertium dubium est·

Quare pbs in scōa figura syllogizando nō diuidit ꝑ/
cedendo per medium ꝓprium ⁊ non ꝓprium sicut factuz
est in precedentibus· Solutio Alberti ideo·quia que
hic est affirmatiua est minor in ꝑma figura·⁊ que nega
tiua in eadē figura fit maior·ideo eedē regule que in pri
ma figura sunt ꝛe maiori st hic obseruāde ꝛe negatiua
et q̄ ibi dicte st ꝛe mīori st ꝗ obseruāde ꝛe affirmatiua·

st aūt omis syll's ꝑ tres termios·⁊ ꝗ quidē demōstrare possibile ē·Qm est a in c ꝓpter id quod ē in b ⁊ ꝗ in c·Sed pri/ uatiu⁹ quidē est alterā habēs ꝓnem qm est aliud in altero·alterā aūt qm nō est·

Iste est septimus tractat⁹ in quo pbs oñdit ꝙ in me
dijs ⁊ extremis ꝛemōstrationū nō ē ꝓcessus in ifinitum
Et diuiditur iste tractat⁹ i duo capl'a· In ꝑmo mouet
aliq̄s q̄stiones·in scōo ipas ꝛetermiat ibi (Qz quidē igi
tur nō ꝓtingit) Circa ꝑmū duo facit·ꝑmo ꝑmittit q̄sdaz
suppositōnes ad intellectum questionum neccārias·Se
cūdo mouet q̄stiones neccārias ibi (Nic igr hmōi) Cir
ca ꝑmū adhuc duo facit·ꝑmo ꝑmittit aliq̄ ꝛe forma syllogi
stica quā oz etiā in ꝛemōstratōib⁹ obseruare·Scōo re/
sumit q̄l dz eē matia ꝛemrātōis ibi (Manifestū g̃) Cir
ca ꝑmū premittit tres suppōnes ꝓcernētes formā syll'mi
Prima suppō ē cōis omi syll'o·nest ista·q'oīs syll's est pr
tres termios·vt supponitur ex ꝑ ꝓoꝝ·Scōa suppō pti
net ad syll'm affirmatū·ꝛē ꝙ in omi syll'o affirmatio in
prima figura req̄ritur ꝙ maior extreitas ꝛemonstretur
ineē mīori ꝓpē ꝗ ꝙ maior extreitas inē medio·⁊ mediuz
inest tertio ꝗ est mīori extreitati·ꝑ qō pbs dat itellige/
re ꝙ ꝛemrātōes affirmatie soluz fiūt in ꝑma figura·vt
oē nial rōnale aptū natū ad ridēdū ē risibile·oīs hō ē ani
mal rōnale aptū natum ad ridēduz·g̃ oīs hō est risibilis
Tertia suppō ꝓcernit syll'm negatū ⁊ est istō ꝙ neccāriuz
est in omi syll'o ꝛemōstratio negatiua alterā premissaꝝ
esse affirmatiuā ⁊ alterā esse negatiuā·ratio ꝑmi est qz
ex puris negatis nihil seq̄tur·rō scōi·qz ex pur affirma/
tiuis nō seq̄tur cōclusio negatiua·istud tamen aliter fit
in prima figura ⁊ secunda

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Manifestū q̃dem igit̃ qm̃ principia ⁊ dicte suppōnes sunt he· Accipiētes enī hec sic necesse est demr̃are vt q̃ a i c sit p b· iterū ātq̃ a sit in b p aliud mediū· ⁊ q̃ b sit in c siliter

Hic resumit q̃dā ncāria circa mām demr̃ationū Et tria facit· Primo ꝓponit q̃ sit mā demr̃ationis· 2° oñdit dām materie sylḷmi demr̃atiui ⁊ sylḷmi dialectici· ibi (Scōm q̃dem enī opionē) Tertio oñt illā dām· ponendo diuersitatē p̃dicatorū· ibi (Hz āt) Quo ad p̃mū dicit Qd nūc dcm̃ est q̃ in oñi demr̃atōe sē tres t̃mini· ⁊ cū illis trib⁹ t̃minis fiunt due ꝓpōnes· ille ꝓpōnes debent esse p̃ncipia ⁊ suppōnes· qz si ex illis trib⁹ t̃mis ꝓstituan ur ꝓpōnes q̃ nō sē p̃ncipia: tūc oz vlteri⁹ illas ꝓpōnes demr̃are donec deueniat ad p̃ncipia imediata· Et sic in tentio pbi est q̃ mā sylḷmi demr̃atiui sunt ꝓpōnes imediate ⁊ indemr̃abiles· vel p se/vel statiz reducibiles ad p/positiones indemōstrabiles

Scōm q̃dem enī opionē̄ syllogizātib⁹ et solū dialectice· Manifestū est q̃ hoc solū intendendū est si ex q̃b⁹ ꝓtingit verisilis fiat sylḷs· Quare et si est aliq̃d eorū in ꝓbitate que sūt ꝓa b mediū· Videt āt nō p b̄ q̃ syllogizās syllogizat⁹ dialectice· ad veritatē aūt ex his que sunt oportet intendere·

Hic pbs oñt dām int̃ mām sylḷmi demr̃atiui ⁊ dialectici· d· q̃ in sylḷmo dialectico solūmō intendi² opinio tanq̃ finis ei⁹· ⁊ iō sufficit dialectico q̃ pcedat ex ꝓpōnib⁹ pbabilib⁹ ⁊ opinabilib⁹ ⁊ verisilib⁹· q̃ appent oib⁹ vel plib⁹· vel sapiētib⁹· ⁊ g̃ pcedere p̃t ex ꝓpōnib⁹ mediatis· Sz demr̃ator gñat sciam vitat̃· iō ipe dz pcedere ex ꝓpōnib⁹ imediat̃ ⁊ indemr̃abilib⁹ ⁊ ex ꝓpōnib⁹ p se· ⁊ nō p accñs· Et ita ptz si sit aliq̃ ꝓpō in sylḷmo dialectico q̃ sin vitate bz mediū demr̃andi ꝓpt̃ pbabilitatē ei⁹: ad hoc sylḷs dialectic⁹ est sufficiens· Sz illi qui intendit genera re sciam: nō sufficit hoc· ꝑ oz eum habere ꝓpōnes dispositas eo modo quo dcm̃ est

Habet āt se sic· Qm̃ āt est q̃ ipm q̃dez de alio p̃dicat̃ nō ꝼm accñs· Dico āt ꝼm accñs vt albū aliqñ illud dicim⁹ esse hoiem nō silr dicētes etiā hoiem albū· Qd q̃dem enī ē cū alterū aliud sit alb⁹ ē albū āt est hō· qm̃ accidit homī esse albū· Sūt autē hmōi que ꝼm se predicantur

Hic p· exemplificat b̄ qd dixit p dām p̃dicatorū· d· q̃ b̄ qd dcm̃ est· s· q̃ demr̃ator ex ncārijs: ⁊ nō ex his q̃ sūt p accñs pcedit· ꝑ sic se bz vt dicetur· Inueni² enīz aliq̃d qd de alio p̃dica² nō ꝼm accñs· Et exponit b̄ p affirmationē oñdens q̃d p̃dice² ꝼm accñs· d· q̃ duplr aliq̃d p̃dicatur ꝼm accñs· Uno mō qñ ꝑbiectū p̃dica² de accñte· sicut cū dicim⁹· albū est hō· Alio mō qñ accñs predica² de ꝑbiecto· sicut cū dī· hō est alb⁹· Et dīt hic mod⁹ a ꝑmo· q̃a qñ accñs p̃dica² de ꝑbiecto dicim⁹ hō est alb⁹· non qz aliq̃d alterū sit albū· ꝑ qz ipe hō est alb⁹· ⁊ tñ est ꝓpō p accidens· qz albū nō pueniet hōi ꝼm ꝓriā rōnem· neqz ponitur in ꝛ̃finitōe ei⁹· neqz e cōuerso· Sz qñ dī albū ē hō· nō dī qz esse hoiem insit albo: ꝑ qz eē hoiem inest subiecto albi· cui scz accidit albū· vñ hic mod⁹ ē magl̃ remot⁹ a p̃dicatōne p se ꝑ p̃m⁹· Sūt āt q̃daz q̃ neutro istorū modorū p accñs p̃dicantur· ⁊ ista dūr p se· ⁊ talia sē ex q̃b⁹ demr̃atorē pcedit· ꝑ hoc dialectic⁹ nō reqrit· et iō q̃stio que ꝓponitur de his que p se p̃dicantur: nō bz locū in sylḷmis dialecticis· ꝑ solū in sylḷmo demr̃atiuo

Sic igit̃ c q̃dez hmōi· q̃ ipm q̃dem non sit in alio· in hoc āt b sit primo· et nō p aliud mediū· iterq̃ f in e fit etiā silr· ⁊ hoc in b· Nūq̃d igit̃ hoc necesse est stare· aut ꝓtingit in infinitū ire

Ista est scōa ps istⁱ capi· In q̃ mouet tres qōnes q̃ pcernūt infinitatē p̃ncipiorū in demr̃atōne· Et circa hoc duo facit· Primo oñt in q̃b⁹ iste qōnes hūt locū· 2° in q̃b⁹ nō hūt locū· ibi (Sz in puertētib⁹· Circa p̃mū duo facit· p° mouet qōnes in demr̃ationibus affirmatiuis· 2° oñt q̃ he qōnes silr locū hūt in negatis demr̃atōnibus ibi (Silr āt dico ⁊ in ꝑuatiuis) Circa p̃m duo facit· p° mouet qōnes· 2° oñt ad quid hmōi qōnes ꝓtincāt· ibi (Est āt b intendere· Circa p̃mū mouet tres qōnes ꝼm tres t̃minos sylḷmi· Et p̃mo ex pte maioris extremitatis· Utq̃ scz sit abire in infinitū in ascendēdo· ⁊ i hac qōne suppōnit̃ vltimū ꝑbiectū qd nō p̃dica² de alio· ⁊ alia nō p̃dicant̃ de ipo· Sit g̃ b̄ ꝑbiectū c· et in c p̃° ⁊ imediate sit b· et b sit in e q̃ de eo vliter p̃dicatū· ⁊ iterū c· in e silr de eo vliter p̃dicatū· Questio g̃ est· vtq̃ iste ascē sus alicubi stet· ita q̃ sit deuenire ad aliq̃d qd p̃dicet̃ de alijs vliter· ⁊ nihil aliud p̃dicet̃ de ipo· aut b̄ nō sit necesse: ꝑ ꝓtingit ascendere in infinitū· ita q̃ in tali ascēsu est infimū a q̃ incipit· ꝑ nō est sūmū in q̃ desinit

Et iterq̃ si de q̃dem nihil p̃dicat̃ per se· a aūt in c est primo· mediū aūt in nullo priori· ⁊ in s· et hoc in b· nunq̃d ⁊ hic stare necesse est· aut et hic ꝓtingit in infinitū ire· Differt aūt hoc a priori qm̃ hoc q̃dem est· Nunq̃d ꝓtingit incepturū ab hmōi qd in nullo est altero sed aliud in illo in sursum et in infinitū abire· Alterq̃ aūt incepturū ab hmōi q̃ ipm q̃dez de alio· de illo āt nihil p̃dicat̃· In deorsū intendere sic ꝓtingit in infinitū ire

Hic mouet qōnem ex pte minoris extremitatis· vtq· s· sit deuenire in infinitū descēdendo· ⁊ in hac qōne suppo nit̃ aliqd p̃mū p̃dicatū vle qd de alijs p̃dicet̃· ⁊ nihil sit eo vniuersali⁹ qd p̃dicet̃ de eo· Sit g̃ a q̃ nihil de eo p̃dicet̃: sicut totū vle de pte· a ꝯo ⁊ c p̃dicet̃· ⁊ p̃mo ⁊ imediate et c de s· ⁊ s de b· Est āt q̃stio· vtq̃ necesse sit b̄ descendendo stare· aut ꝓtingit in infinitū ire· Et oñt ꝓñr istaq̃ duaq̃ qōnū dīnam· qz in p̃ma qōne q̃rebat̃· vtq̃ si aliquis incipiet a particularissimo quod nulli inest per modum quo totum vniuersale est in parte: sed alia insunt ei· vtrum contingat procedere in infinitū ascendendo· Secunda vero questio est· si aliquis incipiat ab vniuersalissimo predicato quod predicetur de alijs sicut totum vniuersale de parte/et nihil hoc modo predicat̃ de illo vtq̃ ꝓtingat descendendo ꝓcedere in infinitū

Amplⁱ nūq̃d ꝓtīgit ifinita media demr̃iat̃ t̃mis· Dico āt vt si a in c sit· mediū aūt ipoꝝ

sit b ab ipso ãt b ⁊ ab a alterum. Et horum altera. Nunquid in infinitum contingit abire. aut impossibile est.

Hic mouet tertiã questionẽ ex parte termini medij. et ĩ hac q̃stione supponũt duo extrema vlissimũ p̃dicatũ ⁊ particularissimũ subiectũ. ⁊ q̃rit cũ hoc an possent esse infinita media. puta si a sit vlissimũ p̃dicatũ. ⁊ c particularissimus subiectũ. ⁊ q̃rit cũ hoc an pũt esse infinita media. puta si a sit vlissimũ p̃dicatũ. ⁊ c sit infimũ subiectũ. ⁊ inter a ⁊ c sit mediũ b. ⁊ int̃ a ⁊ b iterũ sit aliq̃ũ. ⁊ sic int̃ b ⁊ c. ⁊ horum etiã mediorũ st̃ alia media inter ipsa scz extrema tã scilicet ascẽdẽdo q̃ descendẽdo. Est ergo questio an hoc possit procedere in infinitũ. aut impossibile sit hoc

Est aũt ꝗ quidẽ intẽdere idem eẽ. ⁊ si demõstratões in infinitũ veniũt. Et si ẽ demõstratõ oĩs rei. aut ad inuicẽ includant

Hic pbs oñdit ad q̃d tendũt hmõi q̃stiones. oñdens q̃ hmõi q̃stiones tẽdũt ad materiã de q̃ nũc agit scz ad demõstratões dicẽs q̃ ĩtẽdere ad inq̃sitõnem veritatis in istis questioĩbus idẽ est ac si q̃rat vtrũ demõstratões. procedãt in infinitũ vel ascendẽdo vel descẽdẽdo. Ascendẽdo quidẽ ita q̃ q̃libet ppõ ex qua demõstratio pcedit sit demõstrabil̃ p aliã porẽ demõstratõem. ⁊ hoc ẽ q̃ sbiũgit. ⁊ si est demõstratio oñis id est cuiuslibet ppõis q̃ quidã estimãtes circa p̃ncipia errauerũt sicut dr̃ in q̃rto metaphysice. Descẽdẽdo aũt si ex aliq̃ ppõne demõstrare cõtingat iterũ aliã demõstratõem posteriorẽ pcedere ⁊ hoc est vnũ mẽbrũ dubitatõis si demõstratões in ifinitũ pcedũt vel ascendẽdo vel descẽdendo. Aliud mẽbrũ dubitatõis ẽ si demõstratões ad se inuicẽ terminant. ita scz q̃ vna demõstratio pfirmet̃ p aliã ascendẽdo. ⁊ ex vna pcedat alia descendẽdo. ⁊ hoc vsq̃ ad aliquẽ terminũ

Similiter aũt dico ⁊ in priuatiuis syllogismis ⁊ ppõnibus. vt si a nõ inest b nulli aut pmo. aut est aliq̃d infra cui priori nõ inẽ. vt si prius nõ inẽ a. ipi c q̃ in b est oñi. ⁊ iterũ ꝗ etiã in alio priori. vt si c est q̃ est in oñi. Et nãq̃ in his. aut infinita sunt in quibus non inest prioribus aut statur

Hic pbs oñdit q̃ sicut iste questiones pũt moueri in affirmatis sic etiã in negatis. dicẽs similiter dico in priuatiuis id est in negatis syllogismis ⁊ ppõnibus q̃si dicat sicut est ascẽsus ⁊ descẽsus in affirmatis syllogismis et ppõibus. ita necesse est q̃ sit etiã in negatiuis. Cuius rõ est q̃ in demõstratione negatia oz vnã pmissam esse affirmatiuã in qua sbctũ conclusionis cõtineat̃ sub medio. a q̃ p̃dicatũ cõclusionis remouea t̃ nõ eẽt g̃ pcessus in ifinitũ ĩ negatis nisi q̃ eẽt pcess̃ ĩ ifinitũ ĩ affirmatis

Sed in conuertibilib̃ nõ sil̃r se hz. nõ em̃ ẽ in eque p̃dicabilib̃ de quo p̃dicat̃ prio aut vltimo. Oĩa em̃ sil̃r se hũt Et si sint infinita de ipso p̃dicãtia in vtraq̃ st̃ p̃dicata ifinita. nisi sil̃r cõtingat conuerti. Sed ꝗ quidẽ sicut accidens. illud vero sicut predicamentum

Hic pbs oñdit quõ p̃dcẽ q̃stiones nõ hũt locũ in conuertibilib̃. rõ est q̃ in talib̃ q̃ sic de se inuicẽ p̃dicant̃ cõuertibiliter nõ ẽ q̃rere de quo aliq̃d p̃dicat̃ pmo ⁊ de quo vltio. q̃ oĩa conuertibilia eodẽ mõ se hũt ad se inuicẽ eque primo scz ⁊ eq̃ vltimo. ⁊ si sint talia infinita q̃ de seipso p̃dicant̃ cõuertibilit̃ tũc sunt infinita in vtroq̃ in ascendendo ⁊ descendẽdo. q̃ vnũq̃q̃ sbijcit̃ alteri ⁊ p̃dicatur alteri. nisi forte q̃s cauillator dicat q̃ nõ sil̃r ista conuertibilia pnertunt̃ ⁊ sic vnũ stat ad alterũ. ꝗ hoc nõ est verum in cõuertibilib̃. ꝗ solũ in hoc ẽ drãa. q̃ vnũ illorũ est sicut accũs q̃ est passio q̃ fm se p̃dicatũ est. id est formale q̃ de alio p̃dicat̃. Aliũ vo q̃ est sbctũ nõ est p̃dicatũ nisi fm accũs q̃ p̃dicat̃ de passione rõne suppositi. Et verba pbi q̃bus dicit. ꝗ hoc quidẽ sicut accns illũ vero sicut predicamentũ. dũt sic intelligi id est sunt p̃dicatões denomiatiue in scõo mõ dicẽdi p se. ⁊ tal̃ p̃dicatio vocatur per accũs aliquũ in cõpatõe ad pmũ modũ. alia aũt vt p̃dicamẽtũ. id est q̃ditatiue in quib̃ sbctũ ⁊ p̃dicatũ sunt de eadẽ coordiatõe p̃dicamẽtali sicut definitio ⁊ definitũ et de illis erit sequens inquisitio.

Q̃ quidẽ igit̃ media nõ cõtingat esse infinita si in sursum ⁊ deorsum stent p̃dicata manifestũ est. Dico aũt sursum quidẽ q̃ magis vl'e est. deorsum aũt q̃ pticulare est.

Istũ est scõm capl'm in quo pbs incipit soluere predictas questiones. Et diuidit̃ in duas ptes. in pma pte oñt q̃ q̃rũdã dubitationũ solo reducit̃ ad solutõnem aliarũ. In scõa soluit dubitatõem q̃tũ ad illa in quib̃ per se ⁊ p̃ncipal'r difficultas pstit ibi (Q̃ aũt ill' logice) Quo ad pmũ duo facit. pmo oñt q̃ dubitatio que ẽ circa media reducit̃ ad dubitatõem q̃ mouet̃ de extremis et ea soluta soluit̃. Scõo oñt q̃ dnbitatio q̃ dubitatio q̃ est circa negatias demõstratões reducit̃ ad dubitatões que st̃ de affirmatis. ibi (Manifestũ ẽ ãt in puatiuis)

Quo ad pmũ dicit si q̃s rõem sequẽtẽ psideret q̃ nõ cõtingit media esse infinita. si p̃dicatões tã in sursum q̃ in deorsum stent in aliq̃bus termis scz in summo p̃dicato et in infimo sbiecto. ⁊ p ꝗ soluit̃ tercia q̃stio pus mota.

Expoit ãt pbs q̃d vocat̃ sursum dicẽs q̃ sursum ascẽdit̃ q̃ ascẽditur ad p̃dicatũ magis vl'e sicut est genus gñalissimũ. q̃ est cõius oĩb̃ his q̃ st̃ sue coordiatõis. Deorsum vo q̃ stat in pticulari q̃ vlterĩ indiuisibile est formaliter p drãs. ⁊ hoc in oĩbus his q̃ sumũtur est species spalissima vlterius per species indiuisibilis

Si em̃ a p̃dicãte de c ifinita st̃ media. in quib̃ ẽ b. manifestũ est q̃ pcingit vtrq̃ Quare a b in deorsum alterũ de altero cõtigit p̃dicari in infinitũ. Aũq̃ em̃ in c veniat ifinita st̃ media. Et a c in sursum infinita aũq̃ in a veniat. Quare si hec ipossibilia sunt. ⁊ ipi a et c impossibile est infinita esse media

Hic pbs pbat ppositũ scz q̃ si sit stat̃ in extremis q̃ impossibile ẽ pcedere in infinitũ in medijs dicens si ponatur q̃ a sit vlissimũ p̃dicatũ. ⁊ c sit infimũ sbctũ ⁊ sint media infinita. q̃dlibet eorũ vocetur b. tũc manifestũ ẽ q̃ vlissimũ p̃dicatũ p̃dicabitur pus de medio ppinqori q̃ de medio magis distanti. ⁊ sic pũr descẽdẽdo. ⁊ sic talia media eẽnt ifinita. ⁊ ifinitũ nõ pt ptrãsiri g̃ nũq̃ eẽt deueire ad ifimũ sbctũ q̃ ẽ pxta suppositũ. q̃ suppositum ẽ descẽsus eẽ finitus. Sil'r mõ pbatur de ascẽsu. manifestũ ẽ g̃ si extrẽa st̃ finita. q̃ media nẽcẽ ẽ eẽ finita. ⁊ sic q̃stio d̃ ifinitate mediorũ reducit̃ ad q̃stões d̃ ifinitate extrẽorũ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Necq eni si aliqs dicat q hec qdem q sūt a b c ꝓximēcia sūt ad inuicē-qre necesse ē media esse finita-illa ꝓo nō accipe nihil differt. Qō eni vtiqz accipio eorū q sūt b/erit ad a-aut ad c aut infinita sī media-aut nō-a quo iam pmū sint infinita siue statim siue nō stati nihil differt-Que eni sūt post hec infinita sī-

Hic pbs excludit qndā obuiationē-d-q pdcā, pba° pcedebat acsi a b c-i-mediū ⁊ extrema ita se hēnt: q es sent habita ad inuicē-ita scz q int ea nō esset aliqō mediū-Sic eni definiunt habita in qnto phys-q ꝓsequenter se hūt: cū inter ea nō cadat mediū-Hoc eni videbat in pdicta, pbatione supponi-scz q a pdicet de aliq medio qi habito-i-imediate sequenti-Sed ille q ponit media infinita dicet q nō ꝓtingit accipe-dicit eni q inter quoscūqz ēminos acceptos est aliqō mediuz-Sz b dicit pbs q nihil dīt siue si accipiā ē media q sint habita ad inuicem-sicut ꝓtingit in discretī-puta in ciuitate dom° est habita domui-⁊ in numerī vnitas vnitati-siue non possit inuenīri in medijs habitū aliqd-ß sp int duo media sit aliqō mediū accipe sicut accidit in ꝓtinuis-in qb° int duo qlibz signa siue pūcta: sp est lineā mediā accipe Et q ß nihil dīt ad ꝓpositū siue vno mō siue alio mō fiat sic mānifestat: sbdens-qz supposito q sint infinita-media āt a et z qz qdlibz vocat b-qōcūqz boz acceperim°: necesse ē q int illō a et z sint infinita media-vel nō sint infinita respectu alteri° coz-Verbi gra-ponam° q media sint habita ad se inuicē: sicut accidit in discretī-⁊ accipiam° aliqō mediū qō sit habitū ad ipz a: necesse erit q int illud medium et z sint adhuc infinita media-Et silr si ponant qdā infinita media int a et illud medium acceptū-et eadē rō est si ponat mediū acceptuz īmediate piūgi ipi z-vel p finita media ab eo distare-Ex q pz-supposito q sp a medio accepto opz accipe infinita media ad alteq extremoz: nō differt vtz stati piūgat alteri extremoz-i-sine medio-vel nō stati-i-p aliq media-qz etiā si piūgat vni extremo sine medio: necesse ē q postea iuniant infinita media respectu alteri°-⁊ ita sp oportebit si est infinitas in medijs q veniat in infinitū in pdicationib°-vel ascendēdo vel descendēdo sicī, pba° pcedebat

Manifestū āt ⁊ in priuatiua demrātiōe-qm statur-Si qdem in pdicatiua statur-et in vtrisqz statur-Si ab vltimo nō cōtingēs-necq in sursū ab eo in quo statur in infinituz ire. Dico autē in quo statur. q ipm qdem in alio nllo est/sed in illo aliud vt z-vel c vt alij text° hūt-Necq a primo in id in quo statur in vltimū-Dico āt primū q ipm qdem de alio-sed de illo nulluz aliud dicit-Si igit hec erūt-⁊ in negatione stabit

Hic ostī pbs Si nō ē pcessus in infinitū in affirmatiuis q tūc nō erit pcessus ī infinitū in negatiuis-⁊ sic qstio de demrationib° negatis: reducit ad qōnem de demrationib° affirmatiuis-Et tria facit-Primo ponit intentū-2°, pbat, ꝓpositū-et 3° excludit qndā obiectionez-Scda ibi (Triplr eni demrat-) Tertia ibi (Mānifestuz est aūt) Quo ad primū dicit Manifestū erit ex sequētibus si in pdicatiua-i-in affirmatiua est stat° ⁊ nō est pcedere in infinitū q nō erit pcessus in infinitū in negatiua demrātione-qz si ita est q nō ꝓtingit ab vltimo-i-in fimo sbiecto ire in sursū in infinituz vsus pdicata vlia-Vocat āt vltimū illud qō nō inest alicui alij: tanqm minori pticulari: ß aliud sit in illo-et sit illud z-tūc etiā sit sic q in accipiendo a pmo vsus vltimū nō pcedat in infinitū-⁊ vocat pmū vt exponit illud qō pdicat de alijs-⁊ nihil aliud pdicat de eo qi eo vtius-vt sic pmū intelligatur vniuersalissimū-⁊ vltimū pticularissimū-Si igit ex vtraqz pte statur in demrationib° affirmatiuis: dicit pueniens esse q etiā stetur in demrātōib° negatiuis

Triplr āt mōstrabit nō esse-Aut enim in quo est c b omī inest-sed in quo est b/nulli inest a-ipius qdem igit b c-et sp alteri° distātie necesse est ire in imediata-Predicatiua eni est hec distātia-Et alterū manifestuz ē-q si a in alio nō est priori-vt ī d-hoc indigebit in omī b esse-Et si a iterū in alio d priori nō fuerit-illō in oi indigebit d esse-Quare qm in deorsū statur via et que est in sursū stabit-et erit qddam principiū/in quo nō erit

Hic pbs probat quod dictū est-Et pmo in pma figura-d-Tripliciter pt demonstrari, ꝓpō negatiua p quā significat aliqd nō ē-Uno mō in pma figura-et sz hūc moduz q b insit c vniuersaliter-i-minori exīti vli affirmatiua-a ꝓo insit nlli b-i-maiore existenti vli negatiua Quia igit supponit q in affirmatiuis in sursum ⁊ in deorsū statur/necesse est q etiā in negatiuis-Cui° est exēplū-fiat syllogism° in celarent sic-Nullū b est a-omne c est b-g nullū c est a-Si maior hmōi nō est imediata-ß sit aliqō mediuz int b et a-qō sit supra b-et remoueat ab a pri° qz ab eo qō est b-sit hoc mediū d-Demrabitur g maior in eodē modo p mediū d-sic-Nullū d est a-omne b est d-g nullū b est a-Si g ponam° maiorē bui° cē immediatā: habemus ꝓpositū-Si nō: tūc demōstrabit ad huc p aliud mediū-et sit illud f-et fiat syllogismus vt pus-Si ergo maior illius syllogismi sit imediata scz hec nullū f est a: habet ꝓpositū-quia tunc nō est processuz in infinitū in negatiuis-Si āt nō sit status sed pcessus in infinitū in medijs de qbus negatur a-erit processus in infinitū in affirmatiuis-sumendo semp supra mediū vt b supra c-et d supra b-et e supra d-⁊ sic in infinitū-Et pōt istud declarari in terminis spēalibus sic fm Albtū Sit hec ꝓclo Nullus bō est qntitas-ꝓclusa p medium qō est corpus-dicendo Nullū corpus est quantitas-omnis bō est corpus-ergo nullus bomo est qntitas-Si debeat itez maior, pbari: assumat aliqō de q negat prius qntitas qz de corpe: ⁊ qō affirmabit de ipō corpe-⁊ b erit sba-⁊ argua° sic-nlla sba ē qntitas-oē corp° ē sba-g nllz corp° ē qntitas-Ibi eni exq nihil ē sumere sup sbaz qō affirmet de sba-⁊ a q pmo remouea° qntitas-ido est ibi status tam in affirmatiua qz in negatiua

Itez si b qdem in omī a-in c āt nullo-a in c nullo erit-Itez si oportz demōstrare/hoc manifestuz est-Quoad aūt per sursum monstrabit modū-aut p hūc-aut p tertiū-Prim°

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quidē ergo dictus ē. Scōs aūt demōstrabitur Sic āt vtiqz demōstrat vt q d ib omni est in c aūt nullo si necesse est aliud eē i omni b. ⁊ itez si ꝶ in c nō erit. Aliō vero in d ē quod in c nō est. Igit qm̄ esse ḋdem semper in supiori statur stabit ⁊ in non esse

Hic pbs oñdit idē in negatia q̄ cōcludit in scōa figura dicēs sit em̄ ita q b qō est mediū pdicet vliter re a. ⁊ neget vliter re c. ⁊ ex his cōcludit q nullū c sit a. verbi grā. fiat syll's in camestres sic. Omne a est b. nullū c est b ergo nullū c est a. si dicat q mior est mediata. ⁊ q nō est in ea stat⁹ demōstret in eodē mō p mediū sumptū sup b qō remouea ab ipo c sicut d. fiat ḡ syll's scōs sic. Omne b est d. nullū c est d. ḡ nullū c ē b. ⁊ addit si mior hmōi re monstratōis sit immediata. cōtingit sumere aliō medium qō est sup d ⁊ q remouet ab ipo c. ⁊ sic si nūq̄ sit status ꝓtingit ascēdere in ifinitū supra d. ⁊ q remouet ab ipo c. ⁊ sic si nūq̄ sit stat⁹ ꝓtigit ascēdere in ifinitū super ipm a in affirmatis. q̄re si in affirmatiuis ē stat⁹ ⁊ in negatiuis erit stat⁹. Et pōt istud declarari in termis spēalibus sic. sit ꝓclusio cōcludēda ista nulla q̄titas est bō ex istis p̄missis. Omis bō est corpus. nulla q̄titas est corpus. ḡ nulla q̄titas ē bō. qz mior ē hic immediata. et sic cōcludit p aliud mediū qō affirmabit de corpe. ⁊ negabitur de q̄titate scz p sbñam sic arguēdo. Omne corp⁹ ē sbstātia. nulla q̄titas est sbstātia. ḡ nulla q̄titas ē corpus. ibi est itez status. qz sup sbñam nihil est accipe qō de ea affirmet. ⁊ a q̄titate neget. patz igit q in p̄ma ⁊ scōa figuris est stat⁹ tam in affirmatis q̄ in negatiuis. ⁊ hoc probat ascendēdo sursum in medijs.

Tertius aūt est si a omni b insit c vero in nullo b sit. nō in omi sit c in quo est a. Iterū aūt ꝶ ḋdem. aut p supius dicta. aut similiter demōstrabitur illo mō statur. Si vero sic ē itez accipiat b in c esse in quo c nō omi e. ⁊ ꝶ itez siliter Qm̄ aūt ꝓcessum ē stare ⁊ in deorsuz. Manifestū ē qō stabit ⁊ i c qō nō ē in e

Pbs ostendit idem in tertia figura descēdendo vsus vltimū dicens fiat syll's in scōo tertie sic nullum b est c. omne b est a. ergo qōdam a nō est c. maior q̄ est negatiua aut est mediata aut immediata Si immediata habetur p positum Si mediata aut demōstrabitur in p̄ma figura aut in scōa. ⁊ tūc stabit vt ostensum est p̄us. Aut in tertia ⁊ tūc necesse est sumere aliq̄d sb b. a quo vliter negetur c. sit illud e. fiat ergo syll's sic. nullū e est c. omne e est b ergo aliqō b nō est c. ⁊ adhuc si neget debeat demōstrari necē est sumere aliq̄d sb e. exq̄ ergo statur in sumēdo aliquid sb alio in affirmatia. stabitur ⁊ in negatia. Et vt clarior habeatur hui⁹ intelligētia ponendū est exēplum in termis spēalib⁹ sic. Nullū aīal est q̄titas. omne aīmal est corpus. ḡ qōdam corp⁹ nō ē q̄titas. tūc sumatur aliquid de quo affirmetur aīmal ⁊ sit homo ⁊ arguatur sic. null⁹ homo est q̄titas. omis hō est aīal. ergo quoddam aīal nō est q̄titas ibi est stat⁹ in medijs descendēdo. q̄a sub homine nihil est quod posset esse medium ad concludendum maiorem dicti syll'i in tertia figura. patet ergo q sicut ē stat⁹ in affirmatis. ita etiā est in negatiuis

Manifestum aūt qm̄ et si nō vna via demonstratur sed omnibus aliquādo quidem ex prima figura. aliqñ vero ex secunda. aut tertia. qm̄ ⁊ sic stabit finite em̄ vie sunt finita aūt finite sumpta multotiēs necesse finiri omnia. Quod ḋdem igitur in priuatione. siquidem ⁊ inesse statur manifestum est

Hic excludit pbs quādā obiectōem posset em̄ aliq̄s dicere q̄uis in qualibet figura p se sigillatim sit status in ipis medijs nō tū in oibus figuris simul sumptis est status in ipis medijs. qz cū deuentū fuerit ad statū i vna figura poterit esse recursus ad aliā figuraz. Hoc soluit pbus dicēs exq̄ nō pceditur in negatis in infinitum p̄m quālibet figurā sigillatim seq̄tur nec in ipis simul sumptis. qz si finita finities accipiātur necē est totū esse finitum. relinquitur igr ex omib⁹ q̄ dicta sunt q necesse est statum eē in negatis demōstratōib⁹ si ē stat⁹ i affirmatis

Sed q in illis quidē logice speculat hoc manifestū est. In his ḋdem ergo q̄ in eo q quid est predicant patet. Si em̄ est definire aut si notū est q aliquid erat esse. Infinita aūt nō ē trāsire Necesse est finiri in eo q ḋd est predicantia

Ista est scōa ps istiꝰ capl'i in qua ostēdit q est stat⁹ in sursum ⁊ deorsum. ⁊ p hoc soluūtur due q̄stiones alie superius mote. Et pbs duo facit. p̄mo oñdit, p positū suū logice hoc est p rōes cōes. scōo analytice hoc ē p rōes, p prias ibi (Analytice aūt) Quo ad p̄mū dicit q aliq̄ sperculātur logice id ē p rōes logicas ⁊ cōes. q in ill' id ē extremis nō sit abire in ifinitū. ⁊ hoc manifestū fiet ex dicēdis. ⁊ p̄mo in p̄dicatis sbñalibus q̄ in eo q ḋd est predicātur. ⁊ intendit talē rōem si esset, pcessus in infinitū in predicatis sbñalibus seq̄retur q nō ꝓtingeret aliq̄d definiri neqz p definitōem cognosci qō flm̄ est. ergo illō ex q̄ seq̄tur. seq̄la, pbatur. quia in definitōe alic⁹ ingrediūtur omnia sbstātialia. ⁊ si forte nō oia ponātur explicite oportet nihilomin⁹ resolue illā ptem definitōis q̄ est gen⁹ vsq̄z ad vltimū irresolubile. alias nō eēnt nobis note p tes definitōis. ⁊ p ꝓs nec ipa definitio. Sed si fieret, pcessus in infinitū sursum nūq̄ attingeretur finis resolutionis cū nō sit infinita ptrāsire. ḡ nihil posset definite cognosci. ⁊ qz eadē p̄m sbñam est via ascēsus ⁊ descēsus. seq̄tur si nō sit, pcessus in infinituz in p̄dicatis essentialibus ascendendo nec etiaz erit descendēdo.

Uniuersalr aūt sic dicim⁹ Est em̄ vez dicere albū ambulare. ⁊ magis illud lignū esse et hoiem ambulare. altez ergo est sic dicere. aut illo mō. Cū em̄ albū ḋdem eē dico lignū tūc dico q cui accidit albū esse lignū ē. Sz nō q subiectū ligno albuz sit. Et nāq̄z neqz qō albū est. neqz qō vere albū aliqō est fctm̄ est lignū. quare nō est. p̄m se primo. sz aut p accēs. Cū vero lignū albū esse dico. non q altez aliqō sit albū Illi em̄ accidit lignū eē. vt cū musicū esse albū dico. Tūc em̄ qm̄ hō est alb⁹ cui accidit musicū esse dico. Sed q

lignũ est subiectum·quia qd̃ vere subiectum factum est non cũ alterꝫ aliquid fit q̃ꝫ q̃ vere lignũ est·aut lignũ aliqd̃·Si igitur oportꝫ nomina ponere·ꝛ sic dicere p̃dicari·Sed illo modo aut nequaq̃ꝫ est p̃dicari·aut p̃dicari quidẽ non simpliciter·sed ꝓ̃m accidẽs p̃dicari·Est aũt tanq̃ꝫ album quidẽ qd̃ p̃dicat·sed sicut lignũ est de quo p̃dicatur· Subijciat igitur p̃dicatũ p̃dicari semp̃ de quo p̃dicat simpliciter·sed non ꝓ̃m accidens·Sic ei demonstrationes demonstrant

Hic oñt q̃ vlr in p̃dicat' affirmatiuis nõ est ꝓcessus in infinitũ·ꝛ duo facit p̃mo p̃mittit aliqua neccaria ad ostendendũ ꝓpositũ·Scõo oñt ꝓpositꝫ ibi (Amplius si nõ est) Quo ad p̃m ꝗt cũ oñsum sit ĩ q̃bus dã p̃dicatis nõ esse ꝓcessum ĩ infinitũ in his scz q̃ in eo q̃ quid p̃dicatur oꝫ ꝗ dicere vniuersal'r in oñibus p̃dicat' affirmatis Et incipit pb̃z ꝓsideratõem suã a p̃dicat' p accñs in q̃bus est triplex modus vere p̃dicationis·vn' est q̃ accidens vere p̃dicat de accñte·vt cũ dicim' album ambulat Scõs q̃ subiectũ p̃dicat de accñte sicut hic magnũ est lignũ·Tertius q̃ accñs p̃dicat de subiecto·vt lignũ est magnũ·hõ ambulat·ꝛ isti modi st' alteri id est a se inuicẽ diuersi·sic q̃ terti' differt a duob' p̃mis·Quia cũ subiectũ p̃dicat de accidente sic' cũ dicim' albũ est lignũ albũ subijciẽdo ꝛ lignũ p̃dicãdo·tũc nõ dicim' illud subijci qd̃ ꝓ̃m se subijcit ꝗ̃ subijcit illud cui accidit esse albũ·Et istõ ꝓbat pb̃z·q·ꝛ si lignũ dicat fieri albũ·tũ albũ non dicit fieri lignũ·ꝗ̃ esse p̃supponit fieri q̃ album nõ dicitur esse lignũ sicut lignũ dicit esse albuꝫ·ꝛ p ꝓsequẽs albuꝫ p̃dicatur de ligno ꝓ̃m se·ꝛ lignũ de albo ꝓ̃m accñs·Quia album subijcitur ligno p aliqd̃ aliud essential'r puta p ꝗ̃ lignũ cui accidit esse album· Quia in motu alterationis subiectum idem manet mutatũ tñ ꝓ̃m qualitates·ꝗ̃ cũ dicim' albũ esse lignuꝫ albuꝫ ꝓ̃m albi esse non sic manet idẽ mutatũ ꝓ̃m suas q̃litates igit album nõ est ꝓ̃m se·ꝛ p se subctñ siue dicat albũ qd̃ vere albuꝫ ẽ in vli siue in particulari id qd̃ vere albũ quid est·neutꝫ ei hoꝫ factuꝫ est lignũ ꝓ̃z aliquã q̃litat' alterationẽ·quare nõ ẽ ꝓ̃z se subiectũ ligni·ꝗ̃ soluꝫ p accñs·Nec et' cũ dr albũ est lignum· lignuꝫ ẽ p̃dicatũ ꝓ̃z se·q·ꝛ p̃dicari sumit' ab eo qd̃ est ineẽ q̃ dꝫ ineẽ l'vt accñs l'vt ge' drã·ꝗ̃ neutꝫ hoꝫ ꝓuenit ligno cũ ꝓ dr lignũ ẽ albũ tũc subijcit id qd̃ ꝓ̃z se ẽ subctñ·ꝛ p̃dicat q̃ ꝓ̃z se est p̃dicatũ·ꝛ nõ significat sic' ĩ p̃dicto° q̃ alterꝫ aliquid sit sb̃ñal'r albuꝫ cui accidit eẽ albuꝫ qd̃ tũ significat tã ĩ ꝓnõe ĩ qua subctñ p̃dicat de accñte·ꝛ accñs de accñte·sic' cũ dicim' musicũ ẽ albuꝫ p̃dicãdo accidẽs·ꝗ̃ ei nihil aliud significo nisi q̃ ille hõ ꝑticular' puta sortes cui accidit eẽ musicũ ẽ albũ·ꝗ̃ q̃ dico lignũ est albũ significo q̃ ipꝫ lignũ vere factuꝫ ẽ subctñ albi· nõ q̃ aliqd̃ aliud a ligno l'a ꝑte ligni q̃ ẽ lig' aliqd̃ sit factũ albũ·Et q̃ ĩ ꝗ̃b' mõis p̃dict' q·ꝛ cũ p̃dicat accñs de subctõ nõ p̃dicat p aliqd̃ aliud ꝓ̃ subctñ·cũ ãt p̃dicat subctñ de accñte·l' accñs de accñte·fit p̃dica° rõe ei' qd̃ subijcit termio posito ĩ subctõ de q̃ qd̃ p̃dicat aliud accñs accñt'al'r ipa vo spes subijcit eẽnal'r·ꝛ q·ꝛ ĩ quolibꝫ p̃dctõꝫ mõruꝫ vtiñ nõie p̃dicatõis sic' possum' nõia ponere ita possum' nõia restrigere·ĩponam' et' sic nõia ꝓbatõne sequẽti vt p̃dicari solũ dicam' illud qd̃ oꝫ b̃°·ꝗ̃ nõ rõne alteri' sbiecti velud cũ sb̃ctñ p̃dicat de accñte l' accñs de accñte non oꝫ p̃dicari·l'si oꝫ p̃dicari nõ oꝫ p̃dicari simpl'r·ꝗ̃ ꝓ̃z accñs ꝛ sp accipiam' illõ qd̃ se hꝫ p modũ albi ex ꝑte p̃dicati id qd̃ se hꝫ p modũ ligni accipiat ex ꝑte subiecti·ꝗ̃ q̃ suppo nam' in ꝓbatione sequẽti qd̃ p̃dicat de eo de quo p̃dicat simpl'r·ꝛ ñ ꝓ̃z accñs·ꝛ rõ q̃re sic vel ꝛm' vti vocabulo p̃dicatõis ꝗ̃ ẽ qꝛ loq̃mur de materia demõstratia·ꝛ̃mõstrationes ãt non vtuntur nisi talibus p̃dicationibus

Quare ãt ĩ eo q̃ quid ẽ aut qm̃ quale·ã quãtũ·aut adaliquid·aut faciẽs·aut patiẽs· aut vbi·aut qñ·cũ vnũ de vno p̃dicabitur

Hic·p·oñt drãm p̃dicatoꝫ p se ab ĩuicẽ·Et duo facit p° distiguit p̃dicata ad ĩuicẽ ꝓ̃z diuersa gña·scõo oñt drãm p̃dicatoꝫ ibi (Amplius' qd̃) Quo ad p̃m ꝗt qꝛ q̃ nos p̃dicari dicim' solũ illud qd̃ p̃dicat nõ ꝓ̃z aliqd̃ sb̃ctñ·ꝛ hoc diuersificat ꝓ̃z vere p̃dicamẽta se' q̃ ꝗe qd̃ p̃dicat sic p̃dicat aut ĩ eo q̃ quid ẽ·id ẽ p mo' sb̃ñal' p̃dicati·aut p modũ q̃lis aut quãti·vel alic° p̃dicatoꝫ de q̃b' actũ ẽ ĩ p̃dicamẽt·Et addit cũ v' de vno p̃dicat·rõ qꝛ si p̃dicatũ nõ sit v' ꝗ̃ multa nõ poterit p̃dicatũ dici simpl'r quid l'q̃le·sed forte diceret sit q̃le quid·puta si dicã hõ ẽ aial albuꝫ·fuit ãt neccaria hoc additio·qꝛ si multa p̃dicent de vno ita q̃ accipiant in ratione vni' p̃dicati poterãt in ĩfinitũ p̃dicatões multiplicari ꝓ̃z ĩfinitos mõs ꝓbinandi p̃dicata ad ĩuicem·vñ cum q̃ritur stat' in his q̃ p̃dicantur necesse est accipere vnum de vno p̃dicari·

Ampli' subãm significantia qd̃ vere illud est Aut q̃ illud aliqd̃ significãt de quo p̃dicãt· Quecũq̃ ꝗo nõ subã m significant·sz de aliquo subctõ dicũtur·qd̃ nõ est·neq̃ꝫ q̃ illd̃ ẽ neq̃ꝫ q̃ vere illud ẽ aliquid sicut accña sũt

Hic oñt drãm p̃dictoꝫ p̃dicatoꝫ·Et tria facit·p°·ꝓ oñt drãz p̃dictoꝫ p̃dicatoꝫ·scõo manifestat eã p exempla·ibi (Ut de hoie albo) Ter° excludit quãdã obiectionem·ibi (Spes ei gaudeãt) Quo ad p̃m dicit q̃ illa q̃ sb̃ñaꝫ significãt oꝫ q̃ significent respectu ei' de quo p̃dicãtur qd̃ vere illud est·aut qd̃ vere illud aliquid est qd̃ pt duplr intelligi·Uno° vt oñdat' distictio ex ꝑte p̃dicati·l' q̃ significent totã eẽntiã subiecti sic' definitio·ꝛ hoc significat cũ dicit (qd̃ vere quidẽ est) vel significat ptẽ essentie sic' genus l' drãa·ꝛ hoc significat cuꝫ dicit· (Aut qd̃ vere illud aliquid) Alio° vt oñdat' drãa ex ꝑte subiecti·qd̃ q̃ñq̃ꝫ est ꝓuertibile cũ p̃dicato cẽnali·sic' definituꝫ cum definitione·ꝛ significat hoc cũ ꝗt (qd̃ vere illd̃ ẽ) Q̃ñq̃ꝫ ꝗo ẽ ꝑs sb̃iectia p̃dicati·sic' hõ respectu aial'·ꝛ ꝗ̃ cũ ꝗt·(Aut qd̃ ve illud aliquid) Homo ei aliqd̃ aial ẽ·ꝗ̃ illa q̃ nõ ꝓcãt substãtiã·ꝗ̃ dicit de aliquo subctõ·qd̃ qd̃ sb̃ctñ nec vere id ẽ essentialiter est illud p̃dicatum neq̃ꝫ aliquid eius oñia hmõi p̃dicata st' essentialia

Ut de homine albũ·non eñ est hõ ·neq̃ꝫ qd̃ vere albũ est·neq̃ꝫ qd̃ vere albuꝫ aliquid sed aial forsan·qd̃ vere eñ ẽ aial hõ ẽ·Quecũq̃ꝫ eñ nõ substantiã significant oꝫ de quo dã subiecto p̃dicari·ꝛ non eẽ aliqd̃ albũ ·qd̃ vero cũ alterꝫ sit aliquid album est

Manifestat differentiam p̃missam p exempla·Dicens cum dicimus homo est albus p̃dicatũ illd̃ ẽ accñte

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia homo non est quod vere album est·id est esse albus nō est essentia hois·neq; ps essentie hois·Sz cū dr homo est aial forsan homo est quod vere est aial·aial eim significat essentiā homis·qz illud ipsum quod est homo est essentialiter aial·addit p·q licz homo nō sit aliquid albi essentialiter tm̄ bm̄ sbiectiue·qz p se nō p aliud essentialiter sbijcit·alto sicl'sup̄ dcm̄ fuit de his q̄ pdicantur

Gaudeāt ei gn̄a r species monstra eim̄ st̄z si sunt nihil ad rationes sunt·Demonstrationes eim̄ de huiusmodi sunt·

Hic p·excludit quādā obiectionē·posset eim̄ aliqs dicere q pdicata q̄ significāt sbn̄az nō st̄l'vere r essentialiter illud quod pdicat·vel aliqd e' neq; accn̄a q̄ st̄l'i indiuiduis sicl'in sbiectl'pueiunt hmōi cōib' pdicatl'essentialib'·qa hmōi vniuersalia pdicata significāt quasdā essentias sp separas p se sbsistētes sicut platonici dicebāt·Ad quod respōdet p·q si supponātur spēs id est idee eē·retēt gaudere quia fz platonicos hnt aliquod esse nobilius q̄ res nobis note materiales·hmōi eim̄ res st̄l'pticulares r materiales·ille āt st̄l'vniuersales r imateriales r incorrupti biles·sunt eim̄ q̄dam pmonstrationes respectu naturalium·id est q̄dam exēplaria hoz vt accipiantur monstra vel pmōstrationes sicut pmōstrat' aliquid ad pbandum quia ergo st̄l'q̄dam pmonstrationes vel exempla rerū naturalium·necesse est q in ipsis rebus naturalib' inueniantur aliq̄ pticipationes illaz spēz q̄ ptinent ad essenciam haz rerū naturalium·r ideo si sunt huiusmodi spēcies separate sicut platonici dixerunt siue posuerunt·nihil ptinent ad pnītem rationē·intenditur eim̄ hic de illis rebus de qb' in nobis scia p demōstrationē acq̄rit·r hmōi st̄l'res i materia exnītes nobis note de qb' demōstratōes fiūt·r iō si dē q aial sit qdā separ' q̄i pdemrātio exns aialiū naturaliū·tm̄ cū dico hō ē aial fz q hac ꝓpōne vtimur i demōstratione aial significat rē materialē hominī inexnītem·qz dici de fundat' sup eē in platonicorū igitur obiectio locum non habet

Ampli' eim̄ si non est h' h' q̄litas r illud h' subiecti·neq; q̄litatis q̄litas est·

Postq̄ p·pmisit ea q̄ necāria st̄l'ad pbādū ꝓpo' de dictione pdicatorū adiuicē·h accedit ad oñdēdū ꝓpo'·s·q nō pcedat i pdicat'l'i ifinitū·Et h ps dī' i duas ptes fz duo mōs qb' oñt ꝓpo'·Scōa ps icipit ibi (Adhuc āt alī') Circa p' duo suppōit q̄z p' ē·qz pdicatū qd̄ fcat accn̄s fcat aliqd ge' accnt'puta q̄litatē' aliqd hmōi n̄ pt eē q duo hēant se h' adiuicē q p' sit q̄litas scōi·r scōm q̄litas pmi·qz alia ē rō q̄litat'l'r cui q̄litas iheret·Secūdo suppōit q vlr nō ē possibile q q̄litas hēat quācunq; aliā q̄litatem sibi inherentem·quia nullum accidens est sbiectum alterius accidentis p se loquēdo·soli eim̄ sbstantie conuenit ꝓprie ratio subiecti

Impossibile est eque pdicari adinuicē sic Sed verū quidem cōtingit dicere·Eque āt vere pdicari non contingit.

Hic ꝓpōit q̄i ex pmissis ꝓcludēs qd̄ itēdit pbare r dr si ista st̄l'va q̄ pmissa st̄l'impossibile ē q fiat mutua pdicā adiuicē sic id ē fz aliquē pdcōz mōz·nō āt hic dr qui cōtingit vere pdicari vnum de alio r econuerso·dicim' eim̄ vere q homo est album r album est homo·ꝗ h non fit eq id est fm equalem rationē pdicandi·r similiter est in essentialibus pdicatis

Aut eim̄ vt substātia pdicabil'·aut cū ge' sit aut differentia pdicari

Hic oñt ꝓpo' r pmo i pdicatl'sbn̄alib' ·scōo i accnl'ibus ibi (Ueq; etl'ipi' q̄lis) Quo ad p' dr q ad oñdēdū q nō sit eq pdicari oz p' ꝓsiderare in eēnalib' pdicatis·Aut eim̄ qd̄ pdicat' eq pdicatur sicl'sbn̄a·aut alio modo·r si vt sbn̄a tūc aut vt gen' aut sicl'drā·hec eim̄ duo sunt p tes definitionis q̄ significant essentiam

Nec āt oñsa sunt qm̄ nō crūt ifinita·neq; in sursū neq; in deorsū·vt hō est bipes·h āt aial·h āt altera ē·neq; aial de homie·h aūt de callia·h aūt de alio in eo q quid ē·Substātiam quidē eim̄ oēm est definire huiusmodi·Infinita eim̄ nō est trāsire intelligētē·Quare nec in sursum nec in deorsum infinita sunt Illā ei nō ē definire de qua ifinita pdicant'·

Hic resumit qd̄ sup̄ in pncipio pbauit scz hmōi pdicata nō eē ifinita·qz si i ifinitū pcederet nō hēret locuz i eis reciprocatio siue circulatio·dr q̄ sicl'sup̄ de his oñsum est i hmōi nō ꝓtigit pcedere i ifinitū·neq; i sursū neq; in deorsum·sicl'si pdicatur bipes de hōie r aial de bipede r animali aliqd altera i est h nō est pcedere i ifinitū i sursū nec i deorsuz·vt si aial dicat' de homie i eo q qd ē·r hō de callia r callias i eo q qd est sbn̄al'r dicatur de quodā alio·sic ei in ifinitū pcedere ē ipossibile·Et resumit rōnez quā sup̄ posuit ad h oñdēdū qz ꝓtigit oēz sbn̄az de q̄ aliqd vl'ius pdicatur·r q̄ de aliq̄ iferiori pdicat' definire·ꝗ illaz sbn̄az de q̄ ifinita pdicātur nō ꝓtigit definire·q̄ nulla substātia sic media possz hēre ifinita q̄ de ipa sbn̄al'r pdicātur Maior nota·qz gn̄alissima nō definiūtur nec singularia·h solū int'media·Minor p' qz oz definiētez itelligendo p trāsire oia q̄ cadūt i definitione·vel sicl'gen' vel sicl'drā·infinita eim̄ non ꝓtingit ptransire·

Si qd̄ igr̄ gn̄a ad seiuicē eq̄l'r n̄ pdicātur Erit eim̄ ipm qd̄ vere ipsum aliquid est

Hic p·oñt ꝓpo'·s·q i pdicatl'sbn̄alib' nō ꝓtigit ire in infinitū fz circulū·d·si aliq̄ pdicā sbn̄alia pdicātur d̄ aliquo vt gn̄a nō pdicātur adiuicē eq̄l'r·id est conuertibil'r vt non eq̄ sbstātia est aial sicut aial sbn̄a·C' rō est·qz si aliquid pdicatur de aliquo vt genus illud de quo pdicatur est aliqd qd̄ de est ipm id ē aliquid pticulare qd̄ recipit sbn̄al'r pdicationē e'·si igr̄ illud ecōuerso de alio pdicaretur·tunc aliud hēret se pticularit' ad ipm·r sic idem esset totum r ps respectu eiusdem qd̄ est impossibile·r idē est de differentia·

Et neq; tm̄ de q̄litate aut alioz nullū·nisi fm accn̄s pdicabil'·Omnia eim̄ hec accidunt r de subiectis pdicari.

Hic p·oñt q nō ē pcessus i ifinitū i pdicatōib' i qb' pdicat' accn̄s de sbcō d·q nec ipi' q̄litat'l'ē puersio ita q q̄litas pdicet' de sbn̄a r epuerso·r nullū alioz id ē nullus aliud accn̄s pdicatur de sbn̄a puersim nisi fiat pdicatio p accn̄s·quia dcm̄ est q accidentia pdicātur de sbiectis·r non ecouuerso nisi p accidens

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sed neq; in sursuz ifinita erũt · vnũqd q̃ eĩ p̃dicat qd significat aut quale quid · aut quãtũ aliqd aut hmõi q̃ st in substãtia · Hec aũt finita sunt · ⁊ genera p̃dicamẽtoꝝ finita Aut eĩ quale · aut adaliquid · aut quãtũ · aut facere · aut patiẽs · aut vbi · aut q̃n · Lõcessuz aũt ẽ vnũ de vno p̃dicari · Ipsa aũt de ipsis quecũq; nõ adaliquid sũt non p̃dicari dicim⁹ Accña eĩ st omnia · Sz hec quid ꝓm se ipsa alia vero ꝓm aliũ modũ · Hec aũt oia de subiecto quodã p̃dicari dicim⁹ · Scõm accñs aũt nõ eẽ subctĩ aliqd dicim⁹ · nihil ei taliũ ponim⁹ eẽ · qd ñ altꝝ aliqd eẽ dr qd dicitur

Nic · p · oñt q̃ non pcedit gĩaliter in ifinitũ in p̃dicatis ꝓm rectuz in sursum ⁊ deorsuz dicẽs q̃ nõ solũ nõ est pcedere in ifinitũ in p̃dicationib⁹ ꝓm circulationẽ · ß neq; pcedẽdo i sursuz ifinita erũt p̃dicata · ⁊ sic nec deorsum · ⁊ ad ß pbãdũ resumit q̃dã sup̃ posita · scõo ex his pbat intentũ ibi (Neq; in sursuz) Circa p̃m resumit q̃ de vno q̃ q̃ pñt aliq̃ p̃dicari q̃quid significet · siue id qd p̃dicat sit q̃le siue quãtũ l qõcũz aliud genꝰ accñtl · siue etiã itrãt substãtiã rei q̃ st eẽnalia p̃dicã Scõo resumit q̃ ß p̃dicã sbñalia st ifinita · Terꝰ resumit q̃ gĩa p̃dicamẽtorum st finita sez qualeꝰ quãtũ · Si eĩ aliqs dicat q̃ q̃titas p̃dicet de sbña · ⁊ qualitas de quãtitate ⁊ sic in ifinitũ · hoc excludit p ß q̃ gĩa p̃dicamẽtoꝝ st finita Quarto rsumit q̃ sicꝰ expm ẽ sup̃ vnũ de vno p̃dicat simplici p̃dicatione · ⁊ ß iducit q̃ duo ñ pñt p̃dicari de vno l tria · sic q̃ p illa pcedat i ifinitũ i p̃dicatl Quito resumit q̃ non dicim⁹ aliq̃ simplr p̃dicari de ipis · q̃ nõ aliqd st · i · de accidẽtib⁹ quoꝝ nullũ ẽ aliqd sbñstẽs · qz dctm ẽ q̃ de accidẽte nec sbctm nec aliud accñs ꝓprie p̃dicat · Omnia eĩ hmõi q̃ nõ st aliqd sbñale st accña · ⁊ de his nihil p̃dicatur simplr loquẽdo · ß ß p̃dicat qd ß p se sez de subiectis vt sbñalia p̃dicata l accñlia · illa vo ꝓ aliũ modũ · i · p accidẽs sez cũ p̃dicat de accñtib⁹ aut sbctã aut accña · Hec ei oia sez accña hñt de sui rõne q̃ dicat de sbiecto illo ãt qd est accñs nõ est sbctm aliqd · vñ nihil ꝓprie loquendo potest de ipo p̃dicari qz nihil taliuz sez accñtiuz ponimus esse tale q̃ dicatur id qd dr · id est q̃ suscipiat p̃dicatoẽz eiꝰ qd de eo p̃dicat · nõ q̃ aliqd altꝝ ens sicl accidit i sbstãtijs · hõ ei nõ dr aĩal l albuz · qz aliquid aliud sit aĩal l albuz · ß qz ipz met qd est hõ est hõ l albuz · ß albũ iõ dr hõ vel musicuz · qz aliquid altꝝ sez sbctm albi est hõ vt musicuz · ß ipz accñs m est alijs · ⁊ alia p̃dicata p̃dicãtur de accñte · ⁊ p̃dicãtur de altero sez subiecto accñtis · ⁊ ꝓter hoc vt dctm est p̃dicãtur de accñte · Hoc ãt · p · introduxit qz si accñs p̃dicat de subiecto ⁊ eõuerso ⁊ omnia q̃ accidunt subiecto p̃dicentur de seiuicẽ sez q̃ p̃dicatio pcedat in ifinitum · quia infinita vni accidunt

Neq; i sursum ergo vnũ de vno · nec i deorsuz esse dicit · De quibꝰ quidẽ eĩ dicũtur accidentia q̃cũq; in substantia vniuscuiusq; sunt · Hec ãt nõ st ifinita sz sursũ ipaq; ⁊ accidẽtia vtraq; nõ ifinita st · Accẽ ẽ igit eẽ aliquid de quo pmũ p̃dicet ⁊ de ß aliud ⁊ hoc stare ⁊ eẽ aliquid qd nõ ãpliꝰ de aliquo priori neq; de illo aliud prius p̃dicetur · vnus quid ergo modus dicitur hic

Nic pbs oñt ex p̃missis ꝓpm · sez q̃ in p̃dicatõe qua p̃dicatur vnũ de vno nõ pceditur i infinituz · neq; i sursũ neq; i deorsuz · Quia oia accña p̃dicãtur de his q̃ ptinẽt ad sbñaz rei qd erat p̃ suppm · sbñalia ãt p̃dicata nõ sũt infinita qd erat scõo suppm ⁊ ita ex pte sbiectoꝝ nõ pcedit in ifinituz i hmõi p̃dicationib⁹ q̃i i deorsuz · In sursuz ãt neutra st ifinita neq; sbñalia p̃dicata · nez accñlia qz gĩa accñtiuz st finita · ⁊ i vno q̃q; gĩz nõ ẽ pcedere i infinitũ · neq; i sursuz neq; i deorsuz · sicl neq; i sbñalib⁹ p̃dicatl · qz i quolibet p̃dicamẽto ge⁹ p̃dicat de sbẽ in eo q̃ quid ẽ · Vñ ꝑcludi pt vlr q̃ nccẽ ẽ eẽ aliquod p̃m sbctm de quo aliquid p̃dicet · ⁊ exñte statu p̃dicatõis i deorsuz ⁊ de hoc aliquid nihil aliud p̃dicat · ⁊ ß hz statũ i sursuz ⁊ erit inuenire qd nõ ãpliꝰ de aliquo p̃dicabit neq; sicl posteriꝰ p̃dicatur de pori p accñs neq; sicl pus p̃dicat de pori per accñs · neq; sicl pus p̃dicatur de posteriori p se · ß igitur ẽ vnꝰ modus logice demonstrandi ꝓpositum qui sumitur ꝓm diuersos modos p̃dicationis

Adhuc ãt aliꝰ si de quibꝰ pora q̃dam p̃dicãtur erit hoꝝ demonstratio · neq; potiꝰ habere possunt ad ipa q̃ scire · neq; scire eẽ sine demõstratione · Si ãt ß p ß notũ est · ß autẽ nescimꝰ · neq; meliuz habemꝰ ad ipa q̃ scire · neq; p hoc notũ sciemꝰ · Si igitur ẽ aliquid scire quẽadmodũ simpliciter ⁊ nõ ex aliquib⁹ nec ex suppõne · maifestũ ẽ p̃dicamẽta media Si eĩ nõ steterit sz ẽ semp · acceptio in superius õniũ erit demõstratio · Quare si ifinita nõ ꝑtigit pcurrere quoꝝ ẽ demõstratio · hec nõ sciemꝰ p demõstratões · Si igit neq; meliꝰ hẽmꝰ ad ipa q̃ scire · Nõ erit nihil scire per dmrãtõez simplr · sz ex suppõne · Logice q̃d igit ex his vtiq; aliqs credz de eo qd dctm ẽ

Nic · p · poit scõm modũ pbatõis dicẽs q̃ñ est aliqua tal ꝓ in q̃ p̃dicat aliqd de subctõ · si aliqua possint p p̃ us p̃dicari de illo subctõ tal ꝓ demrãbil erit · sicl si hec ꝓ hõ est sbña demõstret p hãc · aĩal ẽ sbña · Quia de animali p p̃us p̃dicatur sbña q̃ de hoie · Si ãt aliq̃ ꝓ ẽ demõstrabil nõ possumꝰ melꝰ ꝑgnoscere q̃ sciẽdo sicl p̃ncipia indemõstrabilia melꝰ ꝑgnoscimꝰ sciendo qz ꝑgnoscimus ea vt p se nota · ⁊ itꝝ hmõi demõstrabilia non possumꝰ scire nisi p demõstratõem · qz demõstraꝰ ẽ syllꝰ faciens scire · Itꝝ ꝑsiderãduz ẽ si aliqua ꝓ ẽ est nota per aliã · si illa p quã nota ẽ nescimꝰ neq; ꝑgnoscimꝰ eã melioꝛi modo q̃ sciendo ꝑñs est q̃ non sciamꝰ illã ꝓnez que p eam cognoscitur Nis igitur tribus suppositis pbs sic pcedit · Si contingit aliquid simpliciter scire p demõstrationẽ · ⁊ nõ ex aliqbus nec ex suppõne necesse est q̃ sit stat in his p̃dicatis q̃ accipiũtur vt media · Dicit aũt (simpliciter ⁊ non ex aliqb⁹) ad excludẽdum demonstrationes ducentes ad impossibile in quibꝰ pcedit contra pones aliquas ex aliqb⁹ ꝓnib⁹ datl · Dicit ãt (neq; ex suppõne) ad excludẽdũ demrãtões quales fiũt i scientijs sbalẽnis que supponũt ꝑclusiões supioꝝ sciaꝝ · Est ergo simpliciter p demonstrationẽ scire · qñ q̃libz ꝓnũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pmissarum si sit demostrabile scitur p demostrationem. et si non est demostrabilis intelligitur p seipsam. et b suppositio necesse est quod sit stat. in predicationib. quare si non fuerit stat. b sp pt accipi aliquo supi. sequitur quod oim sit demostratio vt p. dicebatur. Si g aliq. ꝛclo demostratur oꝛ quod aliqbꝫ pmissarum sit demostrabile. si g ad e. ꝛgnitionem nullo. possumus meli. nos bere q̃ sciendo ea p demostrationem. g oportebit ea demostrare p aliqs alias ꝓpones. et illas iterum p alias et sic in ifinitum. Quia igitur ifinita non est trãsire non potrim. ea p demostrationem ꝛgnoscere. neq; meli. ea ꝛgnoscere possum. cum oia sint demostrabilia. ergo sequetur quod nihil ꝛtingeret ꝛgnoscere p demostrationem simplr. b solum ex suppone Epilogat in fine dicens quod p rones logicas satis ostensum est quod sit status in sursum et deorsum.

Analytice aut manifestum est p hoc velocius quod neq; in sursum neq; deorsum ifinita predicantia ꝛtingit esse in demratis scientijs d qb. iteratio est

Nic p. idem quod pus ostat analytice. Et duo facit circa hoc. p. ostat principale, ꝓpo. m. secundo ifert quedam correlaria ibi (Monstrãs aut) Primum adhuc duo. p. ꝓpoit intentum Secundo, pbat ipm ibi (Demostratio qd) Quo ad primum dicit quod hoc quod hic intendimus scilicet quod in demostratiuis scientijs non sit procedere in ifinitum. neq; in sursum neq; in deorsum breuius et citius poterit manifestari analytice q̃ sit manifestatum logice. Cuius rõ est. quia ad analyticã id est demostratiuã scias pertinet ꝛsiderare predicationem que est p se. sed ad logicã cõiter acceptã pertinet ꝛsiderare predicationes vlr secundum quod sub se continet p se et nõ p se. pus enim ostensum est, ꝓpo. m in oibus predicationibus vniuersaliter. Nic aut ostendit solum in his q̃ sunt p se. ergo ista via ebreuior et expeditior.

Demonstratio enim est q̃cunq; quidem ipsa insunt secundum se ipsa rebus. Secundum seipsa autem dupliciter. q̃cunq; enim in illis insunt in eo quod quid est. Et in quibus ipsa insunt in eo quod quid est insunt ipsis. vt in numero impar quod inest numero. Est autem ipse numerus in ratione ipsius. Et iterum multitudo aut diuisibile in ratione numeri est.

Nic p. pbat, ꝓpositum. Et tria facit. primo ostendit qua predicatione analytica id est demostratiua scia vtat. secundo resumit quot sint modi predicationis. tertio ostat quod in illis non posset procedi in infinitum. Secunda ibi (Per ipsa vero) Tertia ibi (Non aut) Dicit ergo primo quod demonstratio est solum circa illa q̃ p se insunt rebus. tales enim sunt conclusiones et ex talib. demostrat. Secundo ponit duos modos predicandi p se. Na predicat p se q̃cunq; instantiabiliter eo quod quid est. id est cum predicã ponuntur in definitione subiecti. Secundo, pbatur p se qm ipa subcã instantiat predicat in eo quod quid est. id est qm subcã ponuntur in definitione predicatorum. et explificat d vtroq; sicut in numero est impar ita quod cadit in definitione impari. Est ei imp numerus in cuius diuisione incidit vnitas. vt idem Pytagoras. et ip est in numero sic in subcã. Nuer. vo vt subcam inest in rone definitiua ipsius impari. Et iterum ex. m. d. p. modo dicendi p se est vt multitudo vel diuisibile q̃ est in ratione definitiua numeri. sicut predicatum est in ratione definitiua subiecti. Est enim numerus multitudo aggregata p vnum. vel numerus est diuisibile siue diuisum ad vnum.

Non aut neutra ꝛtingit ifinita esse. nec vt ipsectum numeri. Item aut si impari insit aliud cui inerat existenti. hoc aut si est primum numeri inerit his q̃ insunt ipsi. Si igit nõ ꝛtigit ifinita hmõi esse in numero. neq; in sursum infinita erunt

Nic p. ostat quod in vtroq; modo predicationis p se necesse est esse statum. Et primo ponit duas rationes circa q̃ prima sic, procedit. p. permittit ꝓpo. m. scilicet quod in neutro modo dicendi p se ꝛtingit in infinitum, procedere. Deinde, pbat b in secundo puta cum imp predicat de numero. dicens si ponat, processus in infinitum in p se passionib. vt quod imp p se sit passio numeri ita quod sup passionem q̃ est predicatum accipiat alia passio. sic si ipari demostret esse imparit par. et illi iterum sit alia passio in infinitum. tunc si p. m. b iectum cui inest p. passio ponatur numer. tunc erit tale subiectum quod est numer. in rone definitia oim passionum illarum. b b est iconueniens. quia ifinita non ptat habere definitionis elementa

Nit vo necesse est oia iere primo vt numero. et in illi numeri. quare ꝛuertibilia erunt. sed non excedentia.

Nic dicit quod quantucunq; procedat in hmõi p se predicationib. scilicet modi oportebit quod oia predicã p ordinem accep insint p. subcõ puta numero qui predicata de eo. quia si imp p se predicatur de numero oꝛ quod quid predicat de ipari et p se predicet d numero. et iterum oꝛ quod numer. oib. illis insit. quia si numer. ponit in definitione ipsis. oꝛ quod ponat in definitione oim eorum que definiuntur p imp. et ita sequitur quod sibi mutuo insint. ergo erunt ꝛuertibilia et non secundum excedentia. sic enim propriae passiones se habent ad sua subiecta. vnde etiam si sint infinita p se predicata secundum hunc modum non erit ad propositum quo aliquis intendit ponere infinita in predicat. esse vel in sursum vel in deorsum.

Neq; tamen q̃cunq; sunt in eo quod quid est. neq; hec infinita sunt. neq; esset definire. Quare si predicantia p se quidem p se omnia dicantur. Hec aut non infinita stant. stabunt vtiq; in sursum quare in deorsum.

Nic p. p. ꝓpo. m. i. p. dicendi p se. d. quod illa q̃ predicat in eo quod quid est id est q̃ posita in definitione subiecti. non possunt esse infinita. quia non contingeret definire. vt sup ostensum est. Ex hoc ergo concludit quod si omnia q̃ ponuntur in demostrationibus p se ponuntur et in predicatis p se non est procedere in infinitum in sursum. ex hoc etiam sequitur quod stet in deorsum. Quia ex quacunq; parte ponatur infinitum tollitur scia et definitio

Si autem sic est et q̃ sunt in medio duorum terminorum semp sunt finita.

Nic concludit ex pmissis si est stat. in sursum et deorsum quod media non ꝛtingit esse infinita. sup vo ostat extremis existib. determinat. non potest media infinita esse

Si vo b e manifestum est ia demratorum esse. quod necesse est principia esse. et non oꝛ esse demratorum. Quod vo dicimus quod sed dicere iuxta principia. Si ei sint principia non oia sint demrabilia. neq; in infinitum potire. Esse ei hoc quod libz nihil aliud est q̃ esse nullum spacium sum medio et indiuisibile. sed oia diuisibilia. Inter ei imittendo terminum. sed assumendo monstrat quod demonstratur. Quare si b in infinitum ꝛtigit ire. contingit vtiq; duorum terminorum infinita

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

esse interius media. Sz hoc est ipossibile si predicata steterit in supi⁹ z iferi⁹. Q ãt stent mõstratũ est logice prius. analytice ꝯo nũc.

Hic ꝯcludit pbs vlteri⁹ q in remõstratõib⁹ nõ pceditur in ifinitũ. Dicẽs si pdicta sint vera nccẽ est eẽ aliq̃ pncipia remõstrationũ q̃ nõ remõstrãtur z sic nõ õnium erit remõstratio fm q q̃dam dixerũt. Q ãt hoc seq̃t oñt sic posito q sint aliqua pncipia remõstrationũ nccẽ ẽ q illa sint idemõstrabilia. qz cũ oĩs remõstra⁹ sit ex pozib⁹ si pncipia remõstrarẽtur seq̃ret q aliquid eẽt pus pnci/pijs qõ ẽ ꝯtra rões pncipij. Et ita si st oĩa õmõstrabilia seq̃tur q remõstratões pcedẽt in ifinituz l q oĩa st remõstrabilia. l q nulla sint remõstrationuz pncipia. dicere eñ quidlibz illoz triũ nihil aliud ẽ q̃ ponere nulluz spatium eẽ immediatũ z idiuisibile. id est ponere duos ẽmi/nos sibijnuicẽ coherere in aliq̃ ꝯpõne affirmatia l negatiua nisi p meduz. qz si aliqua ꝯpõ sit ĩmediata seq̃retur q eẽt idemõstrabil. qz cũ aliquid remõstratur oz sume/re ẽminuz imittendo id est ifra pdicatuz z sbctm. re quo sez p pus pdicetur pdicatum q̃ re subiecto. vel a quo p̃/us remoueatur. non autem ĩ remonstrationib⁹ accipit meduz assumẽdo extrinsec⁹. hoc eñ eẽt sumere extraneũ medium z non ꝯprium qõ ꝯtingit in litigiosis z dialecticis syllis. Si ergo ꝯtingit remõstrationes ĩ infinituz pcedere seq̃tur q sint infinita media inẽ duos ẽminos ꝑ hoc est impossibile. si pdicationes steterit in sursum z re orsum. Q autem pus logice est oñsum z nũc analytice. p hãc ꝯclusionem vltimã manifestat intentionem tocius capituli. z quare q̃libet ꝯpõ est inducta

Monstratis ãt his manifestũ est q si aliquid idem duobus insit vt a in c z in d non p̃dicãte altero de altero. aut nullo mõ. aut nõ de omni qõ nõ semp fm cõe aliqõ inerit. vt isocheliz schalenõ duob⁹ rectis equales habere fm cõe aliquid inest. Scõm eñ q figura q̃dam inest. z nõ fm alterz est. Hoc autez non semp sic habet.

Hic pbs inducit circa pdicta q̃dã corelaria. Et duo facit. pmo oñt q necesse est accipe aliquas ꝯpõnes. scõo quõ illis pmis sit vtẽdum ĩ remõstrationib⁹ ibi (Cum autẽ oportet remonstrare) Quo ad pmũ dicit. Demonstratis pmissis. sez q non sit pcedere in ifinitum in pdicationib⁹ z remõstrationib⁹. maifestũ ẽ q si aliquid sicl passio aliqua eadem insit duobus disparatis siue oppositis sicut si a pdicatuz continue dicatur ineẽ duobus q̃ sunt cz d disparata vel opposita ita q vnũ non pdicat re altero aut nullo modo idem est vniuersal aut nõ re omni id est pticulariter q illud cõmune qõ inest eis nõ semp inerit fm aliud cõmune qõ sit in illis ambobus. Exemplum est vt habere tres angulos inest isocheli et scalenoni fm aliqõ tertiuz eis cõmune inẽtum vterq; figura q̃dam est triangulus rectilineis. z non oportet q insit eis fm alterum q̃ fm illud in quo illa duo vnũ st. quia isocheles z scalenon vna figura sunt triãgulata qz fm diuisionem figure a se inuicem non diuidũtur q̃uis sint duo trianguli.

Sit autem b quidem fm quod est a. in c et d manifestum ergo q b in cd fm aliqõ cõmune est. Et illud fm alterũ. Quare duorũ terminoz medijs infiniti vtiqz intercidẽt ẽmini. sed hoc est impossibile. Scõm cõmune tamẽ aliqõ eẽ non nccẽ est semp idem ĩ pluribus qm̃ vere erũt ĩmediata spacia.

Probat ꝯposituz dicẽs sit ita q b pdicet re cz re d fz hoc cõmune qõ est a. tunc maifestũ est q b erit in c z in d fm illud cõmune qõ est a. z si itez insit a fz aliud cõmune, pcedetur in ifinitũ in medijs seq̃tur igit q inter duo extrema q̃ sunt cz b cadãt ifiniti ẽmini medij. b autem ẽ impossibile. g̃ non nccẽ est si idẽ insit plurib⁹ q semp ĩ infinitum insit eis fm aliud cõe. quia necesse est q veniat ad aliqua spacia ĩmediata. id ẽ ad aliquas ĩmediatas, p põnes siue pdicatões. quas appellat spacia. quãtũ igitur ad pbationẽ pbi nõ est intentio sua q semp verũ sit qñ aliquid pdicatur re pluribus q̃ re seinuicem non pdicantur q illud nõ insit plurib⁹ illis fm aliqõ cõmune. b eñ vez est in oñi qõ pdicatur vt passio. oportet eñ si in est plurib⁹ q insit fm aliquid cõe licet forte id sit inõiatũ sicl supra cũ re vl agereturdctm est. ꝑ itẽ⁰ pbi ẽ q in illo cõmuni non pcedetur in infinitũ vt rõ pbi euidẽt pbat

In eodẽ tñ generez ex eisdem atomis necesse est terminos esse. Si quidẽ his q̃ p se sunt erit cõmune. Non eñ erat ex alio genere in aliud descẽdentem demonstrare

Hic pbs excludit vnã obiectionẽ. posset ei aliq̃s dicere q sp accipiatur aliq̃d cõmune. quia potest accipi cõmune alteri⁹ generl sicut eẽ seip̃m mouens inest homini z asino fm hoc cõe qõ est aial. z hoc fm aliud. sez habens quãtitatẽ vel colorem z sic in ifinituz. Ad qõ rñdz pbus q necesse ẽ illos ẽmios medios qui accipiũtur cẽ ex eoõ gñer eisdem atomis id est extremis idiuiũbilib⁹. si debẽt esse re numero eoz q̃ p se pdicãt. qz nõ ꝯtigit remõstratorẽ re gñe ĩ gen⁹ descẽdere. z a scia in sciaz nisi sicl dctm est in scientijs sbalternãtib⁹ z sbalternatl.

Maifestũ ẽ aũt q z ca ĩ b sit z si quidẽ aliqõ est mediũ ẽ demõstrare q a in b sit. z elemẽta hmõi st hecz tot quot media st. imediate ei ꝯpõnes st elemẽta aut oẽs aut vl es Si ꝯo ñ ẽ mediũ non amplius erit demonstratio sed in principia via hec est.

Hic pbs infert corelariũ scõm dicẽs reducere mediatas ad ĩmediatas z pmo in affirmatiuis. scõo in negatiuis. Quo ad pm̃õt manifestũ est ex pbabit q cũ a pdicatuz sit ib sbctõ ĩ aliq̃ ꝯpõne vtz dicẽdo. Qm̃ b ẽ a. q b p̃ p̃ aut erit ĩmediata aut mediata. Si ĩmediata habetur ꝯpositum q sint aliq̃ ꝯpõnes ĩmediate ĩ quib⁹ est stat⁹. l est mediata z tunc ẽ dare aliqõ mediũ. p qõ monstrat q a sit in b z sit illud ifra a z sup b. tũc p illud medium vtõ positum erit remõstrare a re b sicl exẽpligrã sit c inẽ b z a tũc sic fiet remrãtio. õe c ẽ b õe a ẽ c g̃ õe a ẽ b. z elemẽta hoc ẽ elemẽtalia pncipia z ĩmediã st hmõi remrãtõis siue syllis remrãtiui ꝑ eaõ q̃ st media. Qz eaõ media fz q media st bis sũpta faciũt, ꝯpõnẽ z ꝯponũt sbñal ex q̃bus syllis remõstratiz tot st qz sicl mediũ bis sumitur ita mediãdo duas facit, ꝯpõnes q̃ st syllis remrãtis elemẽta. Immediate ãt, ꝯpõnes ad quas reducũt, ꝯpõnes mediate vera elemẽta st aut oẽs aut maxie vl es z pme. Iuẽ vl es

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ñ q̃dam st̃ magis vles q̃ alier iste q̃ maxime st̃ elemẽ ta fm hanc elemẽti rões quã dat philosophus quarto de celo dicens elemẽtũ est qõ nõ resoluitur fm formã in aliam formã. & hãc ot Joãnes grãmaticus eẽ intentões pbiz verior est fm dñm Albertuz Alij tũ dicunt q̃ elementa vocãtur ãte ꝓnones maior scz & minor fm veritatem ꝓñe q̃ fluit ab eis simul adunatã ex vtraq; & tũc st̃ vnum medium sicut vna virtus ordinata q̃ est elemẽtum. & b̃ est qõ ot Arestotiles aut omnes aut ãbas ꝓpositiones vocans adunatas in vna ꝓñe virtute. int̃ q̃s tũ maior est magis vl̃is in cã ꝓñe. & ideo illa etiã dicit̃ magis ꝓne elemẽtum. & iter qz in maiori ꝓpositione subiicitur mediũ. & p̃dicatum est maior extremitas q̃ est etiã elementale conclusionis p̃dicatum. & hoc dicũt pb̃m significare cum dicit. aut vl̃es p̃mũ inter hec est magis de intentione philosophi. Si vero tale medium non est iter extrema tunc p̃dicatũ inest subiecto ĩmediate. & tunc nõ amplius erit demõstratio. qz tal ꝓ ẽ ĩmediata. & ideo indemõstrabil̃. & i principia via hec est. & b̃ est tales ꝓnones demrãntur seu ostendũtur tali via q̃ habetur ad principia cognoscenda. q̃ est inductio aut ẽmior expositio

Similr ãt erit si a i b nõ sit. si quidẽ eñ aut medium est. aut prius cui nõ inest erit demõstratio. Si vero nõ. nõ est. Sed principia & elemẽta tot sunt quot sunt termini. Et hoz ꝓnones principia demõstrationis sunt. Et sicz q̃dã principia st̃ idemõstrabilia q̃ sit b̃ illud. & q̃ sit b̃ i illo sic. & q̃ nõ sit b̃ illud. ne q̃ q̃ sit b̃ ĩ illo. Quare hec q̃dẽ eẽ aliq̃d. alia aũt non esse aliquid erunt principia.

Hic oñt ĩd i negatis ꝓnnb̃ ĩ q̃b̃ q̃dam et̃ st̃ mediate & q̃dã imediate. vñ sic a ẽ i b i affirmatis & b̃ l̃ p medium l̃ sñ medio. ita erit i negatis. vt a nõ sit i b. & b̃ l̃ mediate l̃ ĩmediate. Qñ si non iest a b p mediũ tunc erit demõstrabilis. sicut si sumatur medium c tunc p ipsum demonstratur a nõ ineẽ b. siue q̃ nullũ b ẽ a. sic arguẽdo Nullum c est a. omne b est c. ergo nullũ b est a. Si aũt non inuenitur mediũ p qõ maior extremitas negetur ñ maiori tũc ꝓ̃ erit ĩmediata & nõ fit demonstratio. & p̃ncipia & elemẽta ꝓnõis mediate tot st̃ quot st̃ ẽmĩ tales qui st̃ mediũ int̃positũ extremis q̃ p̃ncipia & elemẽta faciunt demõstrationes. & dicũt̃ principia int̃ꝗtum st̃ causse ꝓñe. Elemẽta ãt int̃ꝗtũ ex his fit ꝓ̃. & ex ꝓne ñ demõstratio. Est ẽ ẽmin elemẽtũ ꝓnõis ĩmediate. ꝓ̃ ãt immediã ẽ elemẽtũ ꝓnõis mediate. & ꝓ̃ mediã elemẽtuz demõstrationis. vñ ex his ẽmis ꝓstitute ꝓnones st̃ elemẽta & principia demõstrationis. est igr̃ stat̃ i negatis sicut in affirmatiuis. Et quia posset aliquis errare credendo nõ eẽ aliq̃ principia ĩmediã negatia sic st̃ affirmatia ꝓ̃ b̃ errorẽ illũ remouẽs ot sic st̃ principia idemrãbilia affirmatia ex q̃b̃ ꝓtingit demrãre aliq̃d de alio affirmatie fm casũ rem l̃ obliquũ. sil̃r st̃ q̃dã principia ĩmediata negatiua ex q̃b̃ ꝓtingit demonstrare aliquid de aliquo fz vtrũ q̃ modum negatiue

Cum ãt indigeat demõstrare aliquid accipiendũ ẽ q̃ de b primũ p̃dicẽt sicut c. & de b̃ sil̃r a. Et sicꝗ vadẽs neq̃q̃ ꝓ̃ extra cadat

Nec esse ipsius accipiatur vt demonstretur Sed sp mediũ densetur quousq; ad indiuisibilia fiant. & vnũ. Est ãt vnũ cũ immediatũ fiat. & vna ꝓ̃ simplex. & imediata Et quẽadmodũ est in alijs principiũ simplex b̃ aũt non idem vbiq; est. Sed i graui quidem vncia. In melodia aũt tonus. In mẽbris aũt diuisio. Aliud ãt in alio. Sic. & in syll̃o vnũ. ꝓ̃ immediata. In demõstratione aũt & scientia & itellectus. In demonstratiuis quiõ igitur syllis eius qõ est. nihil cadet extra.

Hic poit tertiũ corrlariuz dicẽs si reteat aliq̃d oñdi p demõstrationez. tunc demõstrationes dñt eẽ imediate. & si nõ sint ĩmediate tũc st̃ reducẽde ad imediatas et dat moduz quo b̃ fiat dicẽs si aliq̃ ꝓ̃ sit mediata sñat aliq̃d sup̃ sb̃cñ & sb̃ p̃dicato q̃ꝗ p̃dicatũ ĩmediate dicat̃ de sb̃cõ. & tũc erit affirmatia ĩmediata. l̃ a q̃ remouet̃ ĩmediate p̃dicam̃. & tũc erit negatia ĩmediata. & qz suppo suit q̃ i demõstratione sit aliquod mĩmũ & simpl̃ꝗ scz ꝓ positio imediata i q̃ stat resolutio ꝓnõũ mediatoꝝ int̃ e extrẽa nihil mediat licz forte eẽt cape aliq̃d extra extrema p qõ demõstraret̃ alter ꝗ altero. & ñ tali medio ñ agit̃ b̃. Exm̃ ẽ vt wlẽs ꝓbare b̃ icz eẽ sb̃ñaz si stat̃ accipiret ꝓ medio corp̃ reliqret̃ spaciũ vacũ. qz magnuz int̃ uallũ ẽ it̃ b̃ oiez corp̃. dz g̃ p̃ cape aĩal qõ ĩmediate p̃dicat̃ de b̃oie. & postea int̃ aĩal & sb̃ñaz accipiat corp̃ aĩatũ & postea accipiet corp̃. qz sic dẽsabit mediũ & nulluz manebit spaciũ vacũ. & sic veniet ad imediatã istã scz ossie corp̃ ẽ sb̃ña q̃ est p̃n̄m demõstrationis aliaꝝ. & illa ꝓ̃ positio ĩmediata est vna & simpl̃ꝗ. Et hoc declarat p simile i alijs dicẽs. sicl̃ alijs reb̃ est mĩmũ qõ ẽ p̃n̄m simpl̃ꝗ vt in põderib̃ vncia. i melodia ton̄ & sic de alijs. vel vt hz alia trãslatio dyeresis id ẽ diuisio toni siue semitoniuz i mẽbris articul̃ q̃ est media diuisio sicl̃ punct̃ ẽ mĩmũ in ptinuis. sic i syll̃o demõstratio est vnuz qõ est minimũ & mẽsura qõ est ꝓ̃ positio immediata. & in demõstratione q̃ generat scientiam intellectus. & sic minimũ & simplex i talibus etiam repitur Epilogat igitur i fine dicẽs q̃ in affirmatis & syll̃is mediũ nõ cadit extra extrema

Sz i priuatis b̃ q̃d qõ oz eẽ nihil extra b̃ cadit. vt si a non est in b p c. Si enĩ in b quidem cũ c est. i nullo ãt cẽ a. Jterꝗ si indigeat q̃ i c a nullo sit. mediũ accipiẽduz ẽ ipius a & c. & sic sp procedet

Hic p. tocz reducere ꝓ̃es negatias mediatas ad imediatas. & ꝗ facit. p̃ ostẽdit quõ b̃ fit in p̃ma figura. scõo quõ i scõa. 3o quõ i ẽtia figura b̃ fieri ñ pi. Quo ad p̃m ot q̃ ad b̃ q̃ negatia mediã reducat̃ ad imediatã i pria figura. sp sumẽdũ ẽ aliq̃d sup̃ sb̃cñ. qz sp i pria figura ẽ minor affirmatia. & b̃ sic itelligẽdũ ẽ q̃ sp sumẽdũ ẽ aliq̃d sup̃ sb̃cñ ꝓ̃ ois mediate qõ sup̃tũ ẽ. erit sb̃cñ i imediã cũ ad imediatã pucit̃. vbigrã fiat tal̃ syll̃o nullũ c ẽ a. oẽ b ẽ c. g̃ nullũ b ẽ a. si maior q̃ ẽ negatia ẽ mediã sñat̃ aliq̃d ẽ c. & ab ipo remouet̃ a. erit syll̃s i eod̃ & sit illõ sup̃tuz dicat̃ g̃ sic nullũ d ẽ a. oẽ c ẽ d. ergo nullũ c est a. si adhuc maior illa sit mediata sumatur aliquid sup̃ d & ab ipso

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rem ducatur a·⁊ sic semp ascendendo donec veniatur ad aliquam immediatam· Et vt istud planius fiat sumãtur termi speciales sic sit ista, pbãda nullũ aial ē ãtitas et sumat, p medio corp⁹ hoc mõ· Nullũ corp⁹ est ãntitas·omne aial est corp⁹·ḡ nullũ aial est ãntitas Si ergo oporteat, pbare q nullũ corp⁹ est ãntitas; oꝫ accipe mediũ inter corp⁹ et ãntitatẽ·⁊ est sba·⁊ sic puenit ad genus ēminoꝫ affirmatiue, ꝓpõnis·⁊ sic sp, pcedit q media accepta nõ cadant extra·

Si ꝓ indigeat demrare q d in e non sit in eo q est c·in d ꝗdem omi. c aũt nullo·aut nõ in omi nunq̃ extra e cadit·hoc aũt est cui nõ oportet inesse

Nic p·oũt quõ idez sit in scõa figura·d·Si sit ꝓpõne gatiua mediata in scõa figura; poterit reduci ad imediatã p pmã figurã·vel etiã p pmũ scõe·sumẽdo aliq̃d supra sbiectũ Lũ enim nõ ꝓtingit sup sbiectũ sumẽdo in infinitũ ire; ꝓtingit sic sumẽdo deuenire ad immediatã Si at ḡ sylls pmus in scõo scõe sic· O mne d est e·nullũ e est c ḡ nullũ e ē d· Si minoꝫ q̃ est negatiua sit mediata·⁊ debet reduci ad imediatã; sp sumendũ ē aliq̃d sup e·⁊ non extra·i·nõ sub·et tũc poterit vel p pmã figurã·vel p primũ scõe ad imediatã reduci Et in ēminis spēialibus grã exẽpli formek sylls in camestres O mne aial est corpus· nlla linea est corpus·ḡ nulla linea est aial·Si ḡ iterũ debeat pbari q nulla linea est corp⁹; accipiat medium inter lineã⁊ corp⁹·⁊ erit ãntitas·q̃ non cadit extra extrẽa ēminoꝫ negatiue

In tertio ãt mõ neq̃ a quo oportet neq̃ quod oportet, priuari nequaq̃ extra mediũ hoc ibit·

Nic oũt p·hãc artẽ nõ esse vtilẽ in ētia figura·d·q in ētia figura mediũ nec erit extra sbiectũ·nec extra pdicatũ·qꝫ nõ excedit aliqõ extremũ; ꝗ vtriq̃ subiciat extrẽoꝫ· Et iõ hec ars reducẽdi, ꝓpõnes mediatas ad immediatas nõ hz locũ in ētia figura·qꝫ sumẽdo medũ fm dispõnem illi⁹ figure; magl ireꝫ ad ꝓpõnes mediatas·vt ptz demrando q aial est sba; sumẽdo hoc mediũ hõ·aut demrando hãc negatiuã·aial nõ est ãntitas·sumendo medium qõ est homo

Circa textũ expositũ mouet q̃stio. Vtꝫ in singulis pdicationibus tã in sursũ q̃z deorsũ sit status?

Et vr q nõ·qꝫ data q̃cũq̃ ꝓpõne vera; pdicatũ pt ostendi de sbiecto·vl p rõnes sbiecti·vel pdicati·ḡ nõ ē status Scõo sic· Infinita vni accidũt·ḡ in pdicatl accntalib⁹ est, pcessus in infinitũ· Et eadẽ rõne pz q etiã in sbiectis·qꝫ eadez ē via ascensl⁹ ⁊ descensus Tertio In sbiectl ē, pcessl⁹ in ifinitũ·ig·Probat qꝫ infinite sl spes nũeroꝫ·q̃ pũt eē sbiecta in demratõne in ordine ad hãc passionẽ par vel impar·ig, pcedẽdũ est in extremis i infinitũ Quarto Ascẽdẽdo est pcessus in infinitũ·igit· Probat·qꝫ ascẽdẽdo deuenit ad cãz pmã·q̃ ē illimitata ⁊ intēminata·⁊ infinita·ḡ pt, pcedi in infinituz ascẽdẽdo· Et descẽdo venit ad indiuidua·q̃ etl sl ifinita vt inqit Porphyri⁹ Pro vitate ē snia pbi i tex·⁊ po⁹ iste discursus

Maior Determinat⁹ est generalissimoꝫ numer⁹ sub quoꝫ categorijs ꝓtinent quellbet subijcibilia et pdicabilia essentialis ⁊ accidentalis, affirmatiue ⁊ negatiue pdicatõis

Minoꝫ Spẽs spēialissime in ꝗbus Plato iubet ꝗescere fm naturã sũt finite. Lõclo· Igitur in singulis demrationũ predicationibus tam sursum q̃z deorsum est status·

Maior ē manifesta ex Porphyrio· Aristotele· Boecio q̃ ponũt decẽ gnalissima sb quoꝫ cõitate ꝓpendũt oia entia·⁊ p ꝓñs subijcibilia⁊ pdicabilia cuiuslibet pdicatõis eēnalis ⁊ accntalis affirmatiue ⁊ negatiue

Minor silr est Porphyrij in pdicabilib⁹ Conclo seq̃t ex pmissis Et pt sic amplr⁹ declarari·qꝫ nõ est, pcessl⁹ in infinitũ in pdicatl eēntialib⁹ vel accntalib⁹ vl sursũ Et in sbiectl suis ꝓprijs de ꝗb⁹ intelligibiliter vlr pdicant·⁊ p artẽ demratiuã eis inesse oũdunt q̃ ad deorsũ·exq̃ oꝫ intellectũ resolutorũ eē finitũ·siq̃dẽ infinitũ ignotũ est p⁰ phys· Et de eēnalib⁹ pmi modi ē mãifestuz ex pmissis·qꝫ in illis ē ordo gnalissimoꝫ·ꝗ ex his fluũt eēntialia scõi modi·ig in ill idem est·Sic etiã pz de accntib⁹·qꝫ resoluũtur ad nũeꝫ nouenariũ·nã omne pdicatuz qõ dicetur esse ē pdicatuz; iformat sbiectuz·ḡ pdicata siue sbalia siue accntalia sumunt in vtute causali ipsi⁹ forme· Qꝫ ãt aũ oppositũ dcm ē ifinita vni accidere; intelligit q̃ ad pncipia mãlia indiuidui· Sz forte diceres Esse est vsus inferi⁹ infinituz·ḡ definitio q̃ explicat esse nõ hz statũ deorsũ·⁊ p ꝓñs nec pdicata eēnalia in definitõne posita 2⁰· Esse·vsus supr⁹ nc est finitũ nc infinitũ·cũ sit cõe creato⁊ increato·ḡ nõ stat in sursũ·⁊ si nõ in sursũ·ḡ nc in deorsũ Ad q̃ dõz p ordinẽ· Et p⁰ ad p^m q eē ꝗditatiuũ vtrinq̃ ē finitũ tã vl supr⁹ q̃ vl inferi⁹· Sz esse exntie vl inferi⁹ ē infinitũ fm põm materie·cui⁹ capacitati ꝓportionat sic act⁹ potẽtie·ꝗ tle eē nõ ē definibile·

Ad 2^m est dõz q ē vl supr⁹ finitũ· qꝫ est pmũ causatũ pmi fm rõnem· Nec vꝫ est q ipm ē cõe creato⁊ increato fm nãm ·qꝫ ipz ē simplex effluxio pme cause·ꝗ pitas illa allegata; ē ex pte rei simplr eq̃uoca· lz in appḥẽsiõe nri intellect⁹; nõ valẽt distinctũ accipe nisi mediãte p⁰ indisticto⁊ cõi, sit ibi aliq̃ attributiua communitas

Ad obiecta i oppos Ad p^m

ē dõz qũ pdicatuz ē ꝓpleta ⁊ fim⁰ sbiecti vl ps et nõ oꝫ q posset de sbiecto demrari p definitionẽ sbiecti·⁊ iõ tal ꝓpõ ē imediata· Ad 2^m dcm est in declaratõe ꝓclonis Vel dõm est q infinita vni accidũt fm põm·ꝗ nõ fm actũ·q̃uis enim ꝓtingit mlta pdicata pticularia dici de eodẽ sbiecto·tũ oia illa reductionẽ hũt ad pdicata vlia·scz ad nouẽ ꝓnta accntiũ·q̃ sl certa et determinata· Reducũt enim accnia ad pma gnia suaꝫ coordiationũ·vl reducũt ad p^m gen⁹ qõ ē sba a q̃ effectiue fluũt Ad 3^m ē dõz q illa sbiecta nõ sl sbordinata·⁊ nõ sl etiã ifinita actu·qꝫ nũer⁹ crescit in infinituz; vnitatl appõne Sz dicẽs Un⁹ nũer⁹ ē por alẽo ⁊ includit i alẽo·ḡ sbordinã⁹· So⁰· Bũ sbordinãt gdualit fm maiorẽ vl minorẽ amplitudinẽ inclusionis vnitatuz·ꝗ nõ sbordinãt eēnalr·vũ nũer⁹ mior includit in maiori·sed non de eo predicatur· Ad q̃rtuz est dicendum q non est intentio pbi q non est deuenire ad vnuz primuz quod est infinitum quod ē supmũ·ꝗ intẽtio pbi ē q nõ ē, pcessus i ifinitũ ita q reficerẽt termũ ordinis qui sunt primũ et vltimum. De descensu vero

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad indiuidua q̃ st̃ infinita dom̃ q̃ indiuidua nō sunt sb ordinata·⁊ sic nō ē pcedere in ifinitū in sbiectis sic q̃ dato aliq̃ sbiecto sp ꝓtigeret sb eo recedere in ifinitū b̃ ei ē impossibile·Et si dicat indidua sbordinātur·qz filiꝰ sbordinat patri·⁊ pater auo·⁊ sic pur dom̃ est q̃ illa sbordinatio nō est nisi accidētalis· Essentialiter em̃ nō sbordinātur·quia re se inuicem nō p̃dicantur

Circa textum fūt dubia Primū

est ꝓpter q̃d pbs p̃mittit illas suppōes in p̃ncipio istiꝰ retermiatōis q̃ habent ex libro pōr So° in sequēti/bus ostēsurꝰ est statū in ꝓpōnibꝰ affirmatis ⁊ negatis et b̃ resoluēdo ꝓclusionē in p̃missas ex q̃bꝰ ꝓstituit·vt g̃ sciamus in quo rebemꝰ resoluere scz q̃ ꝓclo affirmatia rete at resolui in affirmatias p̃missas ⁊ negatia in vnā affirmatiuā ⁊ alterā negatiuā·opz scire q̃ sunt illa ex q̃bꝰ cōcludit ꝓclusio·⁊ hoc scit p scōam suppōem·⁊ ad hāc suppositionē sciendā opz scire p̃mā·Sed forte diceres eadē rōne qua p̃mittit vnā suppōnem ex pte q̃litatis in syll'o scz q̃ oīs syll's negatiuꝰ hz alterā affirmatiuā ⁊ alteram negatiuā·eadē rōne p̃misisset vnā suppōem ex pte q̃ntitatis scz q̃ oīs syll's ꝓticularis habet alterā vlem ⁊ alteram ꝓticularē· Solo nō est simile qz oīs syll's negatiuus necārio habet aliquā p̃missam negatiuā·ꝑ nō omnis syll's ꝓticularis hz aliquā p̃missam ꝓticularē·scz pz re syllogismis tertie figure q̃ fiūt in darapti ⁊ felapton·

Secūdum dubium est·

Propē q̃d·p·p̃mittit disionē eorꝝ q̃ p̃dicāt i ea q̃ p̃dicāt p se·⁊ i ea q̃ p̃dicāt p accīs So°·qz postea oñsurꝰ ēsta tū p̃dicatorꝝ p se·nō āt p̃dicatorꝝ p accīs fm q̃ hic loq̃/mur re istis duobꝰ·⁊ iō oportuit scire drām inē p se ⁊ per accīs·⁊ ideo necesse fuit illam diuisionē p̃mittere

Tertium dubium est·

An sunt tres p̃dicatōes p accīs·scz accītis re sbiecto·sbiecti re accīte·⁊ accītis re accīte Solo Sic·qz predicari sumit ab inesse·ꝑ accidēs ōr inesse directe scz soli sbstātie·vel sbstātie alio accīte informate·quorꝝ modorꝝ inherendi p̃mus ōr accītalis simplr·scōs accītalis p accidēs·A p̃mo modo sumit p̃dicatio accidētis re subiecto·a scōo mō sumit p̃dicatio accidentis re accidente nō em̃ natura accītis p̃dicat re alia natura abstracta·⁊ absoluta quasi diceretur albedo est musica nisi fuerint sbordinata essentialr sicut spēs ⁊ genus·vt cū dicit albedo est color·triangul'ē figura·ꝑ talis p̃dicatio nō est accidētalis ꝑ essential·⁊ accīs p̃dicat re accīte in cōcreto fm accītalem p̃dicatōem q̃d̃ q̃dem accīs ꝓcretū dat intelligere sbiectū simplr ⁊ indetermiate·iste tamē p̃dicationes sunt ambe ordiate fm formā sbiecti p̃ter q̃s p̃dicationes est alia indirecta fm quā sbiectū dicit re eo q̃ vere ē p̃dicatū·licet sit positione sbctm̃·vt dicēdo albū est lignū q̃ admittit ex hoc q̃ dctm̃ est apud porphiriū sbiectū ⁊ accīs se mutuo ꝓtinere·qz alterꝝ excedit p̃dicatōez alteriꝰ vno mō et excedit alio mō·fm g̃ q̃ sbctm̃ se habz in plus q̃ accidēs fm hoc p̃dicat re ipo·eo q̃ omne p̃dicatum aut est in plus·aut in equo cum sbiecto· Sed hz q̃ accīs trāscendit sbiectū tal' p̃dicati sic sbiectū manet sub renomiatione accidentis p̃dicati·talis āt potestas excedendi nō est in sbiecto sbstantiali respectu sui p̃dicati·eo q̃ tale sbctm̃ nihil hz aliud q̃ q̃ accipit in suis esse tialibus p̃dicatis·⁊ ideo p̃dicatio sbstātialis iferioris re superiori nō pōt esse circular' hz vaz ꝓpter ratē p̃dicādi·

Quartum dubium est·

Sub quo mō dicēdi p se ꝓtinetur ille modꝰ fm quē dicimus hic ē p̃dicatōem p se·bō est albꝰ Solo nō ꝓtinetur expresse sb aliquo q̃ttuor mōrꝝ·ꝑ reducitur ad ktiū modū·Dicitur em̃ hic ē p̃dicatio p se qm̃ sbijcitur aliq̃d q̃ p se ē·tale em̃ natū ē sbijci p se·⁊ tale ē ens absolutū·siue ens p se·⁊ nō solū significat p modū entis p se·⁊ b̃ additur ꝓpter accidētia abstractiue designata·

Quintū dubium est

An supposito statu in extremis necārīū sit media ē finita Et videtur q̃ nō·qz in q̃libet linea fm pbos fūt infinita pūcta ⁊ tm̃ extrema linee st̃ finita So° Sic qz re extremo in extremū pt ē trāsit·ꝑ tal' nō pōt ē nisi p mediū·ꝑ ifinitū nō ꝓtingit ptrāsire·g̃ necē est extrema ē finita Ad obiectū in oppo ē dom̃ licet in linea sint ifinita pūcta fm potētiā·nō tm̃ fm actuz·vm̃ in aliq̃ dimēsione dupl'r p̃nt intelligi infinita·aut sic q̃ st̃ ptes illiꝰ dimēsionis·aut nō st̃ ptes eꝰ·ꝑ indiuisibilia in illa dimēsione·p̃mo mō stātibꝰ extremis stant media·stantibus em̃ extremis necē est illa media q̃ st̃ ptes illiꝰ dimēsionis stare·Scōo mō bn̄ p̃nt media esse infinita cū extrema sint finita·cuuſmōi media st̃ idiuisibilia· vt pūctꝰ in linea·⁊ instās in tpe·Dimēsio aūt q̃ est coordiatio p̃dicatorꝝ·⁊ ōr p̃dicatū magl assil'atur p̃mo mō q̃ secūdo mō·sunt em̃ p̃dicata ptes illiꝰ dimēsionis·maior em̃ ē dimēsio illa ⁊ diuisibilior vbi pla st̃ hmōi media·

Sextum dubiū est

Propter q̃d in p̃ma figura oz statū ē in negatia fm q̃ sbctm̃ est in aliq̃ toto·in scōa aūt figura oñt illud idē hz q̃ p̃dicatū est in aliq̃ toto Solo Negatiua mediata solū hz oñdi in p̃ma figura cū eiꝰ sbctm̃ fuerit in aliq̃ toto·mediū em̃ in p̃ma figura est totū miorꝝ extreitatis que q̃dem miorꝝ extremitas ē sbctm̃ ꝓclusionis·⁊ iō hoc mō oñdit negatiuā mediatā in p̃ma figura·ꝑ in scōa figura pt oñdi negatia siue fuerit sbctm̃ in aliq̃ toto vt in primo scōe·siue p̃dicatū fuerit in aliq̃ toto vt in scōo scōe qz g̃ exm̃ suū ē in scōo mō ⁊ ibi sumitur sup̃ p̃dicatū·ideo ibi oñt statū sumēdo sup̃ predicatū·Exm̃ē vt hec ꝓpō nulla q̃ntitas ē aīal·oñditur in scōo scōe·qz nulla q̃ntitas ē corpꝰ·⁊ hec oñditur qz nulla q̃ntitas ē sbā·hec āt iā ē imediata·qz ergo in illo mō re quo exēplificat suitur sup̃ predicatū iō i scōa figura oñt statū ē sumēdo sup̃ p̃dicatū·

Septimū dubium est

Quō tertia figura oñdit statū sumēdo sb subiecto·cum em̃ vlis negatia nō sit mediata ꝓpē b̃ q̃ sumitur aliq̃d sb sbiecto nō videtur q̃ talis negatia mediata posset p tale recessum reduci ad immediatā Solo accipiēdo sbiectū sb sbiecto in tertia figura nō reducit ꝓpōne mediatā ad immediatā·nō em̃ ꝓtigit p dispōez tertie figure immediate mediatū oñdere·ꝑ illā dispōem ꝓtigit ostēdere statū in reorsuz siue recedēdo·vm̃ in duabꝰ figurꝝ p̃mis oñditur status predicatōnū·⁊ etī imediatio alicuiꝰ predicatōis·in tertia āt figura oñditur solū statꝰ nō aūt immediatio·quāto em̃ maior fit recessus sb subiecto·tāto maior fit recessus ab immediatione

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Viij. dubiũ est. Quomõ verificat hoc qõ dz q̃ bõ nec est vere albus nec aliqõ albũ cũ ex ꝑ videat sequi q̃ neutra istarũ sit vera. bõ est albꝰ. bõ est aliqõ albũ Solo Intuitio pbi nõ est q̃ neutra talũ vera sit. ꝑ sua intentio est q̃ albũ nec dicit tota essentiã hoꝯis. nec ptẽ essentie sue. ⁊ tũ poterit albũ ꝑdicari de hoie sicut accnis ꝓcretiue acceptũ de suo ꝑiecto

Nonũ dubiuz est. Propter q̃d dicit pbs ideas esse mõstra Sol. Hoc iõ dicit. qz idee nec sũt vtiles ad gnationẽ rerũ nãlium. cũ nõ sint cã motus alterãtõis. Nec etiã sũt vtiles ad cognitionẽ. qz nõ sẽt dicibiles de rebꝰ. cũ sint fm rẽ ⁊ rõnez ab eis separate. ⁊ g̃ dicit pbs Baudeãt generã ⁊ spẽs. qz sũt q̃dã monstra extra res accepta. Debent enĩ gaudere. qz hũt nobilius esse q̃ res gtic̃lares ⁊ mobiles ⁊ mãles. eq̃ sẽt vles ⁊ immateriales. Siue ãt sint siue nõ sint: nihil ad pũtem intentionẽ ptinet. qz intẽdimꝰ ꝑ de illꝰ rebꝰ de q̃bꝰ nob̃ scientiã per demõstrationẽ adquirimus

X. dubiũ ẽ. Propter q̃d mꝯ mõ dicendi p se nõ pũt esse infinita ꝑdicata. cũ nõ seq̃t sicut pbs ꝓtendit in textu. definientia nõ pũt esse infinita. g̃ illa que p se ꝑdicant scõo mõ nõ pũt esse infinita. Talia enĩ ꝑdicata nõ sũt definientia: cũ nõ definiãt sua subiecta. ꝑ ecõn Solo Ipm definiens est causa definiti. ꝑ nõ pt esse aliq̃d cã infinitoꝝ ordinatoꝝ ad invicẽ fm prius ⁊ posteriꝰ. g̃ nõ pt esse aliq̃d definiens infinita ordinata ad se invicẽ fm priꝰ ⁊ posteriꝰ. cũ g̃ p se ꝑiectum: sit definiens suũ p se: accnis nõ hẽbit vnũ p se ꝑiectũ infinita p se accnia. ⁊ sic erit statꝰ in illis q̃ p se ꝑdicant ꝯ mõ. Vel etiã scõrẽ q̃ infinita ꝑdicata ꝑdicarẽtur de tali ꝑiecto. ⁊ sic aliqõ ꝑdicatũ in infinitũ distaret a ꝑmo ꝑiecto. g̃ si illud definirẽt: oportẽret ipm definiri p oia accnia media vsq̃z ad ꝑmũ ꝑiectũ. et si ꝑ ceda tur: tũc daret definitio p infinita. q̃d est oio incõueniẽs cũ infinita nõ ꝓtingat cognoscere. definita ãt sẽt cognita

Xi. dubiũ est. An tene pbs vocat ꝓpõnes ĩmediatas elemẽta demõstrãtõis Et videtur q̃ nõ. qz elemẽtũ est illud ex quo fit aliq̃d. cui tale elementũ inest põn ⁊ nõ actu. ꝑ ꝓpõnes ĩmediate sũt in demõstratione actu. ⁊ nõ solũ põn. g̃ ꝓpõnes ĩmediate nõ sũt elemẽta demõstrãtõis Solo Sic. qz elemẽtũ est vltimũ siue ẽmin̄ resolutõis. ꝑ syll'is nõ ꝓprie dz nisi ex ꝓpõnib̄ igit̃ cũ eadẽ sint p̃ncipia ꝓpõnis et ẽmini resolutionis: ipse syll'is resoluit̃ in ꝓpõnes. Que ãt ꝓpõnes vltime et resolutorie demõstrãtõnis sẽt ꝓpõnes ĩmediate: iõ opz elementa esse ꝓpõnes ĩmediatas. non q̃ libet. ꝑ eas in q̃bꝰ continetur p̃maria vtus syllmi. puta que se tenet ex parte maioris ꝓpositionis. Ad obiectũ dõm est q̃ ꝓtingit ꝓsiderare elementuz dupl'r. Uno mõ in se. alio mõ fm q̃ est in ꝓposito. Secõz q̃ est in ꝓposito est põn: nõ actu. fm aũt q̃ in se ꝓsideratur dz elemẽtũ. indiuisibile ĩ sua forma. quia forma eius ẽ indiuisibil'r mima. ⁊ sic est actu. ꝑ cũ ex illo ⁊ alio fit aliq̃d vnũ: tũc vtrũq̃z est solũ in põn. Sil'i mõ, q̃ ĩmediata põt dupl'r cõsiderari. Uno mõ fm se. ⁊ sic pt dici elemẽtũ respectu demõstrãtõis. q̃d ẽ mimũ ⁊ indiuisibile fm formã. ⁊ sic est actu. et possibile est vt ex ea ⁊ alia fiat demõstratio. nec tũ sunt adhuc in demõstratione. Vel pt ꝓpõ ĩmediata ꝓsiderari, put actu est in demõstratione. ⁊ sic nõ est ꝓprie elemẽtũ demõstrationis. Cui causa est. qz elementũ, ꝓprie dictũ est in elementato solũ põn. ꝓpõ ãt ĩmediata est in demõstrãtõne actu. sed sic est, ꝓpõ ĩmediata, elemẽtũ respectu ꝓclonis. respectu cui sẽt ꝑmisse in põn. Latet enĩ vtus maioris ⁊ minoris in cõclusione fm potẽtiã. ⁊ iõ respectu ꝓclonis dicũtur ꝑmisse elementa.

Xij. dubiũ ẽ. An tot sunt media quot sũt elemẽta ⁊ p̃ncipia. et e cõuerso Et videt q̃ nõ. qz si sit vnũ mediũ: oz q̃ sint due ꝑmisse ⁊ q̃ vtraq̃z illarũ sit ĩmediata. g̃ si sit vnũ mediũ: erũt duo elementa. ⁊ sic multo plura erũt elemẽta q̃ media Solo Licet mediũ sit vnuz fm rem: est tũ duo fm rõnem. ponit̃ enim in vtraq̃z ꝑmissarũ. et ita quot erũt media fm rationem tot erũt elemẽta ⁊ p̃ncipia in demõstratione. s. ꝓpositiones ĩmediate

Xiij. dub. est. Quomõ pbs dicit, ꝓpõnem ĩmediatã esse simplicẽ. cũ tũ ipsa ꝓponatur ex ẽminis. ꝓueniens in hoc cũ mediata. Solutio Propositio hypotẽtica dz esse ꝓposita. qz in ea sũt ꝑbstãtie plurũ, ꝓpõnũ ĩ toto aut in pte. Sz ꝓpõ mediata dz ꝓposita. qz in ipsa sũt vtutes plurũ, ꝓpõnũ. vtus enĩ premissarũ in ꝓclone est. Et respectu hꝰ ꝓpõnis dz immediata simplex. in ea enĩ nõ est vtus alterꝰ, ꝓpõnis ꝑcedẽtis. qz cũ inẽ ꝑiectũ et ꝑdicatũ nõ sit aliq̃d mediũ: non erit ipsa diuisibilis in duas ꝓpõnes q̃z ipa hz vtutẽ

Xiiij. dubiũ est. Quõ intelligitur dictũ Linconiens dicentꝰ q̃ plura sunt p̃ncipia q̃z ꝓclones. cũ famosũ sit pauca esse p̃ncipia respectu ꝓclusionũ Solo Duplicia sunt p̃ncipia. scilz coia ⁊ ꝓpria Coia fm analogiã sẽt pauca respectu ꝓclusionũ. ꝑ p̃ncipia, ꝓpria sũt in vno plura q̃z media ad eẽm ꝓclonem. qz que hz vnũ mediũ: hz duo p̃ncipia. s. maiorẽ ⁊ minorẽ

Vltimũ dub. est. An ꝓpõnes ĩmediate resoluuntur ad ĩmediatos ẽminos. vt. s. ex statu in terminis: veniamꝰ ad statuz in ꝓpõnibus Solo Sic. qz p̃ncipia cognoscimꝰ: in q̃ntũ ẽminos cognoscimꝰ. p noticiã scz terminoꝝ. Sicut ergo conclusio resoluitur in p̃cognitõnez p̃missarũ ĩmediatarũ ⁊ inde mõstrabiliũ: ita ꝓpõnes indemõstrabiles reducunt̃ resolutorie in primã noticiam ẽminoꝝ siue in bitudine terminoꝝ sibi invicẽ p se p̃mo cohẽrentiũ

c Um autem sit demonstratio, alia q̃dem vniuersalis, alia vero particularis. Et hec quidem categorica, illa vero p̃uatiua: dubitat̃ qualis potior sit. Similiter autem et de ducente ad impossibile demonstratione.

Iste est octauus tractatus huius p̃mi libri. In quo pbs incipit agere de comparatione demõstrationũ ad invicem. Et diuiditur in tria capitula. Primum est de comparatione demonstrationis vniuersalis ad particularem. Secõum de comparatione demonstrationis affirmatiue ad negatiuam. ibi (Qz autem affirmatia) Terꝯ ẽ de ꝓpatiõe demõstrationis oñsine ad demõstrãtõnẽ ad impossꝯ. ibi (Qz q̃dẽ categorica) Quo ad ꝑmũ dicit

q̃ demõstratio triplicit̃ diuidit̃ · p̃mo in vl'em ⁊ pticularē · scd̃o in categorica ⁊ p̃uatiua id est in affirmatiua ⁊ negatiua · tertio in oñsiuam ⁊ in eam q̃ est ad impossibile · est aũt questio in singul' diuisionib⁹ q̃ potior est ·

Primus quidē igit̃ intēdamus de vl'i ⁊ pticulari · ostēdentes aũt b̃ ⁊ de ea q̃ demõstrare dicit̃ · ⁊ q̃ est ad impossibile dicemus ·

Hic oũdit pb̃s quo ordie sit ꝓcedendũ · ⁊ dicit q̃ prio agendũ est de ꝓpatõe demõstratõis vl'is ⁊ pticularis · secido de cõpatõe demõstratõis affirmatie ⁊ negatiue · et tertio de ꝓpatõe demrãtõis oñsiue ⁊ ei⁹ q̃ ē ad ipossibile ·

Videt aũt fortassis vtiq; quibusdã sic intendētib⁹ pticulares eē digniori · Si em̃ fm quã maxie scim⁹ demr̃atõem potior demr̃atio · hec em̃ demr̃atõis ꝗtus ē · magis aũt scimus vnũquodq; cũ ip̃m ꝓgnoscim⁹ fm ip̃z q̃ fm aliud vt musicũ choriscũ qũ ꝓgnoscimus q̃ chorisc⁹ music⁹ ē q̃ qũ q̃ hõ music⁹ ē Sil'r aũt ⁊ in alijs Sed vl'is qm̃ aliud vt nõ qm̃ ip̃m ꝓtigit demõstrat · vt qm̃ eq̃later⁹ ē equal' duob⁹ rect; · nõ qm̃ est eq̃later⁹ ſz qm̃ triangul⁹ · Sed qm̃ pticularis ip̃m ē Si igitur potior quidē ē q̃ est fm ip̃m hmõi aũt est particularis vniuersali magis Et potior vtiq; fm partem demonstratio est

Hic pb̃s ꝓpat demõstratõem vl'em ad pticularē Et tria facit p̃mo ꝓponit rõnes ad oñdēdendũ q̃ pticular' demõstratio sit potior vl'i · scd̃o soluit eas ibi (Aut p̃mus quidē) tertio ponit rõnes in ꝓtrariũ ibi (Adhuc si demõstratio) Quo ad p̃mũ dicit q̃busdã fortasse videbit̃ p rõnes ĩmediate ponēdas · q̃ pticularis demõstratio sit potior ⁊ dignior q̃ vl'is · Prima est illa demõstratio est potior q̃ maxie facit scire ꝗticularis magis facit scire q̃ vl'is igit̃ ē potior · Minor ꝓbat̃ qt magis ē aliq̃d scire ſz se ⁊ in ꝓpria forma q̃ in alio · ꝗ demõstratio pticularis facit scire fm se ⁊ in ꝓpria forma · vl'is aũt in alio igit̃ nõ Exemplũ ē vt chorisc⁹ musicũ ſb̃ hoc accñte quo chorisc⁹ ē et natura magis cognoscim⁹ ⁊ distinct⁹ ⁊ determinat⁹ q̃ cognoscimus ſb̃ hoc cõi q̃ hõ music⁹ ē · Sil'r aũt est in alijs q̃ in ꝓpria natura ⁊ in cõi ꝓgnoscere possum⁹ hoc supposito assumũt q̃ vl'is demr̃atio ꝗ est demr̃atio oñs passionē de vl'i demr̃at aliõ q̃ddã ⁊ nõ drãt · qm̃ passio cõtingit ip̃m in ꝓpria natura sicut triangul⁹ duoꝝ latez q̃ē iso cheles hz tres nõ qz ē iso cheles · ꝗ qz est triangul⁹ · pticularis aũt demõstratio demonstrat de aliq̃ re pticulari fm scipsam igit̃ ipa est potior ·

Amplio⁹ si vl'e q̃dem nõ ē aliq̃d p̃ter singularia · demr̃atio aũt ſz opionē ꝓficit eē aliq̃d hoc · scd̃m q̃ demr̃at · Et quandã naturã eē hãc sine his q̃ sunt vt triãguli p̃ter quosdaz ⁊ figure p̃ter aliq̃s · ⁊ nũeri p̃ter quosdã nũeros · Potior aũt est q̃ est de eē ⁊ de eo q̃ est q̃ quod non est

Hic ponit scd̃am rõem q̃ tal' ē · illa demr̃atio ē potior q̃ est de magis ente · pticularis demõstratio ē de magis ente ergo est potior · Minor ꝓbat̃ · qz vl'e nõ est aliq̃d p̃ter singularia · qz nõ est celũ p̃ter hoc celũ · ⁊ terra p̃ter hãc erã ꝗ demõstratio vl'is facit ex mõ sue demr̃atõis opionē q̃ sit aliq̃d ⁊ quãdã naturã bñs in entibus · Quia demonstrat de triangulo aliq̃d p̃ter pticulares triangulos ⁊ de numero p̃ter pticulares numeros · igitur

Et ꝓpter quã nõ errabit̃ q̃ ꝓpter quã errabitur · Est aũt vl'is hmõi · ꝓcedentes em̃ demõstrãt ꝓmutabil'r ꝓportionabile de eo qõ est analogũ · q̃ neq; linea · neq; numer⁹ · neq; solidũ · neq; planũ est · Sed p̃ter hec aliquid Si igit̃ vl'is magis hec ē · De eo aũt qõ ē minus q̃ pticularis ⁊ facit opionem flãm · Indignior vtiq; erit vl'is q̃ pticularis

Hic pōit tertiã rõem q̃ ē ista · illa demr̃atio ē potior ꝗ que min⁹ facit errare · ꝗ pticularis min⁹ facit errare q̃ vl'is · igit̃ pticularis ē potior · Maior ē nota · qz facere error ē est ꝓtrariũ scie q̃ est finis demr̃atõis · Minor ꝓbat̃ · qz ꝓcedẽs fm demr̃atõem vl'em demõstrat de aliq̃ vl'i · sicut de quodã cõi analogo id ē sicut de quodã cõi qõ se ꝗ portionabiliter hz ad multa q̃ si sit aliq̃d cõe qõ neq; est linea neq; numer⁹ neq; solidũ id est corp⁹ · neq; planum id est supficies · ꝗ aliq̃d p̃ter hec · id ē q̃titas vl'is · vñ cõmutabil'r ꝓportionabile neq; in linea est fm q̃ linea · neq; in nũero fm q̃ nũer⁹ · neq; in solido fm q̃ solidũ · neq; in plano fm q̃ planũ · ꝗ fm q̃ est aliq̃d p̃ter hec Et ita pb̃s ꝓcludit potissimũ ex duob⁹ si sic est q̃ vl'is demr̃atio minus ē de ente q̃ pticularis · ⁊ magis facit opionē flãz q̃ pticular' · sequit̃ q̃ vl'is demr̃atio sit idignior q̃ pticularis ·

Aut primũ q̃dē nihil magz in vl'i q̃ in pticulari rõ ē Si ei qõ duob⁹ rectz inē ñ fm q̃ eq̃tybiaꝝ ē · sed ſz q̃ triãgul⁹ ē Cognoscēs qm̃ eq̃tybiaꝝ mi⁹ ꝓgnouit in q̃tũ ē ip̃z q̃ cognoscēs qm̃ triãgul⁹ ē Et oĩno si nõ sit q̃dē fm q̃ ē triãgul⁹ Et postea demr̃at ñ erit vtiq; demr̃atio Si ꝗo sit ꝓgnoscēs vnũqõq; ſz q̃ ē magz ꝓgnouit Si igr̃ triãgul⁹ i pl⁹ ēt cadē rõ ⁊ ñ fm eq̃uocatõez triãgul⁹ ē ⁊ inē oi triãgulo q̃ est duob⁹ rectz ñ vtiq; ⁊ triãgul⁹ fm q̃ ē eq̃tybiaꝝ ē · ſz eq̃tybiaꝝ fm q̃ ē triãgul⁹ · hmõi hz ãgl'os · Quare vl'r sciēs magz cognouit fm q̃ est q̃ fm ꝗtem · potior vtiq; est vniuersalis q̃ particularis

Hic pb̃s p ordinē soluit p̃dctas rõnes ⁊ p̃mo p̃mas dicēs · q̃ p̃ma rõ nõ magis facit ꝓtra demr̃atõem vl'em q̃ cõtra pticularē q̃nimo minus · Quia demr̃atio vl'is maxie facit ꝓgnoscere rem fm q̃ ip̃m pticularis ãt nõ · Qõ pz qz vl'is demõstratio ꝓgnoscere facit de triãgulo hãc passionē habere tres ãgulos cui cõuenit vl'i ⁊ adeq̃te · Demõstratio ãt pticularis facit illã ꝓgnoscere de iso chele cui nõ ꝓueit vl'r id est adeq̃te · qz ꝓuenit sibi grã superiozis igit̃ ꝓgnoscēs ꝗ demr̃atõem pticularem nõ hz sciam ꝗ tñ opionē · si nõ scit illã demõstratõem pticularē ad vl'em reducere · ⁊ si scit hoc facere tñc magz scit q̃ habens demõstratõem vl'em tñ · Si igit̃ ꝓgnoscēs vnũqõq; fm q̃ ip̃m magis ꝓgnoscat q̃ si ꝓgnoscit fm ꝗtē · scd̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur q̃ cognoscēs p demrātōem vl'em magl' cognoscit q̃ cognoscens per particularem·et sic vniuersalis potior est particulari·

Ampli⁹ si q̃dem sit quedã rō vna et non eq̃uoca/vl'e erit·nihilomin⁹ q̃busdã fm partem. Sed magl' est q̃nto incorruptibiliora sunt illis·que ꝓ o sunt fm partē/ sunt corruptibilia magis·

Solu⁹ 2⁹

Hic soluit scōam rōnem q̃ dicebat q̃ pticulare ē magis ens q̃ vl'e·d·q̃ falsa est·qz vl'e est magl' ens·qz de rōne vl'is est esse in multl'·nō eq̃uoce:ꝗ vniuoce·ꝛ sic ipm ē incorruptibile·pticularia ꝓ o ꝛ singl'aria corrūpunt·et q̃ vl'ia q̃ntū ad ꝗ est generare sciam·sl' magl' entia·vñ etsi pticulare sit magis ens q̃ vl'e q̃ntū ad esse q̃ntie:nñ q̃ntū ad esse essentie ꝛ scibile vl'e ē magl' ens q̃ pticulare

Ampli⁹ nec vna ncitas est opinandi aliquid esse hoc p̃ter hec. qñ vnū oñdit nihil magis q̃ in alijs quecūq̃ nō aliquid significant·ꝗ vt q̃le·aut adaliq̃d· aut facere Sic q̃ nō demrātio causa/ sed male accidens·

Solu⁹ 2⁹

Hic p·soluit ꝛtiã rōnem·dl·q̃ demrātio vl'is nō ē cãlli⁹ erroris et false estimatōis q̃ opinat ꝛ estimat vl'e extra singularia esse·ꝗ est ex ꝛefectu incōsideratōne ipius intelligētis·sicut etiã videm⁹ ꝛe illis q̃ nō fcant sba ꝗ accīs qd̃ significam⁹ etiã p se sine sba·vt cũ abstractione significat·dicēdo albedo·nigredo·ꝛ sic ꝛe alijs·ꝓ ꝗ tñ nō dicim⁹ talia accīa esse sine sba·q̃a possum⁹ ea q̃ piūcta sūt fm esse:separatim intelligere· dūmō vnū nō sit de intellectu alteri⁹·ꝛ possum⁹ aliq̃d attribuere vni ꝛ nō alteri·Et tal' abstractio est in p̃ma opatōne intellect⁹ ꝛ ū i scōa·vñ possum⁹ itelligere pri⁹: ñ itelligēdo posteri⁹ ita possum⁹ intelligere vl'e:non intelligendo pticulare

Ampli⁹ si demrātō est sylls demrātiuus cause et ꝓter q̃d·Vl'e aūt magis cã est· Luz eniz p se inest aliq̃d:ꝗ idem ipsi causa est. vl'e āt primũ est cui p se inest·Cã q̃ vl'e est. Quare ꝛ demrātio dignior est·magis eni est causa vl'e et ꝓter quid est

Arg. probat prod. ꝗ oppos. ꝗ vl'is ē potior pticulari Prima

Hic phs ꝛescendit ad ptem oppositã·pbans septem rōnib⁹ q̃ demrātio vl'is potior est pticulari· Prima est Demrātio est sylls·oñdens cãm ꝛ ꝓ ꝗ q̃d·ptingit eni scire·sicl habitũ est· ꝗ vl'e est magl' cã respectu passionis q̃ pticulare·igl' demrātio vl'is ē potior· Minor ꝑ·qz sbiectũ vl'e passionis:est illud cui p se p̃mo inest passio·ꝗ p̃mũ in vno q̃q genere est magis cã q̃ scōm·

Ampli⁹ vsq̃ ad ꝗ querim⁹ ꝓter q̃d ꝛ tũc opinamur scire/ cũ nō sit aliq̃d aliud q̃ ꝗ aut qd̃ fiat·aut qd̃ sic sit·finis eni ꝛ terminꝰ vltimus iã sic est·Ut cui⁹ cã venit vt accipiat argentũ·ꝗ aūt est q̃tin⁹ reddat cui debuit·hoc āt est vt nō iniuste agat· Et sic pcedētes cũ nō ampli⁹ ꝓter aliud·nec vlteri⁹ cã ꝓter ꝗ· sicut ꝓter finē dicim⁹ venire et esse et fieri· et tũc cognoscere magis ꝓter q̃d venit·Si igit se hz siliter ꝛ in alijs causis·vt que sūt ꝓpter q̃d In his aūt q̃cunq̃ sic sūt cause sicut que est cui⁹ causa sic scim⁹ maxime et in alijs Ergo tũc maxime scim⁹ cuz nō ampli⁹ sit ꝗ quō iã aliud est· Cũ igit cognoscam⁹ q̃dem q̃ quattuor q̃ sunt extra eq̃les sūt· qm̃ equitibiaz adhuc deest ꝓter quid·q̃a triangul⁹ Et ꝗ est·qz figura est rectis lineis contenta. Si āt ꝗ nō ampli⁹ ꝓter aliud·ꝛ tũc maxie scim⁹ ꝛ vl'e·tũc et vl'is vtiq̃ potior est

Hic ponit scōam rōnem·q̃ est· Demrātio illa est potior q̃ resoluit pclonem ad vltimã cãm:sic q̃ ampli⁹ non cōtingit q̃rere q̃ illa q̃ hoc nō facit·ꝗ vl'is est hmōi·ꝛ nō pticularis·igit· Maior ꝑ qz in oib⁹ gñib⁹ causaz tã fiendi q̃ essendi maxie scim⁹ qñ deuentũ est ad vltimam cãm·Et ꝗ declarat in causis finalib⁹·qz si quer at Cui⁹ ius cã iste venit ad forzũ·Rñdet·vt accipiat argētũ· Et si quer at Quare voluit accipe argentũ·Rñdet·vt reddat debitũ·Quare vult reddere debitũ·Rñdet·vt iuste agat·q̃ est vltima cã in gñe cause finalis· Igit sic ē in oibus alijs causis q̃ sp ꝓtingit q̃rere q̃usq̃ deueniat ad p̃mã cãm·q̃ habita:cessat mot⁹ inq̃sitionis·ꝛ pfecte scitur illud cui⁹ causa q̃rit· Minor pz·qz demrātio pticularis nō resoluit aliq̃d ad p̃mã cãm: ꝗ sp ꝓtingit vltra q̃rere·qz p p̃ncipio sumit pclonem demrātōis vl'is· Demōstrato āt vl'is vsq̃ ad p̃ma p̃ncipia resoluit· Igitur facit scire simplr

Ampli⁹ q̃ntocũq̃ vtiq̃ magis fm ptes ē in infinita cadit·vl'is aūt in simplex et finem· Est aūt fm q̃ sūt infinita non scibilia·ꝛ fm q̃ finita scibilia sūt Scōm vtiq̃ q̃ vl'ia sūt: magis scibilia sūt q̃ q̃ fm ptem sūt·Demrabilia q̃ magl' sūt vl'ia·De demrabilib⁹ āt magis est demrātio· Silr eni magis ad aliq̃d sunt·Dignior ergo ē vniuersalis. qñ q̃dem et magis demrātio est

Hic pꝰ ꝛtiã rōnem·et ē ista·Demrātio illa ē potior q̃ magis recedit ab infinito·ꝗ vl'is est hmōi·igit ꝛc· Minor pbat·qz q̃ntō magis ꝓcedit ad pticularia:tãto magis ꝓceditur ad infinitũ·qz infinitũ materie cōuenit q̃ est p̃ncipium indiuiduatōis·ꝗ q̃ntō magis ꝓceditur ad vl'e tanto magl' ꝓcedit ad illud qd̃ est simplex ꝛ formale et finitũ·qz ratio vl'is ex pte forme sumit· q̃ est simplex: ꝛminans infinitatem materie· Tñ infinita in quantuz hmōi:nō sl' scibilia· ꝗ aliq̃ sūt scibilia in q̃ntũ sūt finita· Jō forma est p̃ncipiũ scie·et vl'ia sūt magl' scibilia q̃ pticularia·et p ꝓñs magis demrabilia

Ampli⁹ si magis p̃ponēda ē fm quã ꝗ et aliud q̃ fz quã ꝗ solũ cognouit·Vl'e āt hñs cognouit ꝛ pticl'are·ꝗ aūt vl'e nō sciuit Quare ꝛ sic vtiq̃ magl' p̃ponēda erit vl'is

Hic pꝰ q̃rtã rōnẽ·ꝛ ē ista· Illa demrāꝰ ē potior q̃ magis facit scire·ꝗ vl'is ē hmōi· Minor ꝑ qz vl'is demrāꝰ facit scire vl'e ꝛ pticl'are ꝓtẽtũ ꝗ eo·pticl'arl' ꝓ o tñ facit scire pticl'are·qz ille q̃ cogl'scit oēm mulã ē sterilē: etiã scit hãc mulã ē sterilē·nō obstãte q̃ hēat magnũ vtrem·ꝗ ille q̃ cognoscit pticl'are; nō ꝓ hoc cognoscit vl'e·nō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eim si cognosco hac mulam esse sterilem·scio omne mulam esse sterilem

Amplius at sic vle eim magis demostrare est quod e p mediu demostrare·cum principio sit principio·primu aut imediatu est·hoc aut est principiu Si igit q ex principio est·potior est ea q non e ex principio ⁊ q magis est ex principio ea que minus est·certior est demostratio· Est aut hmoi vlis magis dignior vtiqz erit vlis magl·vt si opz demostrare a de d media sint·in qbus est b c· Magis aut sursum sit b· Quare si p b vle magl est. Sed eorq q dcta sunt qda logica sunt

Hic poit qntam roem ⁊ est ista·Demostratio pcedes ex medio principio pmo principio e potior·B vlis est hmoi igit ⁊c· Maior e nota·qz illa demostratio est potior q e ex principio qz illa q no est ex principio qre etia illa potior est q est ex medio principio pmo principio· Mior pbat qz vlis demostratio pcedit ex principio immediato ·B particularis ex principio mediato·qz capit pclonez vlis demostratois p medio· Exemplu est·vt si opz a pdicatu de b subiecto demostrare ⁊ sint duo media per q possit fieri demostratio scz b ⁊ c·ita q b sit mediu principio·⁊ c sit loginqus a principio sic eim magis sursuz iuxta principium erit b qz c, pter qd si p b qd est magis vle fiat demostratio magis e demostratio·⁊ sic vlis demostratio est potior qz illa que est pticularis

Maxime aut manifestu e q vlis magl p pria sit·qm propnem hac qdem priorem habetes scim quodamo ⁊ posteriore habemus potetia·Ut si aliqs cognouit q ois triangulus hz tres agulos eqles duob rectis scuit quodamo ⁊ q eqtrbiaz duob rectis potetia sit·Et si no cognouit q triangul sit·hac aut habes propnem·vniuersale autem nullo modo cognouit nec potetia neqz actu

Hic poit sexta roem q est ista·illa demostratio est potior q pcedit ex potiorib propoibus·B vlis demostratio est hmoi igit· Mior pbat qz pcedit ex propoib vlib· B vlis propo est potior particulari·qz facit scire vle ⁊ particulare sil particularis vo particulare tm·Et no differt ista ro a qrta nisi qz ibi fiebat cpatio cclusionu q cognoscunt p demostratoem·B at propnu ex qbus pcedit demostratio

Et vniuersalis qdem intelligibil est·sz particularis in sensu pficit Q quide igit vlis dignior particulari tot nobis dicta sunt·

Hic pbs ponit septima roem q est ista vlis demostratio est intelligibilis hoc e intellectu termiat·qz in ipa sumit vle qd solo intellectu cognoscit·B demostratio particularis termiat ad sensum·qz ccludit particulare qd dicte per sensum cognoscit·B intellect e potior sensu·igit demostratio vlis est potior particulari·Ex quib ccludit pbus q dignior est vlis particulari qd p roes pdctas patet

Q autez affirmatiua sit potior priuatiua hinc manifestu est Si eim demonstratio dignior alijs eisde exitibus aut ex minoribus questionibus aut propnibus·aut suppositonibus·Si eim nota sunt sil veloti cognoscet per hec·B aut appetibilius est·Ro aut propositionis hui q melior sit ex mioribq vlis sic e·Si eim sil erit cognita esse media·Prioza aut notioza sunt p media·sit eim demostrato eorq p media q sunt b c d·q a in e sit· Altera vero demostratio p b c q a in d sit· Similiter igitur se habet hoc·q a in d sit ⁊ q a in e sit·Sed q a in d sit pri est ⁊ cognoscibili qz a in e·Per B eim illud demostrat·Credibili aut est qd est, pter qd·Et q vtiqz p minima demostratio e melior alijs eisdem exitibus·Utreqz quide igit p tres termios ⁊ duas propnes demonstrant·Sed hec quide ee aliquid accipit·illa vero ⁊ esse ⁊ no esse p plura itaqz quare indignior est

Istud est scom capl'm in quo pbs ondit demostratione affirmatiua e potior e negatiua·⁊ hoc qnqz romibus·Prima ro· Illa demostratio ceteris paribus est potior q ex pauciorib pcedit siue illa pauioza sint qstiones siue suppones q stl principia extrinseca demostratonis ita q pmu int ea sit questio·Scom suppo qua tanqz principio vtimur ad pbandu propnes·propnes aut dicunt que ingrediunt sbnam demostratois sicut maior ⁊ minor·B demostratio affirmatiua est hmoi igit ⁊c· Maiorem, pbat pbs dupl·pmo qz si cetera sint paria tuc paucioza media coueniet pbant·qz citi ponutur pauca qz mlta· Si eim vtreqz propnes sint eq note tuc velocior est cognescere p pauciores propnes qz p plres·qz citi tiat discursus qui est p pauciores propnes qz q est p plures·qz citi cognoscit habitudo medij ad extrema·⁊ hoc est eligibilius

Scdo pbat pbs idez vliter absqz suppone pdicta·scz q oes propnes assumpte sint eque noter ad hoc, pbandu assumit hanc suppoem q media q sunt vni gnis siue ordinis sint eq nota·B media q sunt poza stl notioza·B eim opz vliter esse veru·suppositio igit illo sit vna demonstratio in q demostret q a sit in e p tria media q sunt b c d· que demostratio cpludit ex qtuor propib que stl omne b est a·omne c est b·omne d est c·omne e est d· Alia vero sit demostratio q cocludit eande cclonem scz a ee in e p duo media·q sunt z et b·Ms suppositis manifestu est·q exq ordo cognitois proportionat ordini medioz·prioza sunt notioza·g necc est q eqliter sit nota·omne d est a etiaz in demostratoe prima·⁊ ista omne e est a in scda·qz vtrobiqz inueniuntur duo media·B manifestu est q in prima demostratoe hec propo omne d est a est prior ⁊ notior qz hec·omne e est a·⁊ qz hec scda demostrat ex priori in prima demonstratoe·⁊ ex his q sup dicta sunt apparet q id p quod demostrat aliqd est credibili ⁊ noti co q p ipm demostratur· Vli relinqtur q hec propo·omne d est a· Fm q ccludit per scdam demostratoem sit notior qz eade propo fm q cocludit p priore demostratoem q vtebat plurib medijs· relinqtur igit q demostratio q ex pauciorib pcedit e potior ea q pcedit ex plurib· Affirmatiua aut vt assumptu

fuit ex pauciorib⁹ pcedit nõ quidem sic ĩtelligẽdo q̃ pcedit ex pauciorib⁹ termis l̃ ꝓmõib⁹ quia vtraq̃ pcedit ex trib⁹ termis ⁊ duab⁹ ꝓmõib⁹. Sz negatiua ꝗ ex plibus pcedere ꝓm ꝓmõũ qualitatẽ eo q̃ difformis qualitat̃ ſt̃ ꝓnes negatie ꝛemõſtrationis. qz ꝛemonſtra⁹ affirmatia ſolum accipit ens. id eſt pcedit ex ſolis ꝓmõib⁹ affirmatis. ꝛemõſtratio vero negatia accipit eẽ ⁊ nõ eẽ. id ẽ accipit affirmatiuã ⁊ negatiuã ſil. g̃ affirmatiua dignior eſt negatiua

Amplius qm̃ oſtenſum eſt impoſſibile eẽ p vtrãq̃ priuatiuaꝝ ꝓmõnum fieri ſyll̃z. Sz vnã quidẽ oportet hmõi eſſe. aliã ꝓo qm̃ eſt.

Hic pb̃ poit ſcõam rõem q̃ eſt iſta. Illa ꝛemõſtratio eſt potior q̃ pcedit ex efficatioribꝰ ⁊ magꝭ credibilibus. ſ affirmatiua eſt hmõi igitur. Minor pbatur. qz ex duabus affirmatiuis poteſt fieri ſyll̃s. ex duab⁹ vero negatiuis non. ſ oz alterã eẽ affirmatiuã ⁊ ſic affirmatiue hũt maiorem efficatiã ꝛemõſtrãdi. q̃ negatie. ⁊ ſt̃ nõ ſtiores.

Amplius iuxta h̃ oportet ⁊ hoc accipere. Predicatias quidẽ em̃ augmẽtata demonſtratione nccẽ eſt plures fieri. Priuatias aũt eſt impoſſibile plẽs vna in omni ſyll̃o eẽ. Sit em̃ ĩ nullo eẽ a. in quibus eſt b. in c ãt omni fit b. Si igit̃ opus ẽ itez augere ꝓnes vtraſq̃ medũ iniciendũ ẽ hmõi q̃ a b fit d. ſed b c ſit e. e quidem igit̃ manifeſtũ ẽ ꝑdicatiuũ eẽ ſed d de b quidez ꝑdicatiuũ. ad a autẽ tanq̃ priuatiuũ ponit̃. d quidẽ ei de omib⁹. Sz a in nullo oportet eſſe d. Sit igitur vna ꝑuatiua ꝓ q̃ eſt a d. Idẽ aũt mod⁹ eſt ⁊ in alijs ſyll̃s. Semp em̃ mediũ ꝑdicatiuoꝝ termiorũ ꝑdicatũ in vtraq̃ eſt. Sz ꝑuatiui alteruz tm̃ ꝑuatiuũ nccẽ ẽ eẽ. Quare hec vna hmõi ſit ꝓ. alie vero ꝑdicatiue. Si vero notius eſt p qõ demõſtrat̃ ⁊ credibili⁹. demonſtrat̃ aũt ꝑuatiua p ꝑdicatiuã. Predicatiua autez p illã nõ demõſtrat̃. ergo ⁊ notior ⁊ credibilior cum ſit melior vtiq̃ erit

Hic poit ꝗtiã rõem q̃ eſt iſta. Illa ꝛemõſtratio eſt potior que aliã ꝛemõſtrat ⁊ ad quã alia reducit. ſ ꝑncipia ꝛemõſtratõis negatie reſoluũtur ĩ affirmatiuã. ⁊ oũdũt̃ p eam igit̃ ⁊c. Minor pbat̃. Quia ĩ ꝛemõſtratione negatia vna ꝑmiſſaꝝ eſt negatia. q̃ qñ eſt mediata ſic ſyllogizari ꝑt maxie p affirmatiuã ⁊ p eã pſyllogizat̃. ⁊ hoc oñt. p. in ẽmis g̃ialib⁹ ſic. Sit em̃ talis ꝛemõſtratio negatiua. Nullũ b eſt a. omne c eſt b. g̃ nullũ c eſt a. augeat̃ ergo ꝛemõſtratio q̃tũ ad vtranq̃ ꝓnẽ ſi vtraq̃ ſit mediata accipiẽdo mediũ vtriuſq̃ ⁊ mediũ quidem maioris ꝓnis ſcz nullũ b eſt a ſit d mediũ minoris ꝓnis hmõi ſcz. omne c eſt b. ſit e. ⁊ quia hec ꝓ̃ õe c ẽ b eſt affirmatia ad quã ꝓcludẽda nõ ꝓcurrit aliqua negatia nccẽ eſt q̃ ei⁹ mediũ q̃ eſt e ſit affirmatũ ad vtrãq̃ extremitatẽ. ⁊ ſic ſumũt̃ due ꝓnes affirmatie ſcz õe e eſt b. õe c eſt e. ex q̃b⁹ ꝓcludit̃ omne c eſt b. ſ maior ꝓ̃ eſt negatia ſcz nullũ b eſt a. negatia ãt nõ ꝓcludit̃ ex duab⁹ negatis. ſ in ꝑma figura in qua maxie fit ꝛemõſtratio oz maiorẽ eſſe negatiuam ⁊ minorem affirmatiuã vñ oportebit q̃ hoc medium d ſit affirmatũ p ꝓpationẽ ad b. ⁊ negatũ p ꝓpationẽ ad a vtz in tali ꝛemõſtratione nullum d ẽ omne b eſt d. g̃ nullũ b eſt a. ſic igitur augmẽtata ꝛemonſtratione negatiua p reſolutionẽ ꝓnõum i ſua ꝑncipia erũt quattuor ꝓnes quaꝝ vna ſola eſt negatiua ſcz nullũ d eſt a. tres alie erunt affirmatiue ſcz omne b eſt d. omne e ẽ b. omne c ẽ e. ⁊ ĩd i omib⁹ alijs ſyll̃is. qz ſp nccẽ ẽ medium p qõ affirmatiue ꝓnes. pbant̃ eſſe affirmatiuũ ad amb̃o extrema. mediũ autem p qõ. pbat̃ negatia. nccẽ eſt ſolum eſſe negatũ ad vnã extremitatẽ. ⁊ ita ſequitur q̃ vna ſola ꝓ̃ eſt negatia. alie omnes affirmatiue ex quo ꝓz q̃ ꝓ̃ negatiua maxie ꝛemõſtrat̃ p affirmatiuas. Si g̃ illud p qõ ꝛemõſtratur eſt notiꝰ ⁊ credibilius eo qõ p ipm ꝛemõſtratur cũ negatia maxie ꝛemõſtretur p affirmatiuã ⁊ non ecõuerſo. ſequit̃ q̃ affirmatia ꝓ poſitio ſit ꝑ̃ notior ⁊ credibilior q̃ negatia. vñ ꝛemõſtratõ affirmatiua erit dignior

Amplius ſi principiũ ſyll̃i ꝓ̃ vl̃is ĩmediata eſt. Eſt aũt indemõſtratia affirmatia. In priuatiua ãt ꝓ̃ negatia vniuerſal̃. affirmatiua aũt negatiua prior eſt ⁊ notior. Per affirmatiuaz em̃ negatiua nota eſt. Et prior affirmatiua eſt. ſicut prius eſt eſſe non eſſe. Quare potius eſt principium demonſtratiue q̃ priuatiue. Principijs autem dignioribus vtitur dignior.

Hic poit quartã rõem q̃ eſt iſta. ꝑncipium ꝛemonſtratiui ſyllogiſmi eſt ꝓ̃ vniuerſalis ĩmediata. ita q̃ affirmatiui ſyllogiſmi ꝑncipiũ ꝓrium eſt affirmatiua ꝓ poſitio. negatiui ſyllogiſmi ꝓriuz ꝑncipium negatia ꝓ poſitio vniuerſalis. Sed nobilioris ꝑncipij nobilior ẽ effectus g̃ ꝓm ꝓportionem ꝓnis affirmatie ad negatiuaz eſt ꝓportio ꝛemõſtrationis affirmatie ad negatiuam. ſ affirmatiua ꝓ̃ eſt potior q̃ negatia. ⁊ ſ pbat̃ duplicit̃ ꝑ̃mo q̃ affirmatia eſt ꝑ̃ ⁊ notior. qz p affirmatiuã ꝓ pbat̃ negatia ⁊ non ecõtra. ſcõo qz affirmatio ꝑcedit naturalr negationẽ. ſicut eſſe ꝑ̃us eſt nõ eſſe q̃ huis in vno ⁊ eodem qõ. pcedit ꝛe nõ eſſe ad eſſe. nõ eſſe ꝓm viã illã ꝑ̃us eſt tpe. tñ eſſe ꝑ̃us eſt natura. ⁊ ſimplr etiam ꝑ̃us tpe. qz non entia nõ ꝓducũtur in eſſe niſi ab aliquo ente. ergo affirmatiua ꝛemonſtratio eſt negatiua potior

Adhuc principalior eſt ſine em̃ demonſtratiua non eſt priuatiua.

Hic ponit pb̃s quitã rationẽ q̃ eſt iſta. Illud ex quo aliud ꝛeꝑedet eſt ꝑncipaliꝰ. ſ ꝛemõſtratio negatia ꝛeꝑedz ex affirmatiua. quia nõ poteſt eẽ negatiua ꝛemõſtratõ ſine affirmatiua ꝓnẽ q̃ nõ. pbat̃ niſi p affirmatiuã. ꝓ poſitionẽ. g̃ ꝗmrã⁹ affirmatia ẽ potior ꝑncipalior negatia

Qõ quidem categorica priuatiua dignior ſit. manifeſtũ eſt. Et ad ipoſſibile ducẽte.

Iſtud eſt tertiũ capitulum iſti⁹ tractat⁹ in quo pb̃s oſtendit ꝛemonſtrationẽ oſtenſiuã eſſe potiorez ea q̃ eſt ad impoſſibile. ⁊ circa hoc ꝑ̃mo idipſum oſtendit. ſcõo etiam hoc concludit q̃ affirmatiua potior eſt negatia. ibi (Quare hanc quidem) Circa ꝑ̃mũ tria facit. qz ꝑ̃mo ponit qõ intendit. ſcõo ꝑ̃mittit q̃dam nccãria ad ꝓpoſitũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ostendendum ibi (Oportet ãt scire) Tertio, pbat, ꝓpositũ ibi (Natura ãt por) Quo ad pm̃ dicit q̃ categorica priuatiua id ē demõstratio oñsiua negatia sit dignior ducere ad ipossibile manifestũ est ex dicẽdis. ⁊ ex hoc sequit vlterius q̃ oñsiua affirmatia sit dignior ea q̃ ducit ad ipossibile. qr oñsiuꝫ ē sup q̃ affirmatia est potior negatiua.

Oportet ãt scire q̃ drã sit ipaꝫ. Si igitur a in nullo b. In c aũt omni b. nccē est igit̃ i nullo c eē a. Sic igit̃ accept̃ demõstratia puatia erit demõstratio. qm̃ a in c nõ erit. Que po est ad ipossibile sic se habet. si opus ē demonstrare q̃ a in b nõ sit. Accipiẽdũ est a eē in b. ⁊ b in c. Quare accidit a esse in c. hoc aũt fit notum ⁊ certũ q̃ ipossibile ē eē. non igitur possibile ē a in b eē. Si igitur b certum est inesse a in b impossibile est esse. Termini quidē igit̃ similiter ordinantur. Differt aũt quomodo qualis sit notior priuatiua ꝓpõ. Utꝫ igit̃ qꝫ a b nõ inest. aut quia a c nõ inē. Cũ igitur ē ꝯclusio notior qm̃ nõ est a q̃ est ad ipossibile fit demr̃atio. Cuꝫ ãt i syll'o fit demr̃atiua est.

Hic pmittit q̃dã necessaria ad ostendendum ꝓpositum ⁊ sunt tria. Primũ est q̃ demõstratio oñsiua negatia fit hoc modo ad demonstrãdum q̃ nullum c est a. p medium q̃ est b. sic ordinando syllogismũ. Nullum b est a. omne c est b. ergo nullum c est a. Secũm est q̃ demonstratio ad impossibile concludens vltimate istam ꝯclusionem scꝫ q̃ b non est a. p c medium. est ista capiendo pmo oppositum ꝯclusionis, pbande sic. Omne b est a. omne c est b. ergo omne c est a. tunc si ponatur q̃ ista conclusio illata sit falsa ⁊ ponatur q̃ minor sit vera. tunc sequtur q̃ maior erat falsa ⁊ p ꝯsequens eius oppositum q̃ fuit, pbanda q̃ ē ista in pmo syllogismo nullum b est a est vera. Tertium est q̃ demonstratio ostensiua ⁊ ad impossibile ꝯueniunt ⁊ differunt. Et ponit iplicite duas ꝯueniẽtias iter illas duas demõstrationes. Prima est. Qꝫ demõstratio ostensiua ⁊ ad impossibile bene fiunt i eisdem terminis qũ ordinantur ad, pbandum eandem ꝯclusionem. ⁊ hoc Aristoteles intendit cũ dicit (termini quidem igitur similr ordinãtur) Deinde philosophus innuit aliam conuenientiam q̃ in vtraq̃ demonstratione negatiua cõclusio finalis, pbat̃ p aliam negatiuam notiorem se. Et istud est manifestum de se in demõstratione ostensiua. Sed i demonstratione ducente ad impossibile sic potest ostendi. quia cum syllogismus est affirmatiuus oppositum cõclusionis est negatiuũ ex quo tanq̃ ex notiori ꝯcludebatur finaliter oppo pmisse q̃ erat negatiua ꝓpositio, pbãda. sed sicut philosophus dicit iste demõstrationes differunt. quia in demonstratione ostensiua syllogizatur ex pmissis simpliciter porbus ⁊ notioribus conclusione. hoc in demonstratione ad impossibile syllogizatur ex posteriori ⁊ minus noto ad pus ⁊ notius. naꝫ in syllogismo ad impossibile conclusio est notior in sua falsitate q̃ pmissa ⁊ oppositum conclusionis est notius in sua veritate opposito pmisse.

Natura autem prior est q̃ est q̃ a in b nõ sit q̃ q̃ a in c non sit. Priora eiũ sunt conclusione ex quibus est ꝯclusio. Est aũt q̃ est a q̃dem in c non esse ꝯclusio. a aũt in b non esse ex quibus est ꝯclusio. Non ei si ꝯtingit remoueri aliquid hoc ꝯclusio ē. Illa aũt sunt ex q̃bus. scꝫ h quidē ex quo syll's est qd̃ vtiq̃ sic se habet. Quare vt totũ ad ptem. aut vt ps ad totum se hꝫ. Sed q̃ sunt a c ⁊ a b, ꝓpõnes nõ sic se habent ad inuicem. Si igitur ex notioribus sicꝫ credibilioribus dignior est. sunt ãt vtreq̃ ex non esse credibiles. sed hec quidem ex priori illa vero ex posteriori. Potior vtiq̃ simpliciter erit ea q̃ est ad impossibile priuatiua demõstratio. Quare ⁊ hac dignior pdicatiua. Manifestum est ergo q̃ ea q̃ est ad impossibile potior est.

Hic p. oñt ꝓpo m. s. q̃ demõstratio oñsiua ē potior dmõstratione ad ipossibile dicẽs demõstratio oñsiua fit ex notioribus fm naturã q̃ demõstratio ad ipossibile. Quia pncipia ꝯclusionis sũt porꝫ ꝯclusione. hoc demõstratio ostensiua oñt ꝯclusionẽ p pncipia. demonstratio ad ipossibile aũt pmissaꝫ p ꝯclusionẽ. ergo demõstratio oñsiua fit ex notioribus q̃ demonstratio ad impossibile. ⁊ sic pmissa negatiue demõstrationis ⁊ oñsiue est porꝫ q̃ sua ꝯclo ex qua, pcedit demõstratio ad ipossibile. Sed diceret cauillator q̃ ista negatia c non ē a siue nullũ c ē a ē pricipiuꝫ ex quo cõcludit in demonstratione ad impossibile q̃ b nõ est a. siue nullum b est a. hoc ꝯcludit p. dicens q̃, ꝓt hoc q̃ ꝯclo iterimit ex eiꝰ iteremptione iterimit aliquid pmissorꝫ nõ efficit q̃ id q̃ prius erat ꝯclo sit pnm ⁊ econuerso simplr ⁊ hꝫ naturã hoc tñ ad hypotesim tñt. Nã ista est habitudo conclusionis ⁊ principiorum q̃ interempta ꝯclone interimit pnm. hoc illud quidē est principium ex quo syll's, pcedit qd̃ se habet ad ꝯclonẽ sicꝯ totũ ad ptẽ ⁊ ꝯclo se hꝫ ad pricipiuꝫ sicꝯ ps ad totuꝫ. Quia sbcũ cõclusionis negatiue sumitur sb sbiecto ꝓpõnis. nõ ãt ita se habent a c. ⁊ a b, ꝓpõnes. q̃ a c ꝯpetur ad a b vt totuꝫ ad ptem. non eiũ b a accipitur sub c. sed potius econuerso. vnde relinq̃tur q̃ licet interempto c a concludatur interemptio eius qd̃ est b a naturaliter tũ c a est conclusio ⁊ b a est principium. ⁊ p cõsequẽs b non est a est naturaliter notior q̃ c non est a. ⁊ sic in demonstratione ad impossibile in qua pmissa ē oẽ b ē a. ⁊ ꝯcludit̃ nullus b eē a q̃ est vltia ꝯclo, ꝓt quã dr dmrã ad ipossibile. nõ sic se habẽt q̃ h nullus c ē a sit totũ ad illã b ē a h potiꝰ econuerso. Tũ in syll'o ad ipossibile est dupl'r ꝯclo. hoc soluꝫ p vltimã dr demõstratio. illã ei principalr intendit. ⁊ illa est ē va. et ita hꝫ q̃ ē dmrã ē ex verl. q̃ tũ ãt ad pmã ꝯclonẽ quã nõ intẽdit h eꝰ oppo mẽ ex falsis. ⁊ q̃ tũ ad illã dr syll's ⁊ nõ demõstratio. Si hꝰ igit̃ ist'suppositi argumẽtat̃ sic p. illa dmrã ē dignior q̃, pcedit ex notioribꝰ ⁊ poribꝰ. hoc dmrãtio oñsiua negatia, pcedit ex notiori ⁊ pori q̃ dmrã ducẽs ad ipossibile. vtraq̃ ei facit scire p aliquã negatiuã. hoc demrã oñsiua facit scire ex hac, ꝓpõne negatia b nõ ē a q̃ ē naturalr prior. Demrã ãt ducẽs ad ipossibile, pcedit ad faciendũ fidē ex hac propositione c non est a. que est posterior naturaliter. Relinq̃t̃ ergo q̃ negatia oñsiua sit potior ea q̃ducit ad ipossibile. hoc manifestũ ē q̃ affirmatiua

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

est potior negatiua·ergo demõstratio affirmatiua oñsiua est multo potior ea q̃ ducit ad ipossibile

Circa p̃dicta mouet questio Vtr demonstratio potissima sit ostẽsiua ꝓpter quid vniuersalis et affirmatiua·

Et videt p̃ᵒ q̃ demõstraᵒ oñsiua nõ est potissima ꝗ ea que ducit ad ipossibile; pbat sic·qz demrãᵒ ad ipossibile vtitur potissimo p̃ncipio scz de quolibet affirmatio l̃ negatio de nullo vo simul qõ est ꝗ̃ simplr̃ & tali nõ vtit oñsiua demõstratio·igitur demõstratio oñsiua videt potior·

Secõ sic demrãᵒ oñsiua solũ est ad ꝛclusiões, demrãᵒ aũt ad ipossibile etiã est ad p̃ncipia·mõ illa demrãᵒ videtur potior q̃ plꝰa demõstrat·ꝗ sic ẽ de demõstratione ad impossibile respectu oñsiue·qz q̃cũq; demõstrãt oñsiue pũt demõstrari ad ipossibile ꝗ non ecõtra·qz p̃ncipia demonstrãtur p ipossibile·z tũ non pũt demõstrari ostensiue

Tertio demõstratio ad ipossibile magl cogit intellectuz ad assensum ergo est potior demõstratio ¶ Quarto demõstratio ꝓpter quid nõ ẽ potior demrãtõe quia·qz dmõstraᵒ daf ad notificãdũ·ꝗ effectᵗ ex q̃b ꝛpcedit demõstraᵒ qz stl nob notiores sepe igr illa demrãᵒ ẽ potior·Et cõfirmat·qz cã vlis q̃ ẽ remota plᵗ influit ĩ effectũ q̃ q̃cũq; se cũdaria·ꝗ dmrãᵒ qz ꝛcedit qñq; p cãz vlez siue remotam igr ipa videt potior demrãtõe ꝓpter quid Quito dmrãtio vlis ñ ẽ potior ꝛticlari·pᵗ qz vlia stl nature minᵗ nota vt dr pᵒ physicoꝝ·q̃ demrãᵒ ex talibᵗ ꝛpcedẽs erit ex ignotioribᵗ ꝗz naturã·z notioribᵗ q̃ ad nos·ẽ ei vle ẽs ĩ poña in ordie ad ꝛticlare eo q̃ ꝛfuse·z idistincte dr id qõ ꝛticulare distincte Sexto ꝛticlarl ꝛt fieri ĩ potissimo mõ·s·i barbara quẽadmoᵐ vlis g̃ stl ecꝗ potẽtes ꝗz formã·z qz forma corrñdz materie videt q̃ etl ꝗz materiã Septio nulla ẽ ꝛticlarl demõstraᵒ eo q̃ ꝛticlare ñ scit igr non ẽ vlis ea potior Octauo p id mediũ passio oñdit incẽ supior·iz iferiori igr vᵗ q̃ vna ñ sit potior alia Nono dmõstraᵒ negatia videt potior affirmatia·pᵗ qz illa dmrãᵒ ẽ potior q̃ ꝗz fieri ĩ plibᵗ figurl·ꝗ sic ẽ de demõstratõne negatiua ĩ ordie ad affirmatiuã·Mior pᵗ·qz demõstratio affirmatia solũ ꝗz fieri in ꝑma figura·ꝗ negatia ꝗz fieri in qualibz Decio demõstratio negatia videt cẽ formali or eo q̃ vtit duplici q̃litate suaꝝ p̃missaꝝ·affirmatia ãt simplici Undecio·Negatiua generat sciẽtiã quid ñ ẽ q̃ excedit sciaz q̃d ẽ eo q̃ p illã ꝛgnoscimᵗ scibilia sepã·et ipm p̃ᵐ p̃nᵐ qõ maxime scibile est·z hec ẽ sciẽtia infinita·sed infinitum excedit ĩ ꝓportionabilr finituz Propitate oiz q̃sitoꝝ ẽ sentẽtis pbi ĩ textuꝝ poit iste discursus

Maior·Demõstratio appellat potissima cui ꝛuenit definitio sua sub his verbis articulata·est syll's ꝛcedẽs ex primis verl z immediatl ꝗ̃ obᵗ notioribᵗ causisq; ꝛclusiõis·

Minor·Hec cõuenit ostẽsiue nõ ei q̃ ducit ad ipossibile·ꝓpt quid ñ quia·vl'i non ꝛticulari·affirmatiue non negatie Cõclusio Igit ipsa studiose examiata oñt oñsiuã ea q̃ ducit ad ipossibile ꝓpt quid·quia vl'ez ꝛticlari z affirmatiuã negatia eẽ potiorem·

Maior ꝓ̃ patet ex his q̃ dctã sunt sup̃ quia pbs non refinit demõstratõem in cõi·ꝗ solã demõstratõez potissimã cuᵗ ibi posuit duas refinitõnes·Similit minor

Cõclusio sequtur ex p̃missis·Quia demõstratio ostensiua ꝛcedit ex p̃mis verl z imediatl p̃ncipiis·nõ aũt ea q̃ ducit ad ipossibile sicl in calce textᵗ oñsum fuit·quia illa ꝛcedit ex falsis·Et demõstratõis oñsiue mediũ est itrinsecũ·z forma est categorica directe ꝗ alia ducit ad ipossibile virtute hypotesis extrinsece, ꝛcessu reflexo·z sic demonstratio oñsiua est ex poziblᵗ fm naturã·Demõstratio ad impossibile est ex posteriorib·secõ ꝓpt quid est potior quia·qz ꝓpt quid ꝛcedit a pozi vñ dr̃it sicl scire, ꝓpt q̃d·z scire quia re q̃b habitum est supra·Tertio vlis est potior ꝛticulari q̃ nõ est fm q̃ ipm·sicl pbat pbs septem rationib in textu·Dicitur aũt dmõstratio vlis ĩ qua ꝓpria passio p̃dicat de suo, ꝓprio subcto·z adeq̃to·sicl q̃ñ hec passio habere tres angulos eq̃les duob rectis demonstratur inesse triangulo cui nõ ꝛuenit rõne supiozis q̃ ẽ figura nec rõne iferiozis q̃ est isopleur vel isocheles·ꝛticularis vero dicitur q̃ñ passio supiozis demõstratur inesse inferiori·sicut si habere tres angulos equales duob rectis demõstret incẽ isocheli est demõstratio ꝛticularis·z sil'r si risibile demõstret inesse sortiz non bri·Affirmatiua etl potior ẽ negatiua·qz ꝛcedit eã sicut esse non esse·z simplex ꝗpositum·sicq̃dem ex puris negatis nõ ꝛt syllogizari sicut ex puris affirmatiuis·quare dicit pbus q̃ demõstratio affirmatiua est ex pauciorib suppõnib et vt sic ex notiorib·quia pauca notiora sunt pluribus

Ad obiecta ĩ oppositũ Ad p̃mũ est dicendũ fm Albertũ q̃ dignitas demõstrationis sumit ex p̃ncipijs intrãtib demõstrationẽ·z nõ ex extrinsecis ꝗ p̃dictũ p̃ncipiũ non itrat demõstrationẽ que ducit ad impossibile fm substãtiam·ꝗ extra manẽs ꝗfirmat discursum necessitatl syllogistice·in argumẽto l̃ syllogismo ad ipossibile·

Ad secõm est dõm q̃ hoc non oñt demõstrationẽ ad ipossibile cẽ potiorẽ ꝗ ifirmiorẽ·Quia demonstraᵒ oñsiua solũ est ad caq̃ vere·z ꝓprie demõstrabilia stl sicl ꝛclusiones·ꝗ demõstratio ad ipossibile·quia ĩ demõstrãdo est inefficax·z debilis ꝓt ĩ ea q̃ efficaci demõstratione non egent sicl stl p̃ncipia·Qez est tũ q̃ demrãᵒ ad ipossibile est efficatior ad redarguẽdũ plᵗ eĩ redarguẽdi stl negantes p̃ncipia q̃ ꝛclusiones·exquo p̃ncipioꝝ ẽ magl manifesta veritas·z ita magl claret p̃ncipioꝝ oꝗsita falsitas·sic nõ est de ꝛclusionibus· Ad ctiũ ẽ dõm ·Qz añs ẽ falsum simplr loquẽdo·qz demõstratio ad ipossibile non cogit vehemẽtᵗ·z si cogat hoc non habet ex euidentia ꝓpositionuz ex quibᵗ ꝛcedit sed ex euidentia p̃ncipij cui immitit scz de quolibet affirmatio vel negatio Ad quartũ dctũ est sup̃ circa distinctionẽ demõstrationis ꝓpter quid·z quia in eadẽ sciaz in diuersis·Ad cõfirmationez est dõm·q̃ cã dicitur duplr vlis·Uno qz se ꝗz ad plura cãta·z ꝗ dr vlis qz ẽ cõis·z ꝗ talẽ cãz vlem nõ fit demonstratio·z q̃uis ipsa plus influat effectum quo ad substantiam effectus·non tamẽ quo ad terminationẽ sive appropriationẽ cause ad effectum·Alio modo dicitur causa vniuersalis·quia causatum vniuersaliter sequtur ad ipsum·z tal causa vniuersalis facit scire, ꝓpter quid·z est magis causa q̃ causa ꝛticularis intelligendũ eñ est q̃ causa vniuersalis dicitur hic ad quã necessaria est cõsecutio causati·z in ratione sua ꝓria scz q̃ conuertat cum a cũ causato·sicut ad triãgulũ sequt habere tres ãgulos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

equales duobus rectis & conuertitur. & ideo non dicitur ibi esse causa vniuersalis ad isosceles. q̃ non habet conuertibiliter illam passionē Ad quitum dcm̃ est sup̃ circa p̃ncipium fere istius libri Ad sextum est dicendum q̃ iterimenda est vltima ꝓsequētia. eo q̃ forma solū concedit necessitatem illationis & p̃ñe q̃ p̃r esse eq̃liter in syllogismo dialectico sicut in syllo demostratiuo. & in syllogismo falso sicut vero. Materia vo si fuerit iformā conditionib⁹ necitat sup̃ inductꝰ fert necitatē p̃ñtis & rei cōclusē. & si fuerit formata ꝓditionib⁹ seu hitudinib⁹ localibus quas dialectic⁹ ꝓsiderat; pbabilē reddit suā ꝓclusionē & nō necāriā. nō ergo oz q̃ materia seq̃tur formā cū aliis causis indiget, pcessus materialis syllī. & alijs causis pcessus formalis vt dcm̃ est Ad septimū est dicendum q̃ non itelligim⁹ pticulare in, ꝓposito illud qō est hoc aliquid & singulare. sed potius, p eo qō cum sit vle fm formā enunciandi p materiā enūciationis ptiale habz appriationē. Ui ipsa vt sup̃ tactū fuit occasionē hz ex triplici errore qui ꝓtingit circa vle vt visuz fuit Ad octauum est dicendum licet idem sit mediū fm substantiam non tū fm virtutem & cause, ꝓprietatem. quia in demonstratione vniuersali est, ꝓpriū & adequatum. & in pticulari non est adequatum. Etiam passio inherens pticulariter non potest demonstrari de sbiecto nisi p mediū pticulare subalternum medio vniuersalis inherentie. vbigrā si deberet demonstrari sensibile inesse homini sic arguēdum est. Omne rationale est sensibile. omnis homo est rationalis. ergo omnis homo est sensibilis. & ꝓsequenter sic. Omne animal est sensibile. omnis homo est animal. ergo omnis homo est sensibilis. cuius discursus medium est commune oibus contentis sub animali Ad nonū dōm est q̃ maior est falsa. qz hoc arguit impfectionē negatiuē non pfectionē. Unde dicamus vniuersalis affirmatiua est potissimū genus, pblematum qō concludit tm̃ in p̃ma figura Ad decimū est dicendum licz negatiua sit multiplicior in forma ex pte p̃missarū. ē tamē simplicis forme in sua ꝓclusione. qz q̃litatis negatie tm̃ modo formalitas syllī attendit fm ꝓclusionem. manifestum est āt q̃ conclusio negatiua infirmior est ꝓclusione affirmatiua Ad vndecimū est dōm q̃ scia quid non ē. non eminet sup̃ sciam quid est. Et ad pbationē dōm est q̃ est infinitū p p̃nem. & de illo, pcedit obiectio. ꝗ infinitum p abnegationem est deterius. scientia vero est tali finiti ex nostra infirmitate

Circa p̃dicta sunt dubia.

Primū ē. Quare p. i textu nō ꝓpat demōstratōez, ꝓpt q̃d & quia sic vlez & pticulare. Soꝰ ꝓpatio illarū demōstrationū sup̃ bita ē tam in vna scia q̃ in diuersis

Secūdum dubium est

Quare p p̃us ꝓpat demōstratōez vlez ad pticulare. & affirmatiuā ad negatiuā q̃ oñsiuā ad eā q̃ ducit ad ipossibile Soꝰ qz vle & pticulare affirmatiū & negatiū sunt drñe demōstratōis ex pte p̃ncipiorū demōstratōnis q̃ st ꝓpōnes. Sz oñsiua & ad ipossibile ex pte syllī demōstrati st drñe demōstrationis oñduntur em̃ hec in modo syllogizandi ꝓpositiones ad inferendum conclusionem. Luz vero vle & pticulare sint drñe demōstrationis ex pte subiecti, ꝓpōnis Affirmatiū vero & negatiū ex pte p̃dicati vl conpōnis. Sbcm̃ āt p̃us ē p̃dicato. ergo rationabiliter ī p̃mis ponit ꝓpatio demōstrationis. vlis ad pticulares & alie conpationes deinceps.

Tertium dubium est.

Ut. illud qō maxime cadit fm ptem magl cadit ī infinita sicl in tertia rōne dz Et videtur q̃ non. Quia infinitum nō est scibile. ꝗ omnis demōstratio facit scire. ꝗ si illa q̃ cadūt fm ptem sunt ifinita nō erit aliq̃ demonstratio de his q̃ st fm ptem siue pticularibus. & ita nulla erit demōstratio pticularis Solutio sic. sed dupl̃r dicitur aliquid cadere ī infinitum. vel simpliciter vel hz cōpationē. scdo mō dicitur pticulare cadere ī infinitū magis q̃ vniuersale. nec tū cadit simpl̃r in infinitum. & sic bene poterit pticularis demōstra⁰ esse de pticularibus

Quartum dubium est.

An p vle sciatur pticulare sicut dicitur in quarta ratione non āt econtra Et videtur q̃ non. qz vniuersale latet in pticulari verius q̃ econtra. verius em̃ latet aīal ī homine q̃ econtra. animal em̃ actu & intellectu est in homine. homo em̃ non est actu in aiali. ꝗ solum potentia. ergo vt videtur verius cognoscetur vniuersale p pticlare q̃ econtra. Preterea si scire vniuersale est scire hz illō & scire pticulare est scire hoc solum sicl dicit philosoph⁹. ergo in scientia vniuersalis plus cadit multitudinis. et sic plus infinitatis. & ita minus de scientia. Solutio vniuersale & pticulare diuersimode se habent in inconplexis & conplexis. Quia in inconplexis habetur vle et pticulare vt p hominem habetur animal. & homo. in conplexis autem est econtra. p vniuersale em̃ conplexū habetur & vniuersale & pticulare conplexum. sicut per hanc omnis triangulus habet tres angulos etiam habet q̃ isosceles habet tres angulos equos duobus rectis. & p hoc patet solutio p̃mi obiecti Ad scōm est dicendum q̃ si scire vniuersale esset scire multa actualiter teneret obiectio. quia in vniuersali intelligitur pticulare solum in potentia p subsumptionem. & talis multitudo potentialis non repugnat simplicitati principium em̃ minimū est actu & maximum in potentia

Quintū dubiū est.

An pticularis demōstratio sensu pficitur Et videtur q̃ non quia vel sic sensu pficitur q̃ sue p̃misse cognoscuntur cognitione sensitiua. aut q̃ sue p̃misse ꝓgnoscūtur ꝓgnitione intellectiua derelicta tū ex sensu. Non primū qz contingit p̃missas demōstrationis pticularis esse vniuersales & necessarias. Non scōo modo. quia tunc videtur q̃ eodem modo sit in demonstratione potissima. principia ei p̃ma cognoscūtur ꝓgnitione intellectia derelicta ex sensitiua Soꝰ ꝓgnitionē alicui⁹ ꝓplexi accipi ex sensu pt itelligi dupl̃r. aut sic q̃ itētio sbiecti & p̃dicati p sensū recipiūt ꝓpō tū eorūdē sine sensu & sic ē ī p̃mis p̃ncipijs. Aut sic q̃ ipa ꝓpō sbiecti cū p̃dicato hēt p sensū & sic est ī p̃missis demōstrationis pticular. si ei habere tres angulos equales duobus rectis cognoscatur nō ī q̃tum est triāgul⁹ tūc p̃misse non sumūt p cām. sed per sensum eo modo quo dcm̃ est

Sextum dubiū est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

In quo attēditur q̃ vna demonstratio sit potior alia
Solutio in trib⁹ scz in dignitate in bonitate ⁊ certitudine vt bonitas referat ad ꝯtutē ꝓpatā ad actuz meliorem qz melior st quoꝝ virt⁹ hoc est vltimū potestat est ad actuz meliorē Dignitas vero refertur ad bonitatem istius act⁹ vt dignior est demōstratio q̃ meli⁹ attigit finē q̃ est act⁹ l operatio ei⁹ Certitudo refertur ad nos vt quia ī inferendo magis certificat ⁊ sic certior est sylls demōstratu⁹ q̃ topic⁹ eo q̃ magis certificat

Septimū dubiū est

Que ē demōstratio vlis ⁊ quō differt a pticulari
Solutio demōstratio potest dupliciter intelligi vniuersalis Uno ꝯm quātitatē enūciandi tm ⁊ sic nullo mō potest fieri in tertia figura nec ī mōis vlib⁹ aliaꝝ figurū Alio ꝯdz vlis ꝯz q̃ vle ē supi⁹ definitū qd ē de oi p se ꝯz q̃ ipz ⁊ sic dz vlis iuxta dctā supi⁹ ī qua passio demōstratur d suo ꝓprio ⁊ adeqto sbcto ⁊ pticlar q̃ deficit ī ea pte

Octauū dubiū est

Quō ī reductōe demrātōis negatie ad imediā nūerus ꝓnū affirmatiuaꝝ ē ternari⁹ ⁊ tm ē vna negativa
Solb mō qz demōstratōis negatiue oportet vnaz p̄missaꝝ eē affirmatiuā cū ex puris negatis nihil seq̃t si ergo syllogizatur p̄missa negativa erit sylls habens tm vnā negatiuā ⁊ vnā affirmatiuā si autem ꝓsyllogizetur affirmatiua cū affirmatiua non ꝓcludatur nisi ex puris affirmatiuis fiet ꝓsyll's hūs duas affirmatiuas q̃ ꝓnūerantur vni affirmatiue p̄ozi ⁊ sic sunt tres affirmatiue ⁊ tm vna negativa p̄mi sylli

Nonum dubium est

An esse naturalie p̄cedat nō eē ⁊ affirmatio negationem Solutio sic Quia negatio ē remotio ⁊ diuisio affirmationis mō nihil diuidit vel diuisionē patitur qd nō habet aliq̃d abicibile in se ideo dz pbs p̄mo perihmenias q̃ nihil corrūpitur in nō eē nisi p̄us sit ī actu eēndi si igit simplr negatio p̄cederet affirmatōez nō eē ipz eē cū vnū ꝯdictoriozū nō reducat seīm in actū alteri⁹ ꝯdictorij nūq̃ nō eē surrexisset ī eē g̃ esse ē aīā nō esse ordine naturez cālitatis nō sic q̃ nō esse sit cātū ab eē qz hoc est impossibile ꝓpter rōez nūc tactā exquo v⁹ oppositoꝝ non ꝓstituit alteꝝ sic dz pbs p̄ physicoꝝ q̃ ꝓcordia nō cōducit discordiā ad eē vel econtra Etiā non esse non ē causabile ꝓpter hoc q̃ causa definitur q̃ est ad cuius esse seq̃tur aliud ⁊ dicit pbs quarto metaphysice q̃ intellect⁹ nr est affirmat⁹ p̄ influxū affirmatum non constituit oppositum affirmatum puta defectus negatiuus Esse ergo p̄cedere non esse est itelligendum p̄ hunc modum q̃ nō esse surgit ī actuz essendi p essentialez ꝓtactuz ipsius esse p̄uenient⁹ oīem essendi negationē ⁊ istud intelligēdum est simpliciter in diuersis ⁊ in eodem causato nō esse p̄us est q̃ esse p̄us eīā nō est res q̃ est

Decimum dubiū est

Quare pbs in textu hic nō ꝓbat p̄mo demōstrationem negatiuā esse potiorē affirmatiua rōnibus apparētib⁹ sicut supra vbi ꝓbauit vniuersalez pticulari ꝓbauit p̄mo pticularem esse potiorē vniuersali ⁊ postea simplr ⁊ ꝯm veritatem q̃ vniuersalis est potior pticulari Solutio est duplex noticia scz sensitiua ⁊ intellectiua p̄ noticiam sensitiuā apparet demōstrationē pticularem eē notiorem vniuersali ⁊ ideo videtur esse notior licet non sit ⁊ sic non est aliqua via p̄ quā apparet negatiua potior affirmatiua ergo ⁊ nō ꝓbauit p̄mo apparenter

Vndecimū dubiū est

Quare pbs ꝓpat demōstrationē oīsiuā negatiuam ad demōstrationē ad ipossibile potius q̃ affirmatiuā
Solutio ideo qz similior videt oīsiua negatiua ei q̃ ducit ad ipossibile q̃ oīsiua affirmatiua Oportet eīā ī demōstratione ad ipossibile destruere oppo⁹ ex cui⁹ destructione ꝓbat ꝓpositū Aīā in syllogismo ad ipossibile negatiua est fortior licet affirmatio sit potior ⁊ virtualiorē eīā syllogism⁹ redargutiu⁹ ⁊ ita ꝯm modum sue redargutionis magis innitit negationi q̃ est formalis radix ꝓtradictōis tm iste sylls ꝯm formā ꝓsequētie initiatur affirmationi tanq̃ potiori q̃litati Ex puris eīā affirmatis p̄ot fieri illatio ⁊ nō ex puris negatis ⁊ ita affirmatio potior est ī inferendo negatiua āt in redarguendo

Duodecimū dubiū est

Utz q̃cquid demōstrat oīsiue p̄t demōstrari ad impossibile Et videt q̃ sic hac rōne pbs dz ī libro p̄oz q̃ q̃cquid ꝓbat oīsiue p̄t ꝓbari ad ipossibile ⁊ eē si g̃ illa p̄uertū t vtrobiq̃ addito eodē p̄uertū t adhuc g̃ q̃cquid ꝓbat oīsiue p̄t demōstrari ad ipossibile ⁊ āt flm ē vtē oīsuz ē Quia p̄ncipia ꝓtigit ꝓbare p̄ ipossibile q̃ tū nō p̄nt ꝓbari oīsiue Sol nō nec ē idez additū vtrobiq̃ qz cuz dz q̃ q̃cquid ꝓbat oīsiue ⁊ p̄ ipossibile ñ ꝓsideraꝝ vtrū ꝓclusio sit notior p̄missis vl nō dūmō possit eē discursus syllogistic⁹ ⁊ cū dz q̃ ꝓtigit aliquid demrāre oīsiue demotam⁹ q̃ p̄n⁹ erit noti⁹ ꝓclusione cū āt dico demrāre p̄ ī possibile denoto q̃ ꝓtigit oppo⁹ ꝓclusiōis eē noti⁹ opposito p̄ncipij ⁊ ita ñ ē eadē rō demōstrationis bincinde

Ertior āt sciaꝝ p̄oz Quecūq̃ ipsius quiaꝝ ꝓpter quid eadem ē Sed nō ē ipsius quia extra cā que ē ꝓpter quid

Ille ē non⁹ ⁊ vltim⁹ tractat⁹ In quo p̄ postq̃ demia uit de ꝓpatōe demōstrationū adiuncē demiat de ꝓpatōe sciaꝝ q̃ st effect⁹ demōstrationū Et hz tractat⁹ duo capitula In primo ꝓpat sciam ad sciam Secō ꝓpat sciam ad opinionē alios hit⁹ ibi (Scibile āt ⁊ scia Circa p̄m itez tria facit ꝯm q̃ ponit tres modos quib⁹ vna scientia certior est alia Primū mod⁹ est q̃ certior p̄oz ē vna scientia alia p̄mo quidē in hoc q̃ vna ⁊ eadem q̃ est ipsius quia ⁊ ꝓpter quid simul est certior p̄oz ea q̃ est quia tm Dicitur āt scientia quia q̃ est per causam remotā siue p̄ effectum remotuz Scientia ꝓpter quid est p̄ causam primāz essentialem Et isto modo se hnt scientia sbalēnāa et sbalēnata Quia scia sbalēnata sepati scit quia nesciens ꝓpter quid sicut cyrurgic⁹ scit qz q̃ vulnera circularia sunt difficiliorīs cure non āt ꝓpter quid ⁊ geometr scit ꝓpter quid quia ꝓsiderat rationē circuli ꝯm quā p̄tes eius non appinquāt sibi p̄ mediū anguli ex q̃ ꝓpinq̃tate ꝓtigit q̃ vulnera ꝛangularia citius sanantur

Et q̃ non est de subiecto ea que est de subiecto vt arithmetica harmonica

Hic ponit secōm modū dicens illa scientia est certior

q̃ non est re sb̃cõ·r accipitur hic sb̃cm̃, p materia sensibili vñ fm pb̃m scdo physicorum q̃dam scie sunt pure matheticе q̃ oino abstrahũt a materia sensibili fm rationem· vt geometria r arithmetica· Quedã aũt scie st̃ medie q̃ sc̃z p̃ncipia mathematice applicãt ad materiã sensibilez· sicut pspectiua applicat siue ꝓtrahit p̃ncipia geometrie ad materiã sensibilẽ· qz geometria ꝓsiderat magnitudinem siue lineã· r pspectia ꝓsiderat eandẽ vt est visualis· r arithmetica ꝓsiderat nũer absolute p sua p̃ncipia · sed harmonica siue musica applicat ad materiã sensibilem sc̃z sonũ· vñ sb̃cm̃ musice est nũer sonorus· Est ergo geometria certior pspectiua· r arithmetica ipa harmonica siue musica· eo q musica vtit p̃ncipijs arithmetice· certior ãt est sb̃alternãs tal q̃ sb̃alternata qz incertitudo cãtur ex trãsmutatione materie sensibil· ergo q̃to magis accedit ad eã tanto minus certa est scia

Et q̃ est ex minoribus ea q̃ ẽ ex appõne vt geometria arithmetica· Dico aũt ex minorib̃ q̃ non ẽ ex additione vt vnitas substãtia est siue positione· pũctum ãt substantia posita ẽ hocaũt est ex appõne

Hic ponit 3m modũ dicẽs q illa scia ẽ certior q̃ est ex minorib̃ siue paucorib̃ ea q̃ ẽ ex appõne id ẽ q̃ illa q̃ se hz ex additione· r isto mõ se hñt vnitas r pũct̃· vnitas em̃ est sb̃ña sine põne· itelligim̃ ãt p sb̃ñaz nõ illã q̃ ẽ pdicamẽtũ· ꝗ sb̃ñaz itelligim̃ qd ĩ discreta q̃titate qõ hz sui rõnem nõ ꝓcernit põnẽ· Pũctũ vo ẽ sb̃ña posita b̃ ẽ hñs põnẽ· ẽ ei qd extẽsibile· pũctũ ei extẽdit ĩ lineã· r linea ĩ supficies· r supficies ĩ corp̃· r iõ licz pũctũ sit idiuisibile tñ nõ ꝓuenit his q̃ nõ hñt põnẽ· r iõ pũctũ ex appõne se hz ad vnitatẽ· quia vnitas ẽ qd indiuisibile fm q̃titatẽ· pũctuz aũt qd i q̃titate hñs põnẽ· Et sic arithmetica q̃ est de numero c̃ p̃n̄ est vnitas est certior geometria q̃ est de magnitudine cuius principium est punctus

Una aũt scientia est q̃ est vnius generis·

Hic p· ꝓpat scias ad sciuicẽ pes vnitatẽ r diuersitatez Et circa b̃ duo facit· p̃o ostẽdit vnitatẽ r diuersitatẽ eẽ i scientijs hz sb̃cm̃ r p̃ncipia· scdo, pseqtur de sb̃iecto r p̃ncipijs· ibi (Eius ãt qõ a fortuna) Circa p̃m duo facit· p̃o ostẽdit vnitatẽ scie· scdo diuersitatẽ ibi (Altera ãt) Quo ad p̃m ostẽdit q scia capit vnitatẽ a gñe scibili siue a sb̃cõ· ita q illa scia dr vna q̃ est vnius generis hoc est subiecti

Quecunq ex primis ꝓponitur. Et ptes aut passiones horum sunt p se

Hic ostẽdit qlia st̃ illa gña d̃ qb̃ p̃ñt eẽ scie ponẽs duas ꝓditiones eorum· pria ẽ q ipa dñt eẽ ꝓposita ex qbusdã p̃mis principijs· Scda ꝓditio est q tale gen̄ scibile habeat p se ptes r passiones siue ꝓprietates

Altera ãt scia ẽ ab altera q̃rũcũq principia neq ex eisdem neq ex alteris sunt

Hic p· assigt rões diuersitat̃ scianz· r duo facit· p̃o ꝓb̃at hãc rões diuersitat̃· r· manifestat eã p sig̃m ibi (Ut ãt signum) Quo ad p̃m ostẽdit q altera ãt siue diuersa ẽ scia ab alta· vno qõ mõ q̃ hz p̃ncipia q̃ nec ꝓuenit st̃ ex eisd̃ neq ꝓuenitus ex alter· sic scia sb̃alternãs r sb̃alternã st̃ altere· r sic st̃ altere scie q̃z vna ex appõne se hz ad alterã· r ille scie nõ penitus st̃ diuerse· Ille ãt simplr st̃ altere ad iuicẽ q̃z sb̃iecta r pricipia penit̃ ex alter· st̃ ad vnũ aliqõ nõ respicientib̃· Et sic vult p· q ille scie st̃ diuerse q̃z pricipia st̃ diuersa ita q nec ãbarum scianz pricipia pcedãt ex aliqb̃ prioribus· nec pricipia vni pcedãt ex pricipijs alterius· quia si pcederẽt ex eisd̃ principijs· siue vna ex pricipijs alterius r econuerso non essent distincte scie·

Huius ãt signũ ẽ cũ idemrãbilia vemãtur ei ipa ĩ eod̃ gñe eẽ cũ his q̃ demrãnt Si gnũ ãt ẽ r h̃ cũ q̃ demõstrãt p se ipa in eodem genere sunt r prima·

Hic p· pbat p signũ q diuersitas scianz sumit pes diuersitatẽ pricipiorum· dicẽs q hmõi sig̃m ẽ q scie sint altere p pricipia· qz cũ scie resoluũt ad imediã siue idemonstrabilia oz illa eẽ in eod̃ gñe cũ his q̃ demõstrãt· q̃ volit dicere q ea q̃ demõstrãt id ẽ ꝓclones ptinẽt ad id̃ genscibile cũ idemõstrabilib̃· Ad b̃ ei vt sciat an aliq̃ pricipia st̃ eiusd̃ g̃ nõ sumit sig̃m ex primis ꝓclonib̃ demonstrabilib̃ p hmõi pricipia· Si ei demõstrabilia st̃ diuersa scianz· pricipia erũt diuersa r et scie erũt diuerse· r si st̃ eiusdem scie pricipia erũt eadem r erit scia cadẽ· ista tñ p batio ẽ a posteriori· eo q ex distictione demonstrabiliũz ostenditur distinctio pricipiorum· cũ tñ fm naturã sit econtra· r ideo est pbatio a signo

Plures ãt demõstrationes eẽ eiusd̃ possibile ẽ· nõ solũ ex eod̃ ordie accipienti nõ continuũ mediũ· vt eorum q̃ sunt a b c r d r i· Sed ex altero vt sit a trãsmutari· i quo ãt d mouerit· sz b letari· Et itez i ꝗescere· vez igit ẽ r d de b r a d̃ d pdicari· letãs ei mouet· r qd̃ mouet trãsmutat· Et itez a de i r i de b vez ẽ pdicari· Dis ei letãs ꝗescit· r ꝗescẽs trãsmutatur· Quare p altera media· r nõ ex eod̃ ordine syll's ẽ· Quare r neutz de neutro dici medioz· Accẽ ẽ ei eid̃ vtraq̃z ieẽ· Intẽdere ãt p alias figuras quot mõis ꝓtigit eo d̃ fieri syllz

Hic p· supposito q vnitas scie sũat ab vnitate sb̃iecti r diuersitas a diuersitate pricipiorum ostẽdit quõ vna ꝓclo pt demõstrari p diuersa media· d· q eiusd̃ ꝓclois possibile ẽ eẽ ples demõstrationes p pla media· nõ solũ ex eod̃ gñe accipiẽdo mediũ nõ ꝓtinuũ b̃ ex alio ordie· q̃ diceret p· q b̃ ꝓtigit dupl'· Uno q̃ ponũt pla media ĩ ead̃ coordinatione· r ĩ vna demõstratione accipiat vnũ illorum medioz· r ĩ alia aliud ad ead̃ ꝓclone· r ic oz vt accipiat mediũ nõ ꝓtinuũ· Et fiat demrã p̃ bos ẽmios a b c d· intelligẽdo p a bẽre tres· r p b figuram· r p c triangulum· r p d isocheles· r sit mediũ vm̃ demõstrationis c· r alterius d· r in neutra accipiatur mediũ ꝓtinuum extremis quia in vna accipietur medium ꝓtinuũ vni extremo et discontinuum ab altero· in alio vero econuerso· Exemplum in terminis alijs est vt si esse sb̃stantiam demonstretur in esse homini p corpus r animal q̃ sunt media eiusdem coordinationis non continua· quia ambo non sunt immediata vtriq̃z extremorum· Alio modo ꝓt ead̃ conclusio concludi p plura media q̃ non sunt eiusdem coordinationis· vt si a qõ est maior extremitas sit transmutari r b qõ est minor extremitas sit delectari· r acci

piantur diuersa media non existentia sub inuicē sc̄z e qō est quiescere·⁊ d qō est moueri: tūc eadē ꝓclo ꝓcludit̄ p diuersa media·nō vnius ordinis·⁊ erit ꝛemfratō vnatalis·Omne qō mouet̄: trāsmutat̄·omne qō delectat̄: mouet̄·qz delectatio est q̄daz mot⁹ appetitiue potētie·ergo omne qō delectat̄ trāsmutat̄·Alius syll's est Omne quiescens transmutat̄·qz eiusdem est transmutari ⁊ quiescere·omne qō delectat̄ quiescit·qz quies in bono ꝛesiderato causat delectationē·g̃ omne qō delectat̄: transmutat̄·Ibi trāsmutari de eodē ꝓbatur·sc̄z de letāte·et p moueri et quiescere·q̄ nō sunt media eiusdez ordinis·ꝫ opposita·et neutrū dī de altero· Concludit finalit̄ pbus·d·Sicut istud ostensū est in ꝓma figura: ita etiā p̄t de facili in alijs figuris oūdi·sc̄z q̄ eadez ꝓclo diuersis medijs potest syllogizari·

Circa text̄ exposit̄ mouet̄ q̄stio·Vtruz scientia p subiectum distinguibil̄·tanto sit perfectioꝛ et certioꝛ habitus q̄nto est subiectum eius simplicioꝛ ⁊ abstractioꝛ

Et vī ꝓmo q̄ nō·q̄a omne accīs distinguit̄ et nūerat̄ p subiectū in quo est·ꝫ ois scia est accīs aie·g̃ distinguitur p aiam·⁊ non p subiectū attributōis· Scōo sic Scie diuerse pñt esse de eodē subiecto ⁊ de eadē re·igit̄ nō distinguitur p subiectū·Ans ꝓ·qz idem est hō physicus·mathematic⁹·⁊ metaphysic⁹ Tertio·Ab illo scientia nō capit vnitatē: q̄ destructo ipa scia adhuc manz ꝫ sic est de subiecto·ig·Proba mino ꝛ de scia rose·naz rosa destructa: adhuc habem⁹ sciam de ea· Quarto· Videtur q̄ scia q̄ est de magis abstractis nō sit certioꝛ Proba qz omne qō scitur: resoluitur ad prioꝛa·mō vnū/qdq̄z est ꝓpositū ex his in que resoluitur Quito Species abstracte sūt mōstra in arte demfrandi vt s̄ habitū est·igitur scientia que est de magis abstractis nō est certioꝛ·Pro vitate q̄stit⁊ suppositi ē p· Et po ista discurs⁹·

Maioꝛ· Scientie in actu tota causa est ipsa ꝓpter quid demfratio·ex subiecto·passione·⁊ dignitate integrata·cui⁹ subiectū tāto verius est cognoscibile q̄nto magis est actuale· Minoꝛ· Tria predicta potentialiter comprehendit subiectum·cuz sit passionis causa: et dignitatis causatum Cōclo· Igit̄ scia dependens quo ad dignitatem et pfectionem a subiecto/sicut potētia ab obiecto·tanto est pfectioꝛ theoꝛia veritatis: q̄nto ē de magis simplicib⁹ ⁊ a materia abstractis scibilibus

Maioꝛ est manifesta ex his q̄ s̄ dicta sūt·Dī āt demfratio ꝓpter q̄d q̄ est syll's apodicticon·hec aūt est ꝓposita discursiue ex sbiecto·passione·⁊ dignitate·eo mō q̄ syll's ꝓponi ex ēb⁹ ēminis ⁊ duab⁹ ꝓpōnib⁹·nā sbiectuz ⁊ passio sūt termi extremi·sbiectum mioꝛ extremitas·⁊ passio maioꝛ·⁊ dignitas ꝓpbendit ꝓpōnes in q̄bus medium iteratur·⁊ sic dicit ptātē medij·et hec tria s̄ supius vocata genera scibilia·inē q̄ p̄cipuū est sbiectū Mioꝛ pz qz est causa passionis mālis·⁊ effectiua·Mālis q̄dē in qua·qz passio est accīs·Effectiua·qz ex eisdem p̄ncipijs fluit passio extrinsece: ex q̄bus fluit intrinsece ⁊ formalit̄ spēs·Qz aūt est dignitatis causatuz: intelligi ⁊ eo mō quo subiectū ꝓclonis causatur a medio·in cui⁹ vtute p̄misse ꝓcludūt p̄dicatū de sbiecto·Et spēaliter in ꝓposito dignitas explicat vtutē talis medij q̄ō est definitō ⁊ p ꝓnis cā saltē formalis ipius sbiecti Concl'o sequitur ex p̄missis q̄ ad p̄mā ptem·Quo ad scōam ptē ptz qz ois act⁹ in q̄ntū hz rōnez finis respectu potentie: ē indiuisibil̄ fm mentē pbi p° phys·vbi dicit q ēmin⁹ seu finis est indiuisibil̄·Silr forma ex b̄ q̄ est essentia a qua oritur esse: est simplex p̄ncipiuz·ita q̄ forma vt simplex ēntia hz indiuisibilitatē p̄ncipij·⁊ vt act⁹ hz indiuisibilitatē termi seu finis·ꝫ eiusdē intentio q̄ scitur et intelligitur est simplex·Ergo intelligibilia q̄nto s̄ simpliciora tāto sūt magis scibilia·ꝫ abstracta sūt hmōi Et sic patz q̄ scie ꝓpantur ad inuicez in potioꝛitate sicut superius comparate sunt demonstrationes·

Ad obiecta ī oppos̄ Ad p̄m

est dōm q̄ scia capit vnitatē nūeralem a sbiecto inhesionis·ꝫ vnitatē specificā a subiecto attributōis Et si q̄ratur An logica ⁊ rhetoꝛica in sorte ⁊ Platone dīnt specie·cū nūero ꝓueniāt·So° Sic·qz nō ꝓueniūt nūero inter se·ꝫ cū sorte siue subiecto·Nec etiā q̄libet vnitas numeralis p̄supponit specificā·ꝫ vnitas nūeralis cēnalis·

Ad 2m est dōm q̄ diuerse scie sūt bñ de vna ⁊ eadē re mālitet·ꝫ non sūt de eadē re formalit̄ Sz diceres Si est vn⁹ et idem hō metaphysic⁹ mathematic⁹ et physicus mālitet·g̃ etiā formalit̄·qz vn⁹ rei est tm̄ vna forma·vt vn⁹ hois nō est nisi vna humanitas·Sol'o Ista distinctio formalis nō est accipienda a sbali forma dante esse rei·illa enī tenet se ex pte mālis fm istā ꝓsideationez·ꝫ illa diuersitas accipienda est in ordine ad diuersas passiones·qz scia nō ꝓsiderat de subiecto suo absolute·sed de eo informato passionib⁹·Idem ig ⁊ hō vt stat sb passionib⁹ ꝓuenientib⁹ sue quiditati·sicut s̄·vnū·vrū·bo fm quas est ꝓsideratōis metaphysice: est alit⁹ ⁊ distinct̄ realit̄ ⁊ formalit̄ realitate ⁊ formalitate scibilis: a se ipō fm q̄ stat sb predicatis q̄ntitatiuis·sicut longū·breue·magnū·parū·fm q̄s est mathematice ꝓsideratōis·⁊ fz q̄ stat sb q̄litatib⁹ sensibilib⁹: est physice ꝓsideratōnis·

Ad 3m est dōm q̄uis de aliquo p̄t esse scia: q̄ō nō hz esse actualis existentie in rez natura: ipm tm̄ ncārio hz esse in suis p̄ncipijs·⁊ hoc vocatur esse existentie radicale Sed forte diceres Ab eodem scia capit vnitatem a quo distinctionem·sed capit distinctionez a principijs·igi ⁊ etiam capit vnitatem ab eis · Ad quod dōm est q̄ causaliter capit vnitatem a principijs·sed formaliter a subiecto·Vel dōm ē q̄ p·dicit scias diuersificari p p̄ncipia·et non ꝛer sbiecta·ne videatur loqui de diuersitate formali ꝫ materiali·quia cōmuniter accipitur subiectū pro subiecto fm esse materiale·modo de vno et eodem subiecto mālī pñt esse diuerse scie·ꝫ nō p eadem p̄ncipia Accipitur autem diuersitas formalis ipsius subiecti a principijs vt in dubijs dicetur Ad quartū est dicendō q̄ talis resolutio non est ad principia materialia ex q̄bus componitur ipsum subiectum scibile·sed tanq̄ effectiua ꝓclonis demfrate·que sunt cause euidentiez vitat̄ ipius ꝓclonis Ad vltimū est dōz q̄ duplex ē abstractio·Vna est fm rem ⁊ rationem·Alia est fm rationem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et non fm rem·p̄ma ē inutilis demōstratori ꝓpter alle/
gata·secūda vero ē inutilis eo q̄ in tali abstractione ef/
fectus reducitur in suā cām ꝓpriā·⁊ ꝓsiderat scibile fm
sua essentialia ⁊ absoluta p̄ncipia

Circa textum expositū sūt dubia·

Primū est circa ex^m textus·An punct^ꝰ se habet ex ad
ditione ad vnitatē· Et videtur q̄ non·Quia vnitas
non ē de ratione pūcti·quod qd̄ hz se ex additione ad
alterꝫ iplicat illud ad qd̄ se hz ex additione in sua rōne·
Solutio sic qꝫ vnitas ē quid indiuisibile in quātita
te non hns positionē·pūct^ꝰ aūt est quid idiuisibile in con
tinuo positionem habens vt circa textū dctm̄ fuit·vnde i
diuisibile·qd̄ ponitur in vtriusq̄ definitione non est om
nino eiusdem rationis·nec in eodem genere proximo·
qꝫ cum forma aduenit materie terminando diuidendo
⁊ distinguendo eā ēminatio ipsius facit vnitatem· Po
test ergo aduenire materie non fm q̄ extensibilis est in
continui formā·⁊ sic p modū sue terminationis facit v/
nitatem cuius iteratione ꝓstituitur nūerus· Potest et
aduenire materie fm q̄ potentia extensibilis est in tres
diametros lōgitudinis latitudis ⁊ pfunditatis·⁊ sic p/
ficit pūcti idiuisibilitatē·mot^ꝰ em̄ imaginarius pūcti fa
cit lineā ⁊ mot^ꝰ linee in ptem qua idiuisibilis est id est i
latū facit supficiem·⁊ motus supficiei in ,pfundꝫ mō
quo indiuisibilis est facit corpus vel solidū·⁊ sic omnis
quātitas fluit ex indiuisibili Ad obiectꝫ in oppositū
est dicendum q̄ pūctum addit sup vnitatē non sic q̄ v/
nitas sit in ratione pūcti·ꝫ quia sunt in eodem gne re/
moto in quo vnitas dicit indiuisibile non positū ꝓ cōti
nuo·⁊ pūctꝫ idiuisibile positū in ptinuo licet illud indi
uisibile sit eiusd̄ ḡ primi·Et hec est exp̄ō textus fm dūm
Albertū·Sāct^ꝰ tomas vero dicit q̄ pbs locut^ꝰ est h̄ fm
opinionē platonis qui posuit q̄ vnū ē sbnia cuiusl̄bz rei
quia nō distinguebat inē vnū qd̄ ꝓuertit cū ente qd̄ sig
nificat sbnam rei·⁊ vnū qd̄ est p̄ncipium numeri qd̄ cō/
siderat arithmetic^ꝰ·ꝫ ergo vnū fm q̄ recipit additionꝫ
p̄nis i ptinuo accipit rationē pūcti·vñ dicebat q̄ vnuꝫ
est sbstantia non habens positionem·punctuꝫ aūt est sb
stantia habens positionem·⁊ sic punctum sup vnitatem
addit positionem·⁊ sicut ex vno causantur omnes nūe/
ri non habentes positionē·ita ex puncto fm platonicos
causant omnes q̄titates continue·nā punct^ꝰ mot^ꝰ cau
sat lineam·linea mota supficiem·⁊ supficies corp^ꝰ·Ex
hoc q̄titates continue de qbus est geometria se habet ex
additione ad nūeros de quib^ꝰ est arithmetica ·Vñ pla/
tonici posuerūt nūeros esse formas magnitudinū dicē
tes formā pūcti eē vnitatē·formā aūt linee esse binariū
ꝓpter duo extrema·formā autē supficiei esse ternarium
ꝓpter p̄mā supficiem triangularem scz q̄ tribus angul' ē
minatur·formā aūt corpis posuerunt quaternariū·ꝓpter
qd̄ p̄ma figura corporea est piramis triangularis q̄ qt/
tuor angulos corpales habet vnū scz in conum·⁊ tres
in basim·Et sbdit idem q̄uis expositus sit ille mod^ꝰ ter
tius de vnitate ⁊ puncto fm opinionem platonis·tamē
etiam fm veritatem punctus se habet ex additione ad v/
nitatem·quia punctus est indiuisibile abstrahens a ma
teria sensibili·vnum autem abstrahit a materia sensibi
li ⁊ intelligibili·

Secūdum dubium est·

Quō pbs ponit hic in textu tres modos quibus vna
scientia dicitur p̄or ⁊ certior alia·cū tū in p̄mo de aia po/
nat tm̄ duos Solutio pbs in p̄mo de aia ꝓprie ponit
modos dignitatis scientiarꝫ qui sunt duo vt ibi dicit·
Hic vero ponit modos certitudinis q̄ sunt tres qꝫ p̄m^ꝰ
sumitur fm q̄ causa p̄or est suo causato ⁊ certior· Alij
vero duo sumūtur fm q̄ forma est certior materia·quia
forma est p̄ncipiū cognoscendi materiā·Est aūt duplex
materia vt dicitur septimo metaphysice·Una quidē sen
sibilis fm quā accipit scōs modus·Alia itelligibilis q̄
vocatur ipa ꝓtinuitas ⁊ fm hanc accipit tert^ꝰ modus·

Tertium dubium est·

An scia accipit vnitatem a sbiecto·⁊ diuersitatē a p̄n
cipijs Et videtur q̄ nō·Quia omnes scie sunt eiusdem
generis·ḡ omnes sunt vna·Nūs patet qꝫ sunt i vno pdi
camento Scō triangulus ⁊ q̄drāgulus hnt diuersa
p̄ncipia·⁊ tū ꝓsiderant in eadem scia;pbatur qꝫ hnt di/
uersas definitiones·scōa,pbatur qꝫ ptinent ad eandem
sciam ad quā figura Tertio ab eodem res hz vnitatē
⁊ diuersitatem·si ergo scientia hz vnitatem a subcto sec
tur q̄ etiā habebit diuersitatem a subiecto ⁊ nō a p̄nci/
pijs Sol^ꝰ sic·Ratio p̄mi est·quia vnitas motus prin
cipaliter sumitur a termino vt dr in quito physicorꝫ·sed
,pcessus scientie est quidā motus rōnis·⁊ sbiectum ē ter
min^ꝰ vel finis illi^ꝰ motus·ḡ cuiuslibet scientie vnitas dz
sumi fm vnitatem subiecti·Minor,pbatur inductie·qꝫ
in speculatiuis sciētijs nihil aliud q̄ritur nisi cogni^ꝰ ge/
neris scibil' sive sbiecti·In sciētijs vero practic' q̄rit' tamq̄
finis·ꝓstructio sbiecti·ex^m p̄mi vt in geometria ,itēditur
quasi finis magnitudis cognitio·q̄ est sbctm̄ i geomet'a
In scientia aūt edificatia intendit' tāq̄ finis ꝓstruc^ꝰ to
mus q̄ est hu^ꝰ art' sbctm̄·Secūda rō est qꝫ scia ꝓpat ad
sbctm̄ sic' poña ad obiectū ꝫ poña capit vnitatē ab obie/
cto·ḡ scia a sbctō·vel tū ē q̄ vn^ꝰ sbiecti vnitas ē cōior q̄
alteri^ꝰ·vt puta entis aut sbne q̄ corpis l' corpis mobil'
ita q̄ vna scia ē cōior alia sic' metaphysica q̄ ē de ēte siue
de sbnia ē cōior q̄ physica q̄ ē de corpe mobili tm̄·Rō se/
cūdi ē duplex vna ē ab illo scia capit diuersitatē a q̄ i eadē
re fluūt diuerse passiones ꝓsiderate i diuers' sciētijs·ꝫ a
diuersitate p̄ncipiorꝫ fluūt diuerse passiōes i diuers' scien
tijs ꝓsiderate·igit' ē·Minor p^ꝰ·qꝫ ex h̄ q̄ vna ⁊ eadē res
ꝓpat ad diuersa p̄ncipia fz h̄ ex eadē re fluūt diuerse pas/
siōes ꝓsiderate i diuers' sciētijs sic' facile ē ondere de hoc·
Scōa rō ad idem ē·qꝫ material diuersitas obiecti non
diuersificat hitū·ꝫ formal'·cū ḡ scibile sit,ꝓ tū obiectꝫ
scie nō diuersificabūt' scie fz diuersitatē materialē·ꝫ for
malē·sic' ei formal' rō visibil' sumit' ex luce p qd̄ color est
color·ita formal' rō scibil' accipit' fz p̄ncipia ex qb^ꝰ aliqd
scit'·Ex quib^ꝰ inferūt' duo correlaria·Pri^m est q̄cūq̄ sūt
diuersa scibilia fz sua natura dūmō tū p eadē p̄ncipia sci
ant ptinēt ad eadē sciaꝫ·qꝫ tūc nō st diuersa iq̄tū st scibi
lia p sua p̄ncipia·sic' patꝫ q̄ voces humane multū dnt
fm sua natura a sonis inaiatorꝫ ⁊ tū eadem ē scia musi/
ce·de vtriusq̄ ꝓsiderat·Scōm ē q̄ si sint aliq̄ eadem fz na
turam q̄ tamen per diuersa p̄ncipia ꝓgnoscuntur ptinēt
ad diuersas scientias·sicut corpus mathematicū non ē
subiecto separatum a corpe naturali·tamē qꝫ corpus ma/
thematicum cognoscitur p principia q̄titatis·corpus
autem naturale p principia motus non est eadem scien
tia Ad obiecta in oppositum Ad p̄mū est dicēdum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̃ gen⁹ nõ accipit b̃ ,p genere logico siue p̃dicamentali· ꝑ ꝓ genere scibili Sz diceres Diuerse scie pñt cõsi derare vnũ gen⁹ scibile·ꝗ sũt vna scia· Probat·qz natu ralis ⁊ mathematica ꝓsiderãt corp⁹ Solo Doc ẽ fm diuersas ratiões formales: ad q̃s ꝓcomitat diuersitas subiectorꝫ sui generis scibilis·saltez formalis· Vñ ad b̃ q̃ scia sit simplr vna: reqrit vnitas subiecti ⁊ etiã p̃ncipiorꝫ et iõ de vnitate subiecti fecit p̃mo mentionẽ: cuz dixit·q̃ est vni⁹ generis·et de p̃ncipijs·cũ sbdit: quecunqꝫ ex pri mis cõponunt Ad 2ᵐ est dõm q̃uis illa unt se habẽt diuersa p̃ncipia: tũ diriuant ex eisdem principijs sz fi gure·⁊ ergo de eis est vna scientia· ⁊ g̃ scia subalternãs et subalternata nõ sũt simplr diuerse scie· qz principia vni us oriunt ex principijs alterius Ad dõm est q̃uis illa duo habeant diuersa principia proxima: nõ tñ prima· Nõ tñ est imaginãdũ q̃ ad diuersitatẽ sciaꝫ reqrat di uersitas p̃moꝫ p̃ncipioꝫ simplr: ꝗ p̃mozũ p̃ncipiozũ in aliquo genere scibili·vñ genera scibilia distinguunt fm diuersuz moduz cognoscendi sicut alio mõ cognoscunt ea que definiunt cũ materia·et ea que sine materia de finiunt· Aliud enim gen⁹ scibile est corp⁹ nãle·⁊ aliud cor pus mathematicũ·qz alia sũt p̃ncipia p̃ma vtriusqꝫ ge neris·⁊ p ꝓs diuerse scie·⁊ vtrũqꝫ horꝫ generꝫ distinguit in diuersas spẽs scibiliuz fm diuersos modos et rõnes cognoscabilitatis Ad 3ᵐ est dõm q̃ ex diuersitate sbie cti formaliter accepti: sumit diuersitas scie·et qz illa di uersitas est ex p̃ncipijs: ideo prima ratio diuersitatis est ex pte p̃ncipiorꝫ ꝗ p̃ma vnitas sumit ex parte ipsi us subiecti·

Quartũ dubiuz est· Quõ ad

eandẽ ꝓclusionẽ multiplicant media ꝓtinua seu ordina ta·⁊ etiam media discontinua·⁊ nõ coordinata· que sũt ex alio ⁊ alio ordine Solo Media ꝓtinua seu coor dinata sunt que per resolutoriam prosyllogizationem multiplicant·vt si mediũ vnius syllogismi sit homo· et alterius aãl·⁊ alterius corp⁹·⁊ sic ascendendo·hec oia sunt eiusdem ordinis·⁊ in vna ꝓtinua linea p̃dicamẽta li·Sz q̃ ad eandẽ ꝓclusionẽ sumunt media oppositi: tũc non sunt coordinata vt in textu ꝓbat·vt omne dele ctãs trasmutat p mediũ q̃ est moueri·⁊ p oppositũ illi us q̃ est quiescere· Et omne ꝓpositũ ex naturis oppositis sic est demonstrabile p media opposita·vtraq̃ enim natu raꝫ oppositaꝫ ꝓponẽtiũ ẽtium est causa proxima compo siti· Et talis demonstratio aut semper est aut frequent in naturali phia vbi reperiunt res ex diuersis naturis composite· Et licet in talibus demõstrationibus duo me dia sunt opposita: tũ p modum quo veniunt in syllogis mũ: oportet alterũ de altero p̃dicari·quia cũ vtrunq̃ p̃ dicatur de minori extremitate: tũc p tertiã figurã alte rum de altero predicabile·⁊ hoc in concreto·non aũt in abstracto

Quintũ dubiũ est· De exemplo

phi· An omne letans mouetur et quiescit·⁊ ex hoc se quit q̃ ipm transmutat· Solo Phs intelligit p trãs mutari: trãsmutationẽ subitaneã factã in termino mo tus· Sicl enim in physicl oñdit ois motus est successiu⁹· ꝗ in t̃mino mot⁹ fit trãsit⁹ a priuatione in habitũ·vel e contra·et hic transitus vocat a phs transmutari· Appe titus enim mouet spiritus ⁊ sanguinis ,ptensione in de sideratũ·et habito desiderio quiescit ab hoc motu·⁊ de lectat·que delectatio itez est diffusio spũs ⁊ aie vt inq̃t Albtus super fruitionẽ habiti·et sic mouet: quiescens a primo motu appetitus et desiderij: transiens in ꝓsũ ctionem desiderati·et tunc ex pceptione actualis boni amplius se diffundit sup illud· Sile etiã est de alijs opp rationib⁹ aie q̃ sunt sapere·intelligere·amare· q̃a talia vba fm Gilbertũ fcant passibiles actiones· Cũ enim di co homo amat·sensus ẽ·homo a delectabili patit· quia specie amabilis allectus trahit·⁊ mouet in ipm amatũ delectabile·⁊ ab illo fruend o agit·diffundendo spiritũ ⁊ sic quiescẽdo ab vno: mouet ab alio·et sic quies·⁊ mo tus non sũt fm idem·ꝗ in termino indiuisibilis transi tionis est mot⁹·et quies in sui initio·et mot⁹ alius·⁊ sic nõ fm idem·ꝗ fm aliã ptem mouetur ⁊ quiescit·quiescẽ do ergo in adeptũ bonũ mouet se· delectãdo in pceptio ne suauitatis ei⁹·⁊ cõplacentia in illo· Et sic motus ille quies est·et quies nõ ociosa: ꝗ cum diffusione leta·

Sed eius quod est a fortuna nõ est scien tia per demõstrationem·neq̃ enim sicut ncãrium est·neq̃ sicut frequenter quod est a fortuna· sed q̃ extra hec fit Sed demonstratio alteri us horum est Omnis enim syllogismus: aut est per necessarias: aut per eas que sũt tanq̃ fre quenter ꝓpositiones· Et si quidem ꝓpositio nes necessarie sint·⁊ conclusio ncãria est Si ꝓo sint sicut frequenter: et hmõi conclusio ẽ Quare si id quod est a fortuna neq̃ est sicut frequenter neq̃ necessarium: non vtiq̃ erit ipsius demonstratio

Postq̃ phs ostendit rationem vnitatis·⁊ diuersita tis scientiarũ ex parte generis subiecti·⁊ etiã p̃ncipio rũ· Hic ꝓsũ prosequitur de vtrũq̃· Et primo de subie ctis de quibus est scientia·scõo de p̃ncipijs·ibi (Eadẽ aũt p̃ncipia· Circa primũ duo facit fm q̃ superius ꝓ sunt duas ꝓditiones generis scibilis· q̃ ō est subiectum scientie· Quarum vna est q̃ componat ex primis·alia q̃ habeat passiones·⁊ ꝓprietates per se· Et quia illarũ ꝓdi tionũ vna deest his que sunt a fortuna·qz non eueniunt per se sed p accidens·et ꝑter intentionem vt dicit 2° phys Alia ꝓo deest his que cognoscuntur p sensum·que sũt prima in nostra cognitione· iõo phs primo ostendit q̃ corũ non est scia que sunt a fortuna· 2° q̃ corꝫ nõ est scia que cognoscuntur per sensũ·ibi (Neq̃ per sensũ est scire) Circa primũ duo facit qz primo oñt hoc quo ad pre missas·2° quo ad ꝓclusiones· Quo ad primũ dicit q̃ sci entia demõstratiua non potest esse de eo q̃ ō est a fortuna q̃ ō est p accãs eueniens·quo ad premissas· ⁊ hoc ꝓbat sic. Omnis syllogismus demonstratiuus aut procedit ex ꝓpositionibus necessarijs· aut ex his que sunt vere vt frequenter·sed illud quod est a fortuna: ẽ extra sem per et frequenter·igitur non est de eo scientia·q̃a tale nõ habet causam stantem·⁊ immobilez sicut necessaria·ne q̃ habet causam ordinatazꝫ· Sed q̃ non pertinet ad sci entiam demõstratiuam sicut conclusio sic probat·q̃a ꝓclo syllm demõstratiui ẽ ncãria vel vera vt frequenter·ꝗ illud quod est a fortuna non est tale·igitur talis non ẽ demonstratio tanq̃ ꝓclusionis Minor ꝓbat·qz ex ꝓpõ nib⁹ ncãrijs· aut ex ꝓpõnib⁹ q̃ sẽ vere vt frequent sequit

Ad q̃

Ad dum dicit nõ de eo q̃ est a

Ad q̃

cōclusio necāria vt sup̄ dctm̄ est. Et similiter ex ꝓpositionibus veris vt frequēter sequit̄ ꝛclo vera vt frequēter vel etiā necāria ꝓm q̄ ex cōtingēti pōt sequi necāriū ⁊ ex falso verꝰ. vñ nūq̄ ex ꝓpōnibus q̄ sunt vere vt frequēter sequit̄ ꝓpō q̄ est tm̄ vera vt in pauciorib⁹. quia seq̄retur q̄ aliq̄ ꝓpōnes essent vere ⁊ ꝛclusio falsa qd̄ est impossibile igitur necē est q̄ cōclusio syllī demōstratiui sit necessaria vel q̄ sit vera vt frequent̄. Sed mior pz quia illd̄ qd̄ est a fortuna non est verꝰ vel necessariuz simplicit̄ nec vt frequent̄. ꝯ accidit vt ī pauciorib⁹ vt dr ī scō physicorꝰ

Neq̄ p sensum est scire. Si em̄ est sensus talis q̄ est hui⁹ ⁊ nō hui⁹ alicuius. ſz tm̄ sentire necē est ꝯ aliquid ⁊ vbiz nūc. Uniuersale aūt ⁊ in om̄ib⁹ impossibile est sentire. Nō ei hic est neq̄ nūc. nō em̄ vtiq̄ esset vl'e. Qd̄ ei semp̄ est ⁊ vbiq̄ vl'e dicimus esse. Qm̄ igit̄ demōstrationes vniuersales sunt. Has aūt nō ē sentire. Manifestū q̄ neq̄ scire p ſſū est.

Hic pbs ꝛsequent̄ ostendit q̄ scientia non est eorum q̄ cognoscūtur p sensum ⁊ circa hoc duo facit. ꝓmo facit hoc q̄ dictū est. scō ꝛpat sensum ad intellectū ibi (Sūt tm̄ quedā) Circa ꝓmū ostendit scientiam non esse p sensum. scō ꝓfert scientiam sensui ibi) Uniuersale āt honorabile) ꝓmo adhuc ostendit veritatem. scō excludit errorem ibi (Sz manifestū) Quo ad ꝓmū dicit sicut scientia nō est eorꝰ q̄ sunt a fortuna ita nō ꝛsistit in ꝛgnitione eorꝰ q̄ est p sensuz. ꝓm patet qꝛ sensus cognoscit aliqd̄ tale hoc est q̄litates ⁊ nō hoc id est ſbstātia. qꝛ obiectum p se ipi⁹ sensus nō est ſbstātia ⁊ qd̄ quid est. ꝯ aliq̄ sensibilis qualitas ſz calidū frigidum humidum ⁊ siccū. Sz hmōi q̄litates afficiūt ⁊ informant ſbstātias pticulares existentes ī ꝛtermiato locoꝰ tpe. qꝛ necē est hoc qd̄ sentit̄ esse hoc adaliquid. id est pticulare. aut singulare. ſbstātiā. ⁊ qd̄ sit alicubiz nūc id est in ꝛterminato loco ⁊ tēpore. ergo vniuersale non potest sentiri vel non potest cadere ſb sensu. qꝛ vniuersale non ꝛterminatur ad hr nūc qꝛ sic nō eēt vl'e cū tale est vbiq̄ ⁊ semp̄

Sed manifestū est q̄ ⁊ si eēt sentire triāgulum q̄ duobus rectis eq̄les haberet āgulos. q̄reremus vtiq̄ demōstrationē. ⁊ nō sicut fatentur quidā scirem⁹. Sentire quidez ei necē est singulariter. Scientia autem est ī cognoscendo vl'e. Uñ ⁊ si in luna essemus et viderem⁹ obiectā terrā nō vtiq̄ scirem⁹ cām defectus. Sētirem⁹ ei quō deficit nūc. Sz nō ꝓpter quid ōnino. Nō em̄ vniuersalis esset sensus. Sz ex ꝛsideratōne multociens ꝯ accūte vl'e venātes demrātōez hēm⁹. Ex ꝯ singularib⁹ ei plib⁹ vl'e manifestum.

Hic p. excludit errorē quorūdā credētiū sciaz ꝛsistere in ꝓceptione ipi⁹ sensus. ⁊ qd̄ id eēt scire ⁊ sentire. ⁊ videtur ꝓtinere ista opio ad eos q̄ nō distixerūt ītellectū a sensu ⁊ p consequēs non esse aliam cognitionē sensitiuā. ⁊ ad excludendum illud dicit pbs dato q̄ p sensum possem⁹ cognoscere q̄ triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. aut aliquaz aliam ꝛclusionem adhuc tū oporteret q̄rere ꝛtemōstrationē ad habendū scientiā illi⁹ qꝛ ex ꝓceptione sensus nihil scirem⁹. qd̄ ptz qꝛ sensus est singularium. scientia āt consistit in cognoscendo vniuersale siue vniuersalem causam vt tactum est. Ex⁹ est vt ponam⁹ q̄ aliquis sit sup̄ lunā ⁊ sensu ꝓcipiat interpositionē terre p vmbrā suam ⁊ visum nostrū tal p sensuz ꝓciperet q̄ luna tunc ꝛficeret ꝓpter vmbrā ꝛre. ⁊ tū nō haberet talis ꝓpter hoc scientiā ꝛtemōstratiuā de eclipsi lune eo q̄ nō scaret totaliter causam eclipsis p se. qꝛ posset dnbitare an sit aliq̄ alia illi⁹ causa possibilis ⁊ sic illa non esset apud eū causa p se ipsi⁹ eclipsis. qꝛ illud est causa p se eclipsis qd̄ vniuersaliter causat. ꝯ vniuersale non cognoscitur sensu ꝯ intellectu. qꝛ ex singularibus plurib⁹ visis in quibus multotiens ꝛsideratis inuenitur idē accidere accipim⁹ vniuersalem cognitionē. ⁊ sic p causam vniuersalem ꝛtemonstram⁹ aliquid in vniuersali ꝛtemo quo est scia.

Uniuersale autem honorabile est qm̄ oñdit causam quare de hmōi vniuersali sciētia honorabilior est sensibus ⁊ cognitione quorūcūq̄ non causa est. Sz de primis alia rō est. Manifestū igitur ē q̄ īpossibile ē sentiendo aliquid scire demonstratiuorum nisi aliquis sentire ꝯ dicat sciaz hīe p dmrātōnem.

Hic pbs ꝛpat cognitionē scientificam ad sensitiuā. ⁊ ad alias. Dicēs q̄ cognitio scientifica q̄ est p cām vniuersalem honorabilior ē cognitōne sensitia ⁊ q̄cūq̄ alia cognitione q̄ nō est p cām. Ratio est. Quia cognitio q̄ est p cām nobilior ē nobilior est. ꝯ cognitio scientifica est p cāz nobilior ē q̄ sensitia q̄ est nobilior. Mior ꝓbatur qꝛ est p cām p se id est vniuersalem ⁊ hmōi cām vl'em impossibile est apprehēdere p sensum. Et ex isto patet q̄ sciētia q̄ oñt cām vniuersalem non solū est honorabilior ōni sensitiua cognitione. ꝯ etiā omni alia ītellectiua dūmodo sit ꝛtemōstrabilis q̄ habent cām. quia scire aliquid per causam vniuersalem est nobilius q̄ ītelligere qualiter cūq̄ id est q̄ habet causam sine cognitione sue cause. sed ꝛtemōstrabilis q̄ non habent causam est aliarō. illa em̄ p se intelligunt̄ ⁊ talis cognitio eorum est certior ōni scia qꝛ ex tali ītelligentia scia hz certitudinē. Ex dict⁹ concludit pbs ꝓncipale. ꝓpositū dicēs q̄ manifestū est ex his q̄ impossibile ē p sensuz cognoscere aliqd̄ ꝛtemonstrabile nisi forte aliquis eq̄uoce vtat̄ nōie sensus vocās ꝛtemrātiaz sciam sensuz. ꝓpt̄ ꝯ ꝛtemrātia scia ē ꝛtermiate vnius fm̄ certitudinē sicut ⁊ sensus. ꝓpt̄ qd̄ ⁊ certe existimatōes scientie vocātur sic. cum dicimus scio fortem currere.

Sūt tm̄ q̄dā reducta ad sensus defectū ī ꝓpositi⁹. Quedā ei si nos viderem⁹ nō vtiq̄ q̄rerem⁹ nō tāq̄ sciētes ī videndo. ſz tāq̄ hñtes vl'e ex eo qd̄ viderem⁹. vt si vitz pforatū viderem⁹ ⁊ lumē ptrāsiēs. Manifestuz erit vtiqꝛ ꝓpt̄ quid ⁊ ꝓpt̄ id qd̄ viderem⁹ qd̄ eorsū ī vnoquoq̄ ītelligere āt sil'ē. qm̄ ⁊ oib⁹ sic ē

Hic ostendit quō sensus ordiat ad sciam dicēs q̄uis scia nō sit cognitio sensitia. tū ipe sensus siue cognitio sensitia multū iuuat ⁊ pfert ad sciam. Qd̄ patet qꝛ q̄dā sūt ꝛtemōstrabilis quibus q̄rimus q̄ si essent reducta ad sensum aut ad visum non q̄rerem⁹ ꝛtemōstrabilis eis. non tamē hoc est ideo q̄ si per

sensuz siue visuz habeam⁹ sciam·ꝫ in ꝯntuz ex rebus visis p viam expimenti accipim⁹ vl'e de quo est scia·Ex⁹ est·sicut dubitãs·ꝓ'ē q̃d lumē ptrãsit pellē lucerne aut vitrũ:nõ q̃reret ꝫ si videret vitruz pforatuz·tunc enī causa esset manifesta·qz illa ē pforatio vitri·q̃ ꝓ'ē sui paruitatē:latet visuz nr̃m· Et vtiē p·isto exēplo ꝑm opionem eoz q̃ ponebãt lumē esse corp⁹·z quedã corpa esse trãsparentia ꝓ'ē ꝫbtilia q̃dã foramina q̃ pozi dñt ꝑm cõem exponem·q̃s qz visu discernere nõ possum⁹ ꝓ'ē paruitatē:dubitam⁹ q̃re vitz sit trãsparẽs·Et posset sil'e ex⁹ poni de q̃buscuncz reb⁹ q̃ hũt cãm sensibilē latentē Cõsequent̃ p·declarat qõ dixit pri⁹ q̃ scia rei q̃ sic p sensuz cõgnoscit nõ est in videdo·dicẽs In videndo cognoscimus seoꝝ vnũqõcz singularũ·ꝫ in sciendo oz oia itelligere sil'i in vl'i·vt scz intelligam⁹ ita se bẽ in oib⁹·Videm⁹ enī sigillatim de diuersis vitris·ꝫ intelligere siue scire ex taliter diuisim visis·qm̃ in oib⁹ pspicim⁹ sic esse z hoc vl'e p sensũ nõ accipit·necz est de his q̃ accipiunt vt annexa sensibilib⁹·ꝫ a sensibilibus abstracta

Circa text' expoꝫ st' dubia·Primũ est In de casualib⁹ z fortuit' sit scia· Et vt̃ q̃ sic p pbm 2° phys Solo Nõ·qz illoz nõ est scia q̃ fiũt ex tra sp z frequent·ꝫ fortuita z casualia fiũt ex sp z frequẽter·q̃ eoz nõ est scia· Maioz p⁹ qz illa de q̃bus est scia hũt cãz stantẽz immobilē sicut ncãria·et ordinata sic ptingentia vt in plib⁹·q̃z cã ordinata est ꝑm reuolutionẽ celest' circuli·adducẽtis z abducentis gñans:vnde z periodo mensuranť,put dicet 2° de generat'·Casualia aũt z fortuita nõ hũt cãm nisi p accũs·q̃ agit ex sp z frequent̃

Ad obiectũ dõm est q̃ de eis est scia solũ in cõi ꝑm q̃ casualia z fortuita in generali dicunt̃·nõ ãt est de effectibus talibus scientia

Scõm dubiuz ē·Vtz de his q̃ frequẽter st':pt esse demõstratio Solo Sic vt dcũ est in ꝯntũ in eis ē aliq̃d ncitat'·Ucz tũ est q̃ alit̃ est in oibus nãlib⁹ q̃ fiũt vera vt frequent̃(q̃a vtficãt in minori pte vt dĩ 2° phys) et alit̃ in mathematic'·q̃ st̃ sp vera·q̃a in disciplinis ē ncitas a pozi·in nãlib⁹ ãt a posteriori ꝗ rẽ·qõ tũ est ꝑ̃us ꝗ naturã z intentionẽ·s·a fine·a q̃ sumitur ncitas in reb⁹ nãlib⁹ vt dĩ in 2° phys·Ut si ꝫ debeat esse scz q̃ oliua generet:necesse est ꝫ·s·semẽ oliue pexistere·ꝫ ecõn nõ valet·nisi ꝑm aptitudinẽ·qz ex scie oliue nõ gñatur ncãrio oliua·ꝫ p aliquã corruptionẽ pt impediri illi⁹ gña°·Uñ si fiat demõstratio ex eo qõ est ꝑ̃us in generatõe·s·a cã efficiẽte aut mãli nõ ꝓcludit̃ ex ncitate·nisi accipiam⁹ semen oliue frequent̃ eē gñatiũ oliue·si scz nõ fuerit impeditũ·nisi enī impediat̃:hoc faciet ꝑm ꝓpri etatem sue nature

Tertiũ dub·est·Vtz singulare sit ꝫ et nũc·vl'e vo vbiqz sp Solo Sic·qz singulare est discretũ q̃ ad sensũ tã in esse q̃z in agere·z ita est det̃minato loco circũscriptũ·z det̃miato tpe·et periodo mensuratũ·q̃re est ꝫ·i·in hoc determinato loco·z nũc·i·in hoc det̃minato tpe·mensurante eius durationem·et motus·z actiones·Sz vl'e in esse sue vl'itatis siue ꝑm q̃ z vl'e nullã ꝓcernit tpis dñtiam·z ita nõ est nũc·Sil'r ãt nõ est ꝫ·qz nullũ locũ sui ptcularis ꝓcernit·qz sicut ē in hoc pticulari:qõ est ꝫ·ita est etiã in alio pticulari qõ ē alibi·qõ ãt nõ ꝓcernit ꝑdicto mõ in sua definitione determinatũ locũ:nec det̃minatã tpis dñaz:hoc est vbiqz scz in quolibet singulari cui coicat·cõicat̃ enī talis natura indifferent̃ ꝑm oes tpis dñas· Alij dicũt q̃ est duplex vl'e·scz ꝑdicabile·z hoc est vbiqz z sp·negatiue exponendo·i·nõ det̃minat sibi certũ locũ z certũ tpis·Aliud est vl'e posterioristicũ qõ est in ꝓnõe·in q̃ est commensuratio ꝑdicati et subiecti·z tũc dz sic exponi·Vl'e ē vbiqz et sp·i·vl'e est vbiqz verũ·z sp verũ·Et sic·est:nõ dicit ibi esse existentie:ꝫ pformitatem extremoz

Quartũ dubiũ·est·An vl'e sit honorabile Solo Sic·respectu pticularis sensibilis· Scia enī est noticia vl'is·q̃ est ꝗ intellectũ·z q̃ est honorabilior cognitõne sensitiua pticularũ sensibiliũ·qz intellect⁹ cognoscit vl'em cãm eoz·q̃ particulariter ad sensum apparent

Eadem autem principia syllogismozũ eē omniũ impossibile est·Primuz q̃dem logice speculantibus. Ui quidem veri sunt syllogismi·alij aũt falsi

Hic pbs prosequitur dẽ principijs scientiarum·ostẽdens non esse eadem principia oim syllogismozũ· Et p̃mo ostendit hoc logice id est per rõnes cõmunes·Scõo analytice·i·per ratõnes ꝓprias z demõstratiuas·ibi(Si vero aliter)Circa primũ dicit Manifestũ est q̃ non pñt esse eadem principia oim syllogismoz·ꝓter hoc q̃ quidam syllmi sunt falsi·i·concludentes falsum·et quidam veri·id est concludentes verum·Syllogismoz aũt verorum et falsozũ sunt diuersa principia·quia verozum syllogismozũ principia sunt vera· et falsozum principia sẽ falsa·nõ q̃ oim eadem sunt principia

Et si nancz sit verũ ex falsis syllogizare·sz semel ꝫ fit vt si a d c verũ sit·mediũ aũt b falsum·necz enī a in b est·necz b in c· Sed si harũ media accipiant̃ ꝓpositionũ false erũt·ex eo q̃ omnis conclusio falsa ex falsis est·Uera autem ex veris. Altere autez sunt vere et false·

Hic pbs excludit quandam obiectionem·Posset enim aliquis dicere q̃ etiam falsoz et verozum principia sunt falsa·quia contingit ex falsis syllogizare verũ· Sed hoc excludit dicens Quis contingit ex falsis syllogizare verũ:tũ hoc solum contingit in primo syllogismo quo ex falsis concludit̃ verũ·sed si oporteat aliquos syllogismos inducere ad probandũ premissas propositiones:necesse esset q̃ illi syllogismi procederent ex falsis·quia ex veris non concluditur falsum·Et hoc manifestat per exemplum·Sit enim hec ꝓpositio vera Omne est a·accipiat̃ aũt ad vtranqz extremitatem mediũ falsum quod ē b·ita scz q̃ necz a insit b·necz b insit c·Si accipiant̃ aliqua media ad probandũ premissas ꝓpositiones:omnes ꝓpõnes falsozũ syllogismozũ erũt false·quia omnis conclusio falsa:ꝓcludi potest ex falsis·Cõclusio aũt vera concludi potest ex omnibus veris·Unde quando ꝓpõnes premisse sunt vere ex quibus concluditur verum:non oportebit deuenire ad aliquod falsũ· Si ergo alie sunt propositiones vere·alie false:sequitur q̃ alia sunt principia verozum syllogismozum·et alia falsozum·

Konst' ad pri' oim syll

Excludit obiectionem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Postea neq; false ex eisdē sunt. Est enim falsas ad inuicē ⁊ ꝓtrarias ⁊ impossibiles sil' esse. aut iustitiā eē iniusticiā. aut timorē. Et boiem equū aut bouē. aut equale maius aut minus expositis aūt sic est

Nō est eadē pn̄a ōnis flor syl.7

Hic pbs oūdit q̄ falsor syll'or nō sunt eadē principia. Quia ꝓtingit ꝓclusiones fālas esse ꝓtrarias sibiuicē ⁊ incōpossibiles sicut hec ꝓclusio iusticia est iniusticia ē incōpossibilis huic cōclusioni iusticia est timor cuz vtraq; sit flā. timor eñ sic differt q̄ñe a iusticia ita etiam ab iniusticia. Sil'r etiā due ꝓclusiones false sunt cōtrarie ⁊ incōpossibiles. vt hō est equ⁹ ⁊ hō est bos. ⁊ similr he due ꝓpōnes sunt incōpossibiles eq̄le ē mai⁹ ⁊ eq̄le est minus. Oportet aūt ꝓcludere sic esse ex aliq̄b⁹ quibus positis ista sequētur. vñ oportet q̄ sicut ista ꝓtraria ⁊ incōpossibilia sunt ita etia p̄ncipia ex q̄b⁹ ꝓcludunt.

Neq; eñ veror eadē principia oīm sunt altera eñ multo ⁊ q̄ñe principia neq; ꝓueniunt vt vnitates pūctis nō ꝓueniūt. he quidē eñ nō hñt positōem Illa aūt hñt. Necesse ē aūt cōuenire in medio. aut in sursum aut ī deorsum. aut hos interius habere. illos autem exterius terminorum

Nō est eadē pn̄a syl. ꝓ ⁊ ōr fō bq ōma fō

Hic oūdit q̄ nec syll'orum veror st' eadē p̄ncipia. Et hoc oūdit q̄ttuor rōnib⁹. Prima sumit ex dr̄ā p̄ncipior ꝓpriorum. vñ dicit q̄ neq; etiā veror syll'or sunt eadē p̄ncipia. diuersor eñ generū diuersa sunt p̄ncipia. sicut ptz q̄ magnitudinū p̄ncipia sunt pūcta. nūeror aūt vnitates qr nō ꝓueniūt sibi inuicē. Quia vnitates nō hñt positionē. pūcta vo hñt. si aūt oīnia p̄ncipia syll'or ꝓueirent ad inuicē. nccē eēt q̄ vel ꝓueniret in medio aut in sursuz ascendēdo vsus maiorē extremitatē vel deorsum vsus minorē extremitatē. qr necesse est q̄ in syll'o assumant t̄mi ni vel interi⁹ vel exteri⁹. Interi⁹ quidē q̄ñ multiplicantur syllogismi ad pbandū ꝓpōnes inductas. tūc eñ nccē est q̄ accipiant media q̄ sunt inter p̄dicata ꝓpōnū ⁊ sbiecta vt si sit tal' sylls. Oñe b est a. oñe c est b. ergo oñe c est a. oportet assumere aliqō mediū puta d. ⁊ sil'r si vebeat pbari mior ops accipe aliqō mediū inter c ⁊ b puta e. ⁊ sic sp termini assumpti interi⁹ habent. Exteri⁹ aūt assumūtur q̄ñ vel maior extremitas accipit vt mediū ascendēdo. vel minor descendēdo. vt si a ꝓcludat de c p mediū qō est b. ⁊ iterū c ꝓcludat de b p a. ⁊ sic sil'r pcedet etiā descēdendo si b cōcludat de f p e nccē est q̄ in syll'mis ꝓmunicātib⁹ p̄ncipijs vel q̄ accipiat mediū vni⁹ syll'i sup ꝓpōnes alteri⁹ syll'i. vel accipiāt extrēa vni⁹ syll'i sup extrēa alteri⁹ syll'i. ⁊ b ñ potest esse in reb⁹ q̄z p̄ncipia sunt diuersa. qr pūcta non hñt accipi vt media vel vt extrema in syll'is. in q̄bus concludit aliq̄d de numero. nec vnitates in syllogismis in quib⁹ ꝓcludit aliq̄d de magnitudinib⁹. relinq̄tur igit q̄ ñ hñt esse eadē p̄ncipia oīm syllogismor veroru

Sed neq; cōmuniū principior hñt esse aliqua ex q̄bus oīnia demōstrant. dico autē cōia vt oē affirmare aut negare. Genera ei eor que sunt altera sunt. ⁊ alia q̄dem in q̄ntitatibus. alia autem in qualitatibus sunt solum de quibus demōstrat p cōia

Hic ponit scōam rōem dicēs si oīm syllogismor veror essent eadē p̄ncipia hoc maxie eēt verū de p̄ncipijs cōmunib⁹ sicut est istud de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vo simul. ⁊ p illa nō est dōm oīm esse eadē p̄ncipia. Minor pbat. qr vti illo cōi p̄ncipio de quolibet affirmatio de spectat ad p̄mū pbm. alie aūt scie approbant hoc cōe p̄ncipiū ꝓtrahendo i ipsuz ad sua sbiecta q̄ st diuersa in diuersis. Sicut arithmetic⁹ cōtrahit hoc cōe p̄ncipiū si ab eq̄lib⁹ eq̄lia demas remanētia st eq̄lia ad numer ⁊ geomet ad lineā ⁊ alias magnitudines. non ergo oīm veror syllogismor sunt eadē p̄ncipia

2ª fō

Amplius principia nō multo mioza sunt cōclusionib⁹. Principia q̄dē eñ ꝓpōnes sūt ꝓpōnes eñ aut assumpti termī. aut immisti sunt. Adhuc ꝓcl'oes ifinite st t̄mi aut finiti.

Hic ponit tertiā rōem q̄ stat in hoc p̄ncipia nō sunt multo mioza aut pauciora ꝓclusionib⁹. ⁊ cōclusiones sunt alie ⁊ alie in diuersis sciētijs igit p̄ncipia. Mior pbat. qr ꝓclusiones sunt q̄st infinite qr pōt de quolibet cōcludi vel affirmatiue vel negatiue. ⁊ ne videret hoc esse cōtrariū ei qō sup oūsum ē predicatōes nō pcedere in ifinitū sbiūgit q̄ termini st finiti ⁊ ad hoc pertinet qō supra ostēsum est statum esse in oībus predicatōib⁹. ⁊ ex terminis finitis pñt infinite ꝓclusiones fieri p̄m diuersas cōbinatōes accipiēdo tñ ꝓcl'oes tā p se q̄z p accūs. si q̄ conclusiones sunt infinite p̄ncipia aūt nō sunt multo paucioza cōclusionib⁹ sedē q̄ etiā p̄ncipia syll'or sunt infinita nō ergo sunt eadē p̄ncipia syllogismor

3ª fō

Amplius principia alia sunt ex necitate. et alia sunt ꝓtingentia Sic ergo in intentōe habitis impossibile est esse eadez. aut finita cum infinite sint cōclusiones.

Hic ponit q̄rtam rōem q̄ est ista p̄ncipior quib⁹ vtimur in syllogismo q̄dā sunt cōtingētia q̄dam necāria. vt patet in libro p̄or vbi vocuit syllogizare ex cōtingētib⁹ et necārijs. nō aūt eadē sunt ꝓtingētia ⁊ necāria ergo si sunt eadē p̄ncipia oīm syll'or. ⁊ hoc est q̄ ꝓcludit ex his duab⁹ vltimis rōnib⁹ q̄ cū p̄m ꝓsideratione premissorū infinite sunt ꝓclusiones impossibile est eadē esse principia oīm syll'or aut maxime finita id est potissimū ipossibile ē talia p̄ncipia eadem ponere finita cum conclusiones sunt infinite

4ª fō

Si vero aliter quodāmō dicat aliq̄s q̄ hec quidē geometrie. ille vo syll'or. alie autē medicine. Quid vtiq; erit aliud qō dicit nisi q̄ sint principia scientiar. Sed eadē dicere est derisio. Aīm eadē eisdē eadē essent. Omnia aūt sic erunt eadem

Hic pbs. pbat analytice id est p ꝓprias rōes istius scie q̄ nō sunt eadē principia oīm syllogismor. ⁊ ponit tres rōnes. Prima est. Si aliq̄s dicat oīm syll'or nō eadem eē principia. ⁊ aliquo mō aliter dicat sez q̄ q̄dā sūt principia geometrie. ⁊ q̄dam logice q̄ dicunt p̄ncipia syllogismor vel rōcinationū. ⁊ q̄dam st p̄ncipia medi

Bma

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cine quid hoc erit aliud dicere nisi q̃ q̃libet scia habz sua
p̃ncipia ⁊ diuersa ⁊ sciaꝝ st diuersa p̃ncipia · sed ꝓ hoc
q̃ ista st p̃ncipia ⁊ illa p̃ncipia dicere oim eadē esse p̃n/
cipia ē mnsio sophistica cm ꝓ ñs sed ei ex b̃ q̃ eadē eisdez
ipa st eadē vñ sic oia fiūt eadē sic p̃ncipijs p̃ncipia st eadē
⁊ p̃ncipiata ab illis ⁊ sic oia sunt vnū sicut dicit mellissus

At vero neq̃ q̃ ē ex oib⁹ demōstrare q̃d/
libet hoꝝ · Est ei b̃ q̃rere oim esse eadē pnci/
pia · multū em̄ ilipiēs ē · neq̃ em̄ ī manifestis
doctrinis b̃ fit · neq̃ ī resolutione possibile ē ·
Immediate ei ꝓnones st principia altera ātē
ꝓclusio sic accepta ꝓnone immediata

Hic poit secdam rationē q̃ est ista si oim syllo⁹ essent
eadem p̃ncipia tūc q̃dlibet posset demōstrari ex quolibet
p̃ncipio · ꝗ b̃ est ipossibile igit nō st eadē p̃ncipia oiz dmō
strationū · vñ dt pb̃s q̃ stultū ē dicere q̃dlibet demōstra
re ex quolibet i manifestis mathematicis · ⁊ i resolutōne · vo
cat ātē mathematica ꝓsideratōes l disciplinas qñ ex aliq̃/
bus ꝓnōb⁹ manifestis statim iferr ꝓclusio · Resolutōez
vero vocat qñ ꝓnones assumpte nō st manifeste ꝗ ozeas
resoluerein alias manifestatōnes · Qz ātē b̃ sit ipossibile ꝓ
bat q̃ p̃ncipia demōstratioꝝ syllo⁹ st immediate ꝓnones
q̃ l stati assumūt i manifest mathematicis siue metris · l ad
eas reuenit p resolutōez · videm ātē q̃ demōstrat aliq̃ cō
clusio coassūpta ī mediā ꝓnone alia · iō non pt demrāri
ex quolibet quodlibet ·

Si ātē dicat aliq̃s prias ꝓnōes · ī mediata
ē p̃ncipia vnū i vno quoq̃ gñe ē · Si ꝗ o ne
q̃ ex oib⁹ vt op⁹ ē demrāri q̃dlibz · nez sic ex
altera · q̃re erit vniuscuiusq̃ scie altera · Reli/
q̃t g̃ q̃ ñ oiz st eadē p̃ncipia si pria sit princi/
pia oiz · Sz ex his q̃d hec · ex ill ātē illa

Hic excludit quādā obiectōez · posset ei aliq̃s dicere · q̃
duplices st ꝓnones immediate · q̃dā st immediate p̃ ⁊ q̃daz
scē · ita q̃ accipiat ordo ī mediataꝝ ꝓnōū fz ozdiez ter
mioꝝ ex q̃b⁹ ꝓnūt · nā ille ꝓnōes q̃ sistūt i t̃mis pria
⁊ cōib⁹ q̃les st ens ⁊ nō ens eq̃le ⁊ eq̃le totū ⁊ ꝓs st p̃ ⁊ ī
mediate ꝓnones · vt nō ꝗtigit ib ē ⁊ nō ē ⁊ q̃ vni ⁊ eidez
st eq̃lia int se st eq̃lia ⁊ silia · Immediate ātē ꝓnones q̃ st
circa posteriores t̃mios ⁊ min⁹ cōes st secūde respectu p̃
maꝝ sic q̃ triāgul ēfigura · l q̃ b̃ ē aial · pt g̃ aliq̃s dice/
re q̃ scē ꝓnones coassumūt ad diuersas ꝓclusiones de
mōstrādas · ꝗ p̃ ꝓnones ī mediate st ecē in oib⁹ demrā/
tionib⁹ · ⁊ iō ad b̃ excludēdū dt si aliq̃s dicat p̃mas ꝓnō
nes immediatas ē illa p̃ncipia ex q̃b⁹ oz oia ꝓsiderare q̃
nihilomin⁹ i vnoq̃ gñe oz ē v̄ p̃n̄ l vnā ꝓnōez ī medi
atā p̃mā i illo gñe nō p̃mā oino simplr · ⁊ sic ex illo p̃nci
pio p̃ cōi nō pt aliq̃d demrāri nisi coassūpt ꝓnōnb⁹ se/
cūdi g̃i pticlarib⁹ sciētijs · Quia demrā⁹ oz esse ex ꝓrijs
p̃ncipijs scie · ⁊ sic necē ē q̃ diuersaꝝ sciaꝝ diuersa st pn
cipia ⁊ nō ē possibile q̃ oiz sciaꝝ p̃ncipia st vni⁹ gl bis q̃
ex ipis demrāne · ꝗ oz q̃ ex bis demōstrē de ꝓclusiones ⁊
ex ill diuersis illa · s · p̃ncipijs diuersa dmrātōne facta ī
diuersis sciētijs q̃ sunt de diuersis generibus

Manifestū ātē b̃ ē q̃m nō ꝗtigit · mrātur ē
em̄ q̃ altera p̃ncipia st gñe dñtium · Prin/
cipia ei duplicia st ex q̃b⁹ ⁊ circa q̃ · Ex q̃b⁹
q̃d igr cōia st · Que autem sunt circa q̃d p/
pria sunt · vt numer⁹ magnitudo

Hic poit etiā rōez dicēs manifestū ē et alio⁹ q̃ nō ꝗtigit b̃
sez q̃ eaē sint p̃ncipia oiz sciaꝝ · q̃z oñsuz ē sup q̃ diuerso
rū gñz diuersa st p̃ncipia gñe · vñ cū diuerse scie sint de di
uersis gñib⁹ · sed q̃ diuersa p̃ncipia st diuersaꝝ sciaꝝ · ꝗ
q̃z quodāmō eaē p̃ncipia cōia st q̃b⁹ oēs scie vtūt · ideo
ꝓñr distīguit de p̃ncipijs dicēs · q̃ duplicia st principia · q̃
dā st pria ex q̃b⁹ demrāt sic st p̃ dignitates · vt q̃ non est
possibile idē eē ⁊ nō eē · ⁊ iterꝝ st q̃dā circa q̃ st scie sez sbiec/
ta sciaꝝ · q̃z definitionib⁹ sbiecti vtūm tāq̃ principijs ī de
mōstratōib⁹ illa g̃ pria ex q̃b⁹ demōstrat st cōia oib⁹ scien
tijs · ꝗ p̃ncipia circa q̃ st scie st ꝓ pria cuiuslibz scie sic nu
mer⁹ arithmetice ⁊ magnitudo geometrie · Principia ātē
cōia oz ad b̃ applicari q̃ demōstrē · ⁊ q̃z nō ex sol cōib⁹
principijs demōstrant nō ñt dici eadē ē principia oim
syllo⁹ demōstratioꝝ q̃d intendit ꝓbare ·

Circa textū expositum fūt dubia ·

Primū est quare dt · p · q̃ sciaꝝ gñe diuersa st principia cum
tū dctm̄ ē supi⁹ q̃ illa de q̃b⁹ st demōstratōes st plib⁹ cōia
sic dignitates · So⁹ principia cōia licet ī se sint cōia tū fm
q̃ aliquā demōstratōez ī gredīūt coartāt ad materiā sb
iecti illi⁹ scie ī qua fit demōstra⁹ · vñ si geometer dicat b̃ pri
cipiū ōe totū ē maiⁿ sua pte idē est ac si diceret ōe totum
discretum vel materiale est maiⁿ sua pte

Secūdum dubiū est ·

An ne eadem sint principia geometrie ⁊ arithmetice cū
vnitas ⁊ punctus conueniunt in natura generali sez in
quātitate · ⁊ sic poterunt habere vnū principium cōmune ·

Solutio non q̃z vnitas ⁊ punct⁹ nō ꝓueniūt in aliq̃
vno simpliciter · q̃z quātitas non est penit⁹ eiusdem ratō
nis physice fz q̃ dt de q̃titate ꝓtinua quā ꝓsiderat geo/
meter · ⁊ fm q̃ dicitur de quātitate discreta quā consi/
derat arithmeticus

Tertium dubium est ·

An ꝗz sit q̃ principia non st multo mioza seu paucio/
ra ꝓclusionib⁹ · Et videt q̃ nō · q̃z cuiuslibz demrātōis
st duo principia sez due p̃misse · vna ꝓclusio · q̃ videtur q̃
non sint paucioza ꝓclusionib⁹ ꝗ pla · Solutio princi/
pia p̃ñt ꝓpari ad ꝓclusiones suas vltimas · ⁊ tunc q̃sibet
vna ꝓclusio bz pla principia · q̃z maiorē ꝓnōez ⁊ mioreē ⁊ sic
st pla principia q̃ ꝓclusiōes · Alio⁹ p̃ñt ꝓpari ad ꝓclusio/
nes nō tū vltias · ꝗ et qualscūq̃ alias t̃motas ⁊ sic ī ueni
em⁹ ꝓclōes plres q̃ principia nō tū multo plres si oñdatur
sbña de isto hoie p media q̃ st corp⁹ aial rōnale ⁊ b̃ sic ex
erūt ꝓclōes ⁊ q̃ttuor principia ꝓcludit aūt sbña de aiali p
corp⁹ ⁊ de rōnali p aial · ⁊ de hoie p rōnale · ⁊ sic st sex ꝓclu
siōes ⁊ q̃ttuor principia q̃ st ꝓnones immediate ad istas
ꝓclōes · ⁊ sic nō multo paucioza st principia ꝓclonibus ·
Alij vero facil⁹ trāsliūtes dicūt q̃ principia iō dicūt nō
multo paucioza ꝓclusionib⁹ · q̃z st multo pla · si ei prici/
pia st immediate ꝓnones ⁊ ad quālibet ꝓclusionē duplicā
tur p̃misse sic principia st in duplo pla ꝓclonib⁹ · tū fm ī
tellectū arestotil est b̃ q̃d dctm̄ ē prius · vñ trāslatio ara/
bica bz q̃ principia nō st elōgata a ꝓclonib⁹ · Subdit ātē
cū dt · p · q̃ ꝓnones st t̃mi assumpti ⁊ imixti nō ita intel/
ligitur q̃ t̃mi formalit p dicētur de ꝓclonib⁹ · ꝗ materialr

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intelligitur ita sicut propones immediate sicut materialiter extremis prius a medio medio permisse remoriantur quia non addunt sup syllogismos permisse nisi medium alias quod est maiori et minori propositis primo medium in syllogismis quia syllogismus est medietas vtriusque premissarum. Et per illud patet solo ad obiectum. Alij dicunt quod principia per tanto dicuntur pauciora syllogismis quia ex eisdem principijs posunt inferri multe syllogismi et ille posunt iterum sumi ad demonstrandum principia

Quartum dubium est.

An syllogismi scite possint esse infinite cum tum infinitum non sit a nobis scibile. Sed syllogismi actu scite ab aliquo bono sic finite tum possunt sic infinite esse ex iii esse tres angulos equales duobus rectis patet de triangulo et per ipsum habere quatuor angulos equales quattuor rectis probatur esse de quadrangulo cum sit duo triangulis et per ipsum habere quinque angulos equales sex rectis considerandum esse de pentagono cum pentagonum sit quadrangulum cum triangulo et sic prosequitur procedere in infinitum. Dicit ei euclides si figura polygonia id est multorum angulorum inscribatur circulo cuius angulus multiplicatur ad quantitatem circuli non inuenit finis. Si quocienscumque accesserit nouus angulus fit noua figura habens suas passiones in infinitum quod syllogismi scite sint potentia infinite.

Scibile autem et scia differunt ab opinabili et opinione

Istud est secundum capitulum istius tractatus in quo postquam predeterminauit de conpatione sciarum ad inuicem secundum certitudinem vnitatem et diuersitatem. Hic primo conpat scientiam ad alios habitus cognitionis. Et duo facit primo determinat de conpatione scientie et opinionis secundo de conpatione scientie ad alios habitus cognitionis qui sunt superiores ibi (Reliqua autem) Circa primum determinat veritatem Secundo excludit quedam dubitationem ibi (Qualiter ergo est idem) Primo ergo ponit differentiam inter sciam et opinionem dicens quod scia differt ab opinione et similiter scibile quod est obiectum ipsius scie differt ab opinabili quod est obiectum opinionis.

Quia scientia vniuersaliter per necessaria est. Necessarium autem non contingit aliter se habere

Hic ostendit quid pertinet ad sciam et ponit duas syllogismos spectantes ad ipsam. Prima est quod scia est vniuersalis et non singularium et cetera quod cadunt sub sensu sicut et sup dictum est. Secunda est quod scia est per necessaria quia non contingit aliter se habere sicut et sup est declaratum cum dictum fuit quod demonstratio est necessarium.

Sunt autem quedam ita quia contingit aliter se habere. Manifestum quidem igitur quod circa hec scientia non erit. Esset enim vtique impossibilia aliter se habere possibilia aliter se habere. at ita nec intellectus

Hic primo ostendit quid pertinet ad opinionem et quod opinio est circa entia contingentia quia potest aliter se habere et vti in particulari. Et hoc patet tripliciter. Primo quia cuiuslibet veri habitus cognitiuus est scia intellectus et opinio. Si veri contingentes aliter se habentis habitus cognitiuus non potest esse scia. et patet per definitionem scientie nec intellectus quia intellectus est principium scientie vt dicit textus. sed scientia est necessarium et non contingentium igitur est intellectus. Quia necessaria non concludunt nisi ex necessarijs. ergo intellectus non est contingentium igitur veri contingentis aliter se habentis habitus cognitiuus est opinio

Dico enim intellectum principium esse scientie. nec scia est idemonstrabilis. hec autem est opinio immediate propositionis. verus enim est intellectus et scia et opinio quod per hec dicit. Quare relinquitur opinio esse circa ipsum quidem aut falsum. Sed contingens est et aliter se habere. hec autem est acceptio immediate propositionis et non necessarie

Hic prosequitur quid vocat hic intellectum dicens quod scientia non est idemonstrabilis quia diceret intellectus nihil aliud est quam scia idemonstrabilis sicut scia importat certitudinem cognitionis per demonstrationem adaptata ita intellectus importat certitudinem cognitionis abique demonstratione non quia deficit demonstrationis si quid id de quo certitudo habetur est indemonstrabile per se notum et non ad id excludendum dicit quod scia demonstratia nihil aliud est quam certa existimatio immediate propositionis. Quia autem intellectus sit scia idemonstrabilis patet quia dicit quod est principium scie. Cum ei scientia est necessarium et necessaria non concludunt nisi ex necessarijs vtique probatum est nec est quod intellectus qui est principium scie non sit contingentium. Quasi igitur quod nec scia nec intellectus sit contingentium ponit quadam diuisionem dicens quod contingit vtique esse et intellectum et sciam et opinionem et id quod per hoc dicit id est quod enunciatur voce per intellectum sciam et opinionem vera. Est enim in proprie diuisione intellectus et enunciatione exteriori interiori intellectum fiat interiorem veritatem opinionis scie et intellectus. Si ergo cuiuslibet veri vel est scia et intellectus vel opinio et similiter quodam vera contingentia. quorum nec est scia nec intellectus. relinquitur quod circa huiusmodi sit opinio siue sint actu vera siue sint actu falsa dumodo possint aliter se habere. Et ad exponendum quid sit opinio subiungit quod opinio est acceptio id est existimatio quedam immediate propositionis et non necessarie. Et hoc potest duobus modis intelligi. Vno modo sic quod immediata propositio in se quidem sit necessaria. sed ab opinione accipitur vt non necessaria. Alio modo potest intelligi quod in se sit contingens et immediata. sicut enim in propositionibus necessarijs contingit euenire ad aliquas immediatas necessarias ita etiam propositionibus contingentibus euenire ad aliquas immediatas. sup ei ostensum est quod non est procedere in infinitum in predicationibus. nec extrinsecum ad media nec extremum ad extrema nisi solum analytice extrinsecum ad syllogismos et ergo si sit aliquid propositionis mediata oportet quod reducatur ad aliquam immediatam et non potest reduci ad immediatas necessarias. quia immediata et necessaria non sunt probabilia contingentium nec ex necessarijs potest concludi contingens saltem propie dictum. ergo relinquitur quod sit aliquid propositionis contingens immediata aliquam mediam sicut hoc non currit est mediata et potest probari per hoc medium quod hoc non mouet quia et est contingens. Si immediata existimatio taliusmodi propositionis contingentium est opinio per hoc non excludit qui etiam acceptio propositionis contingentis mediate sit opinio quia sic se habet circa contingentia sicut scia et intellectus circa necessaria

Et certum est sic apparentibus. opinio quidem incertum et natura huiusmodi est

Hic ostendit quod est confessum et consentaneum his quia primum sunt quod opinio non sit circa necessaria sed circa contingentia. quia opinio videtur sonare aliquid dubium et incertum videtur esse talem naturam quod in se habeat incertitudinem

Adhuc autem nullus opinatur posse esse aliter se habere. sed scire. Sed aliquis quidem esse aliter se habere. sed tamen aliter nihil prohibet tunc posse esse tamen huiusmodi quod opinionem esse. sed necessarij quidem scientia.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hic pbs pbat idē p expimētū dicēs nullus duz capit aliquid vt impossibile aliter se habere dicit se opinari ſ dicit se scire. ſ si accipiat aliquid vt possibile aliter se habere tūc ōt se opinari igit opio est contingentis siue possibilis aliter se habere.

Qualiter igit ē idē opiariz scire quare nō erit opio scia. Et si ḋs posuerit eē aut nihil ꝓtigere opiari. Cōseqt ei hincinde sciēs. ille vero opinās p media quousqz ad īmediata veniat. Quare si qd ille sciuit opinās sciuit. Sicz eiz qz ē opiariz ꝓpt qd ſ ät mediū est.

Hic p. circa pdicta mouet aliqs dubitatōes circa opinionēz sciazz tria facit p° mouet duas dubitatōnes. scō arguit argumēta q̄ pūt ad vtrāqz q̄stionez referri. tertio soluit q̄stiones illas. scā ibi (Si ḋs) tertia ibi (Aut si qd) Quo ad p̄m ōt q dubiū ē qualit possz id opinariz scari cū scia sit neccārij. z opio ꝓtigēt z nō est idem neccārij z ꝓtigēs. Scōm dubium est ḡre opio nō ē scia si tū ponat q re ōi cognito possz eē opio. De ōi ei cognito pōt aliqs opiari q posset alit se hē nisi forte re p̄mis p̄ncipijs p se notis qz ꝓria nō cadūt i existiatione re qb⁹ tū nō est scia. ſ circa oia quoz ē demōstra⁹ē scia. pt aliqs existimare q possibile sit alit se habere z ita pt ea opiari. nō ei opio ē solū re bis q̄ st ꝓtigētia i sui natura. qz fm ſ non omie qd quis nouit ꝓtigeret opiari. Sz opio ē re bis q accipiūt vt ꝓtigētia alit se habere siue sint talia siue nō. Hoc igit supposito videt p° q idē sit scia z opio. qz tam sciēs qz opinās ꝓsequūt sciazz opionē p aliq media q̄usqz pueniat ad aliq īmediā sicpz ex dict. vñ si ḋs sit pcedēs p media ad īmediata bz sciazz. Qz ät opio p media veniat ad īmediata manifestat p ſ. qz sicꝓtigit opiari q̄a ita ē. ita ꝓtigit opiari ꝓpt quid ita ē. ſ ät ꝓpt qd fcat medium. vñ pz q opio pt pcedere p mediū ad īmediata siue opio sit eoz q̄ in natura st contingentia. siue sit eoz q accipiuntur vt contingentia.

Aut sic quidē arbitrabit nō ꝓtigentia aliter se habere sicut se hūt definitiones p q̄s sunt demōstrationes nō opinabitur sz sciet. Si aūt vera quidē esse. nō tū hec ipsis ineē fm substātiāz speciē opinabitur. z non sciet vere quia z ꝓpter quid. sed quidē p īmediata opinabitur. Si vero nō p īmediata solū ipm quia opinabitur.

Hic soluit p̄dictas dubitationes. z p̄mo scōam q̄ est re identitate sciez opinionis. scō scōam q̄ est re idētitate sciti z opiati. ibi (Eiusdē aūt) Dicit ergo p̄mo sic si aliquis pcedat p media ad īmediata ita q illa media non arbitretur ꝓtingentia aliter se habere. ſ arbitret ea sic se habere vt definitiones q̄ sunt p media p q demōstrationes pcedunt neqz erit opinio sed sciētia. Si ät aliqs pcedat vsqz ad īmediata p aliq media vera q tū st nō ist illis re quibus p̄dicātur p se sicut definitiones q ponuntur ſstantialiter z significāt speciem rei. vel non accipiat ea vt q sic insunt. tunc habebit opinionem. z non sciet vere quia z ꝓpter quid simul si tū pcedat vsqz ad īmediata tunc p īmmediata opinabitur z nō sciet. Si vero nō pcedat p īmmediata tunc non opinabitur ꝓpter quid. sed opinabitur solum quia. nā z scientia q̄ non est ꝓpter quid z immediata. nō est scia ꝓpter quid z quia.

Eiusdem ät sciaz opinio nō penit⁹ est. sed sicut falsa z vera eiusdē quodāmō ē. sic z scia z opio eiusd. Et ei opionēz verā z falsā sicz dicūt q̄dā eiusd eē. Incōueientia accidit appetere alia queqz. Et nō opiari falso qd opinat. Qm ät id multiplr dz sicz ꝓtigit ē ät sicz nō. cōmēsuratū eē diametz ꝓ e opiari icōueniēs ē. sz q diametros circa quē stz opiones id sic eiusd ē. Sz qd aliqd erat esse vnicuiqz ſz rationē nō est idem. Similiter aūt z sciētia z opinio eiusdem est. ſ quidē ei sic est anialis qd cūqz non est ꝓtingere sic eē animal. Sed illa qd est ꝓtigere. vt si hec quid qd vere homis est. Illa vero hois quidē est. nō ät vere hominis. Idem em est quia homo. hoc aūt sicut non idem est. Manifestū aūt ex his est q neqz opinari simul z scire idem ꝓtingit. Si mul em habere vtiqz opinionē aliter habēdi z nō aliter idē eēt. qd ꝓ e nō ꝓtingit. In alio quid em vnū qd qz esse ꝓtigit eiusdē sicut dictū. Sz in eod nihil sic pt eē. hz et ei opionē sil vt q hō eēt qd ꝓ e ē aial. ſ em sic ꝓtigere

Hic soluit p̄m dubitationē q̄ est re identitate sciti et opiati dicēs q nō st idez penit⁹ scia z opio. id ē nō st idez formalit ſ tm materialit. Et ſ pbs sic pbat. qz sicz opinio vera z falsa sunt eiusdē ita etiā scia z opio. ſ opio vera z falsa nō st eiusdem formalr. quia ſ dicere ē ponere i cōuenientia q̄ dicta st. z nō solū illa. ſ etiā alia q̄ ponūtur quarto metaphysice quoz vnū est q nihil ꝓtingeret false opinari ergo et opio z scia nō sunt formaliter idez. Et istud pbs declarat p ex^m dicēs isti⁹ opionis opiabil diameter est symiter nō pt eē opio vera qz illud opiabile nūqz ē vm ſ re eodē materialr id ē re diametro i ordie ad diuersa p̄dicā pt eē opio vera z falsa. Qz ät sil sit re scia z opione declarat pbs. qz si cognoscat deōe q ne cesse sit ipz eē aial tūc hētur scia. si ät cognoscat ipz sic eē aial qd ē possibile credere ipz ꝓtigere nō eē aial tūc ei⁹ est opio. z ita pz q eiusd ꝓpōnis isti⁹ sicz hō ē aial pt eē opio z scia. ſ ſ alia z alia rōne. Ex quo se⁹ pūr q qd hō nō pt simul hēre re eod sciazz opionē qz iste sil ꝓgnosceret idem possibile se alit hēre z nō possibile alit se hēre qd ꝓ e nō cōtingit. sed duo diuersi homines bene possunt habere sciazz et opinionem ſ alia z alia ratione.

Reliq ät quō oz distribuere in rōem z intellectū sciazz artēz prudētiāz sapiētiā. Hec quidem em physice sunt. illa vero ethice speculationis magis sunt.

Hic pbs ꝓpat sciam ad alios habit⁹ q̄ sp se hūt ad re rū. z p° ad illos qui sunt re cōclusionib⁹. scō spialiter ad habitum qui respicit mediū ibi (Solertia ät) Quo ad primū dicit q reliqui habitus ad cognitionē ptinentes q̄ distingūtur ab opinione quō distinguātur in rationē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intellectū sciaz artē prudētiā ⁊ sapiaz nō spectat ad hunc libz. qz eoz pslideratio ēgtuz ad aliquos saltē ptinet ad pmā pbiam. ēgtuz ā ad aliquos ad pbiaz moralē. ⁊ ēgtuz ad aliquos ad pslideratōez pbie naturalē. ⁊ ergo ō bis non est hic determinandum in speciali

Sollertia āt ē subtilitas qdā ī nō pspecto tempe medij. vt si aliqs videt q luna splendorē sp hz ad solē. statī intellexerit. ppter qd ℔ fit. Quia ppter ℔ q illustrat a sole. Aut disputātē cū diute pgnouit qm̄ accōmodatū est. Aut ppt id q aici stz. qz ūmici eius sunt.

Hic p agit de quodā habitu q spēalr respicit medium scz de sollertia. ⁊ duo facit. pō ostē qd ē sollertia. scdo ostē q pgnoscere me⁹ ē pgnoscere. ppt qd ibi (Dis ei) Quo ad pm̄ dr q sollertia ē qdā sbtilitas facil pcecturatio medij. ppt quod aliqd euenit. vel hz aliā trāslatōez ē. pmptitudo qdā īueniēdi medīū ī nō. pspecto tpe. ad pspiciēduz ⁊ deliberādū. ⁊ ergo tūc dr aliqs sollers qn̄ q̄ subito videt cāz medīū q̄re aliqd fit. Et pt alicui pueire ex natura. li aptitudie aut idustria aut exercitio Et poit p. i textu tria exēpla. pm̄ ē. vt si q̄raf. ppt qd luna puersa ad solē hz splēdorē. ⁊ aliqe ī nō. pspecto tpe ad ℔ rūdz q ℔ est ō. qa luna nō hz lumē a se ℔ a sole. Scōm ex⁹ ē si aliqs q̄reret q̄re diues altercaf siue litigat cū paupe si tūc sū deliberatione magna pgnouit qm̄ pcessuz aut datū ē paupi aliqd qd repetit diues. Tertū ex⁹ ē vt si q̄raf q̄re isti facti sl amici cū tū pus fuerāt ūmici si rūdeat qs q ℔ ē. ppt vnū zm cui sl facti iimici de c⁹ nocumēto tractant. ⁊ ceruz est sollertia.

Dis ei cās medias videns pgnouit ⁊ vltimas. Splēdidū eē ad solē sit ī quo a. lucere a sole b. luna c. Jnē āt lunc quidē qd cb qd est lucere a sole. Ipsi āt b a inē. qd ē ad ℔ splēdidum eē. a quo splēdor. q̄ret ipi c ī a p b

Hic manifestat scdo q pgnoscere tale medīū ē pgnoscere. ppter quid. ⁊ ℔ pmo manifestat p rationē q talis ē. Omnis cognoscens causas mediatas statim cognoscit vltimas ⁊ immediatas ī qb⁹ stat resolutio mediatas. ℔ sollers pgnoscit cās mediatas ergo statim pgnoscit vltimas. ℔ cognoscens cās vltimas ⁊ immediatas pgnoscit. ppter quid ergo sollers cognoscit. ppter quid. ⁊ sic sollertia ad sciaz ⁊ demostrationē reducitur. Scdo maifestat idē p. pmū ex⁹ ordinatuz ad formaz sylli. qz ponam lunā esse c. id ē mīorem extremitatem. ⁊ esse splendidum p oppōnē ad solem a. id ē maiorem extremitatē. ⁊ illuiari a sole b. id ē medīū. tūc arguaf sic. Quicqd hz lumen a sole splendet puersuz ad solē. ℔ luna hz lumen a sole. ergo luna splēdet puersa ad solem. Ex quo patet q pgnoscere medium vt sollers cognoscit est cognoscere. ppt qd.

Circa p̄dicta mouentur due questiones. Prima est Vtz quē admodum scientia distinguitur ab opinione. ita formaliter ab opinabili scibile

Et videt pmo ꝗ suppositū q scia nō distinguit ab opinione. Quia sicut opio est eoz q̄ pingit aliter se bere ita etiam scia. pbaf qz p. dixit supi⁹ q scia pt eē eoz q frequēter fiūt q̄lia sl naturalia Scdo opio ē eoz q nō possūt aliter se habere. pbaf qz in dialectica arguit p locū a definitione. ⁊ sic definitio ē qñqz pn⁹ opionis. sed definitio est ex his q impossibile ē aliter se habere. ergo opio est qñqz p illa q impossibile est aliter se habere. Tertio scia ⁊ opio dñt sicl pfectū ⁊ ipfectū. ℔ pfectū ⁊ ipfectū nō variāt spēz ergo scia ⁊ opio nō distinguūt spē. Quarto vnū ⁊ idem pt eē scibile ⁊ opiabile igr. pbaf qz aliq̄ pcl̄o potest pgnosci p medium necēs ⁊ sic est scibilis. potest etiam pgnosci p medium contingens ⁊ sic est opinabilis Pro vitate q̄sti ⁊ suppositi est p. ⁊ ponitur iste discursus

Maior. Vera scia est vniuersalis ī actu p cām noticia. opio āt q̄liscunqz ipi⁹ vlis cōiectura Maior. Opinio ē duplex. vlis ⁊ pticularis q̄z priaz parit pfecta ad sensū demōstratio. sicl scdaz q dr suspitio l psumptio gignit hmōi ipfecta īductio. Cōclo. Igitur scia ab vtraqz ē distincta. nec formalr p iō medīū aliquid est scitum ⁊ opinatum.

Maior ostensa est in pncipio huius libri. Dicit āt ℔ scia ya eē vlis. qz ē cognitio ad itellcēm q ē vlīū. ⁊ dr scia ya q ē. ppt qd c⁹ act⁹ ē scire qd ē supi⁹ definitū. Opio aūt ois nō ē certissima p cāz pgnitio. Sz q̄reres an scia qa sit opio. dōz q sic accipiendo opionē vt admittit secum quācunqz formidinē siue ī cā rei siue ī re ipa. ppter tū nō est opio. Maior. pbaf qz sicl se hz pfcm̄ ad vle ita imp fectuz ad pticulare. ergo demōstratio pfecta ad sensū generat siue parit opionē vlez actualr itellectā eo⁹ quo vle colligit dialectice ex pfcā singulariū īductōne. ℔ ipfcā īductio q̄lis ē ex⁹ nō gnat nisi pticularem opionez q̄ l est de malo ⁊ dr suspitio. vel de bono ⁊ dicitur psumptio. ex pticularibus em̄ malis ab aliquo ppetratis suspicamur ipsum malum. vel etiam ex signis ⁊ speciebus vt est errabundus de nocte ergo est fur. ⁊ sic ex bonis suspicamur bonum vt diligenter visitat lectiones ergo. pficere intendit. q tū non sunt vniuersaliter vera Sed q̄reres quare opinio vniuersalis in bonam ⁊ malam non subdividitur sicl pticularis Solutio opinio vniuersalis ⁊ dialectica ē speculatiua ⁊ est veri contingentis sub ratione vniuersali. sed pticularis est practica ⁊ rhetorica quam speciales rationes subdividunt. Quare dicit. Egidi⁹ de rhoma circa principium p̄me rhetorice rhetorem eē magis particularem artificem q̄ dialecticum. ppter qd rhetorica dicitur pars dialectice siue q̄dam pticularis dialectica. Unde dicit ibi rhetoricam esse quandam dialecticam applicabilem ad ciuile negotium. quare dicitur persuasiua existens circa materiam ex qua possunt cōsurgere passiones potentes peruertere intellectum. que passiones principales sunt amor boni ⁊ timor mali quas precedit duplex cognitio scilicet mali suspitio ⁊ boni psumptio Conclusio sequitur ex pmissis. ⁊ patet quo ad scdam partem. quia scibile formaliter est aliquid p medium qd non est possibile aliter se habere. Sed opiabile est p medium contingens qd aliter se habere pōt Ad

obiecta in oppositum Ad p^m est dicendũ fm dñm. Al
tertum q̃ rem̃ostratio est eius qõ est frequẽter fm q̃ re/
ducit in id qõ est sp fm intentionẽ sicut in scõo de genera
tione causa generationis ⁊ corruptionis q̃ frequenter
est reducit in circulũ obliquũ in quo solis accessus ⁊ re
cessus sp est. Alij dicũt q̃ ꝓprie loquẽdo scia est eor q̃ ñ
ꝓtingit aliter se habere. naturaliũ tñ est scia nõ adeo ꝓprie
sicut mathematicaliũ q̃ sunt in p^o gradu certitudis inq̃
tum tñ de rebus naturalib^ est scia nõ ꝓtingit eas aliter
se habere. Non aliter ãt se habere ꝓtigit dupl'r. Uno^ fz
negationẽ ⁊ b^o metaphysica mathematica nõ pñt se alit
habere. Alio^ fm p̃uationẽ ⁊ b^o nõ ꝓtigit naturalia alit
se habere. qz de sui natura nõ pñt alit se habere. ⁊ p ad/
mixtionẽ p̃uatõis q̃ est ĩsepabilit materie ãnexa. Ad
scõm est dõz. Unus dialectic^ accipiat verã diffinitõem
rei accipiẽdo eius vtq; gen^ ⁊ drãz. tñ accipit ea vt stlopi
nabilia ⁊ ꝓter hoc nõ hz dialectic^ scias p diffinitionem.
quia licet accipiat verã diffinitionẽ rei, p medio nõ tñ ac
cipit eã fm veritatẽ suã ⁊ inq̃tum ẽ cã diffiniti. ⁊ soluz fm
opinionẽ ⁊ sub cõi itentõne medij inq̃tũ p ipsam pt vni
ri vnũ extremũ alteri Ad ẽtiũ est dõm q̃ nõ solũ drñt
penes pfectũ ⁊ impfectũ. quia opio dr bit^ nutãs ⁊ infir
mus cũ formidie de oppositio. Sz scia dr bit^ sine formi/
die de oppoito. Etiã qũ ĩpfectũ ⁊ pfectũ distiguũt specie
tũc nõ pt tm̃ itendi q̃ efficiat pfectũ. ⁊ ergo opio non pt
ẽ scia. nec ẽ Ad q̃rtũ ẽ dõz q̃ tũ pt ẽ scibiles opiabi/
le materialit. ⁊ nõ formalit. quia nõ p idem medium

Questio secũda. Vtrq; quinqz tã tũ sũt habit^ itellectuales quib^ vero assentit noster intellectus.

Et videt q̃ nõ. qz sapiẽtia ẽ q̃dã scia q̃ videt q̃ nõ di/
stiguat a scia. Ñs, pbat p pbm sexto ethicor. Scõo
sic itellect^ nõ solũ ẽ circa nccãria ⁊ et ꝓtigẽtia igit non
ꝓtigit solũ assentire vero p ipm. Ñs pz qz itelligimus
nedũ nccãria. ⁊ etiã ꝓtigẽtia Ter^ sollertia videt esse
habit^ intellectualis. Pro veritate q̃siti est sentẽtia pbi
sexto ethicor ⁊ ponitur iste discursus.

Maior. Habit^ est obiecti ꝓgniti effect^ ꝓprius fm drñtẽ poñe ꝓgnitie facultatẽ mul
timod^. Mior. Omne ꝓgnoscibile aut est p̃ncipiũ aut p̃ncipiatũ. ꝓplexũ l' icõplexum.
speculabile agibile l' factibile ꝓtigẽs l' nccm̃ p sue forme similitudinẽ facultatẽ ꝓgnoscẽdi di
stictiuũ. Cõclo. Igit st quiqz p̃ncipales ha
bit^ q̃b^ vo assẽtit nr̃ itellect^. scz sapia. pru
dẽtia. scia. ars. ⁊ itellect^. p̃ter quos st opio
⁊ suspitio q̃b^ ꝓtigit etiã assentire falso

Maior, p^z. qz obiectũ ꝓgnitũ ẽ cã exẽplar ad sui similitudi
nẽ notionalẽ ipt^ poñe formatm̃ ergo bit^ ꝓgnitõis ⁊ no/
ticie appbtiue ẽ, ꝓpr^ effect^ obiecti ꝓgniti eo^ quo ima
go ẽ effect^ sigilli scõo de aia. hic habit^ pficiẽs poñaz cãt
in eo facultatẽ id ẽ facilem ptãtem ita q̃ poña stans sub
hitu reddit facil ad opandũ ⁊ dicitur facultas. Scõm
differentem igitur facultatem hmõi potentie cognitiue
habitus iste est diuersus. qz multiplicato effectu multi/
plicat ⁊ causa. Et intelligitur ista, ꝓpõ de hitu ꝓgnitõis
de nouo in nobis genito q̃ est poñe passiue fm suã natu/
ram p habitũ pfectibil ⁊ ita ad hitũ, ꝓprie disposite ad cu
ius generationẽ sufficat impssio similitudis ab obiecto ĩ po
tentia. habit^ aũt poñe actiue generãtur ex actibus sepi^
frequẽtat. quõ ex sepe pugillare vel scribere sedt ars scri
bendi vel pugillandi quõ vtutes mor ales generãtur in
nobis. Hinc ꝓsueuerũt q̃dã dicere q̃ habit^ ꝓgnitiui siue
vtutes itellectuales pñt ex vno actu generari. ⁊ ad gñã
tionẽ vtutũ moraliũ reqrunt ples act^. vtq; tm̃ ẽ q̃ fre/
quẽtatio actuũ speculãdi seu vtut l aut habit^ intellectua
lis ipm hitũ magis ac magis in sbiecto radicat stabilit at
q̃ firmat. ita q̃ hñs habitũ scie nõ pt eũdẽ amittere si/
ne grandi pmutatione vt dt pbs in p̃dicamẽtis hui^ ãt
radix ẽ. nã in actu cognitionis duo sunt scz similitudi/
nis seu speciei ab obiecto appbtnsio ⁊ sup̃ speciem p psi/
derationẽ actualẽ puersio scz de appbtnso iudicãdo. p^m ẽ
pati. scõm ẽ agere. Quo ad p^m sufficit obiecti pñtatio et
potẽtie appbtnsiue dispositio. ⁊ sic pt hmõi species seu co
gnitionis forma q̃ est forma siue formalis quodãmodo
habitus vnico actu generari. ⁊ quo ad scõm actũ pficit
frequẽtatio actuũ. nã qui frequẽter circa aliquẽ habituz
cogitando vel speculando se exercitat potentiã cogniti/
uã ad talis vel talis facilem cognitionẽ se abilitat. ⁊ ita
in diuersis scientijs vel faculteatib^ instructi sunt in vna
q̃ in alia magis prompti Minor, pbat qz eadẽ sunt
p̃ncipia ꝓstitutionis ⁊ distictionis ex quo p suam for/
mã p quã inesse ꝓstituitur p aliam formã ꝓstituto incẽ
distinguitur teste pbo (actus sepat ⁊ distiguit) ⁊ vt dctm̃
est in maiore obiectũ est generatiuum habitus cogno/
scendi. ⁊ hoc p sue forme similitudinẽ ergo est eiusdẽ di/
stinctiuũ eo q̃ illa p sui vnionẽ cum potentia causat ha
bitum qui habitus potentie ꝓiunctus facit ipsam esse fa
cultatẽ seu facilẽ potestatem. sed a multiplici causa ⁊ di/
stinctis causãtib^ distictus generatur effectus. Dicit no
tant (p sue forme similitudinẽ) Quia sola forma est p̃n
cipiũ cognitionis. Dicitur ãt (omne cognoscibile) siue fu
erit ad intellectũ imaginationẽ vel sensum ⁊ vel est p̃n/
cipium vel p̃ncipiatũ id est o rigin aliter simplex ⁊ vnũ vl
originatũ qõ est ꝓplexum l' incõplexum scz fm actum vl
potentiã ex diuersis ꝓpositũ. qz p̃ncipiatũ omne licz ac/
tu fuerit simplex est tũ potentialiter habitudinib^ ⁊ di/
uersis respectibus diuersis ꝓcretũ. ⁊ ita poñalit ꝓpositu
Subditur (speculabile) scz ab itellectu appbtnsiuo siue
speculatiuo (Agibile) scz p itellectum p habitum prudẽ
tie formatũ ⁊ ad opationẽ imanentem ipsius wlũtatis
extensum. Additur (vel factibile) scz ab itellectu practi/
co extenso p artem ad opus extrinsecum. sicut istud la/
tius in p̃ncipio tertij de anima ⁊ sexto ethicor dicet.
Conclusio sequtur ex p̃missis ⁊ patet p sufficiẽtiã. Quia
isti quiqz dicũtur virtutes quia importãt rectitudinẽ ra
tionis. Quia tres eor scz sapientia scientia ⁊ intellect^
important rectitudinem cognitionis circa necessaria ⁊
differenter. quia scientia circa cõclusiones necessarias.
intellectus circa p̃ncipia nccãria. sapia circa altissimas
causas sicut sunt cause diuine. Alij ãt duo scz prudẽtia ⁊
ars ĩportãt rectitudinẽ rationis circa ꝓtingentia. Pru
dentia q̃dõ circa agibilia ⁊ ẽ circa act^ qui sunt in opãte.
vt amare eligere odire q̃ ptinẽt ad act^ morales quorũ
etiam prudentia est directiua dicta ab hoc auriga virtu
tum. Sed ars importat rectitudinem rationis circa fa/
ctibilia id est circa ea q̃ aguntur circa exteriorem mate/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

riam sicut secare edificare et alia hmōi opa · hic addit p· etiā rōes q̄ pertinet ad reductionē principiorum i pclones

Opinio vero et suspitio dicit ab istl quia quia pertinet eis assentire flō· et q̄ opio ē assensus alicui pclonis cū formidine re oppositi· Differt āt a pūptione et suspitione· qz pūptio q̄ est iuxta pdcā re aliquo bono opio· et suspitio q̄ est re aliquo malo· stl opiones pticulares q̄ st vtutl cogitatiue q̄ est estiatiua stās sb rōne q̄ dr 3° re aia i principio pticularis opio· Experiētia vero ē pgnitio vlis singularib' pmixti vt dr p° metaphysice· pfusa scia vlis et nōdū p actualez abstractionē ad actū reducta· seu ex singularib' p inducti onē collecta Ad obcā i oppo'm Ad p'm ē dōz q sapia est q̄dā scia q̄tum ad illud qd est cōe oīb' sciētijs· scz q ex principijs remrāt pclones· ß qz adhuc hz aliqd ppriū sup alias scias iq̄tū scz re oīb' iudicat· iō ē hit' spēal Ad 2'm est dōz· Qz itellect' accipit dupl'r· Uno° p poña itellectiua· et sic pcedit argumētuz Alio° accipit p hitu et sic nō ē circa ptigētia· nec et' vz ē circa ptigentia q̄ nō assentim' eo vero· qz ars et prudētia st circa cōtigentia et tū st hit' q̄ bus assentim' vero· Quis ei hūs istos hit' possz assentire falso· tū ß nō ē ex pte hituz· ß ex pte hūtiuz Ad 3'm est dōz q sollertia accipit dupl'r· Uno° vt ē q̄dā vis natural' reuemēdi facil'r re cā i cātū et ē· et sic nō est vt' cuz insit nobis a natura· Alio° capit vt ē acq̄sita sb utilitas cito inueniendi mediuz· et sic pt dici hit' ß nō est distict' ab alijs· Quia si mediū inuentum sit necessarium cōpbenditur sb scia· si vero cōtingēs tunc cōtinetur sb opinione

Et tūs re pmo libro posteriorum Aristotilis

Uestiones sunt equales numero his quecunq̄ vere scimus· Querim' āt q̄ttuor· quia· ppt· si ē· et quid est·

Postq̄ p· in pcedēti libro determinauit de his que pertinent ad demonstrationis principia ex quib' et qualibus fit dmōstratio· Nunc consequenter vult tradere facultatem demōstrādi i q̄libz demōstrabili q̄ ars pfitit i inuentione medij sylli demōstratiui· Et diuidit i duos tractat' ß q dupl'r est principiuz sylli demōstrati· scz mediū e' et ppōnes pme idemōstrabiles· In pmo tractatu determinat d cognitione medij i demōstrationib'· In scdo de cognitione pmarum ppōnuz ibi (De principijs āt) Prim' tractatus diuidit in duo capla· In p° inuestigat qd sit mediuz i demōstrationib'· In scdo inqrit quō illud mediū nobis i notescit ibi (Qz āt q̄ qd est) Ostdit circa p'm quia omne mediuz i hoc pfistit vt p ipm ad sciaz scibil' complexi p demōstrationem veniat· iō oz p° dicere qd sit vere scibile· et quot sunt genera scibilia q̄ sciri possunt p demōstratōem hec enī scientia finis est inqsitionis medij demonstratiui et vt dicit p° oportet prestituere finem vt sciamus omnez sequētem tractatuz dirigere in illum sicut sagittari' metam in quā dirigit sagittam· et hoc est exemplum Auicenne in hoc loco· Et quia questio et scitum idem sunt subiecto· sed ꝓm rationem q̄stio est p̄ambula scito ꝓm actum· ideo incipiendo a questione dicimus q· questiones que de rebus demonstrabilibus sunt· et non alie equales nūero sunt· his q̄cunq̄ vere et p demonstrationem scita sunt· Quattuor āt sunt q̄ de rebus sciuntur scz quia est· ppter quid est· quid est· et si est·

Cum quidē enī vtq̄ hoc vl hoc sit· q̄rim' in nūerum ponētes vt vtq̄ sol deficiat aut ñ ipsum quia q̄rimus· Signū inueniētes enī quia deficit pausam'· Et si in principio scirem' quia deficit nō q̄rerem' vtq̄ deficeret

Hic p· manifestat q̄stiones propositas siue i nūerū ponētes· Et p° exequit de q̄stione quia ē· scdo de q̄stione ppt qd ibi (Cum āt scim') Quo ad p'm dr cū q̄rim' de aliquo p q̄stionē qz ē· vtq̄ B in B sit· id ē vtq̄ pdicatum illi insit l nō insit· tunc q̄rim' in nūerū ponētes· id est facim' q̄stionem propositā· eo q in tali q̄stione sbcē supponit qd importat p B cū dicitur si hoc est B· l istud· et q̄rit de inherentia pdicati i sbcō· pdicatuz āt est drā sbstātial' vel accidentalis p quā esse sbiecti ponit in nūerū· iuxta exponem Alpharabij et auicēne quā albert' verā dr· Ex'm āt q̄stionis quia ē q̄ in nūerū ponit est· cū q̄rim' vtq̄ sol deficit vel non· tunc enī q̄rimus an tale pdicatum insit tali sbcō· cum pdicatum et sbiectum sint diuerse nature numerate· p quarum alteram hoc est pdicatum esse sbiecti determinatur· et distinguitur et numeratur· Qz āt tunc q̄rimus quia nō qd accipiendo quia est vt est signum interrogationis· ß accipiendo quia est inq̄tum ad hoc q̄rimus vt sciam' quia ita est· Qd pbat p· a signo· Quia cū inuenerim' p demōstrationē illud de quo pus fiebat q̄stio pausam' a q̄stione vlterius non inqrentes· si enī a principio añ q̄stionem scirem' q sol deficeret nō q̄rerem' vtq̄ deficeret vel non·

Cum autem sciamus ipsum quia· ipsum ppter quid q̄rimus· vt scientes quia luna deficit· et quia mouetur terra· Et ppter quid deficit· et ppter quid terra mouetur q̄rim'· hec quidem igitur sic

Hic p· manifestat aliam questionē q̄ est ppter qd dicens cum sciam' quia· statim agonizam' et admiramur q sit causa q tale pdicatum insit tali sbcō· et ex ista admiratione et agonia et suspensione ad causam vt inqt Auicēna q̄rimus ppter quid· id est ppter quā causam tale pdicatum tali subiecto inest· sicut scientes quia deficit sol per eclipsim· et q terra est mota in terremotu· q̄rimus ppter quid sol deficiat· et ppter quid terra mouetur· hec igr duo querimus de complexo qd scitur p demōstrationem·

Quedam autem alio modo q̄rimus vt si est aut non est centaurus aut deus· hoc aūt si est aut non simpliciter dico· Sed non si albus est aut non est

Hic p· ostt alias duas questiones q̄ non ponunt i nūerū· sed sunt simplices· et duo facit· pmo exequitur de si est Scdo de quid est ibi (Cognoscentes autem) Quo ad pmū dicit q̄ q̄dam querimus alio modo a pdictis questionibus duabus· siue p alias questiones· querim' cū de subiecto in se considerato· et sic querimus si est vel nō siue an est vel non· Exemplum est vt an centaurus est l non· et an deus est vel non· Hec autem questio si est l nō est· est questio simplex· quia querit simpliciter de esse nō determinato hoc est sine determinatione accepto ꝓm q ē p hoc verbum est scōm adiacens significatum et nō querimus tunc de esse p differentiam aliquā substantialem determinato· vt si ē albus vel non est albus· aut si ē homo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf